

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE PANYAPAT

ISSN 3027-6748 (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2567

Vol.6 No.4 October - December 2024

JSSP

Journal of Social Science Panyapat

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา (2567) ปีที่ 6 ฉบับที่ 4

JSSP

ISSN: 3027-6748 (Online)

Journal of Social Science Panyapat (2024) Vol.6 No.4

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: prasisirorat@gmail.com

เจ้าของ: ปัญญาพัฒนา 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธิรักษ์ ปราบนอก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อริยา คูหา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ศรีโสมพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานะ ลักขมโณทัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภินิษฐา นาเลาะห์

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/about> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา (Journal of Social Science Panyapat) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ในสาขาที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2) สาขาพัฒนาสังคม 3) สาขาศึกษาศาสตร์ 4) สาขาเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้สนับสนุนบทความและผู้สนับสนุนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย ด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา ฉบับนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2567) วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือในสาขาที่เกี่ยวข้องด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2) สาขาพัฒนาสังคม 3) สาขาศึกษาศาสตร์ 4) สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลางสำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน จะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน โดยเน้นความเข้มข้นทั้งเนื้อหา และรูปแบบ นอกจากนี้ยังได้ปรึกษากับกองบรรณาธิการถึงแนวทางในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เสนอบทความที่ต้องการปรับปรุง แก้ไข ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาตรฐานและตรงกับหลักการเขียนบทความวิจัย และวิชาการ ความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบและตรงต่อเวลาคือนโยบายของวารสาร และพร้อมอำนวยความสะดวกแก่ทุกท่านที่ประสงค์ตีพิมพ์งานวิชาการครับ จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทางวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนาได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกรรมการ บรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดี ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

สารบัญ

บทความวิจัย

ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการพัฒนา เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ <i>อัจฉรา ประยูรคง, กัมปนาท วิจิตรศรีกมล, รุ่งเรือง พูลศิริ, นภสม สีนเพิ่มสุขสกุล</i>	1-12
ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันที่มีต่อความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา <i>สุดารัตน์ ปะนาโท, ณัฐพล มีแก้ว</i>	13-24
ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ของประเทศไทย <i>วุฒิชัย วงศ์สาคร, ธนา สมพรเสริม</i>	25-36
กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ <i>ณิชากรีย์ ไชยทะเลเศรษฐ, จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ</i>	37-50
รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล <i>ภูกิจ กุละปาลานนท์, สมบัติ นพรัก, สันติ บุรณะชาติ, สุนทร คล้ายอ่ำ</i>	51-64
การกำหนดราคาน้ำประปาที่เหมาะสมของการประปาส่วนภูมิภาค <i>ศาศวัต จงดี, บัณฑิต ชัยวิญญูชาติ</i>	65-78
การศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 <i>อดิศักดิ์ สุดเสนาห์, กัญกร เอี่ยมพญา, พรทิพย์ อ้นเกษม</i>	79-94
The Impact of Trade Openness, FDI and Domestic Factors on Labour Productivity in China <i>Dehan Kang, Pornlapas Suwannarat</i>	95-114
ผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อการบริโภคภาคเอกชน <i>ฐิตียา นาคกราย, กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย</i>	115-128
ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในการเข้ามงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย <i>นพมาศ ยศเรศ, สันติธร ภูริภักดี</i>	129-138
ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 <i>ชนิกานต์ สังขาว, อีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล</i>	139-152

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกอบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี <i>ภรณ์พัชตรา คักดา, ยกสมณ เจ๊ะเฮง, เกสลิณี ดรีฟงค์พันธ์, จารีย์ พรหมณะ</i>	153-166
การวิเคราะห์การกระจุกตัวและปฏิริยาโต้ตอบระหว่างสายการบินในอุตสาหกรรมการบินของไทย <i>จุฬาลักษณ์ สิ้นสรวงศ์วัฒน์, อีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล</i>	167-178
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษาผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร <i>ณิชาภัทร สุภักพานิชย์กุล, ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย</i>	179-192
แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช <i>สมเกียรติ วาดอักษร, พระมหาสุพจน์ สุเมโธ, มะลิวัลย์ โยธารักษ์</i>	193-202
ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกแปรรูปน้ำมันสำหรับประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น <i>ขวัญปนิดา จันทรตรี, ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ, มานะ ลักษณะมีอรุณทัย</i>	203-214
การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช <i>พงศ์ศักดิ์ หนูเอียด, บุญเลิศ วีระพรกานต์, ปรีชา สามัคคี</i>	215-226
วิเคราะห์โครงการจัดการที่ดินในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ <i>อานนท์ คุ่มทะยาย, จักรกฤษณ์ พจนศิลป์, ศานิต แก้วเอียน</i>	227-242
พฤติกรรมและการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของเจ้าของคอนโดมิเนียม ตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย - มินบุรี) <i>ลิตาพร สิงห์เสนี, โสมสกา เพชรานนท์, ญัฐณิชา ฉายรัมย์</i>	243-254
ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ในตลาดสดติดดาว <i>ธมลวรรณ เชื้อนจินดาวงศ์, โสภณ แยมกลิ่น, เออวดี เปรมษ์เสียร</i>	255-268
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 <i>ณัฐพรฤทธิ์ โคตรวงทอง, นียดา เปี่ยมพิชนะ</i>	269-280
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำสัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง <i>ภัทราวดี พุท, นภาพรพรณ เนตรประดิษฐ์</i>	281-292

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 <i>นพดล จัตุรงค์, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่, พระครูประโชติกิจจาภรณ์</i>	293-302
การศึกษาความเป็นไปได้ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอกของเกษตรกร จังหวัดนครพนม <i>ธนศักดิ์ คำกรฤชา, ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ</i>	303-316
แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา <i>มะลิ ยุบลพริ้ง, บุญเลิศ วีระพรกานต์, ปรีชา สามัคคี</i>	317-326
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ ของประเทศไทย <i>ณัฏชา ศรีฟ้า, ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย</i>	327-336
การบริหารงานวิชาการตามหลักสัจคหวัด 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษา อำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา <i>ศิดารัตน์ เทพเสนา, พระครูพิจิตรศุภการ, มะลิวัลย์ โยธารักษ์</i>	337-348
แนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ: กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร <i>นภาภิรมย์ สุระมัตย์, สุภาศพรพรณ ตั้งตรงไพโรจน์</i>	349-360
การบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ <i>ณัฐมล วัตรจิภูต, พระครูเขมธรรมโฆสิต, บุญเลิศ วีระพรกานต์</i>	361-372
อิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ <i>อุตมะ ปภาภูธนันต์, ณฐนนท ทวีสิน, ธีรพล กาญจนากาศ, สมคิด ดวงจักร์</i>	373-386
ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ <i>สรารวรรณ รุ่งเรือง, จุฑาทิพ คล้ายทับทิม</i>	387-400
รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสัจคหวัด 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 <i>พรหมลิขิต ศรีสุทโธ, พระครูประโชติกิจจาภรณ์, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่</i>	401-412

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 สุภาพร ฤกษ์จันทร์, กัญญา เอี่ยมพญา, นิวัตต์ น้อยมณี	413-424
ความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภัทรวรินทร์ เดชาธรรอมร, ศุภพัชรพิมล สิมลี, เกวลิน ศीलพิพัฒน์	425-438
ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย วศิน ชาญพิทยกิจ, ธนา สมพรเสริม	439-452
การพัฒนาทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ธัญญาลักษณ์ มาตมุล, ศิริพงษ์ เพียรศิริ	453-468
การศึกษาการบริโภคและการก่อกวนวัฏจักรชีวิตของกลุ่มวัยเริ่มทำงาน ในพื้นที่กรุงเทพมหานครของประเทศไทย ปิยะวิษณุ ภูมิสมบัติ, ญัฐธัญญา ฉายรัศมี	469-482
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี ปณรต ปัญจะ, กุลภา กุลดิลก, อภิชาติ ดะสุนเพรย์, อธิพิงศ์ มหาธนเศรษฐ์	483-492
มหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก: กรณีศึกษาโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล บุญญา เขม้นงาน, ศุภพัชรพิมล สิมลี, ศรัรัฐ โกวงศ์	493-504
ผลการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย นันทนธร บรรจงปรุ, ยศวีร์ สายฟ้า	505-518
ความจำเป็นและความต้องการให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในสถานศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในจังหวัดปัตตานี วนภัทร์ แสงแก้ว, วรัญญา เต็มรัตน์	519-534
การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง สุวโรจน์ สุดจิตร, ธนัญญา รัตนพันธ์, นพรัตน์ ชัยเรือง	535-546

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

ความพร้อมขององค์กรส่วนท้องถิ่นในการให้บริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานบริการสุขภาพ มาลัย โพธิพันธ์, พูลศิริ ประคองภักดี, วิชุดา มิ่งสกุล	547-558
การพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย ในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 ปิยพร ร่มแสง, สุดาภรณ์ กิจกุลนำชัย	559-568
พฤติกรรมการลงทุนในโทเคนดิจิทัล กรณีศึกษาประเทศไทย อมริศา ปานแจ่ม, วรดี จงอัศยากุล	569-580
แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อัญมณี ทองผา, สรรเสริญ หุ่นแสน, กัญญา เอี่ยมพญา	581-594
การศึกษาสภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศิริวัฒน์ ชันโมลี, ฤดีรัตน์ ชุมนะโชติ	595-608
การประเมินโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง กฤษฎา ชันธทอง, เบญจพร ชนะกุล, อโนทัย ประสาน	609-620
การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนว ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทิวานันท์ ศรีจันทร์, บุญเลิศ วีระพรกานต์, ปรีชา สามัคคี	621-630
การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จิราภรณ์ มีคำ, พระครูเชมธรรมโฆสิต, บุญเลิศ วีระพรกานต์	631-640

คำแนะนำผู้นิพนธ์บทความ

แบบขอส่งบทความตีพิมพ์

Potential of Chet Kod-Pong Kon Sao National Park for Developing to be an Important Eco-tourism Destination of the Country

Achara Prayoonkhong^{1*} Kampanat Vijitsrikamol² Roongreang Poolsiri³
 and Nopasom Sinphurmsukskul²

¹ Student of the Resource Management Program, Department of Agricultural and Resource Economics,
 Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

³ Department of Silviculture, Faculty of Forestry, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: atchara.pyk8@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are: (1) to assess the physical status and resource management of Chet Khot-Pong Kon Sao National Park, (2) to analyze the potential of Chet Khot-Pong Kon Sao National Park as a key ecotourism destination in the country. The sample groups used in this research consist of three groups: six national park officials, 31 residents, and 403 tourists. The research tools include in-depth interviews and questionnaires. The potential of the national park is evaluated based on physical environmental conditions, management, tourist potential, and community participation. Descriptive statistical analysis uses mean, percentage, standard deviation, and summarized interview findings. The study found that the Potential of Tourists and Physical Environmental conditions have high potential. At the same time, the management aspect is moderate, and the least prominent was community participation, which was rated as low potential. The recommendations for developing the park into a significant ecotourism destination are as follows: there should be management and development of the community's capabilities to enable them to participate in ecotourism activities. Additionally, promoting the attractions within Chet Khot-Pong Kon Sao National Park should be enhanced by utilizing information technology as much as possible.

Keywords: Chet Kod-Pong Kon Sao National Park, Eco-Tourism, Potential, National Park

ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ

อัจฉรา ประยูรคง^{1*} กัมปนาท วิจิตรศรีกมล² รุ่งเรือง พูลศิริ³ และ นภสม สิ้นเพิ่มสุขสกุล²

¹ สาขาการจัดการทรัพยากร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

³ ภาควิชาวนวัฒนวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: atchara.pyk8@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประมวลสถานภาพทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า และ (2) วิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มี 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จำนวน 6 คน ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 31 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 403 คน โดยใช้เครื่องมือจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม พิจารณาศักยภาพอุทยานแห่งชาติในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านศักยภาพนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้การวิเคราะห์แบบสถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปแบบสัมภาษณ์ จากผลการศึกษาพบว่า สถานภาพทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ โดยศักยภาพที่โดดเด่นมากที่สุด คือ ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับศักยภาพสูง ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่โดดเด่นน้อยสุดคือด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับศักยภาพต่ำ โดยข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ คือ ควรมีการจัดการและพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้มากที่สุด

คำสำคัญ: อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ศักยภาพ, อุทยานแห่งชาติ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย อาศัยแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติและวนอุทยานแห่งชาติ เป็นผลิตภัณฑ์หลักในการรองรับการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ (ดรธรณี เอมพันธุ์, 2549) จากรายงานสถานการณ์ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวพื้นที่อุทยานแห่งชาติของประเทศไทยทั้งหมดในประมาณการรายรับเงินอุทยานแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2566 ซึ่งสร้างรายได้รวมภายในประเทศอยู่ที่ 1,467.97 ล้านบาท (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2566) ในทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น อุทยานแห่งชาตินั้นจัดเป็นสินค้าสาธารณะ นั่นคือ เป็นสินค้าที่ไม่เป็นปรักษ์ในการบริโภค และไม่สามารถกีดกันการบริโภคได้ ผลของการเป็นสินค้าสาธารณะ คือ ภาครัฐต้องลงทุนในการอนุรักษ์หรือจัดหาสินค้าเหล่านี้ไว้ให้สังคม (เช่น การอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ) เนื่องจากเอกชนจะขาดแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าดังกล่าว (จากการที่สินค้าชนิดนี้ไม่สามารถกีดกันการบริโภคได้) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภาครัฐมีงบประมาณจำกัด การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนา หรืออนุรักษ์อุทยานแห่งชาติใดก็ตามจำเป็นต้องมีความเหมาะสมกับศักยภาพการท่องเที่ยวของอุทยานชาตินั้น ๆ ด้วย

อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งใหม่ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2566 และเป็นอุทยานแห่งชาติแหล่งที่ 3 ของจังหวัดสระบุรี ที่อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์ฝึกอบรมที่ 6 เจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ชื่อเดิม ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 13,750 ไร่ ตลอดจนพื้นที่ป่าที่อยู่ระหว่างรอยต่อของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อีกประมาณ 9,527 ไร่ รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 23,277 ไร่ อดีตเคยมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม จึงได้มีการปลูกป่าภาครัฐในรูปแบบของสวนป่า ปัจจุบันมีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพันธุ์พืช และสัตว์ป่านานาชนิด เป็นผืนป่าที่มีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นป่าต้นน้ำลำธารที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดสระบุรี มีทรัพยากรสัตว์ป่า ทั้งสัตว์ป่าสงวน และสัตว์ป่าคุ้มครองหลากหลายชนิด เช่น เลียงผา เก้งหม้อ ช้างป่า กระทิง เก้ง กวาง ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นของสภาพทิวทัศน์ที่สวยงาม (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 สาขาสระบุรี, 2566) จากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าท่องเที่ยวในอุทยานฯ ในช่วงปี พ.ศ. 2566 พบว่า อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติอีก 2 แห่งในสระบุรี (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2566)

จากข้อมูล พื้นที่อุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่งในจังหวัดสระบุรี พบว่า อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นอุทยานแห่งชาติแหล่งใหม่ จึงยังไม่มีเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยว และการที่อุทยานแห่งชาตินี้จัดเป็นสินค้าสาธารณะ ซึ่งต้องการการสนับสนุนด้านการเงินจากทางภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ จึงมีความสำคัญ เนื่องจากจะเป็นการหาแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นแนวทางให้หน่วยงานนำไปประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพอุทยานแห่งชาติ โดยอาศัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้ คือ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติแห่งใหม่ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศ โดยอุทยานแห่งชาติแห่งใหม่ที่จะใช้ในการศึกษา คือ อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประมวลสถานการณ์ทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้กำหนดการพิจารณาศักยภาพอุทยานแห่งชาติออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติ 2) ด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติ 3) ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549) เพื่อประมวลศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้ตอบข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่มีความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 36 ตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ 6 คน และชาวบ้านในพื้นที่ 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อใช้ตอบข้อมูลเชิงปริมาณ โดยกำหนดเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร Krejcie & Morgan (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan,

1970) เมื่อคำนวณแล้วได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวโดยประมาณอยู่ที่ 400 ตัวอย่าง จากนั้นทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non Probability Sample) อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ ดังนั้น จะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่กลุ่มประชากรนักท่องเที่ยวจาก 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร 300 ตัวอย่างเนื่องจากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ โดยแบ่งการสุ่มประชากรจำนวนเท่ากันในแต่ละเขตจำนวน 6 เขต และนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสระบุรี 100 ตัวอย่าง แบ่งการสุ่มประชากรจำนวนเท่ากันในแต่ละอำเภอจำนวน 2 อำเภอ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการลงพื้นที่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview form) เนื้อหาเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างมุ่งเน้นไปที่การสำรวจความพร้อมในด้านสถานภาพทางกายภาพ และการจัดการของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยจะเป็นการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่จะเลือกประเด็นคำถามในด้านการมีส่วนร่วม มีโครงสร้างของคำถามแบบกว้าง ๆ และสอดแทรกคำถามประเด็นสำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า และเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลให้มีความเที่ยงตรงและชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ จึงได้มีการทดสอบเบื้องต้นกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมถึงผู้เชี่ยวชาญในสาขา โดยจากผลการสัมภาษณ์จะนำมาทำการสังเคราะห์วัดเป็นระดับคะแนนเพื่อให้ได้มาซึ่งระดับศักยภาพในด้านต่าง ๆ

2.2 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความตระหนักรู้ และพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยแบบสอบถามจะถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการศึกษาครั้งนี้โดยเฉพาะ กรณีการวัดระดับศักยภาพในส่วนแบบสอบถาม จะออกแบบประเมินให้เป็นคำถามเชิงปริมาณ เพื่อให้สามารถแบ่งดัชนีชี้วัดระดับศักยภาพของอุทยานแห่งชาติได้ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและนันทนาการในอุทยานแห่งชาติ ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวอุทยาน ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ในแต่ละส่วนมีเกณฑ์กำหนดช่วงคะแนนของระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ศักยภาพสูงมาก ศักยภาพสูง ศักยภาพปานกลาง ศักยภาพต่ำ และศักยภาพต่ำมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมผลการศึกษา ประกอบไปด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในส่วนข้อมูลทั่วไป งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ เอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ข้อมูลมาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเป็นข้อมูลในส่วนข้อมูลข้อบังคับใช้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่หน่วยงานกำหนด และสถิตินักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติใช้ข้อมูลในส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือน ตั้งแต่ปี 2566 แหล่งข้อมูลจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า และประชาชนในท้องถิ่น ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักท่องเที่ยว ในดัชนีชี้วัดด้านสถานภาพทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ด้านศักยภาพนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อนำมาหาข้อสรุปในการพัฒนาพื้นที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการปรับตัวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ประกอบด้วยศักยภาพทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานฯ ด้านการบริหารและการจัดการอุทยานฯ ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีการกำหนดเกณฑ์คะแนนเพื่อสื่อความหมายระดับศักยภาพ ดังตารางที่ 1 มาวิเคราะห์

ภาพรวมของศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และร้อยละ

ตารางที่ 1 ระดับศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการปรับตัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับ	เกณฑ์คะแนน	ความหมายระดับศักยภาพ
5	4.21 – 5.00	ศักยภาพสูงมาก
4	3.41 – 4.20	ศักยภาพสูง
3	2.61 – 3.40	ศักยภาพปานกลาง
2	1.81 – 2.60	ศักยภาพต่ำ
1	1.00 – 1.80	ศักยภาพต่ำมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่มุ่งเน้นไปที่การประเมินศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยเป็นการสำรวจความคิดเห็นจากแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 30 คน รวมถึงเจ้าหน้าที่ในอุทยานฯ จำนวน 6 คน ที่ครอบคลุมกระเด็นในส่วนหลักการแนวทางการบริหารจัดการ และแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานแห่งชาติ

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ สัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าจำนวน 6 คน ประชาชนในพื้นที่จำนวน 31 คน จากที่กำหนดไว้ 30 คน และจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด 403 ตัวอย่าง จากที่กำหนดไว้ 400 ตัวอย่าง ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการประเมินสถานภาพทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า
- เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ได้มีการการเก็บรวบรวมข้อมูลจะครอบคลุมในประเด็นศักยภาพตามดัชนีชี้วัด 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

จากการศึกษาศักยภาพด้านพื้นที่ธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วทำการสังเคราะห์จากบทสัมภาษณ์มาวัดเป็นระดับคะแนนเพื่อให้ได้มาซึ่งระดับศักยภาพ ที่ครอบคลุมประเด็นคำถามในด้านความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ด้านสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ด้านความงดงามของทิวทัศน์ธรรมชาติ และลักษณะภูมิประเทศ ด้านลักษณะเด่นที่น่าสนใจของธรรมชาติ ด้านความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการ และด้านความพร้อมของแหล่งศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับศักยภาพสูง ($\bar{X}$ = 3.93) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (n = 6)

รายการ	$\bar{X}$	ความหมาย
ภาพรวมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า*	3.93	ศักยภาพสูง

หมายเหตุ: ภาพรวมในที่นี้หมายถึงความรวมถึง ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ความสมบูรณ์ของป่าไม้ ความงดงามของทิวทัศน์ธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะเด่นที่น่าสนใจของธรรมชาติ ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการ และด้านความพร้อมของแหล่งศึกษาธรรมชาติ

ที่มา: จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ (2567)

1.2 ศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

1.2.1 ด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จากการศึกษา ภาพรวมด้านการบริหาร และการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า พบว่า ในด้านการบริหารจัดการภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังต้องมีการปรับเปลี่ยน เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า เป็นอุทยานแห่งชาติแหล่งใหม่ที่มีการจัดตั้งอย่างไม่เป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2566 นี้ และปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงเตรียมการยื่นเอกสารขั้นสุดท้าย คาดว่าจะแล้วเสร็จอย่างเป็นทางการไม่เกินภายในปี พ.ศ. 2568 จึงทำให้ด้านการบริหารจัดการภายในอุทยานฯ ยังต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกรมอุทยานแห่งชาติตามลำดับ ภาพรวมศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) (ตารางที่ 3)

1.2.2 ด้านการจัดการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษาของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จากการศึกษา ภาพรวมด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า พบว่า ในด้านการจัดการท่องเที่ยวมีบริการที่ค่อนข้างดีและชัดเจนในการท่องเที่ยวรูปแบบเชิงนิเวศ แต่เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า เพิ่งมีการจัดตั้งอย่างไม่เป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2566 และปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงเตรียมการยื่นเอกสารขั้นสุดท้าย จึงทำให้ด้านการบริหารจัดการภายในอุทยานฯ ยังคงต้องมีการปรับปรุงแบบบริการ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกรมอุทยานแห่งชาติต่อไปตามลำดับ โดยภาพรวมของการจัดการท่องเที่ยวของอุทยานฯ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.56$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (n = 6)

รายการ	$\bar{X}$	ความหมาย
1. ด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	3.10	ปานกลาง
2. ด้านการจัดการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษาของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	3.56	สูง
รวม	3.33	ศักยภาพปานกลาง

ที่มา: จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ (2567)

จากการวิเคราะห์ ภาพรวมในระดับศักยภาพการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.33 โดยพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์ แล้วทำการสังเคราะห์จากบทสัมภาษณ์มาวัดเป็นระดับคะแนนเพื่อให้ได้มาซึ่งระดับศักยภาพนั้น ทำให้เห็นว่าภาพรวมการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังต้องมีการปรับปรุงในส่วนต่าง ๆ อีกมาก เพื่อให้เป็นไปตามกฎระเบียบและอยู่ภายใต้การดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ

1.3 ศักยภาพของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ

1.3.1 ด้านการรับรู้กฎระเบียบในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ จากการศึกษา การรับรู้กฎระเบียบภายในอุทยานแห่งชาติผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้และการปลูกฝังที่ดี เนื่องจากการแทรกในบทเรียนต่าง ๆ หรือแหล่งโซเชียลที่มีการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจึงเกิดการซึมซับและทราบข้อมูลค่อนข้างดี วิเคราะห์ผลคะแนนการรับรู้กฎระเบียบเฉลี่ยแล้วเท่ากับ 9.72 จากคะแนนเต็ม 15 เมื่อคำนวณระดับศักยภาพโดยการเทียบบัญญัติไตรยางค์ ได้ผลเฉลี่ยศักยภาพการรับรู้กฎระเบียบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) (ตารางที่ 4)

1.3.2 ด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ จากการศึกษา การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติในแต่ละครั้งของผู้ตอบแบบสอบถามมักมีบุคคลรอบข้างเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจหรือตามคำบอกเล่าของผู้อื่นในการเดินทางท่องเที่ยว โดยมีความชื่นชอบในการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น น้ำตก อุทยานแห่งชาติ ป่าไม้ ซึ่งในการเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติมักท่องเที่ยวในวันหยุดมากกว่าวันธรรมดา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.31$) (ตารางที่ 4)

1.3.3 ด้านทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติที่ครอบคลุมด้านการอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ ที่ต้องรักษาคุณค่าของสภาพธรรมชาติ อีกทั้งการจัดการท่องเที่ยวและการให้บริการนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X}$ = 4.77) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ศักยภาพของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ (n = 403)

รายการ	$\bar{X}$	ความหมาย
1. การรับรู้กฎระเบียบในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ	3.24	ปานกลาง
2. พฤติกรรมในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ	4.31	สูง
3. ทัศนคติต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ	4.77	สูงมาก
รวม	4.11	ศักยภาพสูง

ที่มา: จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว (2567)

จากการวิเคราะห์ ภาพรวมในระดับศักยภาพของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับศักยภาพสูง โดยพิจารณาจากผลแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว ทำให้เห็นว่าภาพรวมนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความต้องการธรรมชาติมากขึ้น และตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมได้ดี อีกทั้งมีความสนใจในอุทยานแห่งชาติมากขึ้น

1.4 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.4.1 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จากการศึกษาพบว่า ประเด็นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่มีต่ออุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มากที่สุดคือการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งภาพรวมในแต่ละประเด็นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านภายในอุทยานฯ อยู่ในระดับที่น้อยมาก เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังอยู่ในช่วงเตรียมการทำให้ยังไม่มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มากนัก ภาพรวมจึงอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X}$ = 2.24) (ตารางที่ 5)

1.4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการให้บริการการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จากการศึกษาพบว่า ประเด็นการมีส่วนร่วมในการให้บริการการท่องเที่ยวของชาวบ้านที่มีต่ออุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มากที่สุดจะเป็นประเด็นในด้านการร่วมให้บริการนำเที่ยวอุทยานฯ เช่น นำเที่ยว บริการที่พัก อาหาร ขายของที่ระลึก ฯลฯ และการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อม ซึ่งภาพรวมในแต่ละประเด็นการมีส่วนร่วมในการให้บริการการท่องเที่ยวของชาวบ้านภายในอุทยานฯ อยู่ในระดับที่น้อยมาก เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังอยู่ในช่วงเตรียมการทำให้ยังไม่มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มากนัก ภาพรวมจึงอยู่ในระดับศักยภาพต่ำ ($\bar{X}$ = 2.03) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (n = 31)

รายการ	$\bar{X}$	ความหมาย
1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	2.24	ต่ำ
2. การมีส่วนร่วมในการให้บริการการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	2.03	ต่ำ
รวม	2.14	ศักยภาพต่ำ

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ประชาชนในท้องถิ่น (2567)

จากการวิเคราะห์ ภาพรวมในระดับศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อยู่ในระดับศักยภาพต่ำ คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.14 โดยพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิง

ลึกกับประชาชนในท้องถิ่น ที่ยังขาดการร่วมมือหรือมีส่วนร่วมกับอุทยานฯ แสดงให้เห็นว่าอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังต้องมีการปรับปรุงในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวหรือบริการต่าง ๆ ภายในอุทยานฯ

2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ

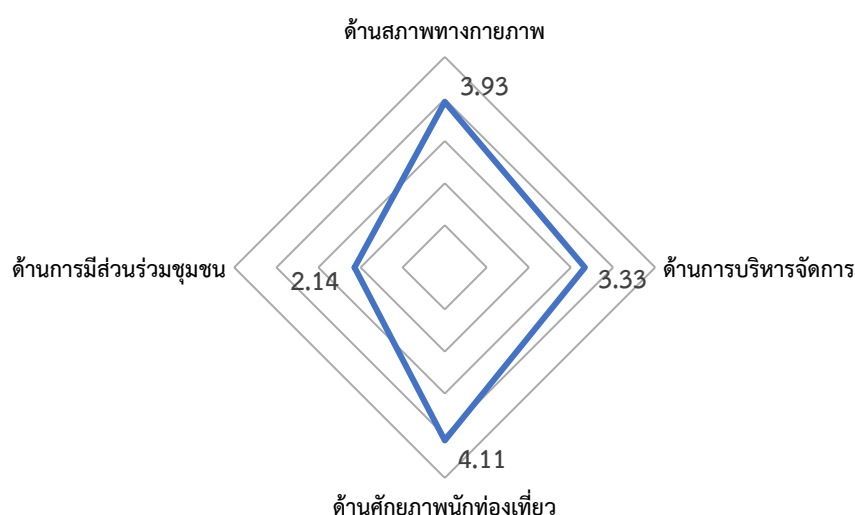
เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ได้มีการวิเคราะห์ภาพรวมศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการปรับตัวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ประกอบด้วยศักยภาพทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานฯ ด้านการบริหารและการจัดการอุทยานฯ ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังตารางที่ 6 ที่แสดงให้เห็นในแต่ละด้านว่ามีความโดดเด่นในด้านไหนมากและน้อยที่สุด

ตารางที่ 6 ภาพรวมศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

ดัชนีชี้วัดศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว	4.11	ศักยภาพสูง
ด้านสภาพทางกายภาพและชีวภาพอุทยานแห่งชาติ	3.93	ศักยภาพสูง
ด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติ	3.33	ศักยภาพปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	2.14	ศักยภาพต่ำ

ที่มา: แบบสอบถาม จำนวน 403 ตัวอย่าง และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 37 คน (2567)

จากผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าศักยภาพของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 4.11 รองลงมาเป็นศักยภาพด้านสภาพทางกายภาพและชีวภาพอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.93 อยู่ในระดับสูง ถัดมาเป็นศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ที่ 3.33 อยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.14 ซึ่งอยู่ในระดับศักยภาพต่ำ อธิบายด้วยภาพกราฟใยแมงมุมดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพรวมศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

ที่มา: แบบสอบถาม จำนวน 403 ตัวอย่าง และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 37 คน (2567)

อภิปรายผล

ผลการประมวลสถานภาพทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า พบว่า ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้ามีศักยภาพสูง ศักยภาพด้านการบริหาร และการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้ามีศักยภาพปานกลาง ศักยภาพของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวภายใน อุทยานแห่งชาติมีศักยภาพสูง และศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีศักยภาพต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจและการวางแผนการท่องเที่ยว ซึ่งมักเกิดจากการที่ชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนหรือไม่ มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดการตระหนักรู้หรือการได้รับผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจโดยตรงอาจทำให้ชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาโดย Marzuki (2008) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ Langkawi พบว่า การขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่สามารถดำเนินการ ได้อย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน ศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมสูงซึ่งสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยาน และสอดคล้องกับ การศึกษาโดย Kankhva & Sudakova (2024) ซึ่งเน้นความสำคัญของปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงที่ดีในการ พัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว และพบว่าการมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวใน พื้นที่นั้น ๆ

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของ ประเทศ พบว่า ศักยภาพของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด รองลงมาเป็นศักยภาพด้านสภาพทางกายภาพและชีวภาพ อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าอยู่ในระดับสูง ถัดมาเป็นศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าอยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นอยู่ในระดับศักยภาพต่ำ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การขาดการสนับสนุนและการรวมกลุ่มของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนา รวมถึง การขาด แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ชุมชนไม่มีแรงกระตุ้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของพื้นที่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาโดย Li (2006) ที่ชี้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนา ที่มีความยั่งยืน แต่การขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือผู้เกี่ยวข้องทำให้ชุมชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ ในขณะที่ ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมและความน่าสนใจทางธรรมชาติที่สูงนั้น สอดคล้องกับการศึกษาโดย Mitchell (2008) ซึ่งพบว่า พื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่น่าดึงดูดใจและได้รับการจัดการอย่างดี มักจะมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวสูงกว่า พื้นที่ที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่นั้นด้วย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าในการพัฒนาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสรุปได้ดังนี้:

1. การประเมินศักยภาพของอุทยานแห่งชาติในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ – ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เห็นถึง ศักยภาพและความท้าทายในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติใหม่ ๆ ให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น
2. การจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น – งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมี ความยั่งยืนและเป็นผลดีมากขึ้นหากประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการและวางแผนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ นี่เป็น แนวทางสำคัญในการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวและการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ – ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มที่ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและอุดม สมบูรณ์ ซึ่งเปิดโอกาสให้อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้ามีโอกาสพัฒนาในลักษณะของการท่องเที่ยวที่ตรงกับ ความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มศักยภาพของอุทยานแห่งชาติ – การเน้นการพัฒนาคุณภาพการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างอุทยานและชุมชน ถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปพัฒนาต่อเพื่อเพิ่มศักยภาพของอุทยานในการรองรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

5. แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ – ความเต็มใจของนักท่องเที่ยวในการสนับสนุนการอนุรักษ์ และการจัดการปัญหามลพิษ เช่น การจัดการขยะ เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในอุทยานให้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่เหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศและสร้างความยั่งยืนในระยะยาวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

สรุปผลการวิจัย

สำหรับผลการศึกษาในภาพรวมของศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จากทั้งเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ทำการ และความอุดมสมบูรณ์ภายในอุทยานแห่งชาติ แม้ยังอยู่ในช่วงเตรียมการ แต่เนื่องด้วยตัวอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าเคยเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานภาครัฐอยู่แล้ว ทำให้พื้นที่ในภาพรวมมีการดูแลที่ดี ทรัพยากรภายในป่ามีความสมบูรณ์มาก ซึ่งภายหลังเริ่มมีการจัดเตรียมเป็นอุทยานแห่งชาติ ทางเจ้าหน้าที่และตัวอุทยานฯ เองได้มีแนวทางในการดูแลสภาพพื้นที่ภายในให้ถูกต้องและอยู่ในกฎระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติตามเกณฑ์กำหนด แม้อาจต้องใช้เวลาในการจัดการดูแล โดยภาพรวมในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับศักยภาพสูง

2. ด้านการบริหารและการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ความพร้อมในการบริหารภายในอุทยานแห่งชาติต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนด แต่ด้วยที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังอยู่ในช่วงเตรียมการ ทำให้ในด้านการบริหารภายในอุทยานฯ อยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง ยังคงต้องใช้เวลาในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามขั้นตอนต่อไป

3. ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว ทำให้เห็นว่านักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่อาจเนื่องด้วยยุคสมัยที่สิ่งก่อสร้างมากกว่าพื้นที่ป่าไม้ ทำให้พื้นที่ในการพักผ่อนเชิงธรรมชาติค่อนข้างมีน้อยมากเมื่อเทียบสัดส่วนกับจำนวนประชากร จึงทำให้ผู้คนส่วนใหญ่อยากจะทำพักผ่อนในรูปแบบธรรมชาติมากขึ้น ต้องการรับอากาศที่บริสุทธิ์ ด้วยเหตุนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงมีการปลูกฝังที่ดีและมีความรู้ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานแห่งชาติค่อนข้างดี

4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการหรือในด้านการบริการมากนัก เนื่องด้วยก่อนมีการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า เคยเป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติที่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ทำให้ปัจจุบันการที่ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ภายในอุทยานฯ จึงค่อนข้างน้อย ยังคงต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการของกรมอุทยานแห่งชาติต่อไป ภาพรวมการปรับปรุงในส่วนนี้จึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจัดการมากขึ้น และควรมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อรองรับอุทยานแห่งชาติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถเข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การนำเที่ยวหรือการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับระบบนิเวศ เพื่อให้ชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนร่วมกับทุกภาคส่วนจะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรมีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมต่อทุกคนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2 ควรมีการผลักดันและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นควรเป็นตัวกลางสำคัญในการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในแง่การรับรู้และการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อสร้างความยั่งยืนและมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนของชุมชน

1.3 ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการร่วมมือกันระหว่างขนส่งมวลชนในการเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงอุทยานฯ และปรับปรุงถนนระหว่างทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวให้สมบูรณ์มากขึ้น

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ควรปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคภายในแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงพื้นที่ จัดที่จอดรถอย่างเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ายังมีหัวข้อที่ควรดำเนินการวิจัยในอนาคตที่สืบเนื่องต่อจากการศึกษานี้ โดยหัวข้อที่เกี่ยวข้อง คือ แรงจูงใจหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาที่อุทยาน รวมถึงการประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมดของนักท่องเที่ยว โดยข้อมูลดังกล่าวจะสามารถทำให้นักวิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเส้นอุปสงค์ของอุทยาน ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมในทางทฤษฎีและปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2566). *จำนวนประชากรในประเทศไทย ปี 2566 (กรุงเทพมหานคร)*. สืบค้น 26 มกราคม 2567.

จาก <https://www.mots.go.th/news/category/704>.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2566). *เงินอุทยานแห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สืบค้น 26 มกราคม

2567. จาก https://catalog.dnp.go.th/dataset/nationalpark_revenue/resource.

_____. (2566). *สถิตินักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ*. สืบค้น 26 มกราคม 2567. จาก

<https://catalog.dnp.go.th/sk/dataset/stattourism/resource/70ae333d-19fc-4cdb-a60c-dc43bbf74ad6>.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2549). *การศึกษาเกณฑ์กำหนดมาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

ดรชนิ เอมพันธุ์. (2549). *หลักนันทนาการและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประภาศรี เขียวธนา, ดรชนิ เอมพันธุ์ และ นววรรณ ฐานะกาญจน์ พงศ์เขียว. (2565). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้ของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา อ่าวไร่เลอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่.

วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ, 13(1), 87-103.

ประยูณ ดาศรี และ กนกการณ์ แก้วนุช. (2561). การสำรวจมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติปางสีดา จังหวัดสระแก้ว. *วารสารบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 13(1), 36-49.

ราณี อธิชัยกุล และ รชพร จันทร์สว่าง. (2560). การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(ฉบับพิเศษ), 1-17.

รุ่งราตรี อึ้งเจริญ และ ขวสิทธิ์ ณ ถลาง. (2560). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(1), 133-148.

- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 สาขาสระบุรี. (2565). ส่วนอุทยานแห่งชาติ. สืบค้น 17 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://portal.dnp.go.th/Content/Saraburi?contentId=394>.
- สุรัชย์ สิงห์เหาะ, ธนากร ลัทธิธีระสุวรรณ, ปิยะพิศ ขอนแก่น และทีมา โยธากักดี. (2566). ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านมณีพฤษณ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 33(1), 111-128.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610
- Kulakov, K. Y., Uvarova, S. S., Orlov, A. K., Kankhva, V. S., & Sudakova, A. A. (2024). Determining the level of and potential for the development of tourism clusters, taking into account infrastructure and urban planning factors. *Sustainability*, 16(19), 8660.
- Li, W. (2006). Community decision making: Participation in development. *Annals of Tourism Research*, 33(1), 132-143.
- Marzuki, A. (2008). Decision making and community participation: A case study of the tourism industry in Langkawi. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 56(3), 227-241.
- Mitchell, R. E. (2008). Community perspectives in sustainable tourism: Lessons from Peru. In S. F. McCool & R. N. Neil (Eds.), *Tourism, recreation and sustainability: Linking culture and the environment* (2nd ed.) (pp. 158-182). Oxfordshire: CABI Publishing.

Effect of Gamification-Based Learning on Historical Thinking in The Secondary Students

Sudarat Panato¹ and Nattapon Meekaew^{1*}

¹ Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nattame@kku.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to (1) compare historical thinking of grade 12th students before and after learning management using gamification, (2) study the satisfaction of the students towards learning management using gamification. The sample group was 34, 12th grade, class 2 students in the first semester of academic year 2023 at Borabue school, Borabue district, Maha Sarakham. This research was pre-experimental research using the One-Group Pretest-Posttest design. The research instruments included 1) learning management plans using gamification, 2) a historical thinking test, 3) a questionnaire on satisfaction with learning management. The data was analyzed by mean, standard deviation, and t-test scores. The results of the research found that 1) the historical thinking of the students after learning with gamification learning management were higher than pre-test scores. 2) The students were satisfied with the learning management using gamification at the highest level.

Keywords: Gamification-Based Learning, Historical Thinking, Satisfaction, Secondary Students

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันที่มีต่อความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

สุภารัตน์ ปะนาโท¹ และ ณัฐพล มีแก้ว^{1*}

¹ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nattame@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 34 คน โรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงทดลอง (Pre-Experimental Research) แบบ The One-Group Pretest-Posttest เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน 2) แบบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบค่า t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าก่อนเรียน 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน, การคิดทางประวัติศาสตร์, ความพึงพอใจ, นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การกำหนดมาตรฐานระดับชาติในรายวิชาประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกาและประวัติศาสตร์โลก ทำให้เกิดความท้าทายพิเศษในการตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดคือสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ควรจะให้ให้นักเรียนได้ศึกษา จากคลังเนื้อหาขนาดใหญ่ของประวัติศาสตร์มนุษย์ และสิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันคือการตัดสินใจว่ามุมมองทางประวัติศาสตร์และทักษะใดในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์คุณค่า และการคิดเชิงนโยบายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคนที่จะบรรลุผลสำเร็จ (UCLA HISTORY, 2024) โดยการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์นั้นจึงมีทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ คือ การพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ เป็นกระบวนการศึกษา ประเมินความน่าเชื่อถือ ตีความ อภิปราย วิพากษ์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และสร้างคำอธิบายด้วยตนเองจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในบริบทของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555; ศุภณัฐ พานา, 2560) การคิดทางประวัติศาสตร์เป็นการที่ผู้เรียนมีการตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ และรวบรวมหลักฐานเพื่อหาคำตอบผ่านการศึกษาข้อเท็จจริงจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงบริบทของหลักฐานดังกล่าว และเปรียบเทียบมุมมองที่แตกต่างกันของผู้คนที่อยู่ในเหตุการณ์ เพื่อทำความเข้าใจความเชื่อมโยง การเปลี่ยนแปลง และผลกระทบของเหตุการณ์ต่าง ๆ (National Center for History in the Schools, 2016) การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในประเทศไทยมีการกำหนดหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2503 – 2551 โดยจากการศึกษาของ ชรินทร์ มั่งคั่ง และเตชินี ทิมเจริญ (2565) พบว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ชัดเจน จึงยากแก่การจัดหลักสูตรให้สนองจุดมุ่งหมาย และส่งผลกระทบต่อการจัดระบบวัดประเมินผล หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์มีเนื้อหาวิชา มาก แต่เวลาเรียนมีน้อย ไม่ได้สัดส่วนกัน และเป็นการสอนแบบแยกส่วนเนื้อหาจึงทำให้ไม่เห็นความเชื่อมโยง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการขับเคลื่อนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์วิถีใหม่สู่วิถีอนาคต ซึ่งมีการกำหนดให้มีการ

พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยผ่านสื่อและนวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) โดยการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการตั้งคำถาม ความสงสัยใคร่รู้ ไม่ใช่เพียงการท่องจำ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีเหตุผล ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การแยกแยะ ข้อเท็จจริงจากข้อมูลหลักฐาน (วิภาดา พินลา, 2560) ดังนั้นผู้เรียนประวัติศาสตร์จึงต้องได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ จะช่วยให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีเหตุผล พิจารณากลับกรองข้อมูลที่พบเห็นในชีวิตประจำวันก่อนตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการสืบสอบอย่างมีวิจารณญาณ อันจะเป็นการส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของวิชาประวัติศาสตร์ เกิดความคงทนในการเรียนรู้ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนที่มีความสัมพันธ์กับการคิดทางประวัติศาสตร์มาแล้ว และผู้เรียนเกิดความเข้าใจและความตระหนักถึงความแตกต่างของสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเชื่อ การเมือง อันจะนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมและประชาธิปไตย และการดำรงตนในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555; กิตติศักดิ์ ลักษณะ, 2559)

การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและจัดระบบความคิดทางประวัติศาสตร์ได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังที่กล่าวมานั้น ครูผู้สอนจึงควรพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ให้เกิดกับผู้เรียน ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษา ประเมินความน่าเชื่อถือ ตีความ อภิปราย วิพากษ์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และสร้างคำอธิบายด้วยตนเองจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลายเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบริบทของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จากการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555 และศุภณัฐ พานา, 2560) ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์นั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังเช่นผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยในทุกรายวิชาต่ำกว่าร้อยละ 50 และในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ย 33.00 คะแนน และกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2558) ที่ระบุว่าการสอนของครูที่เน้นข้อมูลและสร้างความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากกว่าการฝึกทักษะกระบวนการและการฝึกให้นักเรียนคิด ส่งผลให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนและไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งมีการกำหนดนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่ให้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและบริบทของพื้นที่ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มีการใช้ข้อมูลเพียงชุดเดียว ใช้สื่อการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนรับข้อมูลมากกว่าการสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ และเนื้อหาที่ไกลตัวส่งผลให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และครูผู้สอนใช้รูปแบบวิธีการสอนที่เน้นเนื้อหาสาระ และไม่ได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลอย่างรอบคอบ และสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้การเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์มีการกำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเหตุและผลของการกระทำจากบริบทของอดีตในช่วงเวลานั้น เปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย นำมาสู่การวิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ และวางแผนสำหรับอนาคต (พิชาติ แก้วพวง, 2560 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ พัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ความเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบของเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์

จากการสังเกต สอบถามและร่วมกันแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบรบือ ปีการศึกษา 2566 พบว่าครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้กับนักเรียน เมื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มด้วยการสืบค้นข้อมูล นักเรียนจึงเลือกใช้แหล่งเรียนรู้จากครูผู้สอน หรือหากสืบค้นเพิ่มเติมมักจะเลือกใช้หนังสือเรียนที่นำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ จากนั้นครูผู้สอนจะทบทวนความรู้ให้ผู้เรียนผ่านการอภิปรายผ่านชุดข้อมูลเพียงชุดเดียว จึงส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ชอบการเรียนรู้แบบจดจำ

มากกว่าการค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง และเกิดการอภิปรายแลกเปลี่ยนหรือเปรียบเทียบข้อมูลในชั้นเรียนไม่เพียงพอ รวมไปถึงนักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ ตีความข้อมูลหรือประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้ และขาดการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนการตัดสินใจนำข้อมูลไปใช้ นอกจากนี้กระบวนการทำงานกลุ่ม พบว่านักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นหรือการทำงานร่วมกัน มักจะทำงานรายบุคคลมากกว่าการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน นอกจากนี้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบรบือ มีคะแนนเฉลี่ยระดับเท่ากับ 37.02 คะแนน ซึ่งถือเป็นคะแนนที่ไม่น่าพึงพอใจ (งานวิชาการโรงเรียนบรบือ, 2566) จากที่กล่าวไปจะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แต่หากผู้สอนไม่ได้สร้างแรงจูงใจหรือกระตุ้นผู้เรียนให้กระตือรือร้นก็จะส่งผลให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตามที่คาดหวังไว้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการแข่งขัน รางวัล จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น จึงนำเทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) มาเป็นตัวกระตุ้นผู้เรียน โดยการนำกลไกของเกม การแข่งขัน การได้รางวัล มาร่วมกับกระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (Gamification) เป็นการนำกลไกของเกมมาประยุกต์เข้ากับเนื้อหาบทเรียนเพื่อกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในบริบทที่ไม่ใช่การเล่น เกม โดยกลไกนี้เป็นวิธีการสร้างแรงจูงใจทางโลกเสมือนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ทำให้ผู้เรียนเรียนเนื้อหาไม่น่าเบื่อและสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์แบบร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (วรรณธิดา ยลวิลาศ, 2562) จากการศึกษางานวิจัยของ Moseikina et al. (2022) ทำการศึกษาเทคโนโลยีสมัยใหม่และเกมมิฟิเคชันในการศึกษาประวัติศาสตร์ พบว่าประสบการณ์การเล่นเกมที่สร้างสรรค์จะนำไปสู่ความรู้ในการปฏิบัติช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางอาชีพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนยืนยันว่าการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และการเปลี่ยนกลุ่มในการตีความทางประวัติศาสตร์และเกมมิฟิเคชันช่วยสร้างความตื่นตัวและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน จึงเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีกระบวนการกลุ่มที่ให้ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อภิปรายและแลกเปลี่ยนความรู้ จนนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง รวมทั้งผู้เรียนได้รับการฝึกการทำความเข้าใจสถานการณ์ การค้นคว้าข้อมูล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผ่านการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยมีการพิจารณาความน่าเชื่อถือก่อนการนำข้อมูลมาใช้ และสรุปแนวคิดที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการศึกษาข้อมูลที่เป็นที่นิยม และเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ และเพลิดเพลินกับการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้เรียนจะต้องทำการศึกษาผลและการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลมาถึงปัจจุบัน มุมมองของบุคคลและนำเสนอข้อคิดที่ได้จากการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มาใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการจัดการเรียนรู้ที่สร้างความสนุกสนานในชั้นเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันที่จะสร้างประสบการณ์อันหลากหลายให้กับผู้เรียน

ด้วยเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้จึงนำการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (Gamification) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชา ส33101 ประวัติศาสตร์สากลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าการจัดการเรียนรู้นี้จะสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เนื้อหาบทเรียนให้กับนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น และถือเป็นการพัฒนาเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศให้มีความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Pre – Experimental Design) แบบแผนการวิจัยก่อนและหลังการทดลอง The One Group Pretest – Posttest Design โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน โรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 4 ห้องเรียน จำนวน 143 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 2 จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน สารที่ 4 ประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ 18 ชั่วโมง ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบรบือ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

2.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (Gamification) และเลือกองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1) เป้าหมาย กำหนดเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชั้นเรียน โดยระหว่างการจัดการเรียนรู้ นักเรียนสามารถนำคะแนนสะสมตั้งแต่ 400 คะแนน มาแลกการ์ดบันดัล โดยการดบันดัลมีรางวัลแตกต่างกัน และภายหลังการจัดการเรียนรู้กลุ่มของนักเรียนที่มีคะแนนสูงสุดอันดับ 1-3 และกลุ่มของนักเรียนที่มีพัฒนาการอันดับ 1-3 จะได้รับรางวัล

2) คะแนน ได้รับในรูปแบบการคะแนนสะสมจากการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ซึ่งกำหนดเป็นภารกิจที่ให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยภารกิจที่ 1 การตั้งคำถามและสมมติฐาน ภารกิจที่ 2 การสืบค้นข้อมูล ภารกิจที่ 3 การสร้างองค์ความรู้ ภารกิจที่ 4 การทำแบบทดสอบ ภารกิจที่ 5 การนำเสนอผลงาน และภารกิจที่ 6 การนำไปใช้ โดยในแต่ละภารกิจจะมีเกณฑ์การแจกการ์ดสะสมที่แตกต่างกัน

3) ลำดับชั้น เป็นการเลื่อนระดับเหรียญที่มาจากการสะสมคะแนนการทำภารกิจ ประกอบด้วย เหรียญชาวบ้าน ระดับเริ่มต้นของแต่ละกลุ่ม เหรียญอัศวิน เหรียญขุนนาง และเหรียญกษัตริย์ ซึ่งแต่ละลำดับชั้นจะได้รับสิทธิพิเศษสะสมคะแนนเพิ่มตามลำดับ

4) ของรางวัล ระหว่างการทำกิจกรรมภายในเกมกลุ่มของผู้เล่นมีโอกาสได้รับรางวัลในรูปแบบของการ์ดบันดัล กลุ่มละ 1 การ์ด เมื่อนำการ์ดคะแนนสะสม 400 คะแนนมาใช้ในการแลกการ์ดบันดัล และภายหลังการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ครบทั้ง 9 แผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยจะมอบรางวัลให้กับนักเรียน โดยกำหนดเงื่อนไขในการได้รับรางวัล ดังนี้ กลุ่มที่มีคะแนนสะสมสูงเป็นลำดับที่ 1-3 และกลุ่มที่มีพัฒนาการสูงสุด 3 อันดับ

5) กระดานผู้นำ เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะจัดลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย เพื่อแสดงผลการเรียนรู้โดยใช้สื่อเพาเวอร์พอยท์แสดงให้นักเรียนเห็นถึงลำดับในแต่ละครั้งของการเรียน

6) การแข่งขัน ในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้กลุ่มของนักเรียน จะต้องมีการทำกิจกรรมที่แสดงออกถึงความร่วมมือกันในการทำงานเพื่อให้ภารกิจได้สำเร็จ และระหว่างกลุ่มของนักเรียนจะเกิดการแข่งขันจากการสะสมคะแนน และการ์ดบันดัล เพื่อสะสมคะแนนผู้มีความก้าวหน้าและคะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัล

2.1.3 ออกแบบแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (Gamification) และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของการจัดการเรียนรู้ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ผลการประเมินภาพรวมมีคุณภาพในระดับ เหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.76

2.1.4 จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

2.2 แบบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นข้อสอบอัตนัย แบบเขียนตอบ คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยกำหนดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ 1 เหตุการณ์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นหลักฐานขั้นต้นและชั้นรอง 5 หลักฐาน กำหนดข้อคำถามตามความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ 5 ด้าน จำนวน 10 ข้อ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนรายด้าน 4 ระดับ (National Center for History in the Schools, 1996; ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555; ศศิพัชร จำปา, 2558; และศุภณัฐ พานา, 2560) ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และแนวคิด ทฤษฎี วิธีการสร้างและการวัดและประเมินผล

2.2.2 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ แบบอัตนัยชนิดเขียนตอบ จำนวน 1 สถานการณ์ มีข้อคำถามย่อย 10 ข้อ และสร้างเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ซึ่งแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ฉบับนี้ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิดทางประวัติศาสตร์ของ National Center for History in the Schools (1996), ชัยรัตน์ โตศิลา (2555), ศศิพัชร จำปา (2558) และศุภณัฐ พานา (2560) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 โครงสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์

องค์ประกอบความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์	จำนวนข้อคำถาม	คะแนน
1) การคิดตามลำดับเหตุการณ์ 1.1 การเรียงลำดับและอธิบายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	1	3
2) ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ 2.1 การตั้งสมมติฐานและคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ 2.2 การระบุแหล่งที่มาและข้อมูลของเอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 2.3 การตีความเอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์	3	9
3) การวิเคราะห์และตีความทางประวัติศาสตร์ 3.1 การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของเหตุการณ์ 3.2 การเปรียบเทียบเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กับความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่คล้ายกันแต่ต่างเวลาและสถานที่ 3.3 การอธิบายผลการวิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยการยืนยันด้วยหลักฐาน	3	9
4) ความสามารถในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ 4.1 การตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ 4.2 การลงข้อสรุปจากการตีความและวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์	2	6
5) การวิเคราะห์ปัญหาทางประวัติศาสตร์และการตัดสินใจ 5.1 การวิเคราะห์วิธีการแก้ปัญหาอื่น ๆ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	1	3

2.2.3 นำเสนอแบบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.36 – 0.64 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.43 – 0.71 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82

2.2.4 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ไปใช้

2.2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวัดตามระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)
- 2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้
- 3) นำเสนอแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่มีไขกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87
- 4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ไปใช้

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน มีความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
- 3.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

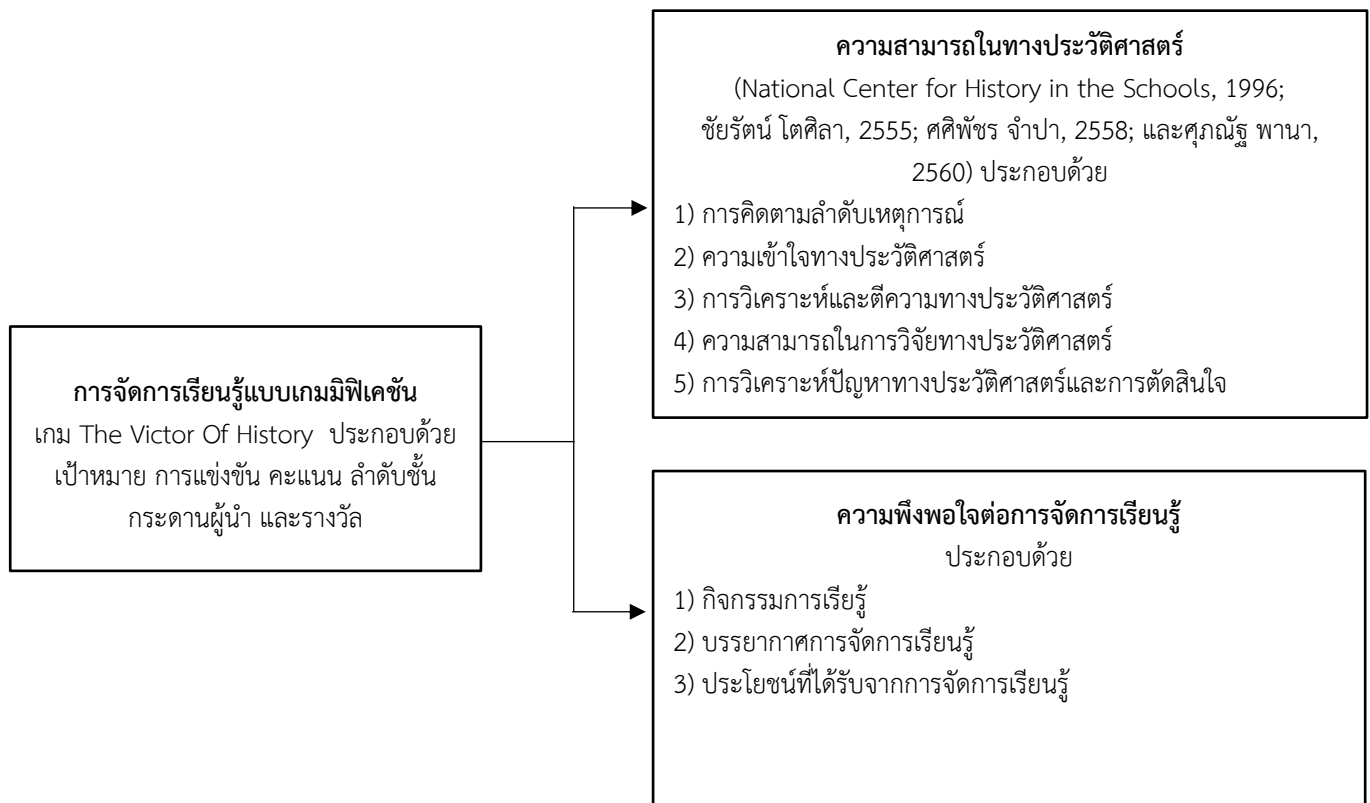
- 4.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ มีลักษณะเป็นข้อสอบอัตนัย แบบเขียนตอบ จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ 5 ด้าน
- 4.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ 18 ชั่วโมง
- 4.3 เมื่อจัดการเรียนรู้ครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการทดสอบวัดความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ และสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้
- 4.4 นำผลคะแนนความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ผลโดยใช้วิธีการทางสถิติ และนำคะแนนแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.1 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ t-test (Dependent Samples)
- 5.2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน โดยการศึกษาองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชัน เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ เป้าหมาย การแข่งขัน คะแนน ลำดับชั้น กระดานผู้นำ และรางวัล ซึ่งพัฒนาขึ้นในรูปแบบเกม “The Victor of History” นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา ส33101 ประวัติศาสตร์สากล โดยการกำหนดภารกิจให้สอดคล้องกับภาระงานและกิจกรรมการเรียนรู้ และความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้องค์ประกอบและตัวชี้วัด รายละเอียดดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

การทดสอบ	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	34	30	18.26	2.84	9.29*	.01
หลังเรียน	34	30	22.21	3.36		

หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่ากับ 18.26 และค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันเท่ากับ 22.21 พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (Gamification) ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านกิจกรรมการ

เรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.61) ด้านประโยชน์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.61) และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.68) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.63	0.61	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	4.54	0.68	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้	4.59	0.61	มากที่สุด
รวม	4.59	0.64	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในปัจจุบันพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและบริบทของพื้นที่ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ว่าในการการยกระดับคุณภาพการศึกษา (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565) จึงมีการนำการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันที่เป็นการนำองค์ประกอบของเกมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนที่ขาดความสนใจ ซึ่งผู้วิจัยออกแบบองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชันให้สอดคล้องกับความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ และใบภารกิจการเรียนรู้ และในการทำกิจกรรมนี้นักเรียนจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านการตั้งคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ค้นหาหลักฐาน วิเคราะห์หลักฐาน และสรุปองค์ความรู้เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อคิดจากประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน โดยมีการประเมินผลและให้คำติคคะแนนตามคุณภาพของผลงาน และครูผู้สอนจะให้ข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรม โดยกระบวนการในระหว่างการจัดการเรียนรู้นั้นผู้เรียนให้ความสนใจกับเกม The Victor of History ที่มีการให้คำติคคะแนน การแข่งขัน และการใช้กติกาในการเล่นเก้กับเพื่อนในชั้นเรียนที่มาจากเทคนิคเกมมิฟิเคชันเป็นอย่างมาก เมื่อมีการจัดลำดับและคะแนนจะให้ความสนใจและตื่นตัวกับการทำกิจกรรม และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ต้องการพัฒนาตนเองมากขึ้น นอกจากนี้เกมมิฟิเคชันยังช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีความสนุกสนาน และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จึงสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของการเรียนประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น และเกมมิฟิเคชันยังเป็นหนึ่งในแนวโน้มการศึกษาของโลกในปี 2024 ที่เป็นแนวทางการศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของผู้เรียนจากการบูรณาการการออกแบบวิดีโอเกมและองค์ประกอบของเกมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ (สภาการศึกษา, 2566; Moonpreneur, 2023) สอดคล้องกับจุฬาลักษณ์ พัฒนมาศ และพิณพนธ์ คงวิจิตร (2565) และสอดคล้องกับ Park & Kim (2021) ศึกษาผลของการใช้เกมมิฟิเคชันในการจัดการเรียนรู้ที่มีการกำหนดกลไกของเกมให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ความสนใจ และวัยของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมในการจัดการเรียนรู้เสมือนการเล่นเก้ และทำให้ผู้เรียนเรียนเนื้อหาไม่น่าเบื่อและสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์แบบร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (วรรณธิดา ยลวิลาศ, 2562) อีกทั้งผู้วิจัยได้มีการนำแอปพลิเคชันในการตอบคำถามแบบเกมออนไลน์มาใช้ในการเรียนรู้ จึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีความสนุกสนาน และนักเรียนมีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับวรพงษ์ แสงประเสริฐ (2562) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เกมมิฟิเคชันเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทของนักเรียนเป็นสำคัญในห้องเรียน เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนและความสนุกสนานในการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้วางแผนกิจกรรมให้น่าสนใจและน่าติดตามโดยอาศัยกลไกเกมเป็นสื่อกลาง ดังนั้นในระหว่างการจัดการเรียนรู้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีจากการทำงานกลุ่มที่มีสมาชิกกลุ่ม 4 คนที่สมาชิกทุกคนจะต้องมีส่วนช่วยในการทำงาน สอดคล้องกับ Moseikina et

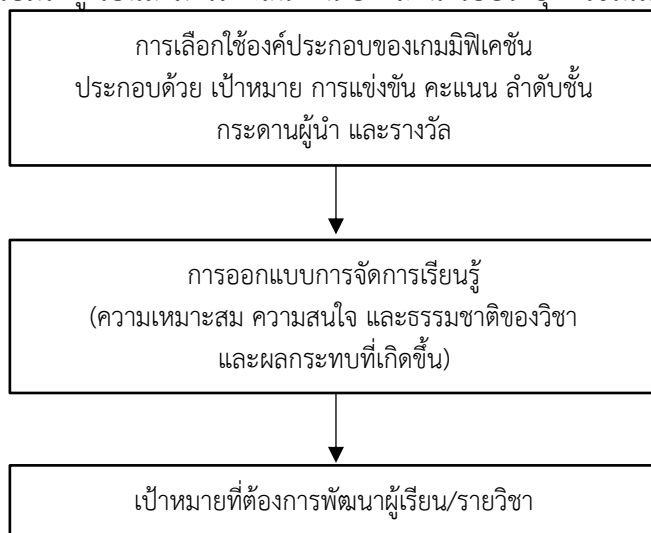
al. (2022) ทำการศึกษาเทคโนโลยีสมัยใหม่และเกมมิฟิเคชันในการศึกษาประวัติศาสตร์ พบว่าประสบการณ์การเล่นเกมที่สร้างสรรค์จะนำไปสู่ความรู้ในการปฏิบัติช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางอาชีพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนยืนยันว่าการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และการเปลี่ยนกลุ่มในการตีความทางประวัติศาสตร์และเกมมิฟิเคชันช่วยสร้างความตื่นตัวและแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยลำดับขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้และใบกิจกรรมให้สอดคล้องกัน เริ่มต้นจากการที่ผู้วิจัยกระตุ้นความสงสัยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เกม รูปภาพ วิดีทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัยจนนำไปสู่การตั้งคำถามและสมมติฐาน และให้ผู้เรียนร่วมกันสืบค้นข้อมูล หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และนำหลักฐานที่สืบค้นได้นั้นมาเปรียบเทียบข้อมูล และสรุปองค์ความรู้ที่นำไปสู่การนำเสนอข้อมูล และการสรุปข้อคิดจากการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้เกมมิฟิเคชันยังช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีความสนุกสนาน และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จึงสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของการเรียนประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (Gamification) ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน มีการกำหนดกติกา การเล่นเกม การแข่งขัน รางวัล และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ต้องการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และเกิดความสนุกสนาน โดยเฉพาะการนำแอปพลิเคชันที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ ประกอบด้วย Kahoot, Blooket และ Quizizz ที่มีแนวคิดของเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Hassan et al. (2020) ที่ได้พัฒนาโมเดลแบบใหม่ในการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียน พบว่าภูมิหลัง ประสบการณ์ การทำงานร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์ และความเป็นอิสระของนักเรียนส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักเรียน และส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและมีความสนุกสนาน คือ การนำเทคนิคเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ผ่านเกม The Victor of History ที่นักเรียนมีความต้องการคะแนน รางวัล การจัดลำดับ การดับเบิลที่มีกติกาสอดแทรกระหว่างการจัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีแรงกระตุ้นในการทำงาน และเมื่อทำงานเสร็จตามกำหนดเวลาผู้เรียนจะให้สัญญาณและให้ผู้วิจัยประเมินผลงานเพื่อรับการดเคคะแนน จากนั้นนักเรียนจะเล่นเกมตามกติกาที่กำหนดไว้ผ่านการใช้การดับเบิล การจัดลำดับ และการเลื่อนลำดับชั้นจากชาวบ้าน อัศวิน ขุนนาง และกษัตริย์ที่มีสิทธิพิเศษแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและความรู้สึกมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมในการทำกิจกรรมเสมือนการเล่นเกมที่มิใช่การแข่งขันเพียงผู้เดียวแต่เป็นการแข่งขันในลักษณะของทีมและการร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับชนัดต์ พูนเดช และธนิศา เลิศพรกุลรัตน์ (2562) ที่กล่าวว่าแนวคิดหลักในการออกแบบเกมส์ ซึ่งประกอบด้วย การสะสมแต้ม การเลื่อนระดับชั้น การให้รางวัล และการแสดงกระดานผู้นำ เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เกมนั้นประสบความสำเร็จ โดยการให้แต้ม การให้รางวัล และการเลื่อนระดับชั้น เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของตน (Self-performance) และมองเห็นถึงเป้าหมายที่จะประสบความสำเร็จได้ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนใส่ใจกับการพัฒนาตนเองมากขึ้น อีกทั้งมีการวิจัยที่พบว่าเกมมิฟิเคชันเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ดังงานวิจัยของสุลธิทินท์ บุญสวยขวัญ (2565) และ Asigigan, S. I. & Samur, Y. (2021) ที่ใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ ในการพัฒนาผู้เรียน พบว่านักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดขั้นสูงและแรงจูงใจที่สูงขึ้น จากการใช้เกมในการจัดการเรียนรู้

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้สอนทำหน้าที่ในการจัดเตรียมกลไกและองค์ประกอบของเกมมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา สภาพของชั้นเรียนและช่วงวัยของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนตื่นตัวและสนุกสนาน โดยในก่อนการจัดการเรียนรู้จะต้องมีการทำความเข้าใจพื้นฐานกับกลุ่มเป้าหมาย และจัดการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางบวก เช่น ความสนุกสนาน การแสดงออก และผลกระทบทางลบ เช่น การทุจริตคะแนน เป็นต้น และความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นกระบวนการคิดที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนและจำเป็นต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและมองเห็น

คุณค่าของการเรียนประวัติศาสตร์และมีสมรรถนะในการเป็นพลเมืองโลกท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์จะต้องใช้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบการวิเคราะห์หลักฐาน และตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์จึงต้องมีการพัฒนากิจกรรม สื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันที่มีต่อความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สรุปได้ดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยจากการพิจารณาคะแนนรายบุคคล พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์สูงขึ้น ส่วนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสร้างความสนุกสนาน ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (Gamification) ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนสามารถนำแนวคิดเกมมิฟิเคชันไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกระดับชั้น และทุกรายวิชา และศึกษาแนวทางและองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรม

1.2 ครูผู้สอนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องมีการวางแผนการพัฒนาความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่องและออกแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผลตามความสามารถของช่วงวัยตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของเนื้อหาสาระ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน (Gamification) ในการพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เช่น สมรรถนะการเป็นพลเมือง การรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ หรือบูรณาการในสาระอื่น ๆ เช่น สาระภูมิศาสตร์ ที่นักเรียนจะต้องมีการสืบค้นข้อมูล การลงพื้นที่ และนำมาอภิปรายร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชนัดต์ พุนเดช และ ธนิตา เลิศพรกุลรัตน์. (2558). แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดเกมมิฟิเคชัน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18(3), 331-339.

- ชรินทร์ มั่งคั่ง และ เตชินี ทิมเจริญ. (2565). กระบวนการอนาคตศึกษาเพื่อออกแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เชิงสร้างสรรค์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 33(2), 1-13.
- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2555). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- พิชาติ แก้วพวง. (2560). การคิดทางประวัติศาสตร์: ทักษะสำคัญของนักศึกษาครุสังคมศึกษา. *HUSO Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(2), 68-90.
- วรพงษ์ แสงประเสริฐ. (2562). ผลการสอนการอ่านโดยใช้เกมมิฟิเคชันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อการสอนอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10* (น. 85-94). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณธิดา ยลวิลาศ. (2562). การสร้างแรงจูงใจในการเรียนด้วยเกมมิฟิเคชัน. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อความยั่งยืน*, 1(1), 378-391.
- วิภาดา พินลา. (2560). เทคนิคการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สำหรับครูสังคมศึกษาในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 30(2), 1-19.
- ศศิพัชร จำปา. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์. *วารสารวิชาการ Viridian Ejournal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(2), 1158-1171.
- ศุภณัฐ พานา. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และ 2566. สืบค้น 21 มกราคม 2567. จาก <https://moe360.blog/2022/01/19/policy-and-focus-moe/>.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สืบค้น 22 สิงหาคม 2567. จาก <https://moe360.blog/2022/01/19/policy-and-focus-moe/>.
- สิทธิพันธ์ บุญสวยขวัญ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Asigigan, S. I. & Samur, Y. (2021). The effect of gamified STEM practices on students' intrinsic motivation, critical thinking disposition levels, and perception of problem-solving skills. *International Journal of Education in Mathematics, Science, and Technology (IJEMST)*, 9(2), 332-352.
- Hassan, R., Alshurideh, M., & Sun, Y. (2020). Corporate sustainability reporting and firm performance: Evidence from Jordan. *Business Strategy and the Environment*, 29(2), 619-632.
- Moseikina, M., Toktamysov, S., & Danshina, S. (2022). Modern technologies and gamification in historical education. *Simulation & Gaming Sage Journal*, 53(2), 135-156.
- UCLA HISTORY. (2024). *CRITERIA FOR THE DEVELOPMENT OF STANDARDS*. Retrieved 2 June 2024. from <https://phi.history.ucla.edu/nchs/preface/criteria-development-standards/>.

Relationship Between Loans to Household and Gross Domestic Product in Thailand

Wuttichai Wongsakon^{1*} and Thana Sompornserm²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: wuttichai.won@ku.th

ABSTRACT

This study aimed to the relationship between Real Gross Domestic Product (GDP) The research employed using the Engle-Granger cointegration test, the Error Correction Model, and the Granger Causality Test with quarterly time series data from the first quarter of 2013 to the fourth quarter of 2023, totaling 44 observations. The cointegration test was conducted between Economic growth represented by Real Gross Domestic Product (GDP) and overall loans to households, as well as six specific purposes of borrowing, including real estate purchases, vehicle purchases or hire purchases, education, other personal consumption, own businesses, and other purposes (comprising investment in securities and loans that cannot be classified). The study found short-run and long-run relationships between the examined variables, except for loans for education. The results of the Granger Causality Test indicated that loans for real estate purchases (REP) are a unidirectional cause of GDP, in contrast, GDP and loans for other personal consumption (OPC) are mutually causal, bidirectional causality. Additionally, GDP is a unidirectional cause of loans for own businesses (OB).

Keywords: Loans to Households, Real Gross Domestic Product, Gross Domestic Product

ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย

วุฒิชัย วงศ์สาคร^{1*} และ ธนา สมพรเสริม²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: wuttichai.won@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงกับปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือน ศึกษาด้วยวิธี การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว แบบ Engle and Granger, การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้น และ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2556 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2566 จำนวน 44 ตัวอย่าง การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งแทนด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง กับ ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม และจำแนกอีก 6 วัตถุประสงค์ได้แก่ เพื่อซื้อสังหาริมทรัพย์ เพื่อซื้อหรือเช่าซื้อจักรยานยนต์ เพื่อการศึกษา เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น เพื่อประกอบอาชีพ และวัตถุประสงค์อื่น ๆ (ประกอบไปด้วยเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่ทำการศึกษาข้างต้นมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นและระยะยาว ยกเว้นปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล พบว่า มีเพียงปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อสังหาริมทรัพย์ (REP) เป็นสาเหตุของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางเดียว ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกับปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) เป็นสาเหตุของกันและกันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลแบบ 2 ทิศทาง และ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเป็นสาเหตุของปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB)

คำสำคัญ: ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือน, ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง, ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นจุดหมายสำคัญของทุกประเทศ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ GDP (Gross Domestic Product) ซึ่งหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการขยายตัวของ GDP คือ ภาคครัวเรือน เพราะการใช้จ่ายและการบริโภคภาคครัวเรือนนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเพิ่มอุปสงค์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นอุปทานมวลรวมภายในประเทศ ทั้งในด้านการผลิต การลงทุนและการจ้างงานเพิ่มขึ้น (อนพัทธ์ หนองคู, 2551) อันเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนในเศรษฐกิจซึ่งจะส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยในปี 2566 การบริโภคภาคครัวเรือนมีมูลค่าถึง 6,427,511 ล้านบาท และหากเมื่อดูย้อนหลังตั้งแต่ปี 2555 – 2566 สัดส่วนของการบริโภคเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยเฉลี่ยแล้วจะเท่ากับ ร้อยละ 53 ซึ่งเป็นการเน้นย้ำความสำคัญของการบริโภคภาคครัวเรือนที่ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ได้เป็นอย่างดี ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่กำหนดการใช้จ่ายหรือการบริโภคของภาคครัวเรือนนั้นคือสินเชื่อเพื่อการบริโภค

การเพิ่มขึ้นของสินเชื่อภาคครัวเรือนอีกนัยหนึ่งก็คือหนี้ครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากปริมาณหนี้ครัวเรือนสูงเกินไปจะส่งผลเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากการบริโภคของภาคครัวเรือนในอนาคตจะลดลงเพราะครัวเรือนจะต้องแบ่งรายได้ในอนาคตเพื่อชำระหนี้ที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ภาคครัวเรือนมีความสามารถในการรองรับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดน้อยลง เช่น หากถูกเลิกจ้างหรือลดค่าจ้างลง ก็อาจจะผิมนัดชำระหนี้ที่มีอยู่เดิม ซึ่งสร้างความเสี่ยงให้กับระบบสถาบัน

การเงินและผู้ให้กู้ยืม และหากมีการผลิตชำระหนี้จำนวนมาก ระบบเศรษฐกิจก็จะไม่สามารถดำเนินการได้ตามปกติและเกิดผลเชิงลบกับเศรษฐกิจอย่างรุนแรง (รชต ตั้งนราราชกิจ และพิรญาณ์ รมภาพ, 2565)

ถึงกระนั้นการก่อหนี้ของครัวเรือนสามารถส่งผลเชิงบวกต่อเศรษฐกิจได้ หากหนี้้นั้นสามารถก่อให้เกิดรายได้ หรือสามารถสร้างผลประโยชน์ได้มากขึ้นในอนาคต ได้มากกว่ารายจ่าย (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2563) เช่น 1) หนี้เพื่อความมั่นคง ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยอย่างบ้านที่เมื่อผ่อนชำระหมดแล้วจะกลายเป็นทรัพย์สินและมีมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปสร้างรายได้ต่อโดยการขายหรือปล่อยให้เช่าได้ 2) หนี้เพื่อการศึกษา เมื่อบุคคลหนึ่งมีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ก็ยังมีโอกาสที่จะมีหน้าที่การงาน มีอาชีพที่ดีและสร้างรายได้มากขึ้น 3) หนี้เพื่อสร้างอาชีพ เป็นหนี้จากการกู้เงินมาเพื่อการลงทุนทำธุรกิจส่วนตัว หรือขยายธุรกิจจากเดิมเพื่อเพิ่มโอกาสสร้างรายได้ให้มากขึ้น (บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิชา สุทธิกุล (2553), โกมล เมฆวัฒนา (2559) พบว่า สินเชื่อที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะยาวและระยะสั้นกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และงานของ วณันท์ วนดชัย (2556) ที่ระบุว่าสินเชื่อสังหาริมทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะยาวและระยะสั้นกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และ การศึกษาของ เพ็ญสุรางค์ วันทอง (2550) พบว่า แรงงานที่มีระดับการศึกษาที่สูงทำให้ผลผลิตของประเทศสูงขึ้น

หากแจกแจงปริมาณสินเชื่อภาคครัวเรือนตามวัตถุประสงค์ พบว่า มี 6 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ 1) เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ 2) ซื้อหรือเช่าซื้อจักรยานยนต์ 3) เพื่อการศึกษา 4) อุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น 5) เพื่อประกอบอาชีพ 6) อื่น ๆ (ประกอบไปด้วยเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) ซึ่งจากที่กล่าวไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์การกู้ยืมบางรายการสามารถส่งผลเชิงบวกต่อเศรษฐกิจได้ ดังนั้น หนี้ครัวเรือนจึงอาจไม่ใช่ปัจจัยเชิงลบต่อเศรษฐกิจในระยะยาวเสมอไป โดยเมื่อพิจารณาจากปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกวัตถุประสงค์บางวัตถุประสงค์ก็อาจจะเป็นไปได้ที่จะส่งผลเชิงบวกต่อเศรษฐกิจในระยะยาว ทางผู้วิจัยจึงเกิดคำถามถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงกับปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวมและจำแนกอีก 6 วัตถุประสงค์ข้างต้น ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และ สิ่งใดที่จะเป็นตัวแปรกำหนดหรือเป็นสาเหตุของอีกตัวแปรหนึ่ง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำการหาความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะยาว (Cointegration) ความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะสั้น (ECM) และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Granger Causality) ในการตอบคำถามดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะยาวระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะสั้นระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) แบบอนุกรมเวลา (Time series) เป็นรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ.2556 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2566 โดยปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 7 รายการ ได้แก่ 1. ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม 2. เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ 3. เพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ 4. เพื่อการศึกษา 5. เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น 6. เพื่อประกอบอาชีพ 7. อื่น ๆ (เงินให้

กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำตัวแปรที่ทำการศึกษาซึ่งได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อสิ่งหาริมทรัพย์ (REP) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ED) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) ปริมาณเงินให้กู้ยืมวัตถุประสงค์อื่นๆ (ประกอบไปด้วยเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) (O) มาทดสอบความหยุดนิ่ง (Stationary) ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF Test) ซึ่งจะพิจารณาความหยุดนิ่งจากค่าทางสถิติ t (t-statistic) หรือค่า ADF statistic เปรียบเทียบกับค่า MacKinnon Critical Value ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01, 0.05 และ 0.10 หากพบว่ามีความหยุดนิ่งที่ระดับ Integrated of order 1 หรือ $I(1)$ จะนำมาทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) ด้วยวิธีการของ Engle and Granger โดยจะนำค่าผิดพลาด (Residual : e_t) ที่ได้มาจากการประมาณค่าสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least square regression : OLS) มาทำการทดสอบความหยุดนิ่ง ด้วยวิธี ADF Test ซึ่งจะต้องทำการทดสอบตัวแปรที่ละคู่ โดยมีรูปแบบสมการดังนี้

$$\text{ค่าความผิดพลาดจากสมการถดถอย} \quad e_t = Y_t - \beta_1 X_i$$

โดยที่ Y_t คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง

X_i คือ ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนทั้ง 7 ประเภท เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, 7$

โดยที่ 1 คือ ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH)

2 คือ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อสิ่งหาริมทรัพย์ (REP)

3 คือ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH)

4 คือ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ED)

5 คือ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC)

6 คือ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB)

7 คือ อื่นๆ (ประกอบไปด้วยเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) (O)

$$\text{สมการ ADF Test} \quad \Delta e_t = \gamma e_{t-1} + \sum_{i=1}^{p-1} c_i \Delta e_{t-i} + \varepsilon_t$$

จากแบบจำลองข้างต้น จะมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

$$H_0 : \gamma = 0 \text{ (Non Stationary)}$$

$$H_1 : \gamma \neq 0 \text{ (Stationary)}$$

หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และ ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนทั้ง 7 ประเภท มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ค่าความผิดพลาด (Residual : e_t) ที่ประมาณค่าได้จาก สมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least square regression : OLS) จะต้องมีความหยุดนิ่ง ระดับ Integrated of order 0 หรือ $I(0)$ หลังจากเมื่อ

ทราบว่าข้อมูลดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว จะทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้น (ECM) โดยมีรูปแบบสมการดังนี้

$$\text{สมการ ECM } d(Y)_t = \alpha + \beta_1 d(X)_t + \gamma u_{t-1} + \varepsilon_t$$

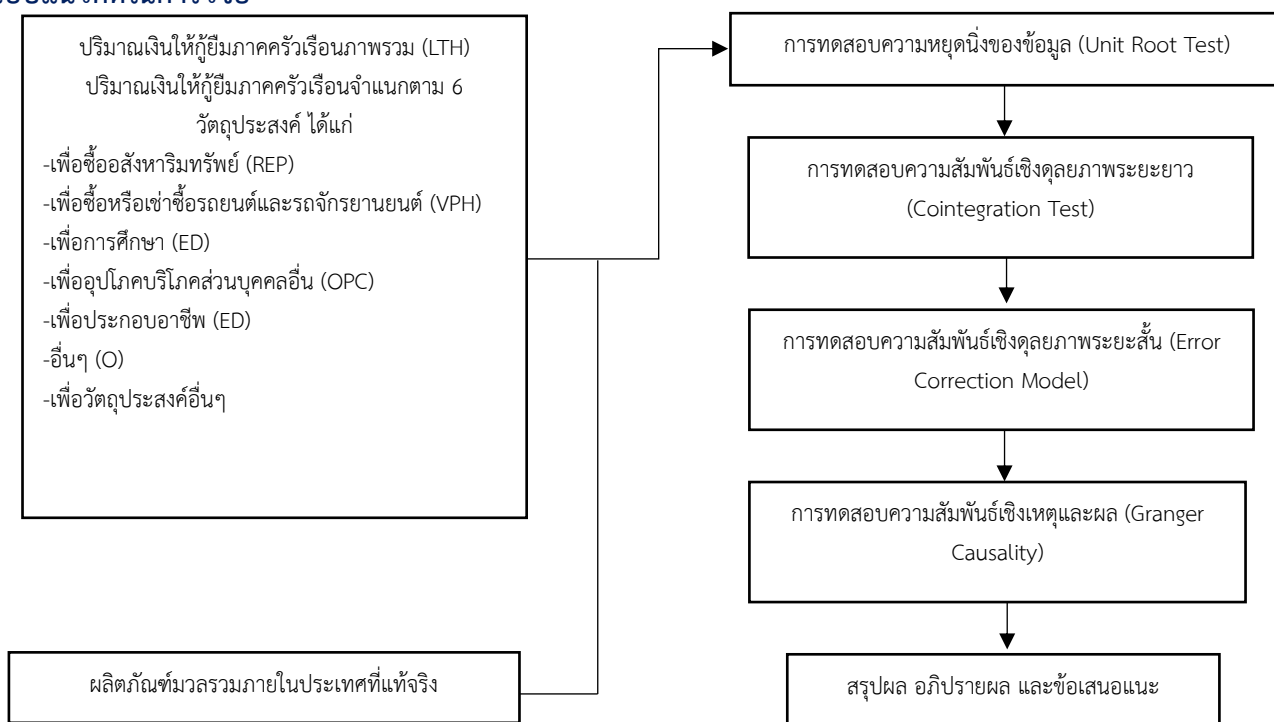
เมื่อทราบผลว่าตัวแปรคู่ไหนมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวและระยะสั้น จะนำมาทดสอบความล่าช้าที่เหมาะสม (Lag Length) ด้วยวิธีการของ Akaike criterion (AIC) เพื่อนำมาทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Granger Causality) โดยพิจารณาจากค่า Probability ของ ค่า F-stat หากค่า Probability มีนัยสำคัญทางสถิติก็แสดงว่าตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยมีสมมติฐานการทดสอบดังนี้

$$H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \dots \beta_1 = 0$$

$$H_1 : \beta_1 \neq \beta_2 \neq \dots \neq \beta_1 \neq 0$$

ถ้ายอมรับ H_0 นั้นจะหมายความว่าตัวแปร X ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับตัวแปร Y หรือตัวแปร Y ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับตัวแปร X แต่ถ้ายอมรับ H_1 จะหมายความว่า X มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับตัวแปร Y หรือตัวแปร Y มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับตัวแปร X

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ผลการทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF Test) ที่ระดับ Level พบว่า ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) และ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (OPC) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ Trend and Intercept เมื่อทำการทดสอบที่ ผลต่างลำดับ 1 (First Difference) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ None และ Intercept ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือน (LTH) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ None ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ None และ Intercept ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ None และ Intercept ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ED) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ Trend and Intercept ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ Intercept และ Trend and Intercept ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ None และ Intercept ปริมาณเงินให้กู้ยืมวัตถุประสงค์อื่น ๆ (O) มีการหยุดนิ่งที่รูปแบบ None, Intercept และ Trend and Intercept (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF Test)

DATA	Level			First Difference		
	None	Intercept	Trend and Intercept	None	Intercept	Trend and Intercept
lnGDP	1.497394	-1.683411	-1.662774	-2.367159**	-2.844926*	-2.983211
lnLTH	2.221880	-1.785519	0.016761	-1.722108*	-2.594984	-2.553366
lnREP	2.179664	-1.001874	-3.695321**	-2.446206**	-2.801231*	-2.193939
lnVPH	0.946324	-0.743013	-2.757591	-2.682359***	-2.695675*	-2.635559
lnED	-0.524895	-1.870181	-2.043012	-1.362990	-1.409130	-3.710877**
lnOPC	2.273259	0.053847	-6.418494***	-0.096938	-3.469042**	-3.331971*
lnOB	1.725808	-1.055419	-2.904285	-3.680669***	-3.491687**	-2.896030
lnO	1.411036	0.746572	-1.627666	-3.979333***	-4.254692***	-3.973180**

หมายเหตุ: *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญที่ 0.10, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

1. ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) ด้วยวิธีการของ Engle and Granger พบว่า ค่าความผิดพลาด (Residuals : e_t) ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) กับ ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH), ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP), ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC), ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB), ปริมาณเงินให้กู้ยืมวัตถุประสงค์อื่น ๆ (O) มีการหยุดนิ่ง (Stationary) ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 ณ ระดับ Integrated Order ที่ I(0) ในส่วนปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) มีการหยุดนิ่ง (Stationary) ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ณ ระดับ Integrated Order ที่ I(0) แต่ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ค่าความผิดพลาด (Residuals : e_t) ไม่มีความหยุดนิ่ง (Non Stationary) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ยกเว้น ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ED) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test)

Model	Cointegration Test		
	Regression Equation	ADF Test of Residuals	p-value
ln(GDP) and ln(LTH)	$\ln \text{GDP} = 0.3649 \ln \text{LTH} + 8.7672$	-1.774088	0.0724*
ln(GDP) and ln(REP)	$\ln \text{GDP} = 0.2833 \ln \text{REP} + 10.4292$	-1.754837	0.0753*
ln(GDP) and ln(VPH)	$\ln \text{GDP} = 0.3757 \ln \text{VPH} + 9.3895$	-2.665129	0.0092***
ln(GDP) and ln(ED)	$\ln(\text{GDP}) = 0.0736 \ln(\text{ED}) + 13.7466$	-1.157239	0.2208
ln(GDP) and ln(OPC)	$\ln(\text{GDP}) = 0.3116 \ln(\text{OPC}) + 10.0609$	-1.817830	0.0662*
ln(GDP) and ln(OB)	$\ln(\text{GDP}) = 0.3833 \ln(\text{OB}) + 9.1083$	-2.754446	0.0073***
ln(GDP) and ln(O)	$\ln(\text{GDP}) = 0.3206 \ln(\text{O}) + 10.4134$	-1.948524	0.0502*

หมายเหตุ: *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญที่ 0.10, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้น (Error Correction Model) พบว่า ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) กับ ปริมาณเงินให้กู้ยืมประเภทต่างๆที่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวจะมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นด้วย โดยที่ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) มีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพเร็วที่สุด ที่ค่าสัมประสิทธิ์ความเร็วในการปรับตัว (Speed of adjustment) เท่ากับ -0.804717 รองลงมาคือ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) ที่สุด ที่ค่าสัมประสิทธิ์ความเร็วในการปรับตัว (Speed of adjustment) เท่ากับ -0.779947 โดยปริมาณเงินให้กู้ยืมอื่น ๆ (ประกอบไปด้วยเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) (O) มีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพที่ช้าที่สุด ที่ค่าสัมประสิทธิ์ความเร็วในการปรับตัว (Speed of adjustment) เท่ากับ -0.453061 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้น (Error Correction Model)

Model	Independent	Coefficient	t-Statistic	p-value
ln(GDP) and ln(LTH)	ERROR(-1)	-0.691154	-4.321335	0.0001***
ln(GDP) and ln(REP)		-0.804717	-4.896382	0.0000***
ln(GDP) and ln(VPH)		-0.636252	-4.302291	0.0001***
ln(GDP) and ln(OPC)		-0.659104	-4.228121	0.0001***
ln(GDP) and ln(OB)		-0.779947	-4.972070	0.0000***
ln(GDP) and ln(O)		-0.453061	-3.516469	0.0011***

หมายเหตุ: *** แสดงระดับนัยสำคัญที่ 0.01

3. ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย

ผลการทดสอบเชิงเหตุและผล (Granger Causality) จากตารางที่ 4 พบว่า ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) เป็นสาเหตุของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ในทิศทางเดียว, ปริมาณเงินให้กู้ยืม

เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) กับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) เป็นสาเหตุซึ่งกันและกันหรือมีความสัมพันธ์แบบ 2 ทิศทาง และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) เป็นสาเหตุของปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) ในทิศทางเดียว ในส่วนของ ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH), ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) และปริมาณเงินให้กู้ยืมวัตถุประสงค์อื่นๆ (O) กับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลทั้ง 2 ทิศทาง

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Granger Causality)

Lag	Null hypothesis	F-Statistic	Probability
9	LTH ไม่เป็นสาเหตุของ GDP	1.76550	0.1539
	GDP ไม่เป็นสาเหตุของ LTH	1.76161	0.1548
9	REP ไม่เป็นสาเหตุของ GDP	2.59987	0.0458**
	GDP ไม่เป็นสาเหตุของ REP	1.42046	0.2587
7	VPH ไม่เป็นสาเหตุของ GDP	1.09737	0.3988
	GDP ไม่เป็นสาเหตุของ VPH	1.92200	0.1142
9	OPC ไม่เป็นสาเหตุของ GDP	3.35346	0.0169**
	GDP ไม่เป็นสาเหตุของ OPC	2.88964	0.0309**
9	OB ไม่เป็นสาเหตุของ GDP	0.74918	0.6618
	GDP ไม่เป็นสาเหตุของ OB	5.82698	0.0012***
6	O ไม่เป็นสาเหตุของ GDP	1.86120	0.1277
	GDP ไม่เป็นสาเหตุของ O	1.77306	0.1457

หมายเหตุ: *, ** และ *** แสดงระดับนัยสำคัญที่ 0.10, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

อภิปรายผล

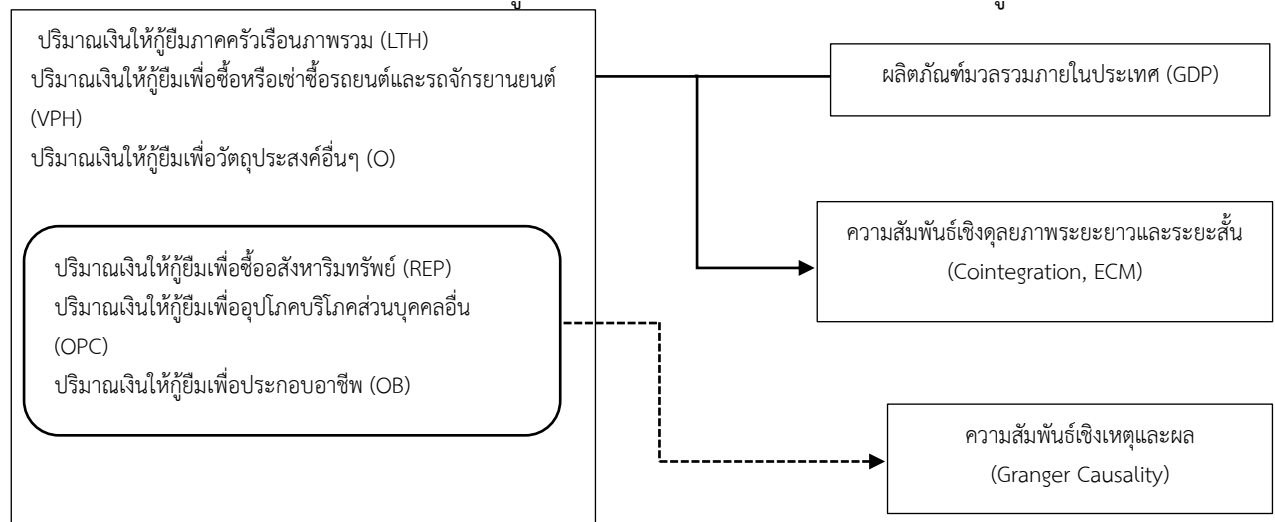
จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ซึ่งผลที่ได้มีความสอดคล้องกับงานของ Jan Černohorský, (2017) และ Škare, M., Sinković, D., & Porada-Rochoń, M. (2019) ที่ได้มีความเห็นตรงกันว่า สินเชื่อภาคครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในส่วนของผลการศึกษาปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์พบว่าปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) มีความใกล้เคียงกับการศึกษาของ นิชา สุทธิกุล (2553), โกมล เมฆวัฒนา (2559) ที่ระบุว่าสินเชื่อที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวและระยะสั้นกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และงานของ วณันท์ จวดชัย (2556) ที่ระบุว่าสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวและระยะสั้นกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เมื่อพิจารณาผลการศึกษา ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) และ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ใกล้เคียงกับการศึกษาของ ธัญชนิต อุบลศรี (2563) ที่พบว่า สินเชื่อค้ำของ การบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ และ สินเชื่อค้ำของ การซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Granger Causality) พบว่า ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) เป็นสาเหตุของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงในทิศทางเดียว เนื่องจากการกู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์เป็นหนี้เพื่อความมั่นคงที่สามารถสร้างความมั่งคั่งให้กับภาคครัวเรือนได้ กล่าวคือ อสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ เมื่อผ่อนชำระเสร็จสิ้นแล้วจะกลายเป็นสินทรัพย์ที่อาจมีมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งสามารถนำไปสร้างรายได้ต่อไปได้โดยการขายหรือให้

ปล่อยเช่าได้ ส่งผลให้ครัวเรือนมีความสามารถในการบริโภคสูงขึ้น ซึ่งไปเพิ่มการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเป็นผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงขึ้น, ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงกับปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) เป็นสาเหตุของกันและกันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลแบบ 2 ทิศทางเนื่องจากเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีแนวโน้มว่าจะปรับตัวสูงขึ้น ภาคครัวเรือนก็จะมีการคาดการณ์ว่ารายได้จะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต จึงอาจมีการกู้ยืมเพิ่มการบริโภคในปัจจุบันเพราะคาดว่าในอนาคตจะสามารถชำระหนี้สินที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งเมื่อภาคครัวเรือนมีการบริโภคเพิ่มมากขึ้นจะเพิ่มการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ที่จะไปกระตุ้นการลงทุนและการจ้างงานมากขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเติบโตขึ้น และ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงเป็นสาเหตุของปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) เนื่องจากการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะส่งผลให้ภาคครัวเรือนเกิดความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจ จึงมีความมั่นใจในการกู้ยืมเงินเพื่อลงทุนหรือขยายกิจการมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาที่ได้มีความใกล้เคียงกับการศึกษาของ ธัญชนิต อุดลศรี (2553) ที่ระบุว่า สินเชื่อคงค้างของการซื้อที่อยู่อาศัยเป็นสาเหตุของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงในทิศทางเดียว ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงเป็นสาเหตุของสินเชื่อคงค้างของการบริโภคอุปโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ ในทิศทางเดียว และ สินเชื่อคงค้างของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เป็นสาเหตุของกันและกันหรือมีความสัมพันธ์แบบ 2 ทิศทางกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง ซึ่งผลที่ได้มีความแตกต่างกันอาจเป็นเพราะว่าใช้ข้อมูลคนละชุดกับที่ศึกษาในครั้งนี้ โดยการศึกษาของ ธัญชนิต อุดลศรี (2553) ใช้ข้อมูลจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่การศึกษารั้งนี้ใช้ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือน สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อสังหาริมทรัพย์ (REP) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ED) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) และปริมาณเงินให้กู้ยืมวัตถุประสงค์อื่น ๆ (เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) (O) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) แต่ว่ามีเพียง ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อสังหาริมทรัพย์ (REP) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) และ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ฉะนั้นภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้นโยบายสนับสนุนการขยายตัวของสินเชื่อประเภทดังกล่าวได้ แต่ต้องควบคุมระมัดระวังไม่ให้ภาคครัวเรือนมีการก่อหนี้สูงเกินไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความหยุดนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) ด้วยวิธี Augmented Dickey Fuller (ADF) พบว่า ตัวแปรที่ทำการศึกษาซึ่งได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ED), ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) และปริมาณเงินให้กู้ยืมวัตถุประสงค์อื่น ๆ (เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) (O) พบว่า ในระดับ Level มีเพียงปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) ที่มีความหยุดนิ่ง เมื่อทำการทดสอบในระดับผลต่างลำดับที่หนึ่ง (First Difference) พบว่าตัวแปรทุกตัวข้างต้นมีความหยุดนิ่ง

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกับ ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP), ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC), ปริมาณเงินให้กู้ยืมวัตถุประสงค์อื่น ๆ (เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) (O) ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 ในส่วนของปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) และ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) มีระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ยกเว้น ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ED) ที่ไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้น (Error Correction Model, ECM) พบว่า ปริมาณเงินให้กู้ยืมข้างต้นที่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นด้วย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Granger Causality) พบว่า ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) เป็นสาเหตุของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงในทิศทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05, ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงกับปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) เป็นสาเหตุของกันและกันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลแบบ 2 ทิศทางที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงเป็นสาเหตุของปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) ในทิศทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ส่วนปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง

จากผลการทดสอบเป็นที่สังเกตได้ว่า ถึงแม้ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนตามวัตถุประสงค์ (ยกเว้นปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา) มีความสัมพันธ์ทั้งดุลยภาพระยะยาวและระยะสั้น แต่มีเพียงปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) และ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ถึงแม้การศึกษาจะพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกับ ปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนภาพรวม (LTH) ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP), ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC), ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (VPH) และ ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB), ปริมาณเงินให้กู้ยืมวัตถุประสงค์อื่น ๆ (เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้) (O) แต่ยังมีเพียง ปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ (REP) ที่เป็นสาเหตุของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ฉะนั้นภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้นโยบายทางการเงินและการคลังสนับสนุนการขยายตัวสินเชื่อประเภทนี้เพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นมาตรการผ่อนคลายน LTV มาตรการคืนภาษี เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามควรปล่อยสินเชื่ออย่างระมัดระวังเพราะสินเชื่อประเภทนี้เป็นต้นเหตุของวิกฤติต้มยำกุ้งของประเทศไทยในปี 1997 และวิกฤติซับไพร์มของสหรัฐอเมริกาในปี 2008

1.2 เมื่อพิจารณาปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น (OPC) ที่มีความสัมพันธ์ทั้ง 2 ทิศทางกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) และ ฉะนั้นแล้วภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนสินเชื่อประเภทนี้ได้ในบางโอกาส เช่นเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ สามารถสนับสนุนสินเชื่อบุคคล เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการใช้จ่ายของภาคครัวเรือน แต่ในสถานการณ์ปกติต้องระมัดระวังไม่ให้ภาคครัวเรือนก่อหนี้ด้วยสินเชื่อประเภทนี้สูงจนเกินไป ซึ่งอาจจะใช้มาตรการเรื่องดอกเบี้ยในการควบคุม เพราะสินเชื่อประเภทนี้เป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ที่ส่งผลให้ภาคครัวเรือนบริโภคลดลงเพราะต้องแบ่งรายได้บางส่วนไปชำระหนี้สินที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจส่งผลเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจในระยะยาว

1.3 เมื่อพิจารณาปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ (OB) พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) เป็นสาเหตุของปริมาณเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ เพราะเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเติบโตจะส่งผลให้ภาคครัวเรือนเกิดความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจ จึงมีความมั่นใจในการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบธุรกิจหรือขยายกิจการ ถึงแม้จะเป็นสินเชื่อที่สามารถก่อให้เกิดรายได้ของภาคครัวเรือน แต่ผู้ให้สินเชื่อต้องคำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้และความเหมาะสมของจำนวนเงินที่ให้สินเชื่อด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือนในวัตถุประสงค์ต่างๆกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง เนื่องจากการกู้ยืมของภาคครัวเรือนมีส่วนในการกระตุ้นเศรษฐกิจแต่ถ้ามีปริมาณการกู้ยืมที่มากเกินไปอาจส่งผลเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งอาจใช้ Kuznets curve เพื่อหาจุดวกกลับของความสัมพันธ์ในการศึกษาครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกมล เมฆวัฒนา. (2559). ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างสินเชื่อที่อยู่อาศัยและอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ณิชา สุทธิกุล. (2553). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตของสินเชื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2563). ทำความรู้จัก "หนี้ดี" เป็นหนี้ได้ไม่กลัวอย่างที่คิด. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://www.krungsri.com/th/krungsri-the-coach/loan/borrowing/good-dep>.
- ธัญชนิต อุบลศรี. (2563). ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างหนี้ครัวเรือนไทยกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด. (2566). หนี้ดีก่อให้เกิดรายได้อย่างไร แบบไหนคือหนี้ที่ดี. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.ncb.co.th/fin-knowledge/debt-makes-money>.
- เพ็ญสุรางค์ วันทอง. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- รชต ตั้งนารักษ์กิจ และ พิรญาณ์ รณภาพ. (2565). หนี้ครัวเรือน : ปัญหาที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650157TheknowledgeHouseholdDebt.aspx>.
- วันสนันท์ จวดชัย. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเจริญเติบโตของสินเชื่อสำหรับทรัพย์สินของธนาคารพาณิชย์และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจไทยและวิกฤติซับไพรม์ของสหรัฐอเมริกา. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- อนพัทธ์ หนองคู. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประจำปี 2556 (น. 1-13). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม

- Jan Černohorský, J. (2017). *Types of bank loans and their impact on economic development: a case study of the Czech Republic*. Retrieved 2 May 2023. from <https://dx.doi.org/10.15240/tul/001/2017-4-003>.
- Škare, M., Sinković, D., & Porada-Rochoń, M. (2019). Measuring credit structure impact on economic growth in Croatia using (VECM) 1990-2018. *Journal of Business Economics and Management*, 20(2), 294-310.

Strategies for Eco-Industrial Town Development in the Hi-Tech Kabin Industrial Estate

Nicharee Chaitaset^{1*} and Chutarat Chompunth²

¹ Master student, Master of Science Program in Environmental management, National Institute of Development Administration, Thailand

² Graduate School of Environment Development Administration, National Institute of Development Administration, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Stopnicharee.work@gmail.com

ABSTRACT

The aims of the research are to (1) study the current status of eco-industrial town development, (2) analyze internal and external environment data of eco-industrial town development and (3) propose strategies and guidelines for developing eco-industrial town in the area. Hi-Tech Kabin Industrial Estate. This research is qualitative research, data were collected from interviews and focus group meetings with 8 organizations from government agencies, private sectors and populations. Result of the study found that the current status, the physical dimension had adequate and effective resource support. The economic and social dimensions, the industrial estate had financial liquidity. and surrounding communities want to have careers and participate in activities for the public benefit. The environmental dimension had been complied with as required by law and planned to prepare greenhouse gas data. Management dimension, the factory had international standard certification. Internal factors within the industrial estate, there was good management but not enough personnel. The external environment, the government sector supports the sustainable development of industrial estates, resulting in 10 strategies and 13 approaches to development into an eco-industrial town, such as creating cooperation in environmental laws, promoting communities to have careers, able to develop to deal with various situations, reducing costs by using the 3R principle (reuse, reduce, recycle) and organizing future stakeholder meetings.

Keywords: Sustainable Society, Sustainable Community, Eco-Industrial Town, Sustainable Development

กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

ณิชารีย์ ไชยทะเลเศรษฐ^{1*} และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ²

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

² คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Stopnicharee.work@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสถานภาพปัจจุบันของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่ (2) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (3) เสนอกลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ 8 หน่วยงาน จาก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพปัจจุบันในมิติกายภาพมีการสนับสนุนด้านทรัพยากรเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ส่วนมิติเศรษฐกิจและสังคม นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ มีสภาพคล่องทางการเงิน และชุมชนโดยรอบต้องการมีอาชีพและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ มิติสิ่งแวดล้อมได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด และมีแผนจัดทำข้อมูลก๊าซเรือนกระจก มิติการบริหารจัดการ มีการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานระดับสากลของโรงงาน สภาพแวดล้อมภายในนิคมฯ มีการบริหารจัดการที่ดีแต่บุคลากรไม่เพียงพอ ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกมีภาครัฐสนับสนุนการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน นำมาซึ่ง 10 กลยุทธ์ และ 13 แนวทางสู่การพัฒนาสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ อาทิ การสร้างความร่วมมือด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมชุมชนให้มีอาชีพและพัฒนาความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง การลดการใช้ต้นทุนโดยใช้หลัก 3R (reuse reduce recycle) และจัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอนาคต

คำสำคัญ: สังคมแห่งความยั่งยืน, ชุมชนยั่งยืน, เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ จังหวัดปราจีนบุรี ได้ถูกกำหนดเป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก หรือ ที่ดินประเภท พ.4 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นย่านพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากส่วนขยายของศูนย์ชุมชนหลักและรองระดับเมือง (Senxproperty, 2019) เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและประชากรแรงงานที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต จึงอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับการจ้างงานและการย้ายถิ่นฐานของประชากรมาเป็นประชากรแฝงเป็นจำนวนมากส่งผลต่อการอุปโภค บริโภค ทรัพยากรและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเกินกว่าศักยภาพของพื้นที่ที่จะรองรับได้ทัน ซึ่งเป็นสาเหตุของการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ยังรวมถึงขัดแย้งในพื้นที่ที่มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมโดยประชากรในชุมชนบริเวณใกล้เคียงต่อต้านมลพิษทุกรูปแบบที่ส่งผลต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนได้ใช้แนวคิดเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษ โดยมลพิษด้านอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก รวมถึงแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย เพื่อการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของประเทศไทย โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ได้เน้นด้านคุณภาพดีและความยืดหยุ่นในการปรับแบบโครงสร้างของอุตสาหกรรม โดยการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศรวมถึงการฟื้นฟูในด้านสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมหลักของประเทศอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การผลักดันในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่อื่น ๆ โดยอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรมดำเนินโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในบาง

แห่งของจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ส่วนการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ทำโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจและเครือข่าย (Development of Eco Industrial Estate & Networks Project: DEE+Net Project) ตั้งแต่ พ.ศ. 2542-2547 โดยดำเนินการในนิคมอุตสาหกรรมนำร่อง 5 แห่ง ดังนี้ 1) นิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุด 2) นิคมอุตสาหกรรม บางปู 3) นิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนือ 4) นิคมอุตสาหกรรม อีสเทิร์นซีบอร์ด และ 5) นิคมอุตสาหกรรม อมตะนคร โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยกำหนดคุณลักษณะมาตรฐานเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศไว้ทั้งหมด 5 มิติ ดังนี้ 1) กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่ต่าง ๆ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2554) ส่วนด้านเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในต่างประเทศมีแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่ เช่น ประเทศเดนมาร์กเน้นมีโครงการที่เกื้อกูลกันในด้านนำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ทั้งยังเกิดมูลค่าส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ประเทศแคนาดานำแนวคิดประสิทธิภาพเชิงนิเวศ (Eco-efficiency) ใช้ในการพัฒนา สวีเดนนำของเสียกลับมาใช้โดยการผลิตไฟฟ้าและให้พลังงานแก่เครื่องทำความร้อน ญี่ปุ่นเน้นการกระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ และการจัดการของเสียให้เป็นศูนย์ (Zero Waste) โดยแลกเปลี่ยนของเสียอุตสาหกรรมหรือ Waste Exchange ตามหลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle) (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2564)

ดังนั้น นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ต้องใช้องค์ความรู้ในหลากหลายด้านเพื่อมาพัฒนาการดำเนินการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในระดับแรกหรือ Eco-champion ของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ซึ่งต้องได้รับความคิดเห็นตรงกันจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ อาทิ ชุมชนต่าง ๆ โรงเรียน ผู้ประกอบการ ส่วนบริหารราชการท้องถิ่น โรงงานในนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมในอนาคตระยะยาวที่มาจากความร่วมมือเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ ให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ จะทำให้ทราบถึงสถานะของความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ตามโครงสร้างของเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์เพื่อนำไปสู่ความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศได้อย่างยั่งยืนตามวิสัยทัศน์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์
2. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การประชุมกลุ่มร่วม (focus group) และจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งต้องใช้ข้อมูลที่หลากหลายรอบด้าน เพื่อให้เข้าใจในบริบทของการศึกษาแนวทางของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลครบทั้ง 5 มิติ ได้แก่ 1) กายภาพ 2) เศรษฐกิจ 3) สิ่งแวดล้อม 4) สังคม และการบริหารจัดการ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมด เพื่อนำไปสู่การร่างและกำหนดกลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมไฮเทค กบินทร์และนำเสนอต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อรับฟังความคิดเห็นในการนำแนวทางและกลยุทธ์ไปปฏิบัติ จากนั้นจึงนำกลยุทธ์และแนวทางที่ได้มาจากการเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาปรับให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสรุปมติในที่ประชุมในการดำเนินการของกลยุทธ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและดำเนินการของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ และเป็นผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก-เชิงลบจากการดำเนินการ รวมแล้ว 33 ท่าน จาก 8 หน่วยงาน/องค์กร และประชาชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ โดยเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงในทางตรงและทางอ้อมจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเนื่องจากมีประสบการณ์ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์หลายปี และบางท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศสำเร็จแล้วหลายแห่งสามารถแสดงความคิดเห็นในการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ในอนาคตได้ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบถึงรายละเอียดด้านกายภาพต่าง ๆ ในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ ได้แก่

- 1.1 สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จำนวน 4 ท่าน
- 1.2 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 2 ท่าน
- 1.3 บริษัท ไฮเทค กบินทร์ โลจิสติกส์ จำกัด จำนวน 4 ท่าน
- 1.4 บริษัทที่ปรึกษา เอ็นพีซี เซฟตี้ แอนด์เอ็นไวรอนเมนทอล เซอร์วิส จำนวน 3 ท่าน
- 1.5 บริษัทในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ จำนวน 5 ท่าน
- 1.6 ส่วนท้องถิ่นตำบลลาดตะเคียน จำนวน 2 ท่าน
- 1.7 ผู้นำชุมชนในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร จำนวน 5 ท่าน
- 1.8 ประชาชนจากชุมชนในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร จำนวน 8 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สนทนากลุ่มย่อย (Focus group) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด 33 ท่าน ได้แก่ สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จำนวน 4 ท่าน การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 2 ท่าน บริษัท ไฮเทค กบินทร์ โลจิสติกส์ จำกัด จำนวน 4 ท่าน บริษัทที่ปรึกษา เอ็นพีซี เซฟตี้ แอนด์เอ็นไวรอนเมนทอล เซอร์วิส จำนวน 3 ท่าน บริษัทในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ จำนวน 5 ท่าน ส่วนท้องถิ่นตำบลลาดตะเคียน จำนวน 2 ท่าน ผู้นำชุมชนในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร จำนวน 5 ท่าน และ ประชาชนจากชุมชนในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร จำนวน 8 ท่านโดยสนทนากลุ่มย่อย เพื่อทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน ละครวมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ สถานะปัจจุบันของนิคมอุตสาหกรรม บริบทภายใน และบริบทภายนอก ในการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

ส่วนที่ 2 ทารือกลยุทธ์ และแนวทาง เพื่อให้ได้มาซึ่งโครงการในการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

ส่วนที่ 3 สอบถามความคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) กับโครงการในการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

2.2 แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจในการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง หน่วยงาน

ส่วนที่ 2 คำถามด้านเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 3 คำถามด้านการพัฒนาเมืองและอุตสาหกรรมบริเวณพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อจำกัดในการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Selection) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากสำนักงานนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จำนวน 2 ท่าน บริษัทในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ จำนวน 5 ท่าน ส่วนท้องถิ่น ตำบลลาดตะเคียน จำนวน 1 ท่าน ผู้นำชุมชนในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร จำนวน 3 ท่าน และประชาชนจากชุมชนในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร จำนวน 3 ท่าน และสนทนากลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder focus group) ทั้ง 33 ท่าน มีรายละเอียด ดังนี้

- ครั้งที่ 1 สืบสารถึงความหมายและประโยชน์ของการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ4
- ครั้งที่ 2 สสำรวจสภาพแวดล้อม ข้อดี-ข้อเสีย และโอกาส-อุปสรรค
- ครั้งที่ 3 ผู้พัฒนาฯ ร่างการดำเนินการ/โครงการ และประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนา
- ครั้งที่ 4 นำเสนอเสนอกลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินการ และรับฟังข้อเสนอแนะ

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

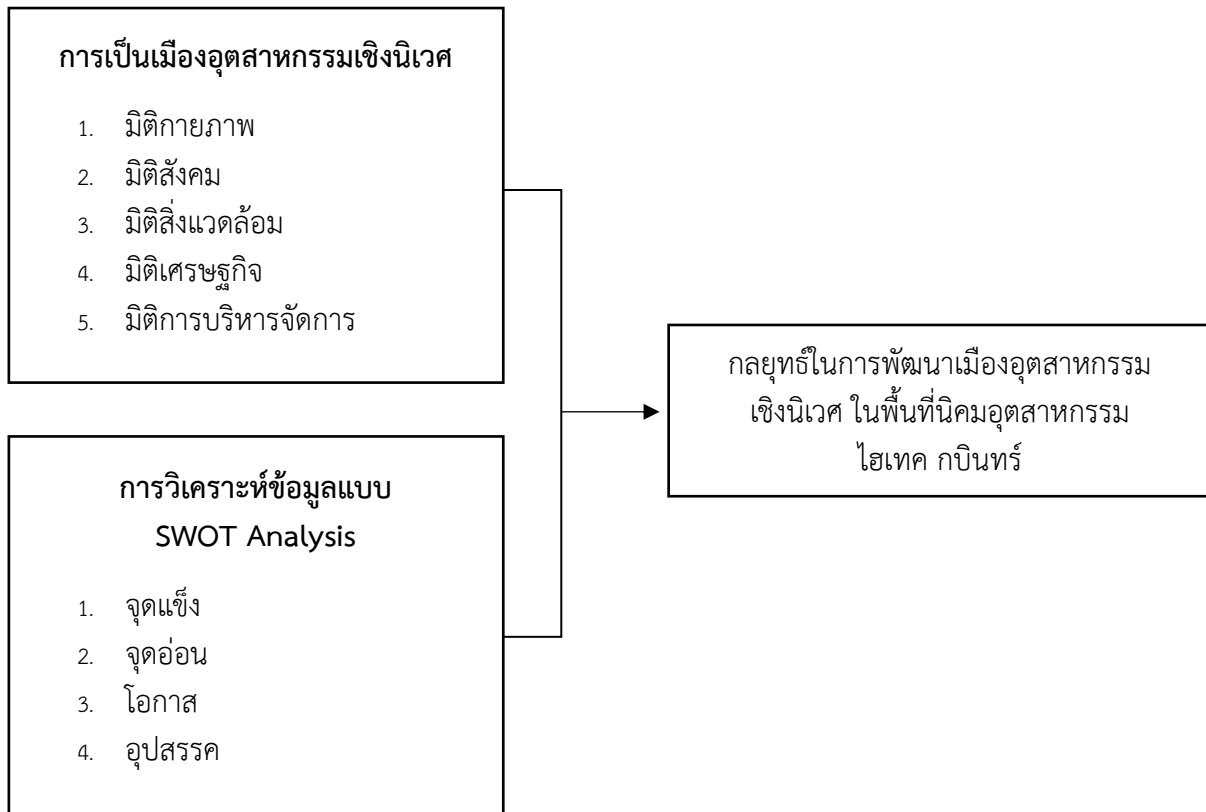
โดยข้อมูลทุติยภูมิได้มาจากการรวบรวมข้อมูลบทความ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อกำหนดคุณลักษณะและเกณฑ์ตัวชี้วัด ของการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในระดับ Eco-Champion จำนวน 5 มิติ 22 ด้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ ได้นำข้อมูลต่าง ๆ จากการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และข้อมูลทุติยภูมิ มาวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis โดยเหตุผลในการเลือกวิเคราะห์โดยวิธี SWOT Analysis คือพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์มีจุดอ่อนและอุปสรรคที่ยังไม่สามารถหาวิธีแก้ไขหรือรับมือได้ และชุมชนโดยรอบยังขาดความเชื่อมโยงกับการดำเนินการของนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำจุดแข็งและโอกาสอันเป็นประโยชน์ที่มีอยู่ของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์มาลดจุดอ่อนและกำจัดปัญหารวมทั้งหาแนวทางแก้ไขปัญหาของการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศได้ ซึ่งการวิเคราะห์ SWOT Analysis ในการศึกษาครั้งนี้ทำโดยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในร่วมกับการวิเคราะห์ 4 M + IT Model ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุหรือวัตถุดิบ (Material) วิธีปฏิบัติงาน (Method) ข้อมูล (Information) และเทคโนโลยี (Technology) และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกร่วมกับการวิเคราะห์ PESTLE ได้แก่ การเมือง (Politics) เศรษฐศาสตร์ (Economics) สังคม (Social) เทคโนโลยี (Technological) สิ่งแวดล้อม (Environmental) และกฎหมาย (Legal) รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน พื้นที่พัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ และการวิเคราะห์ประเด็นกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่ศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำหลักและเกณฑ์ในการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของกานิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2554) มาเทียบกับสถานภาพปัจจุบันและวิเคราะห์ข้อมูลแบบ SWOT Analysis เนื่องจากในพื้นที่มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เฉพาะเจาะจงแตกต่างจากพื้นที่อื่น โดยข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคได้มาจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย โดยการนิคมอุตสาหกรรมได้ระบุว่าเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศต้องประกอบไปด้วย 5 มิติ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

สถานภาพปัจจุบันของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มีดังนี้

1.1 มิติกายภาพ

นิคมฯ มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมีระบบน้ำประปาอย่างเพียงพอ และมีถนนที่เชื่อมนิคมฯ กับถนนหลัก และมีระบบไฟฟ้าและสื่อสารคมนาคม นิคมฯ มีเสาสัญญาณโทรศัพท์โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด(มหาชน) ให้บริการโครงข่ายคมนาคมกว่า 100 คู่สาย ส่วนสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอ กบินทร์บุรี ให้บริการจ่ายกระแสไฟฟ้าครอบคลุมพื้นที่อำเภอ กบินทร์บุรีและอำเภอนาดีโดยมีสถานีไฟฟ้าย่อย ด้านจัดการกากอุตสาหกรรมมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวมถึงระบบดับเพลิงเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดโดยสอดคล้องเป็นไปตามข้อบังคับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยว่าด้วยมาตรฐานระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการในนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2548 และมาตรฐาน NFPA ดับเพลิง และระบบรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างอัศจรรย์ ที่สะดวกต่อการใช้งานและกระจายอยู่ทั่วไปในนิคมอุตสาหกรรม (บริษัท ไฮเทค กบินทร์ โลจิสติกส์ จำกัด, 2558) มีการคัดแยกวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยเก็บรวบรวมและนำไปกำจัด และกำจัดขยะอันตรายมีหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาเก็บรวบรวม คัดแยก และนำไปกำจัด ส่วนระบบบำบัดน้ำเสียมีการติดตามตรวจสอบมลพิษและคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีการติดตั้ง

เครื่องตรวจวัด COD Online เพื่อตรวจวัดประสิทธิภาพของการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียชีวภาพส่วนกลาง โดยมีการควบคุมคุณภาพน้ำทิ้งให้มีค่า BOD ไม่เกิน 20 มิลลิกรัม/ลิตรก่อนที่จะระบายน้ำลงสู่แม่น้ำปราจีนบุรี

1.2 มิติเศรษฐกิจ

จากการค้นคว้าข้อมูลและการสนทนากลุ่มพบว่า นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ กำลังดำเนินการจัดทำสถิติ และวิเคราะห์ข้อมูลเงินลงทุนของผู้ประกอบการย้อนหลัง ด้านการเงินซึ่งมีทุนจดทะเบียน 400 ล้านบาท และชำระเต็มจำนวนแล้ว ซึ่งหมายความว่ามีความพร้อมสภาพคล่องทางการเงินที่ดี (โพสต์ ทูเดย์, 2556, ออนไลน์) โดยพื้นที่รอบนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ลาดตะเคียน องค์การบริหารส่วนตำบลหาดนางแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลวังดาล องค์การบริหารส่วนตำบลกบินทร์ อำเภอกบินทร์บุรี องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตูม และมีการคาดการณ์ถึงจำนวนประชากรในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนอาชีพของชุมชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมไฮเทคกบินทร์ประกอบอาชีพหลัก และอาชีพเสริมของชุมชน ได้แก่ เกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด ฯลฯ นอกจากนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลลาดตะเคียนได้มีโครงการกำจัดผักตบชวาจากแหล่งน้ำในตำบล ลาดตะเคียนเพื่อนำมาทำปุ๋ยหมักไปจำหน่ายและใช้ในการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต และทางนิคมอุตสาหกรรมกำลังวางแผนการดำเนินการหรือพัฒนาส่งเสริมอาชีพหรือสร้างอาชีพใหม่ให้แก่คนในท้องถิ่นในหลาย ๆ กลุ่มให้มีรายต่อไป

ตารางที่ 1 ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรม จำนวนสถานประกอบการ และจำนวนแรงงาน แหล่งที่มา นิคมอุตสาหกรรมไฮเทคกบินทร์

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)	จำนวนแรงงาน (คน)
กลุ่มผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	2	727
กลุ่มบริการสาธารณูปโภคหรืออุตสาหกรรมสนับสนุน	2	44
กลุ่มผลิตผลจากการเกษตร	1	53
กลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า	1	184
กลุ่ม เคมีภัณฑ์กระดาษ(ที่ไม่ใช่เยื่อกระดาษ)และพลาสติก	1	104
รวม	7	1,112

1.3 มิติสังคม

ด้านคุณภาพชีวิตของพนักงานนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ได้มีกิจกรรมด้านสังคมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของพนักงานในด้านต่าง ๆ โดยเกณฑ์การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจะต้องมีกิจกรรมตามหลักความสุข 8 ประการ ซึ่งการดำเนินการของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ได้ดำเนินการตามหลักแล้ว 5 ประการ ได้แก่ ด้านสุขภาพดี (Happy Body) ด้านสุขใจ (Happy Soul) ด้านแบ่งปัน (Happy Society) ด้านผ่อนคลาย (Happy Relax) และด้านคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบ เช่น การมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน การร่วมประเพณีทอดผ้าป่าสามัคคี และ กิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อสิ่งแวดล้อม

1.4 มิติสิ่งแวดล้อม

นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ได้บริหารด้านทรัพยากรและด้านพลังงานโดยจัดให้มีการกักเก็บน้ำ และการคัดแยกขยะ และนำขยะไปทำลายอย่างถูกต้องตามแนวทางการกำจัดขยะแต่ละประเภท และมีการลดการใช้ทรัพยากรพลังงานโดยการลดการใช้ไฟฟ้า ทำกระจกโปร่งแสงเพื่อให้แสงสว่างเข้าถึง โดยนิคมอุตสาหกรรมมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อนำไปตรวจคุณภาพน้ำ และมีแผนตอบโต้ภาวะฉุกเฉินของนิคม ฯ และมีแบบบันทึกข้อความ

ร้องเรียนที่ผ่านมา ยังไม่ได้รับการร้องเรียนในด้านทรัพยากร หรือ มลภาวะทางต่างๆ ด้านน้ำ ของเสีย เสียง กลิ่น ฝุ่น ควัน เหตุเดือดร้อนรำคาญ ความปลอดภัยและสุขภาพ

1.5 มิติการบริหารจัดการ

นิคมอุตสาหกรรมมีการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งป้องกันผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บางบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมได้ดำเนินการที่สอดคล้องต่อการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งได้มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมในการ EIA monitoring และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการจัดทำรายงานที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้ และยังมีส่งเสริมให้โรงงานเข้าสู่ระบบบริหารระดับสากล โดยโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ ได้รับการรับรอง ISO 14001 เท่ากับ ร้อยละ 66.67 และ ISO 45001 เท่ากับ ร้อยละ 33 มากกว่าร้อยละ 5 ของโรงงานทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การตรวจประเมินเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

ผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยการนำจุดแข็งและจุดอ่อนมาวิเคราะห์ร่วมกับ 4 M + IT จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยพบว่านิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ มีจุดแข็งที่เด่นในด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และองค์กรมีค่านิยมร่วมกันในการพัฒนาเมืองนิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศรวมถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้บริหารที่จะพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ส่วนจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงคือบุคลากรมีไม่เพียงพอทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างครอบคลุมและทันเวลาทำให้การปฏิบัติงานเชิงรุกเป็นไปได้ยาก และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกพบว่า ตั้งแต่มีสถานการณ์โควิด 19 ทำให้เศรษฐกิจมีการชะลอ และคำสั่งสินค้าลดน้อยลง รวมทั้งการขนส่งต่าง ๆ โดยมีอุปสรรคในด้านราคาของน้ำมัน ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อภาพรวมของต้นทุน ในทางตรงกันข้ามรัฐบาลให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมทำให้ส่งผลกระทบต่อการค้าการนำเข้า ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมต้องดำเนินการตามนโยบายรัฐโดยไม่ต้องไม่ปล่อยมลพิษและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งยังมีการทำ CSR ร่วมกับนิคมอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมให้เกิดการเชื่อมโยงกันมากขึ้นตามความต้องการของนิคมอุตสาหกรรม โดยมีด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างปรับปรุงบ่อยทำให้ต้องติดตามอยู่ตลอดเวลาและยังมีชุมชนเป็นหูเป็นตาในการดำเนินงานเนื่องจากไม่ยากให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น ถือว่าชุมชนใส่ใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ไม่น้อย ส่วนทางนิคมอุตสาหกรรมก็ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยจัดทำรายงานการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม(EIA) และมีการตรวจคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่เป็นประจำ

ตารางที่ 2 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มาจากการวิเคราะห์ด้วย 4 M+IT และ PESTLE

จุดแข็ง	จุดอ่อน
S1 มีระบบบริหารจัดการบุคลากรอย่างเหมาะสม (Man)	W1 บุคลากรไม่เพียงพอ (Man)
S2 มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และการกิจหลักขององค์กร (Man)	W2 บุคลากรบางส่วนยังขาดความชำนาญเฉพาะด้านบางประเด็น เช่นอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ด้านEIAและการดำเนินกิจกรรม CSR อย่างเป็นระบบ (ISO 26000) (Man)
S3 สภาพคล่องทางการเงินที่ดีของนิคมฯ (Money)	W3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างไม่ครอบคลุม (Material)
S4 โครงสร้างองค์กรและการบริหารจัดการ (Material)	W4 การสื่อสารด้านยุทธศาสตร์อาจยังไม่ทั่วถึง (Material)
S5 ผู้นำองค์กรทุกระดับมีความมุ่งมั่น และกำหนดวิสัยทัศน์ในการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างชัดเจน (Material)	W5 ทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานบางส่วนยังไม่เพียงพอ เช่น อุปกรณ์การทำงาน (Technology)
S6 มีแผนยุทธศาสตร์และเจ้าหน้าที่ กนอ. และผู้พัฒนามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (Method)	
S7 องค์กรมีค่านิยมร่วมกันอย่างชัดเจน (Information)	
S8 ทิศทางการดำเนินการของนิคมอุตสาหกรรมเป็นไปตามที่ กนอ. กำหนด (Technology)	

ตารางที่ 2 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มาจากการวิเคราะห์ด้วย 4 M+IT และ PESTLE (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
O1 มินนโยบายด้านอุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อมในระดับชาติอย่างชัดเจน (Politics)	T1 สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการดำเนินการ (Economic)
O2 แรงงานที่มีถิ่นอาศัยในพื้นที่ต้องการทำงานในนิคมฯ (Economic)	T2 การเพิ่มขึ้นของต้นทุนเมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ (Technology)
O3 ความใส่ใจของประชาชนและหน่วยงานในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (Socio-Cultural)	T3 กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมีการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง จึงทำให้นิคมอุตสาหกรรม ต้องมีการติดตามการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ (Legal)
O4 นิคมอุตสาหกรรม มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี (Technology)	
O5 กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมีความชัดเจนเหมาะสม (Legal)	
O6 นิคมอุตสาหกรรม ยึดหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงาน และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความยุติธรรม (Environment)	
O7 นิคมอุตสาหกรรม นำแนวความคิดการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศเป็นหลักในการดำเนินงานขององค์กร (Environment)	

3. กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

ผู้ศึกษาได้นำความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมาวิเคราะห์ร่วมกันโดยใช้วิธี TOWS Matrix Analysis เพื่อหากกลยุทธ์ในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมสู่การเป็นนิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 กลยุทธ์และแนวทางการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

ประเด็นกลยุทธ์	แนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์
1. สร้างความร่วมมือดำเนินการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมของภาคส่วนต่าง ๆในพื้นที่อย่างชัดเจน (S7S8O5O6)	1. ส่งเสริมโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ให้ผ่านการรับรองมาตรฐานสากลต่าง ๆ เช่น ISO 14001 หรือ Green Industry
2. บริหารจัดการงบประมาณเพื่อจัดจ้างแรงงานจากประชาชนบริเวณนิคมอุตสาหกรรม เพื่อสร้างอาชีพ (S1S3O2)	2. จัดงบประมาณสำหรับการจัดจ้างแรงงานที่อาศัยอยู่ในบริเวณรอบๆ ของพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม
3. กำหนดรูปแบบการดำเนินการนำองค์กรสู่การจัดการเมืองพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (S5S4O1O7)	3. จัดประชุมกลุ่มหรือประชุมกลุ่มย่อยระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อรับฟังเสนอแนะต่อโครงการที่จะดำเนินการในอนาคต
4. สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดการใช้เทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ระหว่างโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ (S2O2O3O4)	4. จัดให้โรงงานในนิคมอุตสาหกรรม นำเสนอวิธีในการประหยัดพลังงาน หรือใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ตารางที่ 3 กลยุทธ์และแนวทางการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (ต่อ)

ประเด็นกลยุทธ์	แนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์
5. พัฒนาคุณภาพเศรษฐกิจสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศด้วยการบริหารจัดการทุกแขนง (S3S4T1T2)	5. ลดการใช้ต้นทุนต่าง ๆ ประยุกต์ใช้หลัก 3R (reuse reduce recycle) ในการดำเนินการ 6. ลดขั้นตอนหรือกระบวนการที่ไม่จำเป็น เพื่อชะลอและยับยั้งการใช้ทรัพยากร
6. จัดเตรียมผู้ดำเนินการชำนาญเฉพาะทางพานิชยกรรม ปรับตัวด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม (S1S2S5S6S8T3)	7. ติดตามและปรับปรุงการดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ
7. ส่งเสริมแรงงานในพื้นที่ให้สามารถมีงานมีอาชีพ (W1W2W3O1O2)	8. ประสานงานกับโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ให้นักเรียนสายอาชีพมาฝึกงานภายในนิคมอุตสาหกรรม 9. สนับสนุนการทำการเกษตรที่เหมาะสมแก่ชุมชน
8. ดำเนินการสื่อสารด้านยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศอย่างชัดเจน (W4W5O3O4)	10. ติดตามประกาศหรือลงข้อมูลยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมทั้งในบริเวณนิคมอุตสาหกรรม และโซเชียลมีเดียของนิคมอุตสาหกรรม
9. พัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีให้มีความพร้อมทำงานและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (W1W2W4T1T2)	11. ส่งเสริมให้บุคลากรตามทันเทคโนโลยีที่นำมาพัฒนาในนิคมอุตสาหกรรม
10. จัดสรรให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสื่อสารแลกเปลี่ยนและอัปเดตกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากรอย่างสม่ำเสมอ (W3W5T1T3)	12. นำน้ำที่ผ่านการบำบัดมารดน้ำต้นไม้บริเวณนิคมอุตสาหกรรม 13. นำวัสดุเหลือใช้ในโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ หรืออาจใช้สร้างอาชีพให้ชุมชนได้

อภิปรายผล

จากการวิจัยสถานภาพปัจจุบันของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศพบว่าทางนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ มีการดำเนินการตอบสนองต่อข้อกำหนดในการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมรวมทั้งเพิ่มกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบข้าง ส่วนในมิติทั้ง 5 ได้แก่ กายภาพ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการ อย่างต่อเนื่องมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ นั้นมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ระดับ Eco Champion ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มณีวรรณ สว่างแจ้ง (2538) พบว่า การดำเนินการของอุตสาหกรรมหากมีการคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และแรงงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จะส่งผลให้ดำเนินการอุตสาหกรรมในพื้นที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องซึ่งกลยุทธ์นี้สอดคล้องกับมิติกายภาพ ด้านที่ 2 คือระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โดยกลยุทธ์สร้างความร่วมมือดำเนินการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างชัดเจน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งการใช้วิธีร่วมตัดสินใจ ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานในระดับการมีส่วนร่วมที่เรียกว่า Delegated Power (จุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2555) โดยประชาชนมีสิทธิในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินการกับผู้มีส่วนได้ส่วนได้ในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่ชุมชนหรือประชาชนสามารถมีส่วนร่วมหรือเข้าถึงความโปร่งใสของการดำเนินการในนิคมอุตสาหกรรมได้ เช่นเดียวกับกลยุทธ์บริหารจัดการงบประมาณเพื่อจัดจ้างแรงงานจากประชาชนบริเวณนิคมอุตสาหกรรม เพื่อสร้างอาชีพ และกลยุทธ์ส่งเสริมแรงงานในพื้นที่ให้สามารถมีงานมีอาชีพ โดยคนชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทีมหรือเหตุการณ์จะทำให้การดำเนินการราบรื่น

(ปรีดี นกุลสมปรารถนา, 2565) ส่วนกลยุทธ์กำหนดรูปแบบการดำเนินการนำองค์กรสู่การจัดการเมืองพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศซึ่ง และ กลยุทธ์จัดเตรียมผู้ดำเนินการชำนาญเฉพาะทางพานิชอุตสาหกรรม ปรับตัวด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม ซึ่ง ทั้ง 2 กลยุทธ์นี้มีความเป็นไปได้สูงมากเนื่องจากกลยุทธ์นี้กำหนดรูปแบบงานให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการซึ่งมีข้อดีคือการกำหนดรูปแบบประสิทธิภาพสูงหากพนักงานเก่งจะช่วยให้การดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายได้ (ณัฐวุฒิ หาญสุวัฒน์, 2565) ส่วนกลยุทธ์สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดการใช้เทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ระหว่างโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ และกลยุทธ์ดำเนินการสื่อสารด้านยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศอย่างชัดเจนร่วมกับกลยุทธ์พัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีให้มีความพร้อมทำงานและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศตามที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กำหนดไว้ว่าต้องมีการอาศัยและพึ่งพาแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน และกลยุทธ์จัดสรรให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สื่อสารแลกเปลี่ยนและอัปเดตกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทั้ง 4 กลยุทธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณพันธุ์ อ่อนแย้ม (2559) ที่ค้นพบว่าประชากรที่มีประสบการณ์ในการรับรู้แผนยุทธศาสตร์แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้แผนยุทธศาสตร์จากรูปแบบการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์โดยการสื่อสารทางเดียว การสื่อสารสองทาง การสื่อสารจากบนลงล่าง การสื่อสารแบบปัจเจกบุคคล และการสื่อสารแบบกลุ่มบุคคลนั้นมีความแตกต่างกัน และมีระดับการรับรู้แผนยุทธศาสตร์จากวิธีการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์โดยการถ่ายทอดผ่านสิ่งพิมพ์ผ่านสื่อบุคคล และผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน ฉะนั้นต้องสร้างองค์ความรู้และวิธีสื่อสารด้านยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมกับบุคคล ตำแหน่งหรือหน้าที่ ส่วนกลยุทธ์ฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศด้วยการบริหารจัดการทุกแขนง ซึ่ง กลยุทธ์นี้สอดคล้องโดยตรงกับงานวิจัยของ สมรรถชัย เพ็ญโรจน์ (2557) คือการบริหารจัดการนิคมอุตสาหกรรมที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งผลต่อความต้องการลงทุนของนักลงทุนและจะนำมาสู่การเป็นนิคมอุตสาหกรรมที่เศรษฐกิจดีเป็นที่ต้องการของนักลงทุน

ผลจากการวิจัยข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ ด้านสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์มี จุดแข็งที่เป็นปัจจัยเด่น ๆ ของการดำเนินงานในนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ที่เอื้อในการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ คือ การมีส่วนร่วมและความร่วมมือความใส่ใจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เหล่านี้โดยเฉพาะชุมชนมีความสนใจที่พร้อมจะทำตามเมื่อขอความร่วมมือ เนื่องจากกลัวผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในอนาคตของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์จะนำมาซึ่งผลดีด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยรอบ โดยบริบทสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีความเฉพาะต่อพื้นที่ทำให้มีจุดแข็งและจุดอ่อน และโอกาสและอุปสรรคไม่เหมือนกัน ซึ่งทำให้ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมชาย มุ้ยจีน (2557) พบว่าผลการศึกษา มีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดแตกต่างกันกับพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีบริบทและความเฉพาะเจาะจงของปัญหารวมถึงสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่ต่างกัน อาจคล้ายกันเพียงบางข้อแต่จะไม่เหมือนกันทั้งหมด นำมาซึ่งกลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาที่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สามารถอธิบายได้ว่า

1. การวิเคราะห์ SWOT Analysis ร่วมกับ 4 M + IT Model ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุหรือวัตถุดิบ (Material) วิธีปฏิบัติงาน (Method) ข้อมูล (Information) และเทคโนโลยี (Technology) และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกร่วมกับการวิเคราะห์ PESTLE ได้แก่ การเมือง (Politics) เศรษฐศาสตร์ (Economics) สังคม (Social) เทคโนโลยี (Technological) สิ่งแวดล้อม (Environmental) และกฎหมาย (Legal) ทำให้ได้ทราบถึงสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอย่างทั่วถึง

2. การที่นิคมอุตสาหกรรมจะเข้าสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศได้ต้องได้รับการสนับสนุนและได้รับความร่วมมือจาก ภาครัฐส่วนท้องถิ่น ชุมชน/ประชาชน บริษัทผู้พัฒนานิคมอุตสาหกรรม โรงงานในนิคมอุตสาหกรรม และภาควิชาการที่สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่ นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ โดยประกอบด้วย 5 มิติที่ต้องพัฒนาไปอย่างสมดุลกัน ดังนี้ มิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม กายภาพและการบริหารจัดการ นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ ได้มีการเตรียมระบบต่างๆ เพื่อรองรับการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ในขณะที่สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกแตกต่างกันเนื่องจากมีปัจจัยที่แตกต่างกัน มีการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งมีทุนสนับสนุน แต่บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศยังมีไม่เพียงพอ ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกมีภาครัฐสนับสนุนการพัฒนา นิคมอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน และยังส่งเสริมให้โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมเข้าสู่การรับรองมาตรฐานสากล เช่น ISO 14001 โดยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก นำมาซึ่ง 10 กลยุทธ์ และ 13 แนวทางสู่การพัฒนาสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ดังนี้

ภาพที่ 3 กลยุทธ์สู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์

โดยกลยุทธ์เดินหน้าและกลยุทธ์รักษาระดับนั้นเป็นกลยุทธ์ที่นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ ดำเนินการได้เลยเนื่องจากมีงบประมาณที่เป็นจุดแข็งสามารถบริหารจัดการเพื่อให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศได้ และมีบุคลากรที่ทำหน้าที่ประจำตำแหน่งแล้ว เพียงแต่ต้องมีผู้ชำนาญเฉพาะแนะนำแนวทางการดำเนินการสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ส่วนกลยุทธ์ลดจุดอ่อนต้องมีการพัฒนาบุคลากรในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น โควิด 19 หรือปัญหาเศรษฐกิจต่างๆ ให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อนพัฒนานิคมอุตสาหกรรมได้ แต่กลยุทธ์นี้จะทำได้อย่างต่อเนื่องก็ต่อเมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตระหนักการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศแล้ว และส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้ตระหนักและเข้าใจการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ส่วนกลยุทธ์การปรับปรุงแก้ไขต้องสื่อสารให้ผู้ดำเนินการหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจและเข้าถึงยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อม และเปิดรับแรงงานในท้องถิ่นให้สามารถมีงานมีอาชีพเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากกลยุทธ์ปรับปรุงแก้ไขการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยควรมีส่วนร่วมให้ความรู้กับภาคประชาชนด้วยเนื่องจากประชาชนบางส่วนยังมีความคิดว่าตนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

1.2 นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กบินทร์ควรจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลมาทำกิจกรรมหรือโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพมากที่สุด โดยการจัดสรรงบประมาณในการจ้างงานหรือพัฒนาเทคโนโลยีจะทำให้นิคมอุตสาหกรรมไฮเทคกบินทร์เข้าสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำหรับการศึกษาในพื้นที่ใหม่ควรศึกษาปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในตามสภาพปัจจุบันเนื่องจากจุดแข็ง-จุดอ่อนรวมถึงโอกาส-อุปสรรคอาจเปลี่ยนไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ขณะนั้น อาจได้ปัจจัยกลยุทธ์แนวทางที่ต่างกันออกไป

2.2 ควรศึกษาความรู้เบื้องต้นของการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจากชุมชนหรือประชาชนเพื่อจะได้ทราบระดับความเข้าใจการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจากนั้นนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อลดจุดอ่อนและอุปสรรค

เอกสารอ้างอิง

- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2564). *ออนไลน์คู่มือความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ*. สืบค้น 5 มีนาคม 2565. จาก <https://shorturl.at/oyf7Y>.
- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2554). *ข้อกำหนดคุณลักษณะมาตรฐานของเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ*. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://shorturl.at/JsU6W>.
- จุฑารัตน์ ชมพันธ์. (2555). การวิเคราะห์หลักการมีส่วนร่วมขอประชาชน. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 8(1), 123-141.
- ณัฐวุฒิ หาญสุวัฒน์. (2565). *รู้จักกับข้อดี-ข้อเสียของ Hybrid Work ทั้ง 5 แบบ*. สืบค้น 6 มีนาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/xqcwb>.
- บริษัท ไฮเทค กบินทร์ โลจิสติกส์ จำกัด. (2558). *รายงานการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการ (รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม)*. กรุงเทพฯ: บริษัท เทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด.
- ปรีดี นุกุลสมปรารถนา. (2565). *วิธีการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง*. สืบค้น 5 มีนาคม 2565 จาก <https://www.popticles.com/communications/how-to-resolve-conflict-in-communication/>.
- โพสต์ทูเดย์. (2556). *กนอ.ผุดนิคมไฮเทค 2 ที่ปราจีนบุรี*. สืบค้น 3 มีนาคม 2565. จาก <https://www.posttoday.com/market/news/226735>.
- มณีวรรณ สว่างแจ้ง. (2538). *การศึกษาปัจจัยการเลือกที่ตั้งและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของ โรงงาน อุตสาหกรรม ในเขตผังเมืองรวมชุมชนอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (รายงานผลงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วรรณพันธุ์ อ่อนแย้ม. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดลสู่พนักงานระดับปฏิบัติการ. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, 3(1), 146-157.
- สมชาย มุ้ยจิน. (2557). *แนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศในพื้นที่เทศบาลเมืองมาบตาพุด*. (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- Senxproperty. (2019). *What kind of construction can be done with each color of the city plan?*. Retrieved 3 March 2022. from <https://shorturl.at/1i3je>.

The Model of Basic Educational Management in Primary Schools to World Standard Quality

Pokij Kulapalanont^{1*} Sombat Nopparak¹ Santi Buranachart¹ and Sunthon Khlaium¹

¹ University of Phayao, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Bpimuk@gmail.com

ABSTRACT

This research has the objective to develop the educational management model of basic primary educational institutions to reach international standard quality. The research method is divided into 3 steps. Step 1: Study of the components and guidelines for organizing education in basic primary educational institutions to reach international standard quality. This is a study in schools that have good practices in providing standard education, 6 international level locations through semi-structured interviews. Step 2: Creating and examining the educational management model of basic primary educational institutions to meet international standard quality, by evaluating suitability 9 experts. Step 3: Evaluating the educational management model of basic primary educational institutions to reach international standard quality. The sample group is executives/deputy directors. /Head of Department/Head of International School Learning Group, 60 people, analyzed data by averaging and standard deviation. The results of the research found that: 1. Guidelines for educational management of basic primary educational institutions towards international standard quality, by applying the concept of systems theory, including input factors, processes, outputs, and results. 2. The educational management model of basic primary educational institutions towards international standard quality consists of 4 elements: Component 1 Input factors include educational institution administrators, teachers. Curriculum and learning support Component 2 PDCA quality system management process includes planning (Plan), operation (Do), monitoring (Check) and improvement (Do). Component 3 results include quality according to basic education standards. Quality according to international school standards Component 4: Success factors in educational management of basic educational institutions at the primary level towards international standard quality and 3. Results of the evaluation of the educational management model of basic educational institutions at the primary level towards international standard quality. It is possible and useful at a high level.

Keywords: Educational Management Model, International Standards, Basic Educational Institutions

รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

ภูกิจ ฤๅละปาลานนท์^{1*} สมบัติ นพรั๑¹ สันติ บุรณะชาติ¹ และ สุนทร คล้ายอ่ำ¹

¹ มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Bpimuk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล วิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล เป็นการศึกษา ในโรงเรียนที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการศึกษามาตรฐานระดับสากลจำนวน 6 แห่ง โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล โดยการประเมินความเหมาะสม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร/รองผู้อำนวยการ/หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนนานาชาติ จำนวน 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการ ขั้นตอนที่ 3 การติดตามตรวจสอบ และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย 1) คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชั้นพื้นฐาน 2) คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนนานาชาติ องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) นโยบายและกฎหมายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ 2) การสื่อสารความสำเร็จในการจัดการศึกษาแก่สาธารณชน 3) การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในทุกมิติ 4) วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ ส่วนผลการตรวจสอบรูปแบบผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีเหมาะสมแบบฉันทามติ และผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากลมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการศึกษา, มาตรฐานระดับสากล, สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านวิทยาการ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่โดยลำพัง ต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การดำรงชีวิตของคนในแต่ละประเทศมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันมากขึ้น มีความร่วมมือในการปฏิบัติการกิจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ในขณะเดียวกัน สังคมโลกในยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนต้องคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และมีการตัดสินใจที่รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ไปสู่สภาวะการณ์ของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษา คุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่ง สำหรับความพร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกของแต่ละประเทศ ประเทศที่จะอยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบก็คือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในยุคโลกไร้พรมแดน คนต่างชาติจะเข้ามาทำงานและ

ประกอบอาชีพในประเทศไทยมากขึ้น ขณะเดียวกันคนไทยก็มีโอกาสไปทำงานและประกอบอาชีพในต่างประเทศมากขึ้นด้วยเช่นกัน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2565)

จากการติดตามการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านต่าง ๆ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) เป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาที่ใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนกรจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถทัดเทียมกับผู้เรียนนานาชาติ โดยเริ่มดำเนินการนำร่องในปีการศึกษา 2553 กับโรงเรียนจำนวน 500 โรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ด้วยการให้โรงเรียนในโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ความเป็นสากล ด้วยเล็งเห็นความจำเป็นที่ต้องเร่งหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะและความสามารถต่าง ๆ ดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่จะเติบโตเป็นคนไทยที่มีความคิดเป็นสากล มีความสามารถในการร่วมมือทำงานและแข่งขันกับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประเทศไทยดำรงอยู่ในเวทีระดับนานาชาติได้อย่างรู้เท่าทัน สมศักดิ์ศรี เคียงบ่าเคียงไหล่ ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ได้รับประโยชน์ในสิ่งที่ควรจะได้รับ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบ สันติ ถ้อยทีถ้อยอาศัยและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อมุ่งหวังให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พัฒนาคุณภาพให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ครอบคลุมโรงเรียนทั้งหมดในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นว่าหากต้องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และสมรรถนะที่จำเป็น เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพื่อการแข่งขันในเวทีนานาชาติได้ การพัฒนาโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพทัดเทียมมาตรฐานสากลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเร่งดำเนินการ หากโรงเรียนมีแนวทางการจัดการศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานสากลที่ถูกต้อง ก็จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานในระดับสากล เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิ และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 3 คน

1.2 กลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหาร หรือการจัดการการศึกษา จำนวน 3 คน

1.3 กลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การวิจัย และการบริหารจัดการในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล และแบบประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

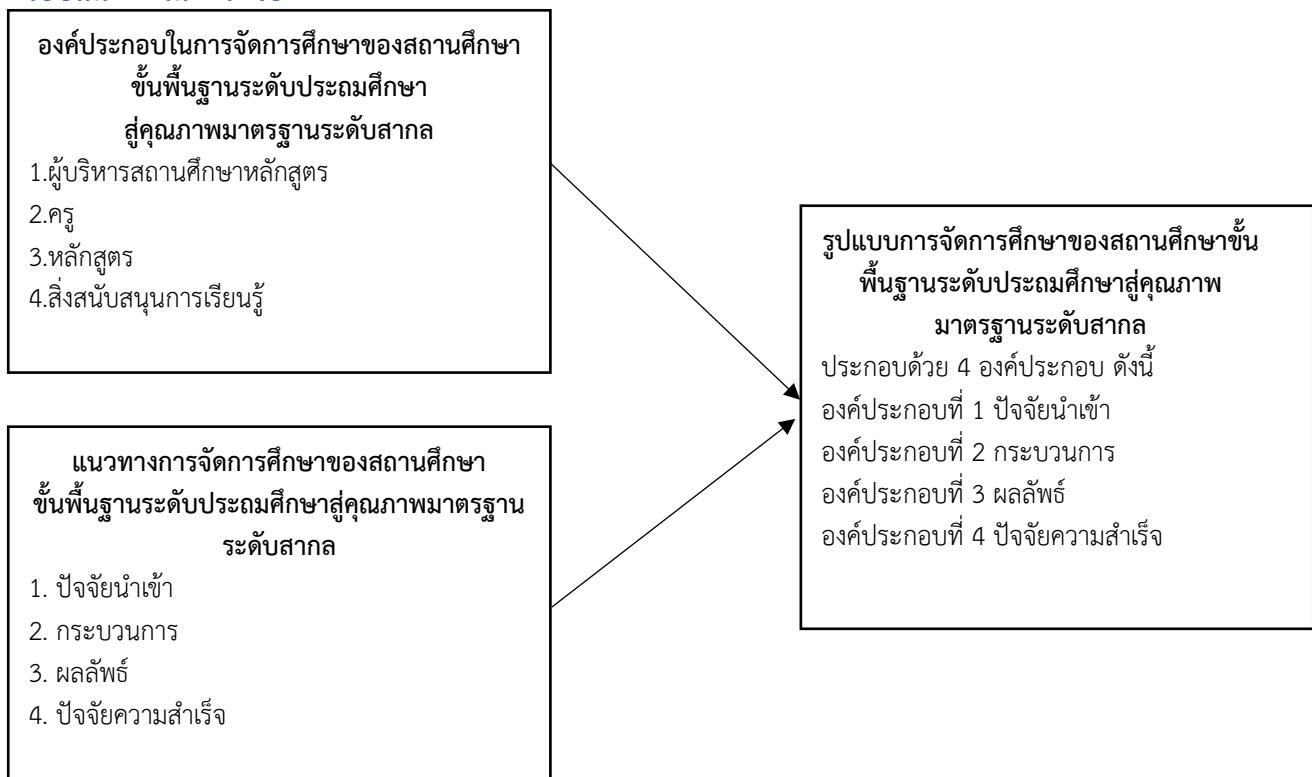
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำร่างรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ (Consensus) และปรับปรุงแก้ไขร่าง รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

ผลการศึกษาองค์ประกอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล โดยการสังเคราะห์เอกสาร สรุปได้ดังนี้

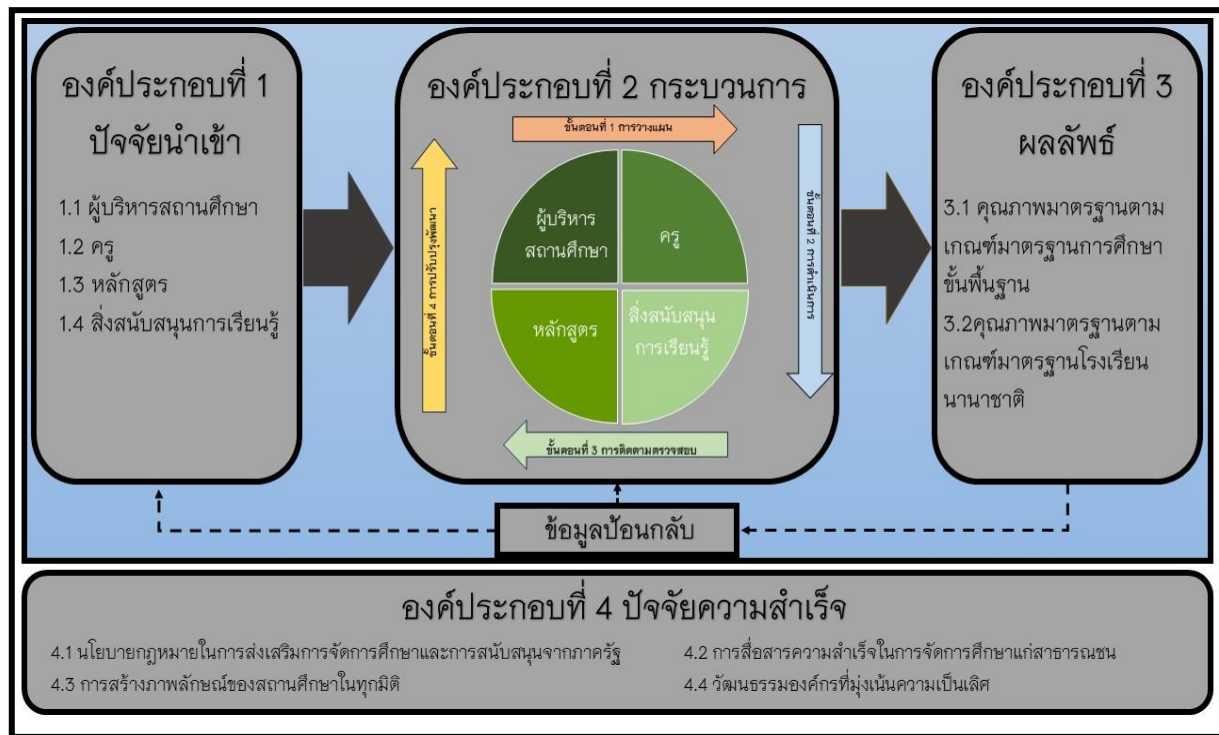
องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนนานาชาติ และคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนนานาชาติ

องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ ประกอบด้วย นโยบายและกฎหมายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ การสื่อสารความสำเร็จในการจัดการศึกษาแก่สาธารณชน) การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในทุกมิติและ วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

ภาพที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิตต่อองค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย

1.1.1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีความสามารถในการกำหนดหน้าที่ที่เหมาะสมกับความชำนาญและความเชี่ยวชาญของครูและบุคลากรบริหาร มีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพระบบงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้การ สนับสนุนในทุกด้าน และองค์กรต้องมีมุมมองเป็นระบบถ่ายทอดให้กับบุคลากรใน โรงเรียนทราบและนำไปปฏิบัติทั้งสถานศึกษา มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่เอื้อต่อการทำงานและทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล พัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้ทันต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลแบบข้ามสายงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดความ ร่วมมือและมี การประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากร รวมทั้งทักษะ สมรรถนะ และกำลังคนที่มีอยู่ มีการบริหารจัดการ สุขอนามัย ความปลอดภัยการป้องกันภัยการปรับปรุงสถานที่และสิ่งแวดล้อมการทำงาน

1.1.2. ครู ครูมีความรู้และความสามารถทางเทคโนโลยีการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตครูสามารถปฏิบัติงานและพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมทั้งครูและนักเรียน

1.1.3. หลักสูตร การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นทักษะแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง กับการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้โลกที่สำคัญประการหนึ่งคือ ทักษะ ความสามารถด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในการเรียนรู้วัฒนธรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยใช้หลักสูตรจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษการบริหารงานวิชาการ มีความโดดเด่นในทุกรายวิชาหลัก (Core Subjects) ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษโดยเฉพาะในด้านภาษาซึ่งจะให้ความสำคัญทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาไทย และภาษาอื่น ๆ อาทิ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี เป็นต้น โรงเรียนยังตระหนักและ ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและเกิดทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในเรื่องของการใช้ภาษาที่ 3 อันเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

1.1.4. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความพร้อม และเพียงพอต่อการใช้งาน มีการพัฒนาและดูแล สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีหนังสือตำราเรียน ที่มีคุณภาพระดับมาตรฐานสากล และมีจำนวนเพียงพอต่อผู้เรียน มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและมี อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ และสามารถเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้ และสืบค้นข้อมูลได้รวดเร็วรวมถึงมีการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเหมาะสม

1.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)

1.2.1 กระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) เป็นการบริหารจัดการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทนานาชาติ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ขอบข่ายการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) เป็นการบริหารสถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไปโดยคำนึงถึงความเป็นพหุวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของบุคลากร

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์(Strategic Plan) และแผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan)ครอบคลุมทุกมิติ (360 องศา)

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) เป็นการการบริหารจัดการเหมือนองค์กร ทางด้านธุรกิจ เพราะต้องคำนึงถึงค่าตอบแทนที่จะได้รับการบริหารจัดการ

1.2.2 กระบวนการพัฒนาครู

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) เป็นการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งด้านสมรรถนะ ความรู้ และ ความเป็นผู้นำ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) เป็นการปฏิบัติงาน และพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการนำเทคโนโลยีการศึกษามาประยุกต์ใช้ และให้คำแนะนำปรึกษากับนักเรียนในการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) การนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาครู

1.2.3 กระบวนการบริหารหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) สถานศึกษามีการกำหนดหลักสูตรและเป้าหมายของหลักสูตรที่เทียบเคียงกับมาตรฐานต่างประเทศโดยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และผู้ปกครอง ตลอดจนสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) การใช้ภาษาอังกฤษสอนตามแนวคิดหลักสูตร รวมทั้งได้กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนานักเรียนทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยี

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดย แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม จัดทำคู่มือ เอกสาร และปฏิทิน ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม นิเทศ กำกับ ติดตามสรุปผลการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) สถานศึกษานำผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษามา ศึกษา วิเคราะห์ หาจุดเด่น และจุดพัฒนาเพื่อหาแนวทางพัฒนา/ปรับปรุง/แก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเรื่อง การพัฒนาหลักสูตร

1.2.4 กระบวนการบริหารสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) จัดทำแผนงานการพัฒนาครูและสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) พัฒนาห้องเรียน อิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดีย ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการและมี อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ และสามารถเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้ และสืบค้นข้อมูลได้รวดเร็ว

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) การติดตามตรวจสอบ แหล่งเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการให้บริการ สถานศึกษามีสื่อที่พอเพียงเหมาะสม ทันสมัย

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) พัฒนาชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ การลงมือปฏิบัติ และเห็นประโยชน์ คุณค่า และควรแก่การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

1.3 องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output)

1.3.1 คุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1) คุณภาพนักเรียนประกอบด้วย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 2) กระบวนการบริหารและการจัดการ มีประสิทธิภาพและมีระบบประกันคุณภาพ
- 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

1.3.2 ผลผลิตตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติ

- 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- 2) นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

4) การบริหารและการจัดการมีประสิทธิภาพ

1.4 องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ

- 1.4.1 นโยบายและกฎหมายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ
- 1.4.2 การสื่อสารความสำเร็จในการจัดการศึกษาแก่สาธารณชน
- 1.4.3 การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในทุกมิติ
- 1.4.4 วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากลโดยการสอบถามความคิดเห็นแหล่งข้อมูลสถานศึกษานานาชาติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 10 คน จำนวน 60 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการประเมินระดับความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล สรุปได้ดังนี้

ด้านความเป็นไปได้ พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .51) เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .51) รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.51), องค์ประกอบที่ 4 ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .66) และองค์ประกอบที่ 3 ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .59) ตามลำดับ

ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .42) เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .41) รองลงมาได้แก่องค์ประกอบที่ 4 ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .53) องค์ประกอบที่ 2 ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .41) และ องค์ประกอบที่ 3 ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = .59) ตามลำดับ

ในภาพรวมตามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษา ความเป็นไปได้ระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .51) และความเป็นประโยชน์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .42)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า รูปแบบทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล มีประเด็นตามองค์ประกอบของรูปแบบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า

1.1 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะการบริหารจัดการ ทักษะด้านวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านบุคคล ทักษะด้านจริยธรรม ทันเหตุการณ์ ติดตามข่าวสารความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน มีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสุภาพเรียบร้อย อารมณ์มั่นคง ใจเย็น มีเหตุผล มีสุขภาพดี โอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใสและ มองโลกในแง่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการบริหารสถานศึกษาให้มุ่งหน้าไปสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากลต้องเริ่มต้นจากวิสัยทัศน์ และ คุณลักษณะของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาโรงเรียน สู่มาตรฐานสากล มุ่งเน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนา บุคลากรหลักที่เป็น กลไกในการขับเคลื่อน เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ดังนั้น ความรู้ ความสามารถ และการยอมรับความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

1.2 ด้านครู พบว่า ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย ใส่ใจนักเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ รู้จักการปรับตัวและพัฒนาตนเอง มีความเป็นมืออาชีพ เป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นโค้ชที่สนับสนุนการเรียนรู้โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมจุดเด่น พัฒนาจุดด้อย สนับสนุนการเรียนรู้ เชื่อว่านักเรียนพัฒนาได้ ประเมินผลและพัฒนาตนเอง มีทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร มีความอดทนและ ความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเป็นผู้ที่เป็นคนถ่ายทอดความรู้ให้แก่ักเรียนโดยตรงดังนั้นการที่จะทำให้สถานศึกษามุ่งหน้าไปสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ต้องอาศัย ครู ที่มีคุณลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับ พรเมษฐ์ โมลี (2552) ที่ได้ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่นำไปสู่การเป็นองค์การอัจฉริยะ พบว่า ครูต้องมีคุณลักษณะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอน และครูต้องเน้นการจัดการเรียนการสอนเป็นทีมและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.3 หลักสูตร พบว่า หลักสูตร เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะการคิดวิเคราะห์เรียนวิชาหลากหลายกลุ่ม เช่น ภาษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี และจีนเนื้อหาการเรียนเข้มข้น เน้นการเรียนรู้เนื้อหาที่ลึกซึ้ง ทำทนายพัฒนานักเรียนให้พร้อมสำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เรียนรู้ที่จะคิดวิเคราะห์ วิจัย เขียน และนำเสนอผลงานคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตั้งคำถาม และหาคำตอบด้วยตัวเอง การพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตเรียนรู้ที่จะทำงานเป็นทีม เข้าใจความแตกต่าง และทำงานร่วมกับผู้อื่นมีทักษะการใช้ชีวิตในสังคมโลก เข้าใจวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นหลักสูตรมีให้เลือกหลากหลายทั้งหลักสูตร IB, AP, British Curriculum และ American Curriculumแต่ละหลักสูตรมีจุดเน้นและเหมาะกับนักเรียนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานในระดับสากลจึงจำเป็นต้องมีการนำกรอบมาตรฐานทั้งของประเทศไทยและนานาชาติมาเป็นหลักในการพัฒนาหรือจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรถือเป็นแกนหลักสำคัญในการจัดการศึกษาดังนั้นในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลจึงต้องอาศัยหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). ได้จัดทำหลักสูตร International Baccalaureate (IB) ขึ้นโดยทีม นักวิชาการนานาชาติในยุโรปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษานานาชาติที่มีคุณภาพสูงสำหรับครอบครัวที่ต้องย้ายถิ่นฐานไปในประเทศต่าง ๆ เป็นที่วางใจถึงความเป็นหนึ่งเดียว ทางมาตรฐาน ทำงานร่วมกับโรงเรียน 3,073 แห่ง ในกว่า 139 ประเทศ โดยหลักสูตร เหล่านี้ช่วยพัฒนาสติปัญญา บุคลิกภาพ สภาพอารมณ์ และทักษะทางสังคม ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การเรียนรู้ และการทำงานในโลกโลกาภิวัตน์ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกเหนือจากวิชาหลักที่เปิดสอน 6 วิชา (วิชาภาษาที่หนึ่ง ภาษาที่สองคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์เชิงปฏิบัติการ ศิลปะ และสังคมศึกษา) ยังกำหนดเงื่อนไขบังคับหลัก 3 ประการ ได้แก่ การเขียนเรียงความยาว (Essay) ทฤษฎีความรู้(Theory of Knowledge) และ CAS (Creative-ความคิดสร้างสรรค์, Action-การลงมือปฏิบัติ, Service-การให้บริการ) ให้ทำงานวิจัยในคำถามที่สนใจนอกเหนือจากความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะและประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับ Burris (2007) ที่ได้ศึกษา กลยุทธ์ของ South Side High School โดยการใช้ หลักสูตร IB (International Baccalaureate Organization) เพื่อพัฒนาผู้เรียน พบว่า นักเรียนมัธยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและ สามารถเรียนในระดับมหาวิทยาลัยจบภายใน 4 ปี ตามกำหนดเพราะเป็นหลักสูตรในการเตรียมนักเรียนที่จะเข้ามหาวิทยาลัย มีความ คาดหวังในตัวนักเรียนสูง เป็นหลักสูตรที่มีแนวโน้มให้ผลดีต่อนักเรียนในโรงเรียนที่จัด ชั้นเรียนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

1.4 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ พบว่า สภาพแวดล้อม ได้แก่ 1)ความปลอดภัย โดยโรงเรียนนานาชาติให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของนักเรียน มีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด เช่น กล้องวงจรปิด เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และระบบควบคุมการเข้าออกความสะอาดโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาดและร่มรื่น มีการทำความสะอาดพื้นที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ 2)ความเป็นธรรมชาติ โรงเรียนนานาชาติมักมีพื้นที่สีเขียวที่นักเรียนสามารถพักผ่อนหย่อนใจและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ 3)วัฒนธรรม เนื่องจากเป็นเป็นโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย นักเรียนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ของโลก และสิ่งอำนวยความสะดวก 1)ห้องเรียน โดยห้องเรียนของโรงเรียนนานาชาติมีอุปกรณ์ครบครัน เช่น เครื่องปรับอากาศ สมาร์ทบอร์ด และไวไฟ 2)ห้องสมุดซึ่งห้องสมุดของโรงเรียนและสื่อการสอนที่หลากหลาย ภาษา 3)ห้องปฏิบัติการโดยโรงเรียนนานาชาติมีห้องปฏิบัติการสำหรับวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี 4)สนาม

กีฬาซึ่งโรงเรียนนานาชาติมีสนามกีฬาสำหรับนักเรียนเล่นกีฬาต่าง ๆ 5) โรงอาหารโดยโรงเรียนนานาชาติมีโรงอาหารที่นักเรียนสามารถทานอาหารกลางวันและอาหารว่าง 6) สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ในบางโรงเรียนบางแห่งมีหอพัก นานาชาติมีหนังสือสำหรับนักเรียนต่างชาติ สระว่ายน้ำ สนามเทนนิส สนามบาสเก็ตบอล โรงละคร ศูนย์ศิลปะ และคลินิกสอน การเรียนรู้: สิ่งสิ่งพิมพ์: หนังสือ ตำรา เอกสารสื่อเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต สมาร์ทบอร์ด อินเทอร์เน็ตสื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวน พื้นที่สีเขียว สัตว์ สิ่งของต่าง ๆ ในธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในโรงเรียนชุมชนคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โปรเจคเตอร์ อินเทอร์เน็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้รวมถึงการคำนึงถึงความปลอดภัย จึงจะทำให้ผู้เรียนและผู้ปกครองเกิดความไว้วางใจในการส่งบุตรหลานมาเรียน รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะทำให้เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมที่จะรองรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานระดับสากล และผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ Chalker & Haynes (1994) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีที่ดีที่สุดในระบบการศึกษาจาก 10 ประเทศ รวมถึง Americans Prime Economic Competition โดยรวบรวม สังเคราะห์ ประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้นิยามคำว่า World Class Standard มีประเด็นที่สรุปได้ คือ ด้านงบประมาณ โครงสร้าง ระยะเวลา ขนาดห้องเรียน การพัฒนาครูเป็นมืออาชีพ หลักสูตรการสอน ระบบการประเมินผล นโยบาย และสิ่งแวดล้อม ชุมชน และให้ข้อเสนอแนะว่า การกำหนดมาตรฐานสากลจะเป็นสิ่งบอกให้รัฐบาลรู้ว่า นักเรียนควรรู้ อะไร และทำอะไรได้ เนื้อหาสำคัญ สำหรับการเป็นพลโลกควรได้ถูกสอนในทุกโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ

2.1 กระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) เป็นการบริหารจัดการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทนานาชาติ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ขอบข่ายการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) เป็นการบริหารสถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไปโดยคำนึงถึงความเป็นพหุวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของบุคลากร ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์(Strategic Plan) และแผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan)ครอบคลุมทุกมิติ (360 องศา) ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) เป็นการการบริหารจัดการเหมือนองค์กร ทางด้านธุรกิจ เพราะต้องคำนึงถึงค่าตอบแทนที่จะได้รับการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับ รังสรรค์ นกสกุล , บุญเรือง ศรีเหรียญ และจุไร โชคประสิทธิ์ (2555, หน้า 61-62) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสภาพที่ส่งผลต่อการบริหารงาน โรงเรียนมาตรฐานสากล และได้อภิปรายผลไว้ว่า สภาพที่มีผลทางตรงกับการบริหารระบบคุณภาพและการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ 1) ด้านธรรมาภิบาล สภาพของคุณภาพในด้านภาวะผู้นำ และกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ ทีมงาน ลูกค้า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพของระบบบริหารคุณภาพ ทั้ง 7 หมวด 2) ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ โครงสร้าง วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และวัฒนธรรมองค์กรจะมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับการบริหารระบบคุณภาพ เรื่อง ค่านิยม 11 ประการของการบริหารตามเกณฑ์รางวัล 3) ด้านการบริหารระบบคุณภาพมีผลทางตรงต่อการบริหารงานโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยเน้นการบริหารคุณภาพโดยรวมตามแนวคิดของ TQM และ 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล มีผลต่อการบริหารงานโรงเรียนมาตรฐานสากล จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน คือปัจจัยด้านผู้บริหาร ครู ด้านหลักสูตร ด้านทรัพยากร อาคารสถานที่ ชุมชน และกระบวนการบริหารคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลและตามแนวคิดของ TQM และการจัดการเรียนการสอน

2.2 กระบวนการพัฒนาครู ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) เป็นการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งด้านสมรรถนะ ความรู้ และ ความเป็นผู้นำ ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) เป็นการปฏิบัติงาน และพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการนำเทคโนโลยีการศึกษามาประยุกต์ใช้ และให้คำแนะนำปรึกษากับนักเรียนในการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) การนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาครู ซึ่งสอดคล้องกับพุทธี ศิริบรรณพิทักษ์(2560, หน้า

96) การพัฒนาครูตามสมรรถนะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย สมรรถนะ 13 ด้าน 1) ทักษะด้านคน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) ภาวะผู้นำ 3) ความสามารถในการบริหารจัดการ 4) การประกันคุณภาพการศึกษา 5) การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ 6) การวิเคราะห์การตัดสินใจ 7) การบริหารงานงบประมาณ 8) การวางแผนทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา 9) การดำเนินการทางวินัย การรักษาวินัย และการลงโทษ 10) การใช้ภาษาอังกฤษ 11) การทำงานเป็นทีมและสร้างบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วม 12) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 13) การสร้างสิ่งใหม่และนวัตกรรม ผลการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ 4 ด้านคือ 1) ผลการปฏิบัติงานทางด้านการบริหารงานบุคคลและ พัฒนาครู 2) ผลการปฏิบัติงานทางด้านการบริหารหลักสูตร 3) ผลการปฏิบัติงานด้านการบริหาร การเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) ผลการปฏิบัติงานในการบริหารโครงการที่มีผล ต่อการพัฒนาผู้เรียน

2.3 กระบวนการบริหารหลักสูตร ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) สถานศึกษามีการกำหนดหลักสูตรและเป้าหมายของหลักสูตรที่เทียบเคียงกับมาตรฐานต่างประเทศโดยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และผู้ปกครองตลอดจนสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) การใช้ภาษาอังกฤษสอนตามแนวคิดหลักสูตร รวมทั้งได้กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนานักเรียนทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยี ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดย แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม จัดทำคู่มือ เอกสาร และปฏิทิน ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม นิเทศ กำกับ ติดตามสรุปผลการนิเทศ ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) สถานศึกษานำผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษามาศึกษา วิเคราะห์ หาจุดเด่น และจุดพัฒนาเพื่อหาแนวทางพัฒนา/ปรับปรุง/แก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเรื่องการพัฒนาหลักสูตรทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา ดังนั้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเลือกนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ผู้บริหารควรพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัย วังษ์ใหญ่ (2552) สถานศึกษาเป็นชุมชนของผู้ต้องการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษาที่ประกอบด้วยกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ภารกิจ 3) เป้าหมาย 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญของผู้เรียน 5) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 6) คำอธิบายรายวิชา 7) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 8) การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ 9) การวัดและประเมินผล 10) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

2.4 กระบวนการบริหารสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) จัดทำแผนงานการพัฒนาดูแลสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) พัฒนาห้องเรียน อิเล็กทรอนิกส์มีเดีย ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการและมี อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ และสามารถเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้ และสืบค้นข้อมูลได้รวดเร็ว ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) การติดตาม ตรวจสอบ แหล่งเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการให้บริการ สถานศึกษามีสื่อที่พอเพียงเหมาะสม ทันสมัย ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) พัฒนาชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ การลงมือปฏิบัติ และเห็นประโยชน์ คุณค่า และควรแก่การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญา ธรรมสร้างคุณ (2559) ที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่ช่วย ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า ต้องมีการจัดวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน เนื้อหา และสาระวิชา รวมไปถึงห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ต้องมีความสะอาด มีเนื้อที่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนรู้และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับครู

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต พบว่า ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากลต้องจัดการศึกษาให้ได้ คุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วย คุณภาพนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีกระบวนการบริหาร และการจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีระบบประกันคุณภาพ ประกอบกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนนานาชาติ ที่จะต้องจัดการศึกษาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และการบริหารและการจัดการ

มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานระดับสากลจึงต้องอาศัยปัจจัยนำเข้าที่มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่กระบวนการในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้ผลผลิตทางการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับสมบัติ นพวัฏ (2553) กล่าวว่า เป้าหมายของการบริหารการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคน เช่น ให้ “มีความรู้สู่คุณธรรม” “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น” ผลผลิต ประกอบด้วย โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา คุณภาพของนักเรียน และประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนในโครงการมาตรฐานสากลเป็นองค์กรหนึ่งในระบบสังคม ซึ่งทุกองค์ประกอบส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล และเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ พบว่า ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากลให้ประสบความสำเร็จสถานศึกษาควรคำนึงถึง นโยบายและกฎหมายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ สภาวะเศรษฐกิจ การสื่อสารความสำเร็จในการจัดการศึกษาแก่สาธารณชน การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในทุกมิติ และ วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษานั้น ๆ มีการจัดการศึกษาที่ดีสอดคล้องกับความต้องการและค่านิยมของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในยุคปัจจุบัน รวมถึงอัตราการแข่งขันด้านคุณภาพการจัดการศึกษาที่ทำให้มีทางเลือกในการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskle (2008) ที่ได้กล่าวถึงด้านผลผลิตของการจัดการศึกษาประกอบด้วย ภาพความสำเร็จของงาน ซึ่งมุ่งผลไปทีผลสัมฤทธิ์อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการบริหารการศึกษา

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล พบว่า มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการในการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนและได้มาซึ่งข้อมูลจากสนามวิจัยอันประกอบไปด้วยข้อมูลจากเอกสาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่มีการดำเนินการจัดการศึกษาในสภาพบริบทปัจจุบันจึงทำให้ได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารคุณภาพ รวมทั้งในการสร้างรูปแบบ มีกรอบแนวคิด หลักการ จากทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากลมีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารคุณภาพของโรงเรียนสอดคล้องกับ เรขา ศรีวิชัย (2554) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชน ระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า รูปแบบนี้มีประโยชน์ มีความสอดคล้องและความเป็นไปได้และสอดคล้องกับชาติยา ดั่งสำราญ (2552) ศึกษาแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการคือความเหมาะสมถูกต้องเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ คือ รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการระบบคุณภาพ PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินการ (Do) การติดตามตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Do) โดยการนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาองค์ประกอบ ทั้ง 4 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนนานาชาติ องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ได้แก่ นโยบายและกฎหมายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ สภาวะเศรษฐกิจ การ

สื่อสารความสำเร็จในการจัดการศึกษาแก่สาธารณชน การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในทุกมิติ และ วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการระบบคุณภาพ PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินการ (Do) การติดตามตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Do) องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนนานาชาติ องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ได้แก่ นโยบายและกฎหมายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ สภาวะเศรษฐกิจ การสื่อสารความสำเร็จในการจัดการศึกษาแก่สาธารณชน การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในทุกมิติ และ วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากลมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรกำหนดนโยบายและกฎระเบียบของทางราชการให้เอื้อต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล
- 1.2 ควรวิเคราะห์และพัฒนาระบบงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล
- 1.3 ควรกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาให้มีขีดความสามารถทัดเทียมกับโรงเรียนนานาชาติ
- 1.4 ควรจัดงบประมาณสนับสนุนสำหรับการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีขีดความสามารถทัดเทียมกับโรงเรียนนานาชาติ
- 1.5 ควรจัดระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล
- 1.6 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาที่มุ่งสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ทำข้อตกลงความร่วมมือกับโรงเรียนนานาชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรวิจัยและพัฒนาแบบการพัฒนาศมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติในยุคดิจิทัล
- 2.2 ควรวิจัยและพัฒนาแบบการบริหารจัดการหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมโดยผสมผสานความเป็นสากลและความเป็นไทยในโรงเรียนนานาชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 – 2559) ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัตติยา ดั่งสำราญ. (2552). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

- ณัฐพิมล ธรรมสร่างกูร. (2559). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ปรเมษฐ์ โมลี. (2552). การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2560). รายงานการศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการเข้าสู่ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- รังสรรค์ นกสกุล, บุญเรือง ศรีเหรียญ และจุไร โชคประสิทธิ์. (2555). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนมาตรฐานสากล. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 6(1), 61-62.
- เรขา ศรีวิชัย. (2554). รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ในจังหวัดนนทบุรี. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). “ความรู้” สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สมบัติ นพรัก. (2553). การผลิตและการพัฒนาครู:บนเส้นทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). ระบบ IB (International Baccalaureate) ระบบการศึกษาของประเทศเยอรมนีที่ถูกออกแบบเพื่อการเรียนรู้ข้ามประเทศ. สืบค้น 30 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.nia.or.th/IB>.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: ไอเดีย แอนด์พรินติ้ง.
- Chalker, D. M. & Haynes, R.M. (1994). *World Class Schools: new standards for education*. Lancaster: Technomic Publishing Company.
- Hoy, W.K., & Miskel, C.G. (2001). *Education and administration theory, research, and practice*. (6th ed.). New York: McGraw Hill.

Determining Appropriate Water Prices of The Provincial Waterworks Authority

Sarsawat Jongdee^{1*} and Bandit Chaiwichayachart²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sarsawat.jo@ku.th

ABSTRACT

This research aims to study the appropriate pricing of tap water of the Provincial Waterworks Authority by using the principle of pricing equal to the average economic marginal cost, which is considered an efficient price for resource allocation and reflects the opportunity cost of using resources by changing the market price to the shadow price or economic price that reflects the real opportunity cost. The data analysis method uses descriptive statistics to analyze the general characteristics and quantitative analysis by analyzing the demand model of tap water demand to find the additional tap water demand to consider the investment plan to increase the production capacity of tap water in the future and to calculate the appropriate tap water price. The results of the study found that the appropriate pricing of tap water of the Provincial Waterworks Authority by using the principle of pricing equal to the average economic marginal cost that does not take into account the investment in the part of the government subsidy into account resulted in the calculation result of 18.58 baht per cubic meter. When compared to the current average water price of 19.13 baht per cubic meter, it was found that the current water price is higher than the price that reflects the opportunity cost of using resources efficiently. The Provincial Waterworks Authority should have a plan to review the determination of water tariffs along with an investment plan that is appropriate for future water demand, along with increasing operational efficiency in order to have capital to support future costs instead of relying on government subsidies and to be able to reflect the actual costs to water users. However, when considering the sensitivity analysis, it shows that if the operating costs change, it will affect the calculation and determination of water tariffs using this method. Therefore, it should consider collecting variable water tariffs by automatically adjusting the water tariffs from uncontrollable operating costs in order to reflect the cost of water supply appropriately.

Keywords: Pricing Based on Average Marginal Cost, Water Price, Additional Amount of Water

การกำหนดราคาน้ำประปาที่เหมาะสมของการประปาส่วนภูมิภาค

ศาสตราจารย์^{1*} และ บัณฑิต ชัยวิญญูชาติ²

¹ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sarsawat.jo@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการกำหนดราคาน้ำประปาที่เหมาะสมของการประปาส่วนภูมิภาค โดยอาศัยหลักการกำหนดราคาเท่ากับต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งถือเป็นราคาที่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรและสะท้อนถึงค่าเสียโอกาสในการใช้ทรัพยากรโดยเปลี่ยนจากราคาตลาดให้เป็นราคาเงาหรือราคาทางเศรษฐศาสตร์ที่สะท้อนให้เห็นค่าเสียโอกาสที่แท้จริง ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักสถิติพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ถึงลักษณะสภาพทั่วไป และการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยวิธีการวิเคราะห์วิเคราะห์แบบจำลองอุปสงค์ความต้องการน้ำประปาเพื่อหาความต้องการน้ำประปาส่วนเพิ่มประกอบการพิจารณาแผนการลงทุนเพิ่มกำลังการผลิตปริมาณน้ำประปาในอนาคต และการคำนวณหาราคาน้ำประปาที่เหมาะสม ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดราคาน้ำประปาที่เหมาะสมของการประปาส่วนภูมิภาค โดยอาศัยหลักการกำหนดราคาเท่ากับต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยทางเศรษฐศาสตร์ที่ไม่นำเงินลงทุนในส่วนของการอุดหนุนจากรัฐบาลมาพิจารณาได้ผลการคำนวณเท่ากับ 18.58 บาทต่อลูกบาศก์เมตร เมื่อเปรียบเทียบกับราคาค่าน้ำเฉลี่ยปัจจุบันเท่ากับ 19.13 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่าราคาค่าน้ำปัจจุบันสูงกว่าราคาค่าน้ำที่สะท้อนถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสในการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประปาส่วนภูมิภาคควรมีการวางแผนทบทวนการกำหนดราคาค่าน้ำประปาพร้อมทั้งแผนการลงทุนที่เหมาะสมกับความต้องการใช้น้ำในอนาคตควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อให้สามารถมีเงินทุนรองรับต้นทุนในอนาคตแทนการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและสามารถสะท้อนต้นทุนไปยังผู้ใช้น้ำได้จริงให้เกิด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวแสดงให้เห็นว่าหากต้นทุนการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลต่อการคำนวณและของการกำหนดราคาค่าน้ำโดยอาศัยวิธีดังกล่าวจึงควรพิจารณาจากการเก็บค่าน้ำผันแปรโดยปรับอัตราค่าน้ำแบบอัตโนมัติจากต้นทุนการดำเนินงานที่ไม่สามารถควบคุมได้ เพื่อเป็นการสะท้อนต้นทุนการจัดหาน้ำประปาให้มีความเหมาะสม

คำสำคัญ: การกำหนดราคาโดยอาศัยหลักต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย, ราคาค่าน้ำ, ปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรสำคัญในการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ประเทศไทยพบเจอกับปัญหาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรด้านน้ำทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพซึ่งในปัญหาเชิงปริมาณนั้นสาเหตุเกิดจากการเสื่อมโทรมของระบบนิเวศแหล่งน้ำและพื้นที่ป่าต้นน้ำทำให้สภาพอากาศมีความแปรปรวนสูงขึ้นส่งผลถึงปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำปัจจุบันที่รุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งปัญหาอุทกภัยในช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนมากเกินไปและปัญหาภัยแล้งเนื่องจากมีปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าความต้องการใช้น้ำในฤดูแล้ง ในส่วนของปัญหาเชิงคุณภาพโดยส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างสิ้นเปลือง เกินความจำเป็น ใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งแหล่งน้ำที่มีคุณภาพหายได้ยากมากขึ้นเนื่องจากการทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ หรือโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยของเสียลงในแหล่งน้ำปัญหาเชิงพื้นที่หรือเชิงปัญหาเชิงสถานการณ์ผ่านมานั้น ราคาน้ำประปาเป็นราคาน้ำไม่มีประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการกำหนดราคาที่ไม่เหมาะสม โดยจากผลการศึกษาของ หนึ่งฤทัย สุขยิ่ง (2547) ดนุทัตน์ เจียจันทร์วิบูลย์ (2548) และ ธีรยุทธ อังกรนาค (2548) มีข้อสรุปในทิศทางเดียวกันว่า

การกำหนดค่าน้ำประปาของการประปานครหลวงไม่สะท้อนต้นทุนการผลิตน้ำประปาที่แท้จริงและเป็นราคาที่ไม่มีประสิทธิภาพตามหลักเศรษฐศาสตร์ที่สะท้อนถึงค่าเสียโอกาสในการจัดทรัพยากรและไม่บรรลุเป้าหมายทาง อีกทั้งการลงทุนมีการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในรูปแบบของการค้ำประกันเงินกู้ที่การประปามานำไปใช้ลงทุนเพื่อบริการผู้ใช้น้ำส่งผลให้ราคาน้ำประปาดำเนินไปเมื่อเทียบกับสินค้าจำเป็นทั่วไป ส่งผลต่อการใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด และอาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำได้ ชูจิตต์ กิตติสุนทร (2546) ชี้ให้เห็นว่าการประปาส่วนภูมิภาคประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุนที่นำมาลงทุนในการปรับปรุงขยายระบบประปาเพื่อรองรับปริมาณการใช้น้ำประปาของผู้ใช้น้ำที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นในอนาคต และจากการศึกษาของ เทิดศักดิ์ ชมเฒ่าสุวรรณ (2547) พบว่า นโยบายการตั้งราคาและภาษีน้ำประปาในประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาและความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำประปาควบคู่กันไปในขณะเดียวกัน ทั้งนี้การกำหนดราคาค่าน้ำที่ไม่เหมาะสมยังส่งผลกระทบต่อปัญหาการขาดแคลนแหล่งเงินทุนสำหรับการเตรียมความพร้อมด้านการลงทุนเพื่อรองรับความต้องการน้ำในอนาคตซึ่งผลการศึกษาของ ศุภาการณ์ โสภะวงศ์ (2562) ยังคงสรุปผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับผลสรุปของการกำหนดราคาค่าน้ำที่ผ่านมาในอดีต โดยผลการศึกษาพบว่า การตั้งราคาค่าน้ำประปาในเมืองพิษณุโลกตามต้นทุนค่าเสียโอกาส นโยบาย ในปัจจุบันกองการประปาเทศบาลพิษณุโลกได้กำหนดราคาค่าน้ำประปาดำเนินไปทำให้เทศบาลมีภาระทางการเงิน และไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะปรับปรุงการให้บริการ และยังชี้ประเด็นการปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ ทั้งนี้ภายใต้แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเด็นที่ 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แสดงถึงการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ซึ่งมุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ แสดงถึงว่าปัจจุบันประเทศไทยได้มีแนวทางการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบและเริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่ม ความมั่นคงด้านน้ำ

การประปาส่วนภูมิภาคในฐานะซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีพันธกิจและหน้าที่สำรวจจัดหาแหล่งน้ำดิบหรือจัดให้ได้มาซึ่งน้ำดิบ เพื่อใช้ในการผลิตจัดส่งและจำหน่ายน้ำประปา รวมถึงดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับธุรกิจการประปา ต้องเผชิญกับปัญหาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรด้านน้ำทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การประปาส่วนภูมิภาค เผชิญกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของต้นทุนในการผลิตน้ำประปาที่สูงขึ้นยังไม่มีมาตรการกำหนดราคาจำหน่ายประปาที่เหมาะสมและเป็นราคาที่ไม่มีประสิทธิภาพตามตามที่ได้ผลการศึกษาต่าง ๆ ได้ให้ข้อสรุปเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าอัตราค่าน้ำประปามีราคาต่ำกว่าราคาที่ก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างสิ้นเปลืองเกินความจำเป็น

เพื่อให้สามารถกำหนดราคาค่าน้ำที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามหลักการจัดสรรทรัพยากร พร้อมทั้งแผนการลงทุนที่เหมาะสมกับความต้องการใช้น้ำในอนาคตควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อให้สามารถมีเงินทุนรองรับต้นทุนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแทนการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลจึงทบทวนการกำหนดราคาจำหน่ายประปาที่เหมาะสมและเป็นราคาที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดสวัสดิการทางสังคมสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการกำหนดราคาค่าจำหน่ายน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคที่เหมาะสม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยวิธีดังต่อไปนี้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นการวิเคราะห์ถึงลักษณะสภาพทั่วไป การดำเนินงาน พื้นที่ให้บริการ การผลิตและจำหน่าย การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยวิธีการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยแบบจำลองอุปสงค์ ความต้องการน้ำประปาเพื่อหาความต้องการน้ำประปาส่วนเพิ่มประกอบการพิจารณาแผนการลงทุนเพิ่มกำลังการผลิตปริมาณน้ำประปาในอนาคต และนำปริมาณน้ำส่วนเพิ่มจากการลงทุน ต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งจากการลงทุนและการดำเนินงาน มากำหนดราคาทุนส่วนเพิ่มต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย (Average Incremental Cost : AIC) โดยมีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในส่วนของข้อมูลของการประปาส่วนภูมิภาคจะใช้ข้อมูล ปริมาณน้ำจำหน่าย จำนวนผู้ใช้น้ำ อัตราน้ำสูญเสีย ผลการดำเนินงานทั้งทางด้านรายได้และต้นทุนปีงบประมาณ 2562-2566 พร้อมทั้งแผนการลงทุนก่อสร้างเพิ่มกำลังการผลิต ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2567 ของการประปาส่วนภูมิภาคเพื่อใช้ในการกำหนดราคาค่าน้ำประปา

และในส่วนของข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์อุปสงค์ความต้องการน้ำจะใช้วิธีการศึกษาในการสร้างแบบจำลอง วิเคราะห์อุปสงค์ความต้องการปริมาณน้ำประปาโดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการได้แก่ จำนวนประชากร จำนวนผู้ใช้น้ำ ปริมาณน้ำฝน และรายได้ประชาชาติ ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่เผยแพร่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิเคราะห์ราคาน้ำประปาที่เหมาะสมของการประปาส่วนภูมิภาคในการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 การประมาณการอุปสงค์น้ำประปาเพื่อใช้สำหรับหาปริมาณน้ำจำหน่ายในอนาคตจะใช้วิธีการศึกษาในการสร้างแบบจำลองในการประมาณการอุปสงค์ปริมาณน้ำประปาในอนาคต โดยพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์น้ำประปาจากข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ ปี 2562 – 2566

2.2 การกำหนดราคาค่าน้ำประปาโดยอาศัยหลักต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับราคา จะประมาณการต้นทุนเริ่มแรกที่ใช้ในการลงทุนซึ่งจะพิจารณาทั้งกรณีรวมเงินอุดหนุน และกรณีไม่รวมเงินอุดหนุน และประมาณต้นทุนค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นจากปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม โดยเปลี่ยนค่าที่จากการประมาณการจากราคาตลาดให้เป็นราคาเงาหรือราคาทางเศรษฐศาสตร์ที่สะท้อนให้เห็นถึงค่าเสียโอกาสที่แท้จริงแล้วจึงนำมาคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) จะดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งส่วนของการประปาส่วนภูมิภาคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 การประมาณการอุปสงค์น้ำประปาเพื่อใช้สำหรับหาปริมาณน้ำจำหน่ายในอนาคตจะใช้วิธีการศึกษาในการสร้างแบบจำลองจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลและตัวแปรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวแปรและที่มาของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในสมการอุปสงค์ความต้องการน้ำประปา

ตัวแปร	แหล่งข้อมูล
ปริมาณน้ำจำหน่าย (WATER SALE)	ข้อมูลจากการประปาส่วนภูมิภาค
จำนวนผู้ใช้น้ำ (USER)	ข้อมูลจากการประปาส่วนภูมิภาค
ปริมาณน้ำฝน (RAIN)	ข้อมูลจากสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ
จำนวนประชากร (POP)	ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง
รายได้ประชาชาติ (YI)	ข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.2 ข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ด้านต้นทุน

2.1 ต้นทุนเริ่มแรก จะมีลักษณะของการลงทุนนั้นประกอบไปด้วย ต้นทุนก่อสร้างอาคาร เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ทั้งระบบน้ำดิบ ระบบผลิต ระบบจำหน่าย และอื่น ๆ ของโครงการโดยในการศึกษานี้จะไม่พิจารณาถึงต้นทุนในการลงทุนทดแทนที่ไม่เกี่ยวข้องกับปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม โดยข้อมูลที่จะใช้เป็นแผนการลงทุนก่อสร้างปรับปรุงขยายระบบประปาเพิ่มกำลังการผลิตของการประปาส่วนภูมิภาคตั้งแต่ปีงบประมาณ 2567 เป็นต้นไป ซึ่งจะคำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการลงทุนก่อสร้างประกอบการคำนวณด้วย

2.2 ต้นทุนดำเนินงาน จะใช้ข้อมูลงบการเงินประจำปีของการประปาส่วนภูมิภาคที่เผยแพร่ข้อมูลใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยพิจารณาจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จในส่วนของการจ่ายรายการต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบริหารปีงบประมาณ 2562-2566 และจะใช้อัตราเงินเฟ้อจากการคาดการณ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมประกอบในการประมาณการต้นทุนค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่เกี่ยวข้องจากการเพิ่มปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม

3.3 ราคาทางเศรษฐศาสตร์ การปรับมูลค่าราคาตลาดให้เป็นราคาเงหรือราคาทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้สะท้อนถึงค่าเสียโอกาสในการใช้ทรัพยากรปัจจัย โดยวิธีการศึกษาครั้งนี้อาศัยการปรับราคาจากค่า Conversion Factor (CF)

3.4 การใช้อัตราคิดลดปรับมูลค่าปัจจุบันโดยใช้อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรระยะยาวของพันธบัตรการประปาส่วนภูมิภาคจากแหล่งข้อมูลสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการวิเคราะห์การกำหนดราคาค่าน้ำโดยอาศัยวิธีต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

4.1 ศึกษาถึงสภาพและข้อมูลทั่วไปของการประปาส่วนภูมิภาคเพื่อให้ทราบถึงลักษณะการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งภารกิจ และหน้าที่ พันธกิจ ประเภทลูกค้า ขั้นตอนกระบวนการผลิตน้ำพื้นที่ให้บริการ และข้อมูลการดำเนินงานที่สำคัญประกอบไปด้วย จำนวนผู้ใช้น้ำ ปริมาณน้ำจำหน่าย และอัตราน้ำสูญเสีย กำลังการผลิตปัจจุบันโดยพิจารณาจากกำลังการผลิตออกแบบเทียบกับใช้งานจริงเพื่อตรวจสอบส่วนกำลังการผลิต

4.2. ศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาศึกษาทั้งที่มาของรายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

4.3 ประมาณการอุปสงค์ต่อความต้องการน้ำประปา ใช้วิธีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความต้องการน้ำประปา ได้แก่ จำนวนประชากร จำนวนผู้ใช้น้ำ ปริมาณน้ำฝน และรายได้ประชาชาติ จากการทดสอบสมมติฐานและคัดเลือกตัวแปรที่เหมาะสมมาสร้างแบบจำลองวิเคราะห์อุปสงค์ความต้องการปริมาณน้ำประปาเพื่อเปรียบเทียบกับแผนการลงทุนก่อสร้างเพิ่มกำลังการผลิตของการประปาส่วนภูมิภาคโดยพิจารณาจาก ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา

4.4 ประมาณการต้นทุน ในการวิเคราะห์ต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยจะศึกษาต้นทุนในการดำเนินงานปัจจุบัน และต้นทุนของการลงทุนที่การประปาส่วนภูมิภาคได้มีการวางแผน เพื่อรองรับการขยายตัวของความต้องการใช้น้ำประปาในอนาคต และนำมาคำนวณหาราคาค่าน้ำประปาตามหลักต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับราคา ได้แบ่งต้นทุนในการวิเคราะห์ออกเป็นต้นทุนในการลงทุนหรือต้นทุนเริ่มแรกและต้นทุนดำเนินงานโดยมีการวิเคราะห์ ดังนี้

ต้นทุนในการลงทุนหรือต้นทุนเริ่มแรก ศึกษาส่วนประกอบของแผนการลงทุนที่ประกอบไปด้วยเงินลงทุนระบบการผลิตน้ำดิบ ระบบการผลิตกรองน้ำ ระบบการจ่ายน้ำ และระบบอื่น ๆ โดยกระจายเงินลงทุนตามระยะเวลาที่ปีงบประมาณแล้วเสร็จทั้งหมด

ต้นทุนการดำเนินงาน จะใช้ข้อมูลงบการเงินประจำปีของการประปาส่วนภูมิภาคที่เผยแพร่ข้อมูลใช้ในการศึกษาครั้งนี้โดยพิจารณาจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จในส่วนของการจ่ายรายการต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานปีงบประมาณ 2566 ในการพิจารณาเนื่องจากสามารถสะท้อนต้นทุนการดำเนินงานที่เป็นปัจจุบัน(ปีฐานปีงบประมาณ 2566) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน} = \text{ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน} \times (1 + \text{อัตราการเพิ่ม})^{(\text{ปีที่}t-\text{ปีฐาน})}$$

$$\text{ค่าซื้อน้ำ} = \text{ปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม} \times \text{ค่าซื้อน้ำต่อปริมาณน้ำจำหน่าย} \times (1 + \text{อัตราเงินเฟ้อ})^{(\text{ปีที่}t-\text{ปีฐาน})}$$

$$\text{ค่าไฟฟ้า} = \text{ปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม} \times \text{ค่าไฟฟ้าต่อปริมาณน้ำจำหน่าย} \times (1 + \text{อัตราเงินเฟ้อ})^{(\text{ปีที่}t-\text{ปีฐาน})}$$

$$\text{ค่าซ่อมแซม} = \text{ปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม} \times \text{ค่าซ่อมแซมต่อปริมาณน้ำจำหน่าย} \times (1 + \text{อัตราเงินเฟ้อ})^{(\text{ปีที่}t-\text{ปีฐาน})}$$

$$\text{ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ} = \text{ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ} \times (1 + \text{อัตราเงินเฟ้อ})^{(\text{ปีที่}t-\text{ปีฐาน})}$$

4.5 คำนวณราคาทางเศรษฐศาสตร์ โดยการปรับราคาตลาด (Market Price) เป็นราคาเงาหรือราคาทางเศรษฐศาสตร์ (Shadow Price) ที่สะท้อนให้เห็นถึงค่าเสียโอกาสที่แท้จริงในการใช้ปัจจัยโดยในการศึกษาครั้งนี้จะวิเคราะห์โดยการจัดประเภทของส่วนงบประมาณลงทุนที่ลงทุนในแต่ละส่วนของการลงทุนต้นเริ่มแรก (Initial Cost) และต้นทุนต้นทุนการดำเนินงาน (Operation Cost) โดยอาศัยค่า Conversion Factor (CF) ซึ่งจะมีการวิเคราะห์แยกกลุ่มซึ่งจะช่วยให้ในการคำนวณหาราคากลุ่มสินค้าเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{มูลค่าราคาทางเศรษฐศาสตร์ต้นทุนเริ่มแรก (Initial Cost)} = CF \times \text{เงินลงทุน}$$

$$\text{มูลค่าราคาทางเศรษฐศาสตร์ต้นทุนการดำเนินงาน (Operation Cost)} = CF \times \text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}$$

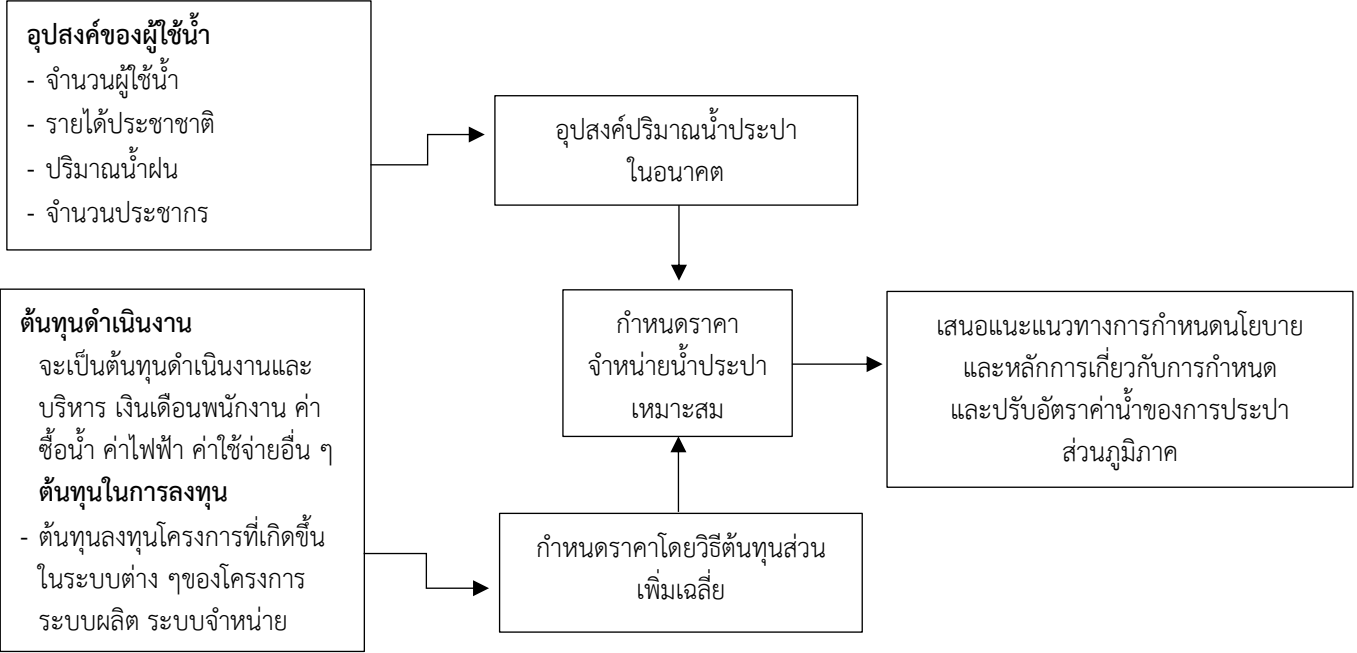
4.6 คำนวณกำหนดราคาทุนส่วนเพิ่มต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย (Average Incremental Cost: AIC) เทียบกับราคา โดยคำนวณจะประมาณการต้นทุนต้นเริ่มแรก (Initial Cost) ซึ่งจะพิจารณาทั้งกรณีเงินลงทุนที่รวมเงินอุดหนุน และกรณีไม่รวมเงินอุดหนุน หารด้วยค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (Operation Cost) ที่เพิ่มขึ้นจากการแผนการลงทุนโครงการก่อสร้างปรับปรุงขยาย ที่ได้ปริมาณน้ำส่วนเพิ่มมาคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 2 มูลค่าปัจจุบัน ปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม ต้นทุนโครงการ ต้นทุนดำเนินงานส่วนเพิ่ม

หน่วย: ล้านบาท		
รายการ	มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์	มูลค่าปัจจุบัน
ปริมาณน้ำส่วนเพิ่ม	2,438.35	2,218.39
ต้นทุนเริ่มแรกโครงการลงทุน (Initial Cost)		
รวมเงินอุดหนุน	24,929.13	21,576.72
ไม่รวมเงินอุดหนุน	6,516.80	5,746.44
ต้นทุนในการดำเนินงาน (Operation Cost)	41,138.14	35,477.92

ทั้งนี้ในการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการการคำนวณความอ่อนไหว (Sensitivity) ค่าใช้จ่ายที่สะท้อนกำไรสำหรับปีในการศึกษาครั้งนี้จากการวิเคราะห์จะเห็นว่าต้นทุนที่สำคัญต่อการดำเนินงานคือค่าซื้อน้ำในปีงบประมาณ 2567 ซึ่งมีต้นทุนที่มีความผันผวน และในอนาคตอาจมีปัจจัยอื่นภายนอกที่ส่งผลต่อต้นทุนเพิ่มเติมในด้านกฎหมายจากการจัดเก็บค่าน้ำดิบจากแหล่งน้ำธรรมชาติส่งผลให้ต้นทุนในการบริหารจัดการและการจัดหาที่น้ำดิบที่มีคุณภาพปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อผลการวิเคราะห์ ในการศึกษาครั้งนี้จึงทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหวจากต้นทุนที่จะเกิดขึ้น ในการศึกษานี้จึงวิเคราะห์ความอ่อนไหวจากต้นทุนที่จะเกิดขึ้นโดยคำนวณต้นทุนค่าซื้อน้ำต่อปริมาณน้ำจำหน่ายจากค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานที่ผ่านมาประกอบด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การประมาณการอุปสงค์น้ำประปาเพื่อใช้สำหรับหาปริมาณน้ำจำหน่าย (WATER SALE) ในอนาคต

ปัจจุบันจากข้อมูลสถิติ จำนวนผู้ใช้น้ำ ปริมาณน้ำจำหน่าย ของการประปาสวนภูมิภาค (กปภ.) ช่วงปี 2562-2566 พบว่าจำนวนผู้ใช้น้ำ ปริมาณน้ำจำหน่าย รายได้ค่าน้ำ และอัตราน้ำสูญเสีย ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ใช้น้ำ ปริมาณน้ำจำหน่าย รายได้ค่าน้ำและอัตราน้ำสูญเสีย

ปีงบประมาณ	ผู้ใช้น้ำ (พันราย)	ปริมาณน้ำจำหน่าย (ล้าน ลบ.ม.)	รายได้ค่าน้ำ (ล้านบาท)	อัตราน้ำสูญเสีย (ร้อยละ)
2562	4,543.03	1,323.65	25,856.62	30.50
2563	4,729.64	1,345.07	24,679.99	30.54
2564	4,901.42	1,335.73	24,449.61	30.20
2565	5,068.77	1,354.53	25,628.45	28.58
2566	5,240.41	1,432.76	27,412.08	27.54

โดยในการศึกษารังนี้ใช้วิธีการศึกษาในการสร้างแบบจำลองในการ โดยพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์น้ำประปาจากข้อมูล Time – Series รายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2556 - ไตรมาสที่ 4 ปี 2566 ซึ่งได้ผลการประมาณการได้แบบจำลองที่ใช้การประมาณความต้องการใช้น้ำของการประปาสวนภูมิภาค ดังนี้

WATER SALE = - 841,657.67+49.23USER** - 23.07RAIN* + 17.24POP** - 0.71YI**

โดยที่ * = ระดับนัยสำคัญ 0.05
 ** = ระดับนัยสำคัญ 0.01

โดยจากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการน้ำประปาในทิศทางเดียวกับกับปริมาณน้ำจำหน่ายคือจำนวนผู้ใช้น้ำและจำนวนประชากร โดยเมื่อมีจำนวนผู้ใช้น้ำเพิ่มขึ้นและจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณน้ำจำหน่ายเพิ่มสูงขึ้น และปัจจัยที่ส่งผลในทิศทางตรงข้ามคือปริมาณน้ำฝนและรายได้ประชาชาติ ซึ่งปริมาณน้ำฝนและรายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณน้ำจำหน่ายลดลงโดยมีผลการคำนวณดังนี้

ตารางที่ 3 ประมาณความต้องการน้ำส่วนเพิ่ม

(หน่วย: ล้าน ลบ.ม.)

	2567 (ปีฐาน)	2567F	2568F	2569F	2570F	2571F	2572F	2573F	2574F	2575F
ปริมาณน้ำจำหน่าย	1,432.19	1,432.19	1,477.36	1,518.70	1,551.41	1,585.77	1,621.86	1,659.74	1,699.48	1,741.16
ปริมาณน้ำผลิต จ่ายส่วนเพิ่ม	-	-0.58	45.17	41.35	32.70	34.36	36.09	37.88	39.74	41.68

ที่มา: จากการคำนวณ

เมื่อพิจารณาแผนการลงทุนของการประปาส่วนภูมิภาคปีงบประมาณ 2567-2575 จากข้อมูลดังกล่าวส่งผลให้การประปาส่วนภูมิภาคจะมีกำลังการผลิตปัจจุบัน 2,536.88 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี จะมีกำลังผลิตส่วนเพิ่ม 2,438.35 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี ในปีงบประมาณ 2575 รวมเป็น 5,238.03 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี เพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำในอนาคตและเมื่อนำมาพิจารณาเทียบกับการประมาณการอุปสงค์น้ำประปากับความต้องการใช้น้ำเมื่อเปรียบเทียบกับกำลังการผลิตโดยมีสมมุติฐานน้ำสูญเสียร้อยละ 27.54 จะมีมีสัดส่วนต่อกำลังการผลิตโดยเฉลี่ยร้อยละ 51.50 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ประมาณการ กำลังการผลิต ปริมาณจำหน่าย ปริมาณน้ำผลิตจ่าย และร้อยละอัตราการผลิต

(หน่วย : ล้าน ลบ.ม.)

	2567F	2568F	2569F	2570F	2571F	2572F	2573F	2574F	2575F
กำลังการผลิต	2,536.88	3,062.48	4,365.97	4,786.45	4,915.22	4,983.99	5,025.16	5,165.32	5,238.03
ปริมาณน้ำจำหน่าย	1,432.19	1,432.19	1,432.19	1,432.19	1,432.19	1,432.19	1,432.19	1,432.19	1,432.19
ปริมาณน้ำผลิตจ่าย	1,976.53	1,976.53	1,976.53	1,976.53	1,976.53	1,976.53	1,976.53	1,976.53	1,976.53
ร้อยละอัตราการผลิต	77.91%	66.58%	48.01%	44.73%	44.52%	44.91%	45.58%	45.41%	45.87%

ที่มา: จากการคำนวณ

2. ผลการคำนวณต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยแยกตามต้นทุน

ต้นทุนต้นเริ่มแรก (Initial Cost) เมื่อพิจารณาแผนการลงทุนก่อสร้างปรับปรุงขยายระบบประปาเพิ่มกำลังการผลิตตั้งแต่ปีงบประมาณ 2567-2573 มีแหล่งเงินงบประมาณที่ใช้สำหรับการลงทุนคือ เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินรายได้ และเงินกู้จากแผนการลงทุนก่อสร้างปรับปรุงระบบประปาปีงบประมาณ 2567 -2573 มีส่วนของการลงทุนโดยจำแนกระบบงานออกเป็น 4 ส่วนคือ ระบบน้ำดิบ ระบบกรองน้ำ ระบบการจ่ายน้ำ ระบบบริการอื่น ๆ โดยมีมูลค่าการลงทุนลงทุนเริ่มแรกตามแผนระยะเวลาการลงทุนจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2575 มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลประมาณการ งบประมาณลงทุนเริ่มแรกทางเศรษฐศาสตร์

(หน่วย: ล้านบาท)

เงินลงทุนโครงการ (I) มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์										
	CF	2567	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575
ระบบน้ำดิบ	0.732	65.01	111.67	177.84	381.21	576.68	540.67	499.90	565.62	283.39
ระบบกรองน้ำ	0.774	80.82	392.17	603.32	595.60	756.55	552.19	504.61	417.93	160.08
ระบบการจ่ายน้ำ	0.707	554.50	1,503.27	2,185.27	2,006.19	2,639.44	2,627.51	2,376.43	1,936.05	770.99
ระบบบริการอื่น	0.740	24.63	75.58	113.99	157.94	247.80	205.06	101.31	72.32	65.61
รวม		724.97	2,082.70	3,080.41	3,140.94	4,220.46	3,925.43	3,482.24	2,991.92	1,280.06

ที่มา: จากการคำนวณ

ต้นทุนต้นทุนการดำเนินงาน (Operation Cost) จากการศึกษาระบบบัญชีต้นทุนของการประปาส่วนภูมิภาค สำหรับปี 2562-2566 พบว่าสามารถแบ่งเป็นส่วนต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ประกอบไปด้วย ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบริหาร สามารถแบ่งออกเป็น 6 หมวด คือ 1. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน 2. ค่าซื้อน้ำ 3. ค่าไฟฟ้า 4. ค่าซ่อมแซม 5. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 6. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (รวมการด้อยค่าของสินทรัพย์) ต้นทุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จะประกอบไปด้วยต้นทุนวัสดุที่จำหน่าย ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ขาดทุนจากมูลค่าคงเหลือสินทรัพย์ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และต้นทุนทางการเงิน ประกอบไปด้วยดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ ดอกเบี้ยจ่ายตามสัญญาเช่า เป็นต้น

ตารางที่ 5 แสดงค่าใช้จ่ายของการประปาส่วนภูมิภาค ปีงบประมาณ 2562 – 2566

(หน่วย: ล้านบาท)

ค่าใช้จ่าย	2562	2563	2564	2565	2566
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน	4,948.53	4,462.89	4,631.67	4,880.60	5,271.19
ค่าซื้อน้ำ	8,621.07	8,621.07	7,316.67	8,773.40	4,651.54
ค่าไฟฟ้า	2,639.78	2,639.78	2,651.85	2,916.08	3,835.04
ค่าซ่อมแซม	1370.84	1370.84	1696.77	1,881.63	2,097.85
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	5,774.74	6,024.21	6,563.98	6,940.72	6,739.69
ค่าใช้จ่ายอื่น(บริหาร)	2,547.78	2,547.78	2,360.31	2,389.87	2,554.23
ค่าใช้จ่ายอื่น	83.98	123.66	305.82	354.44	223.34
ต้นทุนทางการเงิน	2,615.16	1,785.56	1,580.15	989.52	1,820.60
รวมค่าใช้จ่าย	28,601.88	27,575.79	27,107.22	29,126.26	27,193.47

ที่มา: ข้อมูลจากการประปาส่วนภูมิภาค

นำมาคำนวณเป็นต้นทุนต่อหน่วยปริมาณน้ำจำหน่ายจะพบว่าค่าใช้จ่ายปีงบประมาณ 2566 มีค่าใช้จ่ายรวม 18.98 บาทต่อ ลบ.ม. เป็นส่วนต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน 17.55 บาท แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายพนักงาน 3.68 บาทต่อ ลบ.ม. ค่าซื้อน้ำ 4.41 บาทต่อ ลบ.ม. ค่าไฟฟ้า 2.68 บาทต่อ ลบ.ม. ค่าซ่อมแซม 1.46 บาทต่อ ลบ.ม. ค่าใช้จ่ายอื่น 1.78 บาทต่อ ลบ.ม. และค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย 4.70 บาทต่อ ลบ.ม. และส่วนต้นทุนอื่นค่าใช้จ่ายอื่น 0.16 บาทต่อ ลบ.ม. ต้นทุนการเงิน 1.27 บาทต่อ ลบ.ม. โดยมีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าใช้จ่ายต่อปริมาณน้ำจำหน่าย ปีงบประมาณ 2562 – 2566

(หน่วย: บาทต่อ ลบ.ม.)

ค่าใช้จ่าย	2562	2563	2564	2565	2566
ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับพนักงาน	3.74	3.32	3.47	3.60	3.68
ค่าซื้อน้ำ	6.51	6.41	5.48	6.48	3.25
ค่าไฟฟ้า	1.99	1.96	1.99	2.15	2.68
ค่าซ่อมแซม	1.04	1.02	1.27	1.39	1.46
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	4.36	4.48	4.91	5.12	4.70
ค่าใช้จ่ายอื่น(บริหาร)	1.92	1.89	1.77	1.76	1.78
ค่าใช้จ่ายอื่น	0.06	0.09	0.23	0.26	0.16
ต้นทุนทางการเงิน	1.98	1.33	1.18	0.73	1.27
รวมค่าใช้จ่าย	21.61	20.50	20.29	21.50	18.98

ที่มา: จากการคำนวณ

จากข้อมูลต้นทุนการดำเนินงานปัจจุบันของการประปาส่วนภูมิภาคนั้นจะมีต้นทุนในการดำเนินงาน (Operation Cost) และต้นทุนอื่น ๆ ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้จะดำเนินการพิจารณาเฉพาะต้นทุนที่เกี่ยวข้องทั้งด้านดำเนินการผลิตและการบริหารจัดการจากผลิตน้ำประปาส่วนที่เพิ่มขึ้น คือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับพนักงาน ค่าซื้อน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าซ่อมแซม ค่าใช้จ่ายอื่น (บริหาร) โดยจะใช้ข้อมูลผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2566 ในการประมาณการเนื่องจากเป็นข้อมูลที่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานที่เป็นปัจจุบัน แปลงเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูล ต้นทุนในการดำเนินงานจากปริมาณน้ำจำหน่ายส่วนเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์

(หน่วย: ล้านบาท)

ต้นทุนการดำเนินงาน (R) มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์										
	CF	2567F	2568F	2569F	2570F	2571F	2572F	2573F	2574F	2575F
ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับพนักงาน	0.730		640.54	999.76	1,387.71	1,806.72	2,259.26	2,748.02	3,275.89	3,846.00
ค่าซื้อน้ำ	0.860		742.58	3,705.28	1,202.42	370.45	199.01	119.87	410.51	214.23
ค่าไฟฟ้า	1.276		908.38	4,532.59	1,470.90	453.17	243.45	146.63	502.17	262.07
ค่าซ่อมแซม	0.707		275.32	1,373.79	445.82	137.35	73.79	44.44	152.20	79.43
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	0.652		236.94	367.77	507.60	657.04	816.76	987.46	1,169.91	1,364.90
รวม ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน			2,803.76	10,979.19	5,014.45	3,424.73	3,592.27	4,046.42	5,510.69	5,766.63

ที่มา: จากการคำนวณ

3. ผลการคำนวณกำหนดราคาทุนส่วนเพิ่มต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย

การกำหนดราคาค่าน้ำประปาโดยอาศัยหลักต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย Average Incremental Cost (AIC) เท่ากับ ราคา จะนำการประมาณการต้นทุนต้นทุนเริ่มแรก (Initial Cost) ซึ่งจะพิจารณาทั้งกรณีรวมเงินอุดหนุน และกรณีไม่รวมเงินอุดหนุน ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (Operation Cost) ที่เพิ่มขึ้นจากการแผนการลงทุนโครงการก่อสร้างปรับปรุงขยาย ที่ได้ปริมาณน้ำส่วนเพิ่มมาคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน โดยผลการคำนวณกรณีรวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เท่ากับ 25.72 บาทต่อ ลบ.ม. และกรณีไม่นำเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมาพิจารณาจะเท่ากับ 18.58 บาทต่อ ลบ.ม.

ตารางที่ 8 ผลการคำนวณกำหนดราคาทุนส่วนเพิ่มต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย

เงินลงทุนโครงการ มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์	Average Incremental Cost (AIC)
(หน่วย : ล้านบาท)	(หน่วย :บาทต่อ ลบ.ม.)
รวมเงินอุดหนุน 24,929.13	25.72
ไม่รวมเงินอุดหนุน 6,516.80	18.58

4. ผลกระทบต่อการดำเนินงาน กำไร(ขาดทุน) และการวิเคราะห์ความอ่อนไหว

โดยจากการประมาณการ กำไร(ขาดทุน) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับแต่ละกรณีพบว่าหากพิจารณาผลการกำหนดราคาโดยอาศัยหลักต้นทุนส่วนเฉลี่ยส่วนเพิ่มกรณีไม่รวมเงินอุดหนุน 18.58 บาทต่อ ลบ.ม. (กรณี 2.1) ซึ่งเป็นราคาที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรและสวัสดิการของสังคมสูงสุด เทียบกับกรณีราคาคำน่ำปัจจุบัน 19.13 บาทต่อลบ.ม. (กรณี 1.1) พบว่าการประปาส่วนภูมิภาคจะมีกำไร(ขาดทุน) สำหรับปีโดยเฉลี่ยลดลงปีละ 956.26 ล้านบาท และจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวในกรณีการวิเคราะห์ความอ่อนไหวมาพิจารณาร่วมในการวิเคราะห์ด้านต้นทุนในการดำเนินงานในหมวดต้นทุนค่าชื่อน้ำมีความผันผวนสูงกว่าปกติซึ่งหมวดต้นทุนดังกล่าวเป็นต้นทุนที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงาน โดยเปลี่ยนสมมุติฐานต้นทุนค่าชื่อน้ำจาก 3.25 บาทต่อ ลบ.ม. เป็นใช้สมมุติฐานการวิเคราะห์กรณีหากต้นทุนค่าชื่อน้ำในอนาคตใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยช่วงปีงบประมาณ 2562-2566 จะมีค่าชื่อน้ำต่อปริมาณน้ำจำหน่ายเท่ากับ 5.62 บาทต่อลบ.ม. จะส่งผลต่อผลการดำเนินงานกำไร(ขาดทุน) ของการประปาส่วนภูมิภาคดังนี้

กรณี 1.2 กรณีราคาคำน่ำเฉลี่ยปัจจุบันที่ราคา 19.13 บาทต่อ ลบ.ม. วิเคราะห์ความอ่อนไหวจากสมมุติฐานดังกล่าวจะส่งผลให้เริ่มขาดทุนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2572 เป็นต้นไป

กรณี 2.2 กรณีกำหนดราคาโดยอาศัยหลักต้นทุนเฉลี่ยส่วนเพิ่มไม่รวมเงินอุดหนุนที่ราคา 18.58 บาทต่อ ลบ.ม. จะเริ่มมีการขาดทุนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2570 เป็นต้นไป

กรณี 3 หากพิจารณาการกำหนดราคาจากกำหนดราคาคำน่ำเฉลี่ยจากวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity) จะได้ผลการคำนวณราคาเฉลี่ยส่วนเพิ่มเท่ากับ 20.67 บาทต่อ ลบ.ม. และส่งผลให้ ยังคงมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการประมาณการโดยจะมีกำไร(ขาดทุน) สำหรับปีโดยเฉลี่ย 2,895.71 ล้านบาท

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบผลการประมาณการกำไร (ขาดทุน) สำหรับปี แต่ละกรณี

(หน่วย : ล้านบาท)

กรณี	2567F	2568F	2569F	2570F	2571F	2572F	2573F	2574F	2575F
ปีงบประมาณ									
1.1	4,727.64	4,865.20	4,739.13	4,669.54	4,367.52	4,007.03	3,767.26	3,412.58	3,098.63
1.2	1,216.15	1,279.72	1,031.19	859.03	449.23	-24.47	-383.15	-862.71	-1,307.79
2.1	3,816.98	3,983.68	3,832.42	3,742.32	3,418.79	3,035.74	2,772.33	2,392.89	2,053.00
2.2	361.86	398.20	124.48	-68.19	-499.49	-995.75	-1,378.07	-1,882.40	-2,353.42
3	3,594.59	3,733.96	3,555.58	3,440.51	3,090.61	2,679.71	2,386.84	1,976.24	1,603.37

อภิปรายผล

วิธีการกำหนดราคาคำน่ำจำหน่ายน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคที่เหมาะสม พบว่า ผลการศึกษาการกำหนดราคาคำน่ำโดยอาศัยหลักวิธีต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 18.58 บาทต่อ ลบ.ม. เทียบกับราคาคำน่ำปัจจุบัน 19.13 บาทต่อลบ.ม. พบว่า ราคาคำน่ำปัจจุบันสูงกว่าราคาคำน่ำที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรและสวัสดิการของสังคมสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างอัตราคำน่ำปัจจุบันของการประปาส่วนภูมิภาค มีระยะเวลาการประกาศใช้มานานและไม่ได้มีการทบทวน และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในปัจจุบันอีกทั้งการลงทุนงบประมาณ

การลงทุนโดยส่วนใหญ่ที่ผ่านมายังมีการขอรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลซึ่งสะท้อนถึงปัญหาของการขาดแคลนแหล่งเงินที่ใช้สำหรับการลงทุนในการรองรับความต้องการน้ำประปาในอนาคต ซึ่งสอดคล้องหนึ่งฤทัย สุขยิ่ง (2547) ดนุทัศน์ เจียจันทร์ วิบูลย์ (2548) และ อธิยุทธ อังกรนาถ (2548) มีข้อสรุปในทิศทางเดียวกันว่าการกำหนดราคาน้ำประปาของการประปานครหลวงไม่สะท้อนต้นทุนการผลิตน้ำประปาที่แท้จริงและเป็นราคาที่ไม่มีประสิทธิภาพตามหลักเศรษฐศาสตร์ที่สะท้อนถึงค่าเสียโอกาสในการจัดการทรัพยากรและไม่บรรลุปเป้าหมายได้ และแหล่งเงินที่ใช้ในการลงทุนโดยส่วนใหญ่มีการพึ่งพาเงินลงทุนจากรัฐบาลส่งผลให้ไม่สามารถสะท้อนต้นทุนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม และไม่สามารถสะท้อนต้นทุนค่าน้ำถึงผู้บริโภคได้ ส่งผลต่อการใช้ใช้อย่างฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด และอาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำได้

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ว่า สินค้าสาธารณูปโภคโดยส่วนใหญ่มีการพึ่งพาแหล่งเงินมีการพึ่งพาแหล่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่งผลทำให้ไม่สามารถสะท้อนต้นทุนค่าน้ำถึงผู้บริโภคได้เนื่องจากเงินอุดหนุนในทางเศรษฐศาสตร์ถือเป็นเงินให้เปล่า

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาการกำหนดราคาน้ำประปาที่เหมาะสมของการประปาส่วนภูมิภาคซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่ให้บริการสินค้าและสาธารณูปโภคน้ำประปากับประชาชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์เชิงสังคม โดยอาศัยหลักการกำหนดราคาด้วยวิธีต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย โดยการหาค่าปัจจุบันรวมทั้งการหลักการของการปรับมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เพื่อให้สะท้อนถึงค่าเสียโอกาสที่แท้จริงในการใช้ปัจจัยต่าง ๆ จากแผนการลงทุนก่อสร้างปรับปรุงขยายระบบประปาเพิ่มกำลังการผลิตตั้งแต่ปีงบประมาณ 2567-2575 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมูลค่าปัจจุบันของปริมาณน้ำจำหน่ายที่เพิ่มขึ้นเทียบกับมูลค่าปัจจุบันต้นทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นมาคำนวณหาราคาค่าน้ำประปาโดยอาศัยหลักต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย Average Incremental Cost (AIC) ได้ผลการคำนวณกรณีรวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เท่ากับ 25.72 บาทต่อ ลบ.ม. ทั้งนี้เนื่องจากเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นเงินโอนจากรัฐบาลโดยการให้เปล่าจึงควรพิจารณาจากกรณีไม่นำเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมาพิจารณาจะเท่ากับ 18.58 บาทต่อ ลบ.ม. เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับราคาจำหน่ายน้ำปัจจุบันที่ 19.13 บาทต่อ ลบ.ม. พบว่า ราคาจำหน่ายปัจจุบันเป็นราคาที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรและสวัสดิการของสังคมสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การประปาส่วนภูมิภาคควรมีการพิจารณาทบทวนแผนการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการใช้น้ำประปาเนื่องจากต้นทุนการลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการดำเนินงาน ทั้งนี้จากงบประมาณลงทุนนั้นมีแหล่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลโดยหากพิจารณาผลโดยนำเงินทั้งโครงการที่รวมเงินอุดหนุนมาคำนวณจะมีต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ย เท่ากับ 25.72 บาทต่อ ลบ.ม. ทั้งนี้ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าเงินอุดหนุนนั้นเป็นเงินโอนและไม่ควรนำมาพิจารณาเป็นต้นทุนซึ่งจะได้ผลการคำนวณกรณีไม่รวมเงินอุดหนุน 18.58 บาทต่อ ลบ.ม. พบว่ามีส่วนต่างจากกรณีรวมเงินอุดหนุนเท่ากับ 7.14 บาทต่อ ลบ.ม. ทั้งนี้หากงบประมาณดังกล่าวที่ใช้ในการสนับสนุนการลงทุนโดยรัฐบาลก็ย่อมจะต้องดำเนินการชำระคืนในอนาคตซึ่งอาจสะท้อนไปภาระของต้นทุนดังกล่าวในรูปแบบของการเรียกเก็บภาษีในอนาคตซึ่งเป็นส่วนของต้นทุนที่ไม่สามารถสะท้อนไปถึงผู้ใช้น้ำได้ในปัจจุบัน

1.2 จากผลการศึกษาโดยวิธีการกำหนดราคาค่าน้ำโดยอาศัยหลักวิธีต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยเมื่อพิจารณาผล กำไร (ขาดทุน)จากการดำเนินงาน เมื่อกำหนดราคาค่าน้ำตามผลการศึกษา 18.58 บาทต่อ ลบ.ม. เทียบกับราคาค่าน้ำปัจจุบัน 19.13 บาทต่อ ลบ.ม. พบว่าราคาค่าน้ำปัจจุบันสูงกว่าราคาค่าน้ำที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรและสวัสดิการของสังคมสูงสุด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวจากการเปลี่ยนแปลงต้นทุนค่าซื้อน้ำที่จะ

เกิดขึ้นอาจส่งผลให้ กบป. มีรายได้ไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย ดังนั้น กบป. ควรวางแผนการบริหารค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ เช่น ปรับปรุงระบบงานที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ ทั้งการวางแผนบริหารจัดการหาแหล่งน้ำเพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำและปัญหาภัยแล้งในอนาคตที่เหมาะสม การปรับปรุงประสิทธิภาพระบบจำหน่ายเพื่อลดอัตราการสูญเสีย หรือการวางแผนการลงทุนที่เหมาะสมในด้านระบบผลิตเช่น การศึกษาการใช้เครื่องจักรที่เหมาะสมในการดำเนินงานที่สามารถช่วยลดต้นทุนในอนาคตได้

1.3 .ข้อเสนอการเก็บค่าน้ำผันแปรโดยใช้สูตรการปรับอัตราค่าน้ำแบบอัตโนมัติ เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity) แสดงให้เห็นว่าหากต้นทุนการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลต่อการคำนวณและของการกำหนดราคาค่าน้ำโดยอาศัยวิธีดังกล่าว จึงควรพิจารณารูปแบบการเก็บค่าน้ำผันแปรในส่วนของต้นทุนที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ค่าน้ำดิบ ค่าไฟฟ้า ค่าสารเคมี หรือพิจารณาจากอัตราเงินเฟ้อเพื่อสะท้อนต้นทุนค่าน้ำได้ไปถึงผู้ใช้น้ำ ให้ทราบถึงต้นทุนการใช้น้ำและเป็นการสร้างความตระหนักในการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่ามากขึ้น ทั้งนี้การใช้สูตรการปรับราคาอัตโนมัติ ต้องมีความโปร่งใสและสามารถสื่อสารให้ผู้ใช้น้ำเข้าใจได้ง่ายสามารถเปิดเผยและผู้ใช้น้ำหรือประชาชนทั่วไปได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การประส่วนภูมิภาคมีการจัดประเภทผู้ใช้ 3 ประเภทและแบ่งตารางค่าน้ำตามพื้นที่ออกเป็น 3 พื้นที่ โดยแต่ละพื้นที่ที่มีการแบ่งอัตราค่าน้ำตามช่วงการใช้น้ำแตกต่างกันออกไปโดยมีอัตราค่าน้ำบางช่วงต่ำกว่าต้นทุนเฉลี่ย ดังนั้นในการศึกษาครั้งถัดไปจึงควรวิเคราะห์การปรับโครงสร้างราคาค่าน้ำโดย การทบทวนประเภทผู้ใช้น้ำ และการแบ่งพื้นที่ และการแบ่งช่วงการใช้น้ำที่เหมาะสมประกอบผลการศึกษาร่วมด้วย

2.2 เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการใช้น้ำตามการจัดประเภทผู้ใช้น้ำปัจจุบันของการประปาส่วนภูมิภาคมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรวิเคราะห์อุปสงค์แยกประเภทผู้ใช้น้ำแต่ละประเภท และควรหาความยั่งยืนต่ออุปสงค์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการกำหนดราคาเพิ่มเติมเพื่อนำไปประกอบการทบทวนโครงสร้างค่าน้ำประปาที่ได้กล่าวไว้ตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชูจิตต์ กิตติสุรินทร์. (2546). *การกำหนดราคาค่าน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคเพื่อการนำไปสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- หนึ่งฤทัย สุขยิ่ง. (2547). *การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ในการกำหนดราคาค่าน้ำประปา: กรณีศึกษาการประปานครหลวง*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- เทิดศักดิ์ ชมเฒ่าสุวรรณ. (2547). *ผลกระทบของนโยบายการตั้งราคาและภาษีต่ออุปสงค์น้ำประปาของครัวเรือนและปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาในประเทศไทย*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ธีรยุทธ อังกรนาถ. (2548). *การตั้งราคาค่าน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาค: กรณีศึกษาการประปาส่วนภูมิภาคสาขาชุมพร*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- ดนุทัสน์ เจียจันทร์วิบูลย์. (2548). *การตั้งราคาค่าน้ำประปาตามหลักต้นทุนส่วนเพิ่มเฉลี่ยของการประปานครหลวง*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ศุภาการณ์ โสภะวงศ์. (2562). *การตั้งราคาค่าน้ำประปาในเมืองพิษณุโลกตามต้นทุนค่าเสียโอกาส*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

A Study of The Instructional Supervision Model for Supported Active Learning with Professional Learning Community Concept in Educational Opportunity Expansion Schools under the Office of Sakaeo Primary Educational Service Area 1

Atisak Sudsaneiha^{1*} Kanporn Aiemphaya¹ and Pronthip Aonkasame¹

¹ Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sudsaneiha@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to (1) study the condition of internal supervision in schools of educational opportunity expansion schools, (2) study the form of internal supervision in schools that promote active learning management in conjunction with the concept of professional learning communities of schools of educational opportunity expansion schools, and (3) assess the appropriateness and feasibility of the form of internal supervision in schools that promote active learning management in conjunction with the concept of professional learning communities of schools of educational opportunity expansion schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Sa Kaeo. This research is mixed-method research. Phase 1: Study the condition of internal supervision in schools. The sample group used in the research is 182 school administrators and teachers. The instrument used is a questionnaire. The statistics used are frequency, percentage, mean, and standard deviation. Phase 2: Creating a form of internal supervision in schools that promotes active learning management in conjunction with the concept of professional learning communities. The sample group used in the research is 5 school directors. The instrument used is information from all stakeholders and related parties. From Phase 1, Phase 3: Assessment of the appropriateness and feasibility of the form of internal supervision in schools. The target groups of the research were 9 experts in internal supervision, school administrators, and teachers. The instruments used were focus group discussion questions. Data analysis was content analysis. The results of the study found that (1) the overall internal supervision of the schools that expanded educational opportunities was at a high level. (2) The internal supervision model that promoted active learning in conjunction with the concept of professional learning communities of the schools that expanded educational opportunities consisted of 5 components: 1) planning, 2) facilitation, 3) support, 4) exchange, and 5) building morale. (3) The results of the evaluation of the appropriateness and feasibility of the overall internal supervision model were appropriate and could be used in actual internal supervision of schools that expanded educational opportunities. It was appropriate and useful.

Keywords: The Instructional Supervision Model, Active Learning Concept, Professional Learning Community (PLC)

การศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

อดิศักดิ์ สุดเสนหา^{1*} กัญญกร เอี่ยมพญา¹ และ พรทิพย์ อันเกษม¹

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sudsaneiha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (2) ศึกษาแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 182 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จากระยะที่ 1 ระยะที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ข้อคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า (1) สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผน 2) อำนาจความสะดวก 3) การสนับสนุน 4) การแลกเปลี่ยน 5) การสร้างขวัญกำลังใจ และ (3) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสได้จริง มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีกระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศที่ต้องสนับสนุนส่งเสริมไปด้วยกัน เนื่องจากกระบวนการนิเทศทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้ยังช่วยทำให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างประสานสัมพันธ์และขวัญกำลังใจ ซึ่งต้องดำเนินงานให้ประสานสัมพันธ์กับกระบวนการอื่น ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนถาวร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การนิเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหน่วยงานทุกระดับเป็นภาระรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งสามารถใช้การนิเทศเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาได้ ด้วยเหตุนี้การนิเทศจึงเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์เพราะอาศัยความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ กระบวนการด้านจังหวะ เวลา กาลเทศะ สิ่งแวดล้อมหลายๆ อย่างประกอบเข้าด้วยกัน การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการสนับสนุนการสอนภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นรวมทั้งเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาว่าสามารถบริหารจัดการภายในจนถึงเป้าหมายสุดท้าย คือ คุณภาพผู้เรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรและเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 (2564) ได้ดำเนินการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) จำนวน 145 แห่ง และสรุปผลการสังเคราะห์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 33 โรงเรียนเกี่ยวกับสภาพและความต้องการพัฒนาคุณภาพวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา ด้านการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่าโรงเรียนจัดทำแผนนิเทศภายในโรงเรียนแต่ยังขาดบุคลากรในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับสาขาวิชา ซึ่งโรงเรียนต้องการให้มีผู้นิเทศจากภายนอกมาเป็นพี่เลี้ยงหรือเครือข่ายในการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนี้ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อนำมาใช้ในการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผล สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องแก้ปัญหาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและตอบสนองการเรียนรู้โดยมีการปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก นอกจากนี้ การปฏิบัติการณ์ภายในยังขาดขั้นตอนการรายงานผลการดำเนินงานในเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการนิเทศภายในสำหรับครั้งต่อไป รวมถึงจุดที่ควรพัฒนาและส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาแนวทางในการนิเทศ ติดตามของหน่วยงานต้นสังกัดในเรื่องการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบโดยเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1, 2564)

จากการศึกษาสภาพและบริบทด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สรุปได้ว่าโรงเรียนในขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีปัญหาเร่งด่วนเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนิเทศภายในสถานศึกษากับนโยบายการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
2. เพื่อศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Method) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ในอำเภอเขาฉกรรจ์ รวมทั้งสิ้น 327 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1, 2564)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 182 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับสภาพการณ์ในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (check list) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์ในสถานศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการจัดการเรียนการสอนของครู และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในสถานศึกษา ทั้งหมดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) 3 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) จำนวน 182 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะส่งคำตอบกลับมาในระบบหลังจากที่มีการให้คำตอบแล้วเสร็จ จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ให้ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการตามขั้นตอนด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปรากฏการณ์จากการสอบถามข้อมูลจากผู้มีส่วนได้และส่วนเสีย (Stakeholder) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยนำข้อมูลการศึกษาสภาพปรากฏการณ์จากระยะที่ 1 มาใช้ในการสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาในระยะที่ 2 ตามแนวคิดของ ชัยวิจิตร์ เขียวชนะ (2560) ด้วยเทคนิคการระดมสมองของผู้บริหารสถานศึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย โดยใช้เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม (Focus group) ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ข้าราชการครู ตำแหน่งหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน ที่มีคุณสมบัติด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิที่เหมาะสม ในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน หรือด้านการนิเทศหรือการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ข้อคำถามการสนทนากลุ่มเพื่อใช้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยใช้โปรแกรม Zoom Cloud Meetings โดยกำหนดระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ตามแนวคำถามของการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลไปพร้อมกัน โดยใช้แบบบันทึกผลและการบันทึกเสียงในระหว่างการสนทนากลุ่ม จากนั้นการถอดเทปหรือถอดคำสนทนาของผู้ให้ข้อมูลหลักและรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ของแต่ละท่านไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

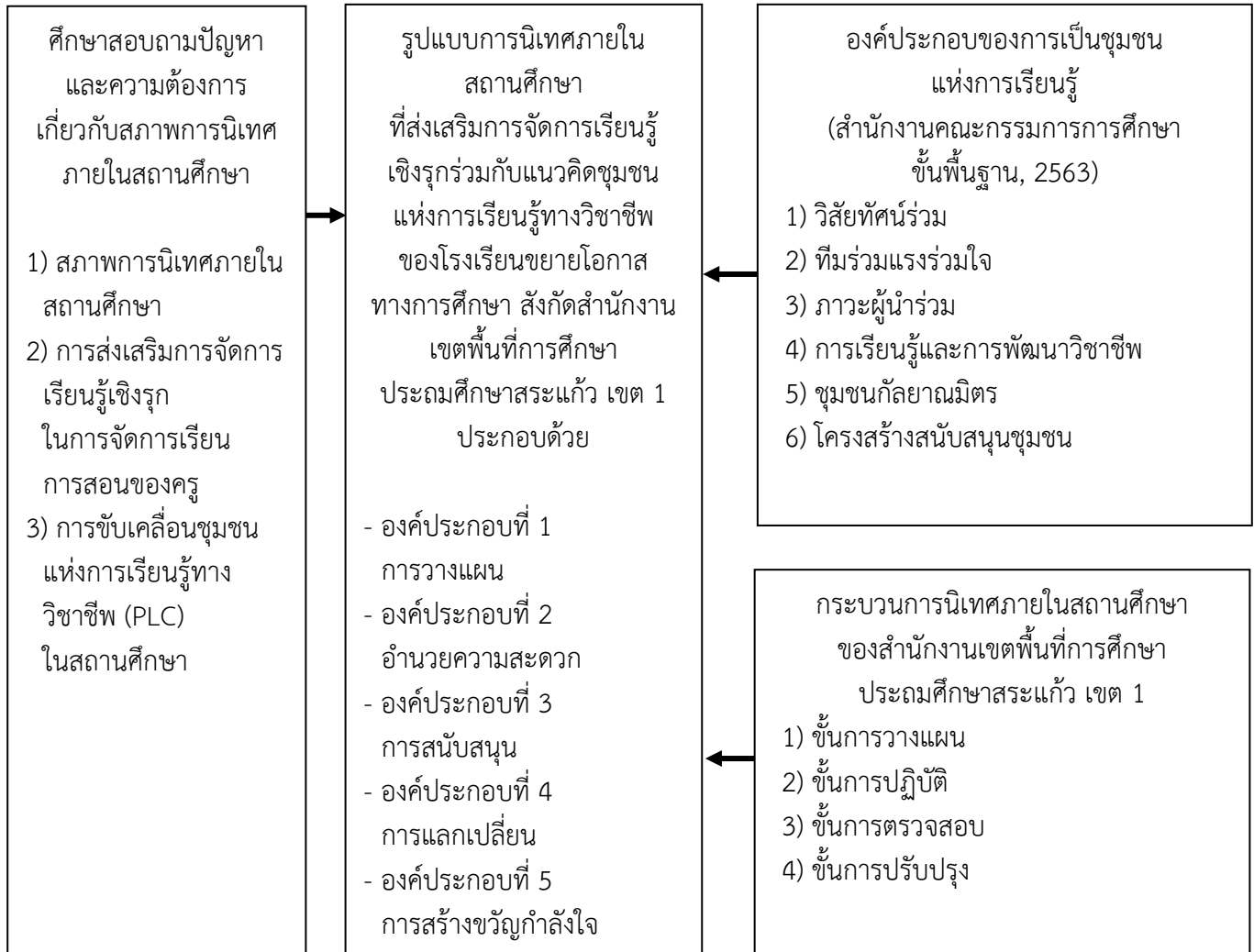
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยการนำผลการบันทึกจากการสนทนามาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่อตรวจสอบผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และได้ข้อสรุปของการศึกษางานวิจัย

5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = .25) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการจัดการเรียนการสอนของครูมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = .19) รองลงมา คือ ด้านสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = .26) และด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.91$, S.D. = .29) ตามลำดับสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ด้านสภาพการณ์พิเศษภายในสถานศึกษาปัจจุบันของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศแจ้งผลการนิเทศให้ครูผู้รับการนิเทศทราบเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = .21) รองลงมา คือ ประเด็นผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = .22) ประเด็นผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = .24) ประเด็นผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศนำผลมาวิเคราะห์ร่วมกัน ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = .26) ประเด็นผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศออกนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = .27) ประเด็นผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีแนวปฏิบัติในการนิเทศร่วมกัน ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = .29) ประเด็นผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีการประชุมปรึกษาเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศร่วมกัน ($\bar{X} = 2.88$, S.D. = .32) และประเด็นผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีการประชุมปรึกษาเพื่อกำหนดความต้องการในการนิเทศร่วมกัน ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = .33)) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

1.2 ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = .13) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ประเด็นครูมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = .15) รองลงมาคือ ประเด็นครูได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = .16) ประเด็นครูนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = .21) ประเด็นผู้บริหารโรงเรียนกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = .22) ประเด็นครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = .24) และประเด็นผู้บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้เชิงรุกให้กับครู ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = .26)) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

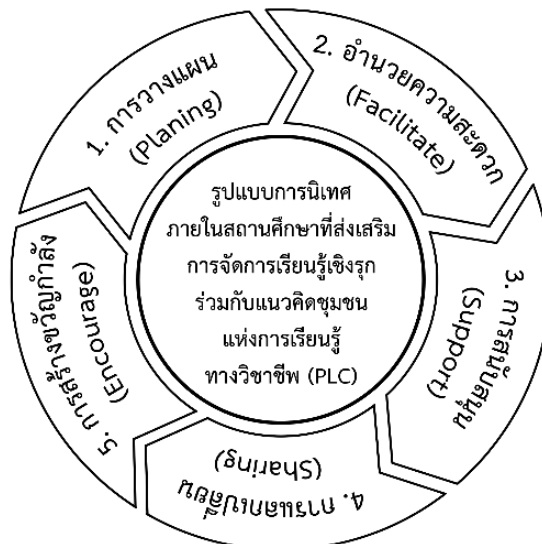
1.3 ด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในสถานศึกษา โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = .25) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ประเด็นผู้บริหารแสวงหาความร่วมมือหรือสร้างเครือข่ายองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = .21) รองลงมาคือ ประเด็นผู้บริหารสนับสนุนให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับฟังแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันอย่างเปิดใจ ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = .26) ประเด็นผู้บริหารทำให้ครูตระหนักถึงความสำคัญและมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อเห็นภาพความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = .30) ประเด็นผู้บริหารและครูมีการวิเคราะห์และหาแนวทางพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = .29) ประเด็นผู้บริหารมีกลยุทธ์ ในการสร้างแรงจูงใจให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาร่วมกัน ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = .31) ประเด็นผู้บริหารพัฒนารูปแบบการดำเนินการ PLC ได้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 2.88$, S.D. = .32) และประเด็นผู้บริหารนำประเด็นที่ได้จากการ PLC มาใช้ปรับปรุงการบริหารและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = .35) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

2. รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการณ์พิเศษภายในสถานศึกษา กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และนำมาสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดจาก ชัยวิจิต เชียรชนะ (2560) จากแนวคิดการดำเนินการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้วิจัยนั้นประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง นำไปยืนยันและตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 คน วิเคราะห์สภาพปัญหา ผู้วิจัยได้สภาพการณ์พิเศษภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ระยะที่ 2 การคิดและออกแบบสร้างนวัตกรรมการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาและนำไปยกร่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดำเนินการศึกษาสภาพปรากฏการณ์จากการสอบถามข้อมูลจากผู้มีส่วนได้และส่วนเสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยนำข้อมูลการศึกษาสภาพปรากฏการณ์จากระยะที่ 1 มาใช้ในการสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาในระยะที่ 2 ตามแนวคิดของ ชัยวิจิต เชียรชนะ (2560) ด้วยเทคนิคการระดมสมองของผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 5 คน ผู้วิจัยได้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) อำนวยความสะดวก 3) การสนับสนุน 4) การแลกเปลี่ยน 5) การสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังภาพ

ภาพที่ 2 รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

จากภาพรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) องค์ประกอบที่ 1 การวางแผน

ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมด้วยเพื่อให้การนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูครอบคลุมถึงสภาพปัจจุบันปัญหา กรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ โดยอาศัยองค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมร่วมกันในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายของการนิเทศภายในให้ชัดเจนและมุ่งไปที่ทิศทางเดียวกัน องค์ประกอบที่มาร่วมแรงร่วมใจ เพื่อเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันในองค์กรและสร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันในการเข้าสู่กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา องค์ประกอบภาวะผู้นำร่วมในการเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้นำการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องจากการนิเทศภายในสถานศึกษา และการสำรวจ ตรวจสอบความต้องการในประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามประเด็นและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาที่กำหนดไว้ของครูในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์การนิเทศร่วมกับครูเพื่อเป็นเป้าหมายในการ ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ว่าสะท้อนถึงประสิทธิผลปลายทางของการจัดการเรียนรู้ และมุ่งสู่ประสิทธิภาพของผู้เรียนตาม หลักสูตร

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการนิเทศภายในให้มีรูปแบบแนวทางการนิเทศที่เหมาะสมใน ประเด็นการจัดการเรียนรู้ของครู

2) องค์ประกอบที่ 2 อำนวยความสะดวก

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้กับครู เกี่ยวกับประเด็น ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรสื่อการสอนทั้งในระบบปกติและในระบบออนไลน์เพื่อใช้ในการ จัดการเรียนการสอนที่เพียงพอ

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในภายนอกสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียน การสอน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการนิเทศภายในเพื่อเป็นกระบวนการในการสะท้อนผลการ สอนของครู

3) องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุน

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในเพื่อเป็น กระบวนการในการสะท้อนผลการสอนของครู

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในเพื่อเป็นกระบวนการในการสะท้อนผล การสอนของครูและบรรลุเป้าหมายด้านวิชาการ

3.5 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมเพื่อสังเกต กระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนที่เลือกใช้ รวมไปถึงวิธีการสอนที่เลือกใช้ว่ามีความเหมาะสม สามารถสะท้อน พฤติกรรมเชิงรุกให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

4) องค์ประกอบที่ 4 การแลกเปลี่ยน

ผู้บริหารการมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรในสังกัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ดังนี้

4.1 ผู้บริหารต้องจัดให้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ระหว่างกัน

4.2 ผู้บริหารต้องจัดให้มีการนำเสนอผลงานทางวิชาการระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างครูกับครู ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน อย่างเปิดกว้าง

4.3 ผู้บริหารต้องร่วมสะท้อนผลการปฏิบัติจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยหลักชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

4.4 ผู้บริหารจะต้องสร้างภาคีเครือข่ายตามแนวทางของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยหลักการเป็นทีมร่วมแรงร่วมใจ เพื่อเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันในองค์กรและสร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันจาก กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

5) องค์ประกอบที่ 5 การสร้างขวัญกำลังใจ

ผู้บริหารการมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างยั่งยืนและเพื่อเป็นการ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้สอนเพื่อให้การนิเทศภายในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่น ดังนี้

5.1 ผู้บริหารต้องมุ่งสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้สอนเมื่อมีผลการนิเทศเป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนด

5.2 ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศของการนิเทศภายในให้เหมาะสมกับบริบทและบรรยากาศที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันชี้แนะเพื่อนไปสู่เป้าหมายและเกิดทีมคุณภาพทางวิชาการ

5.3 ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในการสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนให้คำแนะนำที่ปรึกษาด้วย กัลยาณมิตรต่อผู้สอน

5.4 ผู้บริหารต้องจัดหรือสร้างรางวัลให้กับครูที่มีผลงานโดดเด่นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับครู

ระยะที่ 3 การประเมินนวัตกรรมการศึกษา ผู้วิจัยนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ไปสนทนากลุ่มเพื่อประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยไม่นำไปทดลองใช้ นวัตกรรม ผู้วิจัยได้ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการ สอนเชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ที่มีคุณสมบัติด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิที่เหมาะสม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1) ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศ ภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา มีความสอดคล้อง ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการนิเทศ ภายในสถานศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบ ครอบคลุมทั้งในส่วนของเนื้อหาหลักการและกระบวนการในการนิเทศภายใน สถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สามารถนำไปใช้ใน โรงเรียนได้ โดยพิจารณาแยกเป็นรายองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวางแผน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารตามองค์ประกอบนี้มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้ในสถานศึกษาและก็สะท้อนกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของผู้บริหาร ในแต่ละท่าน ซึ่งก็มีบทบาทในการวางแผนปฏิบัติเพื่อสะท้อนปัญหาพร้อมกับคณะครูและดำเนินการขับเคลื่อนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในปัจจุบัน

องค์ประกอบที่ 2 อำนวยความสะดวก ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารด้านการอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสมและก็มีความเป็นไปได้ที่ผู้บริหารจะนำไปใช้ในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในสถานศึกษา แต่ว่าอาจจะให้มีการปรับประเด็นเพิ่มเติมในเรื่องของการนำสื่อเทคโนโลยีหรือเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อให้ตอบรับกับการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ที่เราากำลังอยู่ในปัจจุบัน

องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารในด้านการสนับสนุนมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งบทบาทของผู้บริหารมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เข้าใจกระบวนการในการนิเทศภายในเพื่อสะท้อนผลการนิเทศ โดยนำเอาแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เข้ามาเป็นสื่อกลาง ในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารและครู

องค์ประกอบที่ 4 การแลกเปลี่ยน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารในเรื่องของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ผู้บริหารต้องจัดให้มีการแลกเปลี่ยนทางภายในภายนอกเกิดการแลกเปลี่ยนด้วยซึ่งกันและกันเป็นวงรอบทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการนำปัญหามาเรียนรู้และแก้ไข ตลอดจนสร้างภาคีเครือข่ายให้กับครู

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างขวัญกำลังใจ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารต้องสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถส่งผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จตามภารกิจและสิ่งที่ได้รับมอบหมายของครูได้ ทั้งนี้อาจมีการกำหนดรางวัลให้กับบุคคลที่ประสบผลสำเร็จตามค่าเป้าหมายที่วางไว้เพื่อเป็นการสะท้อนผล การปฏิบัติงานของครู และเกิดการพัฒนาร่วมกัน ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

อภิปรายผล

สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพร้อมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนิเทศภายในสถานศึกษาของแต่ละสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาขึ้น กำหนดวัตถุประสงค์ ปฏิทินการนิเทศภายใน จัดทำแนวปฏิบัติในการนิเทศร่วมกันเพื่อเป็นกรอบทิศทางในการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศมีการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ นิเทศอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และประเด็นในการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นไปตามปฏิทินโดยคณะกรรมการนิเทศและผู้บริหารแจ้งผลการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และให้คำปรึกษา คำชี้แนะกับครูเพื่อปรับปรุง แก้ไขปัญหา พัฒนาร่วมกัน ผู้บริหารมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและหลักสูตรอย่างเข้าใจเพื่อนำไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการสร้างความตระหนัก กระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อำนวยความสะดวกให้ครูในการนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้บริหารนำประเด็นที่ได้จากการนิเทศภายในสถานศึกษามาปรับปรุง พัฒนา แก้ไขด้วยการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังแนวทางร่วมกันอย่างเปิดกว้างด้วยกลยุทธ์ สร้างแรงจูงใจให้เกิดขวัญกำลังใจในการพัฒนาการศึกษาาร่วมกันและเกิดภาคีเครือข่ายในงานวิชาการ สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 (2567) ได้เสนอขอขยายงานวิชาการให้มีการส่งเสริมสนับสนุนและนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาให้ตรงตามต้องการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ เสนอประเด็นความต้องการ ตามความต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการนิเทศภายในและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้วยกระบวนการนิเทศออนไลน์แบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามแนวทางนิเทศ “SUPER Model” การนิเทศด้วยกระบวนการ PLC ด้วย SUPER Model และการนิเทศการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียนในสังกัดให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) กล่าว

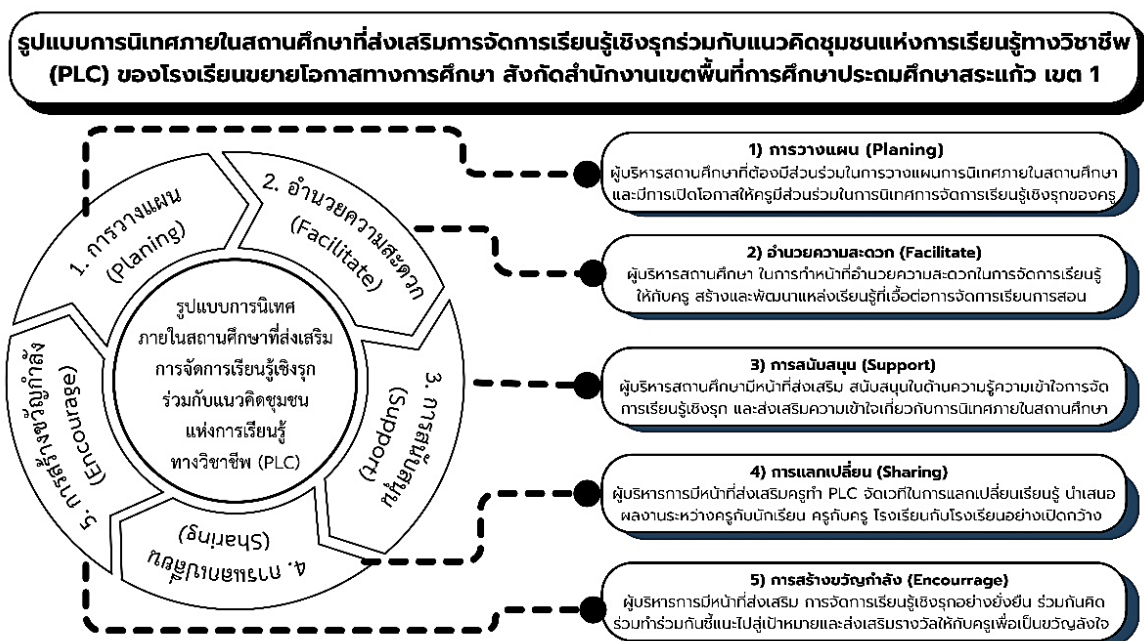
ว่า การพัฒนาโรงเรียนให้ไปสู่มาตรฐานจะต้องมุ่งนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เพื่อส่งเสริมการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกตามบริบทของโรงเรียนที่ช่วยให้ครูมีประสิทธิภาพมากขึ้นส่งผลถึงคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร สอดคล้องกับ สายวินิตย์ ดวงสนาม (2563) ได้ศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และชุนตินันท์ ก้อนทอง (2563) ศึกษาสภาพการนิเทศและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาอำเภอศรีรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับมณีนรัตน์ เย็นสวัสดิ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศภายในจะต้องมีการดำเนินการนิเทศภายในตามหลักการนิเทศดังองค์ประกอบที่ 1 การวางแผน ที่ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมด้วยเพื่อให้การนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูครอบคลุมถึงสภาพปัจจุบันปัญหา กรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ โดยอาศัยองค์ประกอบการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายของการนิเทศภายในให้ชัดเจน องค์ประกอบที่ 2 องค์กรประกอบที่ 3 การสนับสนุนที่ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวกับการนิเทศภายในและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในเพื่อเป็นกระบวนการในการสะท้อนผลการสอนของครูและบรรลุเป้าหมายด้านวิชาการ องค์ประกอบที่ 4 การแลกเปลี่ยนผู้บริหารการมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรในสังกัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการนำเสนอผลงานทางวิชาการระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างครูกับครู ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน อย่างเปิดกว้าง มุ่งสร้างภาคีเครือข่ายตามแนวทางของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และองค์ประกอบที่ 5 การสร้างขวัญกำลังใจ ผู้บริหารการมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างยั่งยืนและเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้สอนเพื่อให้การนิเทศภายในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่นตลอดจนให้คำแนะนำที่ปรึกษาด้วยกลยุธยมิตรต่อผู้สอน และมุ่งจัดหรือสร้างรางวัลให้กับครูที่มีผลงานโดดเด่นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับครู ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่ารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้านประกอบไปด้วย ด้านการสำรวจความต้องการ และความจำเป็น ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศและ ด้านการขยายผลยกย่องและเชิดชูเกียรติเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ

ผลการประเมินรูปแบบนั้นมีความสอดคล้อง มีความครอบคลุมประเด็นเนื้อหาและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้ ทั้งอาจเป็นเพราะการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น บริบทของสถานศึกษามีความพร้อมในด้านของทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล รวมถึงระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาและการขับเคลื่อนงาน

วิชาการ โดยมีผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศภายในดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และใช้หลักของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาโดยอาศัยกระบวนการตามหลักการนิเทศดังนี้ 1) ด้านการวางแผน 2) อำนวยความสะดวก 3) การสนับสนุน 4) การแลกเปลี่ยน 5) การสร้างขวัญกำลังใจ สอดคล้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 (2567) ระบุว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การสร้างเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4) การปฏิบัติการนิเทศภายใน 5) การประเมินผลและรายงานผล เป็นขั้นตอนในการดำเนินการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาและครู และสอดคล้องกับ ทองคำ อำไพ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ 2) องค์ประกอบของรูปแบบและวิธีการดำเนินการ 3) แนวทางการนำไปใช้ 4) การประเมินผล 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ที่สามารถนำไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กได้ สอดคล้องกับ นรินทร์ บุตรพรม (2562) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในประกอบด้วยกระบวนการนิเทศภายในมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์ความสำคัญและวางแผน การสร้างความเข้าใจ การดำเนินการนิเทศ และการบันทึกการนิเทศ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน 2) อำนวยความสะดวก 3) การสนับสนุน 4) การแลกเปลี่ยน 5) การสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษานำไปใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมถูกต้อง ครบคลุมและเป็นประโยชน์ มีการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารมีบทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาขึ้น มีการกำหนดวัตถุประสงค์ มีการอภิปรายในการนิเทศภายในสอดคล้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศอย่างเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์และประเด็น มีการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นไปตามปฏิทิน และผู้บริหารแจ้งผลการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และให้คำชี้แนะกับครูผู้สอนเพื่อปรับปรุง แก้ไขปัญหา พัฒนาร่วมกัน สนับสนุนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและหลักสูตร กระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อำนวยความสะดวกให้ครูในการนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สอดคล้องกับบริบท ด้วยหลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังแนวทางร่วมกันอย่างเปิดกว้างด้วยกลยุทธ์สร้างแรงจูงใจให้เกิดขวัญกำลังใจในการพัฒนาการศึกษาร่วมกันและเกิดภาคเครือข่ายในงานวิชาการ

รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผน 2) อำนวยความสะดวก 3) การสนับสนุน 4) การแลกเปลี่ยน 5) การสร้างขวัญกำลังใจ

ผลการประเมินรูปแบบนั้นมีความสอดคล้อง มีความครอบคลุมประเด็นเนื้อหาและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ประเด็นผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีการประชุมปรึกษาเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศร่วมกัน ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศร่วมกัน เพื่อกำหนดกรอบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูและเป็นค่าเป้าหมายเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูอย่างชัดเจน และเหมาะสม รวมถึงเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้ครูในการพัฒนาตนเองพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่องสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

1.2 ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการจัดการเรียนการสอนของครู จากผลการวิจัยพบว่า ประเด็นผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการวิสัยทัศน์ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา (SWOT) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของการจัดการศึกษา รวมถึงการผสมผสานความร่วมมือจากชุมชนในการดึงจุดเด่น หรือ เอกลักษณ์ของชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน มีการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้เชิงรุก

1.3 ด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ประเด็นผู้บริหารนำประเด็นที่ได้จากการ PLC มาใช้ปรับปรุงการบริหารและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรนำหลักการและแนวคิดของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาขับเคลื่อนงานในสถานศึกษา เพื่อเป็นการใช้หลักการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียน และนำเอาปัญหาที่ผ่านการลงชั้นตามติวร่วมกันในโรงเรียนว่าเป็นสิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น อำนวยความสะดวกและสนับสนุนครูให้มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจกระบวนการในการนิเทศภายในเพื่อสะท้อนผลการนิเทศ โดย

นำเอา PLC เข้ามาเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารและครู เนื่องจากผู้บริหารอาจจะไม่ทราบสาเหตุเชิงลึกของปัญหาบางประเด็นการ PLC จะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจปัญหาร่วมกันได้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการสอนเชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ไปทดลองใช้และศึกษาผลการใช้

2.2 ควรศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการสอนเชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน. (2561). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง).
- ชัยวิชิต เขียวชนะ. (2560). การสร้างและการพัฒนาโมเดล/รูปแบบ/แบบจำลอง/ตัวแบบ. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(1), 1-11.
- ชุตินันท์ ก้อนทอง. (2563). สภาพการนิเทศและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาอำเภอศรีรัตนะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชธานี).
- ทองคำ อำไพ. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- นรินทร์ บุตรพรม. (2562). รูปแบบการนิเทศภายในเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ).
- มณีรัตน์ เย็นสวัสดิ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, 1(2), 170-174.
- สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2563). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. (2564). แผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ระยะ 10 ปี ปีงบประมาณ 2564. สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1.
- _____. (2564). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2563. สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1.
- _____. (2564). เอกสารลำดับที่ 5/2564 สรุปผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา SK1 CAI สู่มาตรฐานโรงเรียนคุณภาพ 2564. สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1.
- _____. (2567). รายงานการวิเคราะห์สภาพโรงเรียนเพื่อจัดกลุ่มตามความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน “ยกระดับขยับสี” ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____. (2564). ศาสตร์และศิลป์ในการนิเทศการศึกษา เอกสารลำดับที่ 3/2564. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟฟิค

_____. (2545). รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

The Impact of Trade Openness, FDI and Domestic Factors on Labour Productivity in China

Dehan Kang^{1*} and Pornlapas Suwannarat¹

¹ Kasetsart Business School, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: kangdehan.xe@gmail.com

ABSTRACT

This study aims (1) to ascertain the effects of foreign factors and domestic factors on labour productivity in China during 1983 to 2022, and (2) to measure and evaluate Chinese labour productivity across different sectors from 1978 to 2022. All discrete data in macro level have been analyzed via the ordinary least squares regression (OLS) method. Furthermore, the statistical t-test is also used to compare labour productivity index between the groups. The data of the study have been obtained from various sources such as National Bureau of Statistics of China, China Statistical Yearbook 2023, and so forth. The study reveals the complex effects of foreign factors on labour productivity; trade openness has been found to have a negative impact on labour productivity across sectors, while FDI's influence was mixed. It positively affected labour productivity in primary industrial sector, but it was found to have negative or non-significant effects in secondary and tertiary sectors. For the domestic factors, the capital-labour ratio, one-child policy, and number of graduates have been found their positive effect on labour productivity. Also, share of output value in the industry to the agriculture sector positively impacted on labour productivity in the secondary industrial sector, whilst share of output value in the service to agriculture sector showed the positive effect on labour productivity in tertiary sector. In addition, the study is found the significant increase of China's labour productivity after joining the WTO in all industrial sectors. However, when comparing the labour productivity before and after adoption of China's one-child policy, significant difference is found only in the primary industrial sector.

Keywords: Labour Productivity Index, Foreign Factors, Domestic Factors, Trade Openness, FDI

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

Introduction

Trade and investment have played an important role in China's national development, driving the country's rise from an agrarian economy to a global economic powerhouse (Huang, 2010). Among them, the liberalisation of trade openness and the strategic attraction of foreign direct investment (FDI) have played a key role in transforming China's economic landscape. As a very important external factor, it has driven the development of the entire Chinese economy, creating a very far-reaching impact (Whalley and Xian, 2010; Lin, 2011).

Trade openness has been the cornerstone of China's economic strategy. Since implementing economic reforms in 1978, China has embraced globalisation and significantly expanded its trade horizons. The country's accession to the World Trade Organization (WTO) in 2001 further accelerated its trade growth, opened new markets, and fostered competitive industries (Morrison, 2001; Deckers, 2004). In 2022, China was the world's largest exporter, representing a value of up to US\$3,714,245.28 million, trading in a wide variety of goods, from textiles to electronics (World Bank, 2024). Trade expansion has not only generated considerable income but also created millions of jobs and elevated living standards.

Investment, especially FDI, has also been crucial in China's development. The country has successfully attracted foreign investors by offering preferential policies such as tax incentives and establishing Special Economic Zones (SEZs). These SEZs have provided a favourable operating environment for foreign companies, bringing capital, advanced technology and managerial experience. The influx of investment stimulated industrial growth, increased productivity, and promoted technological innovation (Crane et al., 2018). In addition, such investment has catalysed the development of infrastructure, such as transportation and communication networks, which are crucial for continued economic growth. However, China's future economic development still faces many other challenges, especially in terms of population and the efficient labour force.

At present, China is the world's second most populous country after India and the world's second-largest economy after the United States. China began a policy of openness, reforming its economic system in 1978 and achieving rapid economic growth during 46 years, with a gross domestic product (GDP) of US\$17 trillion in 2022. Technological development and skilled labour have been the main driving forces behind China's economic rise. Furthermore, with 733 million workers, China already had the largest number of employees in the world in 2022, indicating its potential to surpass all other countries in manufacturing. The tertiary industry accounts for 47.1% of all jobs and creates a GDP of US\$9.5 trillion, making it the industry with the highest labour force ratio. The secondary industry, accounting for 28.8% of all jobs and its GDP is worth US\$7.0 trillion. Finally, the primary industry accounts for 24.1% and is worth US\$1.3 trillion (Figure 1) (National Bureau of Statistics of China, 2024)

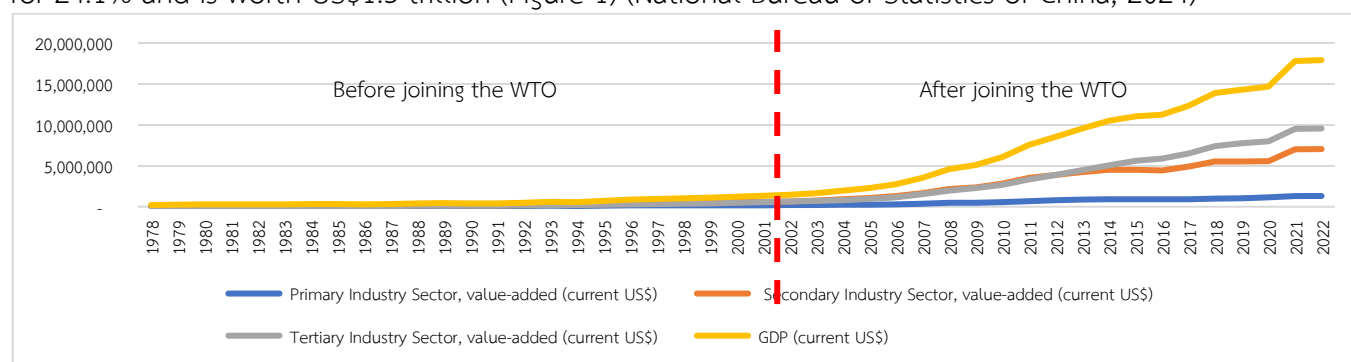

Figure 1 Gross Domestic Product classified by sector from 1978 to 2022

Source: National Bureau of Statistics of China (2024)

In 1960s, China was a poor country with a per capita income of only US\$89.52–312.02 (1960–1980), so the Chinese government under Deng Xiaoping announced economic reforms from a centralised economic system to a market economic system in 1979, namely the “Reform and Opening” policy, which

was considered an important starting point for China's rapid economic growth. However, in that year, the number of poor people in China reached 770 million (Liu et al., 2001), accounting for approximately 79.76% of the total population of 969 million. Therefore, to ease the pressure on the poor population and improve their quality of life, the government was forced to implement the one-child policy to ease the rising fertility rate. This policy has had a lasting impact on China's economic development and labour productivity. It was also an important government policy at that time because of its potential to improve the overall living standards of the population. The primary driver of economic growth is the advancement of elements of production, with a special emphasis on labour. Labour is intricately connected to all sectors of the economy and encompasses both consumers and producers (Zhang, 2022).

The implementation of the one-child policy has had a significant impact on the birth rate of China's population (Bongaarts and Greenhalgh, 1985). In the years before the implementation of this policy, between 1960 and 1979, China had an average birth rate of 28.98 per 1,000 individuals and an average population growth rate of 1.97%. In the period between the implementation of the policy in 1979 - 2016, China had an average birth rate of 16.37 per 1,000 individuals and an average population growth rate of 0.97%. Despite the Chinese government's announcement concerning the abolition of the one-child policy in 2016, its effects continue to persist. In 2021, China's birth rate per 1,000 people was only 7.52%, while the population growth rate averaged only 0.09%. This growth rate is expected to decrease due to factors such as the economic downturn, the high costs of raising children, and the changing social environment. These factors directly impact the growth rate of the population. Between 1991 - 2023, the labour force experienced an average growth rate of 0.59%. However, in 2023, there was a negative growth rate of -0.25%. Assuming that the population birth rate and labour growth rate continue to decline, the labour force will be affected in the primary, secondary and tertiary sectors of the country (Figure 2).

In response to the foregoing issues, this study uses the method of measuring labour productivity index (LPI) with discrete data from the perspective of macro data. It examined foreign and domestic factors affecting labour productivity. Also, this study will examine the Chinese labour productivity across different sectors for 1978 to 2022; it is divided into two periods: before and after joining the WTO, and during and after the one-child policy.

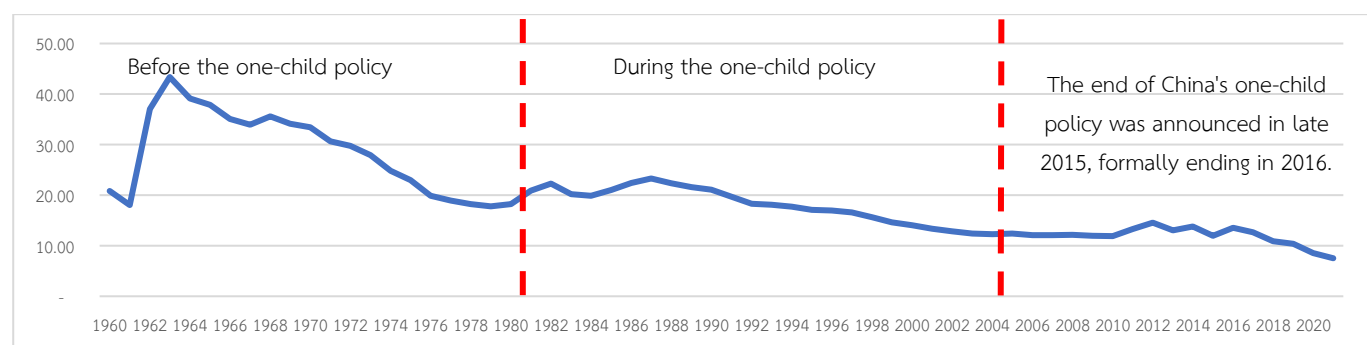

Figure 2 Birth rate, crude (per 1,000 people), from 1960 to 2022

Source: World Bank (2024).

Research Objectives

1. To ascertain the effects of foreign and domestic factors impacting labour productivity in China for 1983 to 2022.
2. To measure and evaluate Chinese labour productivity across different sectors for 1978 to 2022.

Research Methodology

Labour productivity is measured using discrete data, quantified by the ratio of output volume to input quantity (Sawangloke, Santipolwut, and Thamma-Apiroam, 2019); this can be seen in Table 1. To examine the effects of both domestic and foreign factors on labour productivity in China, the Augmented Dickey-Fuller (ADF) test and the Phillips-Perron (PP) test are adopted to test whether the domestic and foreign factor variables are stationary (Table 5). In addition, we also utilized a portmanteau test to assess the autocorrelation in the residuals of the fitted time series model. The Regression Normalization Error Test (RESET) is chosen to conduct to test the presence of normalization error in the regression model. The normality test also has been used to verify whether the residuals follow a normal distribution, a common assumption in regression analysis (Table 6). As well, this study utilises the Ordinary Least Squares (OLS) approach, implying that the analysis creates a model for establishing a relationship between one or more explanatory variables and a continuous or interval outcome variable. The purpose of the model is to minimise the total squared errors, where an error is defined as the discrepancy between the observed and predicted values of the outcome variable (Mahbobi and Tiemann, 2015).

The comparison of labour productivity in this study is divided into three sectors: labour productivity index of primary industry (LPIP), labour productivity index of secondary industry (LPIS), labour productivity index of tertiary industry (LPIT), and total average (LPITO). Comparing labour productivity in each period in this study, it can be divided into two period types: 1) before and after being WTO member; China's entry into the World Trade Organization (WTO) in 2001. This could accelerate trade growth and opened new domestic and foreign markets; 2) the comparison between the period in which China implemented the one-child policy from 1979 to 2015 to control population growth, and after 2015 when the one-child policy was stopped. Furthermore, the statistical t-test is used to compare labour productivity index.

Data Collection

This study employs retrospective data from 1983 to 2022 obtained from reliable international sources. The data has been extracted from the databases of the World Bank, National Bureau of Statistics of China, and United Nations (Table 1). The data used are divided into three different categories: 1) data on the assessment of labour productivity, 2) data on foreign factors affecting labour productivity, and 3) data on domestic factors affecting labour productivity.

Table 1 Description and measurement of the variables used in this study

Dimension	Variables	Description/Measurement	Source of Data
Labour productivity	LPIP, LPIS, LPIT and LPITO	Labour Productivity Index $= \frac{Q_{t,i}/Q_{0,i}}{L_{t,i}/L_{0,i}}$	Authors' calculation from the National Bureau of Statistics of China
Foreign Factors			
Trade openness	TR	Trade openness ((import + export)/GDP)	Authors' calculation from the National Bureau of Statistics of China
Investment	FD	Foreign Direct Investment Actually Utilised Value (percentage of GDP)	National Bureau of Statistics of China
The country's accession to the World Trade Organization	WTO	Dummy variable 1, if joining the WTO, 0 if not joining the WTO	Morrison (2001) Deckers (2004)
Domestic factors			
Capital-labour ratio	KL	Capital-labour ratio (gross fixed capital formation per labour force)	Authors' calculation from the World Bank
Human capital	HE	Government health expenditure	National Bureau of Statistics of China
	ED	Government education expenditure	National Bureau of Statistics of China
	NG	Number of graduates from regular institutions of higher education	National Bureau of Statistics of China
Population structural change	LI	Life expectancy at birth (year)	World Bank
	BI	Birth rate, crude (per 1,000 people)	World Bank
Economic structural change	IA	Share of output value in the industry to the agriculture sector	Authors' calculation from the World Bank and United Nations
	SA	Share of output value in the service to agriculture sector	Authors' calculation from the World Bank and United Nations
One-child policy	CHILD	Dummy variable: 1 if using the one-child policy, 0 if the one-child policy is cancelled	Bongaarts and Greenhalgh (1985)

The Conceptual Framework

The conceptual framework for this research is divided into two parts; the first part of the study examines the foreign and domestic factors influencing labour productivity through a comprehensive assessment of the literature. The categorisation of foreign factors involves two fundamental components: trade openness and investment, whilst the factors influencing domestic labour productivity can be categorised into four main elements: capital-labour ratio, human capital, economic structural change, and demographic structural change, as depicted in Figure 3. Further, measuring and comparing labour productivity at the macro level by type of data can be depicted as shown in Figure 4.

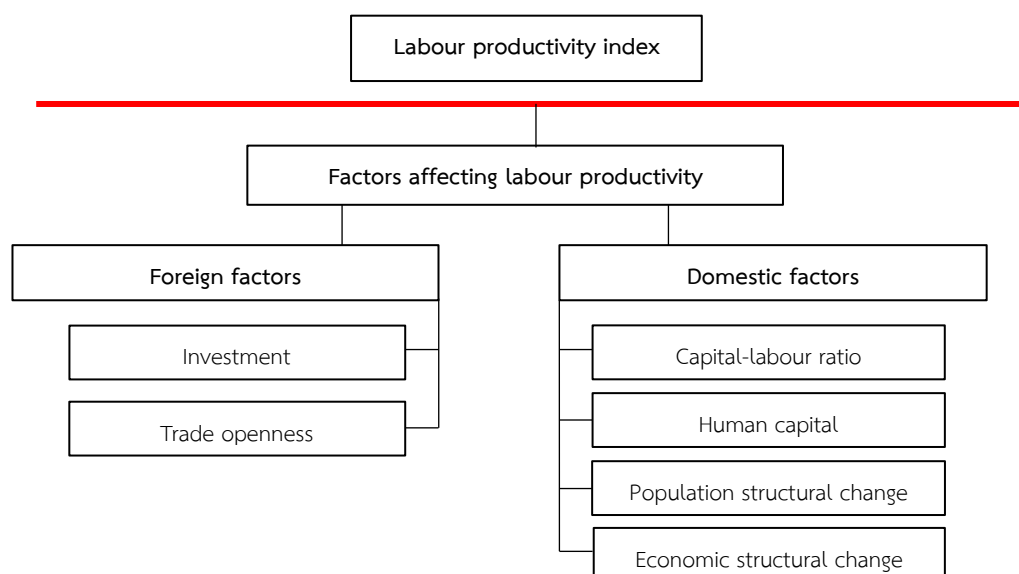

Figure 3 Conceptual Framework of Part 1: Factors affecting labour productivity

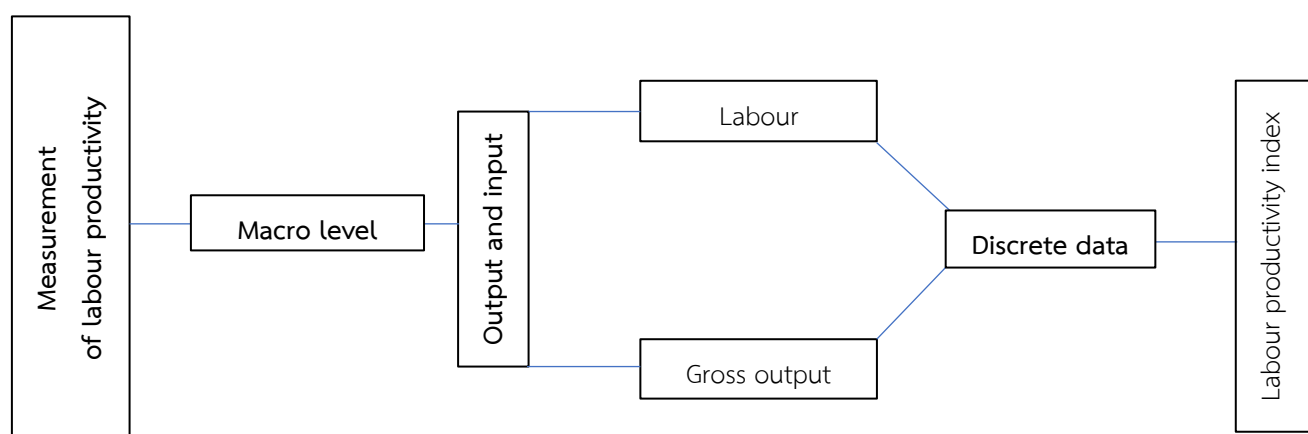

Figure 4 Conceptual Framework of Part 2: Labour productivity measurement

Research Results

The descriptive statistics for the variables prior to empirical analysis are presented in Table 2 showing the mean and standard deviations, as well as the maximum and minimum levels of all variables. However, according to the above-mentioned descriptive statistics, the variables have different units, and this study, therefore, uses various log transformations.

Table 2 Summary of available descriptive statistics used in this study for 1983 to 2022

Variables	Mean	Minimum	Maximum	Std. Deviation
LPITO	1175.04	107.68	4487.14	1347.28
LPIP	880.80	118.95	3536.75	1022.60
LPIS	638.74	77.67	2223.55	652.24
LPIT	709.93	92.60	2513.34	756.08
TR	0.38	0.14	0.64	0.12
FDI	70,203.31	920.00	189,132.41	56,590.23
KL	2643.82	133.69	10215.66	3165.01
HE	73,881.28	1,101.65	341,165.23	101,481.89

Table 2 Summary of available descriptive statistics used in this study for 1983 to 2022 (continue)

Variables	Mean	Minimum	Maximum	Std. Deviation
ED	196,035.83	4,791.18	589,810.51	210,868.78
NG	3,320,662.58	287,000.00	9,672,565.00	3,037,915.34
LI	72.67	65.90	78.59	4.01
BI	15.03	6.77	23.33	4.26
IA	3.50	1.36	5.63	1.46
SA	3.58	0.71	7.60	2.22

Source: Researchers' computations.

Prior to data analysis, the Augmented Dickey-Fuller (ADF) test and the Phillips-Perron (PP) test (Table 5) are employed in this study to assess the stationarity of domestic and foreign factor variables, to avoid mean and variance in stationarity during different periods and to prevent spurious regression due to the use of secondary time series data. The ADF test is used to check for the presence of a unit root in a time series. It extends the Dickey-Fuller test by incorporating lagged differences to address higher-order serial correlation, and to enhance its robustness. The null hypothesis of the ADF test posits that the time series has a unit root (is non-stationary). If the test statistic is sufficiently negative, the null hypothesis is rejected, suggesting the series is stationary. The PP test, like the ADF test, examines the null hypothesis of a unit root. However, it differentiates itself by using non-parametric methods to correct for serial correlation and heteroskedasticity in the error terms, making it a robust alternative when these issues are present. Unlike the ADF test, the PP test does not include lagged difference terms but instead modifies the test statistics directly, except for LPIS stationarity at the beginning level. Therefore, the study of factors affecting labour productivity uses variables at the 1st Diff level.

Table 3 Unit root test

Variable	ADF		PP	
	Level	1st Diff	Level	1st Diff
lnLPIP	-2.52	-4.26***	-2.46	-4.17***
lnLPIS	-3.70**	-5.78***	-3.79**	-5.76***
lnLPIT	-2.41	-5.79***	-2.41	-5.78***
lnLPITO	-2.77	-5.18***	-2.77	-5.10***
lnTR	-2.16	-5.21***	-2.18	-5.16***
lnFDI	-2.39	-3.23*	-2.21	-3.25*
lnKL	-1.92	-3.52**	-2.11	-3.52**
lnHE	-4.83	-7.62***	-4.79	-8.98***
lnED	-2.07	-5.66***	-1.97	-5.63***
lnNG	-1.11	-3.68**	-1.67	-3.87***
lnLI	0.21	-5.57***	0.13	-5.59***
lnBI	-0.78	-5.55***	-1.40	-5.71***
lnIA	-0.96	-5.86***	-0.76	-5.92***
lnSA	-2.46	-4.26***	-2.60	-5.32***

Source: Researcher's computations.

NB: ***p<0.01, **p<0.05, *p<0.10

Table 4 shows that the models pass all the diagnostic tests. The next part of the analysis is the estimation of the long-run coefficients.

Table 4 Diagnostic tests

Test	Total Industry Sector	Primary Industry Sector	Secondary Industry Sector	Tertiary Industry Sector
Autocorrelation	No Autocorrelation	No Autocorrelation	No Autocorrelation	No Autocorrelation
Portmanteau Test	11.67 (0.47)	9.14 (0.69)	6.49 (0.89)	8.34 (0.75)
RESET test	2.38 (0.12)	0.25 (0.86)	2.67 (0.09)	2.25 (0.11)
Normality	1.20 (0.54)	0.98 (0.61)	0.90 (0.64)	0.31 (0.85)

Source: Researchers' computations.

NB: The figures in parenthesis () are p-values.

Table 5 indicates the variance inflation factor (VIF) values informing that multicollinearity is not a severe issue in your model, as all VIFs are below 10 (Gujarati and Porter, 2009; Montgomery, Peck, and Vining, 2021).

Table 5 Variance Inflation Factor (VIF)

Variable	VIF
$\Delta \ln TR$	2.22
$\Delta \ln FDI$	2.74
$\Delta \ln KL$	3.08
$\Delta \ln HE$	3.55
$\Delta \ln ED$	3.96
$\Delta \ln NG$	1.96
$\Delta \ln LI$	1.88
$\Delta \ln BI$	1.32
$\Delta \ln IA$	4.15
$\Delta \ln SA$	3.18
WTO Dummy variable	2.83
One-child policy Dummy variable	2.25

Table 6 indicates factors affecting labour productivity by production sector using robust estimation models; the data reveal that trade openness (TR) has negative impact on the total sector, primary, secondary, and tertiary sectors, with coefficient values of -0.19, -0.14, -0.24, and -0.18 and t-statistic values of -3.09, -2.85, -2.85, and -1.89 signifying considerable negative relationships at the 1% and 10% significance level respectively. The impact of FDI on labour productivity is positive in the total and primary industry sectors, while it is found the negative association in the secondary, and tertiary industry sectors. However, these relationships are not statistical significance that are the same as birth rate (BI) and joining WTO (Dummy WTO), which do not have significant effects either.

Capital-labour ratio (KL) has positive impact on the total sector, primary, secondary, and tertiary sectors, with coefficient values of 0.70, 0.81, 0.61, and 0.70 and t-statistic values of 5.07, 6.68, 4.63, and

3.80 respectively signifying strong positive relationship at the 1% significance level. Government health expenditure (HE) has negative impact on the total sector, primary, and secondary sectors, with coefficient values of -0.31, -0.33, and -0.34 and t-statistic values of -2.38, -2.76, and -2.23 correspondingly informing strong negative relationship at the 1% and 5% significance level. Government education expenditure (ED) has negative impact on the total sector, primary, and tertiary sectors, with coefficient values of -0.20, -0.25, and -0.23 and t-statistic values of -2.49, -3.32, and -1.85 respectively revealing strong negative relationship at the 1%, 5%, and 10% significance levels. Number of graduates from regular institutions of higher education (NG) has positive impact on the total sector and primary sectors, with coefficient values of 0.20 and 0.20 and t-statistic values of 1.89 and 2.13 illustrating strong positive relationship at the 5% and 10% significance levels. Also, life expectancy at birth (LI) has negative impact on the total sector, primary, and secondary sectors, with coefficient values of -8.97, -11.41, and -10.39 and t-statistic values of -2.06, -2.09, and -1.97 signifying strong negative relationship at the 5% and 10% significance levels. Share of output value in the industry to the agriculture sector (IA) has both negative and positive impact on the primary and secondary sectors respectively, with coefficient values of -0.78 and 0.46 and t-statistic values of -3.86 and 1.79 at the 1% and 10% significance level. Share of output value in the service sector to agriculture sector (SA) has negative and positive impact on the primary and secondary sectors respectively, with coefficient values of -0.42, -0.48, and 0.46 and t-statistic values of -3.19, -3.34, and 2.20 at the 1% and 5% significance levels. For one-child policy (Dummy CHILD) has positive impact on the total and primary with coefficient values of 0.04 and 0.06 and t-statistic values of 2.22 and 3.57 at the 1% and 5% significance levels.

Table 6 Factors affecting labour productivity by production sector using robust estimation models

Variable	Total Sector	Primary Sector	Secondary Sector	Tertiary Sector
$\Delta \ln TR$	-0.19 (-3.09)***	-0.14 (-2.85)***	-0.24 (-2.85)***	-0.18 (-1.89)*
$\Delta \ln FDI$	0.01 (0.26)	0.05 (1.28)	-0.01 (-0.13)	-0.05 (-0.66)
$\Delta \ln KL$	0.70 (5.07)***	0.81 (6.68)***	0.61 (4.63)***	0.70 (3.80)***
$\Delta \ln HE$	-0.31 (-2.38)**	-0.33 (-2.76)***	-0.34 (-2.23)**	-0.23 (-1.33)
$\Delta \ln ED$	-0.20 (-2.49)**	-0.25 (-3.32)***	-0.15 (-1.73)	-0.23 (-1.85)*
$\Delta \ln NG$	0.20 (1.89)*	0.20 (2.13)**	0.15 (1.55)	0.26 (1.64)
$\Delta \ln LI$	-8.97 (-2.06)*	-11.41 (-2.09)**	-10.39 (-1.97)*	-12.00 (-1.54)
$\Delta \ln BI$	-0.01 (-0.23)	0.01 (0.10)	-0.07 (-0.92)	-0.03 (-0.30)
$\Delta \ln IA$	-0.07 (-0.32)	-0.78 (-3.86)***	0.46 (1.79)*	-0.36 (-0.99)
$\Delta \ln SA$	-0.16 (-0.98)	-0.42 (-3.19)***	-0.48 (-3.34)***	0.46 (2.20)**
WTO Dummy variable	0.01 (0.71)	0.02 (1.52)	-0.01 (-0.40)	0.01 (0.24)
One-child policy Dummy variable	0.04 (2.22)**	0.06 (3.57)***	0.02 (1.00)	0.02 (0.69)
Cons	0.04 (1.45)	0.04 (1.69)	0.06 (1.94)*	0.02 (0.45)
R-squared	0.92	0.94	0.93	0.82
Durbin-Watson d-statistic	2.01	1.74	2.15	1.78
F-statistic	43.87***	73.68***	39.87***	9.69***

Source: Researchers' computations.

NB: *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.10$; the figures in parenthesis () are p-values.

To measure and evaluate Chinese labour productivity across different sectors, the results of the study at Table 7 reveals that before joining the World Trade Organization (WTO) (1978–2000), China's total average labour productivity index (LPITO) is 160.07, with an average growth rate of 6.05%. After joining the WTO, the LPI rises to 2,102.07, with an average growth rate of 12.07%. In addition, a comparison of the LPIs by sector reveals that before joining the WTO, the average LPI of the primary industry (LPIP) is the highest at 158.61, with an average growth rate of 4.56% followed by the secondary industry (LPIS) at 122.17, with an average growth rate of 4.79%; and the tertiary industry (LPIT) at 124.71, with an average growth rate of 4.40%. According to the data, after joining the WTO in 2001, China's LPI increases significantly compared to previous years (LPITO = 2,102.07; LPIP = 1,555.54; LPIS = 1,104.93; LPIT = 1,204.61). This increase can be attributed to a number of inter-related factors after joining the WTO, which have jointly improved the efficiency and output of China's labour force.

The t-test statistic is computed to compare the difference in the LPI between before and after China's WTO membership. The results show that the t-statistic value for the LPITO equals to -6.62 with a p-value of 0.00, indicating a significant statistical difference between before and after China's WTO membership. When comparing each sector, the LPIP t-statistic value is shown as -5.92 with a p-value of 0.00, the LPIS t-statistic value equals -7.35 with a p-value of 0.00, and the LPIT t-statistic value is illustrated as -6.97 with a p-value of 0.00, indicating a significant statistical difference between before and after China's WTO membership.

Table 7 Comparison of the average LPI from 1978 to 2000 and from 2001 to 2023

LPI by Sectoral	China Joined the WTO	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	t-Statistic	Average Growth Rate (%)
LPIP	1978–2000	158.61	42.18	8.80	-5.92***	4.65
	2001–2023	1,555.54	1,130.28	235.68		13.38
LPIS	1978–2000	122.17	42.86	8.94	-7.35***	4.79
	2001–2023	1,104.93	639.74	133.39		10.59
LPIT	1978–2000	124.71	36.43	7.60	-6.97***	4.40
	2001–2023	1,240.61	766.77	159.88		11.30
LPITO	1978–2000	160.07	63.54	13.25	-6.62***	6.05
	2001–2023	2,102.07	1,406.05	293.18		12.72

Source: Researchers' computations.

Note: *, ** and *** indicate significance at the 10%, 5%, and 1% levels, respectively.

A comparison of the LPI before and after China's one-child policy reveals that before the policy (1978–2014), the LPITO index value is 538.37, with an average growth rate of 10.06%. However, following the termination of the one-child policy, the LPITO increases to 3,567.70, exhibiting an average growth rate of 6.69%. After rescinding its one-child policy (2015–2023), the LPIP value is shown as 2,735.53 with an average growth rate of 7.37%, followed by the LPIT index value of 2,034.18 with an average growth rate of 6.04% and LPIS value of 1,758.16 with an average growth rate of 5.90%, respectively.

The t-test statistic was applied to compare the difference in the LPI before and after China's one-child policy. The results showed that for the LPITO, the t-statistic was equal to -11.94 with a p-value of

0.59; for LPIS, the t-statistic was equal to -10.83 with a p-value of 0.97, while the LPIT had a t-statistic equal to -11.46 with a p-value of 0.94; these indicate that there are no significant statistical differences between the period of before and after China's one-child policy. However, when comparing the primary industry sector before and after China's one-child policy, the t-statistic value for the LPIP index equals -10.08 with a p-value of 0.04 at 5% of significance levels, indicating significant statistical difference between before and after China's one-child policy.

Table 8 Comparison of the average LPI from 1978 to 2014 and from 2015 to 2023

LPI by Sectoral	One-Child Policy	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	t-Statistic	Average Growth Rate (%)
LPIP	1978–2014	400.16	461.14	75.81	-10.08**	9.30
	2015–2023	2735.53	656.61	218.87		7.37
LPIS	1978–2014	335.13	355.72	58.48	-10.83	8.16
	2015–2023	1758.16	342.08	114.03		5.90
LPIT	1978–2014	353.91	400.82	65.89	-11.46	8.44
	2015–2023	2034.18	364.39	121.46		6.04
LPITO	1978–2014	538.37	672.76	110.60	-11.94	10.06
	2015–2023	3567.70	726.91	242.30		6.69

Source: Researchers' computations.

NB: **p<0.05

Discussions

The results of this study that shows the rise of the LPI index since joining the WTO of China, which provides China with more access to the global market by reducing trade barriers and tariffs. The expansion of relaxed market access has stimulated a substantial increase in exports, leading Chinese manufacturers to expand production scale and improve operational efficiency (Branstetter and Lardy, 2006). Due to the incentives of global market competition, Chinese manufacturers have to adapt to the need of market, adopt advanced technologies, and optimise manufacturing processes to improve labour productivity. At the same time, joining the WTO has greatly increased China's attractiveness to foreign direct investment (FDI). Multinational corporations are more willing to invest in China, bringing large amounts of capital, state-of-the-art technology, and management experience (Hale and Long, 2011). FDI not only creates jobs but also promotes the transfer of skills and knowledge to the local workforce. The influx of FDI is crucial to the modernisation of Chinese industry and productivity improvement, especially in areas such as electronics and automobile manufacturing. Increased interaction with foreign companies and integration into the global supply chain have enabled Chinese companies to access cutting-edge technology and international best practices. This contact has brought significant technology transfer, promoting modernisation and productivity improvement (Hu and Jefferson, 2009). In addition, competitive pressure from foreign companies has also forced Chinese companies to further innovate and improve production processes, promoting the growth of labour productivity.

In addition, the increase in job opportunities since joining the WTO has led to a strong demand for all types of human resources, resulting in the Chinese government and the private sector investing

heavily in education and vocational training. At the same time, both the Chinese government and the private sector have focused on upgrading the skills of the workforce to meet the needs of a more complex economy (Fleisher et al., 2010). This emphasis on human capital development ensures that the workforce can effectively utilise new technologies and equipment, thereby improving productivity. China's rapid integration into the global economy has enabled companies to achieve economies of scale. Producing for a larger global market has enabled companies to reduce unit costs and improve efficiency (Whalley and Xin, 2010). Longer production cycles and spreading fixed costs over more production units have led to significant cost savings and productivity gains. Joining the WTO has also prompted China to improve its business environment, attracting and retaining investment. This includes better protection of intellectual property rights, a more transparent regulatory framework, and improved infrastructure (Zhao and Webster, 2011). These improvements have created a more favourable environment for companies to operate, enhancing productivity.

Regarding the implementation of the one-child policy, the study is found significant differences in the LPI of China's primary industrial sector (including agriculture, forestry, fishery, and mining). This population policy had a profound impact on the labour force, resulting in significant changes in labour productivity before and after the policy is implemented. Before the implementation of the one-child policy, China's population has been grown rapidly, providing sufficient labour for the primary industry. The agricultural system was labour-intensive, with low mechanisation and productivity levels (Banister, 1987). The abundant labour supply kept wages low and hindered investment in productivity-enhancing technologies. However, the implementation of the one-child policy led to a sharp drop in the birth rate and a gradual decline in the working-age population (Feng, Cai, and Gu, 2013). This demographic change led to a labour shortage in the primary industry, especially in rural areas. The reduction in the labour force pushed up wages, incentivising farmers and other primary industry operators to invest in mechanisation and more efficient agricultural practices to maintain production levels.

According to foreign factors, trade openness and FDI, have impacted labour productivity across different sectors in China. This study highlights these factors' complex and often adverse effects on labour productivity in the total industry, primary, secondary, and tertiary sectors. The negative effects of trade openness can be attributed to several factors. The influx of foreign goods and services may outcompete local producers, leading to reduced domestic output and employment (Wang, 2012). This competitive pressure discourages investment in productivity-enhancing innovations and leads to a specialisation in lower value-added activities, depressing overall productivity levels. Moreover, trade openness exposes the primary sector to global commodity price volatility and external shocks, exacerbating the negative impact due to its reliance on traditional production methods and limited access to advanced technologies. Consistent with the research of Zhang, Chen, and Wang (2022), the present study reveals that although trade openness has several positive factors, it also has potentially negative effects on labour productivity, such as increased competition, misallocation of resources, worker displacement, short-term adjustment costs, and wage inequality.

The secondary sector faces intense competition from both developed and developing countries, leading to a "race to the bottom" in terms of labour costs and working conditions, undermining productivity growth. The tertiary sector, which includes services such as finance, education, and

healthcare, also faces challenges from trade openness. Increased competition from foreign service providers can lead to market saturation, downward pressure on wages, and inefficiency, particularly in lower-skilled jobs (Ismail et al, 2012; Fatima, 2020). FDI has been a critical driver of China's economic growth, bringing in capital, technology, and management expertise. However, the impact of FDI on labour productivity varies across sectors. This study reveals that FDI has a positive effect on labour productivity in the total and primary industry sectors, though the impact is not statistically significant (Choe, 2003; and Ciruelos and Wang, 2005). In contrast, the secondary and tertiary sectors experience negative effects, suggesting that while FDI can introduce advanced technologies and practices, the varying absorptive capacity of local industries affects overall productivity gains. FDI's benefits, such as technology transfer and management know-how, may take time to diffuse across all sectors, leading to an initially muted impact on labour productivity (Ciruelos and Wang, 2005). In addition, the findings reveal that there is no statistically significant impact across the total, primary, secondary, and tertiary sectors according to joining the WTO of China. While WTO membership likely exposes these sectors to global competition, prompting some improvement in efficiency and productivity, these changes may not strong enough to be conclusive.

Regarding the domestic factors, first of all, the capital-labour ratio, which measures the amount of capital available per worker, is a key determinant of labour productivity for this study. In China's rapidly developing economy, this ratio has significant implications across all sectors. A higher capital-labour ratio generally leads to increased labour productivity (Helpman and Krugman, 1987). These advancements illustrate how significant capital investment, coupled with technological progress, contributes to substantial labour productivity gains, promoting balanced growth across all sectors (Battisti, Del Gatto, and Parmeter (2018).

Government health expenditure is another crucial factor influencing labour productivity in China. According to the study, increased health expenditure often correlates with decreased labour productivity across various sectors. This relationship can be attributed to several reasons. High health expenditure may indicate underlying health issues in the workforce, leading to absenteeism, reduced work hours, and lower overall productivity (Smith, 1999; Bloom, Canning, and Sevilla, 2004). Additionally, substantial government spending on health might divert resources from other productive investments. In the primary industry, which relies heavily on manual labour, the negative impact of health expenditure is particularly pronounced. Poor health conditions, especially in rural areas, can lead to decreased physical capacity and productivity. Issues like malnutrition, occupational hazards, and limited access to healthcare facilities exacerbate the negative effects on productivity (Barro, 1996; Strauss and Thomas, 1998; Bloom and Sachs, 1998; Grossman, 2000).

Education is widely recognized as a critical driver of economic growth and productivity, but the relationship between government education expenditure and labour productivity in China is complex. This study reveals that increased educational spending does not immediately enhance productivity, potentially due to inefficiencies in fund allocation and a lag between investment and returns (Hanushek & Woessmann, 2008; Pritchett, 2001; Zhao & Liu, 2018). In primary industries, such as agriculture, which rely on manual labour, formal education has limited applicability, and the negative impact of education spending is more pronounced. Rural areas, where these industries are concentrated, often have poor

educational infrastructure, resulting in less effective outcomes (Psacharopoulos & Patrinos, 2004; Foster & Rosenzweig, 1995). In secondary industries like manufacturing and construction, the negative effect of education spending is less significant but still present. The tertiary sector, which requires higher levels of specialized skills, benefits more from education. However, if there is a mismatch between education outcomes and labour market demands, increased spending may not lead to proportional productivity gains (Heckman, Stixrud & Urzua, 2006).

Higher education, however, has significantly boosted productivity in China. By equipping individuals with critical thinking, problem-solving skills, and technical expertise, higher education enables graduates to adapt to technological changes and innovate within their sectors (Barro & Lee, 2013; Hanushek & Woessmann, 2008). Research and development (R&D) activities in universities further contribute to innovation and labour productivity (Cohen, Nelson & Walsh, 2002). Life expectancy at birth, commonly seen as a positive indicator of socio-economic development, paradoxically negatively affects labour productivity in China. An aging workforce, less adaptable to new technologies and physically capable, contributes to lower productivity (Bloom, Canning & Sevilla, 2004). Additionally, a growing proportion of retirees increases financial burdens on the working-age population, diverting resources from productive investments (Cutler et al., 1990). Structural economic changes, particularly the shift from agriculture to industry and services, have also shaped labour productivity. The primary sector suffers from labour shortages and reduced investment, while the secondary sector benefits from economies of scale and technological advancements (Lewis, 1954; Timmer, 2009). The tertiary sector has seen productivity gains driven by education, specialized skills, and technological advances (Szirmai, 2012; Herrendorf, Rogerson & Valentinyi, 2014). China's one-child policy has had varying impacts across sectors, positively influencing total industry productivity by shifting the workforce's age and experience distribution. However, its effect on secondary and tertiary sectors has not been statistically significant (Cai & Wang, 2010).

Originality and Body of Knowledge

The article is a comprehensive analysis of labour productivity across different industrial sectors, emphasizing external factors such as trade openness and foreign direct investment (FDI), alongside domestic elements including the one-child policy, capital-labour ratio, health and education expenditures, and demographic shifts. The study provides a distinctive viewpoint on China's economic development, especially presenting its entrance to the World Trade Organization (WTO), highlighting a significant rise in productivity propelled by improved market access, technology transfer, and structural changes. It reveals the varied effects of FDI, demonstrating beneficial impacts on the primary sector while yielding less consistent outcomes in secondary and tertiary businesses. The research underscores the problems presented by domestic causes, particularly the adverse impacts of health expenditure and an aging population on labour productivity. The findings offer significant insights into the impact of external integration and domestic policies on worker productivity, enhancing the comprehension of the elements affecting China's economic growth and labour productivity trajectory.

Conclusions

The study indicates that Chinese labour productivity has been markedly increased after entry into the World Trade Organization (WTO) in primary, secondary, and tertiary sectors, propelled by augmented market access, FDI, technology transfer, and structural reforms, while the one-child policy has exerted a more complex influence, resulting in notable productivity enhancements in the primary sector due to mechanization and heightened efficiency driven by labour shortages. The research underscores the intricate impacts of trade liberalization and FDI on labour productivity. Trade openness typically exerted a detrimental effect across various sectors, although the impact of FDI was ambivalent, yielding beneficial outcomes for primary industries but negative or negligible effects on secondary and tertiary sectors. The study additionally investigates the influence of domestic factors, including the capital-labour ratio, human capital, demographic and economic structural changes on labor productivity. The findings indicate both negative and positive associations.

Recommendations

1. Policymaking Recommendations

1.1 In terms of trade openness policy, China's government may have to maintain policy stability and provide parallel support for the development of domestic industries by ensuring the robustness of the implementation process, avoiding excessive external competition affecting key industries, supporting the development of high-end manufacturing and innovative technology-based industries, and maintaining stable productivity growth to enhance competitiveness in the globalized market.

1.2 In terms of investment, the government may have to establish the restrictions on cross-sector foreign direct investment in the primary and secondary industries, using advanced equipment to promote improved production efficiency in the primary industry and achieve agricultural modernization. At the same time, it may promote the expansion and technological change of capital-intensive production methods in the secondary industry to improve efficiency and increase output. It may continue to open to high-end tertiary industries to attract new technologies and new capital.

1.3 By improving the healthcare system and enhancing the health outcomes of workers, this may ensure sustainable growth in labour productivity. The negative impact on labour productivity caused by poor health conditions can be addressed through targeted policies aimed at improving healthcare services in rural or labour-intensive industries. Reasonable medical expense reductions or subsidies by government may trigger to preventive health care or any collaborating schemes among government, enterprises, and industries.

1.4 Chinese government may strengthen the cooperation between schools, institutions, and enterprises to match the needs of education with those of institutions and enterprises. The state can increase support for vocational and technical training through policy guidance. For cultivating workers with different industry needs, special skill improvement measures are adopted, and assessments are conducted through certificates, experience, and years of experience, to improve workers' labour productivity, diversify their employment opportunities, and enhance the overall labour productivity of society.

1.5 The government may mitigate the negative impact of population aging on labour productivity by managing population changes and formulating relevant policies. This may include encouraging delayed retirement, investing in lifelong learning to keep older workers' skills up-to-date, and promoting automation and other technologies that can compensate for a shrinking workforce. Also, government may continue to encourage residents to have more children, increase parental benefits, reduce the burden of raising children; this could increase the birth rate.

1.6 During economic downturns, the government can promote structural economic change, cautiously guide structural economic change, and ensure that the transition from agriculture to industry and services does not result in productivity losses. The government has to continue investing in infrastructure, innovation, and human capital development in order to enhance productivity growth and minimize negative impacts on labour intensive industries in the long run.

2. Recommendations for Future Research

2.1 The findings of this study are specific to China and may not be applicable to other countries with different economic structures, cultural contexts, or policy environments. Therefore, future studies may have to modified to fit with the economies and societies of each country.

2.2 The study broadly categorises the economy into primary, secondary, and tertiary sectors. This generalisation may overlook the nuanced differences within each sector, such as variations in labour productivity within the sub-sectors of manufacturing or services. Therefore, future studies should consider variables directly related to each sector, such as capital-labour ratio, educational expenses of each sector, etc.

Limitations of This Study

The study has several limitations that could impact the generalisability and interpretation of the findings:

1. The study focuses on specific time periods, particularly before and after significant policy changes like China's WTO accession and the one-child policy. While this provides valuable insights, the findings may not fully capture long-term trends or account for external factors such as global economic and political instability that influence labour productivity over extended periods.

2. The study primarily examines domestic and policy-related factors but may not fully account for the impact of global economic conditions, technological advancements, or international trade dynamics, which could also significantly affect labour productivity.

3. This study employs only quantitative analysis, so future study may use qualitative analysis or mixed method for covering more details.

References

- Banister, J. (1987). *China's Changing Population*. Stanford: Stanford University Press.
- Barro, R. J. (1996). Health and economic growth. *World Health Organization*, 1-47.
- Barro, R. J., & Lee, J. W. (2013). A new data set of educational attainment in the world, 1950–2010. *Journal of development economics*, 104, 184-198.

- Battisti, M., Del Gatto, M., & Parmeter, C. F. (2018). Labour productivity growth: disentangling technology and capital accumulation. *Journal of Economic Growth*, 23, 111-143.
- Bloom, D. E., Canning, D., & Sevilla, J. (2004). The effect of health on economic growth: a production function approach. *World development*, 32(1), 1-13.
- Bloom, D. E., Sachs, J. D., Collier, P., & Udry, C. (1998). Geography, demography, and economic growth in Africa. *Brookings papers on economic activity*, 1998(2), 207-295.
- Bongaarts, J., & Greenhalgh, S. (1985). An alternative to the one-child policy in China. *Population and Development Review*, 11(4), 585-617.
- Branstetter, L. G., & Lardy, N. R. (2006). *China's embrace of globalization*. Cambridge: National Bureau of Economic Research.
- Cai, F., & Wang, M. (2010). Growth and structural changes in employment in transition China. *Journal of Comparative Economics*, 38(1), 71-81.
- Choe, J. I. (2003). Do foreign direct investment and gross domestic investment promote economic growth?. *Review of development economics*, 7(1), 44-57.
- Ciruelos, A., & Wang, M. (2005). International technology diffusion: Effects of trade and FDI. *Atlantic Economic Journal*, 33, 437-449.
- Crane, B., Albrecht, C., Duffin, K. M., & Albrecht, C. (2018). China's special economic zones: an analysis of policy to reduce regional disparities. *Regional Studies, Regional Science*, 5(1), 98-107.
- Cutler, D. M., Poterba, J. M., Sheiner, L. M., Summers, L. H., & Akerlof, G. A. (1990). An aging society: opportunity or challenge?. *Brookings papers on economic activity*, 1990(1), 1-73.
- De Janvry, A., & Sadoulet, E. (2010). Agricultural growth and poverty reduction: Additional evidence. *The World bank research observer*, 25(1), 1-20.
- Deckers, W. (2004). China, globalisation and the world trade organisation. *Journal of Contemporary Asia*, 34(1), 102-119.
- Fatima, S., Chen, B., Ramzan, M., & Abbas, Q. (2020). The nexus between trade openness and GDP growth: Analyzing the role of human capital accumulation. *Sage Open*, 10(4), 2158244020967377.
- Feng, W., Cai, Y., & Gu, B. (2013). Population, policy, and politics: how will history judge China's one-child policy?. *Population and development review*, 38, 115-129.
- Fleisher, B., Li, H., & Zhao, M. Q. (2010). Human capital, economic growth, and regional inequality in China. *Journal of development economics*, 92(2), 215-231.
- Foster, A. D., & Rosenzweig, M. R. (1995). Learning by doing and learning from others: Human capital and technical change in agriculture. *Journal of political Economy*, 103(6), 1176-1209.
- Gollin, D., Parente, S., & Rogerson, R. (2002). The role of agriculture in development. *American economic review*, 92(2), 160-164.
- Grossman, M. (2000). The human capital model. In *Handbook of health economics* (Vol. 1, pp. 347-408). Amsterdam: Elsevier.
- Gujarati, D., & Porter, D. C. (2009). *Basic Econometrics*. (5th Edition). New York: McGraw Hill.
- Hale, G., & Long, C. (2011). Are there productivity spillovers from foreign direct investment in China?. *Pacific Economic Review*, 16(2), 135-153.

- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2008). The role of cognitive skills in economic development. *Journal of economic literature*, 46(3), 607-668.
- Heckman, J. J., Stixrud, J., & Urzua, S. (2006). The effects of cognitive and noncognitive abilities on labour market outcomes and social behavior. *Journal of Labour economics*, 24(3), 411-482.
- Helpman, E., & Krugman, P. (1987). *Market structure and foreign trade: Increasing returns, imperfect competition, and the international economy*. Massachusetts: MIT press.
- Herrendorf, B., Rogerson, R., & Valentinyi, A. (2014). Growth and structural transformation. *Handbook of economic growth*, 2, 855-941.
- Hu, A. G., & Jefferson, G. H. (2009). A great wall of patents: What is behind China's recent patent explosion?. *Journal of Development Economics*, 90(1), 57-68.
- Huang, Y. (2010). Debating China's economic growth: The Beijing consensus or the Washington consensus. *Academy of Management Perspectives*, 24(2), 31-47.
- Ismail, R., Rosa, A., & Sulaiman, N. (2012). Globalisation and labour productivity in the Malaysian manufacturing sector. *Review of economic and finance*, 2, 76-86.
- Lewis, W. A. (1954). Economic development with unlimited supplies of labour. *The Manchester School*, 22(2), 139-191
- Lin, J. Y. (2011). *Demystifying the Chinese economy*. Cambridge: Cambridge university press.
- Liu, X., Parker, D., Vaidya, K., & Wei, Y. (2001). The impact of foreign direct investment on labour productivity in the Chinese electronics industry. *International business review*, 10(4), 421-439.
- Mahbobi, M., & Tiemann, T. K. (2015). *Regression basics. Introductory Business Statistics with Interactive Spreadsheets-1st Canadian Edition*. Victoria, B.C.: BCcampus.
- Montgomery, D. C., Peck, E. A., & Vining, G. G. (2021). *Introduction to linear regression analysis*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Morrison, W. M. (2001). *China and the World Trade Organization*. Washington, DC: Library of Congress.
- National Bureau of Statistics of China. (2024). *China Statistical Yearbook 2023*. Beijing: National Bureau of Statistics of China.
- Pritchett, L. (2001). Where has all the education gone?. *World Bank Economic Review*, 15(3), 367-391.
- Psacharopoulos, G., & Patrinos, H. A. (2004). Returns to investment in education: a further update. *Education economics*, 12(2), 111-134.
- Sawangloke, W., Santipolwut, S., & Thamma-Apirom, R., (2019). Measurement and Comparison of Labour Productivity in the ASEAN. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 14(2), 77-98.
- Smith, A. (1937). *The wealth of nations*. New York: Modern Library.
- Strauss, J., & Thomas, D. (1998). Health, nutrition, and economic development. *Journal of economic literature*, 36(2), 766-817.
- Szirmai, A. (2012). Industrialisation as an engine of growth in developing countries, 1950-2005. *Structural change and economic dynamics*, 23(4), 406-420.
- Timmer, C. P. (2009). *A world without agriculture: The structural transformation in historical perspective*. Washington, DC: Aei Press.
- Wang, Y. (2012). Openness and productivity: The role of imports, FDI and international telecommunications. *Latin american journal of economics*, 49(1), 125-145.

- Whalley, J., & Xian, X. (2010). China's FDI and non-FDI economies and the sustainability of future high Chinese growth. *China Economic Review*, 21(1), 123-135.
- World Bank. (2024). *Birth rate, crude (per 1,000 people)*. Washington, DC: World Development Indicators.
- Zhang, H., Chen, S., & Wang, S. (2022). Impact of economic growth and labour productivity dispersion on energy intensity in China. *Energy*, 242, 123004.
- Zhao, H., & Liu, Y. (2018). Where has all the education gone? Everywhere but into growth. *Computational Economics*, 51, 35-74.
- Zhao, Y., & Webster, C. (2011). Land dispossession and enrichment in China's suburban villages. *Urban Studies*, 48(3), 529-551.

The Effect of Government Expenditure on Private Consumption

Thitiya Nakgray^{1*} and Kanokwan Chanchaoenchai²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: thitiya.nak@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study the effect of the total government expenditure on private consumption expenditure. This study used time series data from the first quarter of 2009 to the last quarter of 2022, a total of 56 observations, collected from Office of the National Economics and Social Development Council and Bank of Thailand and Ministry of Commerce. The cointegrating test by method of Johansen and Juselius was used for long-run relationship test of variables. The Error Correction Model was applied to measure short-run adjustment toward long-run equilibrium. This study found that the total government expenditure and consumer price index were positively correlated with the private consumption. On the other hand, the average wage, policy rate and economic condition variable shown negative effect. Moreover, the private consumption's short-run adjustment decreased at 9 percent per quarter. Therefore, the government sector should stimulate the private consumption by increasing in the government expenditure and other factors, including reduction of the policy rate from the central bank.

Keywords: Government Expenditure, Private Consumption, Long Term Equilibrium Relationship, Short Term Equilibrium Relationship

ผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อการบริโภคภาคเอกชน

ฐิตียา นาคกราย^{1*} และ กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thitiya.nak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐในภาพรวมต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ แบบอนุกรมเวลา รายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2565 รวมทั้งหมด 56 ไตรมาส ตัวแปรที่นำมาทำการศึกษประกอบด้วย รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน รายจ่ายภาครัฐ ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ โดยทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ด้วยวิธีการของ Johansen and Juselius และทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้นโดยใช้ Error Correction Model (ECM) ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐ และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน คือ เมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไป รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันด้วย ส่วนตัวแปรค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม คือ เมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไป รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม และการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้น พบว่า รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนมีการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวลดลงร้อยละ 9 ในไตรมาสถัดไป ดังนั้น นอกจากรายจ่ายภาครัฐแล้ว รัฐบาลควรกระตุ้นรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนผ่านปัจจัยอื่นด้วย รวมทั้งการปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายโดยธนาคารกลาง

คำสำคัญ: รายจ่ายภาครัฐ, รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน, ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว, ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้น

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

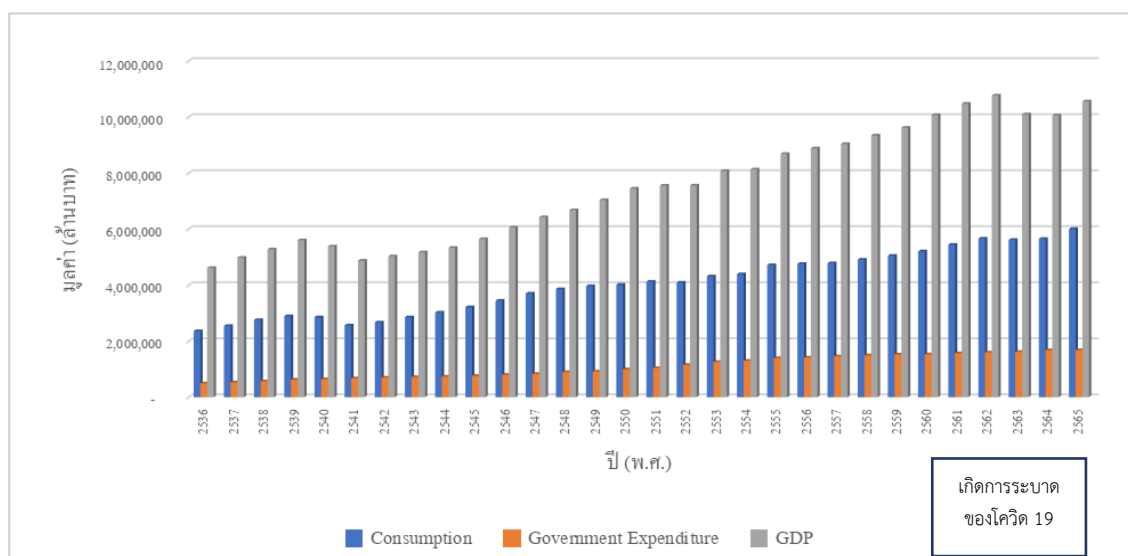
บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดียิ่งขึ้น รัฐบาลต้องมีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด รัฐบาลมีหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้แต่ละภาคส่วนมีความสมดุลซึ่งกันและกัน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 75 วรรคแรก ได้ระบุว่า “รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ ” (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจที่ต้องจัดสรรทรัพยากรของประเทศให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

การดำเนินนโยบายการคลังของรัฐบาล ปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ตามแนวคิดของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ได้ให้ความสำคัญกับภาครัฐบาลในการแทรกแซงเศรษฐกิจเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (เอื้อมพร พิชัยสนธิ์, 2557) เช่น ในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไปหรือเกิดเงินเฟ้อ จะมีการดำเนินนโยบายการคลังแบบหดตัว รัฐบาลลดรายจ่ายลงเพื่อเป็นการลดอุปสงค์มวลรวมลง หรือในช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีการดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัว รัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อให้อุปสงค์มวลรวมเพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งหาก

การดำเนินนโยบายการคลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายของรัฐบาลนั้นจะส่งผลกระทบต่อการบริโภคภาคเอกชนได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบและต่อเนื่องไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

โดยเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ในปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตการณ์การเงินหรือวิกฤตต้มยำกุ้ง และในปี พ.ศ. 2551 วิกฤตสินเชื่อซับไพรม์ที่ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การบริโภคของภาคเอกชนหดตัวลง รัฐบาลได้แทรกแซงระบบเศรษฐกิจโดยการดำเนินนโยบายแบบขาดดุลการคลัง เพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐ มีการกู้ยืมเงิน อัดฉีดเข้าสู่เศรษฐกิจและลดการจัดเก็บภาษี เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ จนทำให้เศรษฐกิจไทยกลับมาขยายตัวอีกครั้ง และในปี พ.ศ. 2562 เกิดการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง มีมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้การจ้างงานลดลง การตกงานเพิ่มมากขึ้น การบริโภคภาคเอกชนลดลง เนื่องจากมีความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลได้ออกมาตรการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน รวมทั้งเร่งการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เพื่อลดการสูญเสียและให้สถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

ภาพที่ 1 มูลค่าการบริโภคภาคเอกชนและรายจ่ายภาครัฐเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปีฐาน พ.ศ. 2545
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉะนั้น การใช้จ่ายของรัฐบาลจึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม แม้ว่าการใช้จ่ายของรัฐบาลนั้นเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือเป็นรายจ่ายเพื่อการพัฒนาสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ จะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการบริโภคของภาคเอกชน ซึ่งปี พ.ศ. 2533 - 2564 มีสัดส่วนมากที่สุด ในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 48- 56 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการศึกษาผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดแนวทางในการใช้จ่ายของภาครัฐ เพื่อรักษาและกระตุ้นเศรษฐกิจและสวัสดิการด้านสังคมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐในภาพรวมและปัจจัยเกี่ยวข้องที่มีต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แบบอนุกรมเวลา (Time Series Data) รายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2565 รวมทั้งหมด 56 ไตรมาส ได้แก่ ตัวแปรรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) รวบรวมจากรายงานภาวะเศรษฐกิจของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐ (G) ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) และอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) รวบรวมจากสถิติและข้อมูลเผยแพร่ของธนาคารแห่งประเทศไทย และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) รวบรวมจากฐานข้อมูลดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และมีการกำหนดตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ (DUM) ซึ่งหมายถึงภาวะเศรษฐกิจจากการระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงระยะเวลาที่ประชาชนมีการป้องกันโรคด้วยการใส่หน้ากาก ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจมหภาค ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นอนุกรมเวลา (Time Series Data) ซึ่งจำนวนไม่น้อยเป็นข้อมูลที่มีลักษณะไม่นิ่ง (Nonstationary) จึงต้องพิจารณาตัวแปรในแบบจำลองที่ไว้ว่าเป็นข้อมูลที่มีความนิ่ง (Stationary) หากตัวแปรที่ใส่ในแบบจำลองเป็นตัวแปรที่มีลักษณะไม่นิ่ง (Nonstationary) จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious) ทำให้ผลการทดสอบที่ได้ขาดความน่าเชื่อถือ จึงต้องมีการทดสอบ Unit Root ด้วยวิธี Augmented Dickey – Fuller (ADF) Test จากข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม จากนั้นจึงทำการทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาว (Cointegration) ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีการกำหนดตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงภาวะเศรษฐกิจในช่วงที่เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โรคโควิด 19) โดยค่าเท่ากับ 1 แทน ภาวะเศรษฐกิจภายหลังจากการระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงระยะเวลาที่ประชาชนมีการป้องกันโรคด้วยการใส่หน้ากาก คือ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา และค่าเท่ากับ 0 แทน ภาวะเศรษฐกิจก่อนมีการระบาดของโรคโควิด 19 คือ ก่อนไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 แล้วทำการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้น (Error Correction Model : ECM) เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจากระยะสั้นเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาลักษณะของรายจ่ายภาครัฐต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณในการศึกษาโดยการนำข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) มาทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา ศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นและระยะยาวของสมการรายจ่ายภาครัฐทั้งหมด สามารถแบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ด้วยวิธี Unit Root

เนื่องจากข้อมูลที่ศึกษาเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าตัวแปรในแบบจำลองมีลักษณะเป็นข้อมูลที่มีความนิ่ง (Stationary) หรือไม่ จึงต้องมีการทดสอบ Unit Root ด้วยวิธี Augmented Dickey – Fuller (ADF) Test จากข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) รายจ่ายภาครัฐ (G) ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI)

โดยในการทดสอบสมมติฐานว่าตัวแปรที่ใช้มีคุณสมบัติ Stationary หรือไม่ จะพิจารณาค่า Augmented Dickey – Fuller (ADF) test statistic กับค่าวิกฤต (Test Critical Values) ซึ่งหากค่า ADF test statistic มากกว่า Test Critical Values แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) นั่นคือ ตัวแปรมีคุณสมบัติมีความนิ่ง ณ ระดับ (At Level) หรือ Integrated of Order 0 หรือ I(0) แต่หากค่า ADF test statistic น้อยกว่า Test Critical Values แสดงว่า ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) นั่นคือ ตัวแปรมีคุณสมบัติไม่มีความนิ่ง ณ ระดับ (Nonstationary) จึงต้องทำให้ข้อมูลของตัวแปรอยู่ในรูปผลต่าง (Difference) ก่อน แล้วจึงทำการทดสอบความนิ่งอีกครั้ง โดยหากตัวแปรที่อยู่ในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (1st Difference) แล้วพบว่า ค่า ADF test statistic มากกว่า Test Critical Values แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) นั่นคือ ตัวแปรนั้นมีคุณสมบัติ Stationary จะเรียกตัวแปรว่า Integrated of Order 1 หรือ I(1) แต่หากตัวแปรที่อยู่ในรูปผลต่างลำดับที่ 1

ยังมีคุณสมบัติ Nonstationary จะต้องทำ Difference ในลำดับถัดไปจนกว่า ค่า ADF test statistic มากกว่า Test Critical Values นั่นคือ ตัวแปรที่ทำการศึกษาทำให้มีคุณสมบัติ Stationary ซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษาจะต้องมีอันดับความสัมพันธ์ที่ระดับเดียวกัน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) โดยวิธี Full Information Maximum Likelihood ของ Johansen and Juselius เป็นการศึกษาค่าความสัมพันธ์กันในระยะยาวหรือไม่ ซึ่งเป็นการทดสอบ Cointegration ที่มีหลายตัวแปร มีวิธีการ ดังนี้

- 1) หาอันดับความสัมพันธ์ของข้อมูล (Order of Integration) ของตัวแปรทุกตัว
- 2) ทำการทดสอบหาความล่าช้า (Time - lag) ของตัวแปร ด้วยเกณฑ์ Akaike Information Criterion (AIC) หรือ Schwarz Information Criterion (SC) โดยหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกแบบจำลอง คือ เลือกแบบจำลองที่มีค่า AIC หรือ SC ที่น้อยที่สุด แต่ในกรณีที่หลักเกณฑ์ทั้งสองมีค่าไม่สอดคล้องกัน จะพิจารณาค่า SC เป็นหลัก โดย Ender (2004) แนะนำว่าค่า AIC เหมาะสมกับการประมาณค่าข้อมูลที่มีขนาดเล็ก ส่วนค่า SC เหมาะสมกับการประมาณค่าข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้น ในการวิจัยนี้พิจารณาเลือกความล่าช้าที่เหมาะสมโดยใช้เกณฑ์ SC ในการตัดสินใจ

- 3) สร้างแบบจำลอง โดยใช้รูปแบบของ VAR Model ที่มีค่าคงที่และจำกัดแนวโน้มเวลาใน Cointegrating Vectors
- 4) หาค่า Cointegrating Vector โดยใช้ค่าสถิติทดสอบ 2 ค่า คือ ค่า Trace Test และค่า Maximal Eigenvalue Test แล้วเปรียบเทียบค่าสถิติที่คำนวณได้กับค่าวิกฤต

โดย หากค่าที่คำนวณได้มากกว่าค่าวิกฤต จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) คือ ทำการทดสอบไปจนกว่า จะไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้น (Error Correction Model : ECM)

กรณีที่ข้อมูลอนุกรมเวลามีคุณสมบัติเป็น Cointegration แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว แต่ในระยะสั้นอาจอยู่ในสภาพที่ไร้ดุลยภาพ ดังนั้น Error Correction Model (ECM) จึงเป็นแบบที่เชื่อมโยงค่าตัวแปรระหว่างระยะสั้นและระยะยาว (Chanchaoenchai, 2015) ภายใต้ข้อกำหนดที่ว่าดุลยภาพในระยะยาวต้องเกิดขึ้นจริง

โดยที่ค่าของตัวแปรตาม (Y_t) ในช่วงเวลาปัจจุบันนอกจากจะกำหนดโดยค่าของตัวแปรอิสระ (X) ในช่วงเวลาปัจจุบันแล้ว ยังถูกกำหนดด้วยค่าของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในช่วงเวลาก่อนหน้า การวัดค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา ($\hat{\epsilon}_{t-1}$) เป็นค่าความเบี่ยงเบนจากดุลยภาพในช่วงเวลา t หรือเรียกว่า Error Correction (EC) โดยค่าของ EC จะบอกให้รู้ว่าตัวแปรตาม จะเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อการไร้ดุลยภาพอย่างไร และในแบบจำลอง ECM จะนำค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term : ϵ_t) ที่ได้จากสมการที่เป็น Cointegration มาเป็นตัวแปรอิสระหนึ่งในแบบจำลองเชิงพลวัต เพื่อเชื่อมโยงผลของการปรับตัวในระยะสั้นและระยะยาวในแบบจำลองเดียวกัน

การสร้างแบบจำลอง ECM มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก ประมาณค่า Cointegration ด้วยวิธี OLS แล้วคำนวณหาค่า $\hat{\epsilon}_{t-1}$ โดยที่ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจะต้องมีการทดสอบ Stationary และควรมีอันดับความสัมพันธ์ระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

ขั้นตอนที่สอง กำหนดแบบจำลอง ECM ที่ต้องการ แล้วทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี OLS โดยค่าสัมประสิทธิ์หน้า $\hat{\epsilon}_{t-1}$ จะต้องมีความ < 0 (Ender, 2004 และ ฅนภัทร์ ใจเอื้อ, 2559)

สามารถจัดให้อยู่ในรูปแบบจำลอง ECM ได้ดังนี้

$$\Delta \text{CONS}_t = \alpha_0 + \sum_{i=1}^p \alpha_{2i} \Delta G_{t-i} + \sum_{i=1}^p \alpha_{3i} \Delta \text{WAG}_{t-i} + \sum_{i=1}^p \alpha_{4i} \Delta R_{t-i} + \sum_{i=1}^p \alpha_{5i} \Delta \text{CPI}_{t-i} + \alpha_{6i} \text{DUM}_{t-i} + \lambda \text{EC}_{t-1} + \epsilon_t$$

กำหนดให้

α_0	=	ค่าคงที่
$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \dots, \alpha_6$	=	ค่าสัมประสิทธิ์
ΔCONS_t	=	การบริโภคภาคเอกชนในปีที่ t
ΔG_{t-i}	=	รายจ่ายภาครัฐในปีที่ t-i
ΔWAG_{t-i}	=	ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยในปีที่ t-i
ΔR_{t-i}	=	อัตราดอกเบี้ยนโยบายในปีที่ t-i
ΔCPI_{t-i}	=	ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ในปีที่ t-i
DUM_{t-i}	=	ตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ ในปีที่ t
λ	=	ค่าที่วัดระดับความเร็วในการปรับตัวเข้าสู่ภาวะดุลยภาพในระยะยาว (Speed of Adjustment)
EC_{t-1}	=	ค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา ($\hat{e}_{t-1}$)
ε_t	=	ค่าความคลาดเคลื่อนที่มีคุณสมบัติ White Noise
t	=	ช่วงเวลา ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2565 รวมทั้งหมด 56 ไตรมาส

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ ตัวแปรที่นำมาศึกษาได้มาจากการตรวจสอบเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายภาครัฐและการบริโภคภาคเอกชน จึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ของการใช้จ่ายภาครัฐและการบริโภคภาคเอกชน คือ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) รายจ่ายของรัฐบาล จากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ เมื่อรัฐบาลมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจ เกิดการผลิตและการจ้างงาน ทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น รวมถึงจากผลการศึกษาของหทัยชนก สวัสดิ์ดี (2549) Gerald Mwangi Gichohi (2017) และ Yang Chen และคณะ (2014) ซึ่งพบว่า การใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้เกิดการผลิตการจ้างงานเพิ่มขึ้น เกิดการกระจายรายได้ การบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นด้วย

2) ค่าจ้างแรงงาน จากแนวคิดการบริโภคของนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ เมื่อระดับรายได้ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น จะทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น รวมถึงผลการศึกษาของระพีพรรณ คงนาค (2555) และเกศวลี กุลจันทร์ไพบูลย์ (2553) ที่พบว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงและรายได้ส่วนบุคคลสุทธิต่อหัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคภาคเอกชน

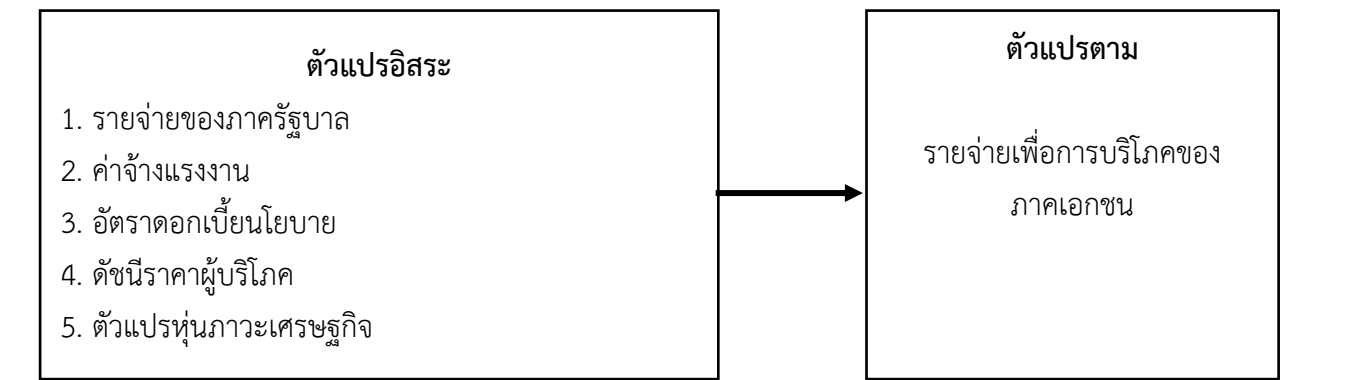
3) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย จากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก เมื่อผลตอบแทนจากการฝากเงินในรูปของอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้น ประชาชนจะยอมสละการบริโภคในปัจจุบันเพื่อบริโภคในอนาคต ทำให้ประชาชนบริโภคได้น้อยลง รวมถึงผลการศึกษาของระพีพรรณ คงนาค (2555) เกศวลี กุลจันทร์ไพบูลย์ (2553) และรัศมี งามกิจการ (2551) ที่พบว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคภาคเอกชน

4) ดัชนีราคาผู้บริโภค จากผลการศึกษาของสุภาวดี พิษโรจน์ (2558) และรัศมี งามกิจการ (2551) ซึ่งพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคลดลง

5) ตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาเนื่องจากเป็นตัวแปรที่สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ซึ่งเป็นภาวะที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและการคาดคะเนถึงอนาคต ซึ่งมีความไม่แน่นอน ทำให้ประชาชนชะลอการบริโภค โดยกำหนดให้ค่าเท่ากับ 1 แทนภาวะเศรษฐกิจภายหลังจากการระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงระยะเวลาที่ประชาชนมีการป้องกันโรคด้วยการใส่หน้ากาก คือ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1

ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา และค่าเท่ากับ 0 แทนภาวะเศรษฐกิจก่อนมีการระบาดของโรคโควิด 19 คือ ก่อนไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563

และตัวแปรตาม ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ด้วยวิธี Unit Root

การทดสอบ Unit Root ด้วยวิธี Augmented Dickey – Fuller (ADF) Test จากข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปร รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) รายจ่ายภาครัฐ (G) ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) ด้วยรูปแบบสมการแบบมีจุดตัดแกนและแนวโน้ม (Trend and Intercept)

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล พบว่า ในการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ระดับ (At Level) รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) มีค่า ADF test statistic มากกว่าค่าวิกฤต จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) แสดงว่า ข้อมูลมีความนิ่ง ณ ระดับ (Stationary at Level) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนตัวแปรอื่นๆ มีค่า ADF test statistic น้อยกว่าค่าวิกฤต ทำให้ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ แสดงว่าข้อมูลไม่มีความนิ่ง (Nonstationary) ณ ระดับ จึงต้องทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ผลต่างลำดับที่ 1 (At First Difference) ต่อไป

โดยการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ผลต่างลำดับที่ 1 พบว่า ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐ (G) ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนตัวแปรอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่า ตัวแปรมีความนิ่ง ณ ผลต่างลำดับที่ 1 (Stationary at First Difference) หรือ Integrated of Order 1

ดังนั้น เมื่อตัวแปรทั้งหมดมีความนิ่ง ณ ผลต่างลำดับที่ 1 ซึ่งมีความนิ่งของข้อมูลที่ระดับเดียวกัน จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาพิจารณาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวในขั้นตอนต่อไปได้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ระดับ และ ณ ผลต่างลำดับที่ 1

ตัวแปร	รูปแบบสมการ	ณ ระดับ		ณ ผลต่างลำดับที่ 1	
		ADF test statistic	ผลการทดสอบ	ADF test statistic	ผลการทดสอบ
CONS	Trend and Intercept	-3.65**	Stationary	-9.13*	Stationary
G	Trend and Intercept	-2.41	Nonstationary	-8.42*	Stationary
WAG	Trend and Intercept	-1.50	Nonstationary	-8.32*	Stationary
R	Trend and Intercept	-3.32	Nonstationary	-3.86**	Stationary
CPI	Trend and Intercept	-1.72	Nonstationary	-5.71*	Stationary

หมายเหตุ: * และ ** แสดงถึงระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และร้อยละ 95

2. ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) โดยใช้วิธี Johansen and Juselius

เมื่อพบว่าตัวแปรมีความนิ่งของข้อมูลที่ระดับเดียวกัน คือ ผลต่างลำดับที่ 1 จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาพิจารณาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวได้ โดยใช้วิธี Johansen and Juselius ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการทดสอบสมการที่มีตัวแปรหลายตัว (Johansen, 1988, 1995 ; Johansen and Juselius, 1990)

แต่เนื่องจากการประมาณค่าแบบจำลองที่เป็นอนุกรมเวลา จะต้องคำนึงถึงความล่าช้า หรือ Lag ที่เหมาะสมด้วย โดยในการพิจารณาความเหมาะสมของจำนวนความล่าช้าจะใช้เกณฑ์ Schwarz Information Criterion (SC) ที่มีค่าน้อยที่สุดซึ่งพบว่าค่าความล่าช้าที่เหมาะสม คือ 2

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบ Cointegration โดยใช้การทดสอบ Trace Test และ Maximal Eigenvalue Test ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยพบว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวจำนวน 1 รูปแบบ

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบ Cointegration โดยใช้วิธี Johansen and Juselius

Hypothesized		Eigenvalue	Trace Statistic	Critical Value
H_0	H_1			
$r = 0$	$r > 0$	0.77	143.79*	95.75
$r \leq 1$	$r > 1$	0.39	65.55	69.82
$r \leq 2$	$r > 2$	0.29	39.15	47.86
$r \leq 3$	$r > 3$	0.21	21.12	29.80
$r \leq 4$	$r > 4$	0.15	8.54	15.49
$r \leq 5$	$r > 5$	0.00	0.03	3.84
$r = 0$	$r = 1$	0.77	78.24*	40.08
$r = 1$	$r = 2$	0.39	26.40	33.88
$r = 2$	$r = 3$	0.29	18.03	27.58
$r = 3$	$r = 4$	0.21	12.58	21.13
$r = 4$	$r = 5$	0.15	8.51	14.26
$r = 5$	$r = 6$	0.00	0.03	3.84

หมายเหตุ: * หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

แบบจำลองแสดงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว สามารถเขียนได้ ดังนี้

$$CONS_t = 2.48G_t - 0.15WAG_t - 99.03R_t + 61.63CPI_t - 45.45DUM_t + e_t$$

โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้ดังนี้

รายจ่ายภาครัฐ (G) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่อรายจ่ายภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 2.48 พันล้านบาท

ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่อค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงไป 1 บาท รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม 0.15 พันล้านบาท

อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม 99.03 พันล้านบาท

ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 61.63 พันล้านบาท

ตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ (DUM) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในไตรมาสที่รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะลดลง 45.15 พันล้านบาท

ทั้งนี้ เมื่อตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกัน จึงสามารถสร้างแบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว หรือ Error Correction Model (ECM) ได้

3. ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้น (Error Correction Model : ECM)

เมื่อพบว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกันแล้ว จึงสร้างแบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว ซึ่งเป็นตัวแบบที่เชื่อมโยงค่าตัวแปรระหว่างระยะสั้นและระยะยาว

โดยในการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นได้พิจารณาค่าความล่าช้าที่เหมาะสมกับสมการ โดยใช้เกณฑ์ Schwarz Information Criterion (SC) พบว่า มีค่าความล่าช้า เท่ากับ 2 ช่วงเวลา ซึ่งหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในอดีตที่ผ่านมา 2 ไตรมาส จะส่งผลกระทบต่อตัวแปรอื่นๆ รวมทั้งตัวเองในช่วงเวลา 2 ไตรมาสต่อมา

สามารถแสดงแบบจำลองได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}\Delta \text{CONS}_t = & 20.15^{***} + 0.14\Delta \text{CONS}_{t-1} - 0.40^{**}\Delta \text{CONS}_{t-2} - 0.17^*\Delta G_{t-1} + 0.12^{***}\Delta G_{t-2} \\ & - 0.05\Delta \text{WAG}_{t-1} + 0.04\Delta \text{WAG}_{t-2} + 3.57\Delta R_{t-1} - 2.13\Delta R_{t-2} - 12.87\Delta \text{CPI}_{t-1} \\ & + 30.24^{***}\Delta \text{CPI}_{t-2} + 5.45\text{DUM}_t - 0.09\text{ECT}_{t-1} + \varepsilon_t\end{aligned}$$

R-squared = 0.56

Adjusted R-squared = 0.43

F-statistic = 4.23

Prob(F-statistic) = 0.00

หมายเหตุ: เครื่องหมาย *, ** และ *** แสดงถึงระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ร้อยละ 95 และร้อยละ 90 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมการของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้น สามารถอธิบายได้ว่า ค่าสถิติ R^2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระ ได้แก่ รายจ่ายภาครัฐ ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ สามารถอธิบายตัวแปรตามรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน ได้ร้อยละ 56 มีค่า F-statistic ที่คำนวณได้ (4.23) มากกว่าค่า Probability ของ F-statisticวิกฤต (0.00) จึงยอมรับสมมติฐานว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และพบว่าสัมประสิทธิ์ของค่าความคลาดเคลื่อน (Error Correction Term : ECT) มีค่าเท่ากับ - 0.09 อธิบายได้ว่า เมื่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ จะสามารถปรับตัวลดลงในระยะสั้น มีค่าเท่ากับ 0.09 เมื่อเทียบกับไตรมาสก่อน ซึ่งเป็นกระบวนการปรับตัวที่เร็ว อย่างไรก็ตาม ผลจากอุปสรรคของสถานการณ์ที่มีผลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ จากผลการทดสอบพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน 2 ไตรมาสก่อน รายจ่ายภาครัฐ 1 ไตรมาสและ 2 ไตรมาสก่อน และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป 2 ไตรมาสก่อน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอธิบายผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐ และตัวแปรอิสระอื่น ๆ ได้แก่ ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ ที่มีต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน โดยเมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษากับงานวิจัยที่ได้มีการตรวจสอบเอกสารแล้ว พบว่ามีทั้งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้

รายจ่ายภาครัฐ (G) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของหทัยชนก สวัสดิ์ (2549) ที่กล่าวว่า การลงทุนภาครัฐบาลที่แท้จริง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคภาคเอกชนที่แท้จริง คือเมื่อรัฐบาลใช้จ่ายเพื่อการลงทุนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการผลิต การจ้างงานเพิ่มขึ้น เกิดการกระจายรายได้ และเมื่อประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น การบริโภคจึงเพิ่มขึ้น รวมถึง Gerald Mwangi Gichohi (2017) พบว่า รายจ่ายภาครัฐในแต่ละด้านของประเทศเคนยาส่งผลทำให้การบริโภคของครัวเรือนเพิ่มขึ้น และ Yang Chen และคณะ ((2014 พบว่า ระดับการใช้จ่ายมวลรวมของรัฐที่เพิ่มขึ้นส่งผลทำให้การบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ ซึ่งให้ความสำคัญกับบทบาทของรัฐบาล โดยเมื่อรัฐบาลมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจ เกิดการผลิตและการจ้างงาน ทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น

ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางตรงกันข้าม คือ เมื่อค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น มีผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคลดลง ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของระพีพรรณ คงนาค (2555) และเกศวลี กุลจันทร์ไพบูลย์ (2553) ที่พบว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงและรายได้ส่วนบุคคลสุทธิ ต่อหัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคภาคเอกชน

อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของระพีพรรณ คงนาค (2555) เกศวลี กุลจันทร์ไพบูลย์ (2553) และรัศมี งามกิจการ (2551) ที่พบว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคภาคเอกชน และเป็นไปตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ประชาชนนำเงินไปฝากสถาบันการเงินมากขึ้น เนื่องจากผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้น ประชาชนจะยอมสละการบริโภคในปัจจุบันเพื่อบริโภคในอนาคต ทำให้ประชาชนบริโภคได้น้อยลง

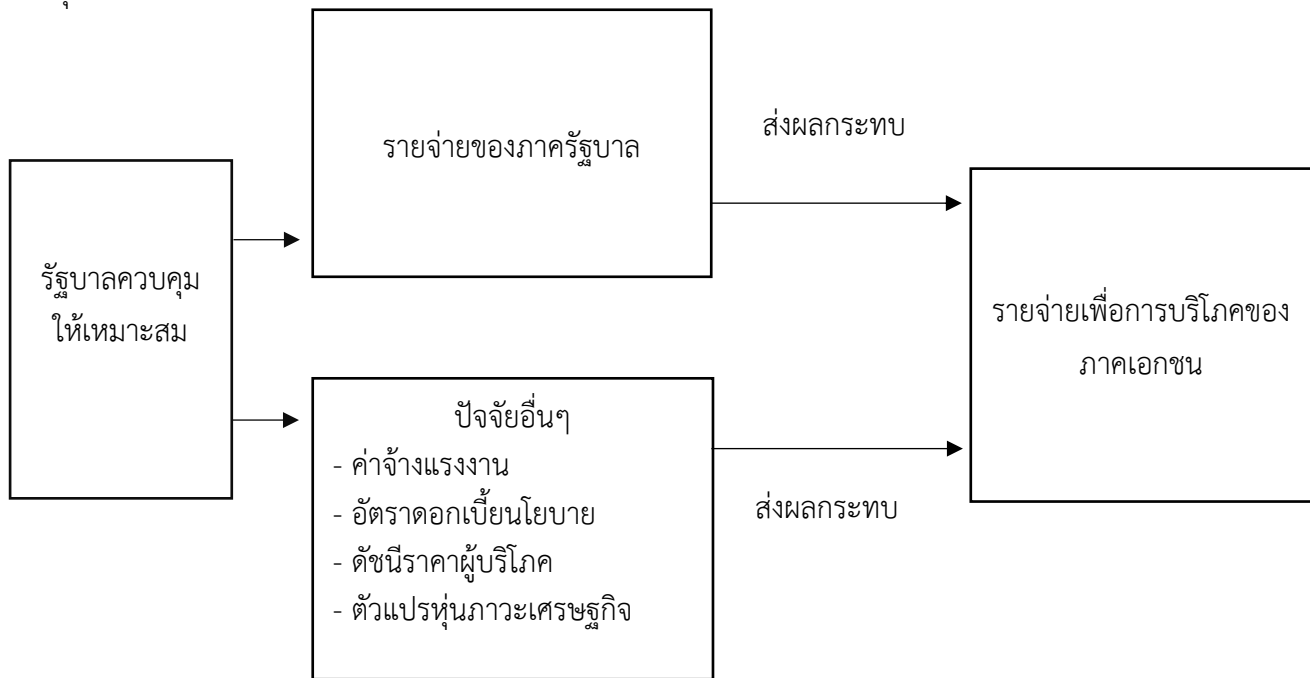
ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางเดียวกัน แสดงถึงค่าครองชีพที่ผู้บริโภคต้องจ่ายหรือภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคสูงขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของสุภาวดี พิษโรจน์ (2558) และรัศมี งามกิจการ (2551) ที่พบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคของภาคเอกชน คือ เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มขึ้น มีผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนลดลง

ตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ (DUM) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่าเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กระทบต่อการใช้จ่ายและการคาดคะเนถึงอนาคตของผู้บริโภคต่อสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ซึ่งมีความไม่แน่นอน รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะลดลง

ผลการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว จากการทดสอบด้วย Error Correction Model (ECM) พบว่า เมื่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ จะสามารถปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพ ในระยะยาวลดลงร้อยละ 9 ในไตรมาสถัดไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการการศึกษผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อการบริโภคภาคเอกชน พบว่า รายจ่ายภาครัฐที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนเปลี่ยนแปลงไปได้น้อย การกระตุ้นการบริโภคของภาคเอกชนจึงไม่ได้มีปัจจัยรายจ่ายภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีปัจจัยอื่น เช่น ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของการบริโภคในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งนอกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ควรเป็นการทำความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา สามารถนำผลที่ได้ไปใช้วิเคราะห์และเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายของทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรกระตุ้นการบริโภคของภาคเอกชนผ่านปัจจัยอื่นๆ และควบคุมให้ปัจจัยเหล่านั้นอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบเชิงลบต่อทั้งผู้บริโภคภาคเอกชนและภาคธุรกิจด้วย

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน ทำการวิเคราะห์โดยสร้างแบบจำลองภายใต้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ก่อนการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง ได้ทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ของตัวแปรด้วยวิธี Unit Root ของ Augmented Dickey – Fuller (ADF) พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ณ ผลต่างลำดับที่ 1 (At First Difference) หรือ $I(1)$ จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาพิจารณาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวได้

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration) พบว่า ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐ (G) และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ (DUM) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวในทิศทางตรงกันข้าม โดยจากการศึกษาพบว่า เมื่อยรายจ่ายภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 2.48 พันล้านบาท

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวแล้วสามารถทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวได้ด้วย Error Correction Model (ECM) ผลการทดสอบพบว่า เมื่อมีการเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพระยะยาวแล้ว ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐทั้งหมดและตัวแปรอื่นๆ ส่งผลให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนมีการปรับตัวใน

ระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวลดลงร้อยละ 9 ในไตรมาสถัดไป และพบว่า ตัวแปรรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน 2 ไตรมาสก่อน รายจ่ายภาครัฐ 1 ไตรมาสและ 2 ไตรมาสก่อน และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป 2 ไตรมาสก่อน ส่งผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนมีการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการปรับตัวที่เร็ว ดังนั้น การเกิดขึ้นของอุปสงค์หรือการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ใดๆ จะมีผลต่อการบริโภคของภาคเอกชนในเวลาสั้นมาก การกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการบริโภคภาคเอกชนจึงต้องมีความระมัดระวังเนื่องจากกระบวนการปรับตัวที่เร็วสะท้อนถึงแรงกระตุ้นที่น้อยต่อเศรษฐกิจในภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การใช้จ่ายภาครัฐบาลมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดการเจริญเติบโต จากผลการศึกษาพบว่า รายจ่ายภาครัฐส่งผลกระทบท่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีสัดส่วนมากที่สุด ในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศน้อยมาก การกระตุ้นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้จ่ายของภาครัฐบาลเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคอื่นๆ ด้วย เช่น ค่าจ้างแรงงาน อัตราดอกเบี้ย ดัชนีราคาผู้บริโภค เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับการใช้จ่ายภาครัฐ แต่ควรจะต้องกระตุ้นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคผ่านปัจจัยอื่นด้วย รวมถึงการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลาง จะเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนนำเงินที่เก็บออมมาใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมามากขึ้น แต่ทั้งนี้การปรับลดอัตราดอกเบี้ยต้องมากพอที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจและไม่เป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้จ่ายที่เกินตัวจนเกิดปัญหานี้สินตามมา จึงต้องระมัดระวังให้มีการควบคุมอัตราดอกเบี้ยให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเป็นการรักษาระดับการบริโภค รวมถึงไม่ให้เกิดผลกระทบทั้งผู้บริโภคภาคเอกชนและภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมาจนเกินไป

1.2 จากผลวิจัยพบว่า รายจ่ายภาครัฐทั้งหมด มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน ซึ่งหากรายจ่ายภาครัฐเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งหากรัฐบาลต้องการกระตุ้นรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน จึงควรดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งผลดีต่อรายจ่ายการบริโภคให้ได้มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ พบว่าการใช้จ่ายภาครัฐมีผลกระทบต่อยาจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชนในเชิงลบใน 1 ช่วงเวลาก่อนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงถึงความกังวลที่มีต่อการใช้จ่ายภาครัฐ จึงเป็นประเด็นที่ควรมีการศึกษาต่อ

2.2 การวิจัยครั้งนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้สำหรับธนาคารพาณิชย์ที่มาทำธุรกรรมกับธนาคารแห่งประเทศไทย จึงเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ใช้อ้างอิงทั้งอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ การวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี (Minimum Loan Rate : MLR) หรือ อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี (Minimum Retail Rate : MRR) เพื่อจะได้สะท้อนถึงต้นทุนหรือผลตอบแทนจากการฝากเงินและลงทุนของประชาชนได้ดีกว่า

2.3 การวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐทั้งหมดที่มีต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาถึงรายจ่ายภาครัฐจำแนกตามลักษณะงานทั้ง 10 ด้าน เพื่อเป็นการวิเคราะห์ถึงรายจ่ายภาครัฐด้านที่จะส่งผลกระทบต่อยาจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน และอาจเพิ่มปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรืออัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น เพื่อให้ครอบคลุมถึงปัจจัยที่จะส่งผลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพาณิชย์. (2566). ดัชนีราคาผู้บริโภค. สืบค้น 9 สิงหาคม 2566. จาก https://www.price.moc.go.th/price/cpi/index_new.asp.
- เกศวลี กุลจันทร์โพบูลย์. (2553). ปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์มหภาคที่มีผลกระทบต่อการใช้จ่ายในการบริโภคและการลงทุนภาครัฐและภาคเอกชน. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ณภัทร ใจเอื้อ. (2559). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงภาคเอกชนในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย จำแนกตามอาชีพ. สืบค้น 2 สิงหาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=667&language=TH.
- _____. (2566). ค่าใช้จ่ายรัฐบาล จำแนกตามลักษณะงาน. สืบค้น 2 สิงหาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=973&language=TH.
- _____. (2566). อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน. สืบค้น 2 สิงหาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=223&language=TH.
- ระพีพรรณ คงนาค. (2555). การบริโภคภาคครัวเรือนในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- รัตน สายคณิต. (2556). หลักเศรษฐศาสตร์ II : มหเศรษฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัศมี งามกิจการ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคของภาคเอกชนในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 19.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). ภาวะเศรษฐกิจในประเทศรายไตรมาส. สืบค้น 22 มิถุนายน 2566. จาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=qgdp_page.
- สุจิตรา กุลประสิทธิ์. (2560). เศรษฐศาสตร์มหภาค. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.
- สุภาวดี พิษโรจน์. (2558). ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่ส่งผลกระทบต่อการบริโภค. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- หทัยชนก สวัสดิ์. (2549). ผลกระทบของค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนภาครัฐต่อการบริโภคภาคเอกชนของไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- เอื้อมพร พิชัยสนธิ. (2557). การคลังประยุกต์กับเศรษฐกิจไทยที่เปลี่ยนแปลงไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Chen, Y., Luan, F., & Huang, W. (2014). The Effect of Government Expenditure on Private Consumption: Evidence from China. *Journal of Global Economics*, 2(3), 120.
- Ender, W. (2004). *Applied Econometric Time Series*. (2nd ed.). New York: Wiley.
- Enders, W., & Granger, C. W. J. (1998). Unit-root tests and asymmetric adjustment with an example using the term structure of interest rates. *Journal of Business & Economic Statistics*, 16(3), 304-311.
- Gichohi, G. M. (2015). Effects of Government Expenditure on Household Consumption in Kenya. *International Journal of Science and Research*, 6(10), 822-831.
- Johansen, S. (1988). Statistical Analysis of Cointegration Vectors. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 12(2-3), 231-254.
- _____. (1995). *Likelihood-based Inference in Cointegration Vector Autoregressive Models*. Oxford: Oxford University Press.

- Johansen, S., & Juselius, K. (1990). Maximum Likelihood Estimation and Inferences on Cointegration with Application to the Demand for Money. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 52(2), 169–210.
- Chancharoenchai, K. (2015). Exploring long-run relationship and error correction of Thai output and price. *Applied Economics Journal*, 22(1), 79-101.

The Experiences of Participants that Influence their Engagement to Attending Music Festivals in Thailand

Noppamas Yossares^{1*} and Santidhorn Pooripakdee¹

¹ Faculty of Management Science, Silpakorn University, Bangkok, Thailand

* Corresponding author. E-mail: fainpm26@gmail.com

ABSTRACT

The objective of this research is twofold: (1) to study the marketing mix factors (8P's) that influence visitor engagement at music festivals in Thailand, and (2) to investigate the experiences of festival attendees that affect visitor engagement. This study is quantitative in nature, targeting residents of Thailand aged 16 and above who have attended music festivals in the country. The data collection tool used was an online questionnaire, with a total of 385 respondents. Statistical analysis included descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics using multiple regression analysis or enter method. The findings reveal that 1) the marketing mix factors (8P's) significantly affect the engagement of attending music festivals in Thailand at the 0.05 statistical significance level, consistent with the hypothesis, with a 44.8% explanation. The product aspect had the most significant impact, followed by the process aspect, and productivity and quality aspects, respectively. On the other hand, five variables did not significantly influence the engagement of attending music festivals in Thailand, which include price, place (distribution), promotion, people, and physical evidence. 2) The experiences of attendees significantly affect their engagement in attending music festivals at the 0.05 statistical significance level, consistent with the hypothesis, with a 54.1% explanation. Emotional experiences have the highest impact, followed by service experiences and physical experiences. These findings provide insights into enhancing visitor engagement strategies at music festivals in Thailand, emphasizing the critical role of marketing mix elements and attendee experiences.

Keywords: Engagement, Marketing Mix Factor (8P'S), Experiential Marketing, Music Festival

ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

นพมาศ ยศเรศ^{1*} และ สันติธร ภูริภักดี¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: fainpm26@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยที่เคยเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย และมีอายุตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 385 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ประกอบไปด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิง โดยใช้สถิติ Multiple Regression Analysis หรือการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ร้อยละ ได้ร้อยละ 44.8 โดย ด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ และด้านผลิตรายการและคุณภาพ ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร และด้านลักษณะทางกายภาพ 2) ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ร้อยละ 54.1 โดยประสบการณ์เชิงอารมณ์ส่งผลมากที่สุด รองลงมาคือ ประสบการณ์ด้านบริการ และประสบการณ์ด้านกายภาพ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความผูกพัน, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8P's, การตลาดเชิงประสบการณ์, เทศกาลดนตรี

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เทศกาลดนตรีหรือ Music Festival เป็นการแสดงดนตรีที่ถือเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมเพื่อที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยถ่ายทอดผ่านท่วงทำนองเพลงจากนักดนตรีที่แสดงไปถึงการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันได้รับความนิยมทั่วทุกมุมโลก อาทิเช่น Coachella Festival Tomorrowland Festival Electric Daisy Carnival Festival ซึ่งเทศกาลดนตรีจึงได้รับความนิยมมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันรวมถึงในประเทศไทยนั้นได้มีการจัดเทศกาลดนตรีขึ้นมาอย่างหลากหลายอาทิเช่น เทศกาลดนตรี Big mountain Wonderfruit Festival (ชาคริต รทอง, 2561)

จากผลการสำรวจทิศทางการอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงทั่วโลกระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 (Global Entertainment and Media Outlook 2558-2559) PwC ได้ระบุถึงทิศทางการจัดแสดงดนตรีสดในประเทศไทยว่ามีทิศทางการเติบโตมากกว่าธุรกิจอื่น ๆ ในส่วนของอุตสาหกรรมเพลง ซึ่งจะเห็นได้จากความนิยมในการจัดเทศกาลดนตรีที่เพิ่มขึ้นและยิ่งใหญ่อขึ้น อีกทั้งยังมีศิลปินจากต่างประเทศที่เข้ามาแสดงในงานเทศกาลดนตรีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นที่คาดการณ์ว่ามูลค่ารวมของการจัดเทศกาลดนตรีในประเทศไทย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557-2562 เติบโตที่ร้อยละ 6.1 ต่อปี หรือมี มูลค่าประมาณ 5,600 ล้านบาท (ไทยพับลิก้า, 2558) ทั้งนี้ Creative Economy Agency (Public Organization) CEA หรือ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมดนตรีใน

ประเทศไทย มีมูลค่าอยู่ที่ 1,478 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.1 ของมูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งหมด ซึ่งอยู่ที่ 1,461,788 ล้านบาท ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2557–2561 พบว่า มูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมดนตรี มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่อง (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2561)

ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ในประเทศไทยมีงานเทศกาลดนตรีเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทั่วทุกภูมิภาค ทั้งงานเทศกาลดนตรีที่มีมาตั้งแต่เดิมตั้งแต่ก่อนการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และงานเทศกาลดนตรีใหม่ ๆ ที่ได้เกิดขึ้นหลังสถานการณ์ดังกล่าวสงบลง และทุกงานที่จัดขึ้นล้วนได้กระแสนับจากผู้เข้าร่วมเป็นอย่างดี โดยอ้างอิงจากสถิติการจัดเทศกาลดนตรีและคอนเสิร์ตในปี 2565 ได้ว่า “สถิติคอนเสิร์ต ประเทศไทยในปี 2565 นั้น มีคอนเสิร์ตทั้งหมด 210 งาน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 กว่า ร้อยละ 22 โดยคอนเสิร์ตทั้งหมดบางเป็น ศิลปินไทย 120 งาน ศิลปินเกาหลี 51 งาน ศิลปินตะวันตก 28 งาน และศิลปินจีนรวมถึงศิลปินนานาชาติ ฯลฯ 11 งาน โดยรูปแบบการจัดแบ่งเป็น คอนเสิร์ต 118 งาน เฟสติวล 49 งาน และแฟนมีตดิง 43 งาน (อ้างอิงข้อมูล Info: THE STANDARD POP) ในปี 2566 ถือว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2565 อย่างมีนัยสำคัญ เพราะแค่เปิดปีมีคอนเสิร์ตใหญ่ๆ กว่า 30 งาน” (Phadungkan, S., 2566)

อย่างไรก็ตามงานเทศกาลดนตรีที่หลากหลายงานในประเทศไทยยังคงมีความท้าทายสำคัญ เนื่องจากเมื่อมีงานเทศกาลที่หลากหลายและมากขึ้นในทุก ๆ ปี ผู้เข้าร่วมย่อมมีสิทธิ์เลือกและตัดสินใจได้ว่า จะเลือกเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วมในงานใดตามความต้องการ ความเหมาะสม หรือความคุ้มค่าที่จะได้รับตามหลังได้เข้าร่วม ทำให้ผู้จัดงานต้องมีการสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ หรือการนำเสนอส่วนประสมทางการตลาดด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับงานเทศกาลดนตรีนั้น ๆ เพื่อสร้างสร้างประสบการณ์กับลูกค้าแบบซึ่งหน้า (Face-to-face) ช่วยให้งานเทศกาลดนตรีสามารถสร้างความเข้าใจในลูกค้า (Empathy) และพัฒนาความสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมั่นกับลูกค้า ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ช่วยพัฒนาความผูกพันของลูกค้าให้เกิดขึ้น (Sarmiento & Simões, 2019)

ความผูกพันของผู้เข้าร่วมงาน จึงเป็นกลไกการเพิ่มมูลค่าของธุรกิจโดยลูกค้าผ่านการสนับสนุน ธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม ความผูกพันของลูกค้าสะท้อนถึงความพึงพอใจของลูกค้า (Pansari & Kumar, 2016) ดังนั้นการสร้างความผูกพันของลูกค้าจึงมีความสำคัญต่อธุรกิจ ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมที่จะมีต่อธุรกิจทั้งในปัจจุบันและในอนาคต หากผู้จัดอีเวนต์งานเทศกาลดนตรี สามารถทำให้เกิดความผูกพันกับลูกค้าได้มาก ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดเทศกาลดนตรีก็จะมีมากขึ้นเช่นกัน (ปฐพีพรณ ยุติธรรมสถิตม, 2564)

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การศึกษาประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยหรือประสบการณ์ใด ที่ส่งผลให้ผู้ที่เคยเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทยเกิดความผูกพัน ซึ่งนำไปสู่การกลับมาเข้าร่วมใหม่อีกครั้ง โดยการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ จากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมเทศกาลดนตรีในประเทศไทยจำนวน 385 คน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย
- 2 เพื่อศึกษาประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยที่เคยเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย และมีอายุตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ดังนั้นจึงใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรดับเบิลยู จี คอชราน (Cochran, W. G., 1977) ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ที่ 385.16 หรือ 385 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างแบบข้อความโดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้างานวิจัยและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของกรอบแนวคิด โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

ส่วนที่ 5 ความผูกพันของผู้เข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

สมมติฐานที่ 2 ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

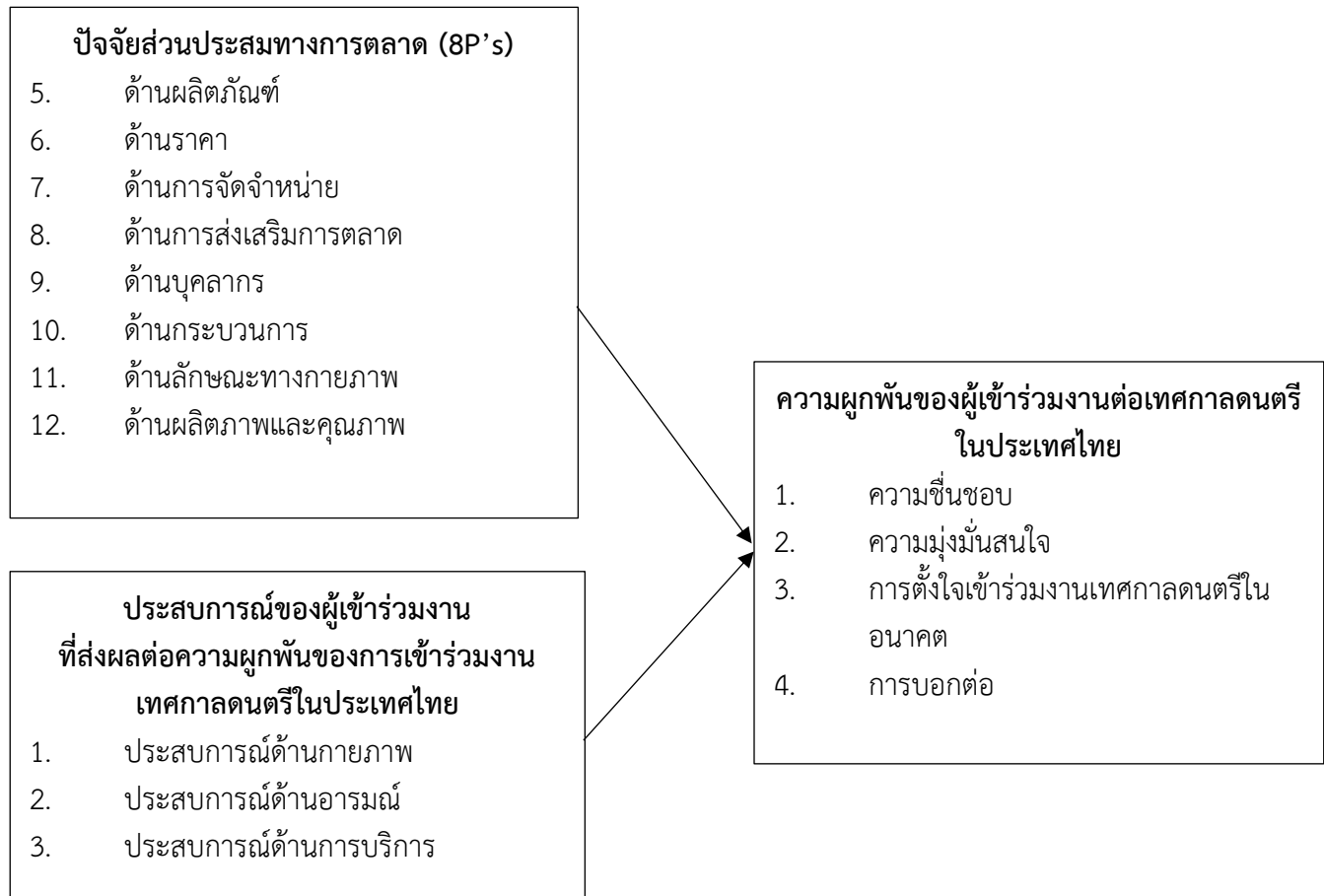
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วน ดังนี้ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม Google Form และ 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากวารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาด้านแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่าง ๆ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบไปด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้สถิติ Multiple Regression Analysis หรือการถอยพหุคูณ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูล แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตลอดจนได้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ และได้ทำเป็นกรอบแนวความคิดสำหรับงานวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์เข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย จำนวน 385 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 385 คน พบว่าเป็นเพศหญิง จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 เป็นเพศชาย จำนวน 102 คิดเป็นร้อยละ 26.5 และไม่ระบุ จำนวน 23 คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ที่ 30 - 39 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 มากเป็นอันดับหนึ่ง ช่วงอายุ 21 - 29 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 เป็นอันดับที่สอง ช่วงอายุ 16 - 20 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 เป็นอันดับที่สาม ช่วงอายุ 40 - 49 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และลำดับสุดท้าย คือ ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรีจำนวน 206 คิดเป็นร้อยละ 53.5 มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 64 คิดเป็นร้อยละ 16.6 อันดับที่สาม คือ อนุปริญญา/ปวส. จำนวน 56 คิดเป็นร้อยละ 14.5 อันดับที่สี่ คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 41 คิดเป็นร้อยละ 10.6 และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รายได้ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมา คือ รายได้ 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 47 คน คิดเป็น

ร้อยละ 12.2 รายได้ 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 รายได้ 40,001 – 50,000 บาท จำนวน 14 คิดเป็นร้อยละ 3.6 และรายได้มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 109 คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมา คือ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 77 คิดเป็นร้อยละ 20.0 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 อาชีพอื่น ๆ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 และ ข้าราชการ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	SE	(β)			Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (a)	1.226	.180		6.794	<.001		
ด้านผลิตภัณฑ์	.263	.042	.300	6.274	<.001*	0.628	1.591
ด้านราคา	-.030	.300	-.043	-.890	.374	0.622	1.607
ด้านการจัดจำหน่าย	0.68	.035	.093	1.944	.053	0.625	1.601
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.021	.046	.025	.455	.650	0.487	2.053
ด้านบุคลากร	.028	.051	.032	.540	.589	0.415	2.412
ด้านกระบวนการ	.174	.052	.208	3.360	<.001*	0.374	2.670
ด้านลักษณะทางกายภาพ	.052	.046	.065	1.126	.261	0.436	2.294
ด้านผลิิตภาพและคุณภาพ	.150	.047	.182	3.189	.002*	0.441	2.269

Adjust R Square = 0.448, R Square = 0.459, R = 0.678, Durbin – Watson = 2.209

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ได้ค่า Sig = <.001 และในการทดสอบความไม่สัมพันธ์กันเอง ตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.628 - 0.441 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 1.591 – 2.269 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity หรือไม่เกิดสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้อย่างเหมาะสม โดยเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยด้วยเทคนิค Enter ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ และด้านผลิิตภาพและคุณภาพ ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า 5 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ร้อยละ ได้ร้อยละ 44.8 (Adjust R Square) ส่วนตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร และด้านลักษณะทางกายภาพ

2. ประสพการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณประสพการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรี

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	SE	(β)			Tolerance	SE
ค่าคงที่ (a)	1.108	.152		7.294	<.001		
ประสพการณ์ด้านกายภาพ	.218	.050	.234	4.367	<.001*	0.415	2.412
ประสพการณ์เชิงอารมณ์	.293	.046	.319	6.326	<.001*	0.471	2.123
ประสพการณ์ด้านการบริการ	.242	.044	.281	5.567	<.001*	0.470	2.128

Adjust R Square = 0.541, R Square = 0.545, R = 0.738, Durbin – Watson = 2.192

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ได้ค่า Sig = <.001 และในการทดสอบความไม่สัมพันธ์กันเอง ตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.415 - 0.471 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 2.123 - 2.412 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity หรือไม่เกิดสหสัมพันธ์กันเองระหว่าง ตัวแปรอิสระ จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้อย่าง ใช้ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 พบว่า ประสพการณ์ของผู้เข้าร่วมงานส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงาน เทศกาลดนตรีในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า Adjust R Square มีค่าเท่ากับ 0.541 หมายความว่า ตัวแปรอิสระในสมการนี้สามารถอธิบายความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย ได้ร้อยละ 54.1 แสดงว่ามีตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถร่วมทำนายแนวโน้มความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทยได้อีกร้อยละ 45.9

อภิปรายผล

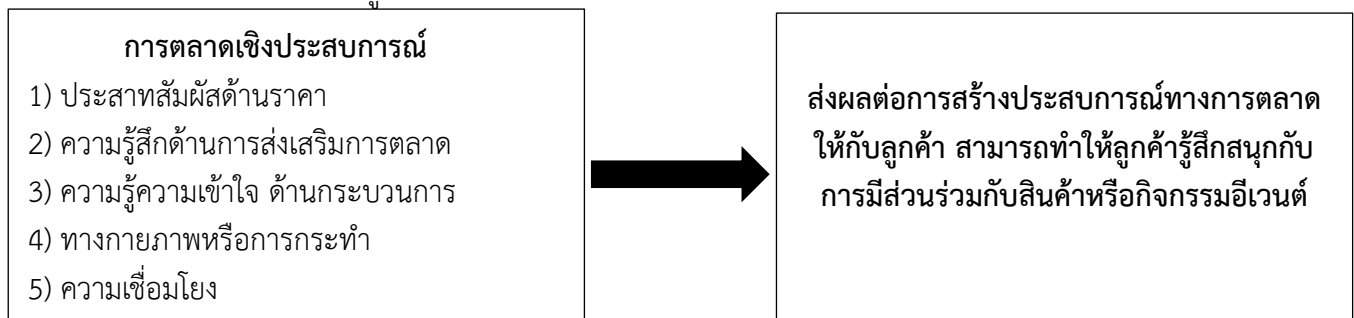
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ และด้านผลิภาพและคุณภาพ ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาล ดนตรีในประเทศไทย โดยด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดว่า ความมีชื่อเสียงของศิลปินในงานเทศกาลดนตรี ทำให้เข้าร่วมงาน ซึ่งสอดคล้อง กับ งานวิจัยของ McCutcheon et al. (2002) ศึกษา Conceptualization and measurement of celebrity worship พบว่า ความชื่นชอบแบบเข้มข้นผูกพัน ยึดติดของผู้บริโภครที่มีความหลงใหล เติบโตศิลปินดาราที่ชื่นชอบ มีความสนใจใคร่รู้เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของศิลปินดารา อีกทั้งมีการเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับศิลปินที่ชื่นชอบ และรู้สึกถึงความใกล้ชิดผูกพันเหมือนเป็นคนสนิทใกล้ชิดตัว รองลงมา ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นว่า กระบวนการการจัดระเบียบของบูธกิจกรรมภายในงานที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้อง กับ แนวคิดของ Digimusketeers (2564) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการในการให้บริการของแบรนด์ที่นำมาใช้กับสินค้าและ บริการ ปัจจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจลูกค้าและสร้าง Customer Experience ได้ดียิ่งขึ้น และรู้ว่าควรใช้วิธีไหนสร้างความ ประทับใจให้ลูกค้าได้มากที่สุด รวมถึงด้านผลิภาพและคุณภาพ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดว่า ระยะเวลา ในการจัดเตรียมงานมีความเหมาะสม หลังจากการเริ่มจำหน่ายบัตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพดิน รัตนภราดร (2562) ศึกษา พฤติกรรมการเข้าชมคอนเสิร์ตของเจนเนอเรชันวายในประเทศไทย พบว่า การจัดคอนเสิร์ตควรที่จะเลือกช่วงเวลาใน

การจัดที่เหมาะสม โดยนักการตลาดต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการวางช่วงเวลาสำหรับจัดคอนเสิร์ต เพื่อที่จะดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้มาชมคอนเสิร์ตของตนมากที่สุด

ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย พบว่า ประสบการณ์ด้านกายภาพ ประสบการณ์เชิงอารมณ์ และประสบการณ์ด้านบริการ ส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย โดยด้านประสบการณ์เชิงอารมณ์ส่งผลมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดว่า รู้สึกได้รับความปลอดภัยขณะอยู่ในงานเทศกาลดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pearce, (1988) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการหาความปลอดภัยมั่นคง (Safety/Security Needs) แรงงูใจในขั้นนี้เกิดจากการที่บุคคลมีประสบการณ์ในการเดินทางเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของตนเอง รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นที่ได้รับประสบการณ์ด้านการบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดว่าทีมงานภายในงานสามารถตอบคำถามและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรสิทธิ์ อุดมธนะวงศ์ (2562) ศึกษาอิทธิพลของแรงงูใจที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬาจังหวัดภูเก็ต กรณีศึกษา อีเวนต์มาราธอน พบว่า ประสบการณ์ด้านประสบการณ์เชิงบริการในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การมีบริการที่ดี ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ การกลับมาเที่ยวซ้ำ และบอกต่อผู้อื่น และรวมถึงประสบการณ์ด้านกายภาพ โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุด สถานที่จัดงานมีป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรัตน์ จันทรเจริญ (2560) ศึกษา การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ออกแบบต้องการให้เมืองนี้มีระบบนำทาง และสัญลักษณ์เพื่อจัดระเบียบ และลดความซับซ้อนของการสื่อสารกับผู้คน เป็นที่น่าจดจำและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเมือง

องค์ความรู้ใหม่

การตลาดเชิงประสบการณ์ เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่สำคัญต่อธุรกิจบริการ เพราะการสร้างประสบการณ์ทางการตลาดให้กับลูกค้า สามารถทำให้ลูกค้ารู้สึกสนุกกับการมีส่วนร่วมกับการมีสินค้าหรือกิจกรรมอีเวนต์ โดยการตลาดเชิงประสบการณ์จะสามารถสร้างได้จาก 5 อย่าง ได้แก่ 1) ประสบการณ์สัมผัส เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดประสบการณ์สัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น รสชาติและการสัมผัส ซึ่งการตลาดจะใช้ความแตกต่าง การงูใจในการตัดสินใจซื้อ หรือคุณค่าของผลิตภัณฑ์ 2) ความรู้สึก เป็นการตลาดที่มุ่งเน้น ประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกเชิงลึกและอารมณ์ของผู้บริโภคเพื่อให้เกิดทัศนคติและความรู้สึกด้านบวก จนกลายเป็นความรื่นรมย์ ความสุขและความภาคภูมิใจการตลาดเชิงประสบการณ์จาก 3) ความรู้ความเข้าใจ เป็นประสบการณ์ที่เกิดจากสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา โดยการตลาดซึ่งมุ่งสร้างประสบการณ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความรู้ความเข้าใจ 4) ทางกายภาพหรือการกระทำ เป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางกายภาพ และการผสมผสานพฤติกรรมของบุคคลกับวิถีชีวิตการตลาดที่มุ่งเสริมประสบการณ์ด้านการใช้ หรือการบริโภคสินค้าของกลุ่มเป้าหมาย และ 5) ความเชื่อมโยง ประสบการณ์ที่เกิดจากการเชื่อมโยงหรือมีความสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมและวัฒนธรรม การตลาดที่มุ่งขยายผลจากการสร้างประสบการณ์มาเป็นการสานสร้างความสัมพันธ์กับบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคมภายนอก ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดของการตลาดเชิงประสบการณ์คือการสร้างประสบการณ์โดยรวมที่บูรณาการประสบการณ์แต่ละประเภทเข้าด้วยกัน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัย พบว่า ในส่วนของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P's) ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ และด้านผลิิตภาพและคุณภาพ 3 ปัจจัยช่วยสร้างประสบการณ์เชิงอารมณ์ ประสบการณ์ด้านบริการ และประสบการณ์ด้านกายภาพ ซึ่งส่งผลต่อความผูกพันของการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย ทำให้เห็นได้ว่าถึงแม้ในประเทศไทยจะมีงานเทศกาลจัดขึ้นมากกว่าปีที่ผ่านมามากมาย แต่ผู้เข้าร่วมก็พร้อมที่จะเข้าร่วมงานอีกครั้ง เพราะประสบการณ์ที่เคยได้รับจนเกิดเป็นความผูกพันต่องานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้จัดงานควรจะดำเนินการเตรียมงานตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บข้อมูลความชอบศิลปิน หรือแนวเพลงของผู้ที่เคยเข้าร่วมงาน หรือจะเข้าร่วมงานในอนาคต เพื่อที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ วางแผนการเลือกศิลปินที่เหมาะสม หรือการสร้าง ความไม่แบ่งแยกเรื่องของรสนิยมในการฟังเพลง

1.2 จัดงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทยสามารถเพิ่มประสบการณ์หลังจากร่วมกิจกรรมได้ด้วยวิธีอื่นเพิ่มเติม เพื่อช่วยในการรักษฐานผู้เข้าร่วมเดิม รวมถึงเป็นการเพิ่มฐานผู้เข้าร่วมกลุ่มใหม่ ๆ เช่น การแจ้งข่าวสารของงานต่าง ๆ ผ่านช่องทางอีเมล หรือ SMS นอกเหนือจากบนโซเชียลมีเดีย เพื่อง่ายต่อการเข้าถึงมากขึ้น เพราะกลุ่มช่วงอายุที่เข้าร่วมงานมากที่สุด คือช่วงอายุ 30-39 ปี หรือวัยทำงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อสัมภาษณ์ในด้านของผู้จัดงาน (Organizer) เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการจัดเตรียมงาน โดยเฉพาะในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มผู้เข้าร่วมงานในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทยให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้เข้าร่วมงานในด้านอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาผู้เข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีแบบเจาะจงเป็นงานต่องาน เช่น Monster Music Festival หรือ Big Mountain เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชาคริต รถทอง (2564). ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้าชมงานเทศกาลดนตรี EDM. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- ไทยพับลิก้า. (2558). PWC ชี้โฆษณาออนไลน์ไทยสุดฮอต คาดปี 2562 มีมูลค่าตลาด 2 พันล้านบาท โตกว่า 90% เน้นสื่อปรับเปลี่ยน กระชับ เข้าใจง่าย. สืบค้น 20 ธันวาคม 2566. จาก <https://thaipublica.org/2015/06/pwc-global-entertainment-media-outlook/>.
- ปฎิพรรณ ยุติธรรมสถิต (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของผู้บริโภคในอีเวนต์เสมือนจริง. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- วรรัตน์ จันทร์เจริญ (2560). การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่. (ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2561). Creative Industry Database: Music. สืบค้น 20 ธันวาคม 2566. จาก <https://www.cea.or.th/th/single-statistic/creative-industry-database-music>.
- สุพศิน รัตนภราดร (2562). พฤติกรรมการเข้าชมคอนเสิร์ตของเจนเนอเรชันวายในประเทศไทย. (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สุรสิทธิ์ อุดมธนวศ์ (2562). อิทธิพลของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬาจังหวัดภูเก็ต กรณีศึกษา อีเวนต์มาราธอน. วารสารสุทธิปริทัศน์, 33(106), 236-250.

- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed). New York: John Wiley and Sons.
- Digimusketeers. (2564). *7Ps Marketing Mix กลยุทธ์ใหม่พิชิตใจผู้บริโภคในยุคโควิด*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. จาก <https://digimusketeers.co.th/blogs/online-marketing/7ps-marketing-mix>.
- McCutcheon, L. E., Lange, R., & Houran, J. (2002). Conceptualization and measurement of celebrity worship. *British journal of psychology*, 93(1), 67-87.
- Pearce. (1988). *ชั้นบันไดแห่งการเดินทาง*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. จาก https://fund.pkru.ac.th/storage/download/5c762c9308813b000161726c?sector=files2019&bucket=publish_paper&ver=0&sk=5b8d1617d035c4649e2fdd81163736e3.
- Phadungkan, S. (2566). *สมมม! 'ไทยแลนด์แดนคอนเสิร์ต' ศิลปินตบเท้าเข้าไทยคึกคัก หาคำตอบ 'คอนเสิร์ต' สะท้อนเศรษฐกิจได้จริงหรือไม่?*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2566. จาก <https://www.marketingoops.com/reports/concert-in-thailand/>.
- Sarmiento, M., & Simoes, C. (2019). Trade fairs as engagement platforms: the interplay between physical and virtual touch points. *European Journal of Marketing*, 53(9), 1782-1807.

Factors Affecting Value Added Tax of the Regional Revenue Office 12

Chanikan Sungkhao^{1*} and Teerasak Sapwarobol²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasertsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: chanikan.sun@ku.th

ABSTRACT

This study aimed to examine the economic factors affecting Value Added Tax (VAT) and the efficiency of VAT collection from tax effort index of the Regional Revenue Office 12, by using the secondary data during 2002-2021. The analysis employed Pooled OLS Regression model to estimate the parameters. The estimated results from the model were calculated with the tax effort index of the Regional Revenue office 12. Results indicated that the Consumer Price Index by province, VAT in the previous years in each province, industrial sector revenue by province and population size by province are positively impacts on VAT revenue and significantly influenced VAT collection. When using the estimated results from the model to calculate tax effort index, Phatthalung Area Revenue Office had a tax effort index of less than unity. This indicates that VAT collection was lower than the estimated VAT revenue. Meanwhile, Trang Area Revenue Office and Satun Area Revenue Office demonstrated high capabilities in VAT collection. By ranking the efficiency of VAT collection, Satun Area Revenue Office had the highest average tax effort index of 1.0340, followed by Trang Area Revenue Office with 1.0023 and Phatthalung Area Revenue Office with 0.9618.

Keywords: Tax Collection, Tax Effort Index, Value Added Tax

ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12

ชนิกานต์ สังขาว^{1*} และ อีร์ศักดิ์ ทรัพย์วโรบล²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: chanikan.sun@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มและประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 โดยใช้ข้อมูลทีหุติยภูมิรายปี ในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2564 ทำการวิเคราะห์ผ่านแบบจำลอง Pooled OLS Regression และนำผลการประมาณค่าจากแบบจำลองมาคำนวณดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมารายจังหวัด รายได้ภาคอุตสาหกรรม รายจังหวัด และจำนวนประชากรรายจังหวัด มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำผลที่ได้จากแบบจำลองมาคำนวณดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม สำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุงมีดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้ดีต่ำ โดยจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้ต่ำกว่าภาษีมูลค่าเพิ่มที่ประมาณการได้ ในขณะที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูล มีความสามารถในการจัดเก็บอยู่ในเกณฑ์สูง เนื่องจากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้สูงกว่าภาษีมูลค่าเพิ่มที่ประมาณการได้จากแบบจำลอง เมื่อเรียงลำดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม สำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูลมีค่าเฉลี่ยดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม 1.0340 รองลงมา คือ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง 1.0023 และสำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุง 0.9618 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดเก็บภาษี, ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษี, ภาษีมูลค่าเพิ่ม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเป็นภาษีทางอ้อมซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศไทยที่ถูกจัดเก็บจากฐานการบริโภคสินค้าและบริการ ส่งผลให้ภาษีมูลค่าเพิ่มจึงมีฐานภาษีที่กว้างและเป็นภาษีที่สร้างรายได้ให้กับรัฐบาล (สำนักงานงบประมาณของรัฐบาล, 2558) ซึ่งกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรโดยมุ่งเน้นการจัดเก็บรายได้ภาษีให้มีประสิทธิภาพสูงสุดได้มีการแบ่งโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีระดับสำนักงานสรรพากรภาค จำนวน 12 ภาค เพื่อให้เกิดการกระจายการบริหารการจัดเก็บภาษีให้ได้ตามเป้าหมาย และตามประมาณการที่วางไว้ จากผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานสรรพากรภาค พบว่า สำนักงานสรรพากรภาค 12 เป็นหนึ่งในสำนักงานที่มีผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ในกลุ่มที่มีผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่ำ โดยมีผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจำนวน 14,160 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.88 ของผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งหมด (กรมสรรพากร, 2565) แต่เมื่อพิจารณาผลการจัดเก็บในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562-2565 มีแนวโน้มการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น เมื่อเทียบกับสำนักงานสรรพากรภาคที่มีการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่ำอื่น ๆ โดยมีรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จำนวน 10,082 ล้านบาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 9,814 ล้านบาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 12,104 ล้านบาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 14,160 ล้านบาท เนื่องมาจากการฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศจากการที่สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 คลี่คลายลง ประกอบกับการเปิดรับนักท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบและผลประกอบการนิติบุคคลฟื้นตัว แต่เมื่อพิจารณาควบคู่กับอัตราการเปลี่ยนแปลงผลการจัดเก็บพบว่า

แม้แนวโน้มการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจะเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง (กรมสรรพากร, 2566) ทั้งนี้ สำนักงานสรรพากรภาค 12 ควบคุมการดูแลหน่วยจัดเก็บภาษีทั้งหมด 7 จังหวัดในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย มีสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว โดยด้านเกษตรกรรมมีพืชที่สำคัญได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าว และมะพร้าว เป็นต้น นอกจากนี้ภาคอุตสาหกรรมในแต่ละจังหวัดจะเกี่ยวเนื่องกับผลผลิตด้านการเกษตรและเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้นที่กรรมวิธีการผลิตไม่ยุ่งยาก ได้แก่ อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับยางพารา ไม้ยางพารา อุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์ม และอุตสาหกรรมอาหารทะเล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัด ทำให้ปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการสร้างรายได้ในพื้นที่การดูแลของสำนักงานสรรพากรภาค 12 ประกอบการการศึกษาของอัญตินันท์ นันทพันธ์ (2558) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มประกอบไปด้วย ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ภาคอุตสาหกรรม และรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมา รวมถึงผลการจัดเก็บรายได้ภาษีในอดีตจะมีผลต่อการจัดเก็บในปัจจุบัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยเป็นการศึกษาผลการจัดเก็บพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบน เช่นเดียวกับงานศึกษาของ วราพรธม ตั้งวานิชพงษ์ (2551) พบว่า รายได้ภาคบริการและรายได้ภาคอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในทิศทางเดียวกัน เป็นการศึกษาผลการจัดเก็บในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รวมทั้งงานศึกษาของสุจิตรา แผลมหลักสกุล และ อัมมทินพงศ์ ฉัตราคม (2562) ได้ศึกษาการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยผ่านปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภค และสกุลบาท ตติปาณิ เทพ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด รายได้ภาคบริการรายจังหวัด และรายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด แต่เป็นการศึกษาผลการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล ทำให้หากพิจารณาในพื้นที่การจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต่างกัน และประเภทภาษีที่แตกต่างกัน ปัจจัยทางเศรษฐกิจดังกล่าวส่งผลต่อรายได้ภาษีแตกต่างกันหรือไม่ นอกจากนี้ไม่พบงานศึกษาที่นำปัจจัยทางด้านจำนวนผู้ประกอบการ และจำนวนประชากรมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 สามารถจัดเก็บได้ตามขีดความสามารถของการจัดเก็บได้แท้จริงหรือไม่ และปัจจัยทางเศรษฐกิจใดที่ส่งผลต่อรายได้การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในพื้นที่ที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรภาค 12 รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของแต่ละหน่วยการจัดเก็บของสำนักงานสรรพากรภาค 12 เพื่อนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับตัวทางนโยบายของภาครัฐและเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการวิเคราะห์ผลการจัดเก็บภาษีในเชิงพื้นที่ที่มีศักยภาพ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มให้เต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อรายได้ของรัฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม จากดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 โดยการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองจำลอง Pooled OLS Regression ประมาณพารามิเตอร์ในแบบจำลองด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Method) ซึ่งสามารถกำหนดสมการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 ดังนี้

$$VAT_{it} = \beta_0 + \beta_1 GPP_{it} + \beta_2 CPI_{it} + \beta_3 SERVE_{it} + \beta_4 INDUSTRY_{it} + \beta_5 VAT_{1it} + \beta_6 NUM\_T_{it} + \beta_7 POP_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่	VAT	คือ	รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มรายจังหวัดปีปัจจุบัน
	GPP	คือ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
	CPIP	คือ	ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด
	SERVE	คือ	รายได้ภาคบริการรายจังหวัด
	INDUSTRY	คือ	รายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด
	VAT_1	คือ	รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มรายจังหวัดปีก่อนหน้า
	NUM_T	คือ	จำนวนผู้ประกอบการรายจังหวัด
	POP	คือ	จำนวนประชากรรายจังหวัด
	β_0	คือ	ค่าคงที่ (Constant)
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_7$	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient)
	ε_{it}	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน
	i	คือ	ข้อมูลจังหวัดที่ i
	t	คือ	ช่วงเวลา (ปี)

จากนั้น นำผลการประมาณการที่ได้จากแบบจำลองมาคำนวณหาค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร (Tax Effort Index : E) จากแนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพในรายงานการวิจัยเรื่องการสำรวจสถานะความรู้ว่าด้วยภาษีอากรในเมืองไทยของ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2527) เพื่อวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยการนำสัดส่วนรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริงของสรรพากรภาค 12 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มาเปรียบเทียบกับสัดส่วนของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ประมาณการว่าจะจัดเก็บได้ที่ได้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ซึ่งค่าดัชนีที่ประมาณการได้จะสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี โดยสามารถเขียนอยู่ในรูปสมการได้ดังนี้

$$E = \frac{VAT/Y}{\widehat{VAT}/Y}$$

โดยที่	E	คือ	ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม
	VAT	คือ	รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริงรายจังหวัด
	$\widehat{VAT}$	คือ	รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ประมาณการว่าจะจัดเก็บได้รายจังหวัด
	Y	คือ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
	VAT/Y	คือ	สัดส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
	$\widehat{VAT}/Y$	คือ	สัดส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มที่ควรจัดเก็บได้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

ค่า $E = 1$ สะท้อนว่าระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ในเกณฑ์ปกติ

ค่า $E > 1$ สะท้อนว่าระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าปกติ

ค่า $E < 1$ สะท้อนว่าระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าปกติ

2. สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	+
ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	-
รายได้ภาคบริการรายจังหวัด	+
รายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด	+
จำนวนผู้ประกอบการรายจังหวัด	+
รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมารายจังหวัด	+
จำนวนประชากรรายจังหวัด	+

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: +, - หมายถึงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มและประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 – 2564 เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านข้อมูลที่มีการจัดเก็บ และกำหนดขอบเขตเฉพาะการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 12 ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาสำนักงานสรรพากรพื้นที่ที่ไม่มีข้อจำกัดความไม่สงบในพื้นที่ ขนาดพื้นที่ จำนวนประชากร และขนาดทางเศรษฐกิจที่มีความใกล้เคียงกัน จำนวน 3 สำนักงาน ประกอบไปด้วยสำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง สำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุง และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูล เพื่อนำมากำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ประกอบไปด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูล	แหล่งข้อมูล	หน่วย
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ล้านบาท
ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	กระทรวงพาณิชย์	-
รายได้ภาคบริการรายจังหวัด	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ล้านบาท
รายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ล้านบาท
รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มรายจังหวัด	กรมสรรพากร	ล้านบาท
จำนวนผู้ประกอบการรายจังหวัด	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า	ราย
จำนวนประชากรรายจังหวัด	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	คน

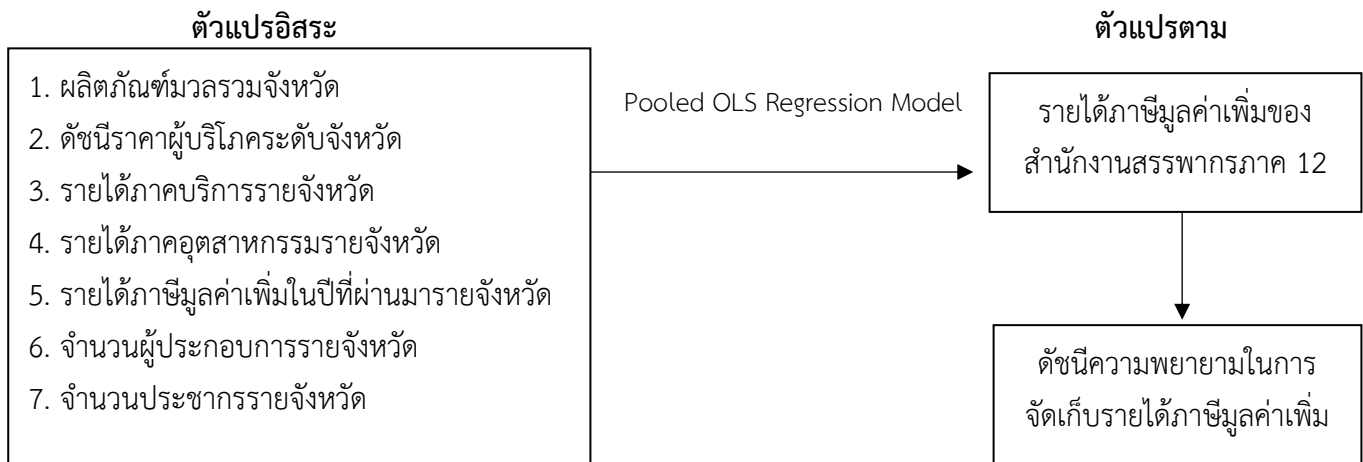
ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยหาค่าความสัมพันธ์และทิศทางระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Method) โดยการวิเคราะห์ตามแบบจำลอง Pooled OLS Regression เพื่อคำนวณหารายได้ที่คาดว่าจะจัดเก็บได้มาทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มผ่านดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนทฤษฎีพัฒนาการโครงสร้างภาษีของมัสเกรฟ พบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดโครงสร้างภาษี เมื่อโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งผลให้ลักษณะของฐานภาษีก็น่าจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ส่งผลให้รายได้ภาษีของรัฐที่ถูกจัดเก็บได้จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สกุลภัทร ตติปาณิเทพ, 2561) และแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลงานทางด้านภาษีอากร โดยใช้ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร เป็นวิธีการที่มีการคำนึงถึงสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีอากร (Tax Capacity) ทำการประมาณภาษีอากรที่ควรจัดเก็บได้ด้วยตัวแปรที่อธิบายรายได้ภาษีอากรของรัฐบาลในประเทศที่มีความแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ดังนั้นการวิเคราะห์ผลงานทางภาษีอากรจึงประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ สมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีอากร (Tax Capacity) เป็นขีดความสามารถในการจัดเก็บภาษีที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล และความสามารถในการเสียภาษีอากรของหน่วยเศรษฐกิจ และส่วนที่สอง คือ ความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร (Tax Effort) ความพยายามของรัฐบาลในการปรับโครงสร้างการบริหารการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยคำนวณได้จากการเปรียบเทียบสัดส่วนของภาษีอากรที่เก็บได้จริง (Actual Tax Ratio) ของประเทศ กับอัตราส่วนภาษีที่ประมาณการ หรือพยากรณ์ว่าจะเก็บได้ (Estimated or Predicted Tax Ratio) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถในการจัดเก็บภาษี (ริงสตรัค ธนะพรพันธ์, 2527) สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12

เมื่อนำตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมาประมาณค่าด้วยแบบจำลอง Pooled OLS Regression โดยแบบจำลองที่ 1 เป็นการนำตัวแปรอิสระทุกตัวแปรมาสร้างแบบจำลอง พบว่าตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติมีทั้งหมด 2 ตัวแปร ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด (CPIP) และรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมารายจังหวัด (VAT_1) ดังแสดงในตารางที่ 3 แบบจำลองที่ 2 - 5 เป็นการทดลองเลือกตัดตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) รายได้ภาคบริการรายจังหวัด (SERVE) หรือจำนวนผู้ประกอบการรายจังหวัด (NUM_T) เนื่องจากมีค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) กับตัวแปรอิสระอื่นในระดับสูง สำหรับแบบจำลองที่ 2 เป็นการเลือกตัดตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด รายได้ภาคบริการรายจังหวัด และจำนวนผู้ประกอบการรายจังหวัด ตัวแปรอิสระในแบบจำลองที่ 2 มีนัยสำคัญทางสถิติเพิ่มขึ้นจากแบบจำลองที่ 1 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด 4 ตัวแปร ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมารายจังหวัด รายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด (INDUSTRY) และจำนวนประชากรรายจังหวัด (POP) แบบจำลองที่ 3 เป็นการเลือกตัดตัวแปรรายได้ภาคบริการรายจังหวัด และจำนวนผู้ประกอบการรายจังหวัด ตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติมี

ทั้งหมด 4 ตัวแปร ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมา รายจังหวัด และจำนวนประชากรรายจังหวัด สำหรับแบบจำลองที่ 4 เป็นการเลือกตัดตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และจำนวนผู้ประกอบการรายจังหวัด พบว่าตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าสัมประสิทธิ์เป็นไปตามแบบจำลองที่ 1 ในขณะที่แบบจำลองที่ 5 เป็นการเลือกตัดตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด รายได้ค่าบริการรายจังหวัด ออกจากแบบจำลองที่ 1 พบว่าตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด และรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมา รายจังหวัด และจำนวนผู้ประกอบการรายจังหวัด

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ตัวแปร	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
ค่าคงที่	-171.1383*** (-2.5598)	-144.2676** (-2.3345)	-185.9676*** (-2.9675)	-138.4454** (-2.2417)	-151.9242** (-2.5410)
GPP	0.0020 (0.8259)		0.0036** (2.2030)		
CPIP	1.6248** (2.5271)	1.3551** (2.1270)	1.4495** (2.3477)	1.3088** (2.0583)	1.6985*** (2.6774)
SERVE	0.0008 (0.2026)			0.0039 (1.1918)	
INDUSTRY	-0.0041 (-0.6149)	0.0093*** (2.8825)	-0.0035 (-0.5296)	0.0060 (1.4088)	0.0007 (0.1417)
VAT_1	0.7443*** (11.0142)	0.8246*** (15.0320)	0.7791*** (13.68910)	0.7898*** (12.7385)	0.7518*** (12.071)
NUM_T	0.0425 (1.1767)				0.0644** (2.2266)
POP	-0.00003 (-0.2460)	0.0001*** (3.0198)	0.00008** (2.5408)	0.00003 (0.4142)	-0.00006 (-0.7672)
TOUR					
Observations	60	60	60	60	60
Adjusted R ²	0.9865	0.9857	0.9866	0.9858	0.9867
F-statistics	616.1506	1017.8210	872.2755	820.7664	873.8413
Prob.	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
GPP	0.0024 (9.3997)		0.0038** (2.2888)		
CPIP	1.6896** (2.5728)	1.4377** (2.1894)	1.5753** (2.4801)	1.3971** (2.1338)	1.7339** (2.6652)
SERVE	0.0006 (0.1532)			0.0040 (1.2085)	
INDUSTRY	-0.0043 (-0.6425)	0.0094*** (2.9006)	-0.0039 (-0.5902)	0.0061 (1.4203)	0.0009 (0.1849)
VAT_1	0.7600*** (10.3726)	0.8366*** (14.1944)	0.7945*** (13.3150)	0.8020*** (12.2781)	0.7592*** (11.24622)
NUM_T	0.0368 (0.9740)				0.0632** (2.1463)
POP	-0.00002 (-0.1921)	0.00009** (2.4159)	0.00007* (1.8375)	0.00002 (0.2288)	-0.00006 (-0.7827)

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม (ต่อ)

ตัวแปร	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
ค่าคงที่	-171.1383*** (-2.5598)	-144.2676** (-2.3345)	-185.9676*** (-2.9675)	-138.4454** (-2.2417)	-151.9242** (-2.5410)
TOUR	-0.000008 (-0.5787)	-0.000008 (-0.5791)	-0.00001 (-0.8762)	-0.000009 (-0.6277)	-0.000004 (-0.3004)
Observations	60	60	60	60	60
Adjusted R ²	0.9863	0.9855	0.9866	0.9856	0.9864
F-statistics	532.2781	804.4834	723.8974	676.3626	715.9477
Prob.	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000

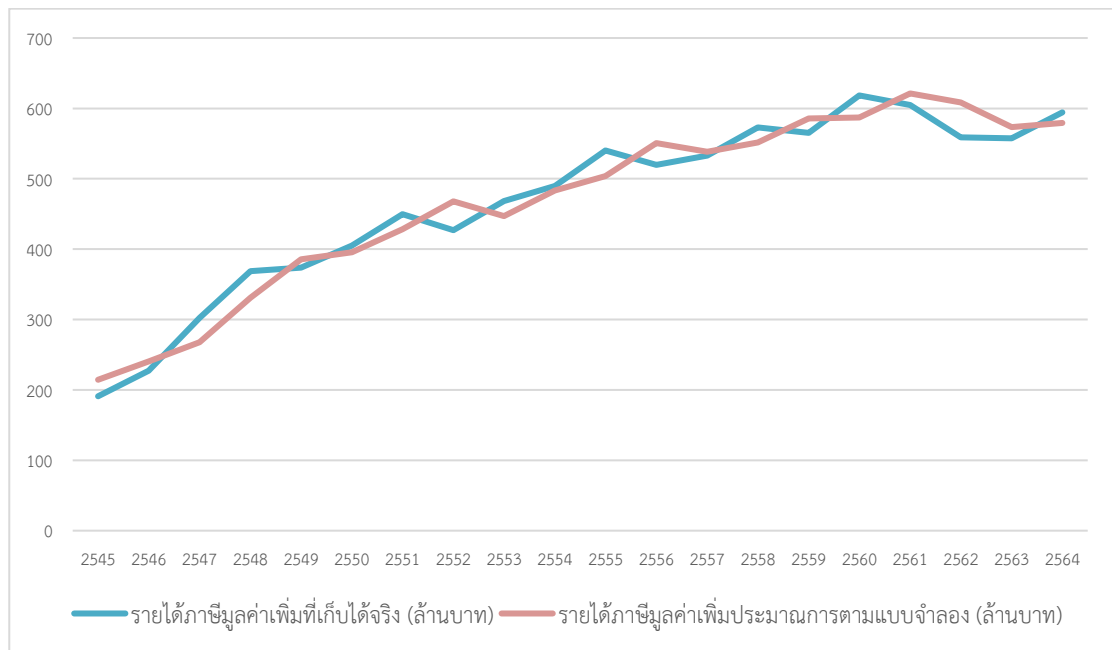
เมื่อพิจารณาลักษณะทางเศรษฐกิจของจังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูลแล้วพบว่า ทั้งสามจังหวัดเป็นจังหวัดทางด้านการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงมีการศึกษาตัวแปรจำนวนนักท่องเที่ยว (TOUR) เพิ่มเติมจากแบบจำลองที่ 1-5 โดยแสดงผลในแบบจำลองที่ 6-10 พบว่า ตัวแปรจำนวนนักท่องเที่ยว (TOUR) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการศึกษาที่มีความใกล้เคียงกับผลการศึกษาของแบบจำลองที่ 1-5 ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระที่มีความคงเส้นคงวามีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด และรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมาของจังหวัด ซึ่งแบบจำลองที่ 2 เป็นแบบจำลองที่ตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์และนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ประกอบกับมีค่าสหสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นในระดับต่ำกว่าแบบจำลองอื่น ๆ จึงมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นแบบจำลองเพื่อใช้ในการสร้างดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

2. ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม จากดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12

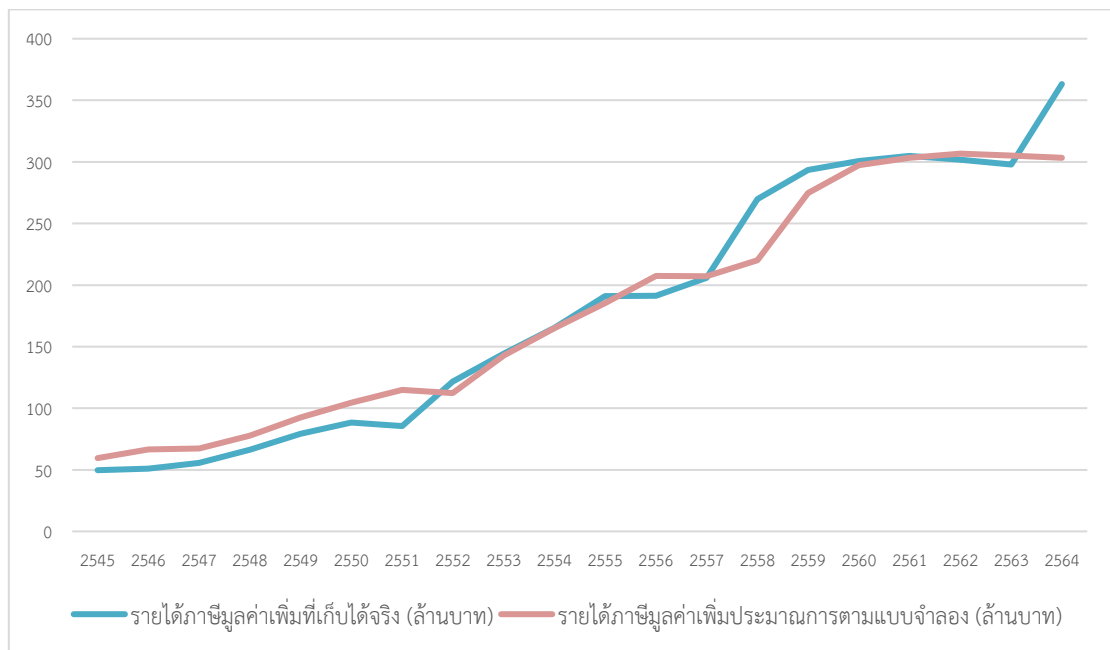
จากผลการประมาณค่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 ตามแบบจำลองที่ 2 สามารถนำมาเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\widehat{VAT}_{it} = -144.2676 + 1.3551CPI_{it} + 0.0093INDUSTRY_{it} + 0.8246VAT\_1_{it} + 0.0001POP_{it}$$

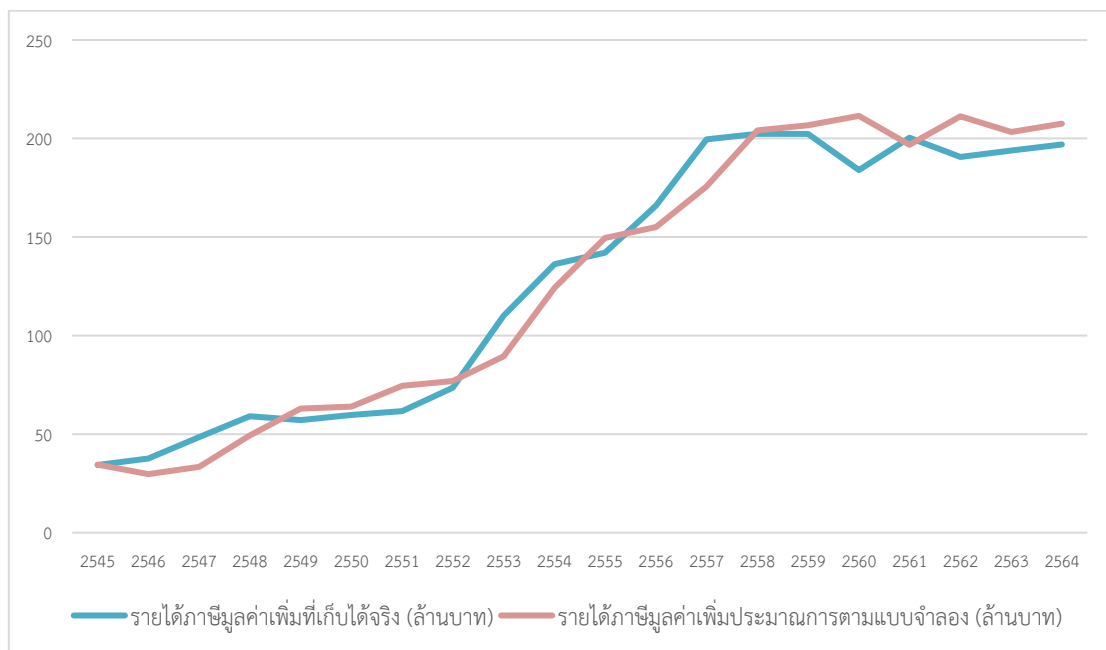
จากสมการดังกล่าว คำนวณหาความสามารถการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่คาดว่าจะจัดเก็บได้ ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง สำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุง และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูล ดังภาพที่ 2, 3 และ 4 นำมาเปรียบเทียบกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริงรายจังหวัด ในการคำนวณดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2565 โดยนำสัดส่วนรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มาเปรียบเทียบกับสัดส่วนรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ควรจัดเก็บได้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ในการคำนวณดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังภาพที่ 5

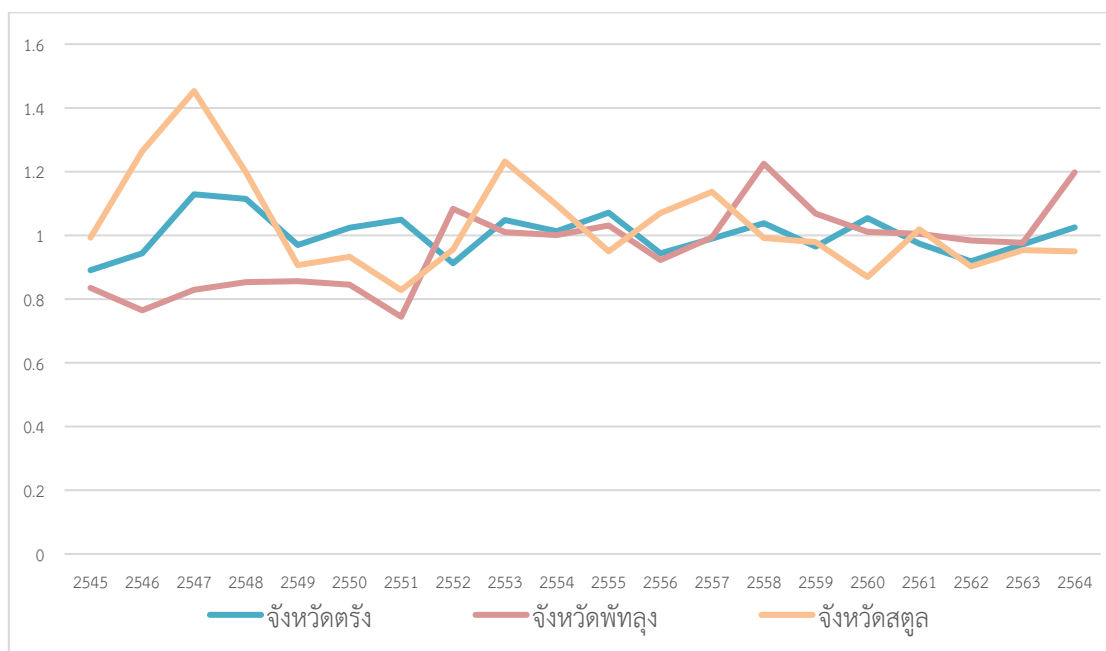
ภาพที่ 2 ผลการประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจากแบบจำลองของจังหวัดตรัง ช่วงปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2564

ภาพที่ 3 ผลการประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจากแบบจำลองของจังหวัดพัทลุง ช่วงปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2564

ภาพที่ 4 ผลการประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจากแบบจำลองของจังหวัดสตูล ช่วงปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2564

ภาพที่ 5 ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของจังหวัดตรัง พัทลุง และสตูล ช่วงปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2564

ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริงและผลการประมาณการรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจากแบบจำลองช่วงปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2564 พบว่า สำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง มีรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริงรวมทั้งรวมทั้งหมด จำนวน 9,367.00 ล้านบาท มากกว่า รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ควรจะต้องเก็บได้ตามแบบจำลองที่มีจำนวนทั้งหมด 9,361.56 ล้านบาท สำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุง มีรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริง รวมทั้งรวมทั้งหมด จำนวน 3,626.30 ล้านบาท มากกว่า รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ควรจะต้องเก็บได้ตามแบบจำลองที่มีจำนวนทั้งหมด 3,613.41 ล้านบาท และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูลมีรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริง รวมทั้งรวมทั้งหมด จำนวน 2,555.92 ล้านบาท น้อยกว่า รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ควรจะต้องเก็บได้ตามแบบจำลองที่มีจำนวนทั้งหมด 2,560.46 ล้านบาท โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายสำนักงานจากการนำค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ช่วงปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2564 มาหาค่าเฉลี่ย พบว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูล มีค่าเฉลี่ยดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม

มากกว่า 1 แสดงถึงการมีระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าปกติ แต่สำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุงมีระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าปกติ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มน้อยกว่า 1 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการคำนวณดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2564

สำนักงานสรรพากรพื้นที่	รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บได้จริง	รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ควรจัดเก็บได้ตามแบบจำลอง	ค่าเฉลี่ยดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม
ตรัง	9,367.00	9,361.56	1.0023
พัทลุง	3,626.30	3,613.41	0.9618
สตูล	2,555.92	2,560.46	1.0340

ที่มา : จากการคำนวณ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 พบว่าดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มรายจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษากลับไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษา อาจเนื่องมาจากการที่ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัดเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ระดับราคาสินค้าและบริการภายในจังหวัดเพิ่มสูงขึ้น ผู้ผลิตสินค้าและบริการจึงมีรายได้จากการขายสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น ทำให้สามารถจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น แตกต่างจากงานวิจัยของสุจิตรา แหลมหลักสกุล และอสมภินพวงศ์ ฉัตราคม (2562) ที่ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย และพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากดัชนีราคาผู้บริโภคในงานวิจัยนี้สะท้อนระดับราคาสินค้าและบริการที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ผู้บริโภคจึงลดการบริโภคลง ทำให้การจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มจึงลดลง

รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมารายจังหวัด มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มรายจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษากลับเป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษา โดยรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีก่อนหน้ามีอิทธิพลต่อการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีถัดมา สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญตินันท์ นันทพันธ์ (2558) ที่ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม จากค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 8 และพบว่ารายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

รายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มรายจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษากลับเป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษา เนื่องจากการผลิตในภาคอุตสาหกรรมก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น มีอำนาจซื้อเพิ่มมากขึ้น และภาคธุรกิจมีการขยายการลงทุนมากขึ้น ทำให้สามารถจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสกุณภัทร ตติปาณิเทพ (2561) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะส่งผลต่อรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคล และประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของจังหวัดในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และพบว่ารายได้ภาคอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่นเดียวกับงานวิจัยของวราพรณ ตั้งวานิชกพงษ์ (2551) ที่ศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของหน่วยจัดเก็บภาษี และสร้างดัชนีชี้วัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 5 และพบว่าอัตราส่วนของรายได้ภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

จำนวนประชากรรายจังหวัด มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษา เนื่องจากจำนวนประชากรรายจังหวัดสะท้อนถึงจำนวนผู้ซื้อสินค้าและบริการที่ถูกผลกระทบจากภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้ผลิต เมื่อจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มีผลให้เกิดความต้องการใช้จ่ายใช้สอยสินค้าและบริการที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ผลิตจึงผลิตสินค้าและบริการมาตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น ภาครัฐจึงสามารถจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจระดับจังหวัดที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด รายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด และจำนวนประชากรรายจังหวัด มีผลต่อการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพิจารณาปัจจัยเฉพาะในแต่ละพื้นที่
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผลการจัดเก็บภาษีในอดีตกับปัจจุบันผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมา มีผลต่อการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สำคัญสำหรับการวางแผนและคาดการณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มได้ในอนาคต
3. การประยุกต์ใช้ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีในระดับพื้นที่ การวิจัยนี้ได้นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับพื้นที่โดยใช้ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างหน่วยจัดเก็บภาษีในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน
4. ความแตกต่างของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีระหว่างพื้นที่ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มระหว่างสำนักงานสรรพากรพื้นที่ต่าง ๆ ภายในสำนักงานสรรพากรภาคเดียวกัน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนานโยบายและมาตรการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรภาค
5. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีระดับพื้นที่ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในระดับพื้นที่ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่

สรุปผลการวิจัย

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีทางอ้อมที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศไทยที่ถูกจัดเก็บได้สูงที่สุด ซึ่งถูกจัดเก็บโดยกรมสรรพากรเพื่อบูรณาการการจัดเก็บรายได้ภาษีให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด จึงมีการปฏิรูประบบราชการแบ่งโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีสถานีสำนักงานสรรพากรภาค จำนวน 12 ภาค ในการกระจายการบริหารการจัดเก็บภาษี จากผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานสรรพากรภาค พบว่า สำนักงานสรรพากรภาค 12 เป็นหนึ่งในสำนักงานที่มีผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ในกลุ่มที่มีผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มต่ำ ในการศึกษาครั้งนี้จึงสนใจศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มและประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2564 ซึ่งเลือกทำการศึกษาผลการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสรรพากรภาค 12 จำนวน 3 สำนักงาน ประกอบไปด้วยสำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง สำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุง และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูล นำมาสร้างแบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มผ่านแบบจำลอง Pooled OLS Regression จำนวน 10 แบบจำลอง ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด และรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมา รายจังหวัด ตัวแปรอิสระที่มีความคงเส้นคงวา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 10 แบบจำลอง และเมื่อพิจารณาควบคู่กับค่าสหสัมพันธ์พบว่า แบบจำลองที่ 2 มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นแบบจำลองเพื่อใช้ในการสร้างดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 12 เนื่องจากเป็นแบบจำลองที่ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ประกอบกับมีค่าสหสัมพันธ์กับตัวแปร

อิสระอื่นในระดับต่ำกว่าแบบจำลองอื่น ๆ ซึ่งตัวแปรอิสระ ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด รายได้ภาคีมูลค่าเพิ่มในปีที่ผ่านมา รายจังหวัด รายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด และจำนวนประชากรรายจังหวัด มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับ รายได้ภาคีมูลค่าเพิ่มรายจังหวัด เมื่อนำมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ภาคีมูลค่าเพิ่มผ่านดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาคีมูลค่าเพิ่ม พบว่า สำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุง มีค่าเฉลี่ยดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาคีมูลค่าเพิ่มในเท่ากับ 0.9618 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงถึงสำนักงานสรรพากรพื้นที่พัทลุงจัดเก็บภาคีมูลค่าเพิ่มได้ต่ำกว่าภาคีมูลค่าเพิ่มที่ประมาณการได้จากแบบจำลอง ในขณะที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูล มีความสามารถในการจัดเก็บอยู่ในเกณฑ์สูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาคีมูลค่าเพิ่มเท่ากับ 1.0023 และ 1.0340 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึงสำนักงานสรรพากรพื้นที่ตรัง และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สตูล จัดเก็บภาคีมูลค่าเพิ่มได้สูงกว่าภาคีมูลค่าเพิ่มที่ประมาณการได้จากแบบจำลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาพบว่าเมื่อรายได้ภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัดเพิ่มสูงขึ้นจะสามารถจัดเก็บรายได้ภาคีมูลค่าเพิ่มได้เพิ่มมากขึ้น กรมสรรพากรควรมีการป้องกันและตรวจสอบการหลีกเลี่ยงภาษีโดยเฉพาะกลุ่มภาคอุตสาหกรรมที่มีผลต่อรายได้ภาคีมูลค่าเพิ่มที่จะสามารถจัดเก็บได้ ซึ่งทางกรมสรรพากรได้มีนโยบายขับเคลื่อนการจัดเก็บภาษีด้วยข้อมูลโดยใช้ Big Data ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บให้ตรงเป้าหมาย มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ เพื่อช่วยในการตรวจสอบมากยิ่งขึ้น การศึกษานี้จึงเห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว เพราะการนำ Big Data เข้ามาใช้จะช่วยให้สามารถทราบถึงข้อมูลภาคส่วนต่าง ๆ สามารถตรวจสอบผู้ประกอบการที่มีความเสี่ยงในการหลีกเลี่ยงภาษีและผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการเสียภาคีมูลค่าเพิ่ม เพื่อป้องกันการไม่ให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษี ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาคีมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาคีมูลค่าเพิ่มเพียงอย่างเดียว ซึ่งการวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีช่วยให้หน่วยงานระดับพื้นที่ทราบขีดความสามารถในการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานว่าระดับรายได้ภาษีที่จัดเก็บได้ในแต่ละปีทางหน่วยงานสามารถจัดเก็บได้เต็มความสามารถที่หน่วยงานควรจะได้จัดเก็บได้หรือไม่จึงเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานในการพัฒนาระบบการดำเนินงานการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามกรมสรรพากรมีการจัดเก็บรายได้ภาษีอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากภาคีมูลค่าเพิ่ม อาจวัดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภท และรายได้ภาษีในภาพรวม เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพและความสามารถทั้งในภาพรวมและรายภาษี ทำให้สามารถนำผลดังกล่าวมากำหนดนโยบายได้ว่าแต่ละสำนักงานพื้นที่มีจุดแข็งหรือจุดอ่อนทางด้านใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้หน่วยงานในระดับพื้นที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2565). รายงานประจำปี 2565. สืบค้น 25 ตุลาคม 2566. จาก https://www.rd.go.th/fileadmin/download/annual_report/annual_report65.pdf.
- _____. (2566). ผลการจัดเก็บภาษี. สืบค้น 23 ตุลาคม 2566. จาก https://www.rd.go.th/fileadmin/download/annual_report/annual_report65.pdf.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2527). การสำรวจสถานะความรู้ว่าด้วยภาษีอากรในเมืองไทย (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราพรณ ตั้งวานิชกพงษ์. (2551). การศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาคีมูลค่าเพิ่มของหน่วยจัดเก็บสำนักงานสรรพากรภาค 5 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 – 2548. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 48(1), 1-25.

- สกุลภัทร ตติปาณิเทพ. (2561). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สำนักงานประมาณของรัฐสภา. (2558). รายงานทางวิชาการ สำนักงานประมาณของรัฐสภา. สืบค้น 23 ตุลาคม 2566. จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parbudget/ewt_dl_link.php?nid=210.
- สุจิรา แหลมหลักสกุล และ อัสมิงพงศ์ ฉัตราคม. (2562). การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย. วารสารรามคำแหง, 3(1), 47-62.
- อัญตินันท์ นันทพันธ์. (2558). ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 8. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

Organizing sustainable tourism activities with the participation of communities, Takrob Sub-district, Chaiya District, Surat Thani Province

Pornapaktra Sakdaar^{1*} Yoksamon Jeaheng¹ Kessinee Tripongpan¹ and Jaree Phrommana¹

¹ International school of tourism, Suratthani Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pornapaktra.sak@sru.ac.th

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the guidelines for organizing tourism activities that are suitable for sustainable tourism in the community, (2) to assess the potential for organizing tourism activities that are appropriate for sustainable tourism in the community of Tambon Takrop, Chaiya District, Surat Thani Province. This research is a combination of qualitative research and quantitative research. Qualitative research uses an action research format. The tools used to collect data include participatory type, which provides for collecting data from spatial surveys. Interviews will be conducted with key informants, who are Community leaders, citizens, community travel group members, village headmen, Local government organizations, government agencies, tourism operators, and community tourism stakeholders, to obtain study and analysis data. The sample size (Sampling frame) was determined using a purposive sampling method, a focus group of 30 people, and observation. Quantitative research uses questionnaires by random sampling from the sample population of 400 tourists who have traveled in the Takrop Subdistrict community. The statistical analysis includes frequency, percentage, hypothesis testing, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The result of the study found that: 1) The area and the community have the potential to organize suitable tourism activities, specifically half-day trips. 2) The potential for organizing tourism activities to manage access to tourist attractions must be developed as much as possible. Because traveling into the area is quite complicated, no navigation signs exist. The road is rough, and the route is quite far—the level of tourists' opinions on managing sustainable tourism activities with community participation. The average opinion was at a pretty high level, and the average level of views on tourism with community participation. The average opinion was at a high level. Tourists with different personal factors have different views on organizing tourism activities.

Keywords: Travel Activities, Sustainable Tourism, Community Tourism

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภรณ์พักตรา ศักดา^{1*} ยกสมน เจ๊ะเฮง¹ เกสลิณี ตรีพงศ์พันธุ์¹ และ จารีย์ พรหมณะ¹

¹ วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pornapoktra.sak@sru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน (2) เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนในตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจเชิงพื้นที่ และการสัมภาษณ์ จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน ประชาชนที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้ได้ ข้อมูลมาศึกษาและทำการวิเคราะห์ โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ใช้การอภิปรายกลุ่มจำนวน 30 คน การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จากกลุ่มประชากรตัวอย่างของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เคยท่องเที่ยวในชุมชนตำบลตะกรบ จำนวน 400 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ และการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test และค่าสถิติ F-test ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพพื้นที่และคนในชุมชนสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวชุมชนแบบครึ่งวันได้ (Half day trip) 2) ศักยภาพการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวด้านการจัดการการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด เนื่องจากการเดินทางเข้าพื้นที่ค่อนข้างซับซ้อน ไม่มีป้ายนำทาง ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกัน

คำสำคัญ: กิจกรรมท่องเที่ยว, ท่องเที่ยวยั่งยืน, ท่องเที่ยวชุมชน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความโดดเด่นทางด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด ซึ่งเป็นจุดเด่นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาเยือนประเทศอย่างต่อเนื่อง จากสถิติพบว่าในปี 2562 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยมีจำนวนสูงถึง 39.79 ล้านคน ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวในปีดังกล่าวอยู่ที่ 1.93 ล้านล้านบาท อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ที่เริ่มต้นขึ้นในช่วงปี 2563 ส่งผลให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยชะลอตัวลงอย่างรุนแรง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือในปี 2563 จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเหลือเพียง 6.7 ล้านคน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ซึ่งเป็นผลจากการปิดประเทศและข้อจำกัดในการเดินทางระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในช่วงการระบาด เมื่อพิจารณาถึงการพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติที่ลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การท่องเที่ยวภายในประเทศกลายเป็นกลไกสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศ โครงการต่าง ๆ เช่น "เราเที่ยวด้วยกัน" ที่รัฐบาลส่งเสริมขึ้นมา เป็นตัวอย่างของความพยายามในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและการท่องเที่ยวในชุมชนที่เน้นการแสดงเอกลักษณ์พื้นถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น กระตุ้นการท่องเที่ยว

ภายในประเทศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชุมชนกลายเป็นทางเลือกสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็มีบทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมวิถีชีวิตแบบยั่งยืน

ชุมชนบ้านฝ้ายพรุ ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นตัวอย่างหนึ่งของชุมชนที่มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย ชุมชนแห่งนี้มีภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองและลำห้วยหลายสาย เช่น คลองบางโหลง คลองตะกรบ และห้วยทรายขาว ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับการเกษตรและประมงแล้ว ยังสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนได้ดี ทั้งนี้จากนโยบายของภาครัฐโดยกรมพัฒนาชุมชนได้กำหนดเป้าหมาย พร้อมทั้งมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนภายใต้แผนปฏิบัติการคือเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และส่งเสริมและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตแก่ประชาชนและชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอไชยา, 2559) ชุมชนบ้านฝ้ายพรุ ซึ่งเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สามารถยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นที่รู้จักและพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการท่องเที่ยวตามลักษณะชุมชนได้ คนในชุมชนมีความพร้อมในการจัดการและพร้อมที่จะพัฒนาให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักในอนาคตได้ ซึ่งปัจจุบันยังขาดการจัดการอย่างเป็นรูปธรรมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดการการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการด้านความปลอดภัยรวมถึงการให้บริการ เป็นต้น

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดจันทบุรีของ ธนพล จันทรเรืองฤทธิ์ (2561) พบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะไม่มุ่งเน้นเพียงการควบคุมและการจัดการผลกระทบด้านลบของอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่อยู่ในตำแหน่งที่พิเศษมากของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวได้สร้างประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การสร้างความตระหนักและการสนับสนุนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดำเนินงานต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น มีการกระจายให้เกิดความเท่าเทียมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่อที่จะทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มศักยภาพของตนเองได้ และการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน ให้แก่ผู้มาเยือน สามารถสร้างจิตสำนึกและองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งคนในชุมชน และผู้มาเยือน มีการบริการที่ดีและปลอดภัย ทั้งด้านที่พัก ยานพาหนะ นักสื่อความหมายท้องถิ่น เจ้าของบ้าน และการประสานงานที่ดีระหว่างกลุ่มในชุมชนเพื่อให้บริการ (กฤษณะ เนียมหอม และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2564)

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยมีแนวคิดเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมอาชีพ รักษาสิ่งแวดล้อมและประเพณีของชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนจากทรัพยากรที่มีอยู่ พัฒนาและเกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืนของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังให้มีการสร้างกลไกการขับเคลื่อนการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง สร้างความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน สามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอันเกิดจากการมีส่วนร่วมโดยชุมชน สรรวจความเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องมีการวางแผนที่ดีและมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่แท้จริงและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนในตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนในตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action research - PAR) ใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key information) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมมากที่สุด โดยคำถามจะมีลักษณะของคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โดยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกสัมภาษณ์ได้ คือ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตะกรบในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคธุรกิจ และภาคประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในส่วนการท่องเที่ยวชุมชนตะกรบ และมีขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาคือพื้นที่ของชุมชนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ผู้นำชุมชน ประชาชนที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการการท่องเที่ยวชุมชนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 ราย การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบบังเอิญ (Accidental sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การวิจัยรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพบริบทการท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการการสำรวจ โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (check list) เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ที่ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่ม/ประธานกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็น ข้อมูลชุมชน

เครื่องมือตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การวิจัยรูปแบบเชิงปริมาณและเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือวิจัยในการจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกรอบในการวิเคราะห์ในประเด็นการสนทนากลุ่ม และได้ทำการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว จากทฤษฎี หนังสือ วารสาร งานวิจัยต่าง ๆ เพื่อวางแผนทางการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม (Questionnaire) ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และสร้างแบบสอบถามขึ้น

เมื่อสร้างเครื่องมือเสร็จแล้วก็ส่งไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่ปรึกษาซึ่งจะตรวจว่าตรงตามเนื้อหา/ตรงตามโครงสร้างหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยนั่นเอง ถ้ากรรมการ/ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบแล้ว จึงจะนำเครื่องมือไปทดลอง (Try-out) เพื่อหาความความวางใจได้ (reliability) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนแล้วก็นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยค่า Alpha (α) ของ Cranach's Alpha โดยในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ใช้โปรแกรม SPSS ตามลำดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามส่วนข้อมูลที่เป็นระดับความคิดเห็น (มีค่าเป็น 7 6 5 4 3 2 และ 1) จะต้องได้ค่าแอลฟา (α) ไม่ต่ำกว่า 0.65 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ในตำบล ตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนา

3.2 นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3.3 นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวม ค้นคว้า ศึกษา จากเอกสาร หนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติชุมชน โครงสร้างพื้นฐาน ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสภาพปัญหาของชุมชน ที่สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนและเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน บ้านฝายพร ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้กับชุมชนต่อไป

4.2 งานวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจเชิงพื้นที่ (Area Frame Survey และการสัมภาษณ์ (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน ประชาชนที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวในชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลมาศึกษาและทำการวิเคราะห์

ใช้การอภิปรายกลุ่ม เชิงปฏิบัติการ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน ประชาชนที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวในชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลมาศึกษา

4.4 การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วย การแจกแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวโดยแจกแบบสอบถามด้วยกระดาษ และแบบออนไลน์ผ่านการสแกน QR Code จากนักท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการการท่องเที่ยวชุมชนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 ราย การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบบังเอิญ (Accidental sampling)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

นำข้อมูลที่ได้จากประชุมกลุ่มมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยก เป็นประเด็นต่าง ๆ วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามประเด็นที่ค้นพบ ใช้การประเด็น (Thematic Analysis) แยกประเด็นที่เหมือนและ แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างแต่ละราย สรุปแยกประเด็นด้านต่าง ๆ นำข้อมูลที่ได้จากประชุมกลุ่มมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยก เป็นประเด็นต่าง ๆ วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามประเด็นที่ค้นพบจากผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) และผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในกำหนดแนวทางการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านฝายพร ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้กับชุมชนต่อไป

5.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

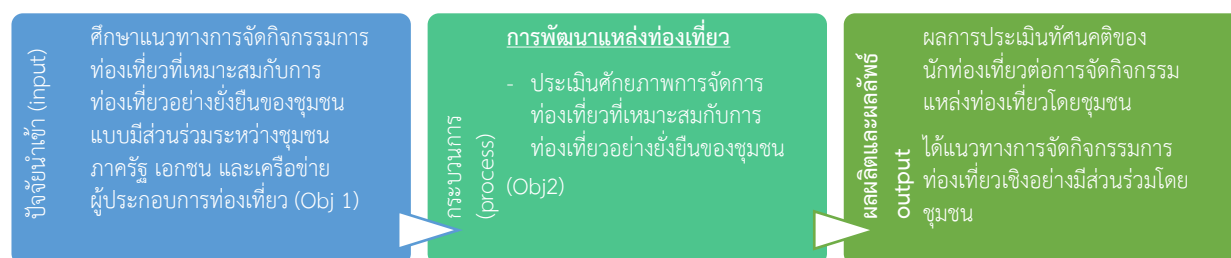
5.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

5.2.2 ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นโดยรวมของนักท่องเที่ยว

5.2.3 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการให้คะแนน (7 Likert- scale) ซึ่งจะเป็นคำถามแบบ ให้คะแนน (Likert- scale) โดยใช้ 7 ระดับ วัดความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับใด

5.2.4 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t-test แบบสองทาง (two-tailed t-test) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างระดับความคิดเห็นอันเนื่องมาจากปัจจัยส่วนบุคคลที่มีกลุ่มประชากร 1 คู่ ได้แก่ เพศและระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสถิติ F-test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างระดับความคิดเห็นอันเนื่องมาจากปัจจัยส่วนบุคคลที่มีกลุ่มประชากรมากกว่า 1 คู่ ได้แก่ อายุ สถานภาพ อาชีพและรายได้ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สำหรับกรณีที่มีความแตกต่างระหว่างระดับความคิดเห็นอันเนื่องมาจากปัจจัยส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จะใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post-hoc comparison) โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการคำนวณ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ในตำบล ตะกรบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปัจจุบัน

จากการศึกษาข้อมูลและแนวทางการจัดกิจกรรมในชุมชน ปัจจุบันมีลักษณะสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

1). สภาพแวดล้อม พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลฝั่งอ่าวไทยเป็นชุมชนมีกิจกรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลาย ภายในชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจสามารถเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว อันได้แก่หนองนทรี ซึ่งเป็นลักษณะบ่อที่ใช้พญาบาลและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ ก่อนปล่อยลงทะเลซึ่งอยู่ติดกับอาคารที่ประชุมประจำหมู่บ้าน มีพื้นที่ลักษณะกว้างกว่า 2 ไร่ ทำเรือบางโหลงและปาชายเลนตลอดเส้นทางเดินเรือในคลองบางโหลง เป็นท่าเรือที่ชาวประมงใช้ในการออกเรือหาปลา ในทะเลตามฤดูกาลหาปลา มีสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่สมบูรณ์ ในพื้นที่ปาชายเลนยังอุดมสมบูรณ์ มีระยะทางยาวกว่า 5 กิโลเมตร ปากน้ำคลองบางโหลงมีแนวหาดทรายยาว ทรายขาวสะอาด ทั้งนี้ปัจจุบันพื้นที่ชุมชนกำลังส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยกำลังพัฒนาเป็นสวนเศรษฐกิจชุมชนอาทิ สวนกระท่อม รวมถึงมีการทำโรงเรือนเพาะชำโก่งกาง เพื่อรักษาปาชายเลนโดยเฉพาะปาโก่งกาง ดังนั้นถือเป็นจุดสำคัญอีกหนึ่งอย่างในการทำเส้นทางและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกได้แก่ อาคารศาลาประจำหมู่บ้าน ใช้ในการประชุมและทำกิจกรรมของชุมชน มีห้องน้ำให้บริการจำนวน 2 ห้อง อยู่ติดกับหนองนทรี มีลักษณะที่กว้างขวางสามารถบรรจุคนได้มาก มีถนนลูกรังสามารถเข้าถึงท่าเรือบางโหลงและชายหาดศาลาโนนอีกด้วย

2). กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนปัจจุบัน เนื่องจากชุมชนเพิ่งได้จัดตั้งกลุ่มโครงสร้างด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนขึ้นอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนทำดำเนินการอยู่จะจัดตามฤดูกาลและตามสภาพอากาศโดยกำหนดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมล่องเรือชมธรรมชาติในพื้นที่คลองบางโหลง ถ่ายภาพธรรมชาติชมป่าโก่งกาง

กิจกรรมปล่อยปู หอย และปลูกป่าชายเลน และนำนักท่องเที่ยวชมสวนกระท่อม และร่วมรับประทานอาหารพื้นถิ่น โดยไม่มีการกำหนดระยะเวลา หรืองบประมาณที่ชัดเจน

1.2 เป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

เป้าหมายหลักของการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนขึ้นนั้น ชาวบ้านต้องการให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพื้นที่ใกล้เคียงได้แวะพักและชื่นชมธรรมชาติในชุมชนและยังสามารถเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากรายได้หลักจากการทำเกษตรกรรมและการประมง ทั้งนี้กิจกรรมที่จัดต้องไม่ทำลายระบบนิเวศและต้องใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนให้มากที่สุด

1.3 ปัญหา และอุปสรรคในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว

ปัญหาในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนคือคนที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว การวางแผนทางการทำกิจกรรมที่เหมาะสม และการบริหารจัดการค่าตอบแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสม

1.4 ชุมชนมีศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว (วิเคราะห์ SWOT อย่างมีส่วนร่วม)

ทั้งนี้ชุมชนบ้านฝ้ายพรุ ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีศักยภาพเพื่อศึกษาศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสามารถสรุป การวิเคราะห์ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว SWOT Analysis ของของชุมชน ได้แก่ **จุดแข็ง (Strengths)** ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง สามารถนำชาวบ้านในการจัดทำกิจกรรมของชุมชน ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ชุมชนมีพื้นที่ทางธรรมชาติสามารถพัฒนาเป็นจุดท่องเที่ยวเพื่อจุดเด่นได้หลายจุด ประกอบด้วยปากน้ำบางโหลงที่มีเรือเล่าตั้งแต่ก่อตั้งอาณาจักรศรีวิชัย ชายหาดที่มีทรายลักษณะยาว มีศาลตานอนที่มีเรือเล่าเรื่องความเชื่อ มีป่าโกงกาง และป่าชายเลนที่ยังอุดมสมบูรณ์ รวมถึงหนองนทรีที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ **จุดอ่อน (Weaknesses)** ยังขาดช่องทางประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม คนในชุมชนยังขาดความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ หรือการประสานนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ ป้ายบอกทางเข้าพื้นที่ท่องเที่ยวในชุมชน ถนนที่เดินทางไม่สะดวกเนื่องจากเป็นลูกรัง เป็นหลุมเป็นบ่อ ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว ไฟส่องสว่างในบริเวณจุดต่าง ๆ **โอกาส (Opportunities)** ชาวบ้านที่เข้าใจการท่องเที่ยวชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมได้มีช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากอาชีพหลัก หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขึ้นพื้นฐานมากขึ้น อาทิ การปรับปรุงถนน ไฟฟ้า สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ใกล้เคียงที่แวะพัก หรือสนใจท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น **อุปสรรค (Threats)** การประชาสัมพันธ์นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไม่ทั่วถึงทำให้ชาวบ้านและชุมชนไม่ทราบข้อมูลปัญหาขยะบริเวณชายหาดและป่าชายเลนในหน้ามรสุมจะมีการพัดพาขยะมาเป็นจำนวนมาก ทำให้กิจกรรมชมป่าชายเลนไม่น่าสนใจ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่าในพื้นที่มีกิจกรรมท่องเที่ยว แวะมาท่องเที่ยวเพราะเป็นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น

1.5 การจัดกลุ่มโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ชุมชนได้มีการจัดตั้งกลุ่มดำเนินการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ในชุมชน ทั้งนี้ได้มีการจัดโครงสร้างกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมโดยมีโครงสร้างการดำเนินงานโดยเพื่อให้เกิดกลไก ในการขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชน ได้มีการเสนอให้จัดตั้งกลุ่มและกำหนดผู้ดูแลและกำหนดขอบข่ายงาน/หน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน ได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธาน คณะกรรมการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ เจริญญิก กรรมการและเลขานุการ และที่ปรึกษา

1.6 แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน สมาชิกในชุมชนร่วมกันเสนอการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแบบครึ่งวันเต็มวัน และแบบค้างคืน โดยจากการศึกษาศักยภาพพื้นที่และคนในชุมชนแล้วสามารถจัดกิจกรรมแบบครึ่งวันได้ (Half day trip)

2. ผลการประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ใน ตำบล ตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 การฝึกปฏิบัติจริง

การฝึกปฏิบัติการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนบ้านฝ้ายพรุ หมู่ที่ 1 ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้ เพื่อนำมาวางแผนทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้จัดทำและดำเนินการฝึกปฏิบัติการโครงการท่องเที่ยวชุมชนบ้านฝ้ายพรุ ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกปฏิบัติตามโครงการ รายละเอียดโปรแกรมในการท่องเที่ยว ดังนี้

ภาพที่ 2 ภาพแบนเนอร์กิจกรรมท่องเที่ยว

2.2 ประเด็นการอภิปรายและการประเมินผลการจัดกิจกรรม

1) ศักยภาพด้านการจัดการความปลอดภัยของชุมชน กิจกรรมล่องเรือชุมชนจัดอุปกรณ์เสื้อชูชีพไว้ให้กับนักท่องเที่ยว แต่ยังไม่มีการอธิบายหรือคำเตือนเฉพาะเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ควรมีการจัดตั้งกฎเกณฑ์สำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความปลอดภัย รถสำหรับขนส่งนักท่องเที่ยว (ซาเล้ง) ควรได้รับการตรวจสอบและตรวจสอบความปลอดภัย บางคันอาจจะมีความเก่าเกินไปไม่ปลอดภัย

2) ศักยภาพด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน พื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับการจัดกิจกรรมรักษาศาสนา การจัดเก็บขยะ ปลูกป่า มีเรือหางยาวและซาเล้งที่ให้บริการนักท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง ควรตรวจสอบสภาพห้องน้ำ และเพิ่มจำนวนห้องน้ำให้เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว

3) ศักยภาพด้านการจัดการการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนต้องมีการเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยว และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการเดินทางเข้าพื้นที่ค่อนข้างซับซ้อน ไม่มีป้ายนำทาง ถนนขรุขระ เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนและพัฒนาที่สุด เพราะจัดเป็นช่องทางการเข้าสู่ชุมชน

4) ศักยภาพด้านการจัดการด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ของชุมชน พื้นที่และสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทำให้ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวมีสูง

5) ศักยภาพด้านความพร้อมของคนในชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความพร้อมในการให้บริการ แต่ควรปรับปรุงกระบวนการให้บริการ การบริการด้วย service mind ทักษะการเล่าเรื่องของนักท่องเที่ยว ความหมาย การแต่งกายที่แสดงถึงหมู่คณะของผู้ให้บริการ โดยควรมีการอบรมสัมมนา หรือการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นที่มีศักยภาพ

6) ศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังมีศักยภาพน้อย ยังไม่มีป้ายนำทาง หรือการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้ท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่าย

7) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว คนในชุมชนมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดกิจกรรมสูงมาก มีความกระตือรือร้นสูง

2.3 ผลการศึกษาจากนักท่องเที่ยว ดังนี้

1). เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ตามเพศ แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ 61.5 และเพศชายร้อยละ 38.5 และเมื่อสำรวจตามอายุของนักท่องเที่ยว อายุต่ำกว่า 20 ปี มากที่สุด รองลงมาคือช่วงอายุ 20-29 ปี และ

รองลงมาช่วงอายุ 30-39 ปี ช่วงอายุ 40-49 ปี รองลงมาช่วงอายุ 50-59 ปี และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด และเมื่อสำรวจด้านสถานภาพ ปรากฏว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพโสดมีถึงร้อยละ 78.5 สถานภาพสมรส และอย่าร้าง ตามลำดับ และเมื่อสำรวจปัจจัยด้านระดับการศึกษา ปรากฏว่ามีนักท่องเที่ยวที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 51 และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 49 ตามลำดับและเมื่อสำรวจอาชีพของนักท่องเที่ยว ปรากฏว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเป็นพนักงาน/ลูกจ้าง มากที่สุด รองลงมาคือนักเรียน/นักศึกษา และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพเกษตรกร และอาชีพค้าขายน้อยที่สุด ตามลำดับ สุดท้ายผลสำรวจตามรายได้ของนักท่องเที่ยว ปรากฏว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 20,000 บาท มากถึงที่สุด รองลงมาคือไม่มีรายได้ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 - 35,000 บาท และน้อยที่สุดคือมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 35,000 บาท ตามลำดับ

2) ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านต่าง ๆ	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย	ลำดับ
1. ด้านความปลอดภัย ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.7344	.76400	ค่อนข้างมาก	4
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.0586	.67296	ปานกลาง	7
3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.2404	.77520	ปานกลาง	6
4. ด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ในการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยว	5.3333	.80755	มาก	2
5.ด้านความพร้อมของคนในชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	5.3012	.76149	มาก	3
6. ด้านการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.5108	.64102	ค่อนข้างมาก	5
7.ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	5.4281	.71530	มาก	1
โดยรวม	4.8009	.69107	ค่อนข้างมาก	

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบดังนี้ ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$ = 4.8009, S.D.= .69107) โดยสามารถแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 5.4281, S.D.= .71530) รองลงมาคือด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 5.3333, S.D.= .80755) รองลงมาคือด้านความพร้อมของคนในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 5.3012, S.D.= .76149) รองลงมาคือด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$ = 4.7344, S.D.= .76400) รองลงมาคือด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.5108, S.D.= .64102) รองลงมาคือด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 4.2404, S.D.= .77520) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก น้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 4.0586, S.D.= .67296) ตามลำดับ

3) ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านต่าง ๆ	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลความหมาย	ลำดับ
1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	5.6940	1.18723	มาก	1
2. ด้านองค์กรชุมชน	5.3870	.49400	มาก	5
3. ด้านการจัดการชุมชน	5.5105	.57901	มาก	4
4. ด้านการเรียนรู้	5.5885	.87308	มาก	3
5. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	5.6390	.71447	มาก	2
โดยรวม	5.5638	.69177	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.5638$, S.D.= .69177) โดยด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.6940$, S.D.= 1.18723) รองลงมาคือด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.6390$, S.D.= .71447) รองลงมาคือด้านด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.5885$, S.D.= .87308) รองลงมาคือด้านการจัดการชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.5105$, S.D.= .57901) และด้านองค์กรชุมชน น้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.3870$, S.D.= .49400) ตามลำดับ

4) ผลการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความคิดเห็น	เพศ Sig.	อายุ Sig.	สถานภาพ Sig.	ระดับการศึกษา Sig.	อาชีพ Sig.	รายได้ Sig.
1. ด้านความปลอดภัย	.442	.034*	.010*	.112	.001*	.001*
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	.809	.043*	.004*	.268	.000*	.000*
3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	.762	.092	.074	.474	.001*	.023*
4. ด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่	.744	.030*	.317	.885	.005*	.218
5. ความพร้อมของคนในชุมชน	.413	.049*	.320	.277	.277	.273
6. ด้านการประชาสัมพันธ์	.495	.039*	.000*	.001*	.001*	.021*
7. ด้านการมีส่วนร่วม	.493	.045*	.003*	.000*	.000*	.002*
โดยรวม	.571	.035*	.035*	.620	.001*	.020*

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้

โดยผลการทดสอบดังนี้ นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา ไม่แตกต่างกัน พบว่า Sig = .571 (> 0.05) นักท่องเที่ยวที่มีอายุ

ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา แตกต่างกัน พบว่า $Sig = .035 (< 0.05)$ นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา แตกต่างกัน พบว่า $Sig = .035 (< 0.05)$ นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา ไม่แตกต่างกัน พบว่า $Sig = .620 (> 0.05)$ นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา แตกต่างกัน พบว่า $Sig = .001 (< 0.05)$ และ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา แตกต่างกัน พบว่า $Sig = .020 (< 0.05)$

อภิปรายผล

แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ในตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านฝ้ายพรุ ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีศักยภาพ โดยชุมชนมีความพร้อมและศักยภาพมีจุดแข็งที่สำคัญคือผู้นำชุมชนเข้มแข็ง สามารถนำชาวบ้านในการจัดทำกิจกรรมของชุมชน ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในทุก ๆ กิจกรรมอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ทั้งนี้ชุมชนยังคงยังขาดช่องทางประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม อาทิ ป้ายบอกทางเข้าพื้นที่ท่องเที่ยวในชุมชน อย่างไรก็ตามโอกาสที่สำคัญของชุมชนคือชาวบ้านที่เข้าร่วมและทำความเข้าใจกับการท่องเที่ยวชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมได้มีช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากอาชีพหลัก หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขั้นพื้นฐานมากขึ้น อาทิ การปรับปรุงถนน ไฟฟ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก จันทรเกตุ (2560) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ชุมชนได้มีการจัดโครงสร้างกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมโดยมีโครงสร้างการดำเนินงานโดยเพื่อให้เกิดกลไก ในการขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล จันทรเรืองฤทธิ์ (2561) แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำจันทบูร ซึ่งในการพัฒนาชุมชนให้เป็นพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการร้านค้า และผู้ที่อาศัยอยู่ภายในชุมชน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ได้มีการเสนอให้จัดตั้งกลุ่มและกำหนดผู้ดูแลและกำหนดขอบข่ายงาน/หน้าที่ความรับผิดชอบของประธานกลุ่ม รองประธาน คณะกรรมการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์และส่งเสริมด้านการตลาด เหมัญญิก กรรมการ และเลขานุการ ที่ปรึกษามีหน้าที่การให้คำปรึกษาและสนับสนุนกิจกรรม ชุมชนได้มีการจัดตั้งกลุ่มดำเนินการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ในชุมชนเป็นสัดส่วน จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน โดยจากการศึกษาศักยภาพพื้นที่และคนในชุมชนแล้วสามารถจัดกิจกรรมแบบครึ่งวันได้ (Half day trip) มากที่สุด

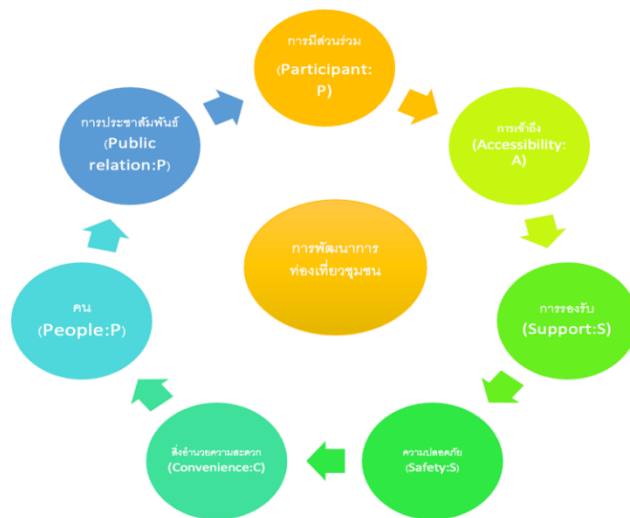
ผลการประเมินศักยภาพการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนในตำบล ตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน เป็น กิจกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนา ชุมชนมีความพร้อม ความต้องการ และมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว การกำหนด กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชธมน วงศ์คำ และ เวธกา มณีเนตร (2563) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยขั้ว ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้จากการวิจัยด้านการจัดการ **ความปลอดภัย** ในกิจกรรมล่องเรือ ชุมชนจัดอุปกรณ์เสื้อชูชีพไว้ให้กับนักท่องเที่ยวเพียงพอเหมาะสม แต่ยังขาดการอธิบาย หรือคำเตือนเฉพาะเพื่อให้เกิดความปลอดภัย **ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก** ยังต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากภาครัฐด้านต่าง ๆ อาทิ ห้องน้ำที่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว **ด้านการจัดการการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว** การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องเดินทางด้วยรถส่วนบุคคลหรือรถเช่าเพื่อเข้าพื้นที่กิจกรรมของชุมชน เนื่องจากการเดินทางเข้า

พื้นที่ค่อนข้างซับซ้อน ด้านการจัดการด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ พื้นที่และสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทำให้ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวมีสูงและยังสามารถต่อยอดในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อาทิหาดนายอำเภอหาดพุมเรียง, ด้านความพร้อมของคนในชุมชน มีความพร้อมในการให้บริการ แต่ควรปรับปรุงกระบวนการให้บริการ ทักษะการเล่าเรื่องของนักสื่อความหมาย การแต่งกายที่แสดงถึงหมู่คณะของผู้ให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังมีศักยภาพน้อย ยังไม่มีป้ายนำทาง หรือการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้ท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่าย และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว คนในชุมชนมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดกิจกรรมสูงมาก มีความกระตือรือร้น ใส่ใจกับกิจกรรมทุกกิจกรรมโดยเฉพาะกิจกรรมล่องเรือ รถซาเล้ง กลุ่มจัดทำอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว

จากการประเมินศักยภาพการจัดการกิจกรรม โดยศึกษาความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน นั้นพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวตำบลตะกบและตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง สถานโสด โดยมีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี โดยมีอาชีพเป็นพนักงาน/ลูกจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 20,000 บาท มาเที่ยวชุมชนตะกบเป็นครั้งแรก เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 1,000 บาท ในการท่องเที่ยว ซึ่งเดินทางมาเที่ยวกับเพื่อน เนื่องจากเหตุผลใกล้บ้านมากที่สุด เนื่องจากนักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยว ตำบลตะกบ ว่าอยู่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยกิจกรรมที่เลือกเข้าร่วมมากที่สุดคือกิจกรรมถ้ำรูปรธรรมชาติ จากผลการสำรวจระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว เฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร์, โอษฐ์ญา บัวธรรม และชัชชญา ยอดสุวรรณ (2559) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และจากการสำรวจระดับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ความคิดเห็นเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก โดยด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มากที่สุดและด้านองค์กรชุมชน น้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกชมน วงศ์คำ และ เวธกา มณีเนตร (2563) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยขั้ว ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม และกฤษณะ นิยมหอม และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

ดังนั้นจากการศึกษาศักยภาพการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยสามารถการพัฒนาแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนในตำบล ตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่สร้างขึ้นในครั้งนี้จึงเป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณซึ่งได้จากการวิเคราะห์ ข้อมูลจากแบบสอบถามและเชิงคุณภาพการสังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชน การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและการสนทนาพูดคุย ทำให้ผู้วิจัยสามารถอาศัยการพัฒนาแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมหลายด้าน เพื่อให้กิจกรรมท่องเที่ยวนั้นไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อผู้มาเยือน แต่ยังส่งผลดีต่อชุมชนและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น จึงควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ภายใต้ศักยภาพของสภาพแวดล้อมและคนในชุมชน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนด้วย

จากภาพการศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจึงควรพัฒนาภายใต้องค์ประกอบย่อยได้แก่ การมีส่วนร่วม (Participation: P) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน การเข้าถึง (Accessibility: A) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว การรองรับ (Support: S) ด้านขีดความสามารถในการรองรับ พื้นที่ท่องเที่ยวควรมีการประเมินและวางแผนเพื่อให้แน่ใจว่าสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ความปลอดภัย (Safety: S) ความปลอดภัยในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว การให้ความสำคัญกับมาตรการความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสิ่งจำเป็น สิ่งอำนวยความสะดวก (Convenience: C) การพัฒนาและการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น ที่พัก ห้องน้ำ การเดินทาง และบริการต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญ คน (People: P) ความพร้อมของคนในชุมชนนั้น การพัฒนาทักษะและการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถของชุมชนในการจัดการและเป็นเจ้าภาพในกิจกรรมท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ (Public relations : P) การสื่อสารข้อมูลที่ต้องการและเป็นปัจจุบันเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบล ตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และเป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนา ประกอบด้วยด้านการจัดการความปลอดภัย ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดการด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ด้านความพร้อมของคนในชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ศักยภาพด้านการจัดการการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ชุมชนต้องเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการเดินทางเข้าพื้นที่ค่อนข้างซับซ้อน ทั้งนี้จากระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และระดับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามตัวแปรอายุ สถานภาพ อาชีพและรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 ส่วนความคิดเห็นตามตัวแปรเพศ และระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

สามารถวางแผนการพัฒนาแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนในตำบล ตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง เชิงปริมาณและ

เชิงคุณภาพการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชน การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และการสนทนากลุ่ม ทำให้ผู้วิจัยสามารถวางแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมอันประกอบด้วยการมีส่วนร่วม (Participation: P) การเข้าถึง (Accessibility: A) การรองรับ (Support: S) ความปลอดภัย (Safety: S) สิ่งอำนวยความสะดวก (Convenience: C) คน (People: P) และการประชาสัมพันธ์ (Public relations: P) อันจะเป็นแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดการกิจกรรมส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว: หน่วยงานหรือผู้ดูแลจะต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ นี้อาจรวมถึงการจัดงานเทศกาลหรือกิจกรรมเฉลิมฉลองท้องถิ่นที่โหว้วัฒนธรรมและสินค้าของชุมชน การทำเช่นนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงของสถานที่นั้น ๆ แต่ยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นด้วย

1.2 หน่วยงานหรือผู้ดูแลรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวควรมีระบบติดตามประเมินผล ในการประเมินผลนั้น หน่วยงานหรือผู้ดูแลควรเน้นการสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัย, องค์กรไม่แสวงผลกำไร สำหรับการสนับสนุนทางเทคนิค, และชุมชนท้องถิ่นเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ การทำงานร่วมกันเช่นนี้จะช่วยให้หน่วยงานหรือผู้ดูแลสามารถตัดสินใจที่มีข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจภาพรวมของผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับความสามารถและศักยภาพในการ รองรับนักท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการศึกษา

2.2 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน ในลักษณะการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในรูปแบบของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทางประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เอกสารอ้างอิง

- เกษมณ วงศ์คำ และ เวชกา มณีเนตร. (2563). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยข้าว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(4), 1439-1451.
- กมลชนก จันทรเกตุ. (2560). *การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สถิตินักท่องเที่ยว*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2566. จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411.
- กฤษณะ เนียมหอม และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2564). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), 350-363.
- ธนพล จันทรเรืองฤทธิ์. (2561). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ศิรินันท์ พงษ์นรินทร์, โอชัยญา บัวธรรม และ ชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มข*, 9(1), 234-259.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอไชยา. (2559). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ*. สืบค้น 4 สิงหาคม 2565. จาก <https://district.cdd.go.th/chaia/about-us/vision/>.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สามลดา.

The Measurement of Concentration and Conjectural Variations of Aviation Industry in Thailand

Juralak Sinsuwongwat^{1*} and Teerasak Sapwarobol²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: juralak.si@ku.th

ABSTRACT

This study aims to analyze the market structure and concentration of the aviation industry in Thailand, as well as investigate the reactions among airlines during 2014-2023. This study employs a descriptive analysis approach to examine the notion of market structure and quantitative analysis using the concept of industry concentration, which includes the Concentration Ratio (CR), Herfindahl-Hirschman Index (HHI) and Conjectural Variations (CVs). The result on market structure and concentration operated that the airline industry operated under an oligopoly market structure. Competitive behavior encompasses both price and non-price elements. The industry concentration is consistent with both the Concentration Ratio (CR) and the Herfindahl-Hirschman Index (HHI). CR values indicate a combined concentration rate ranging from 40 percent to 60 percent. HHI values exceeding 0.18 indicate significant concentration levels. It has a pattern that closely resembles the market structure of an oligopoly. The result of analysis forecasts other airlines reactions by categorizing airlines into two distinct groups; full-service airlines and low-cost airlines reveals that the Conjectural Variations (CVs) differs between these two groups and is positively correlated. This means that when an airline decides to change its passengers carried, that airlines will have to predict the reaction of competing airlines to changes in their passengers carried in the same direction. In addition, airlines prioritize monitoring changes in the passengers carried by their competitors, especially low-cost airlines rather than full-service airlines.

Keywords: Concentration Ratio, Conjectural Variations Analysis, Oligopoly Market, Thai's Aviation Industry

การวิเคราะห์การกระจุกตัวและปฏิภณิยาโต้ตอบระหว่างสายการบิน ในอุตสาหกรรมการบินของไทย

จุฬาลักษณ์ สิ้นสุวงศ์วัฒน์^{1*} และ อีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: juralak.si@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างตลาดและการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมการบินภายในประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์ปฏิภณิยาโต้ตอบระหว่างสายการบินในอุตสาหกรรมการบินภายในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างตลาด และการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้แนวคิดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม ได้แก่ อัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) ดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล-เฮอร์ชแมน (Herfindahl – Hirschman Index: HHI) และแบบจำลองการคาดคะเนเกี่ยวกับปฏิภณิยาโต้ตอบจากผู้ผลิตรายอื่น ๆ (Conjectural Variations: CVs) เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2557–2566 ผลการศึกษาโครงสร้างตลาดและการกระจุกตัวพบว่า อุตสาหกรรมการบินมีโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย พฤติกรรมการแข่งขันมีทั้งทางด้านราคาและมีใช้ราคา การกระจุกตัวของอุตสาหกรรมมีความสอดคล้องกันทั้ง CR และ HHI โดยค่า CR มีค่าอัตราการกระจุกตัวรวมกันตั้งแต่ร้อยละ 40 แต่ไม่เกินร้อยละ 60 ค่า HHI มีค่ามากกว่า 0.18 มีค่าการกระจุกตัวที่สูง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มใกล้เคียงกับโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย การวิเคราะห์การคาดคะเนปฏิภณิยาโต้ตอบจากผู้ผลิตรายอื่น ๆ โดยการแบ่งการสายการบินออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ และกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ พบว่าค่า CVs มีค่าแตกต่างกันและมีค่าเป็นบวก หมายความว่าเมื่อสายการบินหนึ่งมีการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของตน สายการบินนั้น ๆ จะมีการคาดคะเนปฏิภณิยาโต้ตอบจากสายการบินคู่แข่งที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของตนไปในทิศทางเดียวกัน แต่เปลี่ยนแปลงในปริมาณที่แตกต่างกันออกไป และพบว่าแต่ละสายการบินให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารโดยเฉพาะกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำมากกว่าสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ

คำสำคัญ: การวัดการกระจุกตัว, การวิเคราะห์ปฏิภณิยาโต้ตอบ, ตลาดผู้ขายน้อยราย, อุตสาหกรรมการบินของไทย

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ธุรกิจสายการบินเป็นธุรกิจที่มีต้นทุนสูงมาก โดยต้นทุนสามอันดับแรกสำหรับสายการบินทั่วโลกคือ เชื้อเพลิงและน้ำมันเครื่องบิน คิดเป็นร้อยละ 28.7 ของต้นทุนทั้งหมดของสายการบิน รองลงมาคือค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 9.1 และเงินเดือนและค่าใช้จ่ายสำหรับลูกเรือคิดเป็นร้อยละ 8.6 (World Air Transport Statistics, 2022) จากต้นทุนดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคหนึ่งในการเข้ามาของสายการบินรายใหม่ ทำให้ในอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยมีสายการบินเพียงไม่กี่รายเท่านั้น ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาสายการบินรายใหม่ที่สามารถเข้ามาในอุตสาหกรรม แต่ก็ยังไม่สามารถช่วงชิงส่วนแบ่งทางการตลาดจากสายการบินเดิมได้ อีกทั้งยังไม่สามารถแบกรับต้นทุนที่เกิดจากการแข่งขันกันในด้านต่าง ๆ ทำให้สายการบินรายใหม่ไม่สามารถดำเนินการในอุตสาหกรรมได้นานเท่าที่ควร อีกทั้งในปัจจุบันภาพรวมของอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทย พบว่าค่าโดยสารมีทิศทางปรับเพิ่มขึ้นซึ่งสาเหตุหลักคาดว่ามาจากการที่สายการบินมีการแบกรับต้นทุนค่าใช้จ่ายบางส่วนที่สูงขึ้น เช่น ราคาน้ำมันอากาศยานอันเป็นผลจากสถานการณ์การสู้รบของรัสเซียและยูเครน สถานการณ์เงินเฟ้อที่ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้ารายงานถึงอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยของปี 2565 ว่า

สูงขึ้นร้อยละ 6.08 ส่งผลให้สายการบินต้องพยายามรักษาเสถียรภาพในการดำเนินธุรกิจให้ได้มากที่สุด (สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย, 2566)

จากการที่ในปัจจุบันสายการบินต้องแบกรับต้นทุนที่สูงขึ้นอย่างมาก ทำให้แต่ละสายการบินเกิดพฤติกรรมการแข่งขันกันทั้งทางด้านราคาและพฤติกรรมในด้านที่มีใช้ราคา เพื่อให้สายการบินของตนยังคงมีส่วนแบ่งทางตลาดที่เท่าเดิมหรือสูงขึ้น สายการบินอาจจะต้องคิดหากลยุทธ์ในการแข่งขัน รวมทั้งเมื่อสายการบินของตนใช้กลยุทธ์หรือแนวทางใด สายการบินควรต้องมีการคาดคะเนด้วยว่า สายการบินคู่แข่งรายอื่น ๆ ที่อยู่ในอุตสาหกรรมจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบไปในทิศทางใด เพื่อให้การดำเนินการกลยุทธ์การแข่งขันนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กรณีสายการบิน Lufthansa และสายการบิน Air France เมื่อสายการบิน Lufthansa ขยายเครือข่ายเส้นทางการบินจากมิวนิกไปยังปารีสออร์ลี หลังจากนั้นสายการบิน Air France ได้ตอบโต้ด้วยการขยายเส้นทางในเส้นทางเดียวกันด้วย เป็นต้น (Gamze Ilbeyi, 2021)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาโครงสร้างตลาดและการกระจุกตัว ของอุตสาหกรรมการบินภายในประเทศไทย รวมทั้งปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างสายการบินโดยใช้แบบจำลอง The Conjectural Variations Model เพื่อให้ทราบถึงทิศทางการคาดคะเนของปฏิกิริยาโต้ตอบกันระหว่างสายการบิน เมื่อสายการบินหนึ่งทำการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสาร สายการบินนั้น ๆ จะมีการคาดคะเนปฏิกิริยาโต้ตอบจากสายการบินคู่แข่งไปในทิศทางใด เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมการแข่งขันโต้ตอบกันได้มากขึ้น โดยผู้ประกอบการสามารถนำความรู้จากงานวิจัยนี้ใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนกลยุทธ์การแข่งขันได้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างตลาดและการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมการบินภายในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างสายการบินสัญชาติไทยของอุตสาหกรรมการบินภายในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและแบบจำลอง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างตลาด เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมการบินว่าอุตสาหกรรมการบินมีโครงสร้างแบบใด รูปแบบการแข่งขันเป็นอย่างไร สามารถอธิบายความแตกต่างของโครงสร้างตลาดได้ดังนี้ (วิไลวรรณ วรรณนิธิกุล, 2538; นราทิพย์ ชุตินวงศ์, 2548)

ตารางที่ 1 โครงสร้างตลาด

	ตลาดแข่งขันสมบูรณ์	ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด	ตลาดผู้ขายน้อยราย	ตลาดผูกขาด
จำนวนผู้ขาย	มาก	มาก	น้อย	หนึ่งราย
ลักษณะสินค้า	เหมือนกันทุกประการ	แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย	แตกต่างกัน หรือเหมือนกัน	ไม่มีสินค้าอื่นทดแทนได้
อุปสรรคการเข้าออกตลาด	ไม่มี	ไม่มี	มี	มี

1.2 แนวคิดเรื่องการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม เพื่อนำมาใช้วัดโครงสร้างของตลาดว่ามีขนาดของการผูกขาดมากน้อยเพียงใด และโครงสร้างของตลาดจัดอยู่ในรูปแบบใด โดยใช้ข้อมูลส่วนแบ่งตลาด (Market Share) ปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของแต่ละสายการบิน อาศัยดัชนีที่ใช้วัดการกระจุกตัว ดังนี้

1) อัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) เป็นดัชนีที่บอกให้ทราบว่าธุรกิจใดในอุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ มีการกระจุกตัวอยู่ในมือของธุรกิจใหญ่ ๆ มากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปจำนวนธุรกิจที่ใช้ในการคำนวณมักจะเป็น 4 หรือ 8 ราย โดยใช้สูตรในการคำนวณการกระจุกตัว ดังนี้ (วรดี จงอัศยุากุล, 2555)

$$CR_n = \sum_{i=1}^n P_i ; 0 \leq CR_n \leq 1$$

โดยที่ CR_n คือ อัตราส่วนการกระจุกตัวของหน่วยธุรกิจรายใหญ่จำนวน n ราย โดย n อาจมีค่าเท่ากับ 4 หรือ 8 ราย ก็ได้ แล้วแต่การวิเคราะห์

P_i คือ ส่วนแบ่งการตลาดของธุรกิจรายที่ i

n คือ จำนวนหน่วยธุรกิจที่นำมาคำนวณ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าอัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) เพื่ออธิบายลักษณะของการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม สำหรับการวิเคราะห์โครงสร้างของอุตสาหกรรมโดยการใช้ CR_4 นั้น โดยทั่วไปพบว่าหากหน่วยธุรกิจที่ขนาดใหญ่ที่สุด 4 ราย โดยหาก

- มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันใกล้เคียง 0 แสดงว่ามีแนวโน้มใกล้เคียงกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์
- มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันมากกว่า 0 แต่ไม่เกินร้อยละ 40 ($0 < CR_4 < 0.40$) แสดงว่ามีแนวโน้มใกล้เคียงกับตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

- มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันตั้งแต่ร้อยละ 40 แต่ไม่เกินร้อยละ 60 ($0.40 \leq CR_4 < 0.60$) แสดงว่ามีแนวโน้มใกล้เคียงกับตลาดผู้ขายน้อยรายที่มีระดับการครองตลาดต่ำ (Loose Oligopoly) และเมื่อส่วนแบ่งการตลาดรวมกันตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป ($0.60 \leq CR_4$) แสดงว่ามีแนวโน้มใกล้เคียงกับตลาดผู้ขายน้อยรายที่มีระดับการครองตลาดสูง (Tight Oligopoly)

- กรณีที่หน่วยธุรกิจที่ขนาดใหญ่ที่สุดเพียงรายเดียวมีส่วนแบ่งการตลาดไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ($CR_4 \leq 0.90$) แสดงว่ามีแนวโน้มใกล้เคียงกับตลาดผูกขาด

2) ดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล - เฮิร์ชแมน (Herfindahl - Hirschman Index: HHI) ค่า HHI จะอยู่ระหว่าง $\frac{1}{n}$ และ 1 หากดัชนีดังกล่าวมีค่าสูงขึ้นเพียงใด การกระจุกตัวของหน่วยธุรกิจก็สูงขึ้นด้วย ดัชนี HHI เป็นดัชนีที่คำนวณจากการรวมค่ากำลังสองของสัดส่วนของยอดขายแต่ละหน่วยธุรกิจเมื่อเทียบกับยอดขายทั้งหมดของอุตสาหกรรม โดยที่ข้อดีของ HHI สามารถนำข้อมูลของทุกหน่วยธุรกิจในอุตสาหกรรมมาใช้ในการคำนวณค่าดัชนี ไม่ได้คัดเลือกเป็นจำนวนหน่วยที่ใหญ่ภายในอุตสาหกรรมเพียงเท่านั้น ซึ่งในส่วนนี้ทำให้สามารถชี้ให้เห็นถึงการกระจายตัวของหน่วยธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้การยกกำลังสองส่วนแบ่งตลาดของแต่ละหน่วยธุรกิจ เท่ากับว่า HHI ได้ให้น้ำหนักกับหน่วยธุรกิจขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมมากกว่าขนาดเล็ก ทำให้ได้ค่าดัชนีที่เหมาะสมซึ่งสามารถเขียนให้อยู่รูปสมการได้ดังนี้ (รัตน สยาคณิต, 2551)

$$HHI = \sum_{i=1}^n (S_i)^2$$

โดยที่ HHI คือ Herfindahl-Hirschman Index

S_i คือ ยอดขายของหน่วยธุรกิจที่ i

n คือ จำนวนหน่วยธุรกิจทั้งหมดในอุตสาหกรรม

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล - เฮิร์ชแมน เพื่ออธิบายลักษณะของการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

- หาก HHI มีค่าน้อยกว่า 0.1 หมายความว่าหน่วยธุรกิจมีการกระจุกตัวต่ำ มีการแข่งขันสูง ลักษณะตลาดเป็นแบบแข่งขันสมบูรณ์

- หาก HHI มีค่าระหว่าง 0.1 ถึง 0.18 หมายความว่าหน่วยธุรกิจมีการกระจุกตัวปานกลาง มีการแข่งขันปานกลาง ลักษณะตลาดเป็นแบบกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

- หาก HHI มีค่ามากกว่า 0.18 หมายความว่าหน่วยธุรกิจมีการกระจุกตัวค่อนข้างสูง มีการแข่งขันต่ำ ลักษณะตลาดเป็นแบบผู้ขายน้อยราย

- หาก HHI มีค่าเท่ากับ 1 หมายความว่าหน่วยธุรกิจมีการกระจุกตัวสูง มีการผูกขาด ลักษณะตลาดเป็นแบบผูกขาด

1.3 แบบจำลองการคาดคะเนเกี่ยวกับปฏิกิริยาโต้ตอบจากผู้ผลิตรายอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในตลาดผู้ขายน้อยราย เพื่อคาดคะเนปฏิกิริยาโต้ตอบของสายการบินอื่น ๆ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสาร โดยอาศัยการประมาณค่า Conjectural Variations (CVs) มาใช้ในการพิจารณา และใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดเป็นตัวทดสอบแบบจำลอง (Gollop and Roberts, 1979)

Conjectural Variations (CVs) หมายถึง การคาดคะเนของบริษัทหนึ่งเกี่ยวกับปฏิกิริยาโต้ตอบของบริษัทอื่น ๆ ที่มีต่อการเพิ่มปริมาณการผลิตของบริษัทนั้น รูปแบบของความขึ้นแก่กัน หรือรูปแบบของ CVs มี 3 รูปแบบ คือ

1. The Cournot Model มีสมมติฐานว่า บริษัทตัดสินใจทำการผลิตโดยคาดคะเนว่าจะไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบจากคู่แข่ง ดังนั้นจึงไม่มี CVs ระหว่างบริษัท หรือ $CVs = 0$

2. The Equality Model มีสมมติฐานว่า บริษัทตัดสินใจทำการผลิตโดยพิจารณาถึงปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่ง และจะมีการคาดคะเนที่เหมือนกันหมดเกี่ยวกับปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่งขึ้น ดังนั้น CVs ของแต่ละบริษัทจะมีค่าเท่ากัน

3. The Conjectural Variations Model มีสมมติฐานว่า บริษัทตัดสินใจทำการผลิตโดยพิจารณาถึงปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่ง โดยมีการคาดคะเนเกี่ยวกับปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่งแตกต่างกันออกไป ดังนั้น CVs ของแต่ละบริษัทจะมีค่าแตกต่างกัน

ขั้นตอนการประมาณค่า CVs มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรปัจจัยทั้ง 3 ชนิด คือ ปัจจัยทุน (C) คำนวณจากปริมาณที่ผู้โดยสารทั้งหมดในแต่ละปี, ปัจจัยแรงงาน (L) คำนวณจากจำนวนพนักงานของแต่ละสายการบินในแต่ละปี และปัจจัยส่วนที่ใช้ในการบริการ (M) คำนวณจาก ค่าใช้จ่ายในการให้บริการ ลบด้วย ค่าจ้างรวมของพนักงาน ค่าเสื่อมราคาเครื่องบิน และค่าเช่าเครื่องบิน (Lease of Aircraft and Spare Parts) หาดด้วยดัชนีราคาผู้ผลิต จากนั้นประมาณค่าตามสมการ Translog Production Function โดยแยกเป็นฟังก์ชันการผลิตของกลุ่มสายการบินที่บริการเต็มรูปแบบ คือ Thai Airways (TG), Bangkok Airways (PG) และกลุ่มสายการบินต้นทุนต่ำ คือ Thai AirAsia (FD), Nok Air (DD) ด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS)

$$\ln(y_j) = \alpha_0 + \sum_k \alpha_k \ln(x_{kj}) + 1/2 \sum_k \sum_s \delta_{ks} \ln(x_{kj}) \ln(x_{sj})$$

เขียน Factor Translog Production Function ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln(y_i) = & \alpha_0 + \alpha_C \ln(C) + \alpha_L \ln(L) + \alpha_M \ln(M) + \delta_{CC} \ln(C) \ln(C) + \delta_{LL} \ln(L) \ln(L) \\ & + \delta_{MM} \ln(M) \ln(M) + \delta_{CL} \ln(C) \ln(L) + \delta_{CM} \ln(C) \ln(M) + \delta_{LM} \ln(L) \ln(M) \end{aligned}$$

ขั้นที่ 2 นำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากขั้นที่ 1 มาคำนวณหาค่าผลผลิตส่วนเพิ่มของปัจจัยการผลิต (Marginal Product: M_{kj}) ทั้ง 3 ชนิด คือ ปัจจัยทุน (M_C), ปัจจัยแรงงาน (M_L) และปัจจัยส่วนที่ใช้ในการบริการ (M_M)

$$M_{kj} = \alpha_k + \sum_s \delta_{ks} \ln(x_{sj})$$

ขั้นที่ 3 ประมาณค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่ออัตราค่าโดยสารเฉลี่ย (ϵ) จากการสร้างสมการถดถอย

$$\ln(Y) = \beta_0 + \beta_1 \ln(P) + \beta_2 \ln(GDP) + \epsilon$$

โดยที่ ตัวแปรตาม คือ ปริมาณการขนส่งผู้โดยสาร (Y)
 ตัวแปรอิสระ คือ อัตราค่าโดยสารเฉลี่ย (P)

และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP)

จากนั้นทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แต่ละตัวโดยใช้วิธี Ordinary Least Square โดยค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราค่าโดยสารเฉลี่ย (β_1) หมายถึง ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่ออัตราค่าโดยสารเฉลี่ย ซึ่งก็คือ ค่า ε โดยกำหนดให้มีค่าคงที่ตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

ขั้นที่ 4 กำหนดกลุ่มสายการบิน คือ กลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ และสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ พร้อมทั้งกำหนด Benchmark Firm ของแต่ละกลุ่มสายการบิน โดยมีเงื่อนไขว่า Benchmark Set จะต้องประกอบด้วยหน่วยธุรกิจที่ใหญ่ที่สุด และเล็กที่สุดรวมอยู่ด้วย โดยกำหนดให้

CVS_{A1} คือ Conjectural Variations ของบริษัทที่เป็น Benchmark Firm ของกลุ่มสายการบินบริการเต็มรูปแบบ เมื่อพิจารณาปฏิกริยาโต้ตอบโดยเปรียบเทียบของบริษัทซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 1 (กลุ่มสายการบินบริการเต็มรูปแบบ)

CVS_{B1} คือ Conjectural Variations ของบริษัทที่เป็น Benchmark Firm ของกลุ่มสายการบินต้นทุนต่ำเมื่อพิจารณาปฏิกริยาโต้ตอบโดยเปรียบเทียบของบริษัทซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 1 (กลุ่มสายการบินบริการเต็มรูปแบบ)

CVS_{A2} คือ Conjectural Variations ของบริษัทที่เป็น Benchmark Firm ของกลุ่มสายการบินเต็มรูปแบบเมื่อพิจารณาปฏิกริยาโต้ตอบโดยเปรียบเทียบของบริษัทซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 2 (กลุ่มสายการบินต้นทุนต่ำ)

CVS_{B2} คือ Conjectural Variations ของบริษัทที่เป็น Benchmark Firm ของกลุ่มสายการบินต้นทุนต่ำเมื่อพิจารณาปฏิกริยาโต้ตอบโดยเปรียบเทียบของบริษัทซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 2 (กลุ่มสายการบินต้นทุนต่ำ)

ขั้นที่ 5 ทำการประมาณค่า CVs ทั้งที่อยู่ในรูป Semi-Logarithmic Form และ Logarithmic Form โดยใช้วิธี OLS ซึ่งค่า CVs ที่ประมาณได้ในแต่ละรูปจะมี 4 ค่า คือ CVS_{A1}, CVS_{B1}, CVS_{A2}, CVS_{B2}

สมการประมาณค่า CVs ที่อยู่ในรูป Semi – Logarithmic Form

$$[1-(y_j/Y_\varepsilon)-(1/M_{kj})(w_k x_{kj}/Py_j)] \times (Y_\varepsilon/y_j) = \sum_r [(\sum_{i \in r, i \neq j} y_i) \times (\phi_{Aj} CVS_{Ar} + \phi_{Bj} CVS_{Br})]$$

สมการประมาณค่า CVs ที่อยู่ในรูป Logarithmic Form

$$[1-(y_j/Y_\varepsilon)-(1/M_{kj})(w_k x_{kj}/Py_j)] \times (Y_\varepsilon/y_j) = \sum_r [(\sum_{i \in r, i \neq j} y_i / y_j) \times (\phi_{Aj} CV_{Ar} + \phi_{Bj} CV_{Br})]$$

ขั้นที่ 6 ทำการตรวจสอบสมการการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ ที่อยู่ในรูป Semi-Logarithmic Form และ Logarithmic Form โดยทำการพิจารณาค่า t-Statistic และค่า P-Value ของสัมประสิทธิ์ในสมการทั้ง 2 พบว่า ผลจากสมการในรูป Semi-Logarithmic Form มีค่า R-Squared ที่สูงกว่า อีกทั้งค่าสัมประสิทธิ์ยังมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณได้จากสมการ Logarithmic Form ค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เพียงบางตัวเท่านั้น ดังนั้นจึงเลือกผลจากสมการ Semi-Logarithmic Form เพื่อนำไปใช้อธิบายผลในลำดับถัดไป

ขั้นที่ 7 นำค่าสัมประสิทธิ์ทั้ง 4 ตัว คือ CVS_{A1}, CVS_{B1}, CVS_{A2}, CVS_{B2} มาทำการทดสอบสมมติฐานเพื่อตรวจสอบรูปแบบของความขึ้นแก่กัน หรือปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสายการบิน เพื่อตรวจสอบรูปแบบของความขึ้นแก่กันระหว่างสายการบิน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลด้านสายการบิน จากกรมท่าอากาศยาน สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) การท่าอากาศยานอุบลราชธานี และสายการบินพาณิชย์ ได้แก่ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน), บริษัท เอเชีย เอวิเอชั่น จำกัด (มหาชน), บริษัท สายการบินนกแอร์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) รวมทั้งข้อมูลทางสถิติอื่น ๆ จากหน่วยงานของภาครัฐ

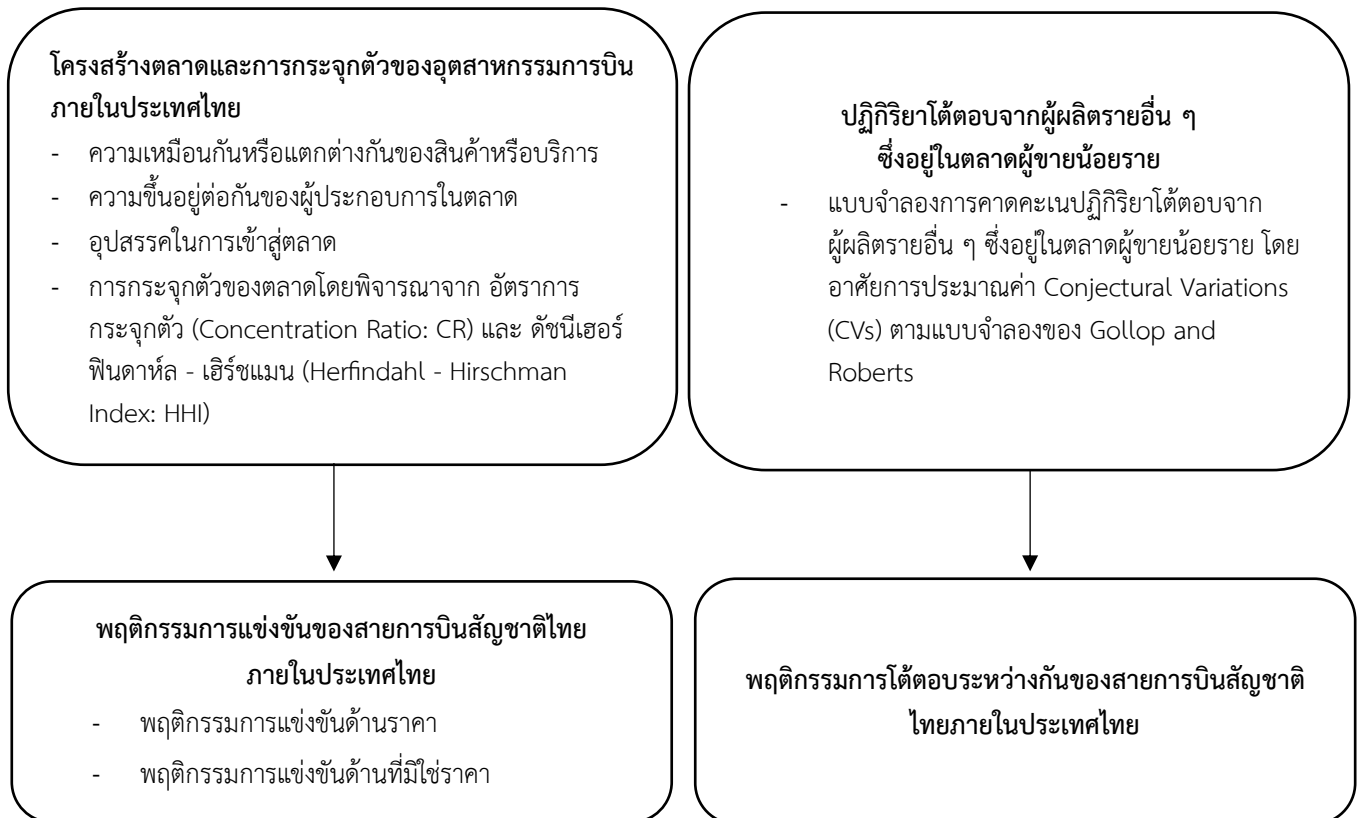
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างตลาด เพื่อศึกษารูปแบบของโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทย

3.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ใช้แนวคิดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม เพื่อศึกษาอัตราการกระจุกตัวของสายการบินภายในอุตสาหกรรมการบิน อธิบายแนวโน้มลักษณะของโครงสร้างตลาด และใช้แบบจำลองการคาดคะเนเกี่ยวกับปฏิกิริยาโต้ตอบจากผู้ผลิตรายอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในตลาดผู้ขายน้อยราย เพื่อศึกษาการคาดคะเนปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างสายการบินในอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษารวบรวมจากการทบทวนวรรณกรรม ใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

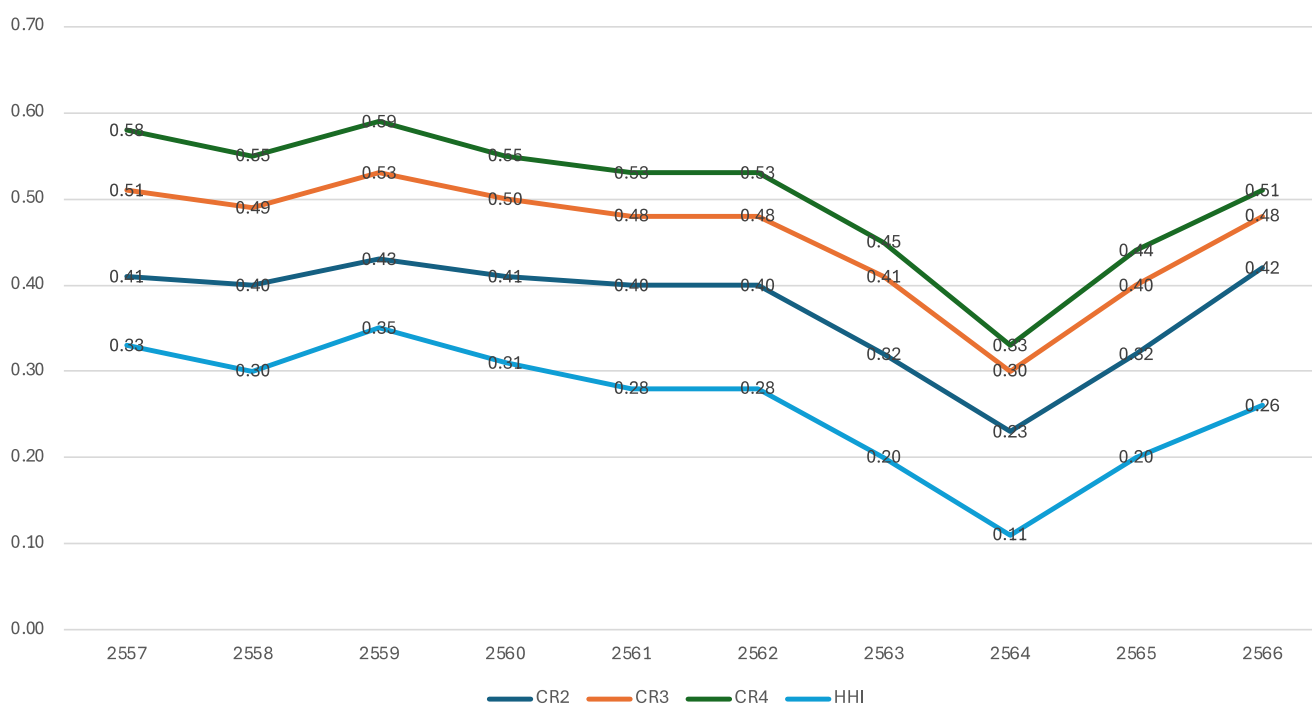
ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์โครงสร้างตลาดและการกระจุกตัวของสายการบินสัญชาติไทยของอุตสาหกรรมการบินภายในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมการบินในประเทศไทยมีเพียง 4 สายการบินเท่านั้นที่จัดเป็นสายการบินสัญชาติไทย ที่ให้บริการขนส่งผู้โดยสารแบบประจำในเส้นทางบินทั้งภายในและระหว่างประเทศ และมีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และมีเพียง 4 สายการบินเท่านั้นที่มีการแข่งขันชิงส่วนแบ่งทางการตลาดกันอย่างชัดเจน แม้ว่าในอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยจะมีสายการบินอื่น ๆ ที่ทำการแข่งขันกันในตลาด แต่จำนวนสายการบินในอุตสาหกรรมก็ยังคงมีจำนวนน้อยราย ลักษณะของสินค้าในธุรกิจสายการบิน มีลักษณะที่แตกต่างกัน สามารถใช้ทดแทนกันได้ แต่ยังคงมีความแตกต่างกันในรายละเอียด เช่น ความถี่ของการให้บริการ ช่วงเวลาของการให้บริการ การเข้าออกจากอุตสาหกรรมสายการบินยังคงมีอุปสรรคในเรื่องของต้นทุนที่สูงมาก จึงเป็นอุปสรรคใหญ่ที่ทำให้ยากต่อการเกิดขึ้นของสายการบินใหม่ รวมไปถึงเรื่องความจงรักภักดีต่อสายการบินเดิมของผู้บริโภคด้วย จากเหตุผลดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยจัดอยู่ในลักษณะโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย ซึ่งแต่ละสายการบินจะกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันทั้งทางด้านราคาและทางด้านที่มีใช้ราคา

ดัชนีแสดงการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมการบิน ปี พ.ศ. 2557- 2566

ภาพที่ 2 ดัชนีแสดงการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมการบิน ปี พ.ศ. 2557- 2566

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์ลักษณะการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยที่คำนวณจากอัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) และดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล - เฮอร์ชแมน (Herfindahl - Hirschman Index: HHI) โดยใช้ข้อมูลปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของปี พ.ศ.2557 - 2566 ดังแสดงในตารางที่ 1 พบว่าอัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) มีแนวโน้มการกระจุกตัวไปในทิศทางเดียวกัน มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันร้อยละ 40 แต่ไม่เกินร้อยละ 60 แสดงให้เห็นว่ามีแนวโน้มใกล้เคียงกับตลาดผู้ขายน้อยราย และเมื่อพิจารณาดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล - เฮอร์ชแมน

(Herfindahl – Hirschman Index: HHI) พบว่ามีค่ามากกว่า 0.18 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยมีการกระจุกตัวที่สูง ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ทั้ง CR และ HHI มีความสอดคล้องกัน

2. ผลการวิเคราะห์ปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างสายการบินสัญชาติไทยของอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทย

การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ CVs ตามแบบจำลอง Conjectural Variations Model โดยการกำหนดกลุ่มสายการบิน คือ 1) กลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย Thai Airways (TG) และ Bangkok Airways (PG) และ2) กลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ ประกอบด้วย Thai AirAsia (FD) และ Nok Air (DD) โดยกำหนดให้สายการบิน Thai Airways เป็นตัวแทนของกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ (Benchmark Firm A) เนื่องจากเป็นสายการบินที่มีปริมาณการขนส่งผู้โดยสารสูงสุด และกำหนดให้สายการบิน Nok Air ที่มีปริมาณการขนส่งผู้โดยสารน้อยที่สุด เป็นตัวแทนของกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ (Benchmark Firm B)

ตารางที่ 2 ค่า CVs ที่ประมาณค่าได้จากสมการ Semi-Logarithmic Form

Variable	Coefficient	t-Statistic	P-Value
CVS _{A1}	0.00173	4.4000	0.007
CVS _{B1}	0.01351	4.9700	0.004
CVS _{A2}	0.00131	4.1900	0.009
CVS _{B2}	0.03642	2.7900	0.039
R-Squared	0.9667	Number of obs	10
Adj R-Squared	0.9401	F-Statistic	36.34

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลการประมาณค่า CVs ที่ได้จากสมการ Semi – Logarithmic Form ดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของสายการบิน Thai Airways ที่ใช้ในการคาดคะเนปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่งที่อยู่ในกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ (CVS_{A1}) มีค่าเท่ากับ 0.00173 ซึ่งมีความหมายว่า ถ้าหากสายการบิน Thai Airways ทำการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสาร (Revenue Passenger Kilometers: RPK) จำนวน 1 หน่วย (คนต่อกิโลเมตร) สายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ จะมีการโต้ตอบโดยการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารไปในทิศทางเดียวกันเท่ากับร้อยละ 0.173

ค่าสัมประสิทธิ์ของสายการบิน Nok Air ที่ใช้ในการคาดคะเนปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่งที่อยู่ในกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ (CVS_{B1}) มีค่าเท่ากับ 0.01351 ซึ่งมีความหมายว่า ถ้าหากสายการบิน Nok Air ทำการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสาร (Revenue Passenger Kilometers: RPK) จำนวน 1 หน่วย (คนต่อกิโลเมตร) สายการบินที่อยู่ในกลุ่มของสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ จะมีการโต้ตอบโดยการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารในทิศทางเดียวกันเท่ากับร้อยละ 1.351

ค่าสัมประสิทธิ์ของสายการบิน Thai Airways ที่ใช้ในการคาดคะเนปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่งที่อยู่ในกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ (CVS_{A2}) มีค่าเท่ากับ 0.00131 ซึ่งมีความหมายว่า ถ้าหากสายการบิน Thai Airways ทำการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสาร (Revenue Passenger Kilometers: RPK) จำนวน 1 หน่วย (คนต่อกิโลเมตร) สายการบินที่อยู่ในกลุ่มของสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ จะมีการโต้ตอบโดยการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารไปในทิศทางเดียวกันเท่ากับร้อยละ 0.131

ค่าสัมประสิทธิ์ของสายการบิน Nok Air ที่ใช้ในการคาดคะเนปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่งที่อยู่ในกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ (CVS_{B2}) มีค่าเท่ากับ 0.03642 ซึ่งมีความหมายว่า ถ้าหากสายการบิน Nok Air ทำการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสาร (Revenue Passenger Kilometers: RPK) จำนวน 1 หน่วย (คนต่อกิโลเมตร)

สายการบินที่อยู่ในกลุ่มของสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ จะมีการโต้ตอบโดยการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารไปในทิศทางเดียวกันเท่ากับร้อยละ 3.642

จากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ CVS ข้างต้น พบว่า $CVS_{B1} > CVS_{A1}$ และ $CVS_{B2} > CVS_{A2}$ แสดงให้เห็นว่าสายการบินทั้ง 2 กลุ่ม ต่างให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของสายการบินคู่แข่ง โดยเฉพาะกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ

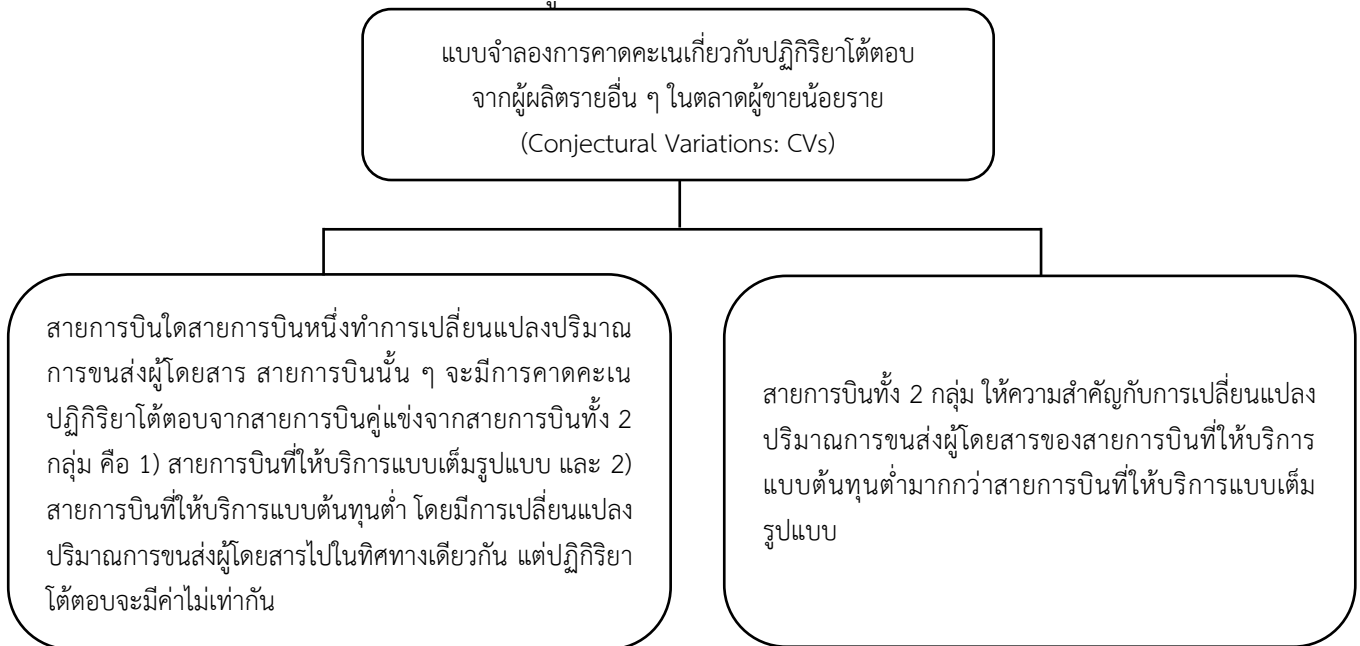
อภิปรายผล

ผลการศึกษาโครงสร้างตลาดและการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบตลาด ลักษณะสินค้าและบริการ จำนวนธุรกิจ รวมทั้งการกระจุกตัว พบว่าอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทยมีโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลค่าการกระจุกตัวที่มีแนวโน้มโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย พฤติกรรมการแข่งขันมีทั้งแบบใช้ราคาและที่ไม่ใช้ราคา เช่น การโฆษณา การพัฒนาสินค้าและบริการ เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Agung Dinarjito (2023) ที่ศึกษาโครงสร้างตลาดและผลการปฏิบัติงานของอุตสาหกรรมขนส่งทางอากาศเชิงพาณิชย์ในประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้ข้อมูลของสายการบินที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดมากที่สุดในปีพ.ศ. 2563 จำนวน 4 สายการบิน ผลการศึกษาค่าอัตราการกระจุกตัว (CR) มีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 70 ถึงร้อยละ 90 และค่า HHI มีค่ามากกว่า 0.18 ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย อีกทั้งยังพบว่ามีพฤติกรรมของการแข่งขันในรูปแบบเดียวกัน คือ มีพฤติกรรมการแข่งขันทั้งทางด้านราคาและมิใช่ราคา ซึ่งเน้นไปที่การแข่งขันทางด้านที่มีใช้ราคามากกว่า

ผลการศึกษาปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างสายการบินของอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทย โดยการประมาณค่า CVs ตามแบบจำลอง Conjectural Variations Model จากค่าสัมประสิทธิ์ CVS_{A1} , CVS_{B1} , CVS_{A2} และ CVS_{B2} พบว่าค่า $CVS_{B1} > CVS_{A1}$ หมายความว่ากลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบจะมีปฏิกริยาโต้ตอบต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของสายการบินที่อยู่คนละกลุ่ม มากกว่าสายการบินคู่แข่งที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และ $CVS_{B2} > CVS_{A2}$ หมายความว่ากลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำจะมีปฏิกริยาโต้ตอบต่อปริมาณการเปลี่ยนแปลงการขนส่งผู้โดยสารของสายการบินที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน มากกว่าสายการบินคู่แข่งที่อยู่ต่างกลุ่มกัน และสายการบินทั้ง 2 กลุ่ม จะมีการคาดคะเนปฏิกริยาโต้ตอบของสายการบินคู่แข่ง โดยมุ่งเน้นไปที่สายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำมากกว่าสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของความขึ้นแก่กันของธุรกิจให้อุตสาหกรรมที่จะมีการคาดคะเนปฏิกริยาตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ramin Abolghasemi Komleh (2018) ที่ศึกษาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแบบจำลองต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขของตลาดผู้ขายน้อยราย พบว่าแต่ละบริษัทในตลาดผู้ขายน้อยรายจะคาดคะเนถึงการตอบสนองของคู่แข่งและสัดส่วนของการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตนเสมอ เช่น พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงราคาหรือปริมาณที่จะมีผลกระทบต่อยอดขายหรือกำไรของคู่แข่ง การเปลี่ยนแปลงนโยบายในการดำเนินงานของบริษัทหนึ่งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนโยบายของบริษัทคู่แข่งในตลาดด้วยเช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Gamze Ilbeyi (2021) ที่ศึกษากลยุทธ์และพฤติกรรมการแข่งขันในอุตสาหกรรมการบินยุโรป พบว่าพฤติกรรมการแข่งขันของแต่ละสายการบินจะแสดงให้เห็นแนวทางที่ชัดเจนก็ต่อเมื่อสายการบินใดสายการบินหนึ่งได้ทำการดำเนินกลยุทธ์และสายการบินอื่น ๆ จะดำเนินการกลยุทธ์ไปในทิศทางเดียวกัน เช่นกรณีสายการบิน Lufthansa และสายการบิน Air France เมื่อสายการบิน Lufthansa ทำการขยายเส้นทางการบินจากมิวนิกไปยังปารีสออร์ลี สายการบิน Air France ทำการตอบโต้กลยุทธ์ด้วยการขยายเส้นทางการบินมิวนิกไปยังปารีสออร์ลีด้วยเช่นเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการกระจุกตัวและปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างสายการบินในอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยในครั้งนี้พบว่าอุตสาหกรรมการบินภายในประเทศไทยมีลักษณะโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย โดยสินค้าสามารถใช้ทดแทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ช่วงเวลาในการให้บริการ ความถี่ในการให้บริการ นอกจากนี้การเข้าสู่ตลาดเป็นเรื่องที่ยังทำได้ค่อนข้างยากเนื่องจากต้นทุนของธุรกิจสายการบินค่อนข้างสูง ซึ่งลักษณะของโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยรายมีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันกับการวิเคราะห์ลักษณะการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยที่คำนวณจากอัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) และดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล – เฮิร์ชแมน (Herfindahl – Hirschman Index: HHI) ที่ค่าการกระจุกตัวมีแนวโน้มการกระจุกตัวในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ที่แสดงถึงระดับของการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมที่ยังคงมีการแข่งขันเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดกันอยู่ และบ่งชี้ถึงลักษณะโครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย ในส่วนของการศึกษาปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างสายการบินในอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทย พบว่าเมื่อสายการบินหนึ่งมีการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของตน สายการบินนั้น ๆ จะมีการคาดคะเนปฏิกิริยาโต้ตอบจากสายการบินคู่แข่งที่อยู่ในกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ และกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำที่แตกต่างกันออกไป โดยทิศทางของการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงจะไม่เท่ากัน ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าสายการบินให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของคู่แข่ง โดยเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงปริมาณการขนส่งผู้โดยสารของสายการบินต้นทุนต่ำ เนื่องจากค่า Conjectural Variations (CVs) ของกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำมีค่ามากกว่ากลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในสถานการณ์ปัจจุบันสายการบินแบกรับต้นทุนที่สูงอย่างมากจากปัจจัยในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมสายการบินสายการบิน

ทั้งรายเดิมและรายใหม่ที่พยายามเข้าสู่อุตสาหกรรม การสนับสนุนสายการบินรายใหม่ที่พยายามเข้าสู่อุตสาหกรรม เช่น การสนับสนุนค่าใช้จ่ายการลงทุนในขั้นต้น เป็นต้น เพื่อให้มีจำนวนสายการบินในอุตสาหกรรมมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลผู้โดยสารในแง่ของการมีทางเลือกของจำนวนสายการบินที่หลากหลายมากขึ้น ดังนั้นหากมีมาตรการจากรัฐมาสนับสนุนอาจทำให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนาสินค้าและบริการที่มากขึ้นและดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งสายการบินและส่งผลดีต่อมายังผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบินด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากแบบจำลองในการคาดคะเนเกี่ยวกับปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างบริษัทที่อยู่ในกลุ่มต่าง ๆ กันในตลาดผู้ขายน้อยราย ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างธุรกิจให้อุตสาหกรรมการบิน ยังมีข้อจำกัด คือ ราคาที่ใช้ในแบบจำลองจะต้องถูกกำหนดให้เป็นราคาเดียวกันทุกบริษัท ซึ่งไม่สามารถสะท้อนภาวะการแข่งขันที่แท้จริงได้อย่างแม่นยำ เพราะในความเป็นจริงราคาค่าบัตรโดยสารไม่ได้มีราคาเท่ากันทุกสายการบิน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรนำความแตกต่างทางด้านราคามาพิจารณาร่วมด้วย เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ปฏิกริยาโต้ตอบกันระหว่างธุรกิจให้อุตสาหกรรมการบินถูกต้อง แม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้อาจทำการศึกษาในประเด็นที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น การศึกษาการแข่งขันระดับเส้นทางการบิน ระดับของกลุ่มสายการบินโดยแบ่งกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ และกลุ่มสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นภิศรา นาทะพันธุ์. (2551). พฤติกรรมการแข่งขันของอุตสาหกรรมคนตรีในประเทศไทย: กรณีศึกษา บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน). (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- นราทิพย์ ชุตินวงศ์. (2548). *ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรดี จงอัศญากุล. (2555). *การจัดการองค์กรอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิไลวรรณ วรรณนิธิกุล. (2538). *เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมและทฤษฎีดัชนีทุน หน่วยที่ 7*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย. (2567). *รายงานสถานะอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทย ปี 2566*. สืบค้น 19 เมษายน 2567. จาก <https://www.caat.or.th/th/archives/82897>.
- Dinarjito, A. (2023). A Structure-Conduct-Performance Analysis of Commercial Air Transportation Industry in Indonesia. *Jurnal Pajak dan Keuangan Negara*, 4(2), 504-511.
- Gollop, F. M., & Roberts, M. J. (1979). Firm interdependence in oligopolistic markets. *Journal of econometrics*, 10(3), 313-331.
- Ilbeyi, G. (2021). *Strategic Groups in The European Airline Industry and Their Competitive Position*. (Master of Science, Johannes Kepler University Linz).
- Komleh, R. A. (2018). *Supply, demand and price under oligopoly: A review from advantage and disadvantage of proposed theories*. Retrieved 2 September 2023. from https://www.researchgate.net/publication/329167694_Supply_demand_and_price_under_oligopoly_A_review_from_advantage_and_disadvantage_of_proposed_theories.
- World Air Transport Statistics. (2022). *Unveiling the biggest airline cost*. Retrieved 1 September 2024. from <https://www.iata.org/en/publications/newsletters/iata-knowledge-hub/unveiling-the-biggest-airline-costs/>.

Factors Affecting Staycation Travel Decisions After The Coronavirus 2019 Outbreak: A Case Study of People Living in Bangkok

Nichapath Supakpanichkul^{1*} and Piyaphan Changwatchai²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Nichapath.su@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to (1) explore the general characteristics of personal factors, tourist behaviors, and the importance level of marketing mix factors for residents in the Bangkok Metropolitan Area, and (2) investigate the personal factors and marketing mix factors of Bangkok Metropolitan Area residents affecting staycation tourism. The sample was residents or workers in Bangkok who had prior experience traveling within the country and had planned domestic trips within the past year. 400 individuals using questionnaires as a tool for data collection. The data were analyzed using descriptive statistics, inferential statistics and logistic regression. The result of the study found that the most of respondents were female, aged between 20 to 39 years old, single status, graduated with a bachelor's degree, worked in the private sector, had a monthly income between 15,000 to 30,000 baht and the sample group prioritized service processes, emphasizing convenient, reliable, and secure payment methods. Logistic regression analysis indicated that single status, government employment, and service process marketing components were positively correlated with the likelihood of choosing staycation tourism. Conversely, higher education levels and physical evidence marketing mix factors were negatively correlated.

Keywords: Staycation Tourism, Tourist Behaviors, Marketing Mix Factors

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษาผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร

นิชาภัทร สุภคพานิชย์กุล^{1*} และ ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Nichopath.su@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยว และระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร และ (2) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบ Staycation กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ ผู้ที่อาศัยหรือทำงานในเขตกรุงเทพฯ ที่เคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศ และมีการวางแผนท่องเที่ยวภายในประเทศในช่วงหนึ่งปี จำนวน 400 คน การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน และการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ ผลการศึกษาพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 20 - 39 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีเงินเดือนอยู่ระหว่าง 15,000 - 30,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับด้านกระบวนการให้บริการมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการชำระเงินค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ และปลอดภัย (2) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกส์ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพรับราชการ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation ในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่การศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation ในทิศทางตรงกันข้าม

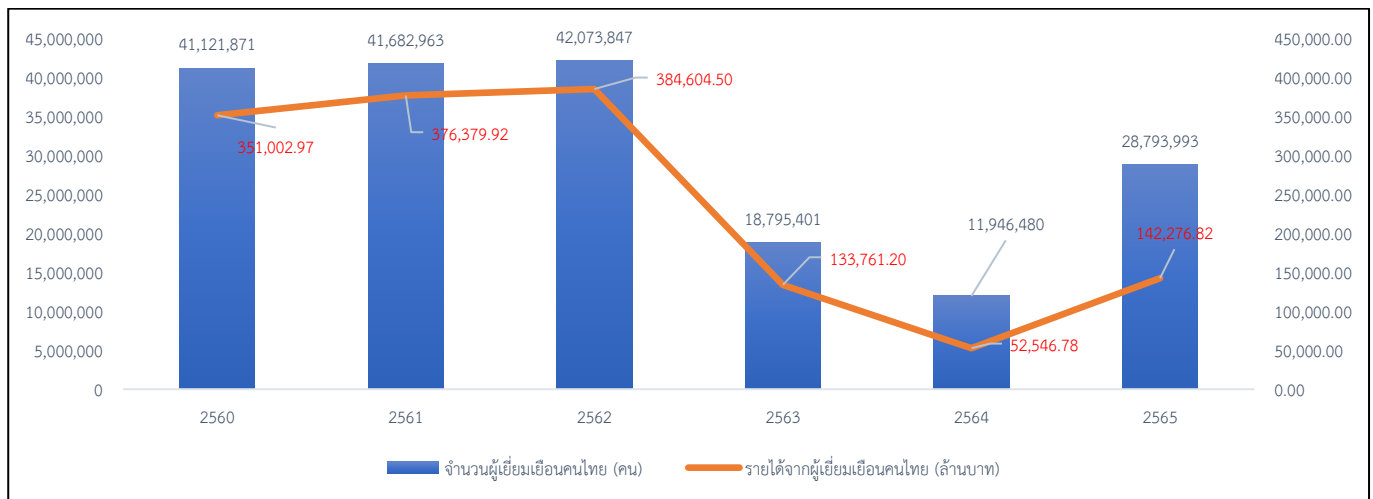
คำสำคัญ: การท่องเที่ยวแบบ Staycation, พฤติกรรมการท่องเที่ยว, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ภาคการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย โดยมีมูลค่าถึง 2.73 ล้านล้านบาท ในปี พ.ศ. 2562 หรือคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 21 ของ GDP โดยเฉพาะจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมไปอันดับแรก ในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 42.07 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.31 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยทั่วประเทศ และมีรายจ่ายเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 384,604.50 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.55 ของรายจ่ายเพื่อการท่องเที่ยวภายในประเทศทั้งหมด (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ปริมาณนักท่องเที่ยวและรายจ่ายเพื่อการท่องเที่ยวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การท่องเที่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2563 ทั่วโลกประสบปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภาครัฐจึงมีมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว อย่างมาตรการ Work From Home มาตรการควบคุมการเปิด-ปิดเวลาทำการของห้างสรรพสินค้า ร้านค้า และสถานที่ต่าง ๆ และมาตรการปิดประเทศ (Lockdown) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาจากจำนวนและรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปี พ.ศ. 2562 รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 384,604.50 ล้านบาท แต่ในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ปี พ.ศ. 2563 รายได้จากนักท่องเที่ยวลดลงเหลือ 133,761.20 ล้านบาท โดยฟื้นตัวอีกครั้งในปี พ.ศ. 2565 ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากนักท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึงปี พ.ศ. 2565

จากการแพร่ระบาดของ Covid 19 เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป โดยจากการศึกษาของ Jacobsen et al. (2021) พบว่า หลังจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ทำให้เกิดการหยุดชะงักของการท่องเที่ยวทั่วโลก ประชาชนต้องใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านแทนการไปเที่ยวนอกบ้าน ทำให้เกิดความเครียดสะสม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการค้นพบตัวเองในการทำกิจกรรมนันทนาการรูปแบบใหม่ ประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ผ่อนคลายจากความเครียด และการได้เข้าสู่สังคม กล่าวคือ มีความนิยมท่องเที่ยวรูปแบบ Staycation มากขึ้น โดยคำว่า Staycation หมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่ไกลจากที่พัก หรือท่องเที่ยวในเมืองที่ตัวเองอยู่ โดยทำตัวเป็นนักท่องเที่ยว (ปานใจ ปันจินดา, 2561) ในการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ ไม่เพียงแต่ผู้บริโภคจะได้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและพักผ่อนในโรงแรมอย่างคุ้มค่าเท่านั้น แต่ยังเป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยลดความตึงเครียดลดมลภาวะทางอากาศ ไม่ต้องเดินทางไกล ๆ ทำให้ประหยัดเงิน ซึ่งทางผู้ประกอบการในประเทศไทยจึงได้นำกลยุทธ์ Staycation มาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป เช่น การลดราคาห้องพัก การจ่ายเงินค่าห้องพักเพียงคืนเดียว แต่ได้บริการเสริมอื่น ๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันในราคาที่คุ้มค่ากว่าปกติมาก (ปราณ สุวรรณทัศน์, 2563) เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการโรงแรมในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid 19 เพิ่มความสามารถในการบริหารต้นทุนในด้านต่าง ๆ และช่วยสนับสนุนธุรกิจภาคการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรชยา พิมพ์กิตติเดช, 2563) ซึ่งหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าวบรรเทาลงจนกลายเป็นโรคประจำถิ่น (Endemic) กระแสการท่องเที่ยวรูปแบบ Staycation ยังคงเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว (Google Trends, 2023) และเป็นวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง จึงคาดว่ากระแสการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

ดังนั้นจึงทำให้เกิดการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation หลังการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยศึกษาลักษณะทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว รวมไปถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ ในการนำผลวิเคราะห์ไปใช้เป็นแนวทางในการทำการตลาด เพื่อกระตุ้นรายได้ของภาคธุรกิจ และกระตุ้นเศรษฐกิจของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยว และระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบ Staycation

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรที่พักอาศัย กำลังพักอาศัย หรือกำลังทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศ และมีการวางแผนท่องเที่ยวภายในประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2567 เนื่องจากกลุ่มประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงจากวิธีการคำนวณแบบไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran (1997) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{z^2 pq}{e^2}$$

โดยกำหนดให้

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
z	แทน	ค่ามาตรฐานของการแจกแจงปกติหรือค่าสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (มีค่าเท่ากับ 1.96)
p	แทน	โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์หรือสัดส่วนของคุณลักษณะที่สนใจ (กรณีไม่ทราบสัดส่วนของประชากร กำหนดให้เท่ากับ 0.50)
q	แทน	โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ เท่ากับ 1- p (1-0.50 = 0.50)
e	แทน	ค่าเปอร์เซ็นต์ของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรที่ยอมรับได้ (กำหนดให้ e เท่ากับ 0.05)

แทนค่าของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{1.96^2(0.50)(0.50)}{0.05^2}$$

$$n = 384.16 \text{ ตัวอย่าง}$$

จากผลการคำนวณดังกล่าว พบว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน มีค่าเท่ากับ 384.16 ตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันกรณีกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาดจากการวิจัยได้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาใช้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งรายละเอียดแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบคำตอบหลายตัวเลือก จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบคำตอบหลายตัวเลือก จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation โดยแบบสอบถามปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Rating Scales) จำนวน 28 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านเพศ เพศหญิงมีโอกาสที่จะตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation มากกว่าเพศชาย

3.2 ปัจจัยด้านอายุ ผู้ที่มีอายุที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ที่มากขึ้น

3.3 ปัจจัยด้านสถานภาพ ผู้ที่มีสถานภาพโสดมีโอกาสที่จะตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation มากกว่าสถานภาพอื่น ๆ

3.4 ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ที่มากขึ้น

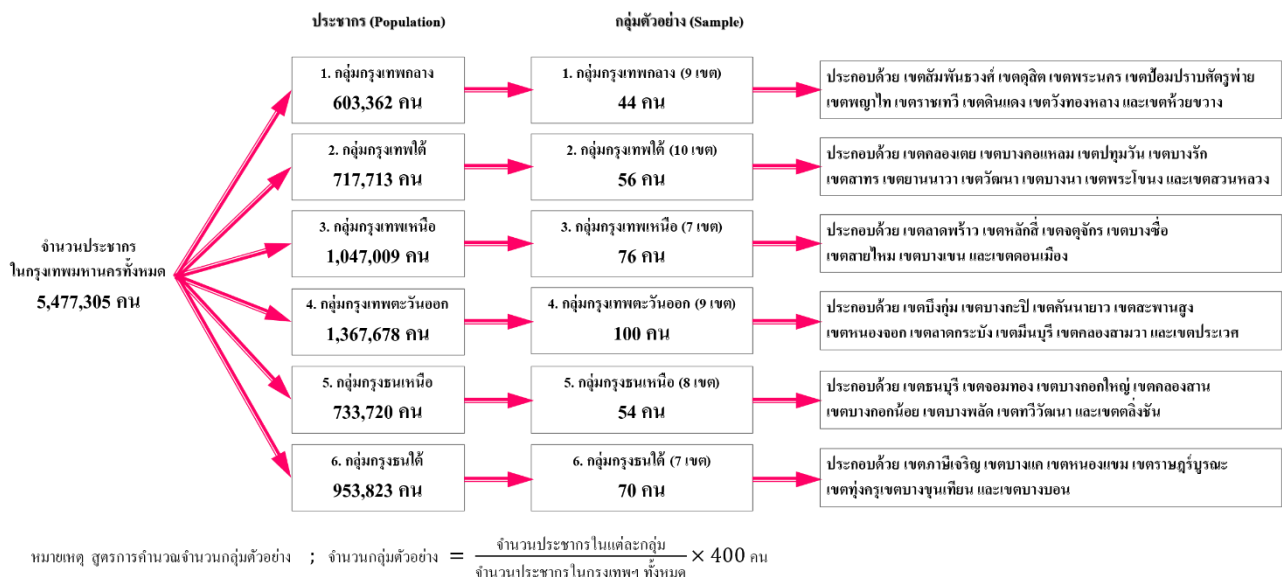
3.5 ปัจจัยด้านอาชีพ ผู้ที่มีอาชีพที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ที่มากขึ้น

3.6 ปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ที่มากขึ้น

3.7 ปัจจัยด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ค่าเฉลี่ยด้านผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยด้านราคา ค่าเฉลี่ยด้านสถานที่ ค่าเฉลี่ยด้านการส่งเสริมการขาย ค่าเฉลี่ยด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ยด้านกระบวนการให้บริการ และค่าเฉลี่ยด้านองค์ประกอบทางกายภาพ จะส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ที่มากขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ทำการเก็บตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคัดเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) หรือแบบตามสะดวก (Convenience Selection) และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยแบ่งท้องที่ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครออกเป็น 6 เขต (ตามวิธีการคำนวณ ดังภาพที่ 2) ได้แก่ กรุงเทพฯ กลาง, กรุงเทพฯ ใต้, กรุงเทพฯ เหนือ, กรุงเทพฯ ตะวันออก, กรุงเทพฯ เหนือ และกรุงเทพฯ ใต้ เพื่อให้ข้อมูลที่มีความครบถ้วน ครอบคลุม และกระจายไปหลายพื้นที่ทั่วกรุงเทพฯ และใช้ Google Forms เป็นแบบสอบถามทางออนไลน์ (Online Questionnaire) จำนวน 400 คน และมีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน มกราคม ถึง เมษายน 2567

ภาพที่ 2 แผนภาพการคำนวณเพื่อจำแนกกลุ่มประชากรในแต่ละเขต

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

5.1 สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาลักษณะทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยว จะใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ต่าง ๆ ดังนี้

5.1.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับอธิบายตัวแปรของปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

5.1.2 การใช้มาตราส่วนประมาณค่าวิธี Likert Scale ใช้สำหรับอธิบายการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดในระดับต่าง ๆ

5.1.3 การทดสอบสมมติฐานด้วย t-test ใช้สำหรับทดสอบว่า กลุ่มที่เคยเที่ยวแบบ Staycation และกลุ่มที่ไม่เคยเที่ยวแบบ Staycation จะให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่างกันหรือไม่

5.2 สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยการทดสอบสมมติฐานด้วย Logit Model เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด) และตัวแปรตาม (การตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation)

การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิสต์ เป็นการมุ่งหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งเหมาะสำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) ในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มที่มีค่าได้เพียง 2 ค่า (Dichotomous Variable) คือ 1 (เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ) และ 0 (ไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ) เท่านั้น และตัวแปรอิสระ (X) จะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณหรือตัวแปรเชิงกลุ่มก็ได้ กล่าวคือ เมื่อตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ 1 หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเที่ยวแบบ Staycation แต่หากตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ 0 หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยเที่ยวแบบ Staycation ทั้งนี้แบบจำลองโลจิสต์เป็นโมเดลที่เหมาะสมกับปัญหาการจำแนกกลุ่มในการตัดสินใจ เช่น ไปเที่ยว/ไม่ไปเที่ยว ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งวิธีนี้ยังสามารถจัดการกับความไม่เป็นเส้นตรง และมีความยืดหยุ่นในการเพิ่มตัวแปรอิสระหลายตัวได้ ซึ่งสามารถแสดงเป็นรายละเอียดของแบบจำลองโลจิสต์ได้ ดังนี้

$$\log\left(\frac{p}{q}\right) = b_0 + b_1 \text{SEX} + b_2 \text{AGE} + b_3 \text{STATUS} + b_4 \text{EDU} + b_5 \text{OCC} + b_6 \text{INC} + b_7 \text{PROD} + b_8 \text{PRI} + b_9 \text{PLA} + b_{10} \text{PROM} + b_{11} \text{PEO} + b_{12} \text{PROC} + b_{13} \text{PHY} + \epsilon$$

โดยกำหนดให้	p	แทน	Prob (Y = 1) คือ ความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีการท่องเที่ยวในแบบ Staycation
	q	แทน	Prob (Y = 0) คือ ความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยมีการท่องเที่ยวในแบบ Staycation
	Y	แทน	การตัดสินใจท่องเที่ยวรูปแบบ Staycation หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยที่ Y = 1 คือ ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีการท่องเที่ยวในแบบ Staycation ส่วน Y = 0 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยมีการท่องเที่ยวในแบบ Staycation
	b _j	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง (j = 0, 1, 2, 3, ..., 14)
	SEX	แทน	ปัจจัยด้านเพศ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ เพศหญิง และ 0 คือ เพศชาย
	AGE	แทน	ปัจจัยด้านอายุ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ 20 – 39 และ 0 คือ อายุอื่น ๆ
	STATUS	แทน	ปัจจัยด้านสถานภาพ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ โสด และ 0 คือ สถานะอื่น ๆ
	EDU	แทน	ปัจจัยด้านการศึกษา เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ ปริญญาโทและสูงกว่า และ 0 คือ ระดับการศึกษาอื่น ๆ
	OCC	แทน	ปัจจัยด้านอาชีพ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ ข้าราชการ/พนักงานราชการ และ 0 คือ อาชีพอื่น ๆ
	INC	แทน	ปัจจัยด้านรายได้ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป และ 0 คือ รายได้อื่น ๆ
	PROD	แทน	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์
	PRI	แทน	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านราคา
	PLA	แทน	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย
	PROM	แทน	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย
	PEO	แทน	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านบุคลากร
	PROC	แทน	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ
	PHY	แทน	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านองค์ประกอบทางกายภาพ
	ε	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อน

จากค่าสัมประสิทธิ์ (b_j) ดังกล่าว ไม่สามารถนำมาอธิบายถึงอิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตามได้โดยตรง ทำให้ต้องมีการแปลงค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว ให้อยู่ในรูปแบบของผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) จึงจะนำมาอธิบายขนาด และทิศทางผลกระทบของตัวแปรอิสระได้ กล่าวคือ หากค่า Marginal Effect ที่ได้เป็นบวก ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลอย่างมาก ที่จะทำให้มีโอกาสเกิดเหตุการณ์นั้น แต่หากค่า Marginal Effect ที่ได้เป็นลบ ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลน้อย ที่จะทำให้มีโอกาสเกิดเหตุการณ์ ดังรายละเอียดสูตร ดังนี้

$$\text{Marginal Effect} = P_i * (1 - P_i) * b_j; \text{โดยที่ } P_i = \frac{1}{1 + e^{-Y}}$$

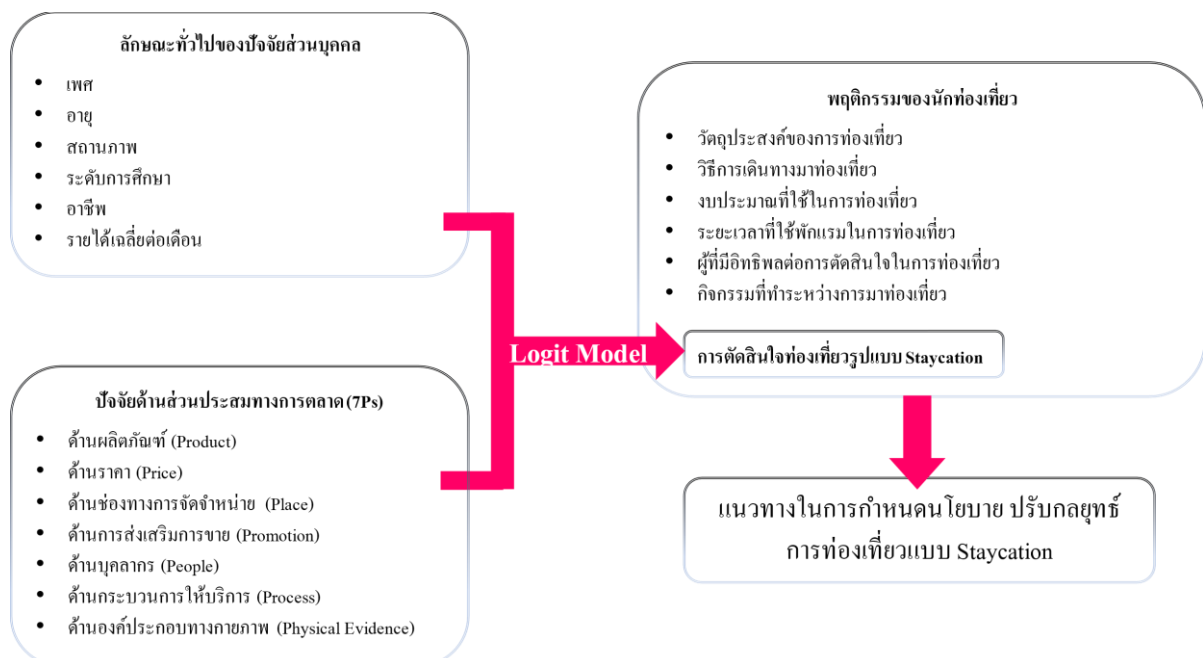
- กำหนดให้ P_i แทน ความน่าจะเป็นของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการวางแผนท่องเที่ยวในอีก 1 ปีข้างหน้า ที่ตัดสินใจจะไปท่องเที่ยวในแบบ Staycation
- Y แทน ผลการคำนวณตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อแบบจำลองการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation
- b_j แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อแบบจำลองการตัดสินใจท่องเที่ยวในแบบ Staycation
- e แทน ค่าคงตัวทางคณิตศาสตร์ ($e = 2.71828$)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค หมายถึง การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค เป็นการศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าและบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งการตัดสินใจของผู้บริโภคแบ่งได้เป็น 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ อาชีพ รายได้ พฤติกรรมการดำเนินชีวิต เป็นต้น ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยา (นันทิชา โชติพิทยานนท์, 2564)

2. ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด Kotler (2012) ได้กล่าวถึงความหมายของส่วนประสมทางการตลาดว่าเป็น กลุ่มของตัวแปรที่ธุรกิจสามารถควบคุมได้ เพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดและความพึงพอใจสูงสุดของผู้บริโภค รวมไปถึงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของธุรกิจ โดยมีฉันทา จินดา (2565) ยังได้อธิบายเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด หรือ Marketing Mix เพิ่มเติมอีกว่าเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่จะทำให้สินค้าและบริการนั้น ๆ เข้าถึงใจของผู้บริโภคได้อย่างโดดเด่น และแตกต่างจากสินค้าคู่แข่ง ซึ่งประกอบไปด้วย สินค้าและบริการ / แบรินด์ / ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การจัดการคนหรือพนักงาน กระบวนการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลลักษณะทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยว และระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีจำนวน 242 คน และคิดเป็นร้อยละ 60.50 มีอายุ 20 - 39 ปี จำนวน 264 คน และคิดเป็นร้อยละ 66.00 สถานภาพโสด มีจำนวน 289 คน และคิดเป็นร้อยละ 72.25 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีจำนวน 264 คน และคิดเป็นร้อยละ 66.00 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีจำนวน 135 คน และคิดเป็นร้อยละ 33.75 และมีรายได้ต่อเดือน 15,000 - 30,000 บาท ซึ่งมีจำนวน 221 คน และคิดเป็นร้อยละ 55.25

ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถส่วนตัว มีจำนวน 248 คน และคิดเป็นร้อยละ 62.00 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยวตั้งแต่ 3,001 บาทขึ้นไป จำนวน 137 คน และคิดเป็นร้อยละ 34.25 มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว 3 วัน 2 คืน จำนวน 193 คน และคิดเป็นร้อยละ 48.25 โดยผู้ร่วมเดินทางตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มีจำนวน 190 คน และคิดเป็นร้อยละ 47.50 ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากที่สุด คือ บุคคลในครอบครัว มีจำนวน 127 คน และคิดเป็นร้อยละ 31.75 กิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่ คือ การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก มีจำนวน 196 คน และคิดเป็นร้อยละ 49.00 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยท่องเที่ยวแบบ Staycation มีจำนวน 209 คน และคิดเป็นร้อยละ 52.25

ด้านระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ดังตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับด้านกระบวนการให้บริการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.35 โดยมุ่งเน้นไปที่ด้านการชำระเงินค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ และปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลของกลุ่มที่มีประสบการณ์ และไม่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบ Staycation พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มให้ความสำคัญต่อยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านการส่งเสริมการขาย ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการให้บริการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล

ลักษณะทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	หญิง	242	60.5
2. อายุ	20 - 39 ปี	264	66.00
3. สถานภาพ	โสด	289	72.25
4. ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	264	66.00
5. อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน	135	33.75
6. เงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	15,000 - 30,000 บาท	221	55.25

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว		จำนวน	ร้อยละ
1. ในการเดินทางท่องเที่ยว ท่านเดินทางด้วยวิธีใดมากที่สุด	รถส่วนตัว (รถยนต์/รถจักรยานยนต์)	248	62.00
2. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อทริปต่อคนที่ท่านใช้ในการท่องเที่ยว	ตั้งแต่ 3,001 บาทขึ้นไป	137	34.25
3. ระยะเวลาส่วนใหญที่ท่านเคยใช้หรือคาดว่าจะใช้ในการท่องเที่ยว	3 วัน 2 คืน	193	48.25
4. ในการเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (รวมตัวท่าน) มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางกี่คน	ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	190	47.50
5. บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยว	บุคคลในครอบครัว	127	31.75
6. กิจกรรมที่ทำบ่อยที่สุด ระหว่างการท่องเที่ยวของท่าน	ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก (สระว่ายน้ำ ฟิตเนส แช่อ่างฯ)	196	49.00
7. ท่านเคยท่องเที่ยวแบบ Staycation หรือไม่	เคย	209	52.25
	ไม่เคย	191	47.75

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's)	Mean	Std. Deviation	Ranking
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.01	0.86	5
2. ด้านราคา (Price)	4.20	0.83	4
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place / Channel Distribution)	4.20	0.81	4
4. ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)	3.97	0.91	6
5. ด้านบุคลากร (People)	4.27	0.82	2
6. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	4.35	0.79	1
7. ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Evidence)	4.25	0.80	3

2. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบ Staycation

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบ Staycation โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Logit Model

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยด้วยแบบจำลองโลจิสต์

ตัวแปร (Variables)	Odds Ratio	Std.Error	z	P-value	Marginal Effect
ค่าคงที่	1.138	0.115	-2.38	0.018	
เพศ	1.020	0.224	0.10	0.922	0.005
อายุ	1.190	0.295	0.70	0.484	0.039
สถานภาพ	2.094	0.550	2.81	0.005***	0.167
ระดับการศึกษา	0.643	0.162	-1.75	0.080*	-0.100
อาชีพ	1.815	0.450	2.41	0.016**	0.135
เงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	1.039	0.256	0.16	0.875	0.009
ด้านผลิตภัณฑ์	1.237	0.302	0.87	0.384	0.048
ด้านราคา	0.894	0.253	-0.40	0.691	-0.025
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.817	0.175	-0.94	0.345	-0.046
ด้านการส่งเสริมการขาย	1.409	0.301	1.61	0.108	0.077
ด้านบุคลากร	1.127	0.342	0.39	0.693	0.027
ด้านกระบวนการให้บริการ	1.735	0.575	1.66	0.096*	0.124
ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	0.562	0.173	-1.87	0.062*	-0.130

Number of obs = 400, LR chi² (13) = 39.82, Prob > chi² = 0.0001, Pseudo R² = 0.0719

หมายเหตุ : *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาจากค่า LR Chi-Square มีค่า Prob เท่ากับ 0.0001 หมายความว่า มี 1 ตัวแปรที่สามารถอธิบายการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ได้ และเมื่อพิจารณาจากค่า Pseudo R² มีค่าเท่ากับ 0.0719 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวในแบบจำลอง สามารถอธิบายการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ได้ร้อยละ 7.19 และจากการพิจารณาด้วยผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์ โดยอธิบายจากผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) แสดงให้เห็นว่า เมื่อตัวแปรอิสระแต่ละตัวเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะมีผลทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation เปลี่ยนแปลงไปมากหรือน้อยเพียงใด ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพ (STATUS) พบว่า หากกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพโสด จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.70 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา (EDU) พบว่า หากกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ลดลงร้อยละ 10.00 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ (OCC) พบว่า หากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการหรือพนักงานราชการ จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.50 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านประสมทางการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ (PROC) พบว่า หากความสำคัญทางด้านกระบวนการให้บริการเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.40 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ (PHY) พบว่า หากความสำคัญทางด้านองค์ประกอบทางกายภาพเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ลดลงร้อยละ 13.00 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

อภิปรายผล

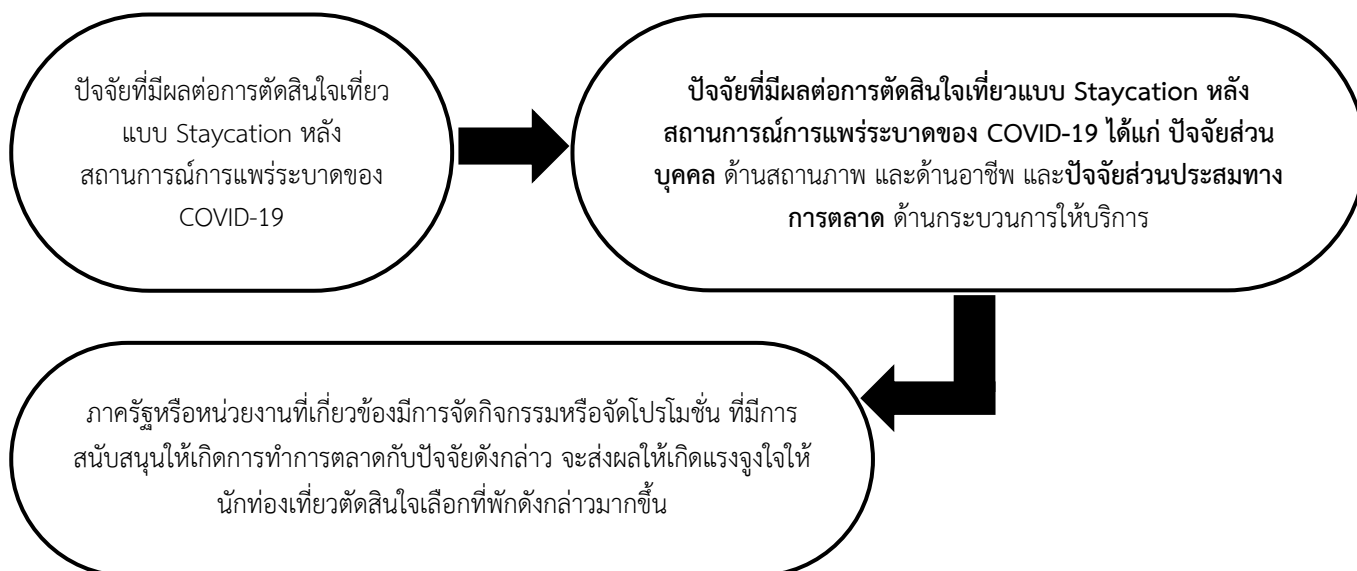
จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation พบว่า ปัจจัยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านสถานภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ หากกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพโสด จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ผู้ที่มีสถานภาพโสดจะมีอิสระในการดำเนินชีวิต ไม่ต้องไปยึดติดกับความคิดกับใคร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยา เมืองจันทร์ (2562) พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกันมีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวสวนจตุจักร ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะสถานภาพโสดจะให้ระดับอิทธิพลต่อปัจจัยดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้านระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงลบ กล่าวคือ หากกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทมักมีภาระหน้าที่ที่สูงกว่า ทำให้มีเวลาน้อยลงในการวางแผนและตัดสินใจเที่ยว ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐพล ขำเขียว (2560) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวหาดทรายแก้ว อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และพบว่า ในด้านระดับการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีการตัดสินใจมาท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า ด้านอาชีพ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ หากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพข้าราชการ จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มอาชีพดังกล่าวมีวันหยุดราชการประจำปี จำนวน 16 วัน โดยอาจมีวันอื่น ๆ เพิ่มเติมตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2547) จึงทำให้กลุ่มอาชีพดังกล่าวมีโอกาสที่จะตัดสินใจไปเที่ยวได้มากกว่าอาชีพอื่น ๆ ซึ่งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริลักษณ์ สันทราย (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจเลือกที่พักมากกว่ากับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ หากกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญทางด้านกระบวนการให้บริการเพิ่มขึ้น จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ในด้านกระบวนการให้บริการเป็นสิ่งที่ทำให้การวางแผนในการเดินทางท่องเที่ยว และระหว่างทำกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นไปอย่างราบรื่น และรู้สึกได้พักผ่อนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชฎาภรณ์ นาประดิษฐ์ (2563) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศไทย เมื่อเกิดมลพิษทางอากาศ (PM 2.5) พบว่า การที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับด้านกระบวนการในระดับที่มาก จะยิ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากกระบวนการให้บริการ เช่น การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เรื่องความพร้อมของสถานที่ก่อนเข้าพัก เป็นสิ่งที่ทำให้การวางแผนเดินทางท่องเที่ยวมีความราบรื่น และเป็นการอำนวยความสะดวกเมื่อถึงเวลาเข้าพัก ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ มีความสัมพันธ์เชิงลบ กล่าวคือ หากกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญทางด้านองค์ประกอบทางกายภาพเพิ่มขึ้น จะทำให้โอกาสการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การเที่ยวแบบ Staycation ไม่ได้สนใจในด้านการประกอบทาง

กายภาพมากนัก เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบ Staycation ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาสกรณ์ อักกะโชติกุล (2557) ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริการที่พักโรงแรมรายวัน พบว่า ปัจจัยด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกของส่วนกลางที่มีความสะดวกสบาย หลากหลาย และทันสมัย ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 4 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านสถานภาพ คือ ผู้ที่มีสถานภาพโสด และด้านอาชีพ คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านกระบวนการให้บริการ โดยเฉพาะด้านการชำระเงินค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ และปลอดภัย จะส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบ Staycation ดังนั้น ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะเที่ยวแบบ Staycation เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวมีสถานภาพที่มีอิสระในการดำเนินชีวิต สามารถเลือกหรือตัดสินใจในการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง มีอาชีพที่มีวันหยุดที่เป็นมาตรฐานหลายวัน ทำให้สามารถตัดสินใจและวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการให้บริการด้านการชำระเงินของที่พัก Staycation นั้น ๆ มีความปลอดภัย และน่าเชื่อถือ จึงเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกที่พักดังกล่าวอย่างแน่นอน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบ Staycation เป็นเพศหญิง มีอายุ 20 – 39 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการเดินทางไปท่องเที่ยวด้วยรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ส่วนตัว โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อทริปต่อคนตั้งแต่ 3,001 บาทขึ้นไป ใช้ระยะเวลาจำนวน 3 วัน 2 คืนในการท่องเที่ยว โดยจำนวนผู้ร่วมเดินทางส่วนใหญ่ คือ ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ซึ่งบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวมากที่สุด และกิจกรรมที่ทำระหว่างการท่องเที่ยว คือ การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการให้ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

ให้ความสำคัญกับด้านกระบวนการให้บริการมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35) โดยให้ความสำคัญกับการชำระเงินค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ และปลอดภัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพ, ด้านอาชีพ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ หากกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพรับราชการ หรือให้ความสำคัญด้านกระบวนการให้บริการมากขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้น ในขณะที่หากกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า หรือให้ความสำคัญด้านองค์ประกอบทางกายภาพมากขึ้นจะทำให้โอกาสการตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation ลดลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การเที่ยวแบบ Staycation ส่วนใหญ่กลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าวมีสถานภาพโสด ดังนั้น ทางผู้ประกอบการควรทำการตลาดที่เจาะจงตามสถานภาพ โดยอาจมีการจัดกิจกรรมพิเศษให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าว เช่น คนโสดพาเพื่อนมาเที่ยว Staycation ได้ราคาพิเศษ หรือคนโสดมาเที่ยว Staycation มา 4 จ่าย 3 ได้ Facility แบบครบครัน เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการควรจัดให้มีการโปรโมทการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวให้เข้าถึงสถานภาพสมรสหรือคู่รักมากยิ่งขึ้น เช่น คนโสดบอกต่อเพื่อนคู่รักนักท่องเที่ยว จะได้รับที่พักในราคาพิเศษ เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะมีนักท่องเที่ยวตัดสินใจไปเที่ยวแบบ Staycation มากยิ่งขึ้น

1.2 นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การเที่ยวแบบ Staycation ส่วนใหญ่กลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าวประกอบอาชีพรับราชการ จึงทำให้มีวันหยุดที่เป็นมาตรฐาน และสามารถวางแผนการตลาดล่วงหน้าได้ ดังนั้น ทางผู้ประกอบการควรพิจารณาวางแผนการตลาดในการสนับสนุนนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวให้เลือกที่จะใช้วันหยุดที่มีดังกล่าว ให้หันมาเลือกการเที่ยวแบบ Staycation กันมากขึ้น เช่น มีการเสนอโปรโมชั่นวันหยุดไปเที่ยวในราคาพิเศษ หรือการตอบคำถามชิงรางวัลไปเที่ยวในวันหยุดบนแอปพลิเคชัน กบข. เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะมีนักท่องเที่ยวตัดสินใจไปเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้น

1.3 นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับด้านกระบวนการให้บริการในระดับมากที่สุด จึงมีค่าความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation เพิ่มขึ้น ดังนั้น ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการรับชำระค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ และปลอดภัย มีการหมั่นดูแลและจัดเตรียมอุปกรณ์ภายในที่พัก เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ รวมถึงควรมีการให้บริการอย่างเสมอภาคตามลำดับก่อนหลัง โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะมีนักท่องเที่ยวตัดสินใจไปเที่ยวแบบ Staycation มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรม และการตัดสินใจเที่ยวแบบ Staycation เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการวางกลยุทธ์ที่เหมาะสมของผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนไทย ซึ่งทำงานหรือพักอาศัยในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป อาจขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขึ้น โดยการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างไปยังกลุ่มชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานหรือพักอาศัยในประเทศไทย หรือท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ เป็นการชั่วคราว เช่น ในช่วงเทศกาล เป็นต้น เนื่องจาก ปัจจุบันมีกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาทำงานประจำ พักอาศัย และท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ กันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของไทยเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2562 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด). สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://www.mots.go.th/news/category/618>.
- กัลยา เมืองจันทร์. (2562). ปัจจัยอิทธิพลที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวสวนจตุจักร. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- จิตแข เทพชาตรี. (2563). *New Normal* ไลฟ์สไตล์ใหม่ บนโลกใบเดิม. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/new-normal-%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%82%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E>.
- ชฎาภรณ์ ขนาประดิษฐ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศไทย กรณีศึกษาผู้่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5). (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ญาณิพัชญ์ อารมณ์แสงวิจิตร. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวของสตรี. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ณัฐพล ขำเขียว. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวหาดทรายแก้ว อำเภอลัดทิบ จังหวัดชลบุรี. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ธีรชยา พิมพ์กิตติเดช. (2563). *Staycation คืออะไร เทรนด์ใหม่ในปี 2021*. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://www.kaidee.com/blog/th/what-is-staycation/>.
- นันทินา โชติพิทยานนท์. (2564). *การจัดการตลาด (Online)*. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก https://elcpg.ssru.ac.th/natnicha_ha/pluginfile.php/26/block_html/content/MPP%205607%20%28part%203%29%201_64.pdf.
- ปราณ สุวรรณทัศน์. (2563). เปิดกลยุทธ์โรงแรมไทยในวันที่ไม่มีแขกชาวต่างชาติ ต้องลด แลก แจก แถม ดึงคนไทยใช้บริการ. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://brandinside.asia/hotel-in-bangkok-strategy-discount-price-for-thai-people/>.
- ปานใจ ปันจินดา. (2561). *STAYCATION* พักผ่อน นอนใกล้บ้าน. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/760>.
- พันธุ์ทิพา หอมทิพย์. (2565). โควิด-19 บนเส้นทางเปลี่ยนผ่านสู่ “โรคประจำถิ่น”. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/253/files/san/Covid19.pdf>.
- ภาสกรณ อักกะโชติกุล. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการที่พักประเภทโรงแรมรายวันของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศิริลักษณ์ สันทราย. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2547). หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 1504/ว 38 เรื่อง การพิจารณาปรับปรุงจำนวนวันหยุดราชการ. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2020/01/v38_47.pdf.
- Cochran, W. G. (1997). *Sampling Techniques*. (3th ed). New York: John Wiley and Sons Inc.
- Google. (2023). *Google Trend*. Retrieved 29 April 2023. from <https://trends.google.co.th/trends/explore?q=staycation&date=now%201-d&geo=TH&hl=th>.
- Hungryhub. (2021). *Staycation คืออะไร ? เทรนด์เที่ยวแบบใหม่ที่กำลังมาแรงในปี 2564*. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://blog.hungryhub.com/staycation%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3/>.

Jacobsen, J. K. S., Farstad, E., Higham, J., Hopkins, D., & Landa-Mata, I. (2023). Travel discontinuities, enforced holidaying-at-home and alternative leisure travel futures after COVID-19. *Tourism Geographies*, 25(2-3), 615-633.

Kotler P. (2012). *Principles of Marketing*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

Academic Administration Guidelines for Professional Competency Development of Auto Mechanics Field of Nakhon Si Thammarat Technical College

Somkead Wadaugson¹ Phramaha Supot Sumeto¹ and Maliwan Yotharak^{1*}

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Maliwan_y@gmail.com

ABSTRACT

This study aims to: (1) investigate the current state of academic management in the Automotive Technology program at Nakhon Si Thammarat Technical College, and (2) develop guidelines for academic management to enhance professional competency development in the Automotive Technology program at Nakhon Si Thammarat Technical College. The research employed qualitative approach, utilizing in-depth interviews with 15 key stakeholders, 5 key informants, as well as focus groups with 7 experts. The research instruments were validated by three experts. Data analysis was conducted using inductive thematic analysis. The findings revealed that: 1) The current state of academic management in the Automotive Technology program at Nakhon Si Thammarat Technical College encompasses monitoring teaching and learning activities, addressing instructional issues, evaluating and assessing student performance in accordance with the curriculum, providing up-to-date teaching materials and equipment, supporting the development of worksheets, teaching aids, instructional materials, classrooms, and laboratories, all aimed at achieving continuous quality and educational standards. 2) Guidelines for enhancing professional competencies through academic management focus on three competency domains: knowledge, skills, application and responsibility. These guidelines include: (1) Departments should develop teaching plans aligned with curriculum competencies. (2) Curriculum development efforts should promote teacher understanding of the curriculum and effective instructional practices. (3) Assessment and evaluation activities should support teacher understanding of assessment and evaluation criteria and real-world contexts. (4) Instructional materials development should receive budgetary support and encouragement for teacher production. (5) Dual-system vocational education should involve collaboration with workplaces in developing training plans to align learner competencies with labor market demands.

Keywords: Academic Management Guidelines, Professional Competency Development, Automotive Technology Professional Competencies

แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช

สมเกียรติ วาดอักษร¹ พระมหาสุพจน์ สุเมโธ¹ และ มะลิวัลย์ โยธารักษ์^{1*}

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Maliwan_y@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช และ (2) ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่ม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช มีการติดตามการจัดการเรียนการสอน แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สนับสนุน เอกสารประกอบการสอน สื่อการสอน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย สมรรถนะวิชาชีพ 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ การประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ โดยมีแนวทางการบริหาร ดังนี้ (1) แผนกวิชา จัดทำแผนการสอนตรงตามสมรรถนะของหลักสูตร (2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมครูผู้สอนศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (3) งานวัดผลและประเมินผล สนับสนุนให้ครูผู้สอนรู้เข้าใจการวัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์และสภาพจริง (4) งานสื่อการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณ สนับสนุน ส่งเสริมการผลิตสื่อ (5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำแผนการฝึกการเรียนร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารวิชาการ, การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ, สมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นองค์กรผลิต และพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล จัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของ สถานประกอบการ ชุมชน ตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระ โดยในการจัดการศึกษาเพื่อผลิต และพัฒนากำลังคน อาชีวศึกษานั้นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานอาชีพ ที่ได้กำหนดให้ ผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะ ความรู้ และความสามารถที่เข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการ พัฒนาประเทศ มีการวิจัย และพัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยี รวมถึงมี ระบบบริหารจัดการที่มีความคล่องตัวที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างกว้างขวาง การจัดการ อาชีวศึกษาจึง ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียน การสอนที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและให้สังคม เชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษาอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

คุณภาพการศึกษาอาชีวศึกษา คือ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีอยู่ 3 ระดับ คือ 1) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 3) ระดับปริญญาตรี

สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาของผู้เรียนอาชีวศึกษาเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักสูตร ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านความสามารถ ในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ การจัดการศึกษาให้เกิดสมรรถนะ คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้น มีพฤติกรรมที่ แสดงออกถึงการนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตต่อไป ซึ่งการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการตาม มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาที่กำหนดใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ บริหารจัดการ ทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายสำคัญของ หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

ทักษะชีวิตที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความรู้จากภาคทฤษฎีสู่การลงมือทำ ทักษะเหล่านั้นจะ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของบุคคลให้สูงขึ้นโดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักสูตรประเภทวิชา อุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ สาขางานยานยนต์ ได้กำหนดว่าประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

การจัดการศึกษาให้เกิดสมรรถนะ คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้นมีพฤติกรรม ที่แสดงออกถึงการนำความรู้และทักษะ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตต่อไป ซึ่งการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ วิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาที่กำหนดใช้ หลักสูตรฐานสมรรถนะ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบริหารจัดการ ทรัพยากรของสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามศักยภาพของวิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราชนั้น มีกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา หรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา อาชีวศึกษาให้สามารถผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพ ในการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน ที่สำเร็จการศึกษาได้รับการประเมินมาตรฐานวิชาชีพตามสมรรถนะวิชาชีพของสาขาโดยใช้เครื่องมือประเมินของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผลการประเมินต้องผ่านเกณฑ์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยที่การบริหารวิชาการ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช 5 ด้าน ได้แก่ แผนกวิชา งานพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานสื่อการเรียนการสอน และงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จาก การศึกษาผลการดำเนินงานแต่ละด้านในปีการศึกษาที่ผ่านมาได้มีผลยังไม่น่าพอใจในบางด้าน เช่น ด้านทักษะ ผู้เรียนบางส่วน ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานสมรรถนะ และบางส่วนขาดทักษะด้านการประยุกต์ใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา, 2562)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาสมรรถนะ วิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ของกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพการเรียนรู้สมรรถนะวิชาชีพ เพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ และได้ มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และสถานประกอบการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ดังนี้ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้าแผนกวิชาช่างยนต์ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์ จำนวน 12 คน และตัวแทนจากสถานประกอบการ จำนวน 1 คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ดังนี้ ผู้บริหาร จำนวน 4 คน นักวิชาการสาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 1 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช
- 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ
- 3) นำร่างแบบการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ 3 คน นำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
- 4) ปรับร่างแบบการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการดำเนินงาน คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง (2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องแนวทางการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์ โดยการหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัว ตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์นั้นต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เกี่ยวข้องทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช 3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

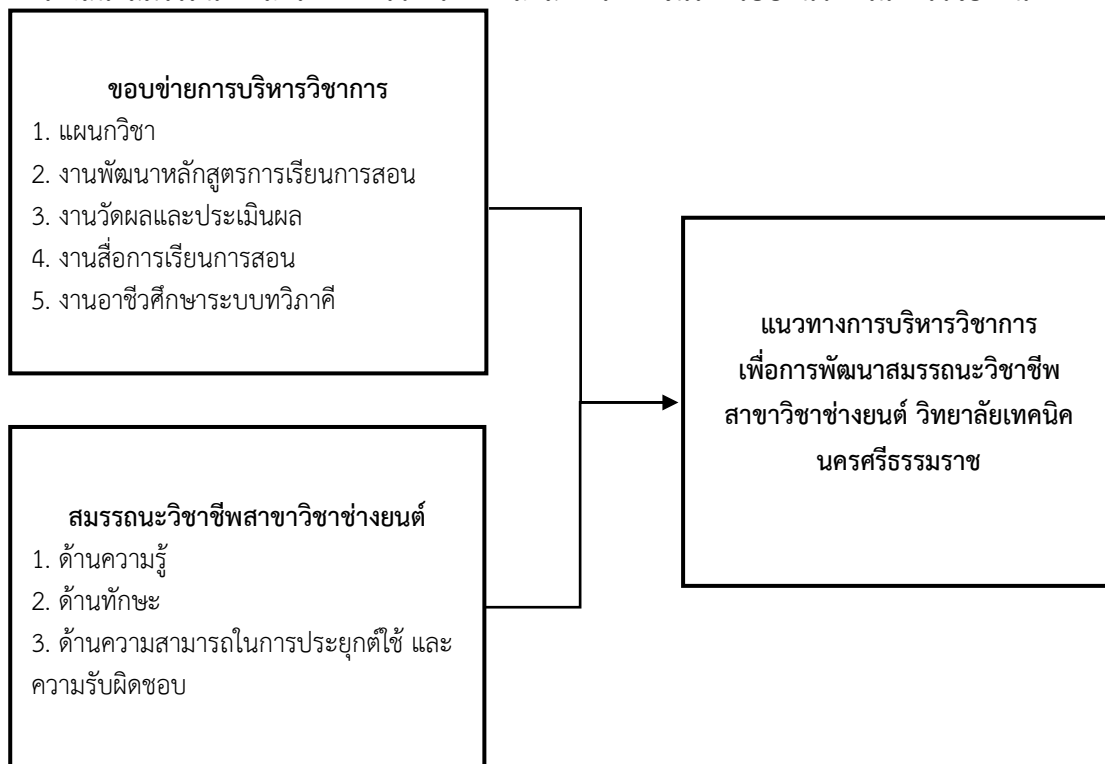
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Induction Analytic) โดยนำข้อมูลมารวบรวมเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามตามหลักวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามแบบประเมินต่าง ๆ มาพัฒนาขั้นตอนการศึกษานโยบายการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์ จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องการบริหารวิชาการ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะ และได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช

1) สภาพการบริหารงานแผนกวิชาช่างยนต์ของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนการเรียน ตารางสอน ติดตามการจัดการเรียนการสอน แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน มีการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สนับสนุนการจัดทำใบงาน เอกสารประกอบการสอน สื่อการสอน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2) สภาพการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน สาขาวิชาช่างยนต์ของสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียน แผนการฝึก ตารางเรียน ตารางสอนร่วมกับแผนกวิชา และสถานประกอบการ การสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย และหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรกับครูผู้สอน ส่งเสริมครูผู้สอนจัดทำเอกสารประกอบการสอน สื่อและเทคโนโลยีการสอนที่ทันสมัย

3) สภาพการวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาช่างยนต์ของสถานศึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุน สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญ มีการจัดสอบมาตรฐานวิชาชีพพร้อมกับแผนกวิชา และสถานประกอบการ และมีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงที่หลากหลายในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ และการประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบ

4) สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอน สาขาวิชาช่างยนต์ของสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้สื่อของจริงและมีการผลิตสื่อที่หลากหลายทันสมัยทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพและเกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับสมรรถนะรายวิชา ส่งผลให้การจัดการเรียนสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียน

5) สภาพการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาวิชาช่างยนต์ของสถานศึกษา มีการจัดการเรียนตามแผนการเรียนและหลักสูตรรายวิชาทวิภาคีเพื่อให้ผู้เรียน มีสมรรถนะตรงตามรายวิชาโดยให้ผู้เรียนฝึกวิชาชีพร่วมกับสถานประกอบการ และดำเนินการจัดทำร่วมกับสถานประกอบการในการกำหนดสมรรถนะรายวิชาในการฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนฝึกอาชีพครบถ้วนตามสมรรถนะรายวิชาในการเพิ่มปริมาณผู้เรียนในระบบทวิภาคีให้มากขึ้น

2. แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช ควรจัดทำแผนบริหารวิชาการซึ่งเป็นผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์เชิงลึก รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าแผนกวิชาช่างยนต์ ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์ นักวิชาการสาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และตัวแทนจากสถานประกอบการ ตามแผนการบริหารวิชาการโดยยืนยันว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการส่งเสริมและพัฒนาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ 5 องค์ประกอบ 1) แผนกวิชา จัดทำแผนการสอนตรงตามสมรรถนะของหลักสูตร 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 3) งานวัดผลและประเมินผล ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนรู้เข้าใจการวัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์และสภาพจริง 4) งานสื่อการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณสนับสนุน ส่งเสริมการผลิตสื่อแก่ครูผู้สอน 5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำแผนการฝึกการเรียนร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

อภิปรายผล

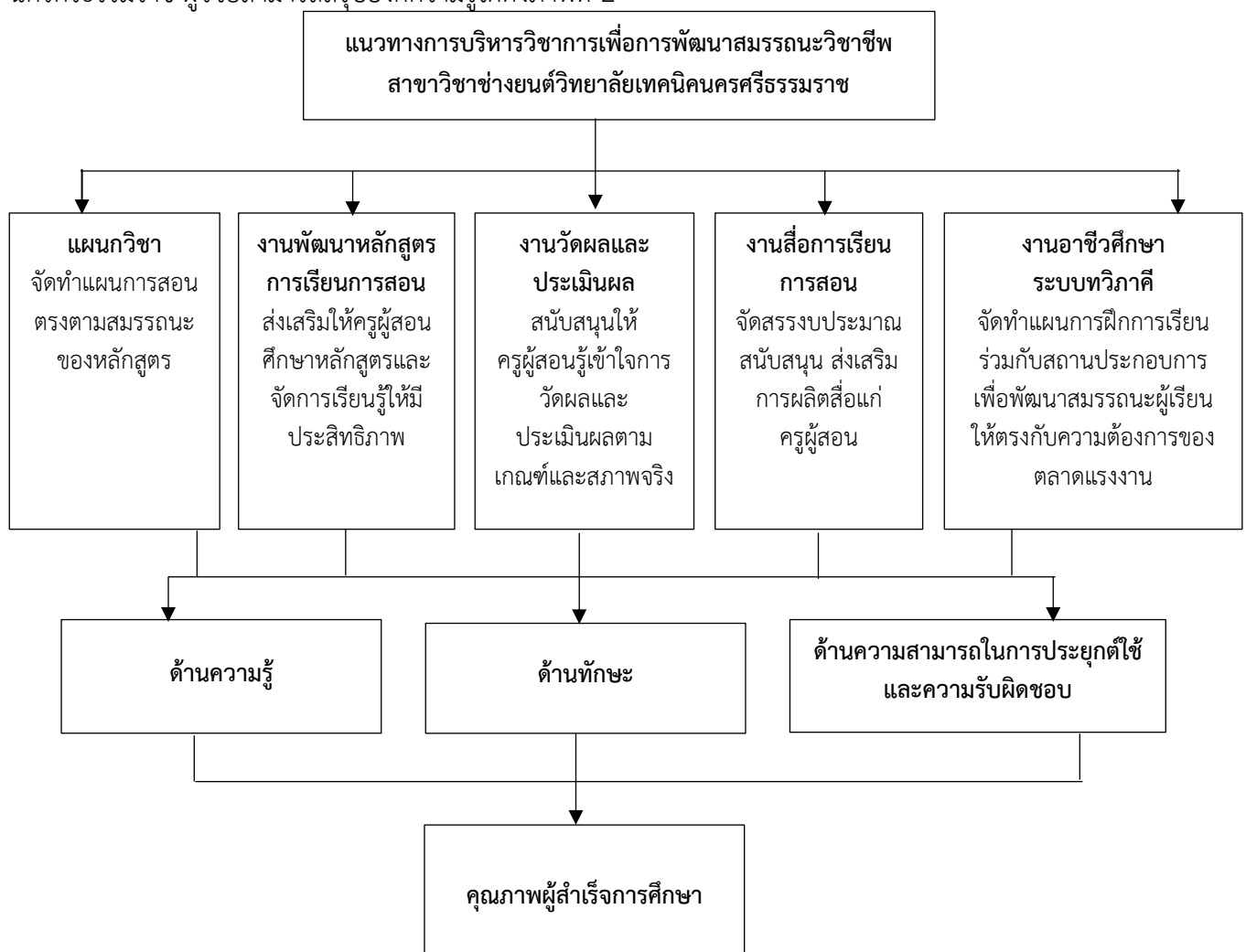
ผลการศึกษาสภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช พบว่า สภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช ขาดการส่งเสริม สนับสนุน สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญการจัดทำแผนการเรียน ตารางสอน ติดตามการจัดการเรียนการสอน จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สนับสนุนการจัดทำใบงาน สื่อการสอน ห้องปฏิบัติการ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงที่หลากหลายในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ และการประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานทั้งนี้เพราะว่าขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำนง ชันกลีกรรม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการในวิทยาลัยสารพัดช่าง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ผลการศึกษา พบว่า แนวทางในการดำเนินงานในงานต่าง ๆ ของฝ่ายวิชาการ ในวิทยาลัยสารพัดช่าง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 5 ประกอบด้วย 1) การประชุมและวางแผนดำเนินการ 2) การจัดอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน 3) การนิเทศ ติดตามและประเมิน 4) การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช พบว่า ควรมีการจัดทำแผนบริหารวิชาการมี 5 องค์ประกอบ ซึ่งผู้บริหารจะต้องติดตามอำนาจการและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพครบทั้ง 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) แผนกวิชา จัดทำแผนการสอนตรงตามสมรรถนะของหลักสูตร 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 3) งานวัดผลและประเมินผล สนับสนุนให้ครูผู้สอนรู้เข้าใจการวัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์และสภาพจริง 4) งานสื่อการเรียน

การสอน จัดสรรงบประมาณสนับสนุน ส่งเสริมการผลิตสื่อแก่ครูผู้สอน 5) งานอาชีพศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำแผนการฝึก การเรียนร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งนี้เพราะว่า ถ้าผู้บริหารมีการติดตาม อำนาจการและประเมินผลเป็นระยะ ๆ จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิด ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภา ทองหง่า (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การ นิเทศการศึกษา 4) การแนะแนวการศึกษา 5) การมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา และ 6) สื่อการเรียนการสอน ความ เหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้องและใช้ประโยชน์ได้จริง สอดคล้องกับทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย การบริหารวิชาการ ควรมีการจัดทำแผนบริหารวิชาการซึ่งมีด้วยกัน 5 องค์ประกอบ ที่ผู้บริหารจะต้องติดตาม อำนาจการ และประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพครบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) แผนวิชา จัดทำแผนการสอนตรงตามสมรรถนะของ หลักสูตร 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและจัดการเรียนรู้ให้มี

ประสิทธิภาพ 3) งานวัดผลและประเมินผล สนับสนุนให้ครูผู้สอนรู้เข้าใจการวัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์และสภาพจริง 4) งานสื่อการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณสนับสนุน ส่งเสริมการผลิตสื่อแก่ครูผู้สอน 5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำแผนการฝึกการเรียนร่วมกับสถานประกอบการ โดยมีองค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ด้วยกัน 3 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ เพื่อให้การบริหารวิชาการทั้ง 5 องค์ประกอบบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารวิชาการสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช มีการส่งเสริม สนับสนุน สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญการจัดทำแผนการเรียน ตารางสอน ติดตามการจัดการเรียนการสอน แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สนับสนุนการจัดทำใบงาน เอกสารประกอบการสอน สื่อการสอน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงที่หลากหลายในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ และการประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยขอบข่ายการบริหารวิชาการควรมีการจัดทำแผนบริหารวิชาการซึ่ง มีด้วยกัน 5 องค์ประกอบ ที่ผู้บริหารจะต้องติดตาม อำนวยความสะดวกและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพครบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) แผนกวิชา จัดทำแผนการสอนตรงตามสมรรถนะของหลักสูตร 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 3) งานวัดผลและประเมินผล สนับสนุนให้ครูผู้สอนรู้เข้าใจการวัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์และสภาพจริง 4) งานสื่อการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณสนับสนุน ส่งเสริมการผลิตสื่อแก่ครูผู้สอน 5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำแผนการฝึกการเรียนร่วมกับสถานประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร และจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีการจัดโครงการอบรมสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอนทุกภาคเรียน

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามผลการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนสาขาวิชาช่างยนต์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราชไปใช้

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาอื่น ๆ ในสถานศึกษาให้ครบทุกสาขาวิชา

2.3 ควรศึกษาติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา จากสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ในแต่ละปีการศึกษาเพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดการเรียนรู้

2.4 พัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.5 วิจัยประเมินผลติดตามสมรรถนะด้านวิชาชีพสาขาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช และพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลังสำเร็จการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จำนง ชันกลีกรรม (2556). การนำเสนอแนวทางการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการในวิทยาลัยสารพัดช่างสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคเหนือ 4. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).
- วิภา ทองหง่า. (2554). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักอำนวยการ 10. _____ . (2562). มาตรฐานการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักอำนวยการ.
- _____. (2562). หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.
- _____. (2562). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์. กรุงเทพฯ: สำนักอำนวยการ.

Factors Affecting Thai Tapioca Starch Export Volume to Japan

Kwanpanida Chantree^{1*} Thanarak Laosuthi² and Mana Luksamee-Arunothai²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Kwanpanida.ch@ku.th

ABSTRACT

This research aims to study the Factors Affecting Thai Tapioca Starch Export Volume to Japan using annual data from 1988 to 2022. The data was tested using the Linear Regression Analysis, the Unit Root Test, the Cointegration Test, and the Granger Causality Test. The findings show that independent variables, such as Thailand's labor productivity, the number of farming households, the cultivated and harvested areas, average yield per cultivated and harvested area, the exchange rate between Thailand and Japan, Japan's GDP, Thailand's tapioca starch export prices, farmers' selling prices, exports to China, and rainfall, have Cointegration with Thai tapioca starch exports to Japan. Additionally, the Granger Causality Test, found that Thailand's labor productivity and exports to China are key factors influencing exports to Japan. In particular, an increase in labor productivity boosts production efficiency, resulting in higher output and lower costs, which leads to increased exports to Japan. However, when large amounts of tapioca starch are exported to China, the resources available for export to Japan may decrease.

Keywords: Tapioca Starch, Export Volume, Thailand, Japan

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น

ขวัญปนิดา จันทร์ตรี^{1*} ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ² และ มานะ ลักษณะมีอรุโณทัย²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: kwanpanida.ch@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยใช้ข้อมูลรายปี ระหว่าง พ.ศ. 2531 – 2565 ใช้แบบจำลองการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น ทำการทดสอบข้อมูลโดยการทดสอบความนิ่งของข้อมูล การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดูดยาวและการทดสอบสมมติฐานความเป็นเหตุเป็นผล ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผลผลิตแรงงานของประเทศไทย จำนวนครัวเรือนที่ทำการเพาะปลูก เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของประเทศไทย ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของประเทศไทย อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ผลิตรวมมวลรวมของประเทศไทย ราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทย ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปประเทศจีนและปริมาณน้ำฝน มีความสัมพันธ์เชิงดูดยาวกับปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น และในการทดสอบสมมติฐานความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า ผลผลิตแรงงานของไทยและปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปประเทศจีนเป็นสาเหตุของปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลผลิตแรงงานของไทยที่สูงขึ้นทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนได้ ทำให้ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เมื่อประเทศไทยส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปประเทศจีนเป็นจำนวนมาก ทรัพยากรในการผลิตหรือแป้งมันสำปะหลังที่เหลือสำหรับการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นอาจมีปริมาณลดลง

คำสำคัญ: แป้งมันสำปะหลัง, ปริมาณการส่งออก, ประเทศไทย, ประเทศญี่ปุ่น

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

มันสำปะหลังถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เกษตรกรนิยมปลูกกันมาก เพราะเป็นพืชทนแล้ง ปลูกง่าย ศัตรูพืชน้อย มีแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา กำแพงเพชร ชัยภูมิ กาญจนบุรี อุบลราชธานี สระแก้ว นครสวรรค์ เลย อุดรธานีและลพบุรี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) ชนิดของมันสำปะหลังที่ปลูกในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ มันสำปะหลังชนิดหวาน (Sweet type) และมันสำปะหลังชนิดขม (Bitter type) สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ทั้งการบริโภคเป็นอาหารโดยตรงและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง ได้แก่ มันเส้น (Tapioca chips) มันอัดเม็ด (Tapioca pellets) และแป้งมันสำปะหลัง (Tapioca starch) สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยประเทศไทยเป็นผู้ผลิตมันสำปะหลังที่สำคัญของโลก แต่มีการนำมาใช้ในการบริโภคน้อย เพราะส่วนมากมักแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อส่งออก (ฐานข้อมูลส่งเสริมและยกระดับสินค้า OTOP, 2560) ประเทศที่มีการปลูกมันสำปะหลังในปริมาณมาก เช่น บราซิล อินโดนีเซีย ไนจีเรีย อินเดีย และไทย เป็นต้น โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่นำมันสำปะหลังมาผลิตเป็นแป้งมากที่สุด ถือว่าเป็นผู้ผลิตแป้งมันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีกำลังการผลิตมากกว่า 2 ล้านตันต่อปี มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตแป้งมันสำปะหลังสูงที่สุดในบรรดาทุก ๆ ประเทศและได้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน แป้งมันสำปะหลังจึงถือว่าเป็น "แป้งไทย" เป็นแป้งที่มีคุณภาพสูงและราคาถูกที่สุด ซึ่งคุณสมบัติสำคัญของแป้ง คือ เป็นแหล่ง

คาร์โบไฮเดรต แต่ยังมีคุณสมบัติอื่นที่ทำให้แป้งมันสำปะหลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมอาหารคือ เป็นตัวช่วยให้เกิดความข้น (Thickener) ในอาหาร ช่วยให้อาหารเกิดความคงตัว (Stabilizer) ช่วยให้อาหารเกาะตัวกันดีขึ้น (Binder) และช่วยในการเสริมแต่ง (Filler) นอกจากนั้นแป้งยังสามารถหาได้ง่ายและราคาค่อนข้างต่ำ (มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย, 2543)

หากพิจารณาสินค้าส่งออกของประเทศไทยจะพบว่า ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ และเนื่องจากประเทศญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในผู้นำเข้าแป้งมันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดในโลก เป็นตลาดที่สำคัญสำหรับการส่งออกของไทย แสดงถึงความต้องการแป้งมันสำปะหลังในประเทศญี่ปุ่นและความสำคัญของอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลังของไทย ในช่วงปี 2554 - 2565 ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของไทยไปญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย โดยในปี 2554 ส่งออกได้ 124,136 เมตริกตัน เพิ่มขึ้นในปี 2555 เป็น 140,625 เมตริกตัน และลดลงในปี 2556 เหลือ 127,271 เมตริกตัน จากนั้นมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2557 ที่ 143,281 เมตริกตัน ก่อนลดลงในปี 2558 เหลือ 126,090 เมตริกตัน และคงที่เล็กน้อยในปี 2559 ที่ 128,146 เมตริกตัน ปี 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 139,535 เมตริกตัน ก่อนลดลงต่ำสุดในปี 2561 ที่ 120,428 เมตริกตัน และกลับมาที่ 136,753 เมตริกตันในปี 2562 หลังจากนั้นมีการลดลงอีกครั้งในปี 2563 ที่ 122,005 เมตริกตัน และปี 2564 เพิ่มขึ้นเป็น 131,125 เมตริกตัน สุดท้ายในปี 2565 อยู่ที่ 128,345 เมตริกตัน ปริมาณการส่งออกมีความผันผวนในทุกช่วงปี ไม่มีแนวโน้มที่ชัดเจนว่าการส่งออกจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างต่อเนื่อง ปริมาณการส่งออกมีการเพิ่มขึ้นลดลงอย่างสม่ำเสมอในแต่ละปี (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2562) นอกจากนี้ แป้งมันสำปะหลังมีคุณสมบัติพิเศษ คือ มีความขาวมันวาว เมื่อผสมน้ำและให้ความร้อนจะเหนียวเป็นกาวใส นั่นคือ แป้งไทย มีลักษณะขาวใส ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส ไม่มีสี เหมาะแก่การนำมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะในอาหารจะไม่มีกลิ่นรสแปลกปลอม (มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย, 2543)

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าการส่งออกแป้งมันสำปะหลังมีความสำคัญ ทำให้เศรษฐกิจในประเทศไทยเติบโตมากขึ้น เนื่องจากแป้งมันสำปะหลังเป็นส่วนผสมที่ใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การแปรรูปอาหาร ยา รวมถึงสิ่งทอ ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นจึงมีความน่าสนใจ สามารถช่วยระบุแนวโน้มของตลาด และนโยบายการค้าที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะ ผลจากการวิจัยนี้อาจเป็นประโยชน์สำหรับภาคธุรกิจ ภาครัฐในการกำหนดนโยบาย นักวิจัยที่สนใจในตลาดแป้งมันสำปะหลังทั่วโลก และเป็นประโยชน์ในการทำให้ประเทศไทยสามารถส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปประเทศญี่ปุ่นได้มากขึ้นเรื่อย ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าที่มีผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ใช้แบบจำลองการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) โดยมีการกำหนดเป็นแบบจำลองของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ได้ดังนี้

กำหนดให้ Y คือ ตัวแปรตาม และ x_i คือ ตัวแปรอิสระ

$$Y = f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6, X_7, X_8, X_9, X_{10}, X_{11}, X_{12})$$

จะได้ว่า $EXVJP = f(LAB, HOU, CVA, HVA, PDC, PDH, AER, GDPJP, P, PE, EXVCN, RF)$

โดยที่ EXVJP คือ ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปประเทศญี่ปุ่น

LAB คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย

HOU คือ จำนวนครัวเรือนที่ทำการเพาะปลูก

CVA	คือ เนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังของประเทศไทย
HVA	คือ เนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของไทย
PDC	คือ ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังของประเทศไทย
PDH	คือ ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของประเทศไทย
AER	คือ อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
GDPJP	คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศญี่ปุ่น
P	คือ ราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทย
PE	คือ ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้
EXVCN	คือ ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปประเทศจีน
RF	คือ ปริมาณน้ำฝน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยใช้ข้อมูลรายปี ระหว่าง พ.ศ. 2531 – 2565 เป็นระยะเวลา 34 ปี โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้คือ ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาบทความงานวิจัย และข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วยข้อมูลดังนี้

2.1 ผลผลิตภาพแรงงานของประเทศไทย (แสนบาท/คน/ปี) มาจากทฤษฎีการค้าตามความได้เปรียบโดยสมบูรณ์และงานวิจัยของ Bojnec และ Ferto (2014) เนื่องจากถ้าผลผลิตภาพแรงงานที่สูงขึ้น ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 จำนวนคร่าวเรือนที่ทำการเพาะปลูก (คร่าวเรือน/ปี) มาจากกฎการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ เนื่องจากจำนวนคร่าวเรือนที่เพาะปลูกมันสำปะหลังที่มากขึ้น สามารถทำให้มีการผลิตแป้งมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ปริมาณส่งออกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ จำนวนคร่าวเรือนเพาะปลูกมันสำปะหลังมากขึ้น สามารถทำให้ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต อาจมีการแบ่งปันความรู้มากขึ้น หรือมีแนวทางปฏิบัติและพัฒนาด้านการเกษตรที่ดีขึ้น

2.3 เนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังของประเทศไทย (ไร่/ปี) มาจากการทบทวนงานวิจัยของกฤษณะ อติเปรมานนท์ (2562) เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่ในการผลิตมันสำปะหลังมากและเน้นการส่งออกเป็นหลัก

2.4 เนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของประเทศไทย (ไร่/ปี) ข้อมูลมาจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565) เนื่องจากถ้าพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังที่มาก ส่งผลให้มีการผลิตแป้งมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การส่งออกเพิ่มขึ้น

2.5 ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังของประเทศไทย (กิโลกรัม/ปี) ข้อมูลมาจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565) เนื่องจากถ้าผลผลิตต่อเนื้อที่เพาะปลูกสูงขึ้น ทำให้สามารถเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังได้มากขึ้นจากเนื้อที่เพาะปลูก ส่งผลให้มีการผลิตแป้งมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ปริมาณการส่งออกที่สูงขึ้นและราคาที่ลดลง ทำให้แป้งมันสำปะหลังของไทยสามารถแข่งขันได้มากขึ้น

2.6 ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของประเทศไทย (กิโลกรัม/ปี) ข้อมูลมาจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565) เนื่องจากถ้าผลผลิตที่สูงขึ้นจะสามารถเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังได้มากขึ้น ทำให้ปริมาณการส่งออกสูงขึ้น สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้มากขึ้น หรือหากผลผลิตต่อไร่ต่ำ อาจทำให้เกิดข้อจำกัดของปริมาณการส่งออก และส่งผลต่อปริมาณการส่งออกลดลง ความสามารถในการแข่งขันกับซัพพลายเออร์รายอื่นในตลาดต่างประเทศได้ยากขึ้น

2.7 อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น (บาท ต่อ 1 หน่วยเงินตราต่างประเทศ/ปี) มาจากทฤษฎีต้นทุนค่าเสียโอกาสและการทบทวนงานวิจัยของโชติมา โชติกเสถียร (2562) เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนของไทยกับญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น (เงินบาทอ่อนค่า) ส่งผลให้ราคาสินค้าของไทยที่ส่งออกไปญี่ปุ่นมีราคาที่ลดลงซึ่งทำให้ปริมาณการส่งออกสินค้าของไทยไปญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น หรือเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนของไทยกับญี่ปุ่นลดลง (เงินบาทแข็งค่า) ส่งผลให้ราคาสินค้าของไทยที่ส่งออกไปญี่ปุ่นมีราคาที่สูงขึ้นซึ่งทำให้ปริมาณการส่งออกสินค้าของไทยไปญี่ปุ่นลดลง

2.8 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศญี่ปุ่น (พินล้านดอลลาร์สหรัฐ/ปี) มาจากการทบทวนงานวิจัยของสุกษชา ปานพรหม (2561) เนื่องจากถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นแสดงถึงความเป็นอยู่ที่ดีในประเทศ ทำให้ประชากรมีกำลังในการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหรือมีความต้องการซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกสินค้าของไทยไปญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นไปด้วย ในทางกลับกัน ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศญี่ปุ่นลดลงแสดงถึงความเป็นอยู่ที่ไม่ดีในประเทศทำให้ประชากรขาดความต้องการซื้อสินค้าลดลงส่งผลให้ปริมาณการส่งออกสินค้าของไทยไปญี่ปุ่นลดลงด้วย

2.9 ราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังของไทย (บาทต่อเมตริกตัน/ปี) มาจากการทบทวนงานวิจัยของรชฏ ขำบุญ (2561) ถ้าราคาส่งออกที่สูงขึ้นทำให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้กำไรสูงขึ้นและอาจกระตุ้นการส่งออกได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้สินค้าส่งออกมีราคาสูงขึ้นในตลาดต่างประเทศ ซึ่งอาจจะทำให้ปริมาณความต้องการของต่างประเทศลดลง ปริมาณการส่งออกของไทยลดลง ในทางกลับกัน ถ้าราคาส่งออกที่ต่ำลงจะทำให้สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้มากขึ้น ซึ่งอาจช่วยเพิ่มปริมาณการส่งออกได้ แต่ก็อาจส่งผลให้ผู้ส่งออกมีรายได้ลดลงเช่นกัน

2.10 ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ (บาทต่อกิโลกรัม/ปี) ข้อมูลมาจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565) เมื่อเกษตรกรสามารถขายมันสำปะหลังได้ในราคาที่สูงขึ้น จะสามารถกระตุ้นให้เกษตรกรผลิตได้มากขึ้น อาจช่วยลดต้นทุนการผลิตแป้งมันสำปะหลัง ทำให้สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้มากขึ้น ในทางกลับกัน หากเกษตรกรขายมันสำปะหลังในราคาที่ต่ำกว่า ทำให้เกษตรกรไม่สามารถผลิตเพิ่มได้ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตแป้งมันสำปะหลังสูงขึ้น อาจทำให้ความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกน้อยลง ซึ่งส่งผลต่อการส่งออก

2.11 ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปประเทศจีน (เมตริกตัน/ปี) ข้อมูลจากงานวิจัยของ Liu, C., Xu, J. & Zhang (2020) และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565) หากปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของไทยไปยังจีนเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้อุปสงค์ในจีนเพิ่มขึ้น ราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังของไทยสูงขึ้น เนื่องจากจีนเป็นผู้นำเข้าแป้งมันสำปะหลังของไทยเป็นหลัก และผู้ส่งออกไทยมีแรงจูงใจที่จะส่งออกมากขึ้นเพื่อรับผลกำไรที่สูงขึ้น ในทางกลับกัน หากปริมาณการส่งออกลดลง อุปสงค์ในจีนจะลดลง ราคาส่งออกลดลง

2.12 ปริมาณน้ำฝน (มิลลิเมตร/ปี) ข้อมูลจากสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (2565) ถ้าปริมาณน้ำฝนเพียงพอจะเป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูกมันสำปะหลัง เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญสำหรับการเจริญเติบโต ทำให้มีผลผลิตที่สูงขึ้นและได้แบ่งคุณภาพดี อาจเพิ่มศักยภาพในการส่งออกได้ ในทางกลับกัน ถ้าปริมาณน้ำฝนมากเกินไปอาจทำให้เกิดปัญหา เมื่อฝนตกหนักและยาวนานอาจทำให้เกิดน้ำขัง ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตพืชมันสำปะหลัง เพิ่มความเสี่ยงต่อโรค ลดผลผลิตและคุณภาพแป้งโดยรวมลดลง ส่งผลต่อการส่งออกแป้งมันสำปะหลังได้รับผลกระทบ เนื่องจากการผลิตลดลงและคุณภาพลดลง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะไม่นิ่ง (Non-Stationary) ซึ่งข้อมูลที่วิเคราะห์จะต้องมีลักษณะนิ่ง (Stationary) ถ้าข้อมูลอนุกรมเวลาไม่นิ่ง สามารถแก้ไขด้วยการหาผลต่างของข้อมูลของตัวแปร ซึ่งการทดสอบ Unit Root นั้น หาได้โดยใช้วิธีการทดสอบ Augmented Dickey Fuller test (ADF Test) โดยสมการที่แสดงลักษณะของข้อมูลอนุกรมเวลาที่ค่าระดับ มี 3 สมการ ดังนี้

$$\Delta x_t = \theta x_{t-1} + \sum_{i=1}^p \phi_i \Delta x_{t-1} + \varepsilon_t \quad (1)$$

$$\Delta x_t = \theta x_{t-1} + x_{t-1} + \sum_{i=1}^p \phi_i \Delta x_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2)$$

$$\Delta x_t = \alpha + \beta t + \theta x_{t-1} + \sum_{i=1}^p \phi_i \Delta x_{t-1} + \varepsilon_t \quad (3)$$

โดยที่ x_t คือ ข้อมูลตัวแปร ณ เวลา t

x_{t-1} คือ ข้อมูลตัวแปร ณ เวลา $t - 1$

t คือ ค่าแนวโน้ม

ε_t คือ ค่าความเคลื่อนไหวเชิงสุ่ม

สมมติฐานที่ใช้ในการทดสอบ Unit root มีดังนี้

$$H_0 : \theta = 0 \quad (\text{ตัวแปรไม่มี unit root})$$

$$H_1 : \theta < 0 \quad (\text{ตัวแปรไม่มี unit root})$$

การทดสอบสมมติฐานวิธี ADF เป็นการทดสอบว่าตัวแปร x_t มี unit root หรือไม่ ซึ่งสามารถหาได้จากค่า θ ถ้าค่า θ มีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่าตัวแปร x_t นั้นมี unit root ซึ่งทดสอบสมมติฐานได้โดยการเปรียบเทียบค่า t-statistic ที่คำนวณได้กับค่าในตาราง Dickey-Fuller ถ้าสามารถปฏิเสธสมมติฐานได้ แสดงว่าตัวแปรที่นำมาทดสอบเป็น Integrated of order 0 ($x_t \sim I(0)$)

กรณีที่มีการทดสอบสมมติฐานพบว่า x_t มี unit root นั้น ต้องมีค่า Δx_t มาทำ differencing จนกระทั่งสามารถปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า x_t มีความไม่นิ่งของข้อมูลได้ เพื่อทราบว่าเป็น order of integration (d) ว่าอยู่ในระดับใด $x_t \sim I(d); d > 0$

การทดสอบ Cointegration

เมื่อทำการทดสอบ Unit Root จนได้ตัวแปรที่มีลักษณะนิ่ง (Stationary) แล้วจึงนำมาประมาณค่าสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) จากนั้นนำส่วนที่เหลือ (Residuals) จากสมการถดถอยที่ประมาณได้ มาทดสอบว่ามี Stationary หรือไม่ โดยมีรูปแบบสมการดังต่อไปนี้

$$\Delta \hat{e}_t = \gamma \Delta \hat{e}_{t-1} + v_t \quad (4)$$

โดยที่ e_t, e_{t-1} คือ ค่า residual ณ เวลา t และ t-1 ที่นำมาหาสมการถดถอยใหม่

γ คือ ค่าพารามิเตอร์

v_t คือ ข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรสุ่ม

สมมติฐานที่ใช้ในการทดสอบ Cointegration มีดังนี้

$$H_0 : \hat{\gamma} = 0 \quad (\text{Non-Cointegration})$$

$$H_1 : \hat{\gamma} < 0 \quad (\text{Cointegration})$$

การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบค่า t – statistics ที่คำนวณได้จากอัตราส่วนของ $\hat{\gamma}/\text{S.E. } \hat{\gamma}$ ไปเปรียบเทียบกับตาราง ADF Test ซึ่งถ้าค่า t – statistics มากกว่าวิกฤตของ MacKinnon ณ ระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้จะเป็นการปฏิเสธสมมติฐานหลัก นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าตัวแปรที่มีลักษณะ Non- Cointegration ในสมการดังกล่าว มีลักษณะร่วมกันไปด้วยกัน (Cointegration)

อย่างไรก็ตาม ถ้า Residuals ของสมการที่ (4) ไม่เป็น white noise จะใช้วิธีการทดสอบ ADF แทนที่ โดยจะใช้สมการที่ (4) สมมติว่า v_t ของสมการที่ (4) มีสหสัมพันธ์เชิงอันดับ (Serial Correction) จะใช้สมการดังนี้

$$\Delta \hat{e}_t = \gamma \Delta \hat{e}_{t-1} + \sum_{i=1}^p \alpha_i \Delta \hat{e}_{t-i} + v_t \quad (5)$$

ถ้า $-2 < \hat{\gamma} < 0$ สามารถสรุปได้ว่า Residuals มีลักษณะ Stationary และ x_t และ y_t จะเป็น $CI(1,1)$ สังเกตว่าสมการ (4) และ (5) ไม่มี Intercept Term เนื่องจาก $\hat{e}$ เป็น Residuals จากสมการถดถอย (Regression Equation)

การทดสอบสมมติฐานความเป็นเหตุเป็นผล (Granger Causality Test)

Granger Causality Test เป็นการทดสอบตัวแปรที่ละคู่ วิธีการทดสอบนี้สามารถบอกได้ว่าตัวแปรใดเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรอื่นหรือเป็นผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่เป็นสาเหตุ ดังนั้น ในการทดสอบสามารถทำการถดถอยสองสมการดังนี้คือ

$$y_{it} = \sum_{i=1}^p \theta_i y_{it-1} + \sum_{i=1}^p \gamma_i x_{it-1} + e_{it} \quad (6)$$

$$y_{it} = \sum_{i=1}^p y_{it-1} + e_{it} \quad (7)$$

สมการ (6) เรียกว่า การถดถอยที่ไม่ใส่ข้อจำกัด สมการ (7) เรียกว่า การถดถอยที่ใส่ข้อจำกัด

ให้ RSS_r คือ ผลบวกส่วนตกค้างหรือส่วนที่เหลือยกกำลังสอง (residual sum of squares) จากสมการ การถดถอยที่ใส่ข้อจำกัด (restricted regression)

RSS_{ur} คือ ผลบวกหรือส่วนตกค้างหรือส่วนที่เหลือยกกำลังสอง (residual sum of squares) จากสมการการถดถอยที่ไม่ใส่ข้อจำกัด (unrestricted regression)

สมมติฐานที่ใช้ในการทดสอบ Granger Causality มีดังนี้

$$H_0 : \gamma_i = 0 \quad (x_{it} \text{ ไม่เป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลง } y_{it})$$

$$H_1 : \gamma_i \neq 0 \quad (x_{it} \text{ เป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลง } y_{it})$$

โดยสถิติทดสอบ (Test statistic) จะเป็นสถิติ F (F-statistic) ดังนี้

$$F_{q(n-k)} = \frac{RSS_r - RSS_{ur}}{RSS_{ur}/(n-k)}$$

ถ้าปฏิเสธ H_0 หมายความว่า x_{it} เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของ y_{it}

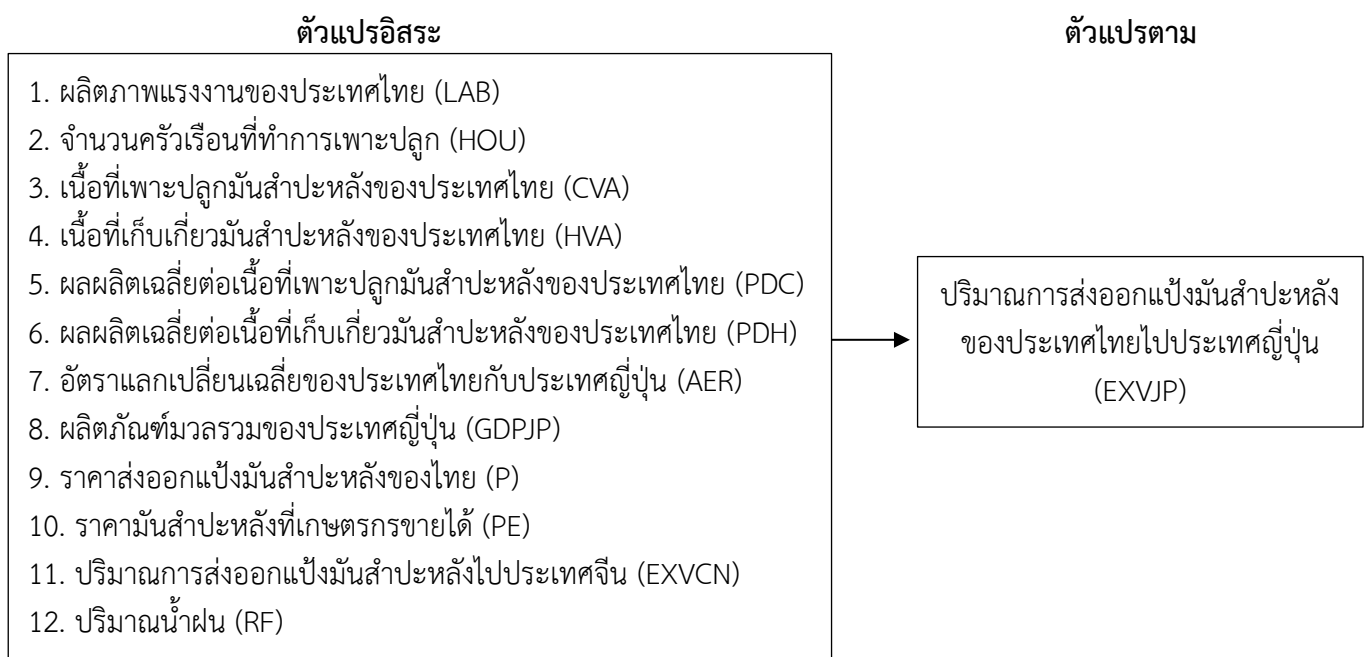
ในทำนองเดียวกัน ถ้าเราต้องการทดสอบสมมติฐานหลัก (Null hypothesis) ว่า y ไม่ได้เป็นต้นเหตุของ x ต้องทำการทดสอบการทดสอบอย่างเดียวกับข้างต้น เพียงแต่สลับเปลี่ยนแบบจำลองข้างต้นจาก x มาเป็น y และจาก y มาเป็น x ดังนี้

$$x_{it} = \sum_{i=1}^p \theta_i x_{t-1} + \sum_{i=1}^p \gamma_i y_{t-1} + e_{it} \quad (8)$$

$$x_{it} = \sum_{i=1}^p \theta x_{it-1} + e_{it} \quad (9)$$

เรียกสมการ (8) ว่า การถดถอยที่ไม่ใส่ข้อจำกัดและเรียกสมการ (9) ว่า การถดถอยที่ใส่ข้อจำกัด และใช้สถิติทดสอบอย่างเดียวกัน คือ สถิติ F

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น

ผลการวิจัยประกอบไปด้วย การทดสอบความนิ่งของข้อมูล Unit Root ด้วยวิธี ADF Test การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) และการทดสอบสมมติฐานความเป็นเหตุเป็นผล (Granger Causality Test)

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูลของตัวแปร ด้วยวิธี Unit Root ที่ระดับ Level และ First Difference

ตัวแปร	At Level			First Difference		
	ADF-statistics	Prob.	ผลการทดสอบ	ADF-statistics	Prob.	ผลการทดสอบ
EXVJP	-7.1006	0.0002***	stationary	-5.7393	0.0020***	stationary
LAB	-0.9099	0.7556	non-stationary	-3.5983	0.0207**	stationary
HOU	-0.6045	0.8350	non-stationary	-2.9033	0.0764*	stationary
CVA	-1.0066	0.7397	non-stationary	-5.5750	0.0001***	stationary
HVA	-1.3488	0.5953	non-stationary	-5.8792	0.0000***	stationary
PDC	-1.2212	0.6426	non-stationary	-5.6544	0.0005***	stationary
PDH	-1.4029	0.5693	non-stationary	-6.1970	0.0000***	stationary
AER	-1.8061	0.3714	non-stationary	-4.9680	0.0003***	stationary
GDPJP	-3.1769	0.0305**	stationary	-3.9372	0.0048***	stationary
P	-0.4345	0.8884	non-stationary	-6.7585	0.0000***	stationary
PF	0.3408	0.9727	non-stationary	-3.2243	0.0374**	stationary
EXVCN	-1.3442	0.5689	non-stationary	-3.4735	0.0339**	stationary
RF	-4.6139	0.0008***	stationary	-5.7904	0.0000***	stationary

หมายเหตุ: *** มีระดับนัยสำคัญ 0.01

** มีระดับนัยสำคัญ 0.05

* มีระดับนัยสำคัญ 0.10

ที่มา: จากการสรุปข้อมูลโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบ Unit Root ที่ระดับ Level พบว่า ตัวแปร EXVJP GDPJP และ RF มีลักษณะนิ่ง ในขณะที่ตัวแปรอื่น ๆ มีลักษณะไม่นิ่ง ดังนั้นจึงต้องทำข้อมูลให้อยู่ในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (At First Difference) และทดสอบ Unit Root อีกครั้ง และผลการทดสอบ Unit Root ที่ระดับ First Difference พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีลักษณะนิ่ง ขึ้นตอนต่อไปจะทำการทดสอบ Residual (e_t) ของสมการที่ประมาณค่า ว่ามีลักษณะนิ่งหรือไม่ โดยไม่ใส่ค่าคงที่ และ time trend ถ้าค่า Residual (e_t) มีลักษณะนิ่งแสดงว่า สมการดังกล่าว มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ซึ่งได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูลของ Residual (e_t) ของตัวแปรอิสระ ด้วยวิธี Unit Root ที่ระดับ First Difference

ตัวแปร	ADF-statistics	Prob.	ผลการทดสอบ
$e_D(LAB)$	-5.1685	0.0021***	stationary
$e_D(HOU)$	-8.7363	0.0001***	stationary
$e_D(CVA)$	-8.2430	0.0002***	stationary
$e_D(HVA)$	-8.4832	0.0001***	stationary
$e_D(PDC)$	-7.2626	0.0003***	stationary
$e_D(PDH)$	-6.7298	0.0005***	stationary
$e_D(AER)$	-5.3598	0.0017***	stationary
$e_D(GDPJP)$	-5.7040	0.0013***	stationary
$e_D(P)$	-7.6184	0.0001***	stationary
$e_D(PF)$	-5.5637	0.00014***	stationary
$e_D(EXVCN)$	-10.8481	0.0000***	stationary
$e_D(RF)$	-8.0169	0.0002***	stationary

หมายเหตุ: *** มีระดับนัยสำคัญ 0.01
 ** มีระดับนัยสำคัญ 0.05
 * มีระดับนัยสำคัญ 0.10

ที่มา: จากการสรุปข้อมูลโดยผู้วิจัย

จากที่ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบ Unit Root ที่ระดับ First Difference ของ Residual (e_t) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวกับปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบ Granger Causality Test

Null Hypothesis	F-statistics	Prob.	ผลการทดสอบ
H ₀ : LAB does not Granger Cause EXVJP	3.6633	0.1048*	LAB เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause LAB	1.1359	0.3920	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ LAB
H ₀ : HOU does not Granger Cause EXVJP	0.0985	0.9079	HOU ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : E XVJP does not Granger Cause HOU	0.4084	0.6851	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ HOU
H ₀ : CVA does not Granger Cause EXVJP	0.0267	0.9738	CVA ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause CVA	0.3502	0.7205	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ CVA
H ₀ : HVA does not Granger Cause EXVJP	0.0626	0.9400	HVA ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause HVA	0.3761	0.7045	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ HVA
H ₀ : PDC does not Granger Cause EXVJP	0.1477	0.8663	PDC ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause PDC	0.9501	0.4467	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ PDC
H ₀ : PDH does not Granger Cause EXVJP	0.0066	0.9935	PDH ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause PDH	0.8736	0.4727	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ PDH
H ₀ : AER does not Granger Cause EXVJP	1.5276	0.3035	AER ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause AER	1.2912	0.3531	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ AER
H ₀ : GDPJP does not Granger Cause EXVJP	0.6011	0.5835	GDPJP ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause GDPJP	2.3701	0.1888	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ GDPJP
H ₀ : P does not Granger Cause EXVJP	0.0216	0.9787	P ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause P	1.4165	0.3255	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ P
H ₀ : PF does not Granger Cause EXVJP	0.1684	0.8496	PF ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause PF	0.6456	0.5631	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ PF
H ₀ : EXVCN does not Granger Cause EXVJP	5.0998	0.0621*	EXVCN เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause EXVCN	0.9696	0.4407	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ EXVCN
H ₀ : RF does not Granger Cause EXVJP	0.1158	0.8930	RF ไม่เป็นเหตุของ EXVJP
H ₀ : EXVJP does not Granger Cause RF	1.9571	0.2356	EXVJP ไม่เป็นเหตุของ RF

หมายเหตุ: *** มีระดับนัยสำคัญ 0.01
 ** มีระดับนัยสำคัญ 0.05
 * มีระดับนัยสำคัญ 0.10

ที่มา: จากการสรุปข้อมูลโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างผลิตภาพแรงงานของไทยและปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น พบว่า ผลิตภาพแรงงานของไทยเป็นสาเหตุของปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น และปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปประเทศจีนเป็นสาเหตุของปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น

สำหรับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ไม่มีความเป็นเหตุเป็นผลกับปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะยาวกับปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ ผลผลิตภาพแรงงานของประเทศไทย จำนวนครัวเรือนที่ทำการเพาะปลูก เนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของประเทศไทย ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของประเทศไทย อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ผลผลิตถัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย ราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทย ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปประเทศจีนและปริมาณน้ำฝน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ กฤษณะ อติเปรมานนท์ (2562) ที่ระบุว่า พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังทั้งหมดในไทยและราคาเฉลี่ยผลิตถัณฑ์มันสำปะหลังมีผลต่อดุลยภาพการส่งออกผลิตถัณฑ์มันสำปะหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า ผลผลิตภาพแรงงานของไทยเป็นสาเหตุของปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น เนื่องจาก ผลผลิตภาพแรงงานของไทยที่สูงขึ้น ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนได้ ทำให้ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bojancic และ Ferto (2014) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตในภาคเกษตรในประเทศยุโรปตะวันออก นั่นคือ การเพิ่มผลผลิตภาพแรงงานส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มผลผลิตและทำให้มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มปริมาณการส่งออก ในด้านปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศจีนเป็นสาเหตุของปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากเมื่อประเทศไทยส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปยังประเทศจีนเป็นจำนวนมาก ทรัพยากรในการผลิตหรือแป้งมันสำปะหลังที่เหลือสำหรับการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นอาจมีปริมาณลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu, C., Xu, J. & Zhang (2020) ที่พบว่า ความต้องการสินค้าจากจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าอื่น ๆ โดยเฉพาะในสินค้าที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยหลากหลายที่ครอบคลุมถึงด้านการผลิต (เช่น ผลผลิตภาพแรงงาน เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิตเฉลี่ย) และปัจจัยธรรมชาติ (เช่น ปริมาณน้ำฝน) ทำให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบเชิงองค์รวมมากขึ้น ซึ่งถือเป็นการเพิ่มความละเอียดในการพิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก
2. ผลผลิตภาพแรงงานของไทยเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มปริมาณการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญ การเพิ่มผลผลิตภาพแรงงานไม่เพียงแต่ลดต้นทุนการผลิต แต่ยังเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและการจัดส่งไปยังตลาดต่างประเทศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังระหว่างประเทศญี่ปุ่นและประเทศจีน กล่าวคือ เมื่อการส่งออกไปยังประเทศจีนเพิ่มขึ้น ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตจะเหลือน้อยลงสำหรับการส่งออกไปยังญี่ปุ่น ซึ่งเป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงความซับซ้อนของการจัดการทรัพยากรการผลิตและการส่งออก

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น คือ ผลผลิตภาพแรงงานของไทยและปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศจีน ในด้านผลผลิตภาพแรงงานของไทย เมื่อผลผลิตภาพแรงงานสูงขึ้น การผลิตแป้งมันสำปะหลังจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้สามารถผลิตได้มากขึ้นและมีต้นทุนที่ต่ำลง

ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปยังประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่ต่ำทำให้สินค้ามีความสามารถในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศมากขึ้น และในด้านปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปยังประเทศจีน การส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปยังจีนที่เพิ่มขึ้น อาจทำให้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบในการผลิตแป้งมันสำปะหลังลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งออกไปยังญี่ปุ่น นั่นหมายความว่า การส่งออกไปยังจีนที่มากขึ้นจะทำให้มีวัตถุดิบที่เหลือสำหรับส่งออกไปยังญี่ปุ่น น้อยลง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและการค้าระหว่างประเทศมีผลสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงในปัจจัย เหล่านี้สามารถส่งผลต่อการค้าและปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของไทยไปยังญี่ปุ่นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลผลิตภาพแรงงานของไทยเป็นเหตุของปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศ ญี่ปุ่น ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง ทั้งในด้านการ ผลิตและการบริหารจัดการ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและประสิทธิภาพในการประกอบการทางอุตสาหกรรม มี การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนได้ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาแรงงานที่มีความรู้และทักษะในการผลิตแป้งมัน สำปะหลัง การสนับสนุนให้ธุรกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลังมีโอกาสในการพัฒนาและ ขยายตัวได้ในท้องตลาดของประเทศญี่ปุ่น และการสนับสนุนโครงการการศึกษาและการอบรมสามารถเพิ่มความรู้และทักษะ ในการผลิตแป้งมันสำปะหลังแก่แรงงานในอุตสาหกรรม

1.2 ปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศจีนเป็นเหตุของปริมาณการส่งออกแป้ง มันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ดังนั้น ควรมีการจัดการและปรับปรุงสินค้าให้ตรงตามความต้องการของ ตลาด เพื่อให้สามารถพยากรณ์และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในประเทศญี่ปุ่นได้อย่างเหมาะสม ควรมีการสร้าง และรักษาความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ดีกับลูกค้าในตลาดญี่ปุ่น เช่น การปรับปรุงสินค้าตามความต้องการของลูกค้า และการ สร้างความไว้วางใจให้กับผลิตภัณฑ์แป้งมันสำปะหลังของไทย มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตและการส่งออกเพื่อให้สามารถ ปรับตัวต่อการเพิ่มขึ้นของการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพ ของการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถปรับปรุงและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในตลาดได้อย่างทันทั่วทั้งที่

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมที่อาจมีผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศ ญี่ปุ่น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า หรืออาจวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในระดับจุลภาค เช่น ความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตไทย หรือการปรับตัวของผู้ประกอบการในแต่ละภาคการผลิต

2.2 นอกจากข้อมูลที่เป็นรายปีแล้ว อาจจะใช้ข้อมูลรายไตรมาสหรือรายเดือน เพื่อให้การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ มีความละเอียดและครอบคลุมมากขึ้น รวมถึงใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2566). สถิติการส่งออกแป้งมันสำปะหลัง. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.dft.go.th/th-th/dft-service-data-statistic/cid/609>.
- กระทรวงแรงงาน. (2566). สถิติแรงงานประจำปี. สืบค้น 29 กันยายน 2566 จาก https://www.mol.go.th/academician/reportstatic_labour.
- กฤษณะ อติเปรมานนท์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการส่งออกมันสำปะหลังไทยไปประเทศจีน. (เศรษฐศาสตรมหา บัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- แกมกาญจน์ เหลืองวิรุจน์กุล. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยไปยังประเทศ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

- โชติมา โชติเสถียร. (2562). การพัฒนาศักยภาพการส่งออกกุ้งแปรรูปของไทยสู่กลุ่มประเทศเอเชียใต้. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 8(1), 59-72.
- ฐานข้อมูลส่งเสริมและยกระดับสินค้า OTOP. (2566). *มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2566. จาก <http://otop.dss.go.th/index.php/en/knowledge/informationrepack/339-tapioca-and-products?showall=&limitstart=>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร (ปี พ.ศ. 2524-2538)*. สืบค้น 25 กันยายน 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=121&language=TH.
- _____. (2566). *อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร (ปี พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน)*. สืบค้น 22 กันยายน 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=123&language=TH.
- มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย. (2566). *อุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก <https://tapiocathai.org/E4.html>.
- รชฏ ขำบุญ. (2561). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทยไปประเทศจีนในช่วงปี พ.ศ. 2550 ถึง ปี พ.ศ. 2560*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2566). *รายงานพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง*. สืบค้น 5 กันยายน 2566. จาก <https://www.nettathai.org/2012-01-18-08-23-58.html>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2562). *ข้อมูลตลาดส่งออกสำคัญตามโครงสร้างสินค้ากระทรวงพาณิชย์*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566. จาก <https://data.moc.go.th/OpenData/ExportCommodityCountries>.
- _____. (2566). *ตลาดส่งออกสำคัญของไทยรายสินค้า*. สืบค้น 13 พฤษภาคม 2566. จาก <https://tradereport.moc.go.th/th>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). *สถิติการเกษตรของประเทศไทย*. สืบค้น 13 กันยายน 2566. จาก <https://www.opsmoac.go.th/ubonratchathani-dwl-files-451491791923>.
- สุรัชชา ปานพรหม. (2561). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกไก่แปรรูปของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- Bojnec, S., & Fertő, I. (2014). Agri-food exports from European Union Member States using constant market share analysis. *Studies in Agricultural Economics*, 116(2), 82-86.
- Hydro Informatics Institute. (2565). *รายงานสถานการณ์น้ำประเทศไทย ปี 2565*. สืบค้น 30 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.thaiwater.net/uploads/contents/current/YearlyReport2022/rain2.html>.
- Liu, C., Xu, J., & Zhang, H. (2020). Competitiveness or complementarity? A dynamic network analysis of international agri-trade along the Belt and Road. *Applied Spatial Analysis and Policy*, 13, 349-374.

Administration of Student Affairs to Promote Student Responsibility Thungsong School Under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat

Pongsak Noo-iad^{1*} Boonlert Weeraponkan¹ and Preecha Samakchi¹

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nathapon3012@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research article are to 1) study the conditions of student affairs administration 2) study guidelines for student affairs administration to promote responsibility This research used qualitative research methods. There are steps to study the condition. In-depth interviews with 15 key informants were used. The process of studying promotion guidelines used in-depth interviews with 5 key informants, and the presentation and evaluation process used group discussion meetings with 7 key informants. Data were analyzed using content analysis. The research results found that (1) the states of student affairs administration include 1) student affairs planning 2) student affairs administration 3) promotion and development of discipline, morality, and ethics 4) student care and support system 5) promotion of democracy 6) evaluation of student affairs operations which student affairs administration. It must be improved and developed better. (2) Guidelines for student affairs administration to promote responsibility. There is a scope of operations with 6 components 1) Student affairs planning. 2) Student affairs administration. 3) Promotion and development of discipline, morality, and ethics 4) Student care and support system. 5) Promotion of democracy. 6) Evaluation of business operations. Students operated by operation planning meeting coordinate with those involved implementation of the plan Collect data systematically, follow-up assessment improvement to carry out effective student affairs.

Keywords: Student Affairs, Student Affairs Administration, Student Responsibilities

การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

พงศ์ศักดิ์ หนูเอียด^{1*} บุญเลิศ วีระพรภานต์¹ และ ปรีชา สามัคคี¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nathapon3012@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน (2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการส่งเสริมใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน และขั้นตอนการนำเสนอและประเมินใช้การประชุมสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพทางการบริหารงานกิจการนักเรียน มี 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ซึ่งการบริหารงานกิจการนักเรียนต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (2) แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ มีขอบข่ายการดำเนินงาน 6 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ดำเนินการโดยมีการประชุมวางแผน ประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การดำเนินงานตามแผน เก็บข้อมูลเป็นระบบ การประเมินติดตามผล การปรับปรุงพัฒนา เพื่อดำเนินงานกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: กิจการนักเรียน, การบริหารงานกิจการนักเรียน, ความรับผิดชอบของนักเรียน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

โลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าหรือที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมยุค 4.0 และแรงกดดันต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาที่จะต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองและรองรับต่อความต้องการของกระแสดังกล่าวและการเปลี่ยนแปลงให้ครบทุกด้าน การศึกษาไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาและสร้างฐานองค์ความรู้ที่เข้มแข็งให้กับประเทศเพื่อความสามารถในการปรับตัวและรู้เท่าทันไม่ตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบ การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องมุ่งเน้นให้คนเป็นทั้งคนเก่งและคนดี การที่ประเทศจะเกิดการพัฒนาไปข้างหน้าได้นั้น ต้องเริ่มพัฒนาที่ระบบการศึกษา เพราะการศึกษา ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นทั้งคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ พร้อมทั้งจะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์พัฒนาความคิด ความประพฤติ เจตคติที่ดีของบุคคลรวมถึงการเรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมได้ เพื่อให้มีการพัฒนาที่สมดุลในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญาและสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ของสภาพสังคมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียน ทำให้นักเรียนจำนวนมากไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวจึงได้มีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้เกิดปัญหาให้แก่สถานศึกษาและสังคมได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการในการพัฒนาประชากร และประเทศชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา ความรู้

คู่คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต พร้อมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ” ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนา ระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพที่ดีที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาเยาวชนพลเมืองและประเทศชาติให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานสำคัญของสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่หลักในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจเข้าถึงและพัฒนานักเรียน อันเพื่อสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีข้อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาด้านระเบียบวินัยให้แก่นักเรียน เพื่อที่จะส่งเสริมความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน คือ การตรงต่อเวลาเป็นการรู้จักวางแผนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมและทันตามกำหนดด้านความสะอาด ด้านการแต่งกายที่ถูกต้อง รู้จักหน้าที่ของตนเอง ฝึกความอดทน และระเบียบเรียบร้อย ด้านการแสดงความเคารพรู้จักมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับตลอดแนวปฏิบัติของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

โรงเรียนทุ่งสงเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งอยู่ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช นักเรียนล้วนมีความรู้ความสามารถ ที่หลากหลาย ทั้งความรู้ทักษะ ด้านวิชาการ ด้านกีฬา ด้านดนตรี และด้านการแสดง จากการจดบันทึกโฮมรูมของอาจารย์ที่ปรึกษาในสรุปรายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 พบว่า นักเรียนโรงเรียนทุ่งสง ยังขาดระเบียบวินัยความรับผิดชอบ ทั้งรับผิดชอบต่อตนเองรับผิดชอบต่อส่วนรวม และไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับตลอดแนวปฏิบัติของโรงเรียน (รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา, 2564)

จากสภาพดังกล่าวโดยเฉพาะเรื่องวินัยของนักเรียน พบว่านักเรียนยังขาดความรับผิดชอบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ที่เหมาะสมไปพัฒนานักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และอีกทั้งเพื่อเป็นสารสนเทศให้กับสถานศึกษาได้นำไปดำเนินงานกิจการนักเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 2 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) รวบรวมการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) รวบรวมการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียน ทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลวิจัยแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการ

ดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่าง ที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุดซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย หัวหน้างานบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าระดับ จำนวน 6 คน รองหัวหน้าระดับ จำนวน 6 คน ครูฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน ครูฝ่ายปกครอง จำนวน 1 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ รองผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งสง จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีทุ่งสง จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนกำแพงวิทยาคม จำนวน 1 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพในขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการนักเรียน 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบสัมภาษณ์สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยทางโรงเรียนจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานกิจการนักเรียนโดยที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางในขั้นตอนการศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนตั้งแต่ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขึ้นแนะนำตัวและกำหนดบทสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูปสมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 2) ขึ้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 3) ขึ้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

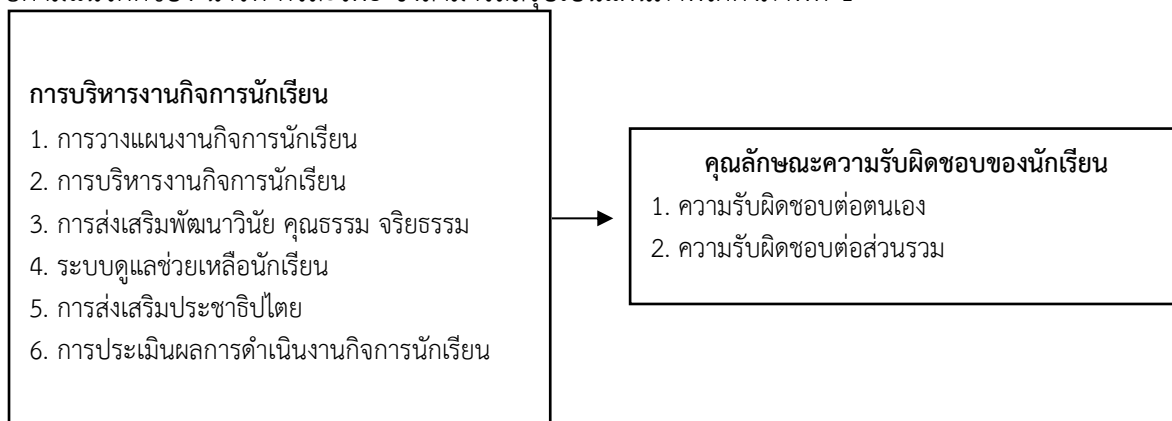
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบจากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในผลการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน 2) นำเสนออาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยการบริหารงานกิจการนักเรียนกำหนดมาจาก หลักการของมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2560 (ปรับปรุง พ.ศ.2562) สำหรับองค์ประกอบและพฤติกรรมความรับผิดชอบตามแนวคิดของ นารท ศรีละโพธิ์ ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

การศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน 6 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การวางแผนการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง ได้มีการประชุมและวางแผนการบริหารงานของกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน โดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมและผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก ผลของการวางแผนการบริหารงานกิจการนักเรียน สามารถกำหนดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ตลอดผู้รับผิดชอบได้ค่อนข้างเหมาะสม ดำเนินการอย่างชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน 2) สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยเริ่ม จากการประชุมวางแผนโครงการและกิจกรรม จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับภาระงาน ทำตามแผนปฏิบัติงาน ตามแผนตามโครงสร้างหรือกิจกรรมที่วางไว้และมีการสรุปผลและประเมินผล แต่เนื่องด้วยภาระงานของครูที่มามาก ทั้งในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นหลัก และกิจกรรมเสริมต่าง ๆ ทำให้สภาพการบริหารงานยังขาดความต่อเนื่อง และไม่มีประสิทธิภาพตามความเหมาะสม 3) สภาพการส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนทุ่งสง มีการดำเนินการในรูปแบบทั้งถ่ายทอดความรู้ ทำกิจกรรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม และเล็งเห็นถึงความสำคัญการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย มีการดำเนินกิจกรรมโครงการ ตลอดจนประเมินผลติดตามผลเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมและจริยธรรม ในยุคปัจจุบันเป็นยุคสังคมสมัยใหม่ การจัดกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมและก้าวทันกับยุคปัจจุบัน ผลของการพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม ยังไม่เห็นผลเป็นเชิงประจักษ์ นักเรียนยังขาดวินัยและความรับผิดชอบ ทั้งรับผิดชอบตนเองและรับผิดชอบต่อส่วนรวม 4) สภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทุ่งสง มีการทำอย่างเป็นระบบขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนในการดำเนินงาน ผ่านกระบวนการดำเนินงาน โดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA มีการประชุมวางแผนร่วมกันในการทำงาน มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เยี่ยมบ้าน ติดตามผลประเมินผล และขอความร่วมมือช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ผลการดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ ขาดเพียงนักเรียนบางส่วนที่อยู่ในเขตทุรกันดาร จากต่อการติดต่อ ทำให้บางกรณีในการแก้ไขปัญหานักเรียนทำได้ยากล้าช้า 5) สภาพการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนทุ่งสง มีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในเรื่องส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย มีการจัดโครงการและกิจกรรมหลากหลาย มีการดำเนินกิจกรรมโครงการร่วมกันหลายฝ่าย ครูทุกคนพร้อมที่จะส่งเสริมและสอดแทรกความรู้ความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียนตลอดเวลา และมีการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงกิจกรรมโครงการที่ได้ดำเนินให้ดีกว่าเดิม แต่ด้วยจำนวนนักเรียนที่มากและกิจกรรมที่จัดมีเวลาน้อย นักเรียนบางส่วนขาดความสนใจและไม่เข้าใจในหลักประชาธิปไตย ไม่เห็นถึงหลักและความสำคัญของหลักประชาธิปไตย 6) สภาพการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทุ่งสง เมื่อมีการดำเนินงานก็ต้องมีการประเมินผลการดำเนินทุกครั้งที่ทำโดยประจักษ์ ที่ใช้อยู่วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA เพื่อประเมินผลความสำเร็จของงานและพัฒนางานนั้นให้ดียิ่งขึ้นไป แต่โดยภาพรวมแล้ว การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร ควรที่จะปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

แนวทางแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 การวางแผนงานกิจการนักเรียน มีการประชุมคณะครูและบุคลากรและวางแผนงานตามนโยบายของโรงเรียนและสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน พร้อมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบและแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนระเบียบและแนวปฏิบัติทางราชการที่เป็นปัจจุบัน แล้วนำมาจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติ คู่มือครู คู่มือนักเรียนใช้ในโรงเรียน เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติให้เป็นปัจจุบันและชัดเจน เพื่อที่ทราบข้อมูลแล้วนำมาซึ่งการติดตามนักเรียนให้มีระเบียบวินัย มีการสังเกต

และพร้อมที่จะบันทึกข้อมูลความประพฤติดีตลอดจนในเรื่องของความรับผิดชอบของนักเรียน ได้อย่างสะดวกและชัดเจนมากที่สุด

2.2 การบริหารงานกิจการนักเรียน มีการกำหนดขอบข่ายงานกิจการนักเรียนตามบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นในเรื่องของความรับผิดชอบของนักเรียนมากยิ่งขึ้น ประสานงานกับฝ่ายงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนระหว่างโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง หน่วยงาน ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง วางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผน จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบของนักเรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น และจัดทำคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ออกแบบ/จัดทำแบบจัดเก็บข้อมูล รวบรวมเป็นสารสนเทศงานต่าง ๆ ของกลุ่มกิจการนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน จัดทำแบบฟอร์มการทำงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามระเบียบและนโยบายของโรงเรียน เพื่อจะได้มีข้อมูลติดตามความรับผิดชอบของนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

2.3 การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย ได้แก่ การตรงต่อเวลาความสะอาด การแต่งกาย การเข้าแถว การแสดงความเคารพ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติของโรงเรียน และมีกฎกติกาบทลงโทษที่ชัดเจน ดำเนินงานร่วมกันและไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เช่น ค่ายคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ การปฏิบัติตามกฎหมาย และนำความรู้ที่ได้มาประชาสัมพันธ์ผ่านเพจต่าง ๆ ของโรงเรียนและมีการยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี เป็นลายลักษณ์อักษร เผยแพร่เกียรติประวัติของนักเรียนที่ดีให้ปรากฏเอาความเก่งความดีมาเป็นแบบอย่าง มีการยกย่องเชิดชูเกียรติ มอบเกียรติบัตรหรือโล่รางวัลแก่นักเรียนหน้าแถว มีการบันทึกเกียรติประวัติของนักเรียนไว้เป็นหลักฐาน และประชาสัมพันธ์นักเรียนที่ได้รับรางวัลในการประพฤติดีผ่านเพจของโรงเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียนคนอื่น

2.4 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประชุมวางแผนและการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เป็นลายลักษณ์อักษร จัดทำแผนงาน/โครงการดำเนินงานตามแผน ประเมินผลการดำเนินงานและผลการประเมิน พร้อมการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล มอบหมายให้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นดูแลรับผิดชอบกลุ่มนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร ดำเนินการศึกษานักเรียน เป็นรายบุคคลจนครบทุกคน จัดทำเอกสารฐานข้อมูลนักเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน ทั้งนี้สิ่งที่จำเป็นและสำคัญครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นต้องรู้จักนักเรียนรายบุคคล (SDQ) มีการดำเนินการแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อไป เมื่อมีการคัดกรองเด็กนักเรียนที่มีปัญหามาแล้ว ควรดำเนินการต่อยอดปรับปรุงดูแลแก้ไขปัญหาให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์ เป็นรูปธรรม และดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังอย่างเป็นระบบ

2.5 การส่งเสริมประชาธิปไตย มีการจัดประชุมวางแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น กิจกรรมดำเนินตามนโยบาย กิจกรรมสร้างเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ กิจกรรมกลุ่มการแสดง กิจกรรมชมรมและองค์กรต่าง ๆ มีกิจกรรมเสริมสร้างแนวความคิดจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย เช่น จัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนเสริมสร้างพลังบวก การอยู่ร่วมกันตามแนวส่งเสริมประชาธิปไตย ตลอดจนกิจกรรมกีฬาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นอย่างดี มีการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยจึงถือว่าเป็นการสร้างระบบและการยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งเสริมครูทุกคนให้จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยให้สอดแทรกอย่างสม่ำเสมอทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนตระหนักและรู้หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาหรือ ครูประจำชั้นควรกำกับดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดคอยสอดแทรกให้ความรู้เรื่องการอยู่ร่วมกัน และการดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันบนความแตกต่าง มีสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นควรมีการประเมินเป็นระยะ เพื่อส่งเสริมต่อยอดในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในครั้งต่อไป

2.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการจัดทำประเมินผลงานกิจการนักเรียนโดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ จัดทำประเมินผลในระดับ ห้องเรียน ชั้นเรียนและระดับช่วงชั้นภายในโรงเรียน จัดทำประเมินผลในรูปแบบของคณะกรรมการ ทำการวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานกิจการนักเรียน การนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ซึ่งทั้งหมดนี้จะมุ่งเน้น ในเรื่องของระเบียบวินัยด้านความรับผิดชอบเพิ่มมากยิ่งขึ้น และมีกฎกติกา

ระเบียบของโรงเรียนให้ชัดเจนและพร้อมที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เมื่อเห็นข้อบกพร่อง เพื่อนักเรียนได้รู้จักหน้าที่ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น เข้าใจกฎกติกาของโรงเรียนและดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ดำเนินชีวิตด้วยความเหมาะสมและมีความสุข

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช การบริหารงานกิจการนักเรียนประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1) สภาพการวางแผนการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า มีการประชุมวางแผนงานต่าง ๆ จัดทำนโยบายโครงการร่วมกัน แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบ และรายงานผลติดตามผล แต่ยังขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานของครูบุคลากร การดูแลนักเรียนไม่ครบทุกด้าน มีสภาพการวางแผนที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนและจำนวนครู

2) สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า มีการการประชุมวางแผนโครงการและกิจกรรม มีจัดเก็บข้อมูล มีการสรุปผลและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาแก้ไข แต่การดำเนินงานของครูบุคลากรเกิดความล่าช้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนครูในฝ่ายงานมีน้อย อีกทั้งครู มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน และเนื่องจากสาเหตุของฝ่ายงานขาดเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน ทำให้การดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร

3) สภาพการส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า มีการดำเนินการในรูปแบบทั้งถ่ายทอดความรู้ ทำกิจกรรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนเห็นถึงความสำคัญการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย แต่สถานศึกษาจัดกิจกรรมไม่ครอบคลุมกับยุคปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเวลาในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบวินัยมีน้อย และกฎระเบียบของโรงเรียนยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

4) สภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า มีการทำอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการดำเนินงานโดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA แต่เมื่อมีกรณีนักเรียนมีปัญหาด้านครอบครัว เศรษฐกิจ สถานะเสี่ยงด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางสถานศึกษายังขาดนักจิตวิทยาโดยตรงสำหรับนักเรียนบางกรณี และในเรื่องภูมิลำเนาของนักเรียนที่อยู่ไกลขาดสัญญาณอินเทอร์เน็ต เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาทำให้กระบวนการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนที่เกิดขึ้นได้ล่าช้า

5) สภาพการส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริม ให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในเรื่องส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และมีการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงกิจกรรมโครงการที่ได้ดำเนินการให้ดีกว่าเดิม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยจำนวนนักเรียนที่มีมากอาจจัดอบรมส่งเสริมให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับประชาธิปไตย ดำเนินการได้ไม่ครบทุกคน และการติดตามข่าวสารที่ขาดวิจารณ์ญาณของนักเรียนเกี่ยวกับการปกครองเกี่ยวกับประชาธิปไตย จึงส่งผลทางลบกับทัศนคติต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตย

6) สภาพการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า เมื่อมีการประเมินผลการดำเนินทุกครั้งที่ทำโดยเชิงประจักษ์ ที่ใช้อยู่วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA เพื่อความสะดวกรวดเร็วและรวดเร็ว แต่ยังล่าช้าในการประเมินผลการดำเนินงานแต่ละครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพราะว่าเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่มีจำนวนนักเรียนเป็นจำนวนมาก แต่มีคณะกรรมการดำเนินงานในฝ่ายงานน้อยและขาดบุคลากรที่สำคัญในการดูแลงานกิจการนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน

การดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นอีกภาระงานที่สำคัญยิ่งของสถานศึกษา มีความยุ่งยากและซับซ้อน ดังนั้นการดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนต้องไปอย่าง มีคุณภาพและเป็นระบบอย่างชัดเจนให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ไกรสร เกกนิช (2565) ศึกษาการดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่า ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นงานที่สำคัญของฝ่ายบริหารงานอีกหนึ่งงานที่สำคัญไม่น้อยกว่าฝ่ายงานด้านอื่น ๆ โดยมีการวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการ ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์ในกิจกรรมและเกิดประสิทธิผล

สูงสุดกับตัวนักเรียน และสอดคล้องกับ จันจิรา กล้าหาญ (2557) ศึกษาการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่าการกำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนนั้นมีขอบข่ายกว้างขวางมากเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประเภทและระดับของสถานศึกษานั้น ๆ ตลอดจนเป้าหมายในการผลิตนักเรียนของสถานศึกษานั้น ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นหลัก ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นงานที่มุ่งเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเป็นงานที่คอยดูแลนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน อยู่ในกรอบแบบแผนของโรงเรียน เพื่อจะได้ออกไปอยู่ในกรอบแบบแผนของสังคมเป็นกิจกรรมที่พัฒนาตัวผู้เรียนให้เป็นทั้งคนเก่ง ทั้งคนดี และทั้งมีความสุข เป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันช่วยเหลือกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กนักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนมีสุขภาพจิตที่ดีแจ่มใสในการเรียนรู้ตลอดเวลา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการดำเนินงานประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ คือ

1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน พบว่า ควรมีการประชุมวางแผนของคณะครูให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และควรเพิ่ม ครูบุคลากร การดูแลนักเรียนให้ครบทุกด้าน มีสภาพการวางแผนให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนและจำนวนครู เพื่อดำเนินงานที่ต่อเนื่อง และถูกต้องเหมาะสม

2) การบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า ควรมีการจัดสรรบุคลากรและเจ้าหน้าที่เพิ่มในฝ่ายงาน และติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการดำเนินงาน การประสานงานและการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด และมีคุณภาพมากที่สุด

3) การส่งเสริมพัฒนาวิสัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า ควรจัดสรรเวลาในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาวิสัย คุณธรรม จริยธรรม ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และดำเนินกิจกรรมให้ครอบคลุม มีระเบียบวิธีการที่ชัดเจน และเข้ากับยุคสมัย เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง

4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาเป็นตัวช่วยในการดำเนินงาน เช่น ระบบแจ้งเตือนผู้ปกครอง กรณีนักเรียนไม่มาโรงเรียน ครูที่ปรึกษาทราบข้อมูลของนักเรียนอย่างแท้จริง และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ก็ต้องมีการประสานหน่วยงานภายนอกในการเข้ามาช่วยเหลือดูแล เพื่อประสิทธิภาพการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

5) การส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า เมื่อมีจำนวนนักเรียนมาก ดังนั้นกิจกรรมควรปรับให้ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น คณะครูต้องความรู้เรื่องประชาธิปไตยที่แท้จริง พร้อมทั้งจะถ่ายทอดสู่ตัวนักเรียน และช่องทางออนไลน์เทคโนโลยี จะเป็นตัวช่วยที่ดีสำหรับการให้ความรู้และส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างครบครัน

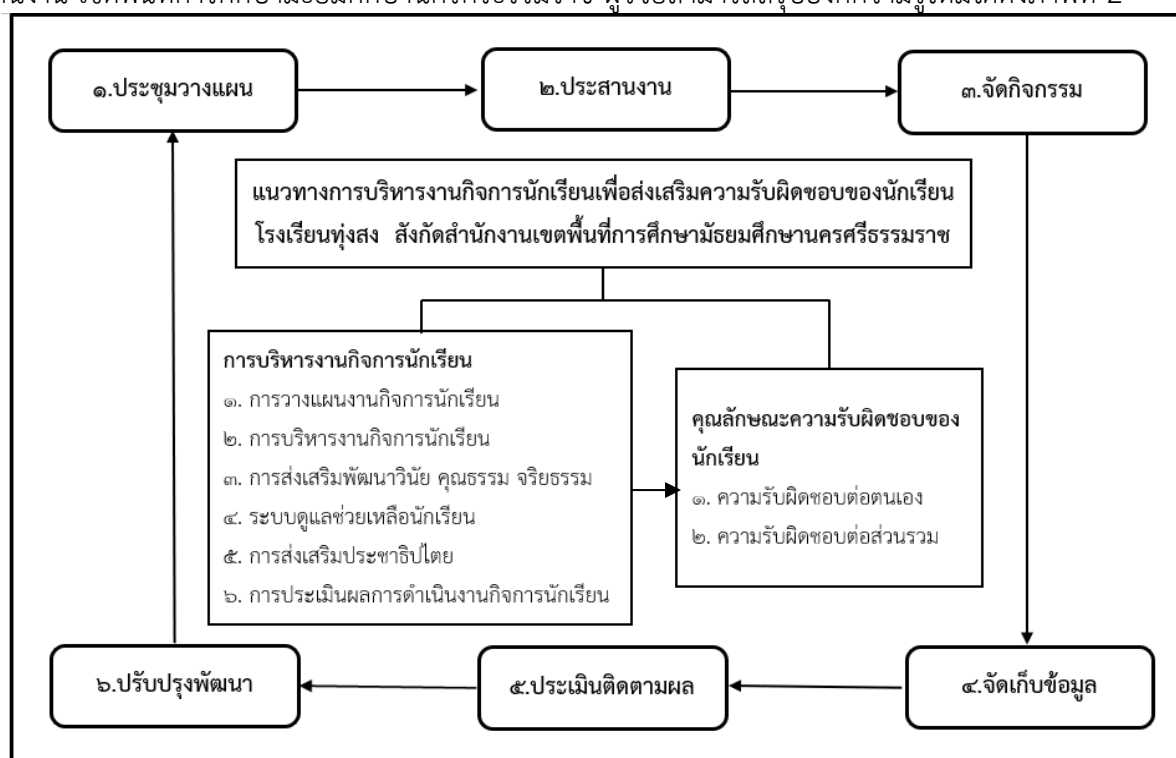
6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า ควรจะเพิ่มคณะครูบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้ มาร่วมการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน เพื่อทราบผลที่ชัดเจน และพร้อมที่จะไขปัญหาให้ดีที่สุด

แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง 6 องค์ประกอบนี้เป็นแนวทางที่สถานศึกษานำไปใช้ในการบริหารจัดการได้ และเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาตัวนักเรียนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม ควรนำมาปรับเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียน ที่จะต้องอาศัยการประชุมวางแผนการดำเนินงาน มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาและสอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุง พ.ศ. 2562) และมีการประเมินพัฒนาการบริหารงานกิจการเป็นระยะ เพื่อจะได้เห็นจุดที่บกพร่องและแก้ไขพัฒนาให้ดีกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์ภา หมิ่นบุญญ์ (2557) ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้โรงเรียนประถมศึกษา เครือข่ายสมุย 1 อำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่าจุดมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าทั้งในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีความสุขในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกในการ

รับผิดชอบตนเองและครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5 ประการ ดังนี้ 1) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญทั้งวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น 2) ผู้เรียนค้นพบความสนใจความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมองเห็นช่องทางในการสร้างอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสม 3) ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาและประกอบอาชีพ 4) ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม 5) ผู้เรียนมีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ และสอดคล้องกับ วนิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล (2561) ศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจี้วรายบุญมีรังสฤษฎ์ พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน ก็คือการบริหารดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพร้อมที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัยอันควร และความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีทักษะการดำเนินชีวิตมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรมและพัฒนาตนเองเข้าสู่แห่งอาชีพ รวมทั้งพร้อม ที่จะดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและ 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนจะต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปพร้อมทุก ๆ ด้าน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน และคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งการดำเนินงานตามแนวทาง การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ตามขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนทั้ง 6 องค์ประกอบ และ คุณลักษณะความรับผิดชอบทั้ง 2 องค์ประกอบ พบว่าจะต้องดำเนินการตาม 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ประชุม วางแผนดำเนินงาน กิจการนักเรียน 2) ประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 3) จัดกิจกรรมจัดการดำเนินงานตาม แผน 4) จัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ 5) มีการประเมินติดตามผล 6) การปรับปรุงพัฒนา เพื่อดำเนินงานกิจการนักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย สรุปได้ว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานประกอบด้วย คือ 1) การวางแผนงานกิจการ นักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีกว่าเดิม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน คือ การนำ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มาดำเนินการ บริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรมีแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ มาปรับใช้ใน สถานศึกษา โดยสนับสนุนให้มีการเข้าร่วมการฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์และนำไปพัฒนาพฤติกรรม ความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษาได้

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีนโยบายและกลยุทธ์ที่ส่งเสริมการบริหารงานกิจการ นักเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในสังคมปัจจุบัน

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรสนับสนุนงานบริหารกิจการนักเรียน โดยการส่งเสริมและ สนับสนุนให้มี การฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อให้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในเขตพื้นที่การศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง ในมิติ อื่น ๆ ของสถานศึกษา ที่นอกเหนือจากงานกิจการนักเรียน ตัวอย่าง เช่น การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบของนักเรียนทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงลึกในการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนด้าน คุณภาพผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับ ที่ 3 พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าพาสต์ภัณฑ์.
- _____. (2563). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กลุ่มบริหารกิจการนักเรียนและชุมชนสัมพันธ์. (2564). บันทึกกิจกรรมโฮมรูม. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนทุ่งสง.

- ไกรสร เกกนิษ. (2565). การดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวันบุรี. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา).
- จันจิรา แกล้วหาญ. (2557). การศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- นารท ศรีละโพธิ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎีเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2566. จาก [https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php_file:///C:/Users/pongs/Downloads/5384457727\[1\].pdf](https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php_file:///C:/Users/pongs/Downloads/5384457727[1].pdf).
- พิมประภา หมื่นรัฐญ. (2557). สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้โรงเรียนประถมศึกษาเครือข่ายสมัย 1 อำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- วณิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล. (2561). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจัวรายบุญมีรังสฤษฎี. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Land Management Project Analysis in Baan Huai Sai Community, Mae Pang Subdistrict, Phrao District, Chiang Mai Province

Anon Khumthayai^{1*} Chakrit Potchanasin¹ and Sanit Kaoian¹

¹ Department of Agribusiness, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Anon.k@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed at analyzing the Business Land Management Model (BMC) and conducting financial analysis of the land management project in Baan Huai Sai Community, Mae Pang Subdistrict, Phrao District, Chiang Mai Province. This research used primary data from in-depth interviews with entrepreneurs and those involved in land development activities by collecting data on investment costs, income and related expenses. Also, the study used secondary data from academic documents, reports and articles. The study analyzed four key issues including business model through Business Model Canvas, Project Investment Analysis, Sensitivity Analysis and Switching Test. It was found that the project consisted of a total area of 380 rai, divided into 4 parts agricultural tourism garden (area approximately 161 rai), activity area (area approximately 68 rai), tent area - pitching tents and carbon credits (area approximately 93 rai), and rental and sales area (area approximately 58 rai). Each of these parts had been proposed to arrange in different business formats according to the nature of land management, namely agricultural tourism garden, activity area, tent area - pitching tents and carbon credits, and rental and sales area, respectively. The results of the study found that the financial investment of the land management project of all areas in the project were feasible indicated by The net present value (NPV) of 109,440,687.78 baht, benefit to cost ratio of the project (BCR) of 1.57, and Internal Rate of Return (IRR) of 14.98 percent Furthermore, the discounted payback period (DBP) was equal to 7.24 (7 years 3 months). The sensitivity analysis results showed that the project remains worthwhile investing. Switching Value Test of Cost was equal to 56.98 percent and Switching Value Test of Benefit is equal to 36.30 percent, it can be concluded that this was a project worth investing in.

Keywords: Land Management Project, Business Model Canvas, Financial Analysis

วิเคราะห์โครงการจัดการที่ดินในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอฟ้าาว จังหวัดเชียงใหม่

อานนท์ คุ่มทะยาย^{1*} จักรกฤษณ์ พจนศิลป์¹ และ ศานิต เก้าเอี้ยน¹

¹ สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Anon.k@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการที่ดิน โดยใช้แบบจำลองธุรกิจ (BMC) และวิเคราะห์ทางการเงินของโครงการจัดการที่ดินในพื้นที่ไร่นาสวนผสม ชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอฟ้าาว จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนาที่ดิน โดยรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายในการลงทุน รายได้และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารวิชาการ รายงาน และบทความ การศึกษาแยกวิเคราะห์ 4 ประเด็น คือ การวิเคราะห์ข้อมูลประยุกต์ใช้วิธีแบบจำลองธุรกิจ วิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการลงทุน วิเคราะห์ความอ่อนไหว และวิเคราะห์ความแปรเปลี่ยน ผลการศึกษาการลงทุนทางการเงินของโครงการจัดการที่ดินในชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอฟ้าาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีพื้นที่ทั้งหมด 380 ไร่ แบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว (พื้นที่ประมาณ 161 ไร่) ลานกิจกรรม (พื้นที่ประมาณ 68 ไร่) ลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต (พื้นที่ประมาณ 93 ไร่) และพื้นที่แบ่งเช่าและขาย (พื้นที่ประมาณ 58 ไร่) แบบจำลองธุรกิจมีลักษณะแตกต่างกันตามลักษณะการจัดการที่ดิน ได้แก่ สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว ลานกิจกรรม ลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต และพื้นที่แบ่งเช่าและขาย การวิเคราะห์การลงทุนทางการเงินของโครงการจัดการที่ดินในพื้นที่ไร่นาสวนผสม พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 109,440,687.78 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนของโครงการ (BCR) เท่ากับ 1.57 เท่า อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) ร้อยละ 14.98 และมีระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DBP) เท่ากับ 7.24 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่าโครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน ค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุน (SVT_C) เท่ากับร้อยละ 56.98 และค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลประโยชน์ (SVT_B) เท่ากับร้อยละ 36.30 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนในโครงการ

คำสำคัญ: การจัดการที่ดิน, แบบจำลองธุรกิจ, การวิเคราะห์ทางการเงิน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การประกอบธุรกิจในแต่ละประเภทจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างออกไป แต่สิ่งที่ผู้ประกอบการคาดหวังเหมือนกัน คือผลกำไร ซึ่งสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้การลงทุนต่างๆ จึงมีความสำคัญกับการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจ โดยธุรกิจทางการเกษตรในยุคปัจจุบันมีความน่าสนใจในการลงทุนเป็นอย่างมากเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลมีเป้าหมายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูง ขณะที่ประชาชนที่เป็นเกษตรกรอยู่ในภาคการเกษตรมีจำนวนมาก จึงต้องหาวิธีการใหม่ เพื่อใช้พื้นที่เกษตรให้เกิดผลิตภณณ์ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับวาระของโลก (กรมประชาสัมพันธ์, 2565)

เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักในประเทศไทย ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก จากข้อมูลการทำสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าประเทศไทยมีจำนวนประชากรในภาคเกษตรมากถึง 25 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด ภาคเกษตรเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ และเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญแก่ครัวเรือนของประชากรจำนวนมาก แต่เมื่อพิจารณารายได้ของภาคเกษตร พบว่า เกษตรกรมีรายได้

เฉลี่ยต่ำกว่าอาชีพอื่น ขาดความมั่นคงทางรายได้ เนื่องด้วยความผันผวนตามฤดูกาล จึงก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ตกต่ำ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

อำเภอพรวัว จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง และที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำและระบบชลประทานจากลำน้ำธรรมชาติ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร พบว่าประชากรในอำเภอพรวัวมีอาชีพหลัก คือการเกษตร มีครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 8,482 ครัวเรือน โดยปัญหาหลัก ๆ ของการเกษตรในอำเภอพรวัวก็คือ รายได้ในการทำเกษตรไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายก่อให้เกิดหนี้สิน และยังมีปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย (สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่, 2562)

โครงการจัดการที่ดิน ในพื้นที่ไร่สันติสุข บ้านห้วยทราย ตำบลแม่ปิง อำเภอพรวัว จังหวัดเชียงใหม่ มีที่ดินทั้งหมดจำนวน 380 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลานกว้าง มีเนินเขาสูงต่ำสวยงาม มีน้ำจากเขื่อนล้อมรอบ และอยู่ติดถนนหลักศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวอำเภอพรวัว จากปัญหาเศรษฐกิจของการเกษตรทั้งด้านการผลิต และรายได้ โครงการจัดการที่ดินจึงเกิดแนวคิดในการแบ่งพื้นที่ในการจัดสรรที่ดินออกเป็นหลายส่วนด้วยกัน โดยจะมีส่วนที่เป็นสวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว, ลานกิจกรรม, ลานกางเต็นท์ และคาร์บอนเครดิต, พื้นที่ให้เช่า และขาย จากปัญหาความเสี่ยงในการลงทุนและปัญหาทางการเกษตร จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับจัดสรรที่ดิน การวางแผนการลงทุนและวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการลงทุนทางการเงินของโครงการโดยใช้ตัวชี้วัดการลงทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV), อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR), อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) และระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DPB) ใช้การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) และการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Switching Test) เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจดำเนินธุรกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการจัดการที่ดิน ในพื้นที่ไร่สันติสุข บ้านห้วยทราย ตำบลแม่ปิง อำเภอพรวัว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการที่ดินในพื้นที่ไร่สันติสุข โดยใช้แบบจำลองธุรกิจ Business Model Canvas (BMC)
3. เพื่อวิเคราะห์ทางการเงินของโครงการจัดการที่ดินในพื้นที่ไร่สันติสุข บ้านห้วยทราย ตำบลแม่ปิง อำเภอพรวัว จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายในการลงทุน ข้อมูลรายได้จากการลงทุน และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และการศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสารวิชาการ รายงาน บทความ จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด และธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรประกอบด้วยผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ โดยการศึกษาได้เลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวน 27 ตัวอย่าง จากกลุ่มลักษณะต่างๆ ประกอบด้วยผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรทั้งหมด 4 ราย สัมภาษณ์นักจัดกิจกรรม (ลานกิจกรรม และลานกางเต็นท์) ทั้งหมด 2 ราย สัมภาษณ์หน่วยงานองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ทั้งหมด 1 ราย และสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกษตรในพื้นที่ทั้งหมด 20 ราย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ข้อมูลรายได้จากการลงทุน และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการลงทุนแต่ละประเภท ได้แก่ สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว, ลานกิจกรรม, ลานกางเต็นท์ และคาร์บอนเครดิต, พื้นที่แบ่งเช่าและขาย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. ขอบเขตการศึกษา

การวิเคราะห์โครงการทางการเงินจะเป็นการวิเคราะห์ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สอดคล้องกับระยะเวลาของการพัฒนาที่ดินและระยะเวลาของการให้สินเชื่อระยะยาวเพื่อการพัฒนาที่ดินของสถาบันการเงิน เริ่มจากปี พ.ศ. 2566-2581 มีพื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ในไร่นาสันติสุข บ้านห้วยทราย ตำบลแม่ปิง อำเภอพร้าวก้าง จังหวัดเชียงใหม่ โดยจะเป็นที่ดินของผู้ประกอบการเอกชน และมีพื้นที่ทั้งหมด 380 ไร่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาลักษณะของการจัดการที่ดิน ในพื้นที่ไร่นาสันติสุข บ้านห้วยทราย ตำบลแม่ปิง อำเภอพร้าวก้าง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการแบ่งแยกที่ดินออกเป็นส่วน ๆ ในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อจะนำไปประเมินการวิเคราะห์ แบบแผนธุรกิจ Business Model Canvas (BMC) ต่อไป

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์รูปแบบการจัดการที่ดินในพื้นที่ไร่นาสันติสุข โดยใช้แบบจำลองธุรกิจ Business Model Canvas (BMC) ที่เป็นการอธิบายองค์ประกอบของธุรกิจ เพื่อเป็นเครื่องมือวางแผนการทำธุรกิจได้อย่างตรงประเด็น เข้าใจง่าย ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 ส่วน เพื่อตอบคำถามสำคัญทางธุรกิจ มีดังนี้

1. การเสนอคุณค่า (Value Propositions) จุดเด่น หรือจุดแข็งในตัวของธุรกิจ คือสิ่งที่ต้องเน้นย้ำให้เห็นความชัดเจน ก่อนขายสินค้าหรือบริการ

2. กลุ่มลูกค้า (Customer Segments) ให้มองไปถึงลูกค้าก่อนบริษัท เพราะคือคนที่จะสร้างผลกำไรให้ ต้องกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของธุรกิจให้ชัดเจนว่าต้องการขายให้ใครเป็นหลัก

3. ช่องทาง (Channels) วางแผนช่องทางที่จะนำเสนอสินค้าหรือบริการ เริ่มตั้งแต่การโฆษณา ช่องทางการจัดจำหน่าย ไปจนถึงการขนส่งสินค้า

4. ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า จะช่วยให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ

5. กระแสรายได้ (Revenue Streams) ต้นทุนค่าใช้จ่ายกับรายได้ที่รับเข้ามามีความเหมาะสมเพียงใด จะเน้นหนักไปยังเรื่องของรายได้ ต้องแยกให้ออกว่ารายได้ของธุรกิจมาจากช่องทางไหนบ้าง

6. ทรัพยากรหลัก (Key Resource) ทรัพยากรหลักในการทำธุรกิจคืออะไร สิ่งที่ธุรกิจมีอยู่ในมือตอนนี้สามารถแบ่งออกเป็นอะไรได้บ้าง และมีประสิทธิภาพมากขนาดไหน สามารถแยกกลุ่มทรัพยากรสำหรับการทำธุรกิจได้เป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มรูปธรรม และกลุ่มนามธรรม

7. กิจกรรมหลัก (Key Activities) เป็นโมเดลที่บ่งบอกถึงแนวทางภายในองค์กรอย่างชัดเจนว่า ต้องปฏิบัติหรือมีวิธีอย่างไรเพื่อให้เป้าหมายต่าง ๆ ที่วางแผนเอาไว้มีผลสำเร็จ

8. พันธมิตรหลัก (Key Partners) การทำธุรกิจที่ถูกต้องไม่ใช่ว่าทุกคนคือศัตรู แต่ต้องมองหาพันธมิตร หรือเพื่อนทางธุรกิจเอาไว้เสมอ สาเหตุเพื่อคอยช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยระหว่างกัน แม้เป็นกลุ่มธุรกิจเดียวกันก็ทำได้

9. โครงสร้างต้นทุน (Cost Structure) โครงสร้างทางต้นทุน หรือต้นทุนในการทำธุรกิจ การทำธุรกิจต้องมีเรื่องค่าใช้จ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ เช่น เงินเดือนพนักงาน ค่าเสื่อมสภาพอุปกรณ์ รถยนต์ เครื่องจักร ส่วนค่าใช้จ่ายไม่คงที่ เช่น ต้นทุนการซื้อวัตถุดิบ ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร การมองเห็นว่ามีค่าใช้จ่ายส่วนใดไม่สำคัญ หรือจ่ายเกินความเป็นจริง จะช่วยลดต้นทุนดังกล่าวออกและสามารถเพิ่มกำไรให้มากขึ้นกว่าเดิม

ตารางที่ 1 แบบจำลองธุรกิจ (Business Model Canvas: BMC)

Key Partners	Key Activities	Value Propositions	Customer Relationships	Customer Segments
	Key Resource		Channels	
Cost Structure			Revenue Streams	

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิเคราะห์การลงทุนทางการเงินของโครงการจัดการที่ดินในพื้นที่ไร่นาสวนผสม บ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการลงทุนทางการเงินของโครงการจัดการที่ดิน เพื่อหาความคุ้มค่าในการลงทุน จะใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจ ดังนี้

1. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) คือ มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนหักต้นทุนออกในแต่ละปีตลอดอายุของโครงการคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$NPV(r) = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t} - C_0$$

การพิจารณาประเมินมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) แบ่งได้ 3 กรณี คือ

กรณี NPV > 0 การลงทุนในโครงการนั้น ได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน

NPV = 0 การลงทุนในโครงการนั้น ได้รับผลตอบแทนเท่ากับไม่ได้ลงทุน

NPV < 0 การลงทุนในโครงการนั้น ได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

2. อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) เป็นมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์รวมหารด้วย มูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือก คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$BCR = \frac{PVb}{PVC} = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{C_0 + \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t}}$$

ค่าของ BCR อาจจะเท่ากับ 1 มากกว่า หรือน้อยกว่า 1 ก็ได้ แต่หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือก โครงการที่มีความเหมาะสมและคุ้มค่าในทางการเงิน คือ BCR = 1 หรือ >1

3. อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) เป็นอัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุน เท่ากับมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทน

$$IRR \text{ คือค่าที่ทำให้ } \sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t} = 0$$

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจควรลงทุน คือ เมื่อได้ค่า r มาแล้วนำไปเปรียบเทียบกับอัตราคิดลดของโครงการ ในกรณีที่หลายโครงการจะเลือกโครงการที่ให้อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ที่สูงที่สุดเป็นอันดับแรก เนื่องจากได้ผลประโยชน์จากการตอบแทนของโครงการสูงสุด

4. ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DBP) หากระยะเวลาคืนทุนยิ่งสั้นกว่าอายุการใช้งาน เท่าใดยิ่งทำให้โครงการนั้นมีความคุ้มค่าลงทุนมากขึ้น คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\text{ระยะเวลาคืนทุนคิดลด} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก}}{\text{ผลตอบแทนสุทธิคิดลดในแต่ละงวด}}$$

จะตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการที่มีระยะเวลาคืนทุนคิดลดที่ต่ำกว่าระยะเวลาของโครงการ

5. การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) เป็นการวัดความเปลี่ยนแปลงของมูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน และอัตราผลตอบแทนของโครงการ ในกรณีที่การประมาณต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ เป็นการทดสอบว่าในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโครงการนี้ยังคงมีความเหมาะสมทางการเงินหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 3 กรณี ดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น ขณะที่ผลตอบแทนของโครงการคงที่

กรณีที่ 1.1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 25%

กรณีที่ 1.2 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 45%

กรณีที่ 1.3 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 65%

กรณีที่ 2 ผลตอบแทนของโครงการลดลง ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการคงที่

กรณีที่ 2.1 ผลตอบแทนของโครงการลดลง 10%

กรณีที่ 2.2 ผลตอบแทนของโครงการลดลง 25%

กรณีที่ 2.3 ผลตอบแทนของโครงการลดลง 40%

กรณีที่ 3 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น และผลตอบแทนของโครงการลดลง ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน

กรณีที่ 3.1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 5% และผลตอบแทนของโครงการลดลง 10%

กรณีที่ 3.2 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 15% และผลตอบแทนของโครงการลดลง 20%

กรณีที่ 3.3 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 25% และผลตอบแทนของโครงการลดลง 30%

6. การวิเคราะห์ความเสี่ยงของโครงการ (Switching Test) วิเคราะห์ด้วยวิธี Switching Value Test การวิเคราะห์จึงแยกเป็น

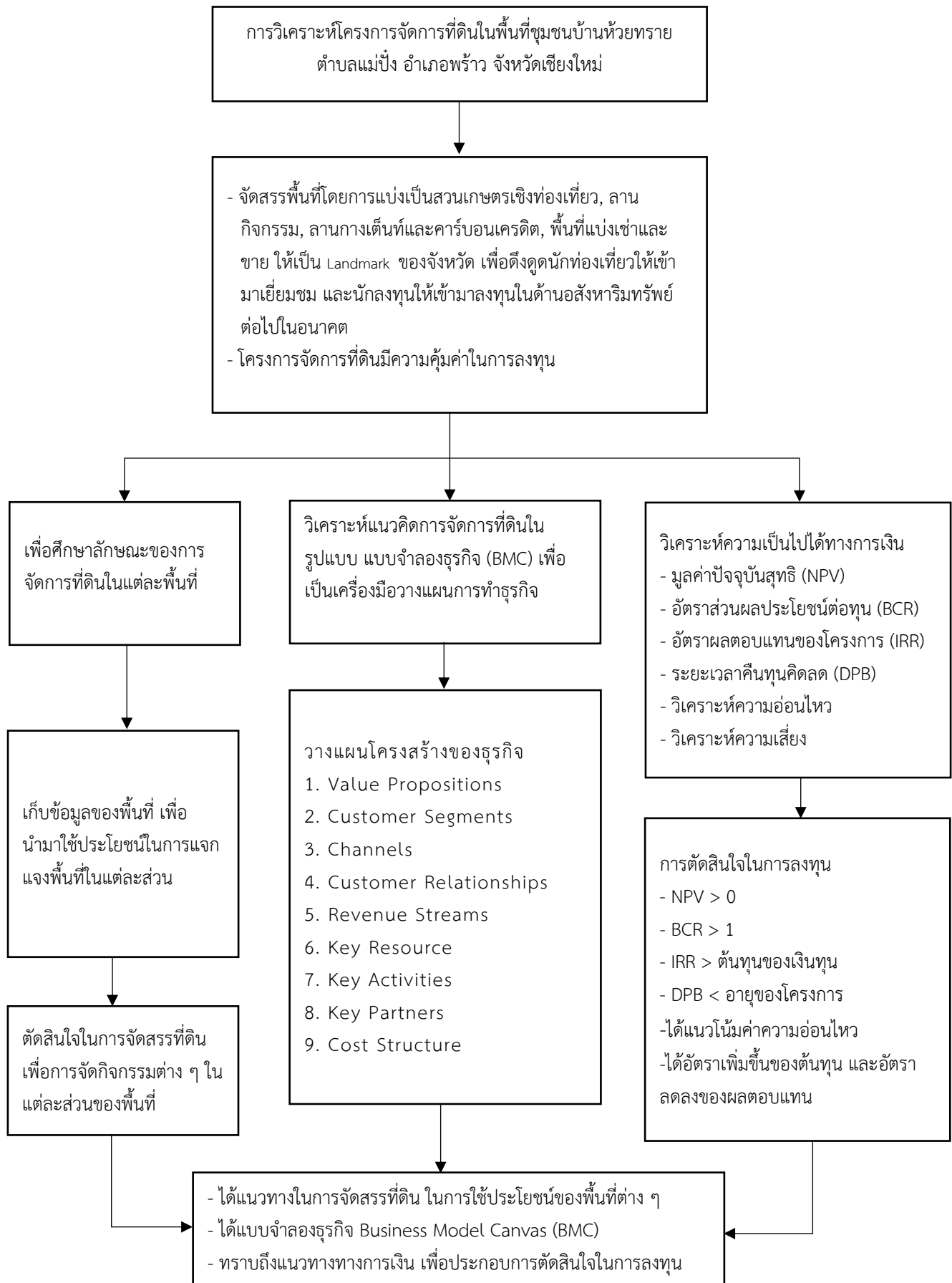
1) การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุน (SVT_C) ทดสอบว่าต้นทุนโครงการสามารถเพิ่มขึ้นได้ร้อยละเท่าไร ก่อนที่จะทำให้ NPV มีค่าเท่ากับ 0 สามารถคำนวณได้จาก ดังแสดงตัวอย่างในสมการ

$$SVT_C = \frac{NPV}{PV_C} \times 100$$

2) การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลตอบแทน (SVT_B) ทดสอบว่าผลตอบแทนของโครงการสามารถลดลงได้ร้อยละเท่าไรก่อนที่จะทำให้ NPV มีค่าเท่ากับ 0 สามารถคำนวณได้จาก ดังแสดงตัวอย่างในสมการ

$$SVT_B = \frac{NPV}{PV_B} \times 100$$

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ลักษณะของการจัดการที่ดิน ในพื้นที่ไร่นาสวนผสม บ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่
- พื้นที่ในการจัดการที่ดิน มีพื้นที่ทั้งหมด 380 ไร่ แบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว (พื้นที่ประมาณ 161 ไร่) ส่วนที่ 2 ลานกิจกรรม (พื้นที่ประมาณ 68 ไร่) ส่วนที่ 3 ลานกางเต็นท์ และคาร์บอนเครดิต (พื้นที่ประมาณ 93 ไร่) และส่วนที่ 4 พื้นที่แบ่งเช่า และขาย (พื้นที่ประมาณ 58 ไร่) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พื้นที่ในการจัดการที่ดิน

รายการ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว (พื้นที่ประมาณ 161 ไร่)		
- สวนส้ม, บ่อออนเซ็น, ร้านกาแฟ	77	20.26
- สวนฝรั่ง	21	5.53
- สวนลำไย	19	5.00
- สวนมะม่วง	19	5.00
- สวนกุหลาบ	1	0.26
- หุ่นกล้วยเลี้ยงสัตว์	6	1.58
- พื้นที่ให้เช่าเกษตรมีสวนร่วม	18	4.74
2. ลานกิจกรรม (พื้นที่ประมาณ 68 ไร่)		
- พื้นที่ให้เช่าสำหรับจัดกิจกรรม	31	8.16
- ลานกิจกรรม	37	9.74
3. ลานกางเต็นท์ และคาร์บอนเครดิต (พื้นที่ประมาณ 93 ไร่)		
- ลานกางเต็นท์ และนาขั้นบันได	48	12.63
- ป่าเบญจพรรณ (คาร์บอนเครดิต)	45	11.84
4. พื้นที่แบ่งเช่า และขาย (พื้นที่ประมาณ 58 ไร่)		
- พื้นที่แบ่งที่ดินให้เช่าระยะยาว	58	15.26
รวมทั้งหมด	380	100

2. ผลการวิเคราะห์ แบบจำลองธุรกิจ Business Model Canvas (BMC) การจัดการที่ดินในพื้นที่ไร่นาสวนผสม

แบบจำลองธุรกิจ ของการจัดการที่ดินในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ โดยการจัดทำโมเดลของการจัดการที่ดินในรูปแบบแผนธุรกิจของพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนการทำธุรกิจ ดังนี้

ตารางที่ 3 แบบจำลองธุรกิจ พื้นที่ทั้งหมดในโครงการ

	สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว	ลานกิจกรรม	ลานกางเต็นท์ และคาร์บอนเครดิต	พื้นที่แบ่งเช่าและขาย
การนำเสนอคุณค่า Value Propositions	1. เกษตรอำเภอฟัว ยกให้พื้นที่แห่งนี้เป็นที่ตัวอย่างในการพัฒนาเกษตรเชิงท่องเที่ยว 2. พื้นที่มีเนินสูงต่ำสวยงาม มีน้ำล้อมรอบจากเขื่อนแม่จันทน์ 3. มีน้ำพุร้อน ที่มีเอกสารรับรองสามารถใช้อาบได้ 4. การเกษตรผสมผสาน 5. มีฟาร์มสัตว์เพื่อให้เข้าชม	1. พื้นที่ติดถนนหลัก ศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยว ของอำเภอฟัว 2. พื้นที่เป็นลานกว้าง มีเนินล้อมรอบ 3. พื้นที่ที่มีสาธารณูปโภคพร้อม	1. พื้นที่ รับแดด เวลา 13.00 เนื่องจาก ด้านหน้าเป็นเขา ด้านหลังเป็นน้ำ 2. พื้นที่ เป็นที่ราบเชิงเขา น้ำไหลผ่าน (น้ำไม่ขัง) 3. มีป่าเบญจพรรณ ให้ผู้คนได้ศึกษา โดยไม่ต้องเข้าป่า 4. กฎหมายบังคับให้ผู้ประกอบการธุรกิจ บางประเภทต้องจัดหาแหล่งคาร์บอนเครดิต	1. พื้นที่เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติแห่งใหม่ 2. ที่ดินเช่าราคาถูกสัญญาระยะยาว และสามารถทำเช่าซื้อได้ (พื้นที่เปล่าให้เช่า) 3. พื้นที่ติดถนนหลัก ศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอฟัว

ตารางที่ 3 แบบจำลองธุรกิจ พื้นที่ทั้งหมดในโครงการ (ต่อ)

	ส่วนเกษตรเชิงท่องเที่ยว	ลานกิจกรรม	ลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต	พื้นที่แบ่งเช่าและขาย
กลุ่มของลูกค้า Customer Segments	1. ผู้ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยว 2. ลูกค้าที่ชอบท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ตามสื่อออนไลน์ 3. กลุ่มเกษตรกร 4. นักเรียน นักศึกษาที่มาศึกษาดูงาน 5. กลุ่มคนรักธรรมชาติ	1. ผู้ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยว 2. ผู้ที่มาเที่ยวพักผ่อน 3. คนเข้าร่วมการแข่งขันและผู้จัดงานกิจกรรมต่าง ๆ 4. สายตั้งแคมป์ 5. คนที่ชอบกิจกรรมกลางแจ้ง	1. ผู้ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยว 2. ผู้ที่มาเที่ยวพักผ่อน 3. สายตั้งแคมป์ 4. นักท่องเที่ยวธรรมชาติ 5. กลุ่มผู้ที่สนใจคาร์บอนเครดิต 6. บริษัท หรือองค์กร ที่ต้องการหาแหล่งคาร์บอนเพิ่ม เพื่อเพิ่มการผลิตที่มากขึ้น	1. นักลงทุน 2. ผู้ที่ต้องการที่พักอาศัย ในแหล่งธรรมชาติ 3. ผู้ที่รักความสงบ
ช่องทาง การเข้าถึงลูกค้า Channels	1. Facebook 2. Line Official Account 3. ทางหน้าร้าน 4. YouTube 5. รายการโทรทัศน์	1. Facebook 2. Line Official Account 3. YouTube 4. รายการโทรทัศน์	1. Facebook 2. YouTube 3. รายการโทรทัศน์ 4. ออกบู๊คงานท่องเที่ยว 5. TikTok	1. Facebook 2. Line Official Account 3. YouTube
ความสัมพันธ์กับลูกค้า Customer Relationships	1. จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน 2. มีความหลากหลายภายในพื้นที่ 3. มีการพาเยี่ยมชมภายในไร่ 4. มีการแนะนำให้ความรู้ในการพาเยี่ยมชม	1. จัดกิจกรรมวิ่งเทรล 2. สร้างกิจกรรมร่วมกันสำหรับผู้ที่มาท่องเที่ยว 3. มีการบริการที่ประทับใจ 4. มีการสันถนาการ	1. จัดพื้นที่แคมป์ปิ้งวิวสวย 2. มีบรรยากาศที่มีความร่มรื่นและร่มเย็น 3. มีการจัดโปรโมชั่น หรือแพ็คเกจในการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อน 4. จัดพื้นที่ให้คนทั่วไปปลูกป่า	1. มีการปรับพื้นที่ และจัดเคลียร์พื้นที่ให้พร้อมสำหรับการเช่า 2. มีบรรยากาศที่มีความร่มรื่นและร่มเย็น 3. พื้นที่อยู่ไม่ไกลจากถนนสายหลัก 4. พื้นที่มีเอกสารสิทธิทุกแปลง
ทรัพยากรหลัก Key Resource	1. มีที่ดินภายในโครงการ 161 ไร่ 2. น้ำพุร้อนในพื้นที่ มีทั้งหมด 9 หลุม 3. น้ำจากเขื่อนล้อมรอบพื้นที่ 4. เป็นสถานที่ท่องเที่ยวครบวงจร ด้านการเกษตร 5. เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์	1. มีที่ดินภายในโครงการ 68 ไร่ 2. เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลาย	1. มีที่ดินภายในโครงการ 93 ไร่ 2. เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลาย	1. มีที่ดินภายในโครงการ 58 ไร่ 2. เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลาย
กิจกรรมหลัก Key Activities	1. ปรับแต่งและพัฒนาพื้นที่หาพื้นที่ให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วม หาจุดสนใจลงสื่อออนไลน์ 2. ประชาสัมพันธ์โดยการแชร์ต่อสื่อต่าง ๆ เข้ามาถ่ายทำในรูปแบบของ YouTube รายการโทรทัศน์ 3. มีจุดถ่ายรูป และเช็คอิน	1. จัดกิจกรรม ประจำทุกเดือน พ.ย-ม.ค 2. ประชาสัมพันธ์โดยการแชร์ต่อสื่อต่าง ๆ เข้ามาถ่ายทำในรูปแบบของ YouTube รายการโทรทัศน์ 3. มีจุดถ่ายรูป และเช็คอิน	1. ประชาสัมพันธ์โดยการแชร์ต่อสื่อต่าง ๆ เข้ามาถ่ายทำในรูปแบบของ YouTube รายการโทรทัศน์ 2. มีจุดถ่ายรูป และเช็คอิน 3. ประชาสัมพันธ์ โฆษณาหาคนซื้อคาร์บอนเครดิต	1. ประชาสัมพันธ์โดยการแชร์ต่อสื่อต่าง ๆ เข้ามาถ่ายทำในรูปแบบของ YouTube รายการโทรทัศน์ 2. มีจุดถ่ายรูป และเช็คอิน
พันธมิตรทางธุรกิจ Key Partners	1. เกษตรกร ผู้เช่าพื้นที่ 2. ผู้จำหน่ายพืชพันธุ์ 3. พ่อค้าคนกลาง 4. นักท่องเที่ยว 5.ชาวบ้านภายในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง	1. ผู้จัดกิจกรรม 2. คนทำรายการในช่องทางออนไลน์ 3. ร้านค้าที่มาตั้งบูท 4. ชาวบ้านภายในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง	1. คนทำรายการในช่องทางออนไลน์ 2. กลุ่มผู้ที่ต้องการคาร์บอนเครดิต 3. ผู้จำหน่ายพืชพันธุ์ 4. ชาวบ้านภายในจังหวัด และพื้นที่ใกล้เคียง	1. นักลงทุน 2. ผู้พักอาศัยบ้านหลังที่ 2

ตารางที่ 3 แบบจำลองธุรกิจ พื้นที่ทั้งหมดในโครงการ (ต่อ)

	สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว	ลานกิจกรรม	ลานกางเต็นท์ และคาร์บอนเครดิต	พื้นที่แบ่งเช่าและขาย
โครงสร้างค่าใช้จ่าย Cost Structure	1. ค่าที่ดิน 2. ค่าปรับพื้นที่ถนน และจุด เยี่ยมชม 3. ค่าแรงงาน 4. ค่าสาธารณูปโภคพื้นฐาน 5. ค่าเครื่องจักรในการ พัฒนา และค่าเครื่องมือ ในการเกษตร 6. โรงเรือน และที่พักต่าง	1. ค่าที่ดิน 2. ค่าปรับพื้นที่ 3. ค่าแรงงาน 4. ค่าสาธารณูปโภคพื้นฐาน 5. ค่าเครื่องจักร 6. ค่าจัดกิจกรรม ประจำเดือน	1. ค่าที่ดิน 2. ค่าโฆษณา 3. ค่าสาธารณูปโภค 4. ค่าแรงงาน 5. ค่าอุปกรณ์ในการให้เช่าเต็นท์ 6. ค่าทำนาขั้นบันได 7. ค่าเครื่องจักร 8. ค่าสมัครในการทำคาร์บอน เครดิต	1. ค่าที่ดิน 2. ค่าปรับพื้นที่ 3. ค่าเครื่องจักร 4. ค่าแรงงาน
รายได้ Revenue Streams	1. รายได้จากการเช่าเยี่ยมชมไร่ 2. รายได้จากค่าเช่าที่ดิน เกษตรมีส่วนร่วม 3. รายได้จากค่าบริการในการ เช่าใช้งานบ่อออนเซ็น 4. รายได้จากการขาย ชา กาแฟ และอาหาร 5. รายได้จากการขายผลไม้ 6. รายได้จากคนที่มาให้อาหารในฟาร์มสัตว์	1. รายได้จากค่าเช่าที่ร้านค้า ที่ตั้งบูธ 2. รายได้จากค่าสมัครเข้าร่วมกิจกรรม 3. รายได้จากค่าเช่าของผู้ จัดกิจกรรม	1. รายได้จากค่าเช่าเต็นท์ 2. รายได้จากการขายอาหาร และเครื่องดื่ม 3. รายได้จากค่าเช่าอุปกรณ์เสริม 4. รายได้จากการขายคาร์บอน เครดิต	1. รายได้จากค่าเช่าที่ดิน หรือ การขายที่ดิน

แบบจำลองธุรกิจทั้ง 4 พบว่า แบบจำลองธุรกิจที่สร้างขึ้นสามารถทำให้มองเห็นภาพรวมธุรกิจได้ครบทุกมิติ เข้าใจง่าย ถือว่าเป็นการวางแผนทางธุรกิจเพื่อนำส่วนที่เป็นจุดแข็งหรือโอกาสมาใช้ในการดำเนินธุรกิจจะทำให้มีโอกาสที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จมากขึ้นจากการศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์การลงทุนทางการเงินของโครงการจัดการที่ดินในพื้นที่ไร่สันติสุข บ้านห้วยทราย ตำบลแม่ป๋อง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

ประมาณการกระแสเงินลงทุน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานตลอดอายุการลงทุนในระยะเวลา 15 ปี โดยการแจกแจงการลงทุน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานในส่วนของ สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว, ลานกิจกรรม, ลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต และพื้นที่แบ่งเช่าและขาย ภายในระยะเวลา 0-15 ปี ดังตารางที่ 3

การลงทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานของสวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว ในระยะเวลา 15 ปี เป็นเงินทั้งหมดที่ 77,663,010.65 บาท โดยจะมีการลงทุนซื้อที่ดิน ค่าปรับพื้นที่ ค่าทำถนน ค่าก่อสร้างวางท่อระบายน้ำ ค่าวัสดุและอุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายในการทำฟาร์มแพะ ค่าแพะ ค่าบ่อออนเซ็น ค่าพันธุ์ ค่าพันธุ์ผู้เลี้ยง ค่าพันธุ์กุหลาบ ค่าพันธุ์ลำไย ค่าพันธุ์มะม่วง และค่าทำระบบน้ำ เป็นเงิน 50,340,280.32 บาท และค่าใช้จ่ายดำเนินงานจะมีค่าเครื่องจักร ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าแรงพนักงานประจำ ค่าแรงพนักงานรายวัน ค่าน้ำมัน ค่าปุ๋ยและค่ายา ค่าอาหารสัตว์ และค่าจิปาถะอื่น ๆ เป็นเงิน 27,322,730.34 บาท

การลงทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานลานกิจกรรม ในระยะเวลา 15 ปี เป็นเงินทั้งหมดที่ 44,530,638.37 บาท โดยจะมีการลงทุนซื้อที่ดิน ค่าปรับพื้นที่ ค่าทำถนน ค่าคอมไฟสนาม ค่าปูนคอนกรีตสำเร็จ ค่าเสาและอุปกรณ์ฐานเสาไฟ เป็นเงิน 20,828,685.55 บาท และค่าใช้จ่ายดำเนินงานจะมีค่าเครื่องจักร ค่าใช้จ่ายในการลงทุนในการจัดงานวิ่งเทรล ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าแรงพนักงานประจำ ค่าแรงพนักงานรายวัน ค่าน้ำมัน ค่ายิง ADS ค่าจัดงานอีเว้นท์ ค่าศิลปิน และค่านักร้องดนตรีทั่วไป เป็นเงิน 23,701,952.81 บาท

การลงทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต ในระยะเวลา 15 ปี เป็นเงินทั้งหมดที่ 84,095,470.73 บาท โดยจะมีการลงทุนซื้อที่ดิน ค่าปรับพื้นที่ ค่าทำถนน ค่าก่อสร้างห้องสุขา ค่าวัสดุอุปกรณ์ สำหรับลานกางเต็นท์ ค่าทำนาขั้นบันได และค่าลงทุนในการสมัครโครงการเพื่อขายคาร์บอนเครดิต เป็นเงิน 37,267,687.26 บาท และค่าใช้จ่ายดำเนินงานจะมีค่าเครื่องจักร ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าแรงพนักงานประจำ ค่าน้ำมัน และค่าอุปกรณ์ เป็นเงิน 827,783.47 บาท

การลงทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานพื้นที่แบ่งเช่าและขาย ในระยะเวลา 15 ปี เป็นเงินทั้งหมดที่ 18,490,899.97 บาท โดยจะมีการลงทุนซื้อที่ดิน และค่าปรับพื้นที่ เป็นเงิน 16,879,239.37 บาท และค่าใช้จ่ายดำเนินงานจะมีค่าเครื่องจักร ค่าแรงพนักงานประจำ และค่าน้ำมัน เป็นเงิน 1,611,660.60 บาท

ตารางที่ 4 กระแสการลงทุน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานในปีที่ 0-15 ของพื้นที่ทั้งหมดในโครงการ

ปีที่	สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว	ลานกิจกรรม	ลานกางเต็นท์ และคาร์บอนเครดิต	พื้นที่แบ่งเช่า และขาย
0	50,485,070.32	20,709,885.55	28,021,987.26	16,879,239.37
1	1,765,951.28	4,029,340.28	6,395,860.04	89,966.27
2	1,566,165.27	1,235,798.22	3,306,376.37	92,151.65
3	1,598,873.94	1,258,914.23	3,063,078.45	94,402.60
4	1,632,551.88	1,282,707.75	3,073,574.61	96,721.07
5	1,709,127.94	1,346,798.77	3,084,373.42	99,109.09
6	1,702,931.81	1,332,407.90	5,788,383.74	101,568.75
7	1,739,694.08	1,358,356.35	3,106,914.64	104,102.21
8	1,777,546.25	1,385,065.96	3,118,675.51	106,711.67
9	1,816,520.76	1,412,559.22	3,130,775.97	109,399.41
10	1,898,551.00	1,480,459.28	3,143,225.95	112,167.78
11	1,897,971.39	1,469,989.99	5,848,935.66	115,019.21
12	1,940,517.35	1,499,975.91	3,422,715.62	117,956.18
13	1,984,325.37	1,530,842.30	3,182,776.66	120,981.25
14	2,029,433.02	1,562,615.21	3,196,729.93	124,097.08
15	2,117,779.00	1,634,921.44	3,211,086.90	127,306.39
รวม	77,663,010.65	44,530,638.37	84,095,470.73	18,490,899.97

ประมาณการกระแสรายได้ ตลอดอายุการลงทุนในระยะเวลา 15 ปี โดยการแจกแจงรายได้ในส่วนของ สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว, ลานกิจกรรม, ลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต และพื้นที่แบ่งเช่าและขาย ภายในระยะเวลา 0-15 ปี ดังตารางที่ 4

รายได้ของสวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว ในระยะเวลา 15 ปี เป็นเงินทั้งหมดที่ 73,949,750.00 บาท โดยจะมีรายได้จากค่าเข้าชมไร่ การขายส้ม การขายฝรั่ง จากค่าบัตรในการเข้าใช้งานบ่อออนเซ็น การขายลำไย การขายมะม่วง การขายอาหารให้ผู้ที่มาเที่ยวซื้อให้สัตว์ และจากค่าเช่าที่ดินเกษตรมีส่วนร่วมให้เช่าสำหรับการทำเกษตร

รายได้ของลานกิจกรรม ในระยะเวลา 15 ปี เป็นเงินทั้งหมดที่ 203,038,000.00 บาท โดยจะมีรายได้จากค่าสมัครของผู้เข้าร่วมกิจกรรมวิ่งเทรล จากค่าเช่าจากบูธร้านค้าสำหรับขายของ จากค่าเช่าพื้นที่จัดกิจกรรม และจากค่าเข้าร่วมกิจกรรม

รายได้ของลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต ในระยะเวลา 15 ปี เป็นเงินทั้งหมดที่ 116,554,800.00 บาท โดยจะมีรายได้จากค่าเช่าเต็นท์ เก็บค่าบริการสำหรับพื้นที่กางเต็นท์ จากค่าอาหาร เครื่องดื่มและเครื่องดื่มอำนวยความสะดวก และการขายคาร์บอนเครดิต

รายได้ของพื้นที่แบ่งเช่าและขาย ในระยะเวลา 15 ปี เป็นเงินทั้งหมดที่ 53,457,628.50 บาท โดยจะมีรายได้จากค่าเช่าพื้นที่ จะเป็นการคิดค่าเช่าแบบขั้นบันได และมีการทำสัญญาใหม่ทุก ๆ 5 ปี พื้นที่ในส่วนนี้จะเป็นการให้เช่าในการ

ลงทุนระยะยาว โดยคิดราคาค่าเช่าจากการตั้งราคาขายที่ดินไร่ละ 1,000,000 บาท ระยะเวลา 10 ปี ที่ดินแปลงนี้ จึงมีค่าเช่าปีละ 60,000,000 บาทต่อไร่ โดยแต่ละปีค่าเช่าจะเพิ่มขึ้นทุก ๆ 5% โดยรายได้จะเริ่มคิดตั้งแต่ปีที่ 2 เป็นต้นไป

ตารางที่ 5 กระแสรายได้จากการลงทุนในปีที่ 0-15 ของพื้นที่ทั้งหมดในโครงการ

ปีที่	สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว	ลานกิจกรรม	ลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต	พื้นที่แบ่งเช่าและขาย
0	0.00	0.00	0.00	0.00
1	0.00	2,278,000.00	0.00	0.00
2	5,282,125.00	14,340,000.00	8,244,000.00	3,480,000.00
3	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	3,654,000.00
4	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	3,836,700.00
5	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	4,028,535.00
6	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	4,229,961.75
7	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	3,480,000.00
8	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	3,654,000.00
9	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	3,836,700.00
10	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	4,028,535.00
11	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	4,229,961.75
12	5,282,125.00	14,340,000.00	8,244,000.00	3,480,000.00
13	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	3,654,000.00
14	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	3,836,700.00
15	5,282,125.00	14,340,000.00	8,338,900.00	4,028,535.00
รวม	73,949,750.00	203,038,000.00	116,554,800.00	53,457,628.50

ตารางที่ 6 แสดงการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน อัตราผลตอบแทน และระยะเวลาคืนทุนคิดลดของโครงการ ในพื้นที่ทั้งหมดในโครงการ

ปีที่	ต้นทุน	ผลตอบแทน	ผลตอบแทนสุทธิ	อัตราคิดลด (5%)	
				มูลค่าปัจจุบันสุทธิ	มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสม
0	116,096,182.50	0.00	-116,096,182.50	-116,096,182.50	-116,096,182.50
1	12,281,117.87	2,278,000.00	-10,003,117.87	-9,526,969.46	-125,623,151.96
2	6,200,491.52	31,346,125.00	25,145,633.48	22,807,089.57	-102,816,062.39
3	6,015,269.21	31,615,025.00	25,599,755.79	22,113,069.05	-80,702,993.34
4	6,085,555.30	31,797,725.00	25,712,169.70	21,153,402.01	-59,549,591.33
5	6,239,409.22	31,989,560.00	25,750,150.78	20,175,243.13	-39,374,348.19
6	8,925,292.21	32,190,986.75	23,265,694.54	17,360,861.27	-22,013,486.93
7	6,309,067.29	31,441,025.00	25,131,957.71	17,861,282.34	-4,152,204.58
8	6,387,999.39	31,615,025.00	25,227,025.61	17,073,650.93	12,921,446.35
9	6,469,255.36	31,797,725.00	25,328,469.64	16,326,731.53	29,248,177.88
10	6,634,404.01	31,989,560.00	25,355,155.99	15,565,530.26	44,813,708.14
11	9,331,916.25	32,190,986.75	22,859,070.50	13,365,698.52	58,179,406.66
12	6,981,165.05	31,346,125.00	24,364,959.95	13,566,409.70	71,745,816.36
13	6,818,925.58	31,615,025.00	24,796,099.42	13,149,371.52	84,895,187.88
14	6,912,875.24	31,797,725.00	24,884,849.76	12,569,337.61	97,464,525.50
15	7,091,093.72	31,989,560.00	24,898,466.28	11,976,162.28	109,440,687.78
รวม	224,780,019.72	447,000,178.50	222,220,158.78	109,440,687.78	
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)				109,440,687.78	
อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR)				1.57	
อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR)				14.98%	
ระยะเวลาคืนทุน (DPB)				7.24	

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) จากผลการคำนวณมีค่าเท่ากับ 109,440,687.78 บาท ซึ่งมีความมากกว่าศูนย์ แสดงว่าโครงการนี้ควรลงทุน อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) มีค่าเท่ากับ 1.57 แสดงว่าประสิทธิภาพของการลงทุนในโครงการจัดการที่ดิน ให้ผลตอบแทนเป็น 1.57 เท่า ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่ง BCR มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าโครงการนี้มีความคุ้มค่าในการลงทุน อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 14.98 แสดงว่าควรลงทุนโครงการ เพราะถือว่าโครงการจัดการที่ดิน ในส่วนของพื้นที่ทั้งหมดในโครงการ ให้ผลตอบแทนมากกว่าค่าเสียโอกาสของการใช้เงินลงทุน โครงการนี้มีระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DBP) เท่ากับ 7.24 (7 ปี 3 เดือน)

การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) เป็นการวัดความเปลี่ยนแปลงของมูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน และอัตราผลตอบแทนของโครงการ ในกรณีที่การประมาณต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ เป็นการทดสอบว่าในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโครงการนี้ยังคงมีความเหมาะสมทางการเงินหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 3 กรณี ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ

กรณีศึกษา	(NPV)	(BCR)	(IRR)	(DBP)
กรณีที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น ขณะที่ผลตอบแทนของโครงการคงที่				
กรณีที่ 1.1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 25%	61,420,678.91	1.26	9.90%	9.88
กรณีที่ 1.2 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 45%	23,004,671.81	1.08	6.69%	12.86
กรณีที่ 1.3 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 65%	-15,411,335.29	0.95	3.95%	>15
กรณีที่ 2 ผลตอบแทนของโครงการลดลง ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการคงที่				
กรณีที่ 2.1 ผลตอบแทนของโครงการลดลง 10%	79,288,615.45	1.41	12.54%	8.33
กรณีที่ 2.2 ผลตอบแทนของโครงการลดลง 25%	34,060,506.96	1.18	8.49%	11.09
กรณีที่ 2.3 ผลตอบแทนของโครงการลดลง 40%	-11,167,601.53	0.94	3.74%	>15
กรณีที่ 3 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น และผลตอบแทนของโครงการลดลง ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน				
กรณีที่ 3.1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 5% และผลตอบแทนของโครงการลดลง 10%	69,684,613.68	1.35	11.43%	8.92
กรณีที่ 3.2 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 15% และผลตอบแทนของโครงการลดลง 20%	20,324,537.80	1.09	6.87%	12.66
กรณีที่ 3.3 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้น 25% และผลตอบแทนของโครงการลดลง 30%	-29,035,538.08	0.88	2.28%	>15

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของโครงการ (Switching Test) ทำโดยการแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุน (SVT_C) และการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลตอบแทน (SVT_B) สามารถสรุปได้คือ ต้นทุนของโครงการสามารถเพิ่มขึ้น ได้ร้อยละ 56.98 และผลตอบแทนของโครงการสามารถลดลง ได้ร้อยละ 36.30 จึงจะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ หรือ Net Present Value (NPV) มีค่าเท่ากับศูนย์ และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน หรือ Benefit Cost Ratio (BCR) มีค่าเท่ากับหนึ่ง

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยพื้นที่ในการจัดการที่ดิน มีพื้นที่ทั้งหมด 380 ไร่ แบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว (พื้นที่ประมาณ 161 ไร่) ส่วนที่ 2 ลานกิจกรรม (พื้นที่ประมาณ 68 ไร่) ส่วนที่ 3 ลานกางเต็นท์ และคาร์บอนเครดิต (พื้นที่ประมาณ 93 ไร่) และส่วนที่ 4 พื้นที่แบ่งเช่า และขาย (พื้นที่ประมาณ 58 ไร่) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเหมาะสมของพื้นที่ที่ใช้ในการจัดสรรที่ดิน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเช่น เศรษฐกิจในพื้นที่นั้น ๆ สภาพภูมิอากาศ และสภาพภูมิประเทศ เป็นต้น

ผลจากการวิจัยโครงการจัดการที่ดินในชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่ปิง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ได้แบบจำลองธุรกิจ หรือ Business Model Canvas (BMC) ทั้งหมด 4 แบบจำลอง ได้แก่ ส่วนเกษตรเชิงท่องเที่ยว, ลานกิจกรรม, ลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต และ พื้นที่แบ่งเช่าและขาย พบว่า แบบจำลองธุรกิจที่สร้างขึ้นสามารถทำให้มองเห็นภาพรวมธุรกิจได้ครบทุกมิติ เข้าใจง่าย ถือว่าเป็นการวางแผนทางธุรกิจเพื่อนำส่วนที่เป็นจุดแข็งหรือโอกาสมาใช้ในการดำเนินธุรกิจจะทำให้มีโอกาสดังธุรกิจจะประสบความสำเร็จมากขึ้นจากการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ทราบถึงข้อดีหรือข้อเสียของการดำเนินธุรกิจก่อนที่จะลงทุนจริง จึงทำให้สามารถใช้แบบจำลองในการตัดสินใจลงทุนได้ ซึ่งสอดคล้องกับจุฬารัตน์ แสงอรุณ (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบจำลองธุรกิจเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพจากเห็ดเหี่ยวไม้ พบว่าได้แบบจำลองธุรกิจ Business Model Canvas (BMC) คือ แบบจำลองธุรกิจเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพจากเห็ดเหี่ยวไม้ ในด้านการพัฒนาแบบจำลองธุรกิจเชิงกลยุทธ์ พบว่า แบบจำลองธุรกิจที่สร้างขึ้นสามารถทำให้มองเห็นภาพรวมธุรกิจได้ครบทุกมิติ เข้าใจง่าย เหมาะสำหรับใช้ศึกษาเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน

ผลจากการวิจัยการลงทุนทางการเงินของโครงการจัดการที่ดินในชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่ปิง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเท่ากับ 109,440,687.78 บาท ซึ่งมีความมากกว่าศูนย์ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนของโครงการ (BCR) มีค่าเท่ากับ 1.57 เท่า ซึ่งมีความมากกว่า 1 อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 14.98 ซึ่งมีความมากกว่าอัตราผลตอบแทนที่ต้องการ ซึ่งอัตราคิดลดกำหนดไว้ (ร้อยละ 5.00) และมีระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DBP) เท่ากับ 7.24 (7 ปี 3 เดือน) ซึ่งมีความน้อยกว่าระยะเวลาของโครงการ โครงการนี้จึงมีความเป็นไปได้ในการลงทุน ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) พบว่าโครงการยังคงมีความคุ้มค่าในการลงทุนที่กิจการสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ และการวิเคราะห์ความเสี่ยงของโครงการ (Switching Test) ต้นทุนของโครงการสามารถเพิ่มขึ้น ได้ร้อยละ 56.98 และผลตอบแทนของโครงการสามารถลดลง ได้ร้อยละ 36.30 จากการศึกษาครั้งนี้สรุปผลได้ว่าการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการนำลงทุน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รายได้และค่าใช้จ่ายในการลงทุน อยู่ในจุดที่คุ้มค่าต่อการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับ วไลพร ธนารักษ์สกุล (2554) ที่ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนในธุรกิจบ้านจัดสรร ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ พบว่าโครงการนี้มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 30,927,364 บาท ซึ่งมีความเป็นบวกและมีความมากกว่าศูนย์ ผลประโยชน์ต่อทุนของโครงการ (BCR) มีค่าเท่ากับ 1.21 เท่า ซึ่งมีความมากกว่า 1 อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 76 ซึ่งมีความมากกว่าอัตราผลตอบแทนที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 4.875) จากเกณฑ์ชี้วัดความคุ้มค่าดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุนและจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ พบว่าโครงการยังคงมีความคุ้มค่าในการลงทุน จึงทำให้เห็นว่าทั้งสองโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายต่างกัน ทำให้สามารถจำแนกความแตกต่างของความต้องการของแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจนและสามารถวางแผนกิจกรรมทางธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน ดังนั้นการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการดำเนินธุรกิจควรวิเคราะห์ภาพรวมให้ชัดเจนในทิศทางก่อนการดำเนินการ
2. การวิเคราะห์การลงทุนทำให้สามารถคาดการณ์ความคุ้มค่าและความต้องการเงินลงทุนเพื่อการดำเนินการทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ผลการศึกษาในการลำดับความสำคัญของกิจกรรมย่อยในโครงการ รวมทั้งทำให้เห็นโครงสร้างรายการค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงผลประโยชน์ประกอบการลงทุนให้ดีขึ้นได้
3. การวิเคราะห์ความเสี่ยงของการลงทุนทำให้สามารถคาดการณ์ความเสี่ยงในการลงทุน เพื่อวางแผนรับมือกับความเสี่ยงทางธุรกิจ จากผลการศึกษาทำให้สามารถวางแผนในเรื่องของการจัดการกับต้นทุน และผลตอบแทนของโครงการ ทำให้มองเห็นแนวทางของผลกำไรของโครงการได้ง่ายขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยโครงการจัดการที่ดินในชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ว่า มีพื้นที่ทั้งหมด 380 ไร่ แบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ สวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว (พื้นที่ประมาณ 161 ไร่) ลานกิจกรรม (พื้นที่ประมาณ 68 ไร่) ลานกางเต็นท์และคาร์บอนเครดิต (พื้นที่ประมาณ 93 ไร่) และพื้นที่แบ่งเช่าและขาย (พื้นที่ประมาณ 58 ไร่) แบบจำลองธุรกิจมีลักษณะแตกต่างกันตามลักษณะการจัดการที่ดินในแต่ละพื้นที่ สามารถนำมาใช้ในการวางแผนในการสร้างและพัฒนาธุรกิจได้ดี

จากผลการวิเคราะห์การลงทุนทางการเงินของโครงการ สามารถสรุปได้ว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 109,440,687.78 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนของโครงการ (BCR) เท่ากับ 1.57 เท่า อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) ร้อยละ 14.98 และมีระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DBP) เท่ากับ 7.24 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่าโครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน ค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุน (SVT_C) เท่ากับร้อยละ 56.98 และค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลประโยชน์ (SVT_B) เท่ากับร้อยละ 36.30 จึงจะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเท่ากับศูนย์ และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) มีค่าเท่ากับหนึ่ง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนในโครงการ และมีความเสี่ยงในการลงทุนต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาโครงการจัดการที่ดิน พบว่าในการแบ่งพื้นที่ของที่ดิน ในส่วนของสวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว ทำให้กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์ลดลง คือ ผลตอบแทนที่ได้ไม่สามารถคืนทุนในระยะเวลา 15 ปี และมีผลกำไรน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่ในส่วนอื่น ดังนั้น ควรวางแผนปรับปรุงในการใช้พื้นที่ในส่วนของสวนเกษตรเชิงท่องเที่ยว โดยการลดพื้นที่สวนฝรั่ง, สวนลำไย, สวนมะม่วง และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ลง เพื่อให้ต้นทุนในการลงทุนลดลง และเพิ่มรายได้โดยการนำที่ดินส่วนที่ลดลงไปใช้ทำกิจกรรมในพื้นที่ส่วนอื่น เพื่อจะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ที่สูงขึ้น และได้ผลตอบแทนสูงสุด

1.2 จากการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของการลงทุนในโครงการจัดการที่ดิน ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยทราย ตำบลแม่บึง อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเป็นบวกและมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนของโครงการ (BCR) มีค่ามากกว่าหนึ่ง อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) มีค่าเท่ากับอัตราคิดลดของโครงการ และมีระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DBP) มีค่าน้อยกว่าระยะเวลาของโครงการ ซึ่งทำให้โครงการจัดการที่ดินมีความเป็นไปได้ในการลงทุน ดังนั้น จึงจัดเป็นโครงการที่มีความคุ้มค่าในการลงทุน และการที่จะทำได้ผลตอบแทนที่มากขึ้น ควรหาแนวทางในการลดต้นทุนลง เพื่อจะได้มีค่าใช้จ่ายในโครงการที่ลดลง

1.3 จากการศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) ในกรณีที่ 1.3 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้นร้อยละ 65, กรณีที่ 2.3 ผลตอบแทนของโครงการลดลงร้อยละ 40 และกรณีที่ 3.3 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของโครงการเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 และผลตอบแทนของโครงการลดลงร้อยละ 30 จะเห็นได้ว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าน้อยกว่าศูนย์ ซึ่งไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ดังนั้น ผู้ที่มีความสนใจและมีความต้องการที่จะลงทุนควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดตลอดจนการควบคุมต้นทุนให้ลดลง เพื่อให้ได้ผลกำไรและอัตราผลตอบแทนทางการเงินเป็นที่น่าพึงพอใจมากที่สุด เนื่องจากถ้ามีการเปลี่ยนแปลงของรายได้สูงจะทำให้ความคุ้มค่าเปลี่ยนแปลงตาม ดังนั้นจึงควรระวังเรื่องของการที่มีรายได้ลดลง

1.4 ในการลงทุนโครงการที่จะทำให้เกิดความคุ้มค่าหรือ NPV เท่ากับศูนย์ ของโครงการนั้น จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงของโครงการ (Switching Test) พบว่า ต้นทุนของโครงการสามารถเพิ่มขึ้น ได้ร้อยละ 56.98 และผลตอบแทนของโครงการสามารถลดลง ได้ร้อยละ 36.30 ซึ่งถือว่าโครงการสามารถรับความเสี่ยงได้มาก ดังนั้น จึงจัดเป็นธุรกิจที่มีความน่าสนใจแก่การลงทุน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านการตลาด ศึกษาถึงความต้องการและแนวทางของการตลาด เพื่อช่วยให้การตัดสินใจลงทุนในโครงการแม่นยำมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์. (2565). แนวทางการลงทุนในการประกอบธุรกิจการเกษตร. สืบค้น 20 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.prd.go.th/th/page/item/index/id/1>.

จุฬารัตน์ แสงอรุณ. (2564). การพัฒนาแบบจำลองธุรกิจเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพจากเห็ดเหี่ยวไม้. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

วไลพร ธนารักษ์สกุล. (2554). การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนในธุรกิจบ้านจัดสรร ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). สถิติและภาพรวมของการเกษตรในประเทศไทย. สืบค้น 20 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.nso.go.th/nsoweb/main/summano/P7>.

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่. (2562). ลักษณะภูมิประเทศและการเกษตรของอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้น 20 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.nfccmi.or.th/detail.html/2>.

Behavior and Importance of the Marketing Mix of Condominium Owners along Skytrain and Subway Orange Line (Thailand Cultural Centre – Min Buri)

Sitaporn Singhaseni^{1*} Somskaow Bejranonda² and Nattanicha Chairassamee²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sitaporn.si@ku.th

ABSTRACT

This research aims to (1) study the relationship between personal factors and condominium purchasing behavior along the Orange Line (Thailand Cultural Center - Min Buri), and (2) study the importance of marketing mix on condominium purchasing along the Orange Line (Thailand Cultural Center - Min Buri) of the public classified by personal factors. Currently, the Orange Line is waiting for service, causing condominium projects to emerge in the surrounding areas along the route. Data collection was conducted using a questionnaire to interview 385 condominium owners from 13 condominium projects along the Orange Line during October to November 2023 using Chi-square statistics and One-Way ANOVA. The results of the study found that the sample group made their own purchase decisions for the purpose of living in their daily lives because it would be convenient to travel if the Orange Line project opened and accessed information via social media channels such as YouTube, with influencers who reviewed condominiums as a motivation for purchasing. The budget for purchasing a condominium was approximately 2–3 million baht for a usable area of 34–40 square meters, 1-bedroom type. The sample group gave the most importance to the marketing factor of project location, followed by product, physical, price, service process, personnel, and marketing promotion, respectively. In addition, the sample groups with different personal factors will purchase condominiums by giving different importance to the marketing mix of price, promotion, service process, and personnel. Therefore, condominium operators should choose locations near the train stations, focus on security systems, and should provide additional training to develop the skills of sales staff.

Keywords: Consumer Behavior, Condominium, Marketing, Skytrain and Subway Orange Line

พฤติกรรมและการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของเจ้าของคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย - มินบุรี)

สิตาพร สิงห์เสนี^{1*} โสมสกา เพชรานนท์² และ ญัฐณิชา ฉายรัมย์²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Sitaporn.si@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย-มินบุรี) และ (2) ศึกษาการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย-มินบุรี) ของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจุบันรถไฟฟ้าสายสีส้มรอการเปิดให้บริการ ทำให้พื้นที่บริเวณโดยรอบตลอดเส้นทางมีโครงการคอนโดมิเนียมเกิดขึ้น โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ผู้เป็นเจ้าของห้องชุดทั้งหมด 385 ตัวอย่าง จากคอนโดมิเนียม 13 โครงการ ตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มในช่วงเดือนตุลาคม ถึงพฤศจิกายน 2566 โดยใช้สถิติโคสแควร์และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจซื้อด้วยตนเองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออยู่อาศัยในชีวิตประจำวัน เนื่องจากจะสะดวกในการเดินทางถ้าโครงการรถไฟฟ้าสายสีส้มเปิดใช้ และเข้าถึงข้อมูลทางโซเชียลมีเดียช่องทางยูทูบ โดยมีอินฟลูเอนเซอร์ที่รีวิวคอนโดมิเนียมเป็นแรงจูงใจในการซื้อ งบประมาณในการซื้อคอนโดมิเนียมประมาณ 2-3 ล้านบาท สำหรับพื้นที่ใช้สอย 34-40 ตารางเมตร แบบ 1 ห้องนอน กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยทางการตลาดด้านทำเลที่ตั้งโครงการมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ภายภาพ ราคา กระบวนการบริการ บุคลากร และการส่งเสริมการตลาดตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันจะซื้อคอนโดมิเนียมโดยให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา การส่งเสริมการตลาด กระบวนการบริการ และบุคลากรที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการคอนโดมิเนียมควรเลือกที่ตั้งที่อยู่ใกล้กับสถานีรถไฟฟ้า โดยเน้นระบบรักษาความปลอดภัย และควรมีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะของพนักงานขายเพิ่มเติม

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริโภค, คอนโดมิเนียม, การตลาด, รถไฟฟ้าสายสีส้ม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

กรุงเทพมหานครต้องเผชิญกับการเดินทางในช่วงเวลาอันเร่งรีบและต้องเจอกับปัญหาสภาพการจราจรที่ติดขัด แต่เนื่องด้วยกรุงเทพมหานครมีรถไฟฟ้าเปิดให้บริการทั้งหมด 10 เส้นทาง คอยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยในพ.ศ. 2565 พื้นที่ฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานครได้มีโครงการรถไฟฟ้าสายสีส้มเกิดขึ้นเพิ่มขึ้นอีก 1 สาย และเป็นเส้นทางเดินทางเดินรถที่มีศักยภาพสูงเนื่องด้วยมีจุดเชื่อมต่อกับรถไฟฟ้าสายสีอื่น จึงเป็นเหตุให้ประชาชนส่วนใหญ่ซื้อคอนโดมิเนียมที่อยู่ในแนวบริเวณของรถไฟฟ้า เพราะว่ารรถไฟฟ้าสายสีส้มเปิดให้บริการแล้วจะมีความสะดวกสบายในการเดินทาง สามารถไปยังสถานที่ต่าง ๆ มากขึ้น และใกล้แหล่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ในช่วงพ.ศ. 2556-2565 จำนวนที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลประเภทโครงการแนวสูง มีสัดส่วนมากกว่าโครงการประเภทแนวราบมาโดยตลอด ซึ่งเป็นผลจากราคาที่ดินในทำเลที่มีศักยภาพปรับขึ้นต่อเนื่องและประกอบกับการขยายแนวเส้นทางรถไฟฟ้า (MRT และ BTS) ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ตามแนวเส้นทางรถไฟฟ้า และในช่วงครึ่งปีหลังของปีพ.ศ. 2566 ฝ่ายวิจัยของธนาคารกรุงศรีอยุธยา (2566) ประเมินว่าอุปสงค์ตลาดที่อยู่อาศัยจะมีการปรับตัวดีขึ้น โดยการฟื้นตัวของที่อยู่อาศัยแนวสูงระดับกลาง-บน จะเติบโตได้ดี เนื่องจากลูกค้าหลักเป็น

กลุ่มผู้มีรายได้สูงโดยเฉพาะทำเลใกล้ห้างสรรพสินค้าและแนวเส้นทางรถไฟฟ้า สะท้อนจากโครงการใหม่ที่เปิดตัวมากขึ้น ในช่วงปีพ.ศ. 2567-2569 คาดการณ์ว่าอุปทานคอนโดมิเนียมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในพื้นที่ใจกลางเมืองเพื่อรองรับกำลังซื้อระดับกลาง-บน รวมถึงแนวรถไฟฟ้าเปิดใหม่ อาทิ สายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี เชื่อมการเดินทางระหว่างกรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออก) โดยย่านมีนบุรีซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อของรถไฟฟ้าสายสีชมพูและสายสีส้ม (ตะวันออก) คาดว่าจะมีการขยายตัวของชุมชนและโครงการที่อยู่อาศัย โดยสายสีส้ม (ฝั่งตะวันออก เปิดให้บริการปีพ.ศ. 2568) จะเพิ่มศักยภาพให้แก่ทำเลย่านรามคำแหง (ฝ่ายวิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2566)

จากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาศักยภาพการพัฒนาคอนโดมิเนียมในพื้นที่ที่รถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย-มีนบุรี) ผ่าน เพราะปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะทำให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันออกไป เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์สามารถพัฒนาคอนโดมิเนียมเพื่อตอบสนองผู้บริโภคได้ตรงตามความต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย- มีนบุรี) ของประชาชน
2. เพื่อศึกษาการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย- มีนบุรี) ของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการศึกษา คือ ประชาชนที่เป็นเจ้าของคอนโดมิเนียมที่ตั้งอยู่ตลอดแนวเส้นทางรถไฟฟ้าสายสีส้มมีรัศมีห่างจากแนวรถไฟฟ้าข้างละไม่เกิน 2,000 เมตร มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของคอนโดมิเนียมจะทำการสุ่มแบบบังเอิญ คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของคอนโดมิเนียมที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และสำหรับกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบโควตาคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มทั้งหมด 13 สถานี สถานีละ 1 คอนโดมิเนียม โดยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากคอนโดมิเนียมที่มีความสูงไม่เกิน 9 ชั้น จำนวน 7 คอนโดมิเนียม และคอนโดมิเนียมที่มีความสูงเกิน 20 ชั้น จำนวน 7 คอนโดมิเนียม และระดับราคาคอนโดมิเนียมตั้งแต่ระดับล่าง(มีราคาเฉลี่ยน้อยกว่า 60,000 บาท) ถึงระดับหรู(มีราคาเฉลี่ย 130,000 – 180,000 บาท) เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของคอนโดมิเนียมผู้วิจัยจึงกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- คอนโดมิเนียมระดับล่าง (Low-End) ที่เก็บตัวอย่างจำนวน 1 คอนโดมิเนียม
- คอนโดมิเนียมระดับกลาง (Mid-Range) ที่เก็บตัวอย่างจำนวน 5 คอนโดมิเนียม
- คอนโดมิเนียมระดับกลางค่อนข้างสูง (Upper-Mid-Range) ที่เก็บตัวอย่างจำนวน 5 คอนโดมิเนียม
- คอนโดมิเนียมระดับสูง (High-End) ที่เก็บตัวอย่างจำนวน 1 คอนโดมิเนียม
- คอนโดมิเนียมระดับหรู (Luxury) ที่เก็บตัวอย่างจำนวน 1 คอนโดมิเนียม

เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนของประชากรที่แน่ชัด จึงใช้การคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของคอแรน (Cochran, 1977) ซึ่งจากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaires) โดยขอความร่วมมือกับผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเจ้าของห้องชุดคอนโดมิเนียม ทำการเก็บข้อมูลจาก 1 คอนโดมิเนียมต่อ 1 สถานีรถไฟฟ้า โดยคอนโดมิเนียมมีรัศมีห่างจากแนวรถไฟฟ้าข้างละไม่เกิน 2,000 เมตร ในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของห้องชุดในคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักในการซื้อคอนโดมิเนียม บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการซื้อคอนโดมิเนียม เหตุผลหลักในการซื้อคอนโดมิเนียม รูปแบบช่องทางหลักในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารคอนโดมิเนียม ผู้ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจหลักต่อการซื้อคอนโดมิเนียม ความถี่ที่รับข่าวสารข้อมูล และข้อมูลสำหรับการซื้อคอนโดมิเนียม

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม ได้แก่ ผลผลิตขั้นต้น ราคา สถานที่ตั้ง การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการบริการ และลักษณะทางกายภาพ โดยแบ่งการให้ระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับความสำคัญน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยให้คะแนน 1-5 ตามลำดับ

3. สมมติฐานการวิจัย

งานวิจัยนี้มีสมมติฐานดังนี้

(1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้เฉลี่ย และอาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มที่แตกต่างกัน

(2) ปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้เฉลี่ย และอาชีพที่แตกต่างกันให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการซื้อของประชากรที่เป็นเจ้าของห้องชุดในคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square : X^2) และการศึกษาการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม ใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง (Sample Mean : $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) และแบ่งระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาด 5 ระดับ ออกเป็น 5 อันตรภาคชั้น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึงระดับความสำคัญน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึงระดับความสำคัญน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึงระดับความสำคัญปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึงระดับความสำคัญมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึงระดับความสำคัญมากที่สุด

สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่มีตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบ t-test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

H_0 : เพศที่แตกต่างกันให้ระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดไม่แตกต่างกัน

H_a : เพศที่แตกต่างกันให้ระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดแตกต่างกัน

สำหรับการทดสอบสมมติฐานตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ใช้สถิติ One-Way ANOVA : F-test และเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยกำหนดสมมติฐานดังนี้

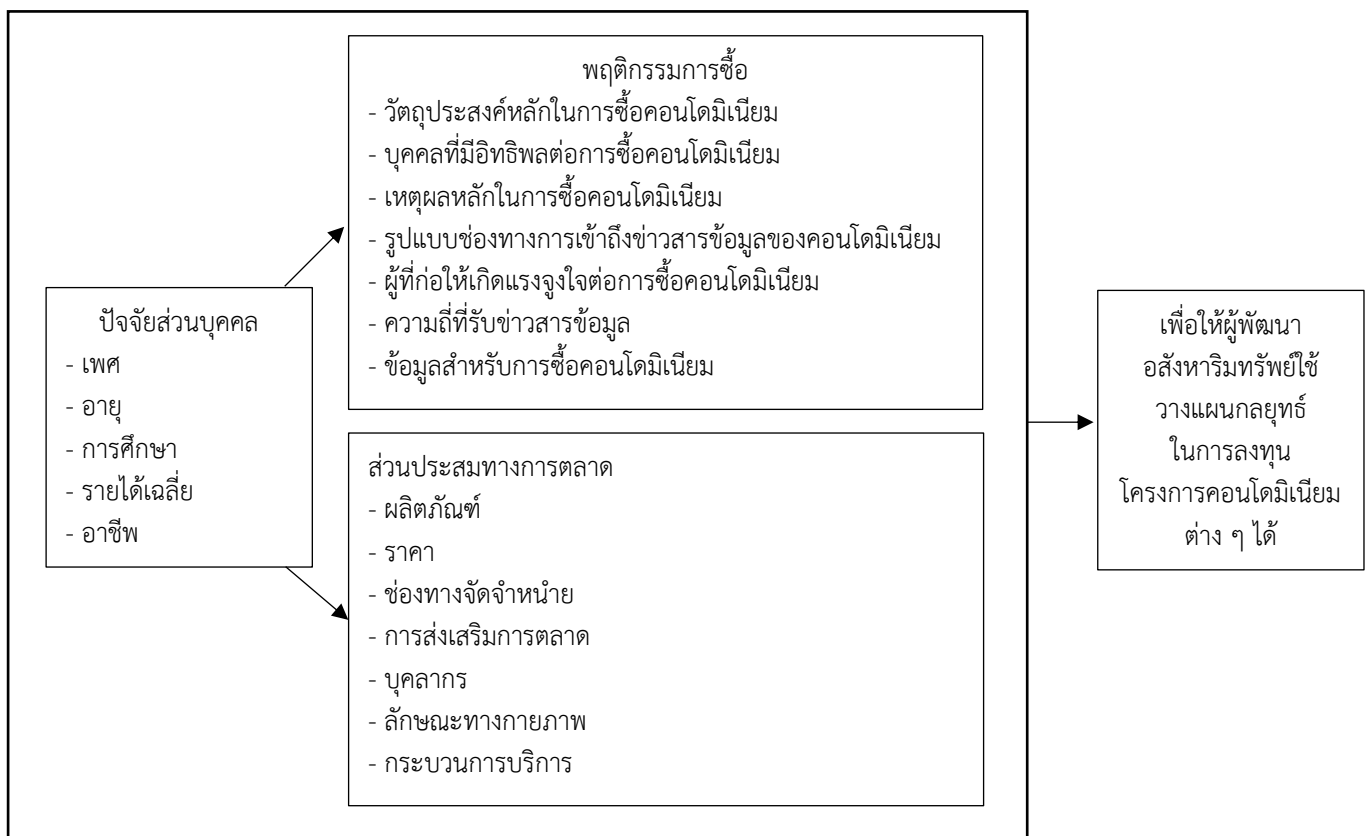
H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันให้ระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดไม่แตกต่างกัน

H_a : ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันให้ระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการซื้อคอนโดมิเนียม และศึกษาการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยผลการศึกษานำไปวางแผนกลยุทธ์ในการลงทุนโครงการคอนโดมิเนียมอื่น ๆ และนำไปปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไปในอนาคต ดังแสดงในภาพที่ 1 โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวได้จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ งานวิจัยของ บุษกร หวังดี (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการซื้อคอนโดมิเนียมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร และพบว่า โซน/เขตที่ตั้ง ที่กลุ่มตัวอย่างเคยซื้อเป็นพื้นที่ที่มีรถไฟฟ้าสายสีเขียวและสายสีน้ำเงินผ่าน เป็นสถานที่ที่เดินทางสะดวกและเป็นแหล่งพาณิชย์กรรม โดยการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม คือ ใกล้สถานที่ทำงาน เลือกรูปแบบห้องพัก 1 ห้องนอน ขนาดพื้นที่ใช้สอย 32-39 ตารางเมตร บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมมากที่สุด คือ คนรัก งานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ทับทิม (2562) ได้ศึกษา การตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมเส้นทางโครงการรถไฟฟ้าในอนาคต ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20 - 30 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ตัดสินใจซื้อด้วยตนเองเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหลัก รับข่าวสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด มีงบประมาณ 1,000,001-2,000,000 บาท เลือกแบบ 1 ห้องนอน ทำเลที่กลุ่มตัวอย่างเคยซื้อ ได้แก่แนวเส้นทางรถไฟฟ้าสายสีส้ม(ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย – มินบุรี)

งานวิจัยของธนากร วงศ์รัตนวิจิตร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีม่วง ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 36-40 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 25,000-35,000 บาท ปัจจัยที่ทำให้มีความต้องการเลือกซื้อคอนโดมิเนียม คือ ต้องการความสะดวกในการเดินทาง และมีราคาในช่วง 1,000,000-2,000,000 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านกระบวนการบริการ ในระดับมากที่สุด เป็นต้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการซื้อคอนโดมิเนียม และการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย- มินบุรี) ของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 385 คน นั้นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 40,001-60,000 บาท

1.1 พฤติกรรมการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ในการในการซื้อคอนโดมิเนียมเพื่ออยู่อาศัยหลักในชีวิตประจำวัน ตัดสินใจซื้อด้วยตนเอง เพราะคิดว่าจะสะดวกในการเดินทางเมื่อรถไฟฟ้าสายสีส้มเปิดให้ใช้บริการ และเข้าถึงข้อมูลได้ทางโซเชียลมีเดียช่องทางยูทูบ โดยมีอินฟลูเอนเซอร์ที่รีวิวคอนโดมิเนียมเป็นแรงจูงใจในการซื้อ และมีความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสาร 1-2 วันต่อสัปดาห์ งบประมาณที่ซื้อคอนโดมิเนียมอยู่ในช่วง 2,000,001 – 3,000,000 บาท สำหรับพื้นที่ใช้สอย 34-40 ตารางเมตร แบบ 1 ห้องนอน

1.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม

ด้านทำเลที่ตั้งโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.94) โดยให้ความสำคัญกับทำเลที่ตั้งโครงการใกล้รถไฟฟ้ามากที่สุด

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.75) โดยให้ความสำคัญกับระบบรักษาความปลอดภัยภายในโครงการมากที่สุด

ด้านกายภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.58) โดยให้ความสำคัญกับห้องตัวอย่างที่มีการตกแต่งและใช้วัสดุถูกต้องตามห้องจริงมากที่สุด

ด้านราคา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.38) โดยให้ความสำคัญกับราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพวัสดุมากที่สุด

ด้านกระบวนการบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.28) โดยให้ความสำคัญกับการบริการแลกบัตรเข้าที่จอดรถของพนักงานรักษาความปลอดภัยมากที่สุด

ด้านบุคลากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.27) โดยให้ความสำคัญกับพนักงานทำความสะอาดตั้งใจทำความสะอาดภายในอาคารของคอนโดมิเนียมมากที่สุด

ด้านการส่งเสริมทางการตลาด พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.10) โดยให้ความสำคัญกับการมีโปรโมชั่นส่งเสริมการขายที่น่าสนใจมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการซื้อคอนโดมิเนียม	คะแนนเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้งโครงการ	3.95	มาก
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	3.75	มาก
ปัจจัยด้านกายภาพ	3.58	มาก
ปัจจัยด้านราคา	3.38	ปานกลาง
ปัจจัยด้านกระบวนการบริการ	3.28	ปานกลาง
ปัจจัยด้านบุคลากร	3.27	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	3.10	ปานกลาง

2. ผลการศึกษาการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย- มินบุรี) ของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม ด้านการส่งเสริมการตลาด มากกว่าเพศชาย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม	กลุ่มตัวอย่าง					
	ชาย (n = 174)		หญิง (n = 211)		การทดสอบความแตกต่างของคะแนน	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	t-test	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
ด้านผลิตภัณฑ์	3.70	0.71	3.79	0.73	-1.151	0.755
ด้านราคา	3.36	0.61	3.43	0.67	-0.645	0.362
ด้านทำเลที่ตั้งของโครงการ	3.94	0.55	3.96	0.55	-0.417	0.986
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.04	0.55	3.11	0.64	-1.077	0.002*
ด้านกระบวนการบริการ	3.21	0.70	3.33	0.72	-1.492	0.551
ด้านบุคลากร	3.24	0.63	3.29	0.63	-0.687	0.273
ด้านกายภาพ	3.55	0.82	3.61	0.84	-0.749	0.963

อายุมีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม โดยกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 25-40 ปี ให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาและกระบวนการบริการที่สูงกว่า กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี เพราะวราคาราคาและกระบวนการบริการที่ดีเป็นสิ่งที่คนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญในชีวิต ดังนั้น คอนโดมิเนียมที่มีราคาแพงและมีกระบวนการบริการที่ดี เป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลกลุ่มนี้ และกลุ่มที่มีอายุ 25-40 ปี ให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากรสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41-50 ปี และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี เพราะบุคลากรที่ให้บริการที่มีความรู้และการบริการที่ดีมีผลต่อการซื้อของบุคคลกลุ่มนี้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

ส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการซื้อ คอนโดมิเนียมตามแนว รถไฟฟ้าสายสีส้ม	อายุ									ค่า นัยสำคัญ ทางสถิติ
	25-30 ปี (n = 78)		31-40 ปี (n = 136)		41-50 ปี (n = 115)		มากกว่า 50 ปี (n = 56)		F	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านผลิตภัณฑ์	3.70	0.70	3.82	0.73	3.74	0.74	3.65	0.72	0.954	0.415
ด้านราคา	3.45	0.48	3.52	0.65	3.31	0.68	3.11	0.62	6.527	0.001*
ด้านทำเลที่ตั้งของโครงการ	3.92	0.50	3.95	0.58	4.00	0.60	3.90	0.45	0.533	0.660
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.13	0.51	3.15	0.59	2.98	0.70	3.00	0.51	2.181	0.090
ด้านกระบวนการบริการ	3.35	0.61	3.41	0.69	3.18	0.75	3.06	0.76	4.300	0.005*
ด้านบุคลากร	3.26	0.50	3.45	0.58	3.17	0.73	3.04	0.66	7.237	0.001*
ด้านกายภาพ	3.60	0.78	3.68	0.83	3.51	0.82	3.46	0.92	1.323	0.266

ระดับการศึกษามีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มโดยเฉพาะใน ด้านราคา ด้านสถานที่ตั้งของโครงการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการบริการ และด้านบุคลากร โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม	ระดับการศึกษา							ค่านัยสำคัญทางสถิติ
	ต่ำกว่าปริญญาตรี (n = 57)		ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (n = 195)		สูงกว่าปริญญาตรี (n = 133)		F	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านผลิตภัณฑ์	3.66	0.65	3.77	0.74	3.76	0.73	0.510	0.601
ด้านราคา	3.13	0.60	3.48	0.60	3.34	0.68	7.437	0.001*
ด้านทำเลที่ตั้งของโครงการ	3.79	0.49	3.95	0.57	4.02	0.54	3.476	0.032*
ด้านการส่งเสริมการตลาด	2.94	0.60	3.14	0.59	3.04	0.60	3.055	0.048*
ด้านกระบวนการบริการ	3.01	0.65	3.40	0.74	3.22	0.67	7.373	0.001*
ด้านบุคลากร	2.99	0.63	3.40	0.62	3.20	0.64	10.33	0.001*
ด้านกายภาพ	3.51	0.74	3.65	0.79	3.51	0.92	1.45	0.235

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 20,000-60,000 บาท/เดือน ให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาและบุคลากรสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 60,000 บาท/เดือน เพราะต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าและการบริการของบุคลากรของคอนโดมิเนียมที่ตนเองซื้อเพื่ออยู่อาศัย และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 20,000-40,000 บาท/เดือน ให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการบริการที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 60,000 บาท/เดือน เพราะให้ความสำคัญกับบริการที่ได้รับว่าเหมาะสมกับราคาที่จ่ายไป ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

ส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการซื้อ คอนโดมิเนียมตามแนว รถไฟฟ้าสายสีส้ม	รายได้เฉลี่ย (บาท/เดือน)									
	ไม่เกิน 20,000 (n = 57)		20,001-40,000 (n = 120)		40,001-60,000 (n = 135)		มากกว่า 60,000 (n = 73)		F	ค่า นัยสำคัญ ทางสถิติ
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านผลิตภัณฑ์	3.73	0.74	3.83	0.72	3.70	0.75	3.73	0.67	0.850	0.467
ด้านราคา	3.39	0.50	3.51	0.61	3.39	0.66	3.16	0.71	4.692	0.003*
ด้านทำเลที่ตั้งของโครงการ	3.89	0.47	3.95	0.59	3.95	0.56	4.02	0.55	0.686	0.561
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.07	0.53	3.15	0.58	3.09	0.60	2.93	0.67	2.013	0.112
ด้านกระบวนการบริการ	3.33	0.67	3.43	0.63	3.29	0.71	2.96	0.79	7.208	0.001*
ด้านบุคลากร	3.27	0.59	3.42	0.59	3.28	0.61	3.01	0.74	6.529	0.001*
ด้านกายภาพ	3.66	0.77	3.73	0.76	3.48	0.89	3.45	0.85	2.372	0.070

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการซื้อคอนโดมิเนียม คือ เพื่ออยู่อาศัยหลักในชีวิตประจำวัน ซื้อด้วยตนเอง เนื่องจาก สะดวกในการเดินทาง มีงบประมาณในการซื้อ 2,000,001-3,000,000 บาท สำหรับขนาดพื้นที่ใช้สอย 34-40 ตารางเมตร และเป็นแบบ 1 ห้องนอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษกร หวังดี (2563) ในส่วนที่กลุ่มตัวอย่างเลือกเป็นรูปแบบ 1 ห้องนอน บุคคลที่ซื้อ

คอนโดมิเนียม คือ ตนเอง และงานวิจัยของ ธนากร วงศ์รัตนวิจิตร (2561) ในส่วนที่กลุ่มตัวอย่างเลือกซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีม่วงเพราะ ต้องการความสะดวกในการเดินทาง ขนาดพื้นที่ใช้สอยที่เลือกซื้อ คือ 30-35 ตารางเมตร และงานวิจัยนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับแนวคิด SINKs ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ทับทิม (2562) ธนากร วงศ์รัตนวิจิตร (2561) และจุฑาทิพย์ บำเพ็ญบุญ (2559) ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เลือกซื้อคอนโดมิเนียมเป็นเพศหญิง และมีการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีม่วง และตามแนวรถไฟฟ้าในอนาคต

การให้ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับด้านทำเลที่ตั้งมาเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้ายกายภาพ ด้านราคา ด้านกระบวนการบริการ ด้านบุคลากร และด้านส่งเสริมทางการตลาด เป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ ความบุตร และชาคริต ศรีทอง (2562) ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา สถานที่ตั้ง และการส่งเสริมทางการตลาด และงานวิจัยของ สัญชัย ธนะวิบูลย์ (2559) ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ คือ ด้านสถานที่ตั้งของโครงการ บุคลากร ราคา และผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้มของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการให้ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคา กระบวนการบริการ และบุคลากรที่ต่างกัน ด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการให้ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ต่างกันในด้านราคา ด้านสถานที่ตั้งของโครงการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการบริการ และด้านบุคลากร โดยกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่วัยที่ปริญญาตรีขึ้นไป ให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดสูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการให้ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคา ด้านบุคลากร และกระบวนการบริการที่ต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ 40,001-60,000 บาท ซื้อคอนโดมิเนียมเพื่อยู่อาศัยหลักในชีวิตประจำวัน ตัดสินใจซื้อด้วยตนเอง เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มพฤติกรรมแบบ SINKs คือ กลุ่มคนที่โสดไม่มีบุตรและมีกำลังซื้อสูง จึงส่งผลให้การทำการตลาดของผู้นักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบอื่นที่แตกต่างออกไปจากกลยุทธ์ทางการตลาดในอดีต

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เป็นเจ้าของคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีส้ม (ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย-มีนบุรี) จากคอนโดมิเนียมที่มีความสูงไม่เกิน 9 ชั้น และความสูงเกิน 20 ชั้น ที่มีรัศมีห่างจากแนวรถไฟฟ้าข้างละไม่เกิน 2,000 เมตร ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 25 ปี จำนวน 385 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของคอนโดมิเนียมเป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001-60,000 บาท และส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน

ในด้านพฤติกรรมพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีวัตถุประสงค์ในการในการซื้อคอนโดมิเนียมเพื่อยู่อาศัยหลักในชีวิตประจำวัน ตัดสินใจซื้อด้วยตนเอง เพราะคิดว่าจะสะดวกในการเดินทาง และเข้าถึงข้อมูลได้ทางโซเชียลมีเดียช่องทางยู-ทูบ โดยมีอินฟลูเอนเซอร์ที่รีวิวคอนโดมิเนียมเป็นแรงจูงใจในการซื้อ และมีความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสาร 1-2 วันต่อสัปดาห์ ด้วยงบประมาณที่ซื้อคอนโดมิเนียมอยู่ในช่วง 2,000,001 – 3,000,000 บาท ขนาดพื้นที่ใช้สอย 34-40 ตารางเมตร และเป็นรูปแบบ 1 ห้องนอน

ในการวิเคราะห์การให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาด กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านทำเลที่ตั้งมาเป็นอันดับแรก รองลงมา คือปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ภายภาพ ราคา กระบวนการบริการ บุคลากร และการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความแตกต่างของการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงให้ระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดมากกว่าเพศชาย และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา กระบวนการบริการ และบุคลากรส่งผลต่อการซื้อคอนโดมิเนียมของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุในช่วง 25-40 ปี ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 20,000 บาท ถึง 60,000 บาท

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้ซื้อคอนโดมิเนียมให้ความสำคัญกับทำเลที่ตั้งของคอนโดมิเนียมที่ใกล้กับรถไฟฟ้าเนื่องจากสะดวกในการเดินทาง ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจจัดสรรประเภทคอนโดมิเนียมควรเลือกทำเลที่ตั้งของคอนโดมิเนียมให้อยู่ใกล้กับบริเวณสถานีรถไฟฟ้า เนื่องจากบางโครงการมีระยะทางการเดินค่อนข้างไกล หรือควรมีบริการรถรับส่งไปยังสถานีรถไฟฟ้า

1.2. ผู้ประกอบการธุรกิจจัดสรรประเภทคอนโดมิเนียมควรให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยเป็นอันดับแรก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเรื่องนี้เป็นอันดับแรก ซึ่งการบริการแลกบัตรเข้าที่จอดรถของพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความสำคัญมาเป็นอันดับแรก เพราะว่าเป็นการคัดกรองบุคคลที่เข้ามาภายในพื้นที่ของคอนโดมิเนียม ทำให้ผู้อยู่อาศัยมีความรู้สึกปลอดภัย

1.3. เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง แล้วสอดคล้องกับแนวคิด SINKs การที่บุคคลกลุ่มนี้ไม่มีลูกอาจจะมีสัตว์เลี้ยงที่เปรียบเสมือนลูกของตนเอง ดังนั้น ผู้ประกอบการคอนโดมิเนียมควรทำคอนโดมิเนียมที่เป็นมิตรต่อสัตว์เลี้ยงที่มีการออกแบบโครงการสำหรับการนี้โดยเฉพาะ เช่น ระบบปรับอากาศภายในคอนโดมิเนียมมีการกรองฝุ่นที่มากกว่าปกติ และมีพื้นที่สำหรับสัตว์เลี้ยงให้ได้ออกมาสู่พื้นที่ส่วนรวมของโครงการ เป็นต้น

1.4. ปัจจัยด้านราคาและกระบวนการบริการ กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ใน Generation X และ Y ให้ความสำคัญในระดับมาก ดังนั้น ผู้ประกอบการคอนโดมิเนียมควรตั้งราคาให้สอดคล้องกับความต้องการซื้อของกลุ่มตัวอย่าง เพราะว่าลูกค้ากลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของเงินที่ต้องเสียไป เพื่อรักษามาตรฐานและชื่อเสียงของผู้ประกอบการให้คงอยู่เพื่อที่จะดึงดูดกลุ่มลูกค้าได้ดั้งเดิม

1.5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากอินฟลูเอนเซอร์ที่รีวิวคอนโดมิเนียมในรูปแบบเพจที่ลงในโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ผู้ประกอบการคอนโดมิเนียมจึงควรมีอินฟลูเอนเซอร์ที่เป็นของบริษัทตนเองเพื่อเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น และสามารถรับข้อร้องเรียนเพื่อไปปรับปรุงได้โดยตรงและทันท่วงที

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

เลือกศึกษากลุ่มลูกค้า SINKs หรือ DINK เพื่อเป็นแนวทางในการทำกลยุทธ์ทางการตลาดในการเจาะจงกลุ่มเป้าหมายใหม่ ที่จะสามารถสร้างคอนโดมิเนียมให้ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ บำเพ็ญบุญ. (2559). ปัจจัยกำหนดราคาคอนโดมิเนียมแนวรถไฟฟ้าสายสีม่วง. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ธนากร วงศ์รัตนวิจิตร. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสายสีม่วง. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- บุษกร หวังดี. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการซื้อคอนโดมิเนียมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ปี 2563. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้า).

- ฝ่ายวิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2566). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2567-2569 :ธุรกิจที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ และ
ปริมณฑล. สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/real-estate/housing-in-bmr/io/housing-in-bmr-2024-2026>.
- ภานุพันธ์ ทับทิม. (2562). การตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมเส้นทางโครงการรถไฟฟ้าในอนาคต. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- สัณชัย ณะวิบูลย์ชัย. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมแนวเส้นทางรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานคร
และปริมณฑล. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สุภารัตน์ คามบุตร และ ชาคกริต ศรีทอง. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวเส้นทาง
รถไฟฟ้าสายสีม่วงของผู้บริโภค ในเขตนนทบุรี. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 21(1), 7-16.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons.

Factors Affecting Consumer Confidence in Purchasing Fruit and Vegetable Products in Certified Fresh Market

Thamonwan Khuenjindawong^{1*} Sophon Yamklin² and Aerwadee Premashthira²

¹ Graduate student in Agribusiness, Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: thamonwan.khue@ku.th

ABSTRACT

This article aims to (1) study the level of knowledge and behavior of consumers in selecting vegetables and fruits in “Starred Fresh Markets”, (2) examine consumer confidence in purchasing vegetables and fruits in these markets, and (3) categorize consumers based on their purchasing choices in these markets. This research is quantitative, using questionnaires to collect data from 400 consumers in the Bangkok area who shop for vegetables and fruits in Starred Fresh Markets. The data was analyzed using the cluster analysis technique, specifically the K-means Cluster Analysis method. The study found that the majority of respondents were female, aged 21-30, held a bachelor's degree, were single, worked as company employees, and had an average income of 30,862.3 baht. The Q standard certification was the most recognized among them. Most respondents visited the Starred Fresh Markets 1-3 times per week and had a high level of confidence in the markets and products sold. Consumers were categorized into two groups: Group 1, comprising 239 individuals, had high confidence and the highest likelihood of purchasing, while Group 2, with 161 individuals, had lower confidence levels. Regarding knowledge and recognition of standard certifications, Group 1 was more experienced in recognizing certification marks, distinguishing agricultural systems by certification, and accurately understanding the meaning of agricultural systems compared to Group 2. The findings suggest that market operators should maintain high standards and regularly inspect product quality and prices to enhance consumer confidence. This approach aims to standardize fresh markets across Thailand and provide guidance to both government and private agencies involved in certification to promote widespread awareness of certification standards.

Keywords: Consumer Confidence, Purchasing Vegetable and Fruit Products, Certified Fresh Market

ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ในตลาดสดติดดาว

ธมลวรรณ เชื้ออินจินดาวงศ์^{1*} โสภณ แยมกลิ่น² และ เออวดี เปรมษ์เชื้อร³

¹ นิสิตบัณฑิตศึกษาศาสาวิชาบริหารกิจการเกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thamonwan.khue@ku.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความรู้และพฤติกรรม การเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ของผู้บริโภคในตลาดสดติดดาว (2) ศึกษาความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว และ (3) แบ่งกลุ่มผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มผู้บริโภคที่เลือกซื้อผักและผลไม้ในตลาดสดติดดาว เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ราย และการแบ่งกลุ่มด้วยเทคนิคการวิเคราะห์กลุ่ม Cluster analysis ด้วยวิธี K-mean Cluster Analysis ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุระหว่าง 21 -30 ปี การศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด อาชีพพนักงานบริษัท รายได้เฉลี่ย 30,862.3 บาท ซึ่งผู้บริโภคมีระดับความรู้ในด้านตรารับรองมาตรฐานที่ดี มีทัศนคติความเชื่อมั่นในระดับมาก เมื่อทำการแบ่งกลุ่มสามารถแบ่งกลุ่มผู้บริโภคได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 กลุ่มที่มีทัศนคติความเชื่อมั่นมาก และมีโอกาสซื้อมากที่สุด จำนวน 239 คน และกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีทัศนคติต่อความเชื่อมั่นน้อย จำนวน 161 คน เมื่อพิจารณาด้านความรู้และการพบเห็นตรารับรองมาตรฐาน พบว่า กลุ่มที่ 1 มีประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐาน สามารถแยกแยะระบบการเกษตรของแต่ละตรารับรองได้ และสามารถบอกความหมายได้ถูกต้องของระบบการเกษตรได้มากกว่ากลุ่มที่ 2 ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการตลาด ให้ตระหนักถึงคุณภาพของสินค้าที่ขาย การปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยและความสะอาดของตลาดสด โดยเฉพาะการที่ตลาดสดมีมาตรฐานการจัดการที่ดี เช่น การตรวจสอบคุณภาพและราคาของสินค้าที่ขายภายในตลาดอย่างสม่ำเสมอ จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานให้แก่ตลาดสดภายในประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานให้มีการสร้างการรับรู้ด้านตรารับรองมาตรฐานให้ทั่วถึง

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค, การเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้, ตลาดสดติดดาว

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทย เป็นแหล่งผลิตและส่งออกสินค้าทางการเกษตรที่หลากหลายและมีคุณภาพ ประเทศไทยเริ่มมีการตระหนักด้านความมั่นคงทางอาหาร (Food security) และมีการตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตรตั้งแต่การผลิตจนถึงการส่งออกถึงมือผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสิ่งที่มีคุณภาพและความปลอดภัย ซึ่ง ตลาดหรือตลาดสด เป็นสถานที่กระจายผลผลิตได้สะดวกและง่ายที่สุด รองรับผลผลิตจากเกษตรกรจากหลากหลายพื้นที่ทั่วประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) และมีราคาขายที่ผู้บริโภคทุกระดับเข้าถึงได้ง่ายกว่าเมื่อเทียบกับราคาซื้อขายในห้างสรรพสินค้า สินค้าที่ขายในตลาดมีราคาที่ต่ำกว่าถึงสี่เท่าโดยเฉลี่ย (พงศ์เมธ ล่องเซ่ง, 2021) ในปี 2559 พบว่า มีจำนวนตลาดสดประมาณ 2,847 แห่ง (กรมการค้าภายใน, 2559) บริเวณพื้นที่กรุงเทพฯ มีตลาดสดมากกว่า 1,000 แห่ง แต่เกินร้อยละ 60 ไม่ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดสดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) และไม่มีการควบคุมมาตรฐานทั้งด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอาหาร ด้วยเหตุนี้กรมการค้าภายในจึงเข้ามาควบคุมดูแลและส่งเสริมการปรับปรุงตลาดสดให้มีมาตรฐานด้านความสะอาดและความปลอดภัย ภายใต้โครงการ “ตลาดสดติดดาว” เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานความสะอาดและความปลอดภัยของตลาดสดทั่วประเทศ รวมทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค โดยเฉพาะการ

รับรองตลาดสดด้วยมาตรฐาน “ติดดาว” ทำให้ผู้บริโภคสามารถมั่นใจได้ว่าสินค้าที่ซื้อ มีคุณภาพ มาตรฐานและปลอดภัย ต่อการบริโภคอย่างแน่นอน (กรมการค้าภายใน, 2559) ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้บริโภค ในการเลือกซื้อผักและผลไม้ในตลาดสดติดดาว ช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในเรื่อง ความปลอดภัยและคุณภาพของผักและผลไม้ และทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการปรับปรุงมาตรฐานตลาดสด ให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภคได้

จากข้อมูลข้างต้น สามารถเห็นได้ว่าตลาดสดมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศและเป็นแหล่งรวม สินค้าที่มีคุณภาพและราคาถูก อย่างไรก็ตาม การขาดความเชื่อมั่นในความปลอดภัยและคุณภาพของผักและผลไม้ที่ขาย ในตลาดสดทำให้ผู้บริโภคหันไปเลือกซื้อสินค้าจากแหล่งอื่นแทน การปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยและความสะอาดของ ตลาดสดผ่านโครงการ “ตลาดสดติดดาว” เป็นการตอบสนองต่อปัญหานี้ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ในเรื่องความปลอดภัยและคุณภาพของสินค้าในตลาดสด การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้บริโภค เป็นการศึกษเพื่อตรวจสอบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้า และช่วยให้สามารถปรับปรุงมาตรฐานตลาดสดให้สอดคล้อง กับความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภคได้ อีกทั้งในด้านของประโยชน์ต่อเจ้าของกิจการตลาดสดได้ทราบถึงปัจจัย ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่เข้ามาเลือกซื้อสินค้าภายในตลาด ว่าต้องการสินค้าประเภทไหน เพื่อจะได้ พัฒนาด้านนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น และผู้บริโภคได้ซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้รับการรับรองมาตรฐานและมีราคาไม่ แพง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้และพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐาน ในตลาดสดติดดาว
2. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว
3. เพื่อแบ่งกลุ่มผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในเครื่องเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ณ ตลาดสดติดดาว ในเขต กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้วิธีการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กรณี ไม่ทราบจำนวน ประชากร โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 จากการคำนวณตามสูตรของ William G. Cochran (1953) จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 ตัวอย่าง แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันความผิดพลาด ในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 16 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้นกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสำรวจ 400 ตัวอย่าง ในการเลือกสถานที่ที่ต้องการสำรวจ ซึ่งทำการสุ่มเลือกจากตลาดสดติดดาว ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 20 แห่ง ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มเลือกแบบอย่างง่าย (Simple random) ทำการจับฉลากรายชื่อตลาดสดติดดาว ทั้งหมด 6 แห่งที่ต้องไปสำรวจ ได้แก่ 1.ตลาดบางขุนศรี 2.ตลาดสามย่าน 3.องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร 4.ตลาดฟู้ดวิลล่า 5.ตลาดยิ่งเจริญ และ 6.ตลาดธนบุรี การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนที่ 1 ข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกดังนี้ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด สถานภาพ การสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เช่น สัญลักษณ์ของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ที่ผู้บริโภครู้จักหรือเคยซื้อ ความเข้าใจในความหมายของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ทักษะคิดและความเชื่อมั่นผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้ในตลาดสด

ส่วนที่ 4 คำถามคัดกรองผู้บริโภค เพื่อแยกผู้บริโภคที่เคยเลือกซื้อและไม่เคยเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้ที่มีตรารับรอง หากผู้บริโภคไม่เคยเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐาน จะถือว่าจบการตอบแบบสอบถามเพียงเท่านี้

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการเลือกซื้อผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

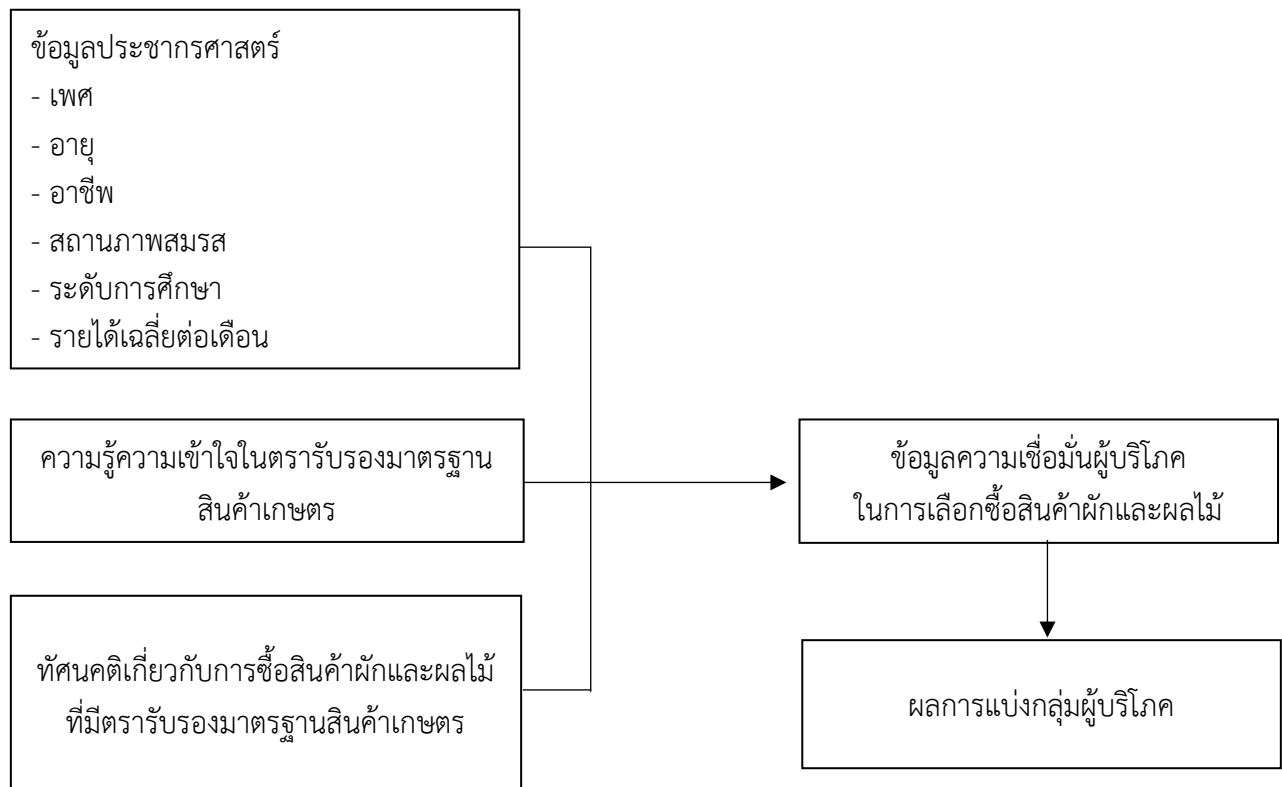
ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ไปยังตลาดสดติดดาว ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ณ ตลาดสดติดดาว จำนวน 400 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ.2567 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาข้อมูลจากบทความวิชาการ เอกสารเผยแพร่ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการศึกษาระดับความรู้และพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐาน ณ ตลาดสดติดดาว และข้อที่ 2 เป็นการศึกษาความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าสถิติซึ่งจะแสดงค่าออกมาในรูปของค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว โดยเทคนิคการวิเคราะห์กลุ่ม Cluster analysis ด้วยวิธี K-mean Cluster Analysis โดยจะทำการแบ่งกลุ่มจากค่าเฉลี่ย (Means) ใช้เกณฑ์ทัศนคติต่อความเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาวเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ เพื่อจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม ว่ามีความรู้ความเข้าใจในตรารับรองมาตรฐาน ทักษะคิดความเชื่อมั่น และพฤติกรรมการเลือกซื้อที่แตกต่างกันหรือไม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความรู้และพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกสินค้าผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐาน ในตลาดสดติดดาว

จากผลการศึกษาข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ซื้อสินค้าผักและผลไม้ในตลาดสดติดดาว พบว่าผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผักและผลไม้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 67) ช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 36.5 วุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 70 ส่วนใหญ่สถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 62 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนคิดเป็นร้อยละ 31.75 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 41.5 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค

รายละเอียด		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	116	29.00
	หญิง	268	67.00
	เพศทางเลือก	16	4.00
อายุ	ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี	14	3.5
	21 – 30 ปี	146	36.5
	31 – 40 ปี	64	16.0
	41 – 50 ปี	63	15.8
	51 – 60 ปี	45	11.3
	ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	68	17.0
วุฒิการศึกษาสูงสุด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	61	15.25
	ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	280	70
	ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป	59	14.75
สถานภาพสมรส	โสด	248	62
	สมรส	135	33.75
	หย่าร้าง	17	4.25
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	40	10
	ธุรกิจส่วนตัว	57	14.25
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	93	23.25
	พนักงานบริษัทเอกชน	127	31.75
	อื่น ๆ (เกษียณอายุ แม่บ้าน รับจ้าง และว่างงาน)	83	20.75
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 20,000	166	41.5
	20,001-40,000	146	36.5
	40,001-60,000	66	16.5
	60,001-80,000	9	2.2
	80,001 บาท ขึ้นไป	13	3.3

ที่มา: จากการสำรวจ

จากผลการศึกษาข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและพฤติกรรมเลือกซื้อพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ พบเห็นตรารับรองมาตรฐาน Q (ร้อยละ 59) รองลงมาคือตรารับรองมาตรฐาน Organic Thailand (ร้อยละ 41.8) และสามารถแยกประเภทเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ของตรารับรองมาตรฐาน Q (ร้อยละ 35.8) รองลงมาคือตรารับรองมาตรฐาน Organic Thailand (ร้อยละ 30.2) และผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกซื้อผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐาน ให้เหตุผลว่า มีความสนใจดูแลสุขภาพ (ร้อยละ 59.2) และ มีความปลอดภัยมากกว่าผักและผลไม้ทั่วไป (ร้อยละ 52.8) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ	
ประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร			
เครื่องหมาย Q	236	59	
Organic Thailand	167	41.8	
IFOAM	92	23	
USDA Organic	114	28.5	
JAS	66	16.5	
EU Organic	76	19	
ไม่เคยพบเครื่องหมายตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร	56	14	
ผู้บริโภคที่สามารถแยกประเภทของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรได้			
เครื่องหมาย Q	143	35.8	
Organic Thailand	121	30.2	
IFOAM	76	19	
USDA Organic	97	24.2	
JAS	60	15	
EU Organic	68	17	
ไม่เคยพบเครื่องหมายตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร	51	12.8	
การรู้จักตรารับรอง โดยสามารถตอบความหมายที่ถูกต้องได้			
เกษตรปลอดภัย	ถูก	291	72.8
	ผิด	109	27.3
เกษตรอินทรีย์	ถูก	280	70
	ผิด	120	30

ที่มา: จากการสำรวจ

จากผลการศึกษาข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อสินค้าผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เดินทางไปตลาดสดติดตัวเพื่อซื้อ ผัก (ร้อยละ 77.5) ผลไม้ (ร้อยละ 66.2) มีความถี่ในการซื้อผักและผลไม้ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 70) มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผักอยู่ที่ 51-100 บาท (ร้อยละ 34) ปริมาณในการซื้อผัก น้อยกว่า 1 กิโลกรัม (ร้อยละ 56) มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผลไม้อยู่ที่ 101-150 บาท (ร้อยละ 26.2) ปริมาณการซื้อผลไม้ 1-2 กิโลกรัม (ร้อยละ 34.8) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อสินค้าผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์การเดินทางไปซื้อสินค้าที่ตลาดสด		
ผักสด	310	77.5
ผลไม้สด	265	66.2
อาหารปรุงสำเร็จ	176	44
เนื้อสัตว์	298	74.5
เหตุผลที่เลือกซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร		
มีความสนใจและดูแลด้านสุขภาพ	237	59.2
กระแสและความนิยมในปัจจุบัน	165	41.2
มีความกังวลเกี่ยวกับสารเคมีตกค้าง	103	25.8
มีความปลอดภัยมากกว่าผักผลไม้ที่ไม่มีตรารับรองมาตรฐาน	211	52.8
สินค้าสด สะอาด ปลอดภัย	143	35.8
อยู่ใกล้แหล่งขาย	67	16.8
คนรู้จักแนะนำให้ทาน	56	14
เหตุผลที่ไม่เลือกซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร		
มีราคาที่แพงกว่าผักผลไม้แบบที่ไม่มีตรารับรองสินค้าเกษตร	77	19.2
ไม่มีความรู้ในด้านตรารับรองสินค้าเกษตร	81	20.2
ไม่มีความกังวลเกี่ยวกับสารพิษตกค้าง	17	4.2
ไม่เชื่อถือแหล่งเพาะปลูก	8	2
หาซื้อได้ยาก	84	21
ปลูกผักผลไม้รับประทานเอง	0	0
ความสนใจซื้อสินค้าเกษตรที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร		
สนใจ	316	79
ไม่สนใจ	84	21

ที่มา: จากการสำรวจ

2. ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ในตลาดสดติดตาม

ข้อมูลทัศนคติความเชื่อมั่นต่อตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรของผู้บริโภค พบว่า เมื่อซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรมารับประทานจะส่งผลดีต่อสุขภาพของมีค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D. = 0.93) รองลงมาเมื่อซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนที่น่าเชื่อถือ จะมีคุณภาพที่ดีและปลอดภัยอย่างแน่นอน มีค่าเฉลี่ย 3.88 (S.D. = 0.97) และบรรจุภัณฑ์สินค้ามีระบบตรวจสอบย้อนกลับ แสดงให้ผู้บริโภคเห็นที่มาของสินค้าตั้งแต่สถานที่ผลิตไปจนถึงการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 3.57 (S.D. = 1.07) ตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลทัศนคติความเชื่อมั่นต่อตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้

ทัศนคติความเชื่อมั่นต่อตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. เมื่อซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนที่น่าเชื่อถือ จะมีคุณภาพที่ดีและปลอดภัยอย่างแน่นอน	3.88	0.97	มาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลทัศนคติความเชื่อมั่นต่อตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้ (ต่อ)

ทัศนคติความเชื่อมั่นต่อตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2. เมื่อซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรมารับประทานจะส่งผลดีต่อสุขภาพ	4.00	0.93	มาก
3. บรรจุกฎสินค้ามีระบบตรวจสอบย้อนกลับ แสดงให้ผู้บริโภคเห็นที่มาของสินค้าตั้งแต่สถานที่ผลิตไปจนถึงการจัดจำหน่าย	3.57	1.07	มาก
รวม	3.82	0.99	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลทัศนคติความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อตลาดสดติดดาว พบว่า หากร้านค้าที่มีป้ายราคาและปริมาณแสดงให้ผู้ซื้อเห็นชัดเจน จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03 (S.D. = 0.81) รองลงมาภาพลักษณ์ของตลาดในด้านความสะอาดและความเป็นระเบียบ จะส่งผลต่อการเลือกใช้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.93 (S.D. = 0.85) ชื่อเสียงที่ดีของตลาดจะทำให้ท่านเชื่อในสินค้าที่ขายว่ามีคุณภาพและมาตรฐานที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.70 (S.D. = 0.86) และตลาดที่มีการส่งเสริมการขายสินค้าอย่างสม่ำเสมอ จะกระตุ้นให้ ผู้บริโภคเข้ามาเลือกซื้อสินค้าภายในตลาดเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.50 (S.D. = 0.93) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลทัศนคติต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อตลาดสดติดดาว

ทัศนคติต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อตลาดสดติดดาว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภาพลักษณ์ของตลาด ในด้านความสะอาดและความเป็นระเบียบ จะส่งผลต่อการเลือกใช้บริการ	3.93	0.85	มาก
2. ชื่อเสียงที่ดีของตลาดจะทำให้ท่านเชื่อในสินค้าที่ขายว่ามีคุณภาพและมาตรฐานที่ดี	3.70	0.86	มาก
3. สินค้าที่ขายในตลาดที่มีป้ายราคาและปริมาณแสดงให้ผู้ซื้อเห็นชัดเจน จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ	4.03	0.81	มาก
4. ตลาดที่มีการส่งเสริมการขายสินค้าอย่างสม่ำเสมอ กระตุ้นให้ผู้บริโภคเข้ามาเลือกซื้อสินค้าภายในตลาดเพิ่มขึ้น	3.50	0.93	มาก
รวม	3.79	0.86	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3. ผลการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว

ผลจากการวิเคราะห์การแบ่งกลุ่ม (Cluster Analysis) โดยใช้เกณฑ์ทัศนคติความเชื่อมั่นผู้บริโภคในตลาดสดติดดาว สามารถแบ่งกลุ่มผู้บริโภคได้ 2 กลุ่ม ซึ่งมีจำนวนของแต่ละกลุ่มที่เหมาะสม และสามารถอธิบายความแตกต่างได้ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ด้านประชากรศาสตร์ ความรู้ความเข้าใจในตรารับรองมาตรฐาน ทัศนคติความเชื่อมั่น และพฤติกรรม ผลการศึกษาสามารถอธิบายลักษณะของแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาตามลักษณะประชากร พบว่า ผู้บริโภคกลุ่มที่ 1 จำนวน 239 คนคือ กลุ่มเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาวมาก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี วุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีหรือเทียบเท่า สถานภาพโสด ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 31,510.18 บาท และผู้บริโภคกลุ่มที่ 2 จำนวน 161 คน คือ กลุ่มเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาวน้อย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21 – 30 ปี วุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีหรือเทียบเท่า สถานภาพโสด ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 29,889.86 บาท ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการแบ่งกลุ่มลักษณะทั่วไปของผู้บริโภคในตลาดสดติดดาว

ปัจจัย	กลุ่ม (จำนวนสมาชิกในกลุ่ม)		
	1 (239)	2 (161)	ระดับนัยสำคัญ
เพศ			0.865
ชาย	60 (ร้อยละ 25.1)	56 (ร้อยละ 34.8)	
หญิง	171 (ร้อยละ 71.5)	97 (ร้อยละ 60.2)	
เพศทางเลือก	8 (ร้อยละ 3.3)	8 (ร้อยละ 5.0)	
อายุ			0.609
ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี	5 (ร้อยละ 2.1)	9 (ร้อยละ 5.6)	
21 – 30 ปี	94 (ร้อยละ 39.3)	52 (ร้อยละ 32.3)	
31 – 40 ปี	41 (ร้อยละ 17.2)	23 (ร้อยละ 14.3)	
41 – 50 ปี	33 (ร้อยละ 13.8)	30 (ร้อยละ 18.60)	
51 – 60 ปี	29 (ร้อยละ 12.1)	16 (ร้อยละ 9.9)	
ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	37 (ร้อยละ 15.5)	31 (ร้อยละ 19.3)	
วุฒิการศึกษาสูงสุด			0.452
ต่ำกว่าปริญญาตรี	31 (ร้อยละ 13.0)	30 (ร้อยละ 18.6)	
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	168 (ร้อยละ 70.3)	112 (ร้อยละ 69.6)	
ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป	40 (ร้อยละ 16.7)	19 (ร้อยละ 11.8)	
สถานภาพสมรส			0.494
โสด	154 (ร้อยละ 64.4)	94 (ร้อยละ 58.4)	
สมรส	74 (ร้อยละ 31.0)	61 (ร้อยละ 37.9)	
หย่าร้าง	11 (ร้อยละ 4.6)	6 (ร้อยละ 3.70)	
อาชีพ			0.025*
นักเรียน/นักศึกษา	22 (ร้อยละ 9.2)	18 (ร้อยละ 11.2)	
ธุรกิจส่วนตัว	33 (ร้อยละ 13.8)	24 (ร้อยละ 14.9)	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	58 (ร้อยละ 24.3)	35 (ร้อยละ 21.7)	
พนักงานบริษัทเอกชน	78 (ร้อยละ 32.6)	49 (ร้อยละ 30.4)	
อื่น ๆ (เกษียณอายุ แม่บ้าน รับจ้าง และว่างงาน)	48 (ร้อยละ 20.1)	35 (ร้อยละ 21.7)	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	31,510.18	29,889.86	0.055

หมายเหตุ: สถิติทดสอบ Chi – Square Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการศึกษาตามตามความรู้และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร พบว่า ผู้บริโภคกลุ่มที่ 1 มีความเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาวมากกว่า และมีกำลังซื้อ มีทัศนคติต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค มีประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร สามารถแยกประเภทของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรได้ รู้จักตรารับรอง โดยสามารถตอบความหมายที่ถูกต้องได้ และมีทัศนคติต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้สูงกว่ากลุ่มที่ 2 โดยทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างด้านประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ผู้บริโภคที่สามารถแยกประเภทของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรได้ การรู้จักตรารับรอง โดยสามารถตอบความหมายที่ถูกต้องได้ และทัศนคติต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้ของค่าเฉลี่ยของทัศนคติความเชื่อมั่นผู้บริโภคในตลาดสดติดดาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคตามความรู้และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

ปัจจัย	กลุ่ม (จำนวนสมาชิกในกลุ่ม)		
	1 (239)	2 (161)	ระดับนัยสำคัญ
ประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร	เครื่องหมาย Q (ร้อยละ 75.3) Organic Thailand (ร้อยละ 37.7) IFOAM (ร้อยละ 62.8) USDA Organic (ร้อยละ 87.9) JAS (ร้อยละ 72.8) EU Organic (ร้อยละ 80.8) ไม่เคยพบเครื่องหมายตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (ร้อยละ 15.5)	เครื่องหมาย Q (ร้อยละ 82.6) Organic Thailand (ร้อยละ 21.1) IFOAM (ร้อยละ 41.6) USDA Organic (ร้อยละ 87.0) JAS (ร้อยละ 47.2) EU Organic (ร้อยละ 54.0) ไม่เคยพบเครื่องหมายตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (ร้อยละ 11.8)	<0.001**
ผู้บริโภคที่สามารถแยกประเภทของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรได้	เครื่องหมาย Q (ร้อยละ 79.5) Organic Thailand (ร้อยละ 85.4) IFOAM (ร้อยละ 44.4) USDA Organic (ร้อยละ 70.3) JAS (ร้อยละ 74.5) EU Organic (ร้อยละ 41.8) ไม่เคยพบเครื่องหมายตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (ร้อยละ 5.0)	เครื่องหมาย Q (ร้อยละ 57.1) Organic Thailand (ร้อยละ 61.5) IFOAM (ร้อยละ 23.6) USDA Organic (ร้อยละ 52.2) JAS (ร้อยละ 49.1) EU Organic (ร้อยละ 20.5) ไม่เคยพบเครื่องหมายตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (ร้อยละ 24.2)	<0.001**
การรู้จักตรารับรอง โดยสามารถตอบความหมายที่ถูกต้องได้	เกษตรปลอดภัย (ร้อยละ 75.3) เกษตรอินทรีย์ (ร้อยละ 70.3)	เกษตรปลอดภัย (ร้อยละ 57.1) เกษตรอินทรีย์ (ร้อยละ 62.7)	<0.001**
ทัศนคติต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักผลไม้	มากที่สุด (ร้อยละ 46.9) มาก (ร้อยละ 52.3) ปานกลาง (ร้อยละ 0.8)	มาก (ร้อยละ 21.1) ปานกลาง (ร้อยละ 72.7) น้อย (ร้อยละ 5.6) น้อยที่สุด (ร้อยละ 0.6)	<0.001**

หมายเหตุ: สถิติทดสอบ Chi – Square Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการศึกษาตามพฤติกรรม พบว่า ผู้บริโภคกลุ่มที่ 1 มีความถี่ในการซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ปริมาณการซื้อผักที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร น้อยกว่า 1 กิโลกรัม และค่าใช้จ่ายในการซื้อผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร 51-100 บาท และผู้บริโภคกลุ่มที่ 2 มีความถี่ในการซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ปริมาณการซื้อผักที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร น้อยกว่า 1 กิโลกรัม และค่าใช้จ่ายในการซื้อผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร 51-100 บาท ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการแบ่งกลุ่มจากพฤติกรรมของผู้บริโภคในตลาดสดติดดาว

ปัจจัย	กลุ่ม (จำนวนสมาชิกในกลุ่ม)		
	1 (239)	2 (161)	ระดับนัยสำคัญ
ความถี่ในการซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร			0.746
1-3 ครั้งต่อสัปดาห์	161 (ร้อยละ 67.4)	119 (ร้อยละ 73.9)	
4-6 ครั้งต่อสัปดาห์	68 (ร้อยละ 28.5)	32 (ร้อยละ 19.9)	
มากกว่า 6 ครั้งต่อสัปดาห์	10 (ร้อยละ 4.)	10 (ร้อยละ 6.2)	
ปริมาณการซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร			0.753
น้อยกว่า 1 กิโลกรัม	130 (ร้อยละ 54.4)	94 (ร้อยละ 58.4)	
1-2 กิโลกรัม	87 (ร้อยละ 36.4)	51 (ร้อยละ 31.7)	
3-5 กิโลกรัม	13 (ร้อยละ 5.4)	14 (ร้อยละ 8.7)	
มากกว่า 5 กิโลกรัมขึ้นไป	9 (ร้อยละ 3.8)	2 (ร้อยละ 1.2)	
ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร			0.868
1-50 บาท	40 (ร้อยละ 16.7)	28 (ร้อยละ 17.4)	
51-100 บาท	75 (ร้อยละ 31.4)	61 (ร้อยละ 37.9)	
101-150 บาท	56 (ร้อยละ 23.4)	37 (ร้อยละ 23.0)	
151-200 บาท	50 (ร้อยละ 20.9)	26 (ร้อยละ 16.1)	
ตั้งแต่กว่า 201 บาทขึ้นไป	18 (ร้อยละ 7.5)	9 (ร้อยละ 5.6)	

หมายเหตุ: สถิติทดสอบ Chi – Square Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ที่มา: จากการสำรวจ

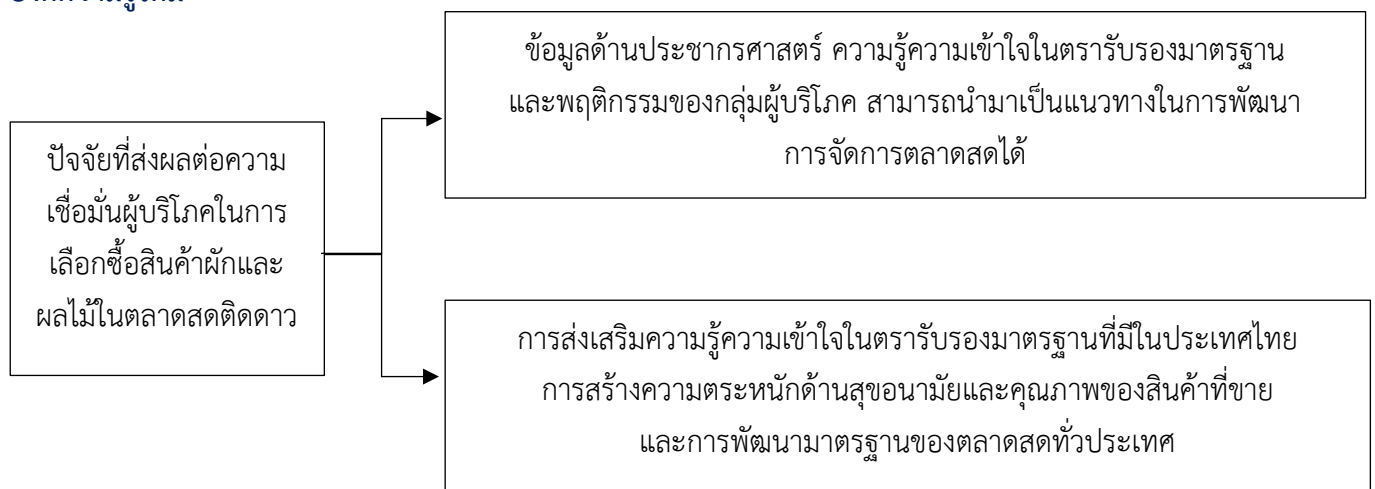
อภิปรายผล

ระดับความรู้และพฤติกรรม การเลือกสินค้าผักและผลไม้ของผู้บริโภคในตลาดสดติดดาว พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ รู้จักและเข้าใจในความหมายของตรารับรองที่ได้รับการส่งเสริมโดยภาครัฐ ได้แก่ เครื่องหมาย Q และ Organic Thailand มากกว่าตรารับรองของประเทศอื่น ๆ และสามารถแยกแยะความหมายของเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ได้ เกินร้อยละ 70 สินค้าเกษตรที่ผู้บริโภคเลือกซื้อมากที่สุดได้แก่ ผัก เนื้อสัตว์ และผลไม้ ตามลำดับ ความถี่ในการซื้อผักและผลไม้ในตลาดสดติดดาว คือ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และเลือกซื้อผักและผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานโดยให้เหตุผลว่ามีความสนใจดูแลด้านสุขภาพ และเชื่อว่ามีความปลอดภัยมากกว่าผักและผลไม้ทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี กุลชัย และ พิรัชย์ กุลชัย (2549) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม ทศนคติ และปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคผักอินทรีย์ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคผักอินทรีย์ส่วนใหญ่จะเลือกซื้อจากตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่แสดงบนบรรจุภัณฑ์ และให้เหตุผลที่เลือกซื้อ เพราะมีความปลอดภัยจากสารเคมีมากที่สุด และทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคผักอินทรีย์มากที่สุดได้แก่ การดูแลสุขภาพ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างอาชีพ ระดับรายได้ ระดับการศึกษา รายจ่ายครัวเรือนที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการบริโภคผักอินทรีย์ที่แตกต่างกัน

ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว พบว่า ปัจจัยด้านความรู้และความเข้าใจ ในตรารับรองมาตรฐานแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของผู้บริโภคมากกว่าปัจจัยด้านลักษณะประชากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ผู้บริโภคมีความรู้และเข้าใจในความหมายของตรารับรองมาตรฐาน จะทำให้เกิดทัศนคติความเชื่อมั่นที่ดีตราบันั้น ๆ และผู้บริโภครับรู้ถึงความปลอดภัยและคุณภาพของสินค้าที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชวาลย์ เผ่าเพ็ง และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องการรับรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคผักสดต่อตราระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) พบว่า ผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน PGS จะมีการรับรู้ และเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง มีความเชื่อมั่นต่อตรารับรอง PGS มากกว่าผู้ที่ไม่เคยซื้อ

ผลการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ ในตลาดสดติดดาว พบว่า สามารถแบ่งกลุ่มผู้บริโภคได้ 2 กลุ่ม เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้ว พบว่า ในด้านพฤติกรรมมีความคล้ายคลึงกัน โดยผู้บริโภคกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 มีความถี่ในการซื้อผักและผลไม้ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ มีปริมาณการซื้อผักน้อยกว่า 1 กิโลกรัม มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผลไม้ 51- 100 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาพร สาโรวาท (2558) ศึกษาการแบ่งกลุ่มผู้ซื้อผักเกษตรอินทรีย์โดยใช้ปัจจัยระดับการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อ พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะเลือกสินค้าที่มีตรารับรองมาตรฐาน USDA Organic เพราะคำนึงถึงความปลอดภัยในสุขภาพของตนเอง มีความถี่ในการซื้อ 1-3 ครั้งต่อเดือน มีค่าใช้จ่าย 101-200 บาทต่อครั้ง สามารถแบ่งกลุ่มผู้บริโภคเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่เน้นการส่งเสริมจะเลือกซื้อโดยจะพิจารณาจากการที่มีตรารับรองมาตรฐาน บ้ายราคามีความชัดเจน และมีปริมาณที่เหมาะสม กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เน้นด้านผลิตภัณฑ์ จะเลือกซื้อโดยพิจารณาจากวันหมดอายุของผักเป็นอันดับแรก ราคามีความเหมาะสมกับปริมาณ เน้นความสะดวกในการซื้อสามารถสั่งทางออนไลน์ได้ และกลุ่มที่ 3 กลุ่มทั่วไป จะเลือกซื้อหากมีราคาแสดงชัดเจน และเหมาะสมกับปริมาณ สามารถเลือกซื้อผักอินทรีย์ได้ทุกสถานที่ที่มีการจำหน่าย แต่เมื่อพิจารณาในด้านของความรู้ความเข้าใจ ตรารับรองมาตรฐานจะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยกลุ่ม 1 จะมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์พบเห็น ตรารับรองมาตรฐานมากกว่ากลุ่มที่ 2 และสามารถแยกแยะประเภทของตรารับรองต่าง ๆ ว่าเป็นเกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์ได้ถูกต้องกว่ากลุ่มที่ 2 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชาดิ แสงคำเฉลียง และ เพียรศักดิ์ ภักดี (2559) ที่ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้และความรู้เกี่ยวกับตรารับรองสินค้าเกษตรที่มีผลต่อการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มผู้ที่บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นประจำจะมีความรู้ความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ แต่ผู้บริโภคมากกว่าร้อยละ 55 ไม่สามารถแยกตรารับรองเกษตรอินทรีย์กับเกษตรปลอดภัยได้ ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ดีต่อตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ หากผู้บริโภคมีความรู้ที่ถูกต้องและเข้าใจในตรารับรองแบบต่าง ๆ จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตรารับรองมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ แสงเลิศไสว (2560) ที่ศึกษาทัศนคติและความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าข้าวบรรจุถุงที่ได้รับการรับรองการค้าที่เป็นธรรมในรูปแบบเฉพาะของประเทศไทย ภายใต้ตรารับรอง “Fairtrade Thailand” พบว่า ในการตัดสินใจซื้อข้าวหอมมะลิบรรจุถุงผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญกับตรารับรองมาตรฐานมากนัก เพราะผู้บริโภคยังไม่มี ความเข้าใจในตรารับรองมาตรฐาน เมื่อมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในตรารับรองมาตรฐาน ทำให้ผู้บริโภคทราบความแตกต่างของ ตรา Organic Thailand และตรารับรองมาตรฐานการผลิตที่ดี “Q” พบว่า ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายข้าวหอมมะลิบรรจุถุงที่มีตรา Organic Thailand เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 12 เป็นร้อยละ 22

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

ผู้บริโภคกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาวมากกว่า มีกำลังซื้อ มีประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร และมีความรู้ความเข้าใจที่ต่อตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มที่ 1 นี้ ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาตลาดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริโภคยังคงมีความเชื่อมั่นและดึงดูดให้ผู้บริโภครายอื่นเข้ามาจับจ่ายใช้สอยในตลาด เพิ่มจุดขายสินค้าเกษตรที่มีตรารับรองมาตรฐานให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกที่หลากหลายมากกว่าเดิม

ผู้บริโภคกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาวน้อยมีประสบการณ์ และความรู้ความเข้าใจต่อตรารับรองมาตรฐานน้อยกว่า การเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มที่ 2 นี้ ควรมีการจัดสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับตรารับรองมาตรฐาน ให้ผู้บริโภคกลุ่มนี้เกิดความตระหนักในความปลอดภัยของสินค้าที่ได้รับการรับรอง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความรู้ พฤติกรรม และความเชื่อมั่นของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐาน Q มากที่สุด รองลงมาคือ Organic Thailand โดยมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการเลือกซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เพราะ มีความสนใจดูแลด้านสุขภาพและมีความปลอดภัย ส่วนผู้บริโภคที่ไม่เคยเลือกซื้อให้เหตุผลว่า หาซื้อได้ยากและไม่มีความรู้ในด้านตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร และผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อสินค้าที่ขายในตลาดหากร้านค้ามีป้ายราคาและปริมาณแสดงให้ผู้ซื้อเห็นชัดเจน และเชื่อว่าเมื่อซื้อผักผลไม้ที่มีตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรมารับประทานจะส่งผลดีต่อสุขภาพและภาพลักษณ์ของตลาด ในด้านความสะอาดและความเป็นระเบียบ จะส่งผลให้ผู้บริโภคเข้ามาจับจ่ายในตลาดมากขึ้น

ผลการแบ่งกลุ่มผู้บริโภค พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค กลุ่มที่ 1 มีจำนวน 239 ราย กลุ่มที่มีความเชื่อมั่นมากส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 31,510.18 บาท ด้านพฤติกรรมมีความถี่ในการซื้อผักผลไม้ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ปริมาณการซื้อผักน้อยกว่า 1 กิโลกรัม และค่าใช้จ่ายในการซื้อผลไม้ 51-100 บาท ซึ่งกลุ่ม 1 มีประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร สามารถแยกประเภทของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรได้ สามารถตอบความหมายที่ถูกต้องของตรารับรองได้ และมีทัศนคติต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อตลาดและการเลือกซื้อผักผลไม้ในระดับมากถึงมากที่สุด และกลุ่มที่ 2 จำนวน 161 ราย กลุ่มที่มีความเชื่อมั่นน้อย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21 – 30 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 29,889.86 บาท ด้านพฤติกรรมมีความถี่ในการซื้อผักผลไม้ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ปริมาณการซื้อผักน้อยกว่า 1 กิโลกรัม และค่าใช้จ่ายในการซื้อผลไม้ 51-100 บาท ซึ่งกลุ่ม 2 มีประสบการณ์พบเห็นตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรน้อยกว่ากลุ่มที่ 1 ทุกเรื่องหมาย ยกเว้นเรื่องหมาย Q ที่มีการพบเห็นมากกว่า และสามารถแยกประเภทของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรได้น้อยกว่ากลุ่ม 1 ในทุกเรื่องหมาย สามารถตอบความหมายที่ถูกต้องตรารับรองได้น้อยกว่ากลุ่ม 1 ในทุกเรื่องหมาย และมีทัศนคติต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อตลาดและการเลือกซื้อผักและผลไม้ในระดับปานกลางถึงน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากการวิเคราะห์การแบ่งกลุ่มผู้บริโภคตามทัศนคติต่อความเชื่อมั่นในการเลือกซื้อสินค้าผักและผลไม้ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาวมาก ควรสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมการรับรู้ในตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพิ่มเติม เน้นการโฆษณาและโปรโมชันที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า เพื่อรักษาความเชื่อมั่นและสนับสนุนการซื้อของกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาวน้อย ควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในตลาดสดติดดาว เช่น การจัดกิจกรรม

ให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การจัดโปรโมชั่นเพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคทดลองสินค้า รวมถึงการสื่อสารคุณค่าและคุณภาพของสินค้าผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปการศึกษานี้เป็นเพียงการศึกษาภายในตลาดสดติดดาว ซึ่งเป็นความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในแหล่งจำหน่ายอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ซูเปอร์มาร์เก็ต และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยการแบ่งกลุ่มผู้ซื้อตามพฤติกรรมในการซื้อสินค้าเพิ่มเติม เช่น กลุ่มที่มีการซื้อเป็นประจำ ชี้อ่าน ๆ ครั้ง และกลุ่มที่ไม่มีการซื้อเลยเพื่อแบ่งกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น หรือแบ่งตามกำลังการซื้อสินค้าเช่น ราคาสินค้าในการซื้อ ต่อครั้ง วัตถุประสงค์ในการเลือกซื้อ เช่น คุณภาพ ราคา แหล่งที่มี และตราสินค้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน. (2559). ตลาดสดวิถีไทย: เพื่อก้าวใหม่ที่มั่นคง กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. สืบค้น 3 มกราคม 2566. จาก <https://www.dit.go.th/Content.aspx?m=101&c=2317>.
- กัลยาณี กุลชัย และ พิศัย กุลชัย. (2549). พฤติกรรม ทักษะคิด และปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคผักอินทรีย์ในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 44 สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร สาขามนุษยศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 44 (น. 347-354). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชัชวาลย์ เผ่าเพ็ง, พเยาว์ ผ่องสุข และ สุลัดดา พงษ์อุธา. (2564). การรับรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคผักสดต่อตราะบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 39(1), 74-81.
- ทิพาพร สาโรวาท. (2558). การแบ่งกลุ่มผู้ซื้อผักเกษตรอินทรีย์ โดยใช้ปัจจัยระดับการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อ. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้า).
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). กทม.ให้ 50 เขต ตรวจตลาด รายงานผลภายใน 5 มี.ค. ไทยรัฐ. สืบค้น 3 มกราคม 2566. จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1211462>.
- ปรีชาติ แสงคำเฉลียง และ เพียรศักดิ์ ภักดี. (2559). อิทธิพลของการรับรู้และความรู้เกี่ยวกับตรารับรองสินค้าเกษตรที่มีผลต่อการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดขอนแก่น. *Khon Kaen Agriculture Journal*, 44(2), 247-256.
- สันติ แสงเลิศไสว. (2560). โครงการทัศนคติและความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าข้าวบรรจุถุง ที่ได้รับการรับรองการค้าที่เป็นธรรมในรูปแบบเฉพาะของประเทศไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). เปิดผลศึกษาพฤติกรรมบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ เน้นรุกตลาดให้เข้าถึงง่ายเพิ่มสัดส่วนผู้บริโภคในประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 9 จังหวัดสงขลา). สืบค้น 3 มกราคม 2566. จาก <https://shorturl.asia/rKYDm>.

The Relationship between Administrators' Leadership and Teacher' Competencies in the School under Chaiphum Primary Educational Service Area Office 2

Nuttaprarit Kotewongthong^{1*} and Niyada Piampuechana²

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Northeastern University, Thailand

² Assistant Professor, Lecturer, Department of Educational Administration, Northeastern University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nuttaprarit2535@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to study (1) administrators' leadership, (2) teachers' competency in schools, and (3) the relationship between administrators' leadership and teachers' competency in schools under the Office of Chaiphum Primary Educational Service Area 2. The research method was correlational research. The sample group used in this research was school administrators and teachers under the Office of Chaiphum Primary Educational Service Area 2, with the total number of 335 people. The sample size was determined using Taro Yamane formula and stratified random sampling method. The instrument used was a 5-level rating scale questionnaire with content validity at 0.67-1 and reliability of questionnaire on administrators' leadership, core competency of teachers in schools and functional competency of teachers in schools = 0.981, 0.982, and 0.981, respectively. The statistics used to analyze data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The research results were found that: 1) The administrators' leadership was rated at a high level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest level of practice was the aspect of teaching and learning support using digital technology. 2) Teachers' competency in schools consisted of (1) core competency of teachers in schools, in overall, was rated at a high level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest level of practice was classroom management, (2) teachers' competency in schools, in overall, was rated at a high level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest level of practice was building relationship and cooperation with community for learning management. 3) The relationship between administrators' leadership and teachers' competency in schools, in overall, was found that it was rated at a very high level of positive relationship, with statistical significance at .01 level.

Keywords: Leadership of Administrators, Teacher Competence, Teachers in Educational Institutions

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ณัฐพรฤทธิ์ โคตรวงทอง^{1*} และ นิยดา เปี่ยมพิชนะ²

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nuttaprorit2535@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (2) สมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นระเบียบวิธีการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 กำหนดขนาดโดยใช้สูตร Taro Yamane สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวนทั้งสิ้น 335 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหาร สมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษา และสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา เท่ากับ 0.981 0.982 0.981 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) สมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) สมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน (2) สมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหาร, สมรรถนะของครู, ครูผู้สอนในสถานศึกษา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งเกิดจากสติปัญญาของมนุษย์ทำให้บริบทของการจัดการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นวิถีใหม่ของโลกปัจจุบันที่มีนวัตกรรมเกิดขึ้นมากมายที่เป็นโลกของดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ผู้นำที่จะต้องมีความรู้ความสามารถนำพาองค์กรให้ดำรงอยู่และแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยต้องมีภาวะผู้นำซึ่งเป็นความสามารถด้านอิทธิพลต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายโดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ทั้งการมีอิทธิพลต่อผู้อื่นและการมีปฏิสัมพันธ์โดยการถ่ายทอดแนวคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุผลสำเร็จตามการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลต้องมีการจัดหาสื่อซอฟต์แวร์หรือเครื่องมือแท็บเล็ต คอมพิวเตอร์แบบพกพาที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้การแสวงหาความรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนสื่อการเรียนการสอนที่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบนี้จะเกิดได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสนับสนุนและส่งเสริมดำเนินการเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนวิธีสอนซึ่งจะเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ อีกมากมายในสถานศึกษาปัจจุบันนี้การจัดการเรียนรู้สามารถแสวงหาองค์ความรู้ได้บนสื่อการเรียนทางอินเทอร์เน็ตแบบไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่สื่อที่นำมาใช้ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ (จิณณวัตร ปะโคทัง, 2561) ผู้นำ คือ ผู้ที่เป็นหลักสำคัญให้กับ

องค์การมีความรู้ในเรื่องงานขององค์การเป็นอย่างดีสามารถให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานได้มีความรับผิดชอบต่อประสิทธิผลขององค์การอุทิศตนและมุ่งมั่นเพื่ออนาคตและความสำเร็จในอนาคตขององค์การได้รับความเชื่อถือและเชื่อฟังจากเพื่อนร่วมงานในการจัดกิจกรรมและการสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มหรือในองค์การ เติบโตรับฟังและพูดคุยกับเสียงเรียกร้องที่สร้างสรรค์ให้เป็นที่ยอมรับทั้งองค์การ มีจิตใจเปิดกว้างและมีวิสัยทัศน์ แสวงหาโอกาส นวัตกรรมและความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องมีความเต็มใจทำงานในสภาพแวดล้อมที่ยืดหยุ่นและสภาพแวดล้อมที่ขาดลำดับสายงานบริหารโดยปล่อยให้ผู้อื่นเล่นบทบาทผู้นำได้ ส่วนภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของผู้นำกับผู้ตามโดยการโน้มน้าวใจการสร้างค่านิยมและความเชื่อให้คล้อยตามและปฏิบัติงานให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในองค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (กันตชาติ กุดนอก, 2565)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะเป็นภาวะผู้นำยุคดิจิทัลซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ภาวะผู้นำของผู้บริหารได้ยึดกรอบแนวคิดและทฤษฎีของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลเป็นหลักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ดังที่ผลการเปรียบเทียบจากรายงานผลการดำเนินงานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขึ้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขึ้นพื้นฐาน (O-NET) จะต้องได้รับการพัฒนาทุกกลุ่มสาระ ปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 40.19ระดับเขตพื้นที่ร้อยละ 36.25กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 50.38 ระดับเขตพื้นที่ร้อยละ 46.31 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 39.22 ระดับเขตพื้นที่ร้อยละ 32.15 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 36.83 ระดับเขตพื้นที่ร้อยละ 33.83 และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 34.31 ระดับเขตพื้นที่ร้อยละ 32.69 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2566) จากสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเกิดสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานเพื่อขับเคลื่อนให้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขึ้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ดังที่ รายงานผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2565 สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินงาน อาทิ กลยุทธ์ที่ 1การพัฒนากระบวนการจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ1) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์การ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) เพิ่มประสิทธิภาพ ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาและหน่วยงานใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา 3) พัฒนาระบบนิเทศ ติดตามการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 4) พัฒนาศักยภาพผู้บริหารครูและบุคลากรในสังกัดอย่างมีคุณภาพด้วยรูปแบบที่หลากหลาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2566) ดังนั้นภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะเข้าไปช่วยให้ครูมีสมรรถนะและสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จและมีผลงานได้ตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่า

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลผู้บริหารกับสมรรถนะของครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษาอันจะส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 262 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 232 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 1,828 คน รวมทั้งสิ้น 2,060 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครูผู้สอน จำนวน 297คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 335คน จากสถานศึกษา 79แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) วุฒิ การศึกษา 3.) ตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งกำหนดคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553)

- 5 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับมาก
- 3 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับน้อย
- 1 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งกำหนดคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553)

- 5 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีสมรรถนะของครูผู้สอนระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีสมรรถนะของครูผู้สอนระดับมาก
- 3 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีสมรรถนะของครูผู้สอนระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีสมรรถนะของครูผู้สอนระดับน้อย
- 1 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีสมรรถนะของครูผู้สอนระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนโดย ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.2.1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษากับสมรรถนะของครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ ดำเนินการ

2.2.2 ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดที่กำหนด วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

2.2.3 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นขอคำแนะนำ และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามจาก ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2.2.4 นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาหาความตรงเชิงเนื้อหาและค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าดัชนี (Index of item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ให้ 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

ให้ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

ให้ -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

เกณฑ์การพิจารณาข้อความ พิจารณาจากข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่น้อยกว่า 0.50 (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552) ผลของค่าความตรงเชิงเนื้อหาหาค่าเท่ากับ 0.67 – 1 และต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ (Try Out) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คือ โรงเรียนภูมิวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เกณฑ์ คือ ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปแสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแสดง

2.2.5 นำผลที่ได้มาพิจารณาและปรับปรุง ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัย

2.2.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือหนังสือจากคณะ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อแจ้งให้ทราบถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัย

3.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และกำหนดวันรับคืนแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Google Form สร้างแบบสอบถามออนไลน์ส่งถึงกลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 335 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 335 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการคำนวณค่าทางสถิติดังกล่าว โดยอาศัยการคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553)

4.51 - 5.00 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

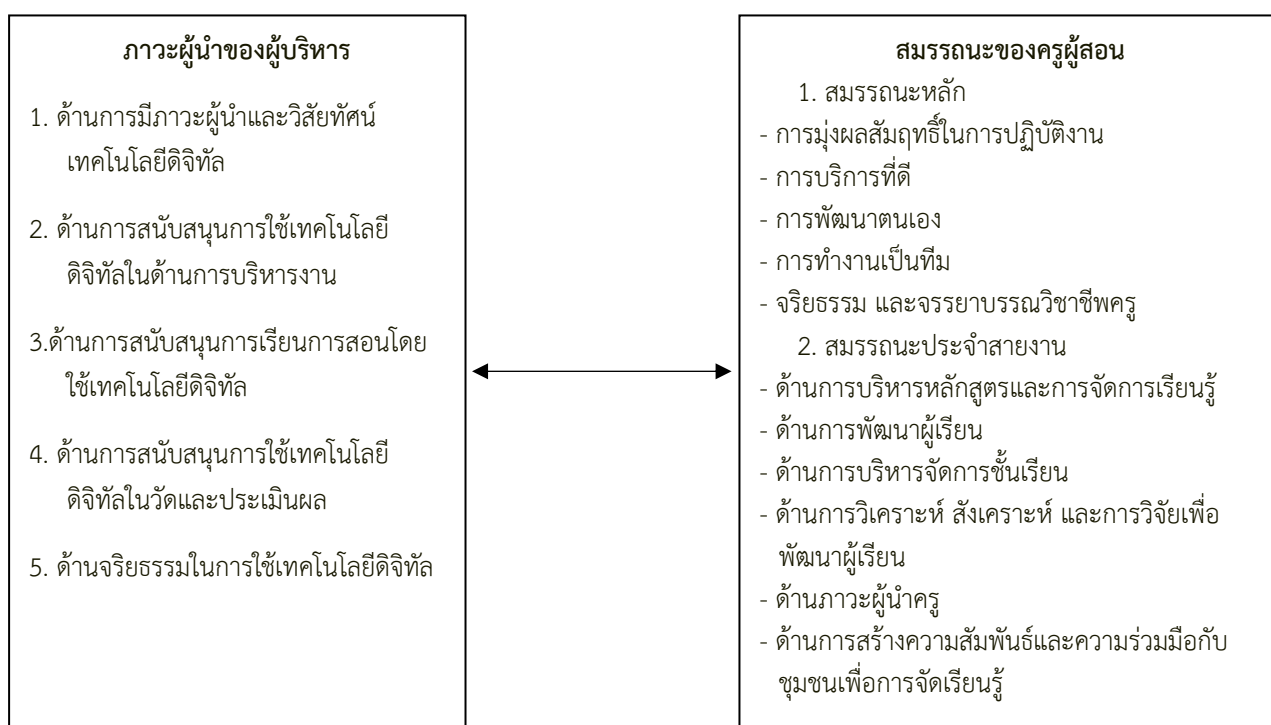
4.3 วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูผู้สอน ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และการ

แปลผลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson' product moment correlation: coefficient) ในรูปความเรียงซึ่งผู้วิจัยได้ทำการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามเกณฑ์ (สมถวิล วิจิตรวรรณ และคณะ, 2556) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.80 ถึง 1.00	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.60 ถึง 0.79	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.40 ถึง 0.59	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.20 ถึง 0.39	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 ถึง 0.19	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันต่ำ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า บว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.39) ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.38)

2. สมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2

สมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วย สมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษา และสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา ดังนี้

2.1 สมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.44) และด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.59) ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.38)

2.2 สมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.44) และด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.59) ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.38)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวแปร	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
X1	0.944**	0.687**	0.510**	0.652**	0.800**
X2	0.541**	0.515**	0.915**	0.786**	0.622**
X3	0.556**	0.534**	0.560**	0.943**	0.832**
X4	0.946**	0.563**	0.539**	0.685**	0.870**
X5	0.556**	0.803**	0.530**	0.724**	0.728**
X	0.806**	0.728**	0.707**	0.887**	0.894**

หมายเหตุ: **แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะครู ในภาพรวมและรายด้าน

ตัวแปร	A1	A2	A3	A4	A5	A6	D	ระดับความสัมพันธ์
X1	0.874**	0.450**	0.593**	0.639**	0.663**	0.558**	0.801**	สูง
X2	0.628**	0.471**	0.859**	0.782**	0.683**	0.556**	0.814**	สูงมาก
X3	0.601**	0.458**	0.638**	0.938**	0.920**	0.929**	0.886**	สูงมาก
X4	0.824**	0.457**	0.629**	0.678**	0.740**	0.640**	0.829**	สูงมาก
X5	0.822**	0.547**	0.600**	0.714**	0.732**	0.618**	0.816**	สูงมาก
X	0.869**	0.558**	0.769**	0.878**	0.875**	0.775**	0.966**	สูงมาก

หมายเหตุ: **แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 และ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.966 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารในแต่ละด้านกับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (X3) กับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.886 รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผล (X4) กับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.829 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ ด้านภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล (X1) กับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.801 มีความสอดคล้องกับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล และมีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผันอย่างลึกซึ้ง จึงได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และ มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งมีการสร้างบรรยากาศการทำงานแบบดิจิทัลที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้เป็นดิจิทัล สร้างระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษา สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูผู้สอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอันจะส่งผลต่อครูให้สามารถปฏิบัติงานและปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ครูมีการพัฒนาความสามารถไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขญา โกลลวานิช และ สิทธิชัย สอนสุภี (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2567) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Domeny, J. V. (2017) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลและการประยุกต์ใช้ดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารและการใช้ระบบดิจิทัลของครู ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่มากกว่าสามารถบูรณาการเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ส่งผลให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสนับสนุนนวัตกรรมในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับหนึ่ง และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชัดเจน อาทิ มีการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการเข้าถึง และเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล จนสามารถนำมาบูรณาการ และประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง อีกทั้งมีการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้กับผู้เรียน จนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ หากผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนครูผู้สอนให้มีสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงานเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2567) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร ประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน

ด้านการบริหารงาน ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วยสมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษาและสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา ดังนี้

1) สมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ มีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีคุณภาพ ครูมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อ่อนน้อมถ่อมตน มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประพฤติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อให้ครูมีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพเป็นไปตามเกณฑ์หรือสูงกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสพงษ์ เก่งฉลาด และ สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี (2566) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะหลักของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการทำงานเป็นทีมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ให้ดีขึ้น โดยอาศัยการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษา และสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดการเรียน และพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

2) สมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีสมรรถนะประจำสายงานเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพหรือสูงกว่า จนสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นียดา เปี่ยมพิชนะ (2567) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูผู้สอนให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ รวมถึงภาครัฐและเอกชน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์หรือสูงขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.966 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนให้ครูผู้สอนเกิดสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิชาชีพ เป็นไปตามเกณฑ์หรือสูงกว่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสพงษ์ เก่งฉลาด และ สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี (2566) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะหลักของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารในแต่ละด้านกับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.886 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาและส่งเสริมครูผู้สอนให้มีสมรรถนะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

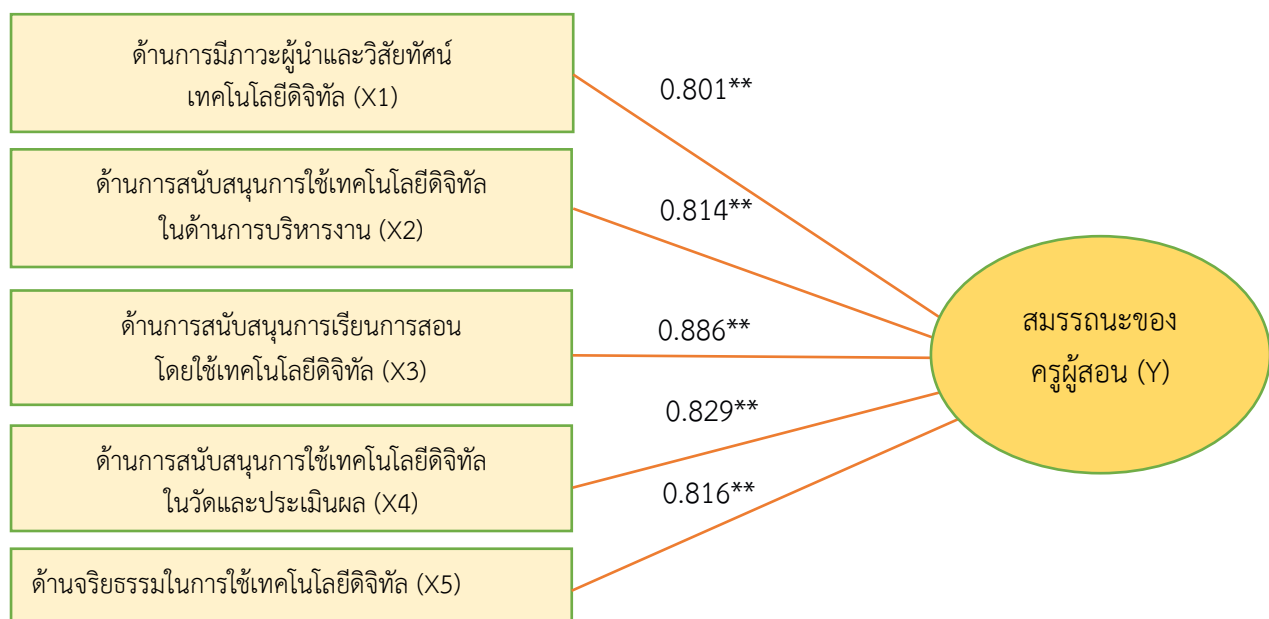
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะหลักของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.986 เมื่อพิจารณา

ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารในแต่ละด้านกับสมรรถนะหลักของครู ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลกับสมรรถนะหลักของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.881 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผล เพื่อเสริมสร้างครูผู้สอนทุกคนให้มีสมรรถนะหลัก อาทิ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัย มั่นสพพงษ์ เก่งฉลาด และ สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี (2566) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะหลักของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะประจำสายงานของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.929 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารในแต่ละด้านกับสมรรถนะประจำสายงานของครู ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับสมรรถนะประจำสายงานของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.874 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชัดเจน อาทิ ส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ จนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2567) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา และมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

จากศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ใช้เป็นแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา และสามารถนำไปพัฒนาและบริหารสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ดังนี้

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ (X) ของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอน (Y) ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

สรุปผลการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับหนึ่ง และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

สมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วยสมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษาและสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา ดังนี้ 1) สมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.966 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะหลักของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.986 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารในแต่ละด้านกับสมรรถนะหลักของครู ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลกับสมรรถนะหลักของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.881

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะประจำสายงานของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.929 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารในแต่ละด้านกับสมรรถนะประจำสายงานของครู ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับสมรรถนะประจำสายงานของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.874 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้สามารถนำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 จากการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวัดประเมินผลสมรรถนะของครูผู้สอนในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมให้ครูมีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ

1.2 จากการศึกษาสมรรถนะหลักของครูผู้สอนในสถานศึกษา พบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการวางแผนการกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์สังเคราะห์ภารกิจงานให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

1.3 จากการศึกษาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำครูมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีคุณลักษณะเป็นภาวะผู้นำครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

1.4 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา พบว่า ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก เป็นคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างให้ครูมีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูผู้สอน ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้มาเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบกัน และนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนให้สูงขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อให้ทราบถึงภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารที่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะของครูผู้สอนให้สูงขึ้น

2.3 ควรมีการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้สูงขึ้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มากำหนดนโยบายให้กับผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูผู้สอนให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นิยดา เปี่ยมพิชนะ. (2567). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(4), 612-631.
- มนัสพงษ์ เก่งฉลาด และ สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะหลักของครู. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 20(38), 74-84.
- สมถวิล วิจิตรวรรณ, สุภามาส อังสุโชติ, รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, สุนิสา จั๋ยม่วงศรี และ ชูศักดิ์ ศิริรุ่งพันธ์. (2556). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ชัยภูมิ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.
- สุขญา โกมลวานิช และ สิทธิชัย สอนสุภี. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 159-167.
- Domeny, J. V. (2017). *The relationship between digital leadership and digital implementation in elementary schools*. (Doctoral dissertation, Southwest Baptist University).
- Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. (3rd Edition). New York: Harper and Row.

Factors Influencing the Decision-Making to Undergo Cosmetic Surgery among Customers in Lampang Province

Pattharawadee Footham^{1*} and Napawan Netpradit²

¹ Master's degree students, Master of Management program, Lampang Rajabhat University, Thailand

² Lecturer of the Management Program, Lampang Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: geeegegy602@hotmail.com

ABSTRACT

This research aims to (1) study the attitude level, marketing mix, online media exposure, influencers and the decision to undergo cosmetic surgery of consumers in Lampang Province and (2) study the factors affecting the decision to undergo cosmetic surgery of consumers in Lampang Province. This research is survey research. The population is consumers in Lampang Province, the sample group is 385 consumers in Lampang Province who have used cosmetic surgery services. The research instrument is an online questionnaire. Descriptive statistics are percentage, mean, standard deviation and inferential statistics are multiple regression analysis. Enter The results of the research found that 1) the attitude level has a mean of 4.65, the marketing mix has a mean of 4.67, the online media exposure has a mean of 4.69, the influencers have a mean of 4.66, and the decision to undergo cosmetic surgery of consumers in Lampang Province has a mean of 4.73, which are all at the highest level. 2) Attitude factors, marketing mix, online media exposure and influencers affect the decision to undergo cosmetic surgery of consumers in Lampang Province. Significant at the .05 level and able to predict 60.8 percent of consumers' decision to undergo cosmetic surgery in Lampang Province.

Keywords: Attitudes, Marketing Mix, Online Media Exposure, Influencers, Decision Making

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ภัทราวดี พุฒา^{1*} และ นภาพรณ เนตรประดิษฐ์²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: geeegegy602@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อออนไลน์ ผู้ทรงอิทธิพลและการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง และ (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรคือผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคในจังหวัดลำปางที่ใช้เคยบริการศัลยกรรมความงาม จำนวน 385 คน เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบ Enter ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทัศนคติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนประสมทางการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 การเปิดรับสื่อออนไลน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ผู้ทรงอิทธิพลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ปัจจัยทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อออนไลน์และผู้ทรงอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสามารถทำนายการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางได้ร้อยละ 60.8

คำสำคัญ: ทัศนคติ, ส่วนประสมทางการตลาด, การเปิดรับสื่อออนไลน์, ผู้ทรงอิทธิพล, การตัดสินใจ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันการทำศัลยกรรมความงามกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะประเทศไทยที่ธุรกิจศัลยกรรมความงามมีแนวโน้มการขยายตัวแบบก้าวกระโดด จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2565 มีมูลค่าตลาดประมาณ 6 หมื่นล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2566 มีมูลค่าตลาดประมาณ 7.1-7.2 หมื่นล้านบาท มีการขยายตัวถึงร้อยละ 2.3-3.6 ซึ่งทิศทางการเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้เห็นว่ามีทยอยกลับมาฟื้นตัวภายหลังสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลี่คลาย แม้มูลค่าการตลาดที่เกิดขึ้นยังไม่กลับไปเท่าก่อนการเกิดสถานการณ์โควิด 19 ก็ตาม และมีการคาดการณ์ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2567-2575 จะมีมูลค่าตลาดเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.2 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2566) ทั้งนี้ตัวเลขการเติบโตในภาพรวมอาจไม่ได้สะท้อนผลประโยชน์ที่แท้จริงของผู้ประกอบการศัลยกรรมความงามทุกราย ขึ้นอยู่กับวิธีการที่ผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามสามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงจากผู้ประกอบการที่มีจำนวนมากไม่ต่ำกว่า 4,000 ราย รวมถึงการแข่งขันกับผู้ประกอบการในต่างประเทศ อาทิ ประเทศเกาหลีใต้ที่ได้ทำการตลาดเชิงรุกที่มีเป้าหมายให้ไปใช้บริการในประเทศตนเองผ่านตัวแทน หรือเอเจนซีเพื่อจูงใจผู้บริโภคในประเทศไทยมากขึ้น รวมทั้งประเทศในอาเซียนที่ให้ความสนใจธุรกิจศัลยกรรมความงามมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้ประกอบการประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น (ไทยรัฐ, 2566)

จังหวัดลำปาง มีสถานประกอบการศัลยกรรมความงามที่จดทะเบียนธุรกิจหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบคลินิก หรือสถานพยาบาลเอกชน หรือสถาบันเสริมความงามที่ได้รับใบอนุญาต จากข้อมูลบริการสุขภาพพื้นที่จังหวัดลำปางพบว่า ในปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนทั้งสิ้น 18 สถานประกอบการ ขณะที่ปี พ.ศ. 2565 มีจำนวน 22 สถานประกอบการ และในปี พ.ศ. 2566 จำนวนทั้งสิ้น 31 สถานประกอบการ จะเห็นได้ว่าจำนวนสถานประกอบการมีการจดทะเบียนขอรับใบอนุญาตเพิ่มขึ้น

ทุกปี ซึ่งเป็นการให้บริการคัดสรรความงามแบบผ่าตัด หรือการทำหัตถการใด ๆ ต่อบุคคลที่มีความปกติให้เกิดความสวยงามของใบหน้า ผิวพรรณ ตลอดจนสัดส่วนของร่างกายสำหรับผู้ที่ต้องการปรับเปลี่ยนรูปร่างและบุคลิกภาพของตนเอง และคัดสรรความงามแบบไม่ผ่าตัด ด้วยการใช้ยาฉีด การใช้เลเซอร์ และหัตถการอื่น ๆ ของแพทย์ ส่งผลทำให้ขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะศัลยแพทย์ตกแต่งที่ทำให้เกิดการแย่งชิงบุคลากรทางการแพทย์กันมากขึ้น และมีผลต่อต้นทุนของธุรกิจที่สูงขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2566) ตลอดจนความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการเสริมความงามที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีผลต่อต้นทุนของผู้ประกอบการ ทั้งนี้หากลูกค้ามาใช้บริการน้อยและไม่สม่ำเสมอทำให้ความคุ้มค่าด้านการลงทุนก็จะน้อยลง ซึ่งปัจจุบันผู้บริโภคมีทางเลือกในการใช้บริการธุรกิจคัดสรรความงามที่มากขึ้น และแม้ว่าการทำคัดสรรความงามจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แต่ด้วยปัจจัยด้านภาวะเศรษฐกิจที่กำลังการซื้อของผู้บริโภคยังเปราะบางและค่าครองชีพที่สูงทำให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มการใช้จ่าย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลประกอบการของผู้ประกอบการธุรกิจคัดสรรความงามในจังหวัดลำปางที่เป็นเมืองรองได้ (ไทยโพสต์, 2566)

จากการแข่งขันที่รุนแรงของผู้ประกอบการคัดสรรความงามกลางสถานการณ์เศรษฐกิจและค่าครองชีพที่เป็นปัจจัยต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค แต่ยังคงพบว่าการที่ผู้บริโภคจะเข้าถึงการทำคัดสรรความงามทำได้ง่าย ในราคาจับต้องได้ จึงทำให้ผู้ประกอบการต่างต้องแข่งขันกันในด้านศักยภาพกันมากขึ้นเพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคมาใช้บริการ ส่วนประสมทางการตลาดบริการจึงเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่นำมาใช้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและเกิดการตัดสินใจใช้บริการคัดสรรความงาม โดยผู้บริโภคจะพิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบการบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย กระบวนการให้บริการ บุคลากรที่ให้บริการและลักษณะทางกายภาพของสถานประกอบการ (Kotler, 1997) โดยผ่านกลยุทธ์ทางตลาดที่สำคัญคือ คุณภาพการรักษา การให้บริการที่เป็นมิตร ค่าบริการในระดับแข่งขันได้ ศัลยแพทย์มีชื่อเสียงและความเชี่ยวชาญ (ไทยรัฐ, 2566)

บทบาทของการทำคัดสรรความงามปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยเริ่มจากคัดสรรการรักษาเพื่อแก้ไขความบกพร่องที่อาจเกิดจากโรค หรือการประสบอุบัติเหตุที่จะทำให้ผู้ป่วยสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ต่อมานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการแพทย์ได้ถูกพัฒนาให้ก้าวหน้า บทบาทของการทำคัดสรรความงามจึงเปลี่ยนไปเป็นการทำคัดสรรความงาม เพราะทุกคนล้วนต่างมีเหตุผลที่อยากจะดูดี เสริมจุดเด่น ลบจุดบกพร่อง เสริมบุคลิกภาพที่ดี เสริมความมั่นใจ เปรียบเสมือนส่วนเติมเต็มความสุขที่ทำให้ผู้คัดสรรมีความสุขมากขึ้น (ไทยโพสต์, 2566) นอกจากนั้นยังช่วยเปิดโอกาสในการทำงานได้มากขึ้นและสามารถเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้อีกด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติต่อการทำคัดสรรความงามเป็นเรื่องที่สังคมให้การยอมรับและเล็งเห็นถึงการทำคัดสรรความงามที่สามารถสร้างศักยภาพที่สามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างมากมายเพียงเพราะการได้ความมั่นใจมาจากการทำคัดสรรความงาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านอารมณ์ และด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำคัดสรรความงามที่อาจทำให้ผู้บริโภคแต่ละบุคคลมีทัศนคติต่อการทำคัดสรรความงามแตกต่างกันไป (Schermerhorn et al., 2000)

สำหรับผู้บริโภคที่มีความสนใจต้องการทำคัดสรรความงามสามารถค้นหาข้อมูลเบื้องต้นจากคลินิกคัดสรรความงาม ผู้เคยใช้บริการ หรือจากแพทย์ ด้วยการเปิดรับข้อมูลจากสื่อหลากหลายช่องทางเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยม จากการสำรวจพฤติกรรมออนไลน์ของ Thailand Digital Stat Insight 2023 พบว่าสัดส่วนคนไทยที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้สูงถึงร้อยละ 85.3 นั้นแสดงว่าแทบทุกคนในประเทศไทยล้วนออนไลน์กันหมดแล้ว โดยมีเหตุผลในการออนไลน์อันดับที่หนึ่งคือ เพื่อการหาข้อมูลถึงร้อยละ 57.8 รองลงมาเพื่อติดต่อกับเพื่อน หรือคนในครอบครัว ร้อยละ 53.7 และอันดับที่สามเพื่อติดตามข่าวสารร้อยละ 50.9 (ณัฐพล ม่วงท่า, 2566) ดังนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงใช้วิธีการสื่อสารข้อมูลการให้บริการไปยังผู้บริโภคผ่านการรับรู้สื่อออนไลน์ ประกอบกับการมีต้นทุนหรือราคาไม่สูงมากเมื่อเทียบกับสื่อหลักอย่างโทรทัศน์ทั้งยังสามารถนำเสนอเนื้อหาได้อย่างรวดเร็วและผู้ใช้บริการที่ชื่นชอบสามารถแชร์เนื้อหาได้ทันที ขณะเดียวกันยังสามารถรับชมซ้ำได้ตลอดย้อมสร้างการจดจำได้ดีกว่าการนำเสนอผ่านสื่ออื่นที่มีเวลาจำกัด นอกจากนี้ ผู้บริโภคยังสามารถสื่อสารและโต้ตอบกับผู้ประกอบการได้และสามารถติดตามผลจากการดูแลและติดตามเข้าชมได้แทบจะทันทีเช่นกัน จึงถือเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจคัดสรรความงาม

ผู้ทรงอิทธิพล เป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอื่น (Duncan, 2008) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือ สภาพัฒน์ ระบุว่า การสื่อสารทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนจากการรับรู้ผ่านสื่อหลักเป็นอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) หรือบุคคลทั่วไปที่มีอิทธิพลต่อความคิดและมีกลุ่มผู้ติดตาม (Follower) จำนวนมาก (กรุงเทพธุรกิจ, 2567) ดังนั้นเมื่อผู้ประกอบการคัดลอกความงามมีการแข่งขันสูง การทำการตลาดเพื่อชี้ชวนให้คนทำศัลยกรรม จึงนำบุคคลที่มีชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จักของสังคมจากความสำเร็จในหลากหลายอาชีพ ทั้งในด้านกีฬา ธุรกิจบันเทิง การเมือง องค์กรธุรกิจ สื่อออนไลน์และอื่น ๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะมีผู้ติดตามจำนวนมาก ไม่เพียงแต่จะกลายเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการศัลยกรรมเท่านั้น แต่ยังมีหลายกรณีที่ผู้บริโภคนำโครงสร้างสัดส่วนของผู้ทรงอิทธิพลเหล่านี้ เป็นต้นแบบของการทำศัลยกรรมความงาม

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การทำศัลยกรรมความงามในปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงตัวเอง แต่เนื่องจากการใช้กระบวนการทางการแพทย์ที่ต้องการความประณีตบนพื้นฐานของความปลอดภัย ดังนั้นในการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามจึงมีหลายปัจจัยที่ผู้บริโภคนำมาพิจารณาเพื่อให้ผลลัพธ์ออกมาสวยงามและเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด ซึ่งผลจากการวิจัยนี้จะข้อมูลของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาศักยภาพของธุรกิจศัลยกรรมความงามให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อ ผู้ทรงอิทธิพลและการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางที่ใช้เคยบริการศัลยกรรมความงาม

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางที่ใช้เคยบริการศัลยกรรมความงาม จำนวน 385 คน ได้จากการคำนวณสูตรไม่ทราบจำนวนประชากรของ W.G. Cochran กำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2561)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามออนไลน์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อ ผู้ทรงอิทธิพลและตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง เป็นคำถามเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับจากระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดถึงระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิด

การพัฒนาเครื่องมือวิจัย เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์คือ มีค่ามากกว่า 0.50 (Rovinelli & Hambleton, 1976) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's

Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.958 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 (Nunnally, 1978) และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.504 – 0.704 มีค่าสูงกว่า 0.30 (Brennan, 1972)

3. สมมติฐานการวิจัย

- H₁: ทักษะคิดส่งผลต่อการตัดสินใจทำสัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง
 H₂: ส่วนประสมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจทำสัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง
 H₃: การเปิดรับสื่อส่งผลต่อการตัดสินใจทำสัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง
 H₄: ผู้ทรงอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจทำสัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Form และส่งต่อไปยังเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ได้แก่ Facebook, Line ซึ่งมีระยะเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2566 – เดือนเมษายน 2567 จนครบจำนวน 385 ชุด ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยมีคำถามคัดกรองได้แก่ เป็นผู้ที่เคยใช้บริการสัลยกรรมความงาม และอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

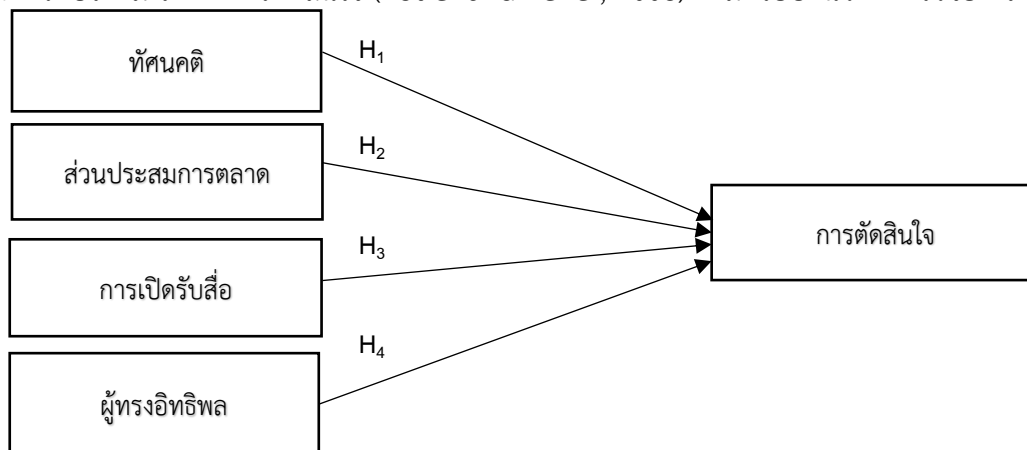
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 5.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 5.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดต่าง ๆ มากำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ ด้านทัศนคติ (Schermerhorn et al., 2000) ด้านส่วนประสมทางการตลาด (Kotler, 1997) ด้านการเปิดรับสื่อ (Hawkins and Mothersbaugh, 2010) ผู้ทรงอิทธิพล (Duncan, 2008) และตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจ (Kotler and Keller, 2008) ตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 71.95 อายุ มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 72.47 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 69.61 ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 31.95 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 เคยเสริมความงามแบบผ่าตัดสัลยกรรมมากที่สุด จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 44.63 ส่วนการเสริมความงามแบบไม่ผ่าตัดสัลยกรรมด้วยวิธีการฉีดโบท็อกซ์มากที่สุด

จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 24.81 ในอนาคตสนใจเสริมความงามแบบผ่าตัดศัลยกรรมตา จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 และแบบไม่ผ่าตัดศัลยกรรมด้วยวิธีการฉีดโบท็อกซ์ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 ตามลำดับ

1. ระดับทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อ ผู้ทรงอิทธิพลและการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ผลการวิเคราะห์ระดับด้านทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อ ผู้ทรงอิทธิพลและการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับด้านทัศนคติ ส่วนประสมการตลาดการเปิดรับสื่อออนไลน์ ผู้ทรงอิทธิพล และการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ตัวแปร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ทัศนคติ	4.65	0.336	มากที่สุด
ส่วนประสมการตลาด	4.67	0.292	มากที่สุด
การเปิดรับสื่อออนไลน์	4.69	0.352	มากที่สุด
ผู้ทรงอิทธิพล	4.66	0.418	มากที่สุด
การตัดสินใจ	4.73	0.293	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นของตัวแปรแต่ละด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.293 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การตัดสินใจทำศัลยกรรมความงาม เมื่อมีความมั่นใจในความปลอดภัยของการทำศัลยกรรม รองลงมาเป็นรับรู้ปัญหาหรือความต้องการตัดสินใจศัลยกรรมความงาม และก่อนตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามมีการหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดียออนไลน์ เป็นต้น ด้านการเปิดรับสื่อออนไลน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.352 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า มีการค้นหาข้อมูลในสื่อออนไลน์เพื่อสร้างความมั่นใจในการทำศัลยกรรมความงาม รองลงคือ มีการค้นหาข้อมูลในสื่อออนไลน์ เพื่อติดตามนวัตกรรมที่ใช้ในการทำศัลยกรรมความงาม และมีการค้นหาข้อมูลในสื่อออนไลน์เพื่อรับรู้ข่าวสารวงการศัลยกรรม ด้านส่วนประสมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.292 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีชื่อเสียงและมีภาพพจน์ที่ดีของคลินิก รองลงคือ มีหลายช่องทางสำหรับการติดต่อและนัดหมาย และมีความรู้เกี่ยวกับการทำศัลยกรรมเป็นอย่างดี ด้านผู้ทรงอิทธิพล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.418 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า บุคคลที่มีชื่อเสียงทางสื่อสังคมออนไลน์ที่มียอดแชร์ยอดไลค์ เรื่องการใช้บริการคลินิกเสริมความงาม รองลงคือ คิดว่าการรีวิวข้อมูลคลินิกเสริมความงามของบุคคลที่มีชื่อเสียงมีส่วนช่วยให้ท่านใช้บริการคลินิก และชื่นชมและยอมรับในตัวบุคคลที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับการรีวิวการใช้บริการคลินิก และด้านทัศนคติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.336 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า การทำศัลยกรรมทำให้มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น รองลงมาคือ คาดหวังว่าการทำศัลยกรรมจะทำให้สวยขึ้น และคาดหวังว่าการทำศัลยกรรมมีตรงตามความต้องการและเหมาะสม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ตัวแปรอิสระ	การตัดสินใจใช้บริการ					Multicollinearity Statistics
	B	S.E.	Beta	t	P-value	
						VIF
ค่าคงที่ (a)	1.184	0.136		8.725	.000**	
ทัศนคติ	0.091	0.042	0.105	2.149	.032*	3.152
ส่วนประสมการตลาด	0.287	0.043	0.283	6.660	.000**	2.285
การเปิดรับสื่อออนไลน์	0.261	0.038	0.324	6.811	.000**	2.868
ผู้ทรงอิทธิพล	0.147	0.027	0.214	5.396	.000**	1.985

$$F = 192.062, p\text{-value} = 0.000, \text{Adj}R^2 = .605 R^2 = .608$$

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระประกอบด้วย ด้านทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อออนไลน์ ผู้ทรงอิทธิพล โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของตัวแปร มีค่าเท่ากับ 2.285, 2.868 และ 1.985 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน (Miles and Shevlin, 2001)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธี Enter พบว่า ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อเทียบกับปัจจัยอื่นที่ทำการศึกษา (Beta=0.324) โดยพิจารณาจากการค้นหาข้อมูลในสื่อออนไลน์เพื่อสร้างความมั่นใจในการทำคัลยกรรมความงาม รองลงมาคือ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Beta=0.283) โดยพิจารณาจากการมีชื่อเสียงและมีภาพพจน์ที่ดีของคลินิก ส่วนปัจจัยด้านผู้ทรงอิทธิพลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Beta=0.214) โดยพิจารณาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงทางสื่อสังคมออนไลน์ที่มียอดแชร์ยอดไลค์เรื่องการใช้บริการคลินิกเสริมความงาม และปัจจัยสุดท้ายที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง น้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านทัศนคติมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (Beta=0.105) โดยมีทัศนคติว่าการทำคัลยกรรมทำให้มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปรได้แก่ ด้านทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อออนไลน์และผู้ทรงอิทธิพลสามารถทำนายการตัดสินใจทำคัลยกรรมของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางได้ร้อยละ 60.8

อภิปรายผล

ปัจจัยด้านทัศนคติภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคมีทัศนคติเกี่ยวกับการทำคัลยกรรมทำให้มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น มีคาดหวังว่าการทำคัลยกรรมจะทำให้สวยตรงตามความต้องการและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schermerhorn (2000) ที่กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความรู้สึกตอบสนองในเชิงบวกหรือลบต่อสิ่งต่าง ๆ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และข้อมูลที่บุคคลนั้นมี ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อว่าการทำคัลยกรรมทำให้สวยขึ้น ตรงตามความต้องการ เหมาะสมและมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กนกพร กระจำแสง และคณะ (2561) ที่ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมการเลือกทำศัลยกรรมเสริมความงามของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับการทำศัลยกรรมทำให้สวยเหมือนดารา หรือนักแสดง ช่วยเสริมบุคลิกภาพ และทำให้เกิดความมั่นใจ

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีชื่อเสียงและมีภาพพจน์ที่ดีของคลินิก มีหลายช่องทางสำหรับการติดต่อและนัดหมาย รวมถึงความสามารถในการอธิบายรายละเอียดของการให้บริการและความรู้ความชำนาญของแพทย์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (1997) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการ เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ โดยนำมาใช้ร่วมกัน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้การมีชื่อเสียงและมีภาพพจน์ที่ดีของคลินิกเกี่ยวข้องกับด้านผลิตภัณฑ์/บริการที่ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการใช้บริการ ขณะที่การมีหลายช่องทางสำหรับการติดต่อและนัดหมาย เกี่ยวข้องกับช่องทางการจัดจำหน่าย โดยเจ้าของกิจการศัลยกรรมความงามตัดสินใจเลือกวิธีการในการส่งมอบบริการให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการด้วยระบบการให้บริการที่หลากหลายก่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อผู้ใช้บริการศัลยกรรมงาม รวมถึงความสามารถในการอธิบายรายละเอียดของการให้บริการและความรู้ความชำนาญของแพทย์เกี่ยวข้องกับด้านบุคคลที่เป็นบุคลากรทั้งหมดที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้บริการศัลยกรรมความงามทั้งเจ้าหน้าที่และแพทย์ที่ส่งมอบบริการศัลยกรรมความงามให้กับผู้ใช้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา กิตติลาภ และคณะ (2563) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการหรือผู้ที่เคยใช้บริการมีความคิดเห็นส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ภาพพจน์และชื่อเสียงของคลินิก ความน่าเชื่อถือและความชำนาญการของแพทย์ การเอาใจใส่ของพนักงาน ระบบการให้บริการที่หลากหลาย รวดเร็ว มีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก และการใช้ระบบคิวในการให้บริการ โดยปัจจัยทั้งหมดมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้นหาข้อมูลในสื่อออนไลน์เพื่อสร้างความมั่นใจในการทำศัลยกรรมความงาม เพื่อติดตามนวัตกรรมที่ใช้ในการศัลยกรรมความงาม และเปิดสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศัลยกรรมเสริมความงามสอดคล้องกับแนวคิดของ Hawkins and Mothersbaugh (2010) ที่กล่าวว่า การเปิดรับสื่อ จะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ดังนั้นผู้บริโภคที่ตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามจะทำการค้นหาข้อมูลในสื่อออนไลน์สิ่งที่ต้องการหรือสนใจ ซึ่งในการตัดสินใจทำศัลยกรรมผู้บริโภค เพื่อสร้างความมั่นใจในการทำศัลยกรรม เพื่อติดตามนวัตกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับการทำศัลยกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวรินทร์ ออไอสุณย์ และณัฐชฎา วิจิตรจามรี (2567) ศึกษาการเปิดรับสื่อออนไลน์ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและความตั้งใจใช้บริการหัตถการด้านความงามของกลุ่มบัณฑิตปีสัด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีความตั้งใจใช้บริการหัตถการด้านความงามมีการเปิดรับสื่อช่องทางที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำหัตถการด้านความงามหรือบริการความงามผ่านทางสื่อออนไลน์

ปัจจัยด้านผู้ทรงอิทธิพลภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภครู้สึกทราบดีว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงทางสื่อสังคมออนไลน์ที่มียอดแชร์ยอดไลค์เรื่องการใช้บริการคลินิกเสริมความงาม รวมทั้งคิดว่าการรีวิวข้อมูลคลินิกเสริมความงามของบุคคลที่มีชื่อเสียงมีส่วนช่วยให้ใช้บริการ และบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีความสามารถ มีรูปร่างหน้าตาหรือบุคลิกภาพที่ดึงดูดใจทำให้เกิดความสนใจทำศัลยกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Duncan (2008) กล่าวว่า ผู้ทรงอิทธิพล เป็นผู้ที่แสดงความคิดเห็นและหรือวิจารณ์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอื่น ดังนั้นผู้ทรงอิทธิพลศัลยกรรมความงามจะมีอิทธิพลต่อการมาศัลยกรรมความงามจึงควรเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีหน้าตาสวยงามและมีผู้ติดตามทางออนไลน์จำนวนมากเพื่อรีวิวข้อมูลคลินิกเกี่ยวกับการใช้บริการศัลยกรรมความงาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาลิดา เขียวขุ่ม และคณะ (2567) ที่ศึกษาการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภค Metrosexual ในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านผู้ทรงอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ควรเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง มีความน่าเชื่อถือและความดึงดูดใจซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงาม

ปัจจัยด้านการตัดสินใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามเมื่อมีความมั่นใจในความปลอดภัย มีที่รับรู้ปัญหาหรือความต้องการทำคัลยกรรมความงาม และก่อนตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามได้สำรวจและสอบถามคลินิกอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Keller (2008) ที่กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจใช้บริการ ประกอบไปด้วย ขั้นตอนการรับรู้ปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก และพฤติกรรมหลังการใช้บริการ ดังนั้นการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามเริ่มจากความจำเป็นหรือความต้องการในการทำคัลยกรรมความงามโดยมีการแสวงหาข้อมูลมีจนมีความมั่นใจในความปลอดภัย และทำการการประเมินทางเลือกก่อนตัดสินใจทำคัลยกรรมความงาม

ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง เนื่องจากผู้บริโภคตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามจากการมีทัศนคติเกี่ยวกับด้านความรู้ ด้านอารมณ์ และด้านพฤติกรรมต่อการทำคัลยกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินดา ดวนดวน และเศรษฐวิษฐ์ พรหมสิทธิ์ (2561) ศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการคุณค่าตราสินค้า พฤติกรรมและทัศนคติต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการฉีดโบทูลินัมที่อกซิม (โบท็อกซ์) เพื่อความงามของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการ ประกอบด้วย ทัศนคติในด้านความรู้สึกและพฤติกรรม

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามโดยพิจารณาจากผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทรา บาลนคร และรัชดา รูปทอง (2567) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกความงาม Chana Clinic ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และด้านบุคลากรมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ รวมถึงการให้บริการของแพทย์และพนักงาน

ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อส่งผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อผู้บริโภคมีสิ่งกระตุ้นผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่สามารถรับรู้ได้โดยการเปิดรับสื่อออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัชชา ศรีชุมพล และบุญญรัตน์ สัมพันธ์วัฒน์ชัย (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมเสริมความงามของผู้ใช้บริการชาวไทยที่อยู่ในเจนเอเรชั่น X และเจนเอเรชั่น Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อมีผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมเสริมความงามในการเปิดรับสื่อที่ติดตามเกี่ยวกับการทำคัลยกรรมและมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำคัลยกรรมเสริมความงาม

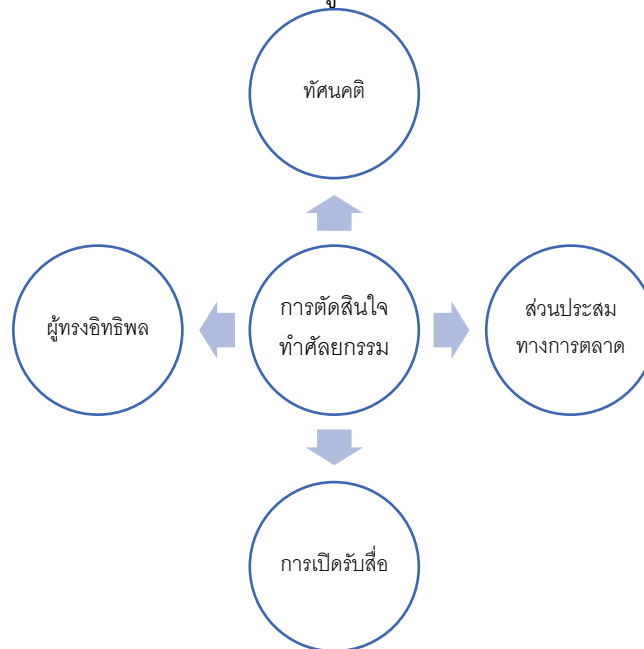
ปัจจัยด้านผู้ทรงอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงอิทธิพล เป็นผู้ที่แสดงให้เห็นถึงการมีอิทธิพลต่อความคิด ต่อการกระทำและส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ท้าวพิณ และพนรัตน์ ลิ้ม (2563) ศึกษาคุณลักษณะความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของวัยรุ่นไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงอิทธิพลบนสื่อออนไลน์มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงาม ซึ่งต้องเป็นผู้มีความโด่งดังเป็นที่รู้จัก จากยอดการติดตามจำนวนมาก มีบุคลิกภาพดี และมีความสวยงาม

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อออนไลน์และผู้ทรงอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว แสดงว่าทุกปัจจัยที่ศึกษาสามารถนำมาใช้ในเชิงการตลาดได้ เพื่อนำมาทำการประชาสัมพันธ์และกระตุ้นการตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง

องค์ความรู้ใหม่

การตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภครับรู้ปัญหาหรือความต้องการทำคัลยกรรมความงาม หลังจากนั้นผู้บริโภคจะทำการสำรวจและสอบถามคลินิกอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบ และผู้บริโภคจะตัดสินใจทำคัลยกรรมเมื่อมีความมั่นใจในความปลอดภัย ทั้งนี้การตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามผู้บริโภคจะพิจารณาปัจจัยที่สำคัญ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านทัศนคติที่เห็นว่าการคัลยกรรมสร้างความมั่นใจในตัวเอง ทำให้สะดวก

ตามความต้องการ 2) ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ความมีชื่อเสียงและภาพพจน์ที่ดีของคลินิก การมีหลายช่องทางให้ติดต่อหรือนัดหมายเพื่อใช้บริการ และความรู้ความชำนาญของแพทย์ 3) ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อออนไลน์ เพื่อค้นหาข้อมูลและติดตามนวัตกรรมการศัลยกรรมของคลินิก ทั้งนี้สื่อต้องนำเสนอเนื้อหาที่มีประโยชน์ หรือน่าสนใจเพื่อดึงดูดความสนใจในการมาใช้บริการ และ 4) ปัจจัยด้านผู้ทรงอิทธิพล ซึ่งควรเป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาและบุคลิกภาพดี รวมทั้งมียอดแชร์ ยอดไลค์จากผู้ติดตามจำนวนมาก รวมทั้งควรเป็นผู้ที่ทำการรีวิวเกี่ยวกับการทำศัลยกรรมความงามด้วย

ภาพที่ 2 การตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภค

สรุปผลการวิจัย

ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นด้านทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับสื่อออนไลน์ ผู้ทรงอิทธิพล และการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเปิดรับสื่อออนไลน์ ด้านส่วนประสมการตลาด ด้านผู้ทรงอิทธิพล และลำดับสุดท้ายคือ ด้านทัศนคติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเปิดรับสื่อ ด้านผู้ทรงอิทธิพลและด้านทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเพื่อให้ผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปางตัดสินใจทำศัลยกรรมความงาม ดังนั้นผู้ประกอบการภาคธุรกิจเกี่ยวกับศัลยกรรมเสริมความงาม ควรสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคที่จะตัดสินใจทำศัลยกรรมเสริมความงามดังนี้

1.1 ควรสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและให้ความรู้เกี่ยวกับบริการการทำศัลยกรรมความงามผ่านเว็บไซต์ของสถานประกอบการที่สวยงามและใช้งานง่าย

1.2 ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลงานการทำศัลยกรรมความงาม แต่ต้องได้รับความยินยอมและไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ทำศัลยกรรม รวมถึงบริการหลังการทำศัลยกรรมความงามของสถานประกอบการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จะทำให้ผู้บริโภคเชื่อใจ ไว้วางใจในมาตรฐานของสถานประกอบการและความเชี่ยวชาญของแพทย์

1.3 ควรจ้างผู้ทรงอิทธิพลที่มีผู้ติดตามจำนวนมากบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่มีรูปร่างหน้าตา หรือบุคลิกภาพที่ดึงดูดใจมารีวิวข้อมูลคลินิกเสริมความงามทำให้เกิดความสนใจทำศัลยกรรมความงาม

1.4 ควรสร้างเพจบนสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น Facebook, Instagram, Line เป็นต้น เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคและสื่อสารกับบริโภคแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง เช่น ปัจจัยด้านอิทธิพลจากคนใกล้ชิด ปัจจัยด้านสังคมหรือกระแสนิยม หรือปัจจัยความก้าวหน้าในอาชีพ เป็นต้น

2.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดลำปาง จึงควรทำการศึกษาวิจัยผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดอื่น เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจการทำศัลยกรรมความงามมีข้อมูลในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

เอกสารอ้างอิง

กนกพร กระจำแสง, ประสพชัย พสุนนท์ และ อีระวัฒน์ จันทิก. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมการเลือกทำศัลยกรรมเสริมความงามของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(28), 64-75.

กรุงเทพธุรกิจ. (2567). *คนรุ่นใหม่ทำศัลยกรรม “จมูก-ตา” พุง เสริมงาน เพิ่มความมั่นใจ*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/health/well-being/1128261>.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สามลดา.

ไทยโพสต์. (2566). *ธุรกิจศัลยกรรมไทยบูมแต่แข่งดุ*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก <https://www.thaipost.net/columnist-people/438788/>.

_____. (2566). *ศัลยกรรม...ไม่ใช่แค่ความสวย แต่ปฏิบัติความมั่นใจ*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก <https://www.thaipost.net/news-update/424863/>.

ไทยรัฐ. (2566). *ทิศทางศัลยกรรมความงามในไทยทำไมถึงได้รับความนิยมระดับโลก*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2698100>.

_____. (2566). *ศัลยกรรมไทย 4,000 แห่ง แข่งดุ ซิงค์ 7.2 หมื่นล้าน ทำลายต้นทุนฟุ้ง-โอเวอร์ซัพพลายจนต้องเลิกกิจการ*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก https://www.thairath.co.th/money/business_marketing/marketing/2720705.

ณัฐพล ม่วงท่า. (2566). *สรุป 31 Thailand Digital Stat Insight 2023*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก <https://www.everydaymarketing.co/trend-insight/thailand-data-digital-stat-insight-2023-from-we-are-social/>.

ธนัชชา ศรีชุมพล และ บุญญรัตน์ สัมพันธ์วัฒนชัย. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำศัลยกรรมเสริมความงามของผู้ใช้บริการชาวไทยที่อยู่ในเจนเอเรชั่น X และเจนเอเรชั่น Y ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 28(2), 107-116.

ปาลิดา เขียวขุ่ม, พิษญา รุ่งโรจน์, รพีภัทร ปราโมช, สิงหราช อุปพันธ์ และ ทัชกร สัมมะสุต. (2567). การตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภค Metrosexual ในจังหวัดชลบุรี. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 2(2), 13-28.

- ภัทรวรินทร์ ออโอสุนย์ และ ณัฏฐ์ชุตตา วิจิตรจามรี. (2567). การเปิดรับสื่อออนไลน์ ทศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและความตั้งใจใช้บริการหัตถการด้านความงามของกลุ่มบิวตี้บีสต์ (Beauty Beasts). *วารสารมหาจุฬานาครทรรคน*, 11(3), 181-191.
- รุ่งนภา กิตติลาภ, อุมารวรรณ วาทกิจ และ ร่มสน นิลพงษ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการศึกษาศาสตร์และวิจัยพุทธศาสนา*, 6(1), 60-74.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2566). *ตลาดศัลยกรรมและเสริมความงามแข่งขันรุนแรงเพื่อแย่งชิงลูกค้าที่มีศักยภาพ*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Surgery-FBC273-FB-25-08-2023.aspx>.
- สุจินดา ดวนดวน และ เศรษฐวิมล พรมสิทธิ์. (2561). การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ คุณค่าตราสินค้า พฤติกรรมและทัศนคติต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการฉีดโบทูลินัมที่อกซิม (โบทีอกซ์) เพื่อความงามของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 12(25), 177-193.
- สุพัตรา ท้าวพิน และ พนารัตน์ ลิ้ม. (2563). คุณลักษณะความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามของวัยรุ่นไทย. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 7(1), 128-148.
- อินทิรา บาลนคร และ รัชดา รูปทอง. (2567). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกความงาม Chana Clinic. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 275-286.
- Brennan, R. L. (1972). A generalized upper-lower item discrimination index. *Educational and Psychological Measurement*, 32(2), 289-303.
- Duncan, T. (2008). *Principles of Advertising & IMC*. (2nd ed.). New York: McGraw Hill.
- Hawkins, D. & Mothersbaugh, D. (2010). *Consumer Behavior: Building Marketing Strategy*. New York: McGraw Hill.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management*. New York: Prentice-Hall.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2008). *Marketing management*. (13th ed.). New Jersey: Pearson.
- Miles, J., & Shevlin, M. (2001). *Applying Regression and Correlation: A Guide for Students and Researchers*. London: Sage.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.
- Rovinelli, R., & Hambleton, R. (1976). *On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity*. Retrieved 11 March 2023. from <https://eric.ed.gov/?id=ED121845>.
- Schermerhorn, J. R. (2000). *Management*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (2000). *Organizational behavior*. Boston: McGraw-Hill.

The Development of Work Manual for Personnel Management in Opportunity Expansion School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4

Noppadon Jatturong^{1*} Teeraphong Somkhaoyai¹ and Phrakru Prachotkichchaporn¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: tiknoppadon.2534@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to: (1) study the state of personnel administration in schools with expanded educational opportunities, (2) develop a manual on personnel administration in schools with expanded educational opportunities, and (3) evaluate the manual on personnel administration in schools with expanded educational opportunities under the Office of the Primary Educational Service Area 4, Nakhon Si Thammarat. This study is qualitative research with key informants through in-depth interviews with 15 people, in-depth interviews with 5 experts, and focus group discussions with 7 experts. The instrument used was a focus group interview. The results of the study found that 1) the state of personnel administration in schools with expanded educational opportunities found that the implementation of each of the 9 tasks complied with the criteria set by the Office of the Teachers and Educational Personnel Commission, but the practitioners still lacked knowledge and understanding of the work procedures. This was because there were many and varied practices, and some tasks had regulations that had changed, making it impossible to comply with them. 2) The results of the study on the development of a manual on personnel administration in schools with expanded educational opportunities found that in presenting the guidelines for all 9 tasks, the guidelines were consistent with the guidelines that appeared in the announcement. The relevant orders and regulations are used as guidelines for personnel management in schools with expanded educational opportunities. 3) The results of the evaluation of the personnel management manual in schools with expanded educational opportunities found that in the group discussion, all the experts agreed that the manual was appropriate and could be used.

Keywords: Manual, Personnel Management, Opportunity Expansion School

การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

นพดล จัตรงค์^{1*} อีระพงษ์ สมเขাইใหญ่¹ และ พระครูประโชติกิจจาภรณ์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: E-mail: tiknoppadon.2534@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (2) พัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (3) ประเมินคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ประเด็นการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า การดำเนินการแต่ละงานทั้ง 9 งาน เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดแต่ผู้ปฏิบัติยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่ามีแนวปฏิบัติที่หลากหลายและมีจำนวนมากประกอบกับบางภาระกิจงานมีกฎระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามได้สอดคล้อง 2) ผลการศึกษาพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ในการนำเสนอแนวปฏิบัติทั้ง 9 งาน มีแนวปฏิบัติให้เกิดความสอดคล้องกันกับแนวปฏิบัติซึ่งปรากฏอยู่ในประกาศ คำสั่งและระเบียบที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 3) ผลการประเมินคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ในการสนทนากลุ่มซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่าคู่มือมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: คู่มือ, การบริหารงานบุคคล, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายที่ต้องการเน้นย้ำว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภท มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น มีเป้าหมายให้สถานศึกษามีความคล่องตัวและมีอิสระในด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป จากข้อมูลผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาตลอดจนผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามกฎหมายการศึกษาจากหลายหน่วยงาน พบว่า สถานศึกษาต่าง ๆ ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการเป็นสถานศึกษานิติบุคคลเต็มรูปแบบ ส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบปัญหาหลายอย่างโดยเฉพาะฝ่ายบริหารงานบุคคล (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542, 2553)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไป

ตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครู และลูกจ้างได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถมีวิสัยทัศน์ได้ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งขอบข่ายของงานบริหารงานบุคคลประกอบด้วย 20 ฝ่ายงานที่สำคัญตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคล แต่ในปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีสภาพอัตรากำลังที่ค่อนข้างน้อยภาระงานสอนบวกกับงานอื่น ๆ ค่อนข้างมากทำให้ข้าราชการครูมีการเปลี่ยนแปลงไปทุกปี โครงสร้างการบริหารงานบุคคลที่ไม่ชัดเจนส่งผลต่อการทำงานกับบุคคลที่มารับหน้าที่ใหม่ประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ (กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา, 2550) นอกจากนี้บุคคลากรของสถานศึกษาขาดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรวางแนวทางการอธิบายให้เกิดความยุติธรรม ยึดระเบียบและคู่มือในการปฏิบัติงานทั้ง 9 ด้าน

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎกระทรวงกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4
3. เพื่อประเมินคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ได้ ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวน 15 คน โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน หัวหน้างานบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 5 คน ครู จำนวน 5 คน

1.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ฝ่ายบริหารงานบุคคลจำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 2 คน

1.3 ขั้นตอนประเมินคู่มือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ในการเสนอคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 คือ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคลสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน หัวหน้างานบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ ในขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

2.3 ขั้นตอนประเมินคู่มือ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ร่างการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

3.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

3.3 ขั้นตอนประเมินคู่มือ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่ม เสนอคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะและบันทึกผลการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และกำหนดองค์ประกอบคู่มือประเมิน 6 ด้าน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) บทนำ 3) คำจำกัดความ 4) โครงสร้างความคิด 5) หลักเกณฑ์วิธีการทำงาน 6) เทคนิคในการปฏิบัติงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

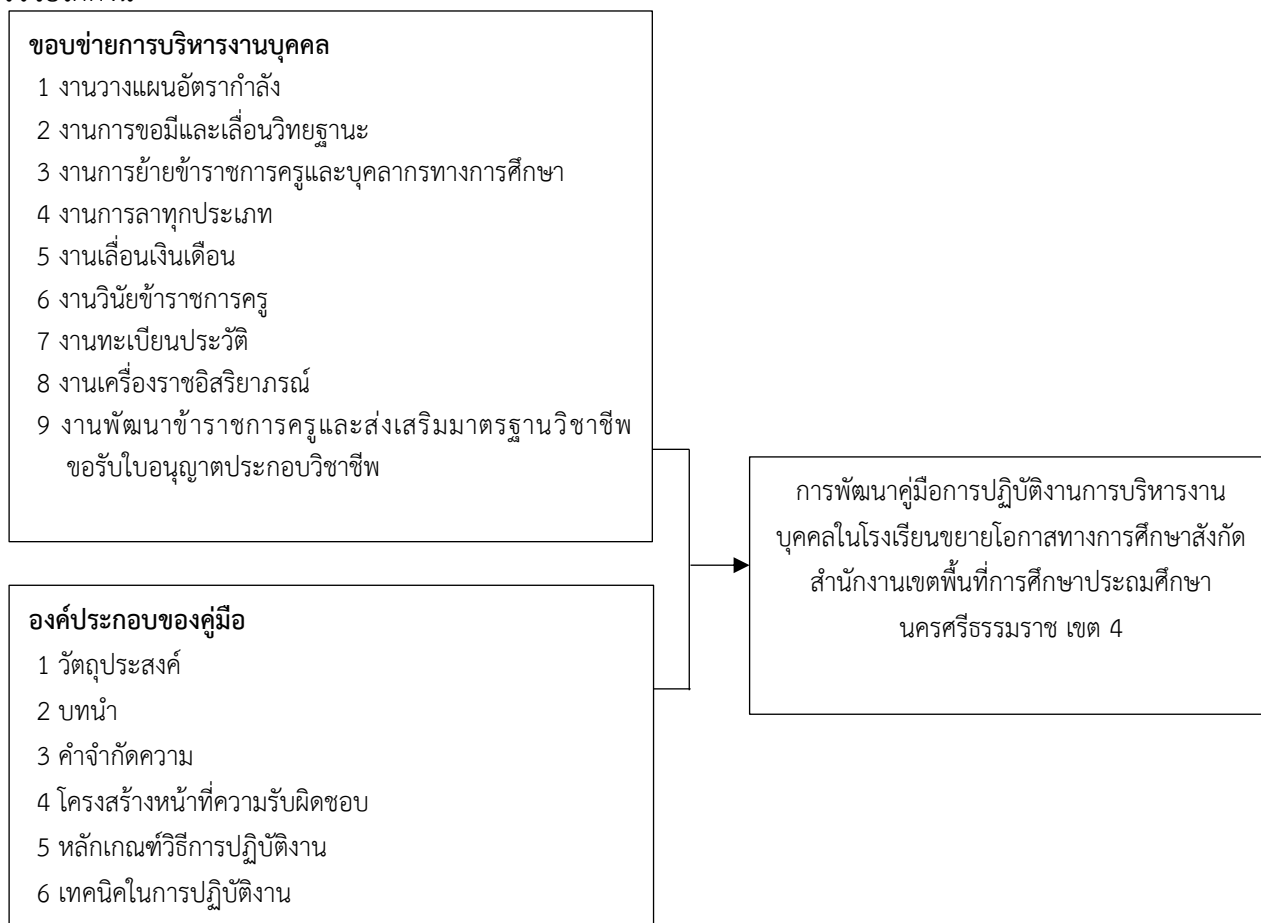
4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในผลการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดทำร่างการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

4.3 ขั้นตอนประเมินคู่มือ ผู้วิจัยดำเนินการนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยในการศึกษาเรื่องการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยประกอบด้วย ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล ซึ่งได้มาจากคู่มือการบริหารงานโรงเรียนนิติบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบของคู่มือ ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์งานวิจัย สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ในการดำเนินงานทั้ง 9 ฝ่ายงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีการดำเนินงานที่เป็นไปตามรูปแบบกระบวนการตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนด แต่ยังมีปัญหาคือ ผู้รับผิดชอบงานยังขาดความรู้ ขาดความต่อเนื่องของงาน กฎเกณฑ์ในงานบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปทุกปี จึงทำให้ในการดำเนินงานเกิดความล่าช้า เอกสารที่นำเสนอไม่ตรงตามความต้องการขาดความถูกต้อง

2. การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

1) งานวางแผนอัตรากำลัง 1) การจัดทำแผนอัตรากำลังในสถานศึกษามีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ 2) สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลครูและบุคลากรทั้งด้านปริมาณและความสามารถตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด 3) จัดทำแผนอัตรากำลังระยะ 1 ปี 3 ปี และ/หรือ 5 ปี โดยมีรายละเอียดแสดงความต้องการทั้งในด้านปริมาณและความสามารถของบุคลากร 4) เสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ 5) ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนอัตรากำลังคนในสถานศึกษา 6) ดำเนินการปฏิบัติตามแผนอัตรากำลังโดย สถานศึกษาจัดหาอัตรากำลังตามอำนาจของสถานศึกษา

2) งานการขอมิและเลื่อนวิทยฐานะ 1) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ ว 9/2564 และประสงค์จะขอมิวิทยฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะให้ยื่นคำขอต่อสถานศึกษาได้ตลอดปี ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้สถานศึกษานำข้อมูลเข้าสู่ระบบ DPA 2) ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาตรวจสอบและรับรองคุณสมบัติ รวมทั้งหลักฐานของผู้ขอตามที่กำหนดไว้ในวิธีการ ก่อนนำข้อมูลคำขอพร้อมทั้งหลักฐานเข้าสู่ระบบ DPA เพื่อส่งผ่านข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3) งานการย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 1) ผู้ประสงค์ขอย้ายยื่นคำร้องขอย้าย (ตามแบบที่ ก.ค.ศ. กำหนด) ตามระยะเวลาที่หลักเกณฑ์กำหนดผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับ 2) สถานศึกษา นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นการย้าย แล้วรวบรวมส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภายในเวลาที่

4) งานการลาทุกประเภท 1) การรายงานวันลา ขาดราชการ มาสาย ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำปีงบประมาณ (1 ตุลาคมของทุกปี) เสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) ผู้รับผิดชอบระดับสถานศึกษาตรวจสอบข้อมูลการลา ขาดราชการ มาสาย ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำในสถานศึกษา 3) จัดทำข้อมูลวันลา ขาดราชการ มาสาย ตามแบบที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด 4) เสนอผู้อำนวยการสถานศึกษาตรวจสอบและลงนามรับรอง 5) นำส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5) งานการเงินเดือน 1) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำข้อตกลง PA กับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเงินเดือนระดับสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 3 คน หากโรงเรียนใดมีข้าราชการครูไม่ครบจำนวน 3 คน สามารถขอรายชื่อโรงเรียนอื่นมาแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการได้ 3) โรงเรียนส่งเอกสารการเสนอการเงินเดือน ส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำข้อมูลการเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษานำเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้ความเห็นชอบ 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งประกาศร้อยละและการการเงินเดือนให้โรงเรียนในสังกัดทราบ 6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำร่างคำสั่งจ่ายเงินเดือนพร้อมบัญชีแนบท้ายการเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่มีวิทยฐานะ ส่งให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการออกคำสั่งจ่ายเงินเดือนแล้วส่งคำสั่งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 ชุด 7) โรงเรียนจัดทำหนังสือแจ้งผลการการเงินเดือนให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบเป็นรายบุคคล

6) งานวินัยข้าราชการครู ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลเรื่องวินัยและการรักษาวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และลูกจ้าง เพื่อมิให้ผู้ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย

7) งานทะเบียนประวัติ 1) กรณีบรรจุใหม่ ให้จัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติผ่าน ระบบทะเบียนประวัติอิเล็กทรอนิกส์ https://hrms.otepc.go.th/login_for_staff/ สำหรับการแก้ไข วันเดือน ปีเกิด ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ยึดระเบียบเดิม

8) งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 1) สำรองและตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลที่มีคุณสมบัติอยู่ในเกณฑ์ควรพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญจักรพรรดิมาลา ตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนด 2) จัดทำแบบบัญชีสรุปจำนวนชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญจักรพรรดิมาลาที่เสนอขอพระราชทานและรับรองความถูกต้องโดยผู้บริหารสถานศึกษา รวบรวมเอกสารตามแบบต่าง ๆ ที่กำหนด ส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อตรวจสอบและดำเนินการต่อไป

9) งานพัฒนาข้าราชการครูและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ 1) ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและคุณภาพการศึกษา 2) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาโดยยื่นผ่านระบบ KSP e-Service และ KSP School หรือ ยื่นผ่านเคาน์เตอร์และจุดบริการ

3. ประเมินคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

ผลการประเมินพบว่า ในการประเมินทั้งในส่วนของ องค์ประกอบของคู่มือที่ประกอบด้วย 1) ชื่อคู่มือ 2) วัตถุประสงค์ 3) บทนำ 4) คำจำกัดความ 5) โครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ 6) หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงาน 7) เทคนิคในการปฏิบัติงาน การบริหารงานบุคคลทั้ง 9 ฝ่ายงานที่มีหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติงานคือ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) กรอบระยะเวลาการดำเนินงาน 4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง พบว่าทุกองค์ประกอบผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ในการนำไปสู่การใช้ โดยมีข้อเสนอแนะในการปรับแก้ให้เพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติงานลงในคู่มือเพื่อให้เกิดการปฏิบัติและให้เขียนกรอบการดำเนินการระยะเวลาดำเนินการแต่ละขั้นตอนให้ชัด

อภิปรายผล

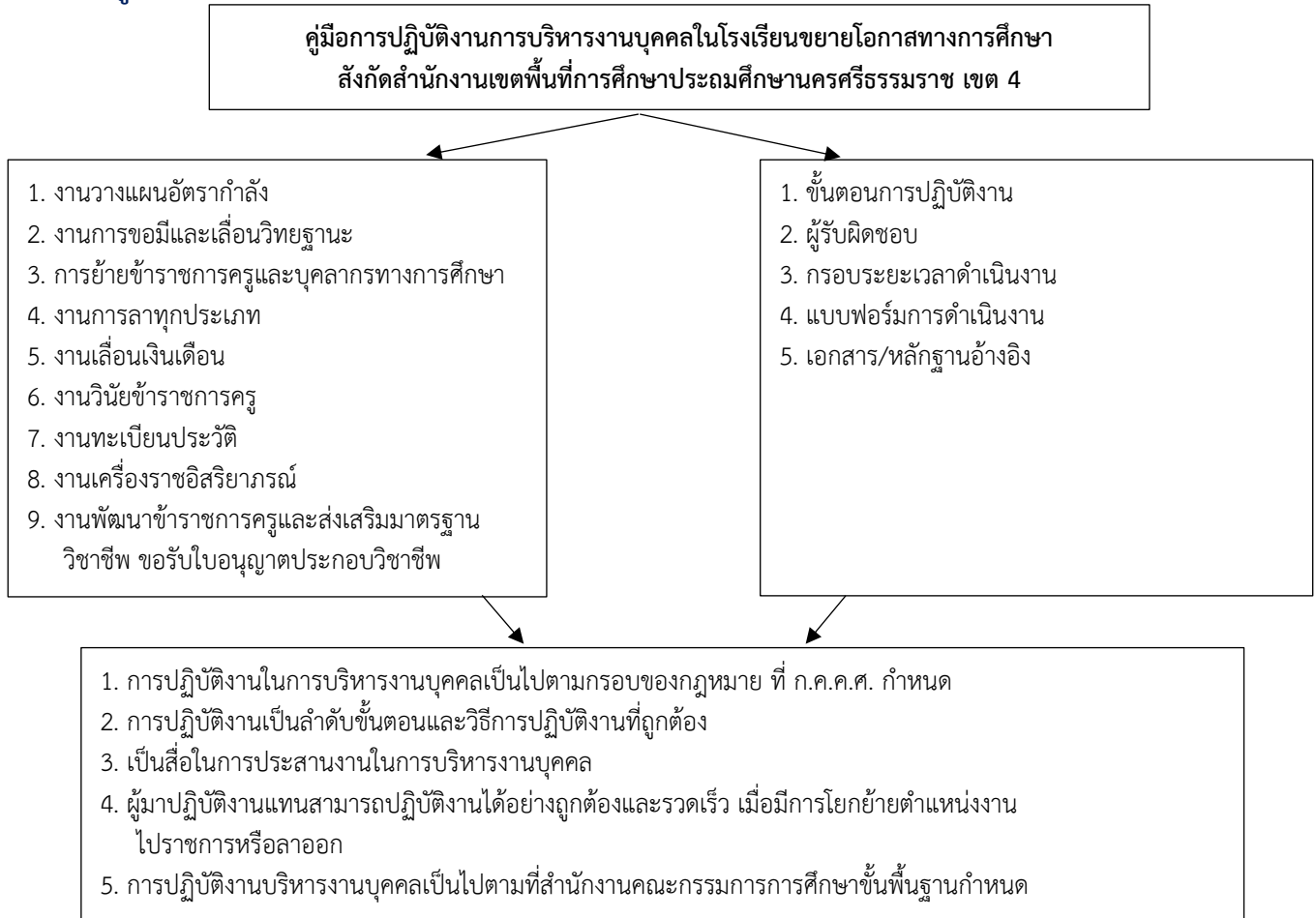
สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า มีการดำเนินการแต่ละงานทั้ง 9 งาน เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดแต่ผู้ปฏิบัติยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการปฏิบัติที่ไม่ได้เป็นไปตามกำหนดระยะเวลา ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานบางครั้งเป็นผู้มารับหน้าที่ใหม่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่มีคู่มือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ อีกทั้งยังมีข้อกำหนดระเบียบการปฏิบัติ ที่หลากหลายและมีจำนวนมากประกอบกับบางภาระกิจงานมีกฎระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาดา สารมัย (2562) ศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ทั้งการวางแผนอัตรากำลัง การขอเลื่อนวิทยฐานะ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีผู้บริหารสถานศึกษาติดตามงาน แต่บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนอัตรากำลังให้เพียงพอต่อความต้องการในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริณาวรรณ ทุมคำ (2559) ศึกษาการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการให้ออกจากราชการ เป็นไปตามรูปแบบและความต้องการของสถานศึกษา และรูปแบบที่ ก.ค.ศ. กำหนด แต่บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำกำลังคนตามความต้องการไว้วางหน้า รวมถึงด้านปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ขาดความต่อเนื่องและขาดความรู้ในการวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร

ผลการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ในการนำเสนอแนวปฏิบัติทั้ง 9 งาน ที่ประกอบด้วย 1) งานวางแผนอัตรากำลัง 2) งานการขอมีและเลื่อนวิทยฐานะ 3) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) งานการลาทุกประเภท 5) งานเลื่อนเงินเดือน 6) งานวินัยข้าราชการครู 7) งานทะเบียนประวัติ 8) งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 9) งานพัฒนาข้าราชการครูและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีแนวปฏิบัติให้เกิดความสอดคล้องกันกับแนวปฏิบัติซึ่งปรากฏอยู่ในประกาศ คำสั่งและระเบียบที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลจำเป็นต้องดำเนินการยึดประกาศ คำสั่ง ระเบียบปฏิบัติรวบรวมมาเป็นแนวปฏิบัติให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถพล แดนดี (2556) ศึกษาเรื่องการ

บริหารงานบุคคลในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาตอนตล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า มีการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพอย่างดียิ่ง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสรรหาบุคคลเข้าทำงาน ด้านการดำรงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร การวางแผนงานบุคลากร และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ เท่งประกิจ (2557) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหา ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง ด้านการพัฒนา ด้านการดำรงรักษาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งผู้บริหารได้ให้ความรู้เรื่องกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่แก่ครูอย่างสม่ำเสมอ

ผลการประเมินคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ผลการประเมิน แนวปฏิบัติทั้ง 9 งานที่สำคัญในการบริหารงานบุคคลได้แก่ 1) งานวางแผนอัตรากำลัง 2) งานการขอมิและเลื่อนวิทยฐานะ 3) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) งานการลาทุกประเภท 5) งานเลื่อนเงินเดือน 6) งานวินัยข้าราชการครู 7) งานทะเบียนประวัติ 8) งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 9) งานพัฒนาข้าราชการครูและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวปฏิบัติในคู่มือที่ได้ดำเนินการ เกิดจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับแนวปฏิบัติทั้ง 9 งานจากหลากหลายระเบียบปฏิบัติมารวมไว้ในที่เดียวกันมีการกำหนด 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) กรอบระยะเวลาการดำเนินงาน 4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ธพลศจกรณ์ พิมพิชัยธกุล (2561) ศึกษาการพัฒนาคู่มือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 9 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ 2) การออกแบบโครงสร้างองค์กรและการออกแบบงาน 3) การสรรหา ว่าจ้าง บรรจุ โอนย้ายและการรักษาบุคลากร 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การประเมินผลการปฏิบัติงานและการบริหารผลการปฏิบัติงาน 6) การบริหารค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ 7) การบริหารความก้าวหน้าในวิชาชีพ 8) งานวินัยและนิติการ และ 9) การบริหารความผูกพันของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ ทิพย์ปัญญา (2564) ศึกษาการพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลสู่องค์กรคล่องตัว: กรณีศึกษา โปรแกรมโต้ตอบอัตโนมัติการบริหารทรัพยากรบุคคล (HR Chatbot) กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมศุลกากร ผลการศึกษาพบว่า กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมศุลกากร ประกอบด้วย 6 ส่วนงาน ได้แก่ ส่วนบริหารงานบุคคล ส่วนสิทธิประโยชน์และทะเบียนประวัติ ส่วนโครงสร้างและอัตรากำลัง กลุ่มงานจริยธรรม ส่วนวินัยและความรับผิดชอบทางละเมิด และสถาบันวิทยาการศุลกากร ซึ่งสอดคล้องกับ ปทุมพร กาญจนอรรถ (2561) ศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเทียบเคียงกับเกณฑ์การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality system management) ของโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อบ่งชี้และภารกิจของการบริหารงานบุคคลกับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality system management) ของโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-class Standard School: W-SS) ได้ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5) ด้านการออกจากราชการ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้ การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ประกอบด้วย 9 งาน ได้แก่ 1) งานวางแผนอัตรากำลัง 2) งานการขอมิและเลื่อนวิทยฐานะ 3) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) งานการลาทุกประเภท 5) งานเลื่อนเงินเดือน 6) งานวินัยข้าราชการครู 7) งานทะเบียนประวัติ 8) งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 9) งานพัฒนาข้าราชการครูและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) กรอบระยะเวลาดำเนินงาน 4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ดำเนินการตามระเบียบหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดในทุกขอบข่ายงาน แต่ยังมีบางขอบข่ายงานที่ผู้รับผิดชอบในหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในขั้นตอนกระบวนการทำงาน

การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ในขั้นตอนของการร่างคู่มือการบริหารงานบุคคลประกอบด้วย 9 ฝายงานซึ่งในแต่ละงานจะมีหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติงานดังนี้ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) กรอบระยะเวลาการดำเนินงาน 4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง

ประเมินคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า คู่มือสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรออกระเบียบในการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน
- 1.2 เขตพื้นที่การศึกษาควรมีการประชุมสัมพันธ์คู่มือ พร้อมกับการจัดอบรมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบถึงวิธีการดำเนินงาน
- 1.3 จากผลการวิจัยควรปรับแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติลงในคู่มือ เพื่อให้กิดการปฏิบัติและเขียนกรอบระยะเวลาดำเนินการให้ชัดเจน ซึ่งสถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงถึงขั้นตอนการดำเนินงานแต่ละงานให้ผู้รับผิดชอบทราบเพื่อปฏิบัติได้ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาการพัฒนาคู่มือสถานศึกษาของโรงเรียนประเภทอื่นในสังกัดเดียวกัน
- 2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2.3 ควรศึกษาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ ทิพย์ปัญญา. (2564). การพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลสู่องค์กรคล่องตัว กรณีศึกษาโปรแกรมโต้ตอบอัตโนมัติการบริหารทรัพยากรบุคคล (HR Chatbot) กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมศุลกากร. (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ธพลศจกรณ์ พิมพ์ชัยกุล. (2561). การพัฒนาคู่มือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ปทุมพร กาญจนอรรถ. (2561). แนวทางการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565. จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3). สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/A/045/1.PDF>.
- วิภาดา สารมัย. (2562). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ศิริณาวรรณ ทุมคำ. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- สุเทพ เพ่งประกิจ. (2557). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา).
- อรรคพล แดนดี. (2556). การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาคลองตาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ).

Study on The Feasibility of Raising Cattle in A Free Herd and in Cage of Farmers in Nakhon Phanom

Tanasak Kamkornruecha^{1*} and Thanarak Laosuthi²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: tanajak.k@ku.th

ABSTRACT

This article aims to compare the feasibility of raising cattle using free-range and confined systems. In terms of market feasibility, technical feasibility and financial feasibility. The research used qualitative and quantitative research instruments. Through in-depth interviews with 10 beef farmers. In terms of market feasibility, the Diamond Model simulation provides average scores for free-range and confined cattle raising of 49.23% and 62.31%, respectively. SWOT Analysis reveals that the strength of confined cattle raising lies in the availability of high-quality feed, while the weakness of free-range cattle raising is due to insufficient food sources. Both methods share similar opportunities and threats. The TOWS Matrix analysis indicates that the aggressive strategy for confined cattle raising is advantageous for higher meat production, whereas the corrective strategy for free-range cattle raising is less effective in increasing meat yield. Defensive and reactive strategies are similar for both methods. In terms of technical feasibility, both scenarios are utilized Thai-Charolais crossbred cattle. Free-range cattle raising involves open grazing, while confined cattle raising is characterized by limited space but more robust infrastructure. Confined cattle raising involves the use of machinery. From the perspective of financial feasibility, the Net Present Value for free-range and confined cattle raising is 437,311.69 THB and 1,609,443.98 THB, respectively. The Benefit-Cost Ratio is 1.19 and 1.52, respectively. The Internal Rate of Return is 35.33% and 43.88%, respectively. The payback periods are 2 years and 1.6 years, respectively. The switching value tests for cost changes are 18.7% and 51.6%, respectively, and for return changes, they are 15.8% and 34%, respectively.

Keywords: Market Feasibility, Technical Feasibility, Financial Feasibility

การศึกษาความเป็นไปได้ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอกของเกษตรกร จังหวัดนครพนม

ธนศักดิ์ คำกรฤชา^{1*} และ ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: tanasak.k@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการตลาดของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก (2) เปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก และ (3) เปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการเงินของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 10 คน การศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาดพบว่า การวิเคราะห์แบบจำลองเพชร (Diamond Model) ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก ได้คะแนนเฉลี่ยที่ร้อยละ 49.23 และ 62.31 ตามลำดับ SWOT Analysis พบว่า จุดแข็งของการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกได้เปรียบด้านอาหารคุณภาพสูง จุดอ่อนของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงเสียเปรียบด้านแหล่งอาหารไม่เพียงพอ โอกาสและอุปสรรคของการเลี้ยงโคเนื้อทั้ง 2 แบบเหมือนกัน TOWS Matrix พบว่า กลยุทธ์เชิงรุกของการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกได้เปรียบด้านปริมาณเนื้อ กลยุทธ์เชิงแก้ไขของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงเสียเปรียบด้านวิธีเร่งปริมาณเนื้อ กลยุทธ์เชิงป้องกันและกลยุทธ์เชิงรับของการเลี้ยงโคเนื้อทั้ง 2 แบบเหมือนกัน การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิคพบว่า สิ่งก่อสร้างในโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีความแข็งแรงกว่า พันธุ์โคเนื้อเป็นพันธุ์ไทยผสมชาร์โรลส์เหมือนกัน การเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง และการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกเป็นการเลี้ยงแบบจำกัดพื้นที่ และอุปกรณ์เครื่องมือของการเลี้ยงแบบขังคอกใช้เครื่องจักรมากกว่า การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอกพบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่า 437,311.69 บาท และ 1,609,443.98 บาท ตามลำดับ อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่า 1.19 เท่า และ 1.52 เท่า ตามลำดับ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการมีค่าร้อยละ 35.33 และ 43.88 ตามลำดับ ระยะเวลาคืนทุนคือ 2 ปี และ 1 ปี 6 เดือน ตามลำดับ ค่าความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนมีค่าร้อยละ 18.7 และ 51.6 ตามลำดับ และด้านผลตอบแทนมีค่าร้อยละ 15.8 และ 34 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความเป็นไปได้ทางการตลาด, ความเป็นไปได้ทางเทคนิค, ความเป็นไปได้ทางการเงิน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเลี้ยงโคมีความสำคัญต่อเกษตรกรไทยมาอย่างช้านานแล้ว ในอดีตการเลี้ยงโคของไทยมักเป็นการเลี้ยงเพื่อนำมาใช้งานในการทำเกษตรเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมาเลี้ยงโคสำหรับการค้ามากยิ่งขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการบริโภคของตลาดโคเนื้อ สำหรับรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อนั้น เกษตรกรมีการวางรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้ออย่างจริงจัง โดยแบ่งเป็นการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง คือปล่อยการปล่อยฝูงโคออกไปแทะเล็มหญ้าที่ขึ้นตามพื้นที่สาธารณะพื้นที่กว้าง ทุ่งนา สวน เป็นต้น จึงเป็นรูปแบบการเลี้ยงที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติทั้งแหล่งอาหารและน้ำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะมีเพียงพอหรือไม่นั้นล้วนขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศในปีนั้น ๆ และการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก คือการที่เกษตรกรจำกัดให้โคอยู่ในคอกหรือโรงเรือน และจะมีการให้อาหารทั้งในรูปแบบอาหารหยาบและอาหารข้น เป็นรูปแบบการเลี้ยงที่เพิ่มต้นทุนเพื่อเลี้ยงโคเนื้อ สำหรับจังหวัดนครพนมนั้น เป็นแหล่งการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อบริโภคมาอย่างยาวนาน มีการพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรโคเนื้อและมีการผลิตโคเนื้อที่มีชื่อเสียงอย่างเช่น โคขุนโพนยางคำ ที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ โดยในปีพ.ศ.2562 จังหวัดนครพนมมีจำนวนโคเนื้อ 107,760 ตัว (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) มีการเลี้ยงโคเนื้อทั้งในรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก การเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงถือเป็นรูปแบบการเลี้ยงส่วนใหญ่ในจังหวัดนครพนม ส่วนการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกนั้นอยู่ในรูปแบบที่กำลังพัฒนา

การเลี้ยงโคเนื้อในแต่ละรูปแบบนั้นมีปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน สำหรับปัจจัยที่สำคัญของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงคือ พื้นที่สาธารณะสำหรับปล่อยเลี้ยง ซึ่งขาดแคลนในปัจจุบัน เนื่องจากมีการนำพื้นที่ไปปลูกพืชเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้มีพื้นที่ในการปล่อยฝูงโคเนื้อไปกินอาหารที่น้อยลง ปัจจัยที่สำคัญของการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกคือ การมีต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่อยู่ที่ พันธุ์โคเนื้อ ค่าอาหารทั้งอาหารหยาบและอาหารข้น โรงเรือนรองรับสำหรับพื้นที่การเลี้ยงโคเนื้อ

จากที่การเลี้ยงโคเนื้อทั้ง 2 รูปแบบที่มีปัจจัยการผลิตที่ต่างกัน นำมาซึ่งผลตอบแทนทางการเงินที่แตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เห็นถึงสภาพทั่วไป จุดแข็ง จุดอ่อน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าของการเลี้ยงโคเนื้อไป ตลอดจนจนถึงระยะเวลาคืนทุนของโครงการนำไปสู่แนวทางให้เกษตรกรผู้สนใจในการเลี้ยงโคเนื้อ ได้นำไปเปรียบเทียบและนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการตลาดของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก
3. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการเงินของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีโดยมีการศึกษาทั้งด้านเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้มีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลแบบข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัดนครพนม ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 10 ราย ในช่วงปีพ.ศ. 2563 – 2564 โดยแบ่งเป็นเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงจำนวน 5 ราย และเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกจำนวน 5 ราย และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลทั่วไปที่ได้จากการรวบรวมเอกสารบทความวิชาการ รายงานการวิจัย ข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาด

การวิเคราะห์แบบจำลองเพชร (Diamond Model) เป็นการศึกษาความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักคือ 1) ปัจจัยการผลิตหรือปัจจัยด้านอุปทาน (Factor Conditions) 2) ปัจจัยสนับสนุน (Related and Supporting Industries) 3) ปัจจัยด้านอุปสงค์หรือความต้องการของผู้บริโภค (Demand Conditions) และ 4) กลยุทธ์ของธุรกิจ (Firm Strategy, Structure and Rivalry) รวมทั้งปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทต่อความสามารถในการแข่งขัน คือ 1) โอกาสและสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป (Chance) และ 2) บทบาทของภาครัฐ (Government) เพื่อนำมาจัดทำ SWOT Analysis ต่อไป (รสดา เวชฎาพันธ์ และสุมาลี สันติพลวุฒิ, 2554)

SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง (Strength) กับจุดอ่อน (Weakness) และโอกาส (Opportunity) กับอุปสรรค (Threat) ของธุรกิจ โดยการนำเอาผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองเพชร (Diamond model) มาจัดจำแนกในรูปแบบของ SWOT Analysis โดยองค์ประกอบที่มีศักยภาพสูงจะจัดเป็นจุดแข็ง (Strength) กับโอกาส (Opportunity) และองค์ประกอบที่มีศักยภาพต่ำจะจัดเป็นจุดอ่อน (Weakness) กับอุปสรรค (Threat) เพื่อวิเคราะห์ถึงศักยภาพภายในของธุรกิจ (Internal Analysis)

TOWS Matrix เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยจาก SWOT Analysis เพื่อนำมาวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินกิจการของธุรกิจ ซึ่ง TOWS Matrix จะมีการจับคู่ในการวิเคราะห์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส (กลยุทธ์เชิงรุก) จุดอ่อนกับโอกาส (กลยุทธ์เชิงแก้ไข) จุดแข็งกับอุปสรรค (กลยุทธ์เชิงป้องกัน) จุดอ่อนกับอุปสรรค (กลยุทธ์เชิงรับ) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจต่อไป

2.2 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิค

โดยนำข้อมูลปฐมภูมิในด้านต่าง ๆ จากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและแบบขังคอก ได้แก่ สถานที่ทำเลที่ตั้งโครงการ การวางแผนก่อสร้างภายในโครงการสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อ พันธุ์โคเนื้อ ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อ และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ทางด้านเทคนิค โดยนำข้อมูลปฐมภูมิต่าง ๆ มาวิเคราะห์ขั้นตอนการผลิต เพื่อคัดเลือกเทคนิคการผลิตที่เหมาะสมที่สุด จากนั้นนำข้อมูลทุกข้อมูมมาประกอบประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้ชุดข้อมูลมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2.3 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน

ข้อสมมติทางด้านการเงิน

- 1) โครงการมีอายุ 20 ปี (ตั้งสมมุติฐานโดยผู้วิจัย)
- 2) จำนวนโคเนื้อเริ่มต้นของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอกมีจำนวน 10 ตัว น้ำหนักโคเนื้อที่ขายได้ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก 340 และ 680 กิโลกรัม ตามลำดับ (จากการสัมภาษณ์และการคำนวณของผู้วิจัย)
- 3) กำหนดราคาซื้อโคเนื้อ 100 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายขายโคเนื้อ 130 บาทต่อกิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562)
- 4) เงินทุนเริ่มต้นของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก 650,000 และ 1,000,000 บาท ตามลำดับ โดยใช้เงินลงทุนของเกษตรกร 400,000 และ 700,000 บาท ตามลำดับ กู้จากสถาบันการเงิน 250,000 และ 300,000 บาท ตามลำดับ โดยกำหนดแผนดอกเบี้ยการกู้ยืมที่ 5 ปี และอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4.875 (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร, 2563)
- 5) ไม่มีอัตราภาษีเงินได้ เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้มีการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (กรมสรรพากร, 2549)
- 6) ไม่มีค่าเวชภัณฑ์สำหรับโคเนื้อ เนื่องจากการเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากกรมปศุสัตว์จังหวัดนครพนม
- 7) มีการกำหนดค่าเสื่อมของอุปกรณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรมการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก โดยโรงเรือนของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอกมีอายุการใช้งาน 5 และ 10 ปี ตามลำดับ อุปกรณ์เครื่องจักรมีอายุการใช้งาน 10 ปี และที่ฟักแรงงานมีอายุการใช้งาน 10 ปี (สุภาวดี แหม่มคง, 2559)

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน เป็นการวิเคราะห์ผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายในรูปตัวเงินของโครงการ เพื่อประเมินความสามารถในการทำกำไรของโครงการและมีความเหมาะสมในการลงทุนหรือไม่ โดยมีการใช้เครื่องมือทางการเงินมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

เงินทุนและต้นทุนของเงินลงทุนถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average Cost of Capitals: WACC) คือ การกำหนดอัตราส่วนลดเป็นอัตราส่วนที่ใช้สำหรับคิดลดกระแสเงินสดหรือต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการในแต่ละปีให้เป็นมูลค่าปัจจุบัน เขียนสมการได้ดังนี้

$$WACC = W_e K_e + W_d K_d (1 - T)$$

โดยที่

- W_e หมายถึง สัดส่วนเงินทุนของเจ้าของโครงการ
 K_e หมายถึง ต้นทุนเงินทุนของเจ้าของโครงการ
 W_d หมายถึง สัดส่วนเงินทุนจากการกู้ยืม
 K_d หมายถึง ต้นทุนเงินทุนจากการกู้ยืม

T หมายถึง อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) เป็นผลรวมของรายรับสุทธิที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาตลอดอายุของโครงการ หักลบด้วยต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินทุนที่ใช้ในโครงการตามระยะเวลาที่เกิดรายรับสุทธิขึ้นมา โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกโครงการคือ NPV ต้องเท่ากับหรือมากกว่าศูนย์

$$NPV = PVB - PVC = \sum_{t=0}^n \frac{NB_t}{(1 + WACC)^t} - \sum_{t=0}^n \frac{IC_t}{(1 + WACC)^t}$$

โดยที่

PVB หมายถึง มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์มวลรวม

PVC หมายถึง มูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม

NB_T หมายถึง ผลตอบแทนของโครงการปีที่ t

IC_T หมายถึง ต้นทุนของโครงการปีที่ t

t หมายถึง ระยะเวลาของโครงการ

n หมายถึง อายุของโครงการ

อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: BCR) เป็นอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของรายได้ตลอดอายุโครงการกับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนตลอดอายุโครงการ โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกคือ BCR มีค่ามากกว่า 1

$$BCR = \frac{PVB}{PVC} = \frac{\sum_{t=1}^n B_t(1+r)^t}{\sum_{t=1}^n C_t(1+r)^t}$$

โดยที่

B_T หมายถึง ผลตอบแทนของโครงการปีที่ t

C_T หมายถึง ต้นทุนของโครงการปีที่ t

r หมายถึง อัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ย

อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) เป็นอัตราส่วนลดที่มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการเท่ากับศูนย์ หมายถึงการที่อัตราความสามารถของเงินลงทุนที่ทำให้เกิดรายได้มีค่าเท่ากับเงินลงทุนของโครงการพอดี โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกโครงการคือ IRR มีค่ามากกว่าอัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ย

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1 + IRR)^t} = 0$$

ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) เป็นการหาระยะเวลาตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงระยะที่โครงการสามารถสร้างผลตอบแทนรวมกันเท่ากับเงินลงทุนที่เริ่มต้นพอดี หลักเกณฑ์การเลือกโครงการคือ ระยะเวลาคืนทุนน้อย แสดงให้เห็นว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุน

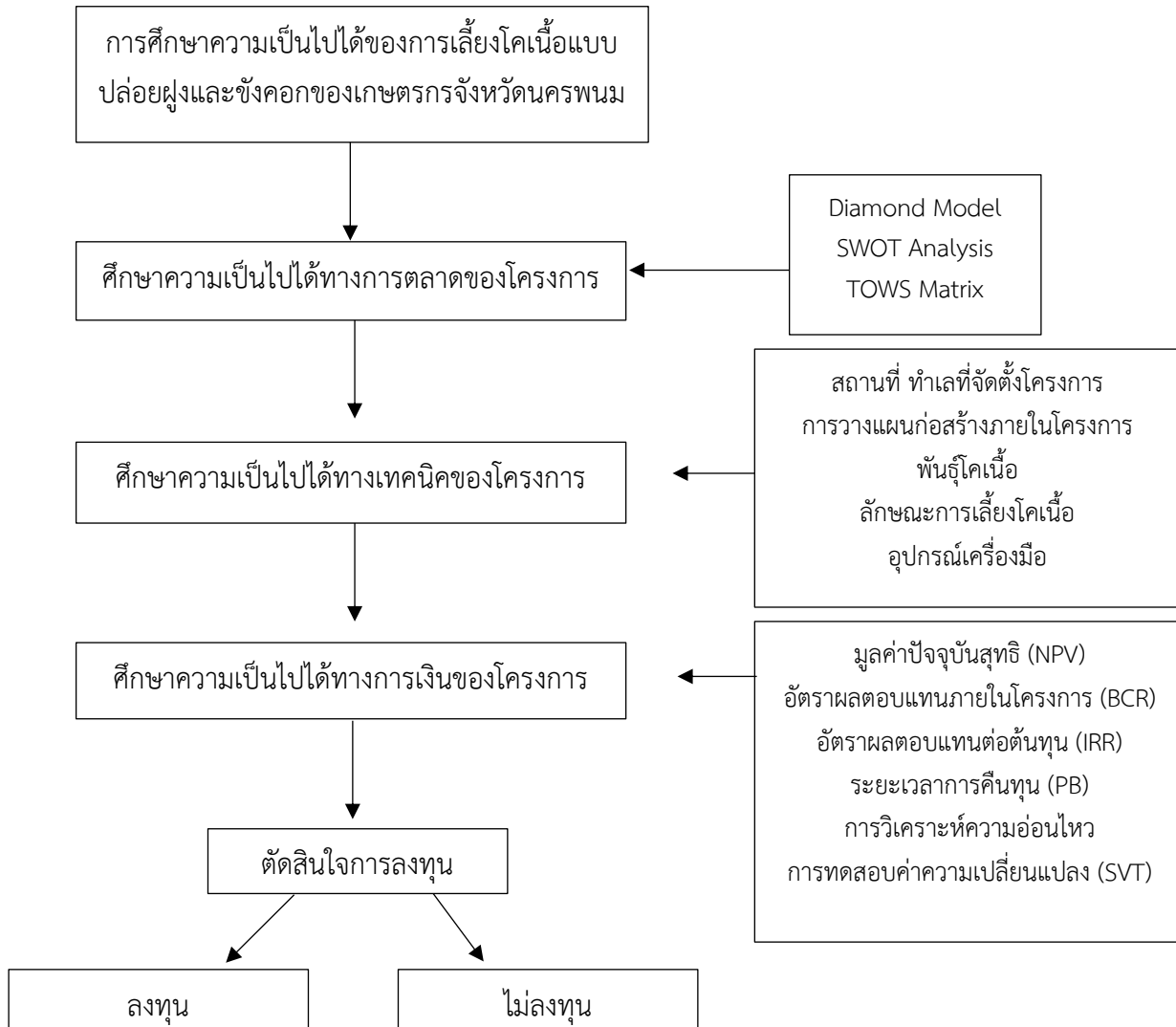
$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \text{จำนวนปีก่อนคืนทุน} + \frac{\text{กระแสเงินสดส่วนที่เหลือ}}{\text{กระแสเงินสดทั้งปี}}$$

การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) เป็นการศึกษาว่าเมื่อการดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ ทำให้ทำให้โครงการนี้จะยังคุ้มค่าที่จะลงทุนหรือไม่ โดยการกำหนดให้ตัวแปรสำคัญในการดำเนินโครงการมีค่าเปลี่ยนแปลงไป ภายใต้การกำหนดตัวแปรอื่น ๆ ให้คงที่ โดยการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปร ดังนี้

- 1) กรณีรายได้ลดลงร้อยละ 5 โดยให้ตัวแปรอื่นคงที่
- 2) กรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 โดยให้ตัวแปรอื่นคงที่

การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลง (switching value test: SVT) เป็นการเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปได้ของโครงการ และทำให้ NPV มีค่าเท่ากับศูนย์ ซึ่งบ่งบอกถึงระดับความเสี่ยงของโครงการ ที่ถูกกำหนดโดยขนาดของค่าความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทราบว่าตัวแปรสำคัญจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด โดยที่โครงการยังยอมรับได้ในระดับต่ำสุด โดยการทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน (SVT_C) และด้านผลตอบแทน (SVT_B)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการตลาดของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก

การวิเคราะห์แบบจำลองเพชร (Diamond Model) เป็นการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินศักยภาพของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก โดยการนำคะแนนที่ประเมินได้จากองค์ประกอบทั้ง 4 มาจำแนกเป็นระดับศักยภาพ 5 ระดับ โดยใช้หลักอันตรายภาคขึ้น สามารถระบุระดับศักยภาพได้ดังนี้

- คะแนนมากกว่าร้อยละ 80-100 จัดเป็นระดับศักยภาพสูง
- คะแนนมากกว่าร้อยละ 60-80 จัดเป็นระดับศักยภาพค่อนข้างสูง
- คะแนนมากกว่าร้อยละ 40-60 จัดเป็นระดับศักยภาพปานกลาง
- คะแนนมากกว่าร้อยละ 20-40 จัดเป็นระดับศักยภาพค่อนข้างต่ำ
- คะแนนร้อยละ 0-20 จัดเป็นระดับศักยภาพต่ำ

ตารางที่ 1 สรุปคะแนนแบบจำลองเพชร (Diamond model) ของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง

ปัจจัยกำหนดศักยภาพของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน
ปัจจัยการผลิตหรือปัจจัยด้านอุปทาน	7	3.8
ปัจจัยสนับสนุนหรือความพร้อมของอุตสาหกรรมต่อเนื่องและธุรกิจต่อเนื่อง	5	3
ปัจจัยด้านอุปสงค์หรือความต้องการของผู้บริโภค	7	4.4
กลยุทธ์ โครงสร้างขององค์กรและสถานะการแข่งขันกัน	7	1.6
รวม	26	12.8

จากตารางที่ 1 สรุปคะแนนของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง จากปัจจัยกำหนดศักยภาพของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง พบว่ารวมได้คะแนนทั้งหมด 12.8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 26 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 49.23 ซึ่งเป็นศักยภาพปานกลาง

ตารางที่ 2 สรุปคะแนนแบบจำลองเพชร (Diamond model) ของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก

ปัจจัยกำหนดศักยภาพของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน
ปัจจัยการผลิตหรือปัจจัยด้านอุปทาน	7	5
ปัจจัยสนับสนุนหรือความพร้อมของอุตสาหกรรมต่อเนื่องและธุรกิจต่อเนื่อง	5	3
ปัจจัยด้านอุปสงค์หรือความต้องการของผู้บริโภค	7	4.6
กลยุทธ์ โครงสร้างขององค์กรและสถานะการแข่งขันกัน	7	3.6
รวม	26	16.2

จากตารางที่ 2 สรุปคะแนนของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก จากปัจจัยกำหนดศักยภาพของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก พบว่ารวมได้คะแนนทั้งหมด 16.2 คะแนน จากคะแนนเต็ม 26 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 62.31 ซึ่งเป็นศักยภาพค่อนข้างสูง

จากผลการประเมินศักยภาพของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก โดยการวิเคราะห์แบบจำลองเพชร (Diamond model) สามารถนำผลการประเมินมาอ้างอิงเป็นปัจจัยของการวิเคราะห์ในรูปแบบ SWOT Analysis โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ในรูปแบบ SWOT Analysis ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง

การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths Analysis)	การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses Analysis)
S1 มีการจัดอบรมให้ความรู้คนในองค์กร S2 มีการพัฒนาปรับปรุงการเลี้ยงโคเนื้อ โดยปรับเปลี่ยนอาหารโคเนื้อตามผลผลิตทางการเกษตรที่มีมากในตลาด S3 วัตถุดิบการผลิตอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง S4 มีการแปรรูปวัตถุดิบ เพิ่มรายได้แก่เกษตรกร	W1 ไม่มีการเก็บข้อมูลรายรับ-รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ W2 ไม่มีการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานต่าง ๆ เท่าที่ควร W3 ไม่มีการประยุกต์ใช้อุปกรณ์เครื่องจักรมากเท่าที่ควร W4 เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองในการซื้อขาย เนื่องจากต้องพึ่งพาการรับซื้อจากพ่อค้ารายย่อยอยู่ W5 การให้อาหารโคเนื้อไม่คุณภาพไม่เพียงพอ
การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities Analysis)	การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats Analysis)
O1 ภาครัฐได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาคุณภาพโคเนื้อโดยการสนับสนุนงบประมาณโครงการต่าง ๆ O2 มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในการเลี้ยงโคเนื้อ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร O3 แนวโน้มยอดขายเพิ่มขึ้น O4 จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น O5 มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารของเกษตรกร	T1 เกิดโรคล้มปี-สกิน ระบาด T2 มีสัดส่วนของยอดขายส่วนใหญ่ภายในจังหวัดนครพนม ไม่ค่อยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ในรูปแบบ SWOT Analysis ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก

การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths Analysis)	การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses Analysis)
S1 มีการจัดอบรมให้ความรู้คนในองค์กร S2 มีการพัฒนาปรับปรุงการเลี้ยงโคเนื้อ โดยปรับเปลี่ยนอาหารโคเนื้อตามผลผลิตทางการเกษตรที่มีมากในตลาด S3 วัตถุดิบการผลิตอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง S4 มีการแปรรูปวัตถุดิบ เพิ่มรายได้แก่เกษตรกร S5 การให้อาหารโคเนื้อไม่คุณภาพสูง S6 มีการประยุกต์ใช้อุปกรณ์เครื่องจักร	W1 ไม่มีการเก็บข้อมูลรายรับ-รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ W2 ไม่มีการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานต่าง ๆ เท่าที่ควร W4 เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองในการซื้อขาย เนื่องจากต้องพึ่งพาการรับซื้อจากพ่อค้ารายย่อยอยู่
การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities Analysis)	การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats Analysis)
O1 ภาครัฐได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาคุณภาพโคเนื้อโดยการสนับสนุนงบประมาณโครงการต่าง ๆ O2 มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในการเลี้ยงโคเนื้อ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร O3 แนวโน้มยอดขายเพิ่มขึ้น O4 จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น O5 มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารของเกษตรกร	T1 เกิดโรคล้มปี-สกิน ระบาด T2 มีสัดส่วนของยอดขายส่วนใหญ่ภายในจังหวัดนครพนม ไม่ค่อยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ

จากการการวิเคราะห์ในรูปแบบ SWOT Analysis สามารถนำผลการวิเคราะห์มาอ้างอิง เพื่อหาความสัมพันธ์ และกำหนดเป็นกลยุทธ์ประเภทต่าง ๆ ในรูปแบบ TOWS Matrix โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ในรูปแบบ TOWS Matrix ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง

กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy)
1. ภาครัฐให้การสนับสนุนผ่านโครงการต่าง ๆ สำหรับเกษตรกรที่มีความรู้และความพร้อมในการปรับปรุงกระบวนการเลี้ยงโคเนื้อ และส่งเสริมการแปรรูปวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการโคเนื้อของตลาดที่มากขึ้น	1. เกษตรกรควรมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการจดบันทึกรายละเอียดของโครงการ มาตรฐานการรับรอง และการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการค้า 2. เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของผู้ซื้อ เกษตรกรจึงต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพโคเนื้อให้มีปริมาณมากขึ้น โดยการใช้อาหารที่คุณภาพทำให้โคเนื้อเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ
กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)
1. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในเรื่องการป้องกันและรักษาโรคระบาด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อโคเนื้อของเกษตรกร 2. เมื่อทั้งแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบและผู้รับซื้อโคเนื้ออยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางลดลง	1. เนื่องจากเกิดโรคระบาดในโคเนื้อ จึงควรมีการป้องกันโดยใช้อุปกรณ์ทำความสะอาดในพื้นที่โรงเรือนและพื้นที่โดยรอบ ติดตั้งอุปกรณ์ขับไล่แมลงที่เป็นสาเหตุในการเกิดโรค ทำให้สามารถป้องกันโคเนื้อของเกษตรกรได้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ในรูปแบบ TOWS Matrix ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก

กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy)
1. ภาครัฐให้การสนับสนุนผ่านโครงการต่าง ๆ สำหรับเกษตรกรที่มีความรู้และความพร้อมในการปรับปรุงกระบวนการเลี้ยงโคเนื้อ และส่งเสริมการแปรรูปวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการโคเนื้อของตลาดที่มากขึ้น 2. เมื่อเกษตรกรใช้อาหารคุณภาพสูง การเจริญเติบโตของโคเนื้อจึงมีประสิทธิภาพ ปริมาณเนื้อมากขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มากขึ้น	1. เกษตรกรควรมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการจดบันทึกรายละเอียดของโครงการ มาตรฐานการรับรอง และการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการค้า
กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)
1. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในเรื่องการป้องกันและรักษาโรคระบาด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อโคเนื้อของเกษตรกร 2. เมื่อทั้งแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบและผู้รับซื้อโคเนื้ออยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางลดลง	1. เนื่องจากเกิดโรคระบาดในโคเนื้อ จึงควรมีการป้องกันโดยใช้อุปกรณ์ทำความสะอาดในพื้นที่โรงเรือนและพื้นที่โดยรอบ ติดตั้งอุปกรณ์ขับไล่แมลงที่เป็นสาเหตุในการเกิดโรค ทำให้สามารถป้องกันโคเนื้อของเกษตรกรได้

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก

ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง พบว่าโครงการมีทำเลที่ตั้งอยู่ที่ตำบลนาแก อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยภายในพื้นที่ของเกษตรกรประกอบไปด้วยโรงเรือนไม้สำหรับโคเนื้อ รั้วล้อมรอบไร่ของการเลี้ยงโคเนื้อ และบ้านพักสำหรับแรงงานหรือตัวเกษตรกรเอง พันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยง นิยมใช้พันธุ์ไทยผสมชาร์โรเลส์ เนื่องจากพันธุ์ไทยมีความสามารถทนต่อสภาพอากาศและโรคต่าง ๆ ได้ดี ส่วนพันธุ์ชาร์โรเลส์มีคุณสมบัติโครงสร้างที่ใหญ่ทำให้มีเนื้อปริมาณมาก เมื่อทั้งสองสายพันธุ์รวมกันจึงเกิดเป็นโคเนื้อที่มีคุณสมบัติทนต่อสภาพอากาศและมีปริมาณเนื้อมาก โดยเกษตรกรจะไล่ต้อนโคไปเลี้ยงตามพื้นที่ต่าง ๆ เช่น พื้นที่สาธารณะ พื้นที่รกร้าง ทุ่งนา ไร่ สวน เป็นต้น จากนั้นจึงนำโคเนื้อต้อนเข้าไปอยู่ในโรงเรือน ลักษณะอาหารที่ให้เป็นอาหารหญ้าอย่างเดียวยัง 3 มื้อ เช่น ฟาง วัสดุเหลือจากการเกษตร เป็นต้น อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรมการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอุปกรณ์เครื่องมือพื้นฐานทั่วไป เช่น เคียวเกี่ยวหญ้า ไม่ตัดมูล คาดสามง่าม เชือกจูง เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก พบว่าโครงการมีทำเลที่ตั้งอยู่ที่ตำบลนาแก อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยภายในพื้นที่ของเกษตรกรประกอบไปด้วยโรงเรือนปูนสำหรับโคเนื้อ รั้วล้อมรอบไร่

ของการเลี้ยงโคนม และบ้านพักสำหรับแรงงานหรือตัวเกษตรกรเอง พันธุ์โคนมที่เกษตรกรเลี้ยง นิยมใช้พันธุ์ไทยผสมชาร์โรเลส์ เนื่องจากพันธุ์ไทยมีความสามารถทนต่อสภาพอากาศและโรคต่าง ๆ ได้ดี ส่วนพันธุ์ชาร์โรเลส์มีคุณสมบัติโครงสร้างที่ใหญ่ ทำให้มีเนื้อปริมาณมาก เมื่อทั้งสองสายพันธุ์รวมกันจึงเกิดเป็นโคนมที่มีคุณสมบัติทนต่อสภาพอากาศและมีปริมาณเนื้อมาก โดยการเลี้ยงโคนมแบบชังคอกจะมีลักษณะการเลี้ยงโดยเกษตรกรจะจำกัดให้โคอยู่ในโรงเรือน การให้อาหารเกษตรกรจะให้อาหาร 3 มื้อ ซึ่งเป็นอาหารหยาบได้แก่ หญ้าและฟางแห้ง ผสมกับอาหารข้นในสัดส่วนโภชนาการที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มคุณค่าทางอาหารให้โคนมเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรมการเลี้ยงโคนมเป็นอุปกรณ์เครื่องมือพื้นฐานทั่วไป เช่น เคียวเกี่ยวหญ้า ไม่ตัดมูล คาดสามง่าม เชือกจูง เป็นต้น เกษตรกรบางรายมีการใช้อุปกรณ์อื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น เครื่องตัดหญ้า เครื่องสับอาหาร และเครื่องผสมอาหาร เป็นต้น

3. ผลการเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการเงินของการเลี้ยงโคนมแบบปล่อยฝูงและชังคอก

นำงบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสดมาวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์วัดความคุ้มค่าการลงทุน กำหนดเงินทุนและต้นทุนของเงินลงทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average Cost of Capitals: WACC) สำหรับการเลี้ยงโคนมแบบปล่อยฝูงและชังคอกมีค่าเท่ากับ 14.18 และ 15.46 ตามลำดับ เพื่อคำนวณผลตอบแทนขั้นต่ำจากโครงการ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดทางการเงิน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคนมแบบปล่อยฝูง

เกณฑ์การประเมิน	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	437,311.69	ค่ามากกว่า 0	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (เท่า)	1.19	ค่ามากกว่า 1	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (ร้อยละ)	35.33	ค่ามากกว่า WACC	น่าลงทุน
ระยะเวลาคืนทุน (ปี)	2	ระยะเวลาเหมาะสม	น่าลงทุน

สรุปผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคนมแบบปล่อยฝูง พบว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุนเพราะ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 437,311.69 บาท มีค่าเป็นบวก อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 35.33 มากกว่าอัตราผลตอบแทนที่ต้องการหรือต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WACC) ที่อยู่ร้อยละ 14.18 อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) มีค่าเท่ากับ 1.19 ซึ่งมากกว่า 1 และระยะเวลาคืนทุน (PB) มีค่าเท่ากับ 2 ปี จากการวิเคราะห์ด้วยตัวชี้วัดทางการเงินข้างต้นโครงการนี้จึงมีความเหมาะสมในการลงทุน

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคนมแบบชังคอก

เกณฑ์การประเมิน	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	1,609,443.98	ค่ามากกว่า 0	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (เท่า)	1.52	ค่ามากกว่า 1	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (ร้อยละ)	43.88	ค่ามากกว่า WACC	น่าลงทุน
ระยะเวลาคืนทุน (ปี)	1.6	ระยะเวลาเหมาะสม	น่าลงทุน

สรุปผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคนมแบบชังคอก พบว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุนเพราะ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 1,609,443.98 บาท มีค่าเป็นบวก อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 43.88 มากกว่าอัตราผลตอบแทนที่ต้องการหรือต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WACC) ที่อยู่ร้อยละ 15.46 อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) มีค่าเท่ากับ 1.52 ซึ่งมากกว่า 1 และระยะเวลาคืนทุน (PB) มีค่าเท่ากับ 1.6 ปี จากการวิเคราะห์ด้วยตัวชี้วัดทางการเงินข้างต้นโครงการนี้จึงมีความเหมาะสมในการลงทุน

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง กรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5

เกณฑ์การประเมิน	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	278,038.87	ค่ามากกว่า 0	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (เท่า)	1.12	ค่ามากกว่า 1	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (ร้อยละ)	32.55	มีค่ามากกว่า WACC	น่าลงทุน

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง กรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 พบว่าตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการนี้ยังคงมีความน่าลงทุนอยู่

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก กรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5

เกณฑ์การประเมิน	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	1,391,839.10	ค่ามากกว่า 0	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (เท่า)	1.45	ค่ามากกว่า 1	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (ร้อยละ)	41.24	มีค่ามากกว่า WACC	น่าลงทุน

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก กรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 พบว่าตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการนี้ยังคงมีความน่าลงทุนอยู่

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง กรณีรายได้ลดลงร้อยละ 5

เกณฑ์การประเมิน	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	140,308.57	ค่ามากกว่า 0	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (เท่า)	1.06	ค่ามากกว่า 1	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (ร้อยละ)	30.36	มีค่ามากกว่า WACC	น่าลงทุน

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง กรณีรายได้ลดลงร้อยละ 5 พบว่าตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการนี้ยังคงมีความน่าลงทุนอยู่

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก กรณีรายได้ลดลงร้อยละ 5

เกณฑ์การประเมิน	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	1,156,152.17	ค่ามากกว่า 0	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (เท่า)	1.37	ค่ามากกว่า 1	น่าลงทุน
อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (ร้อยละ)	38.54	มีค่ามากกว่า WACC	น่าลงทุน

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก กรณีรายได้ลดลงร้อยละ 5 พบว่าตัวชี้วัดทางการเงินของโครงการนี้ยังคงมีความน่าลงทุนอยู่

ตารางที่ 13 การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง

การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลง	ร้อยละ
การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน (SVT _c)	18.7
การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านผลตอบแทน (SVT _b)	15.8

การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน (SVT_C) มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 18.7 หมายความว่าต้นทุนของโครงการสามารถเพิ่มขึ้นได้อีกร้อยละ 18.7 ซึ่งหากต้นทุนของโครงการเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 18.7 จะทำให้โครงการไม่เหมาะสมแก่การลงทุน การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านผลตอบแทน (SVT_B) มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 15.8 หมายความว่าผลตอบแทนหรือรายได้ของโครงการสามารถลดลงได้อีกร้อยละ 15.8 ซึ่งหากผลตอบแทนหรือรายได้ของโครงการลดลงมากกว่าร้อยละ 15.8 จะทำให้โครงการไม่เหมาะสมแก่การลงทุน

ตารางที่ 14 การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงของโครงการการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก

การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลง	ร้อยละ
การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน (SVT _C)	51.6
การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านผลตอบแทน (SVT _B)	34

การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน (SVT_C) มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 51.6 หมายความว่าต้นทุนของโครงการสามารถเพิ่มขึ้นได้อีกร้อยละ 51.6 ซึ่งหากต้นทุนของโครงการเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 51.6 จะทำให้โครงการไม่เหมาะสมแก่การลงทุน การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านผลตอบแทน (SVT_B) มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 34 หมายความว่าผลตอบแทนหรือรายได้ของโครงการสามารถลดลงได้อีกร้อยละ 34 ซึ่งหากผลตอบแทนหรือรายได้ของโครงการลดลงมากกว่าร้อยละ 34 จะทำให้โครงการไม่เหมาะสมแก่การลงทุน

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการตลาดของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก พบว่า การเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีผลการประเมินที่ดีกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกเป็นการเลี้ยงโคเนื้อเชิงคุณภาพ จึงเกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าในหลายด้าน เช่น การมีอัตราเร่งเนื้อที่สูงเนื่องจากได้รับสารอาหารที่มีคุณภาพ การมีมาตรฐานรับรองที่ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือแก่ผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) ที่ได้ศึกษาระบบตลาดโคเนื้อ พบว่า การเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอก มีการให้อาหารที่มีคุณภาพสูงกว่า อีกทั้งรูปแบบการเลี้ยงยังมีมาตรฐานที่ดีกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง

ผลการเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก พบว่า การเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีผลการประเมินที่ดีกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกเป็นการเลี้ยงโคเนื้อเชิงคุณภาพ จึงเกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าในหลายด้าน เช่น การมีสิ่งก่อสร้างภายในโครงการที่แข็งแรงกว่าทำให้สามารถรับแรงการปะทะของโคเนื้อได้ดีกว่า ซึ่งป้องกันการบาดเจ็บของโคเนื้อได้ การให้อาหารที่มีคุณภาพส่งผลให้โคเนื้อมีอัตราเร่งเนื้อที่สูง และการใช้อุปกรณ์หลายชนิดที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคเนื้อซึ่งสอดคล้องกับ นภาพร เวชกามาม, อีระรัตน์ ชินแสน และวันทนี พลวิเศษ (2560) ที่ได้ศึกษาการผลิตและการจัดการโคเนื้อแบบขังคอกและแบบปล่อยฝูงของเกษตรกรอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า แต่มีอุปสรรคคือแหล่งหญ้าธรรมชาติมีจำกัด ส่วนการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่า

ผลการเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการเงินของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก พบว่า การเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกนั้นมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มากกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) มากกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) มากกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ระยะเวลาคืนทุน (PB) ที่เร็วกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง การเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอกนั้นมีผลการทดสอบค่าความอ่อนไหวที่เหมาะสมแก่การลงทุนทั้ง 2 โครงการ และการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอกมีความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน (SVT_C) และผลตอบแทน (SVT_B) ที่มากกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง หมายความว่าสามารถแบกรับความผันผวนของเศรษฐกิจได้ดีกว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกได้รับผลตอบแทนทางการเงินที่มากกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ในกรณีที่ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงเท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับ นภาพร เวชกามาม, อีระรัตน์ ชินแสน และวันทนี พลวิเศษ (2560) ที่ได้ศึกษาการผลิตและการจัดการโคเนื้อแบบขังคอกและแบบปล่อยฝูงของเกษตรกรอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า แต่มีอุปสรรคคือแหล่งหญ้าธรรมชาติมีจำกัด ส่วนการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่า

พลวิเศษ (2560) ที่ได้ศึกษาการผลิตและการจัดการโคเนื้อแบบขังคอกและแบบปล่อยฝูงของเกษตรกร อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง แต่การเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีต้นทุนสูงกว่า

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

1. การเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกเป็นรูปแบบการเลี้ยงที่ได้รับความนิยมมากกว่า แต่มีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนกว่า และมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ดังนั้นเกษตรกรควรศึกษารูปแบบการผลิตและนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ทำให้เกษตรกรต้องแบกรับต้นทุนนั้นเป็นระยะเวลานานตามไปด้วย

2. จากการทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลง ทั้งการทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน (SVT_C) และการทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านผลตอบแทน (SVT_B) พบว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีผลการทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงที่มากกว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง หมายความว่า การเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกสามารถรับความผันผวนต่อสภาพเศรษฐกิจได้ดีกว่า และสามารถลดความเสี่ยงต่อการขาดทุนของเกษตรกรได้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาดของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก ได้มีการวิเคราะห์แบบจำลองเพชร (Diamond Model) การวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎี SWOT Analysis และการวิเคราะห์โดยใช้ TOWS Matrix พบว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีความเหมาะสมในการลงทุนมากกว่า

จากผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก ได้มีการประเมินปัจจัยด้านสถานที่ทำเลที่ตั้งโครงการ ด้านการวางแผนก่อสร้างภายในโครงการสำหรับการเลี้ยงโค พันธุ์โคเนื้อ ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อ และอุปกรณ์เครื่องมือ พบว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีความเหมาะสมในการลงทุนมากกว่า

จากผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก ได้มีการวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ระยะเวลาคืนทุน (PB) การทดสอบค่าความอ่อนไหว การทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน (SVT_C) และการทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลงด้านผลตอบแทน (SVT_B) พบว่า การเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีความเหมาะสมในการลงทุนมากกว่า

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ ในด้านความเป็นไปได้ทางการตลาด ความเป็นไปได้ทางเทคนิค และความเป็นไปได้ทางการเงินจึงสรุปได้ว่าการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกมีความเหมาะสมในการลงทุนมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนากระบวนการผลิตรวมทั้งมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรเพิ่มความสามารถในการแข่งขันบนตลาดโคเนื้อในอนาคต และสร้างอำนาจต่อรองเพื่อป้องกันไม่ให้เกษตรกรโดนกดราคาโคเนื้อ

1.2 การสนับสนุนจากภาครัฐนั้นมีผลมากต่อเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนยังเข้าถึงอุปกรณ์เครื่องจักรเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและกำลังการผลิตให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างมาก ถือเป็นโอกาสสำคัญสำหรับเกษตรกร และภาคเศรษฐกิจอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอกของเกษตรกรจังหวัดนครพนม ในด้านของการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาด ความเป็นไปได้ทางเทคนิค การวิเคราะห์ความ

เป็นไปได้ทางการเงิน ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปอาจศึกษาความเป็นไปได้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ความเป็นไปได้ด้านการจัดการด้านความเป็นไปได้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม เป็นต้น

2.2 สำหรับผู้ที่สนใจจะลงทุนหรือสนใจเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงและขังคอก สามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนในพื้นที่อื่น ๆ ได้ โดยนำไปประยุกต์ประกอบกับสถานการณ์ทางธุรกิจและสังคมในช่วงเวลาและลักษณะพื้นที่นั้น ๆ โดยเฉพาะเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบการตัดสินใจได้แม่นยำยิ่งขึ้น

2.3 การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านชุดข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมด้านราคาของวัตถุดิบและผลผลิต ที่อาจมีแนวโน้มความผันผวนมากขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ณฤทธิ์ ไทยบุรี, สุนีย์ ตรีมณี, ประจักษ์ เทพคุณ และ สมนึก ลิ้มเจริญ. (2563). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงโคเนื้อปล่อยฝูงและแบบขังคอกของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 12(1), 277-288.
- นภาพร เวชกามาม, ธีระรัตน์ ชิดนแสน และ วันทนี พลวิเศษ. (2560). การผลิตและการจัดการโคเนื้อแบบขังคอกและแบบปล่อยฝูงของเกษตรกร อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. *แก่นการเกษตร*, 45(1), 1476-1482.
- รศดา เวชภูพานธุ์ และ สุมาลี สันติพลวุฒิ. (2554). แนวทางการพัฒนา OTOP ในเขตภาคกลาง. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 50* (น. 224-231). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2562*. สืบค้น 8 สิงหาคม 2563. จาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/journal/2563/yearbook62edit.pdf>.

Guidelines for Strength of The Networks Partners Students Development Activity of Rajaprajanugroh 35 School Phang-Nga

Mali Yubonpring^{1*} Boonlert Weeraponkan¹ and Pricha Samakkhi¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: malila0955178636@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are (1) to study the conditions for strengthening network partners, (2) to study the creation of guidelines for strengthening network partners and, (3) to present guidelines for strengthening network partners for developing the quality of students at Rajaprajanugroh School 35, Phang Nga Province. This research used qualitative research to collect data by in-depth interviews with 15 people involved, 5 people who provided insights, and group discussions with 7 experts. Data were analyzed inductively. The results of the study found that (1) studying the conditions for strengthening network partners according to seven variables: 1) Selection of network partners 2) Creation of principles and thought processes 3) Organizing activities of network partners 4) Organizing meetings and analyzing activity problems 5) Consideration and determination of projects of network partners 6) Implementing activities towards development and 7) Following up and evaluating results, the government and private sectors organize activities in learning subjects that are appropriate and consistent with the teaching plans, and are measured and evaluated according to educational standards. (2) Guidelines for strengthening network partners for the development of learner quality. All 7 variables must be planned and set operational guidelines taking into account the context and both internal and external factors. There was a meeting to clarify and bring extra-curricular activities to organize parallel education in both general and vocational streams throughout the academic year. Performance was measured and evaluated based on the quality of work and problems were analyzed with emphasis on students. There are learning resources that can be linked to events and environments to be applied in real life. (3) Presentation of guidelines, experts have examined the guidelines for strengthening network partners for developing student quality, which everyone is of the opinion that it is appropriate, possible, and beneficial in strengthening the network partners and the quality of learners in terms of academic achievement and desirable characteristics.

Keywords: Strengthening Network, Network Partners, Student Quality

แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา

มะลิ ยุบลพริ้ง^{1*} บุญเลิศ วีระพรภานต์¹ และ ปรีชา สามัคคี¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: malila0955178636@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย (2) เพื่อศึกษาการสร้างแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายและ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา งานวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า (1) การศึกษาสภาพการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายตามตัวแปรทั้ง 7 ประการ คือ 1) การคัดเลือกภาคีเครือข่าย 2) การสร้างหลักการและกระบวนการคิด 3) การจัดกิจกรรมของภาคีเครือข่าย 4) การจัดประชุมและวิเคราะห์ปัญหาภิกรณ์ 5. การพิจารณาและกำหนดโครงการของภาคีเครือข่าย 6) การนำกิจกรรมไปปฏิบัติสู่การพัฒนา และ 7) การติดตามผลและประเมินผล มีภาครัฐและภาคเอกชน จัดกิจกรรมในสาระการเรียนรู้เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการสอนมีการวัดผลและประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษา (2) แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตัวแปรทั้ง 7 ประการ ต้องมีการวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงบริบทและปัจจัยทั้งจากภายในและภายนอก มีการประชุมชี้แจงและนำกิจกรรมเสริมหลักสูตรไปจัดการศึกษาคู่ขนานทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ตลอดปีการศึกษา มีการวัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้วยคุณภาพของงานและนำปัญหามาวิเคราะห์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง (3) การนำเสนอแนวทาง ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ ในการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย และ คุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำสำคัญ: การสร้างความเข้มแข็ง, ภาคีเครือข่าย, คุณภาพผู้เรียน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การจัดการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาบุคคลและชุมชน และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถเป็นคนเก่งคนดีและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา หน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาและได้ให้ความสำคัญในการจัดการการศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งและมาตรฐานทางวิชาการ อีกทั้ง มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้พระราชทานนามโรงเรียนประชานุบาล (มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562) ให้ชื่อว่า “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1, 2, 3, 4, 5 ถึง 12 ตามลำดับเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2505 ให้จัดการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพและศาสตร์เฉพาะทาง ในการพัฒนาระบบสื่อสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีคุณภาพที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงาน

การศึกษาพิเศษ ได้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการและเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต รวมถึงคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อปี พ.ศ. 2551 พบว่า การจัดการศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ยังมีปัญหา อุปสรรค จึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันหาแนวทางแก้ไข (สมพิศ ไหมงาม, 2555) การนำภาคีเครือข่ายที่มีความรู้ ความเข้าใจ เข้ามาจัดทำกิจกรรม ในการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการนำไปปฏิบัติจริงและเพิ่มศักยภาพ ประสิทธิภาพในการบริการด้านการศึกษแก่นักเรียนในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างเท่าเทียม (สร้อยทิพย์ อุจวาที, 2561)

ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา เนื่องจากสภาพปัจจุบันแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ยังขาดความเข้มแข็ง ทั้งนี้ จะนำไปสู่การปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานการมีส่วนร่วม (Participation) ให้ทุกคนของหน่วยงานหรือองค์กร ร่วมกันดำเนินการ โดยมีลักษณะรูปแบบกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต (Dynamic) และมีพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (กัลยาณี สูงสมบัติ, 2559) ผู้สอนในการให้บริการด้านการศึกษแก่นักเรียนในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง อีกทั้งสามารถยืดหยุ่นอยู่ได้อย่างมั่นคงในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายงานบริหารทั่วไป จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายงานกิจการนักเรียนจำนวน 1 คน ตัวแทนครู จำนวน 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ปกครอง/ชุมชน จำนวน 2 คน ตัวแทนคณะกรรมการนักเรียนจำนวน 3 คนและตัวแทนนักเรียนจำนวน 2 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ จำนวน 1 คน ตัวแทนภาคีเครือข่ายภาครัฐระดับอำเภอ จำนวน 1 คน ตัวแทนภาคีเครือข่ายจำนวน 2 คนและตัวแทนครู จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมศาสตร์จำนวน 1 คนศึกษานิเทศก์จำนวน 1 คน ตัวแทนภาคีเครือข่าย จำนวน 2 คน และตัวแทนครู จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยใน 3 ขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดประเด็นการร่างกระบวนการ แนวทาง 3) นำฉบับร่างแนวทางปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับฉบับร่าง และนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและใช้เกณฑ์ในการวัดค่าดัชนี ค่า IOC เท่ากับ 0.98 และตรวจสอบความถูกต้องมาจัดทำฉบับสมบูรณ์ และนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางสร้างความเข้มแข็ง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) จัดทำแบบสัมภาษณ์แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายจากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติมและ 2) นำแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำฉบับร่างมาประเมินความเป็นไปได้ที่ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ที่ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ฉบับร่างกระบวนการแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการสร้างภาคีเครือข่าย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง (2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบภาคีเครือข่าย รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา เพื่ออนุญาตให้สัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดข้อความออกมาเรียบเรียงต่อไป

2. ขั้นตอนการศึกษากระบวนการแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย 1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ 2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก 3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเป็นคำถามแบบเปิดกว้าง กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดข้อความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3. ขั้นตอนการนำเสนอ จากการจัดประชุมสนทนากลุ่มและประเมินมีดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มพร้อมด้วยร่างแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด 3) บันทึกผลประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

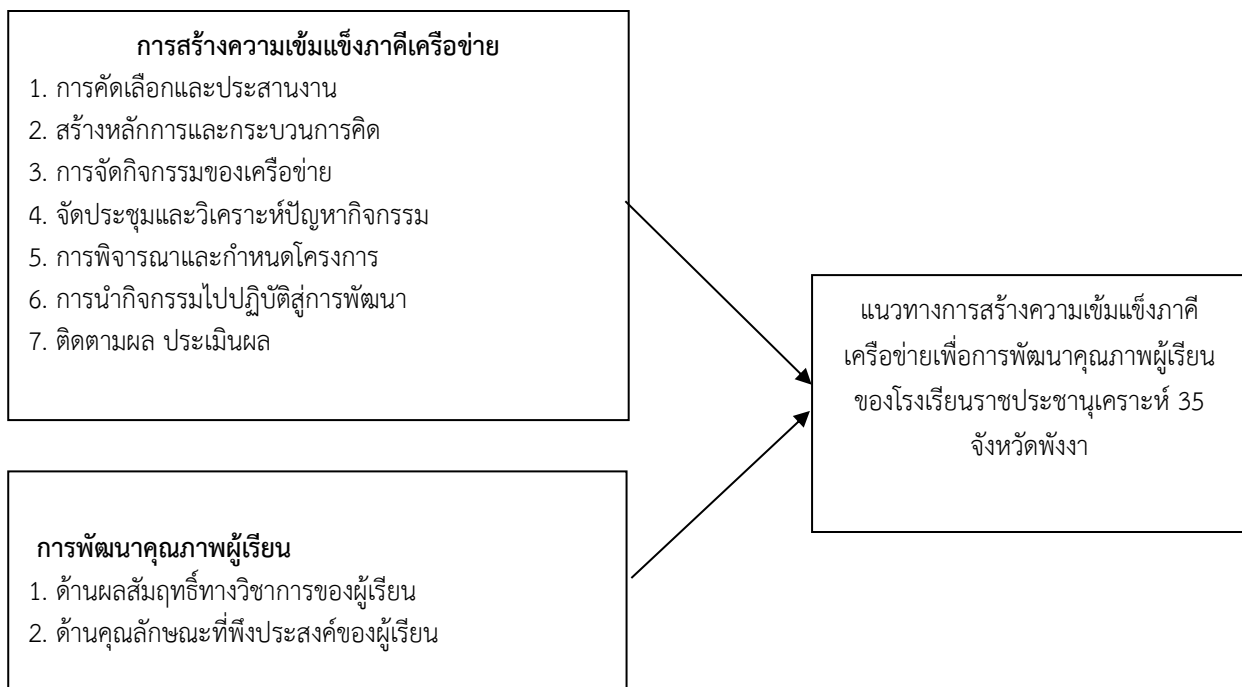
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนที่จะวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 ก่อนเล่า จากแหล่งที่มา 3 ด้าน ได้แก่ 1) เวลา 2) สถานที่ 3) บุคคล โดยจะตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม ในคำถามเดียวกันและจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มเดียวกัน ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 มีภาคีเครือข่ายที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับการเรียนการสอน ครูและบุคลากรการศึกษาเข้าใจกระบวนการและแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย กิจกรรมของภาคีเครือข่ายนำไปปฏิบัติได้จริง พิจารณาและกำหนดโครงการของภาคีเครือข่ายที่มีความจำเป็นและสอดคล้องตามหลักสูตรการเรียนการสอนและนำกิจกรรมไปปฏิบัติสู่การพัฒนา และ มีการติดตามผลและประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษา มีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีจัดการศึกษาทั้งสามัญและสายอาชีพมีการทำข้อตกลงร่วมกันกับภาคีเครือข่ายที่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน โดยการถ่ายทอดเทคนิคการสอนในรูปแบบการปฏิบัติจริงในสาระการเรียนรู้ทุกรายวิชา จนเกิดทักษะสู่อาชีพที่มั่นคง นักเรียนสามารถใช้หลักคิดในการแก้ปัญหาทางงานได้ทันท่วงทีที่ทันต่อข้อมูลและข่าวสาร ในยุคปัจจุบัน มีการสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดเพื่อถอดบทเรียนทุกชั้นตอน มีการปรับกระบวนการทัศน์ของครูเพื่อจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนมากขึ้นเน้นการปฏิบัติจริง มีระบบการประเมินระหว่างการทำปฏิบัติงานด้วยคุณภาพของงานประเมินผลจากชิ้นงานและสรุปบทเรียนในรูปแบบการปฏิบัติจริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาบริบทของสถานศึกษาพบว่าการจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความสำเร็จ และมีคุณภาพการส่งเสริมและการสนับสนุน ของภาคีเครือข่าย มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อีกทั้งการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายช่วยก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ต่อการพัฒนาผู้เรียน จากการค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และทบทวนวรรณกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา สังเคราะห์ จากงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ และจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สามารถนำมากำหนดเป็น กรอบแนวคิดได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา

ผลการศึกษาสภาพความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา พบว่ามีเครือข่าย 3 รูปแบบคือ 1) โรงเรียนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามาจัดการศึกษา และเสนอโครงการและกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตร 2) องค์กรและหน่วยงานมีความต้องการจัดทำโครงการ และกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน 3) ภาคีเครือข่ายที่สนับสนุนปัจจัยเป็นประจำทุกปี โรงเรียนไม่มีการวางแผนงานด้านวิชาการ และส่งเสริมให้เอกชนมาสนับสนุนด้านวิชาการให้กับผู้เรียน เพื่อให้ได้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ จากเนื้อหาวิชา ทฤษฎีปฏิบัติและหลักสูตรที่มีกิจกรรมของภาคีเครือข่าย สนับสนุน ส่งเสริม การจัดกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนขาดโอกาสคิด การลงมือปฏิบัติจริง ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ขาดการพัฒนาด้านความสามารถ ด้านสติปัญญา อารมณ์ ด้านความพร้อมทางร่างกาย และจิตใจ ไม่มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น ไม่มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล และไม่มีการปฏิบัติจริง ขาดการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมไม่มีนวัตกรรมและเทคโนโลยี

2. แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา

ผลการศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา มีการดำเนินการทั้ง 7 องค์ประกอบ พบว่า มีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จัดการศึกษามีทั้งสายสามัญและสายอาชีพโดยโรงเรียนทำข้อตกลงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน โดยให้แนวปฏิบัติแก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสร้างวิสัยทัศน์ในเชิงกลยุทธ์ และจรรยาบรรณของครู มีคณะกรรมการในการควบคุมและนำกิจกรรมไปปฏิบัติการเพิ่มทักษะ มีการประยุกต์ใช้และสร้างนวัตกรรม และใช้เทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรม จะมีการประเมินผลการทำกิจกรรม และขั้นตอนสรุปผล การรวบรวมองค์ความรู้ อย่างเป็นระบบและครบวงจรผู้เรียนและผู้สอนสามารถสรุปบทเรียน สร้างความตระหนักและคำนึงถึงผู้เรียน ในด้านความสามารถ ด้านสติปัญญา อารมณ์ ความพร้อมทางด้านกาย และจิตใจ มีความคาดหวังของสังคมให้เป็นคนดี มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีกิจกรรมและปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมนำผลจากการเรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง การประเมินผลใช้แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถของนักเรียน ในด้านทักษะทางปัญญาประเมินระหว่างการทำงาน ด้วยคุณภาพของงาน คุณลักษณะของงาน ในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยใช้การสังเกต การระดมสมอง การอภิปราย และการนำเสนอและสรุปบทเรียนหลังปฏิบัติ ในด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยี โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบทดสอบ ในด้านทักษะการปฏิบัติวิชาชีพในรูปแบบการปฏิบัติจริง

3. ผลการนำเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา

ผลการนำเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา มีข้อเสนอดังนี้ 1) มีภาครัฐและภาคเอกชนจัดการศึกษาคู่ขนานในระดับชั้นเดียวกันที่มีทั้งสายสามัญและสายอาชีพ 2) สร้างวิสัยทัศน์ให้ ครู และบุคลากรทางการศึกษานำกิจกรรมมาบูรณาการในหลักสูตรและนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เทคนิควิธีการ ประสบการณ์และ ทักษะ 3) นำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในหลักสูตรให้กับผู้เรียนให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและวิธีการกระบวนการเข้าร่วมทำกิจกรรมในหลักสูตรมาสู่การปฏิบัติจริง มีการสรุปผลกิจกรรม และการรวบรวมองค์ความรู้ ถอดบทเรียนให้มีความเชื่อมโยงจากความรู้เดิมไปสู่การได้ความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบ 4) มีแผนการเรียนรู้และตารางสอนในแต่ละระดับชั้น และนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรให้มีความทันสมัย มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม 5) มีกิจกรรมและโครงการที่ทันสมัยตามความต้องการของนักเรียนจริงๆ สามารถทำให้ผู้เรียน มีโอกาสคิด ลงมือปฏิบัติ เกิด

ความคิดสร้างสรรค์ มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและนำผลจากการเรียนรู้ มาสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดนำมาถอดบทเรียน เพื่อปรับกระบวนการทัศน์ของครู เพื่อจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นเน้นการปฏิบัติจริง มีการประเมินผลในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะทางปัญญา ด้วยคุณภาพของงาน คุณลักษณะของงาน ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การระดมสมอง การอภิปราย และการนำเสนอและสรุปบทเรียนหลังปฏิบัติ และด้านทักษะการปฏิบัติวิชาชีพในรูปแบบการปฏิบัติจริง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 3 จังหวัดพังงา พบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตร จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน อีกทั้งมีความต้องการจัดทำโครงการ และกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน มีการสนับสนุนปัจจัยประจำปี มีการจัดกิจกรรมลงในหลักสูตรการเรียนการสอนที่ครอบคลุมทุกรายวิชาและสามารถพัฒนาทักษะ ประสบการณ์ และนำไปปฏิบัติจริง มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มินิวัฒนธรรมและเทคโนโลยี นำไปสู่วิชาชีพและประกอบอาชีพที่มั่นคง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชราวดี ตรีชัย (2552) ศึกษาการวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของ หมู่บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การจัดทำแผนชุมชน เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้เกิดการหลอมรวมคนในชุมชนและการจัดทำแผนชุมชนเป็นการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ กองทุนชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา พลิกฟื้นเศรษฐกิจ สังคม ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพัฒนาพลิกฟื้น ให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างแท้จริง เป็นการระดมทรัพยากรเพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกัน และมีคณะกรรมการในการควบคุมการนำกิจกรรมไปปฏิบัติ ทั้งปีการศึกษา มีกลุ่มบุคคลหน่วยงาน และองค์กร ได้เข้าร่วมจัดกิจกรรมในโรงเรียนทำให้เกิดหลักการ แนวคิด โดยวิธีการกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร เทคนิควิธีการ ประสบการณ์ ทักษะ มีวิธีการกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนทำให้เกิดองค์ความรู้จากปฏิบัติกิจกรรมเสร็จสิ้น

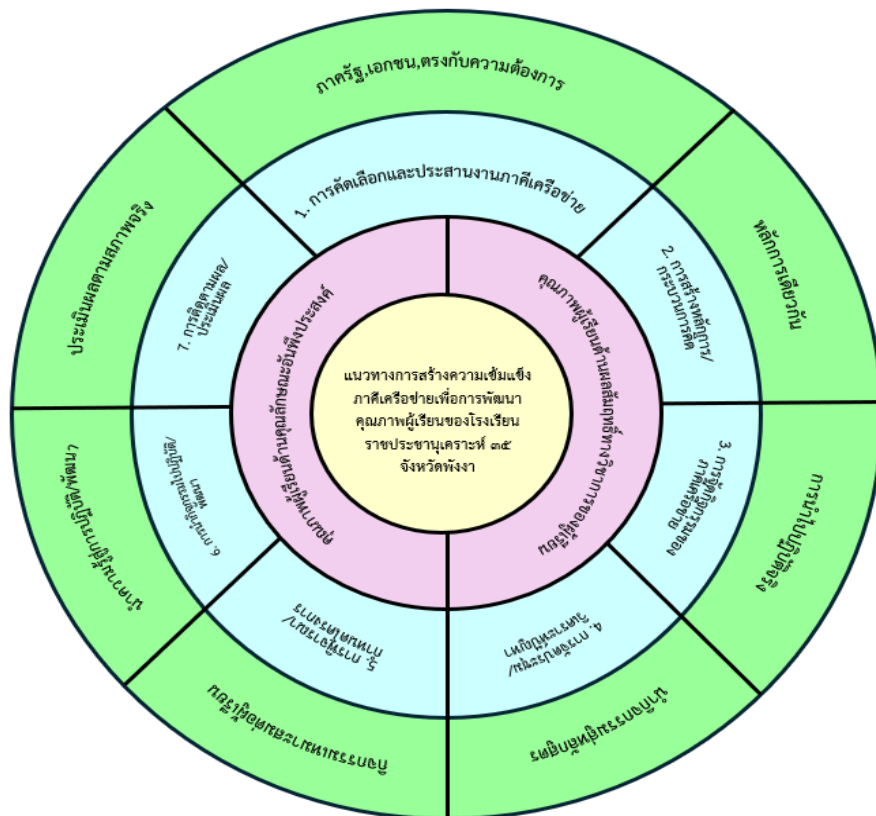
แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา พบว่า หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้จัดการศึกษาคู่ขนานในระดับเดียวกันมีทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายไปปฏิบัติ ให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ในเชิงกลยุทธ์ในการนำกิจกรรมมาเพิ่มทักษะ การสร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมแทรกในหลักสูตรนำกิจกรรมต่างๆ มาร่วมจัดการเรียนรู้ให้เกิดทักษะด้วยการปฏิบัติจริง ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันไปในทุกขั้นตอน มีการสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดมีการถอดบทเรียน กระบวนการเรียนรู้ทุก ขั้นตอน และการน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ประเมินผลด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และด้านทักษะการปฏิบัติวิชาชีพในรูปแบบการปฏิบัติจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา จันทรแดง (2555) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายการนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กร ชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน 2) ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพการจัดการ ทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน 3) รูปแบบใหม่ที่ค้นพบ คือ การบริหารจัดการ ชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการนำเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา พบว่า มีภาครัฐและภาคเอกชนจัดการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ มีครู และบุคลากรทางการศึกษานำกิจกรรมมาบูรณาการในหลักสูตรและนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในหลักสูตรให้กับผู้เรียนให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและวิธีการกระบวนการเข้าร่วมทำกิจกรรมในหลักสูตรมาสู่การปฏิบัติจริง มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและนำผลจากการเรียนรู้ มาสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดนำมาถอดบทเรียน เพื่อจัดการเรียนรู้แบบใหม่ มีการประเมินผลในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะทางปัญญา ด้วยคุณภาพของงาน

คุณลักษณะของงาน ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การระดมสมอง การอภิปราย และการนำเสนอและสรุปทเรียนหลังปฏิบัติ และด้านทักษะการปฏิบัติวิชาชีพในรูปแบบการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ ญาณิ พายัพสาย สุมาลี สันติพลวุฒิ และ ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย (2558) ศึกษาการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนพบว่า ระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน มีปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน ที่มีภาวะผู้นำ เสียสละ เชื้อมั่นและศรัทธาในกระบวนการประชาธิปไตย 2) ระบบบริหารจัดการชุมชน ที่ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตั้งแต่ การหาข้อมูลร่วมกันของชุมชน การวางแผน/กำหนดเป้าหมายของชุมชน การดำเนินการตามแผนเพื่อ ไปสู่เป้าหมายและการติดตามประเมินผล 3) กระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ของคนใน ชุมชน และการส่งต่อองค์ความรู้ของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น 4) การมีผลประโยชน์ร่วมของชุมชน ที่ทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาสภาพแนวทางความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายและนำเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงาในการจัดการศึกษาตามกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ให้บริการในการจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสร้างโอกาสการให้หน่วยงานเข้าถึงในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ มีการคัดเลือกและประสานงานภาคีเครือข่ายเพื่อเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในการนำเทคนิควิธีการพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบตามนโยบาย และวิสัยทัศน์ของภาคีเครือข่ายในการพัฒนากระบวนการคิดของบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาคู พัฒนาผู้เรียนไปสู่ความเป็นเลิศในแต่ละสาขาวิชา และการคัดเลือกภาคีเครือข่ายที่ปฏิบัติงานการเรียนรู้สู่การฝึกหัด และนำไปปฏิบัติได้จริง การสร้างหลักการกระบวนการสร้างความร่วมมือ โน้มน้าวให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทำงานร่วมกัน เพื่อให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนวัตกรรม มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา มีการสื่อสารและเทคโนโลยี โดยการเพิ่มเวลาให้กับผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ทุกด้าน การจัดการเรียนการสอนและมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ตอบสนองชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิผล เกิดความสร้างสรรค์ มีบรรยากาศการเรียนรู้ พัฒนาด้านความสามารถ ด้านสติปัญญา อารมณ์ ความพร้อมทางด้านกาย และจิตใจ ครูสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้จริง มีการพัฒนาด้านเนื้อหาสาระในวิชาที่สอน ที่มีกิจกรรมจากภาคีเครือข่ายบรรจุในหลักสูตร สามารถสร้างนวัตกรรมในการสอน มีแหล่งเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีกระบวนการประเมินผลงานจากการจัดกิจกรรมที่ได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้น และได้จัดทำเอกสารการวัดผลและประเมินผลตามระเบียบของสถานศึกษา จนมีความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายจนเป็นแบบอย่างต่อสถานศึกษาอื่นๆ ในการสร้างแรงจูงใจในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตรธรรม หมายถึง ความน่ารัก น่าเคารพ น่าเจริญใจในคุณธรรม รู้จักพูดให้ได้ผล และมีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา มีการจัดกิจกรรมลงในหลักสูตรการเรียนการสอนที่ครอบคลุมทุกรายวิชา ทั้งสายสามัญและสายอาชีพและนำไปปฏิบัติจริง มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความทันสมัยและเทคโนโลยี ให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ในเชิงกลยุทธ์ในการนำกิจกรรมมาเพิ่มทักษะ การสร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมแทรกในหลักสูตรนำกิจกรรมต่างๆ มาร่วมจัดการเรียนรู้ ให้เกิดทักษะด้วยการปฏิบัติจริง

ผลการศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ในเชิงกลยุทธ์ในการนำกิจกรรมมาเพิ่มทักษะ การสร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้นวัตกรรมแทรกในหลักสูตรนำกิจกรรมต่างๆ มาร่วมจัดการเรียนรู้ ให้เกิดการปฏิบัติจริง มีการสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดมีการถอดบทเรียน และการน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ประเมินผลด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และด้านทักษะการปฏิบัติวิชาชีพในรูปแบบการปฏิบัติจริง

ผลการนำเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา มีภาครัฐและภาคเอกชนนำกิจกรรมมาบูรณาการในหลักสูตรและนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในหลักสูตรให้กับผู้เรียนให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและวิธีการกระบวนการเข้าร่วมทำกิจกรรมในหลักสูตรมาสู่การปฏิบัติจริง มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและนำผลจากการเรียนรู้ มาสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดนำมาถอดบทเรียน เพื่อจัดการเรียนรู้แบบใหม่ และการปฏิบัติวิชาชีพในรูปแบบการปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาในการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องอย่างไร

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไง

1.3 สถานศึกษาควรมีการจัดทำกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงบริบท ความพร้อม และปัจจัยการดำเนินงานทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างไร

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ควรมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมในหลายมิติ เช่น การช่วยเหลือทางสังคมและ ครอบครัว

2.2 สถานศึกษาที่นำไปใช้ต้องมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2.3 สถานศึกษาที่นำแนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายไปประยุกต์ใช้ ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทความพร้อมของสถานศึกษา

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาหัวข้อวิจัย เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียน แผนกวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

3.2 ควรมีการศึกษาหัวข้อวิจัย เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไง

3.3 ควรมีการศึกษาหัวข้อวิจัย เรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้กิจกรรมภาคีเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี สูงสมบัติ. (2559). *การพัฒนาองค์กร*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566. จาก

<http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/index.htm>.

ญาณิ พายัพสาย, สุมาลี สันติพลวุฒิ และ ปิยะพรรณ ช่างวัฒนะชัย. (2558). การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 12* (น. 1246-1254). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

พัชรชาติ ตรีชัย. (2552). การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดงตำบลศิลาลอยอำเภอ สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารร่มพญักษ์*, 27(1), 126.

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2566). *ประวัติมูลนิธิ*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566. จาก

<https://www.rajk.org/about-rajk/history.html>.

วิทยา จันทระแดง. (2555). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคกลางตอนบน*. (รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์).

สมพิศ ไหมงาม. (2555). *การบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์.

สร้อยทิพย์ อุจาวาที. (2561). *มิติใหม่: ภาคีเครือข่าย*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566. จาก

<https://www.dailynews.co.th/education/258726>.

Factors Affecting Competitiveness of Small and Medium Enterprises in Southern Region of Thailand

Nutcha Srifa^{1*} and Piyaphan Changwatchai²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nutcha.srifa@ku.th

ABSTRACT

This study aims to (1) examine the general characteristics of small and medium enterprises (SMEs) in Southern Region, and (2) analyze the factors influencing the competitiveness, measured by the profitability of SMEs in Southern Region, based on the Diamond Model framework. The study sample consisted of 382 SMEs in Southern Region, selected using proportional stratified random sampling. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis. The descriptive statistics revealed that SMEs in Southern Region vary in size and age, with most being small to medium-sized enterprises and an average age of approximately 16 years. A majority of the enterprises demonstrated a high level of competitive potential, based on a potential scoring criterion, with 112 enterprises classified as such. Conversely, 90 enterprises exhibited low competitive potential, among which 44 enterprises had low levels of demand and customer purchasing needs. The multiple regression analysis indicated that demand condition is statistically significant factors affecting profit growth rates. This demonstrates that customer demand is a crucial factor in stimulating profit growth and enhancing the competitiveness of enterprises. Therefore, entrepreneurs should prioritize the development of products or services that meet customer needs more effectively. It is also essential to consistently monitor and analyze customer demand data to use this information for product and service improvement in line with market needs, thereby enhancing the efficiency and competitiveness of the enterprises.

Keywords: Diamond Model, Competitiveness, Multiple Regression

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ ของประเทศไทย

นัชชา ศรีฟ้า^{1*} และ ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย²

¹ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nutcha.srif@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขัน โดยวัดจากความสามารถในการทำกำไรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้มีความหลากหลายในขนาดและอายุของกิจการ โดยกิจการส่วนใหญ่มีขนาดเล็กถึงขนาดกลาง และมีอายุกิจการเฉลี่ยประมาณ 16 ปี การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ โดยวัดจากเกณฑ์การให้คะแนนระดับศักยภาพ พบว่า กิจการส่วนใหญ่มีระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างสูง โดยมีจำนวน 112 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 29.32 รองลงมา คือ ระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างต่ำ โดยมีจำนวน 108 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 28.27 ระดับศักยภาพในการแข่งขันต่ำ โดยมีจำนวน 90 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 23.56 ระดับศักยภาพในการแข่งขันปานกลาง โดยมีจำนวน 52 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 13.61 และระดับศักยภาพในการแข่งขันสูง โดยมีจำนวน 20 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 5.24 ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่ออัตราการเติบโตของกำไรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ ได้แก่ ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความต้องการของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถกระตุ้นอัตราการเติบโตของกำไรและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยตัวแปรปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้ามีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: แบบจำลองเพอร์, ความสามารถในการแข่งขัน, วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี ทำให้ธุรกิจต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อการแข่งขัน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) มีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีจำนวน 3,178,124 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.01 ของวิสาหกิจทั้งหมดในประเทศ ในปี 2565 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2565) จากรายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ปี พ.ศ. 2565 พบว่าเกิดการจ้างงานจากธุรกิจ SME จำนวน 12,601,726 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.86 และสร้างมูลค่าเพิ่มในปี พ.ศ. 2564 เท่ากับ 5,603,443 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.60 ของ GDP ในปี 2564 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2564)

จากข้อมูลรายงานสถานการณ์ MSME ในปี 2564 พบว่าภาคใต้มีผู้ประกอบการ SME ใหม่ 3,754 ราย ทำให้ในปี พ.ศ. 2565 มี SME รวม 362,307 ราย ภาคใต้มีโอกาสด้านธุรกิจที่หลากหลายแต่ยังมิอุปสรรคในการแข่งขัน เนื่องจากข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี การบริหารจัดการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (OSMEP, 2564) ปัจจัยด้านลบต่าง ๆ ส่งผลต่อต้นทุนในการดำเนินธุรกิจของ SME โดยเฉพาะต้นทุนและวัตถุดิบ การขึ้นราคาสินค้าทำได้ยาก SME จึงต้องแบกรับต้นทุนไว้ ทำให้

กำไรลดลง (สสว., 2566) รวมถึงสถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาของการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แสดงให้เห็นถึงดัชนีความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ SME ในภาคใต้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2565 อยู่ที่ระดับ 44.9 ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าฐาน เนื่องจากได้รับผลกระทบมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด – 19 ที่ผ่านมา เป็นเหตุให้การบริโภคจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งจากนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติลดน้อยลง ส่งผลให้ค่าดัชนีของภาคใต้อยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2566) จึงทำให้ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ (SMESI) ภาคใต้ ไตรมาสแรกและไตรมาสที่สองของปี พ.ศ. 2565 มีค่าดัชนีความเชื่อมั่นต่ำกว่าดัชนีที่ได้คาดการณ์ไว้ แต่หลังจากมีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวของภาครัฐ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจจึงมีการปรับตัวดีขึ้น ส่งผลให้ในช่วงสองไตรมาสสุดท้าย ค่าดัชนีความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ (SMESI) ภาคใต้ปรับตัวดีขึ้นกว่าที่คาดการณ์ไว้ อยู่ที่ 56.7 จากที่คาดการณ์ไว้ที่ 49.0

นอกจากนี้ ภาคธุรกิจของภาคใต้ กำลังเผชิญกับการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ จึงส่งผลกระทบต่อศักยภาพการดำเนินธุรกิจ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2565) อย่างไรก็ตาม ภาคใต้มีศักยภาพในการเติบโตของเศรษฐกิจท้องถิ่น การเพิ่มความสามารถให้กับ SME จะช่วยเสริมสร้างปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเติบโตในภูมิภาคนี้ และสร้างการจ้างงานให้กับประชากรท้องถิ่นได้ (ธนาคารพัฒนาเอเชียและประเทศไทย (ADB), 2558)

ดังนั้น การส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคใต้ทราบถึงแนวทางที่จะสามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับคู่แข่งในอุตสาหกรรม จะส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ โดยวัดจากความสามารถในการทำกำไร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากรที่ใช้ประกอบด้วยผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน 11 จังหวัดภาคใต้ (ไม่รวม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) ที่จดทะเบียนนิติบุคคลในระบบฐานข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ปี 2565 จำนวน 8,193 ราย กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้คำนวณตามวิธีของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่กำหนดระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ร้อยละ 95 และสามารถยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนได้อยู่ที่ร้อยละ 5 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+[N(e)^2]}$$

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างกำหนดให้เท่ากับ 0.05

จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{8,193}{1+8,193(0.05)^2} \\ n &= \frac{8,193}{906.77} \\ n &\approx 382 \end{aligned}$$

ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ (ไม่รวม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) ที่จดทะเบียนนิติบุคคล จำนวน 382 กิจการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาใช้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ ประกอบด้วย ขนาดของกิจการ และอายุของกิจการ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ (ไม่รวม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) ที่จดทะเบียนนิติบุคคล โดยจะเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมของธุรกิจที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามแนวคิดแบบจำลองเพชร (Diamond Model) ซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการผลิต 2) ปัจจัยด้านอุปสงค์หรือความต้องการซื้อของลูกค้า 3) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน และ 4) ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน ซึ่งเป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ (Survey Questionnaire) แบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามหัวข้อที่กำหนด โดยแบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยคำถามแบบ เลือกตอบ (Closed-ended questions) ที่ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายในช่องที่ตรงกับคำตอบของตน โดยมีหลักเกณฑ์คะแนนจากการคำตอบแบบสอบถามแต่ละข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ลักษณะทั่วไปของ SME ในภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจด้านการค้า และมีจำนวน SME ที่มีระดับศักยภาพในการแข่งขันระดับต่ำค่อนข้างสูง

3.2 ปัจจัยด้านการอุปสงค์และความต้องการซื้อมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของ SME อย่างมีนัยสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ (ไม่รวม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) ที่จดทะเบียนนิติบุคคล จำนวน 382 กิจการ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มจากการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกิจการในแต่ละจังหวัด และสุ่มรายชื่อโดยใช้การสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามที่กำหนด การเก็บข้อมูลดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามที่ออกแบบมาเพื่อสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกิจการ ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านอุปสงค์ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน และปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ โดยใช้ข้อมูลทั่วไปของกิจการ ได้แก่ อายุและขนาดของกิจการ ในการศึกษา รวมถึงการประเมินศักยภาพในการแข่งขันตามแบบจำลองเพชรของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ ตามหลักเกณฑ์การการประเมินศักยภาพในแต่ละด้าน จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมของธุรกิจที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามแนวคิดแบบจำลองเพชร (Diamond Model) ซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการผลิต 2) ปัจจัยด้านอุปสงค์หรือความต้องการซื้อของลูกค้า 3) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน

แข่งขัน และ 4) ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน โดยใช้เกณฑ์การประเมินศักยภาพในการแข่งขันตามระบบเพชรของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ จะใช้เกณฑ์ในการประเมินจากโครงการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากไทยในยุคหลังโควิด 19 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565) และเกณฑ์ในการประเมินระดับศักยภาพจากกลยุทธ์การบริหารจัดการความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP จังหวัดปทุมธานี ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (เยาวภา ปฐมศิริกุล, 2556) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนและคะแนนเต็มของผลการประเมินศักยภาพในแต่ละด้าน

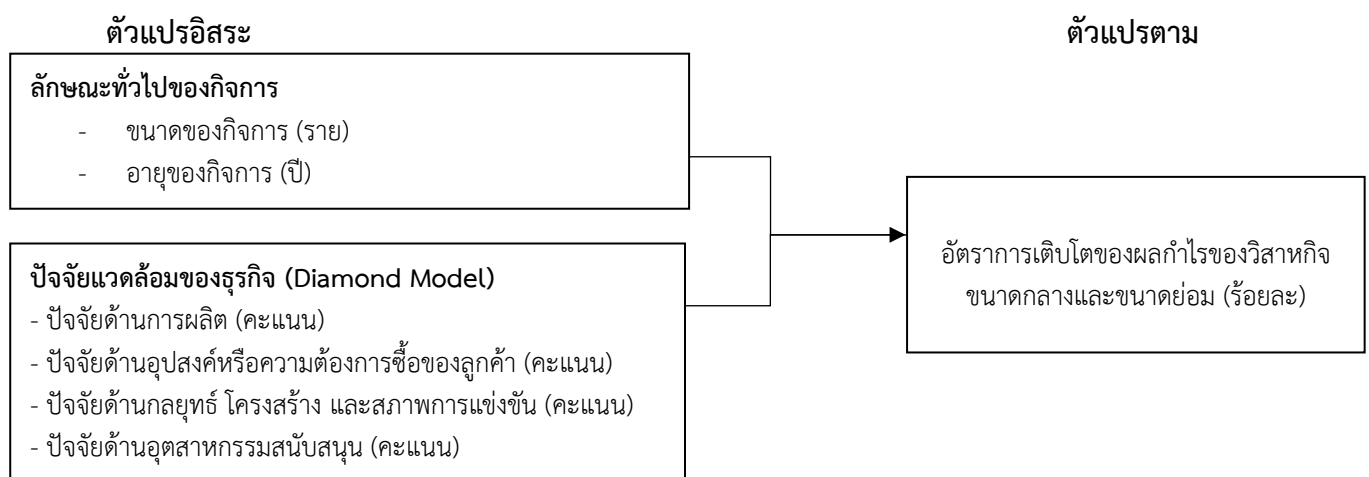
ลำดับ	ปัจจัย	คะแนนเต็ม	สัดส่วน (ร้อยละ)
1	ปัจจัยด้านการผลิต	16	29.1
2	ปัจจัยด้านอุปสงค์หรือความต้องการซื้อของลูกค้า	11	20.0
3	ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน	16	29.1
4	ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน	12	21.8
รวม		55	100

หมายเหตุ: เกณฑ์ในการประเมินระดับศักยภาพ (เยาวภา ปฐมศิริกุล, 2556)

ระดับคะแนน	80 - 100	หมายถึง ระดับศักยภาพในการแข่งขันสูง
ระดับคะแนน	60 - 79	หมายถึง ระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างสูง
ระดับคะแนน	50 - 59	หมายถึง ระดับศักยภาพในการแข่งขันปานกลาง
ระดับคะแนน	30 - 49	หมายถึง ระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างต่ำ
ระดับคะแนน	1 - 29	หมายถึง ระดับศักยภาพในการแข่งขันต่ำ

โดยได้กำหนดให้ตัวแปรอิสระ (X) คือ ปัจจัยแวดล้อมของธุรกิจตามแนวคิดแบบจำลองเพชร (Diamond Model) ในขณะที่ตัวแปรตาม (Y) ของการศึกษา คือ อัตราการเติบโตของผลกำไรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และเนื่องจากการวิเคราะห์มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นสูง (Multicollinearity) ระหว่างปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน การศึกษานี้จึงได้แบ่งออกเป็น 2 แบบจำลองสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ได้แก่ คือ แบบจำลองที่ 1 ไม่มีปัจจัยด้านการผลิต (Fact) และแบบจำลองที่ 2 ไม่มีปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน (Stra)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้

จากผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ พบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้มีความหลากหลายในขนาดและอายุของกิจการ โดยกิจการส่วนใหญ่มีขนาดเล็กถึงขนาดกลาง และมีอายุกิจการเฉลี่ยประมาณ 16 ปี การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ พบว่ากิจการส่วนใหญ่มีระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างสูง โดยมีจำนวน 112 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 29.32 รองลงมาคือระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างต่ำมีจำนวน 108 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 28.27 ระดับศักยภาพในการแข่งขันต่ำมีจำนวน 90 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 23.56 ระดับศักยภาพในการแข่งขันปานกลางจำนวน 52 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 13.61 และระดับศักยภาพในการแข่งขันสูง จำนวน 20 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 5.24 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การประเมินศักยภาพในการแข่งขันตามแบบจำลองเพชรของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้

ลำดับ	ปัจจัย	จำนวน	สัดส่วน (ร้อยละ)
1	ระดับศักยภาพในการแข่งขันสูง	20	5.24
2	ระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างสูง	112	29.32
3	ระดับศักยภาพในการแข่งขันปานกลาง	52	13.61
4	ระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างต่ำ	108	28.27
5	ระดับศักยภาพในการแข่งขันต่ำ	90	23.56
รวม		382	100

ที่มา: จากการคำนวณ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้โดยวัดจากความสามารถในการทำกำไร

การศึกษาในครั้งนี้มีการทดสอบค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นสูง (Multicollinearity) คือการมีสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว ซึ่งการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูง อาจทำให้การวิเคราะห์ผลเกิดความคลาดเคลื่อน ดังนั้น จึงได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้

	ปัจจัยการผลิต	ปัจจัยด้านอุปสงค์	ปัจจัยด้านกลยุทธ์	ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน	ขนาดของกิจการ	อายุของกิจการ (ปี)
ปัจจัยการผลิต	-	0.620	0.815	0.584	0.225	0.018
ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า		-	0.578	0.393	0.118	-0.074
ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน			-	0.578	0.210	0.103
ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน				-	0.356	0.079
ขนาดของกิจการ					-	0.189

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ปัจจัยด้านการผลิต (Fact) มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นสูง (Multicollinearity) กับปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน (Stra) เนื่องจากมีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.815 จึงทำให้ไม่สามารถนำตัวแปรทั้งสองปัจจัยใส่ในแบบจำลองพร้อมกันได้ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) จึงแบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง คือแบบจำลองที่ 1 ไม่มีปัจจัยด้านการผลิต (Fact) และแบบจำลองที่ 2 ไม่มีปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน (Stra)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยใช้ปัจจัยตามแบบจำลองเพชร (Diamond Model) ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคใต้ (ตารางที่ 4) ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 แบบจำลอง มีรายละเอียดดังนี้

แบบจำลองที่ 1 ประกอบด้วย ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน (Stra) ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน (Rela) ขนาดของกิจการ (Size) และ อายุของกิจการ (Age)

แบบจำลองที่ 2 ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการผลิต (Fact) ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน (Rela) ขนาดของกิจการ (Size) และ อายุของกิจการ (Age)

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ตามแบบจำลองเพชร ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคใต้

	แบบจำลอง	
	1 (size, age, demand, stra, rela)	2 (size, age, fact, demand, rela)
(Constant)	-121.086 (0.760)	-288.779 (0.419)
size	-3.243 (0.498)	-3.247 (0.498)
age	-9.263 (0.356)	-10.535 (0.289)
fact	-	5.974 (0.900)
demand	129.743 (0.013)**	104.107 (0.053)*
stra	-41.292 (0.377)	-
rela	76.871 (0.350)	40.505 (0.623)
	F = 2.176 P-Value = 0.056 Adjust R Squared = 0.015 R Squared = 0.028	F = 2.018 P-Value = 0.075 Adjust R Squared = 0.013 R Squared = 0.026

หมายเหตุ: ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบจำลอง โดยแบบจำลองที่ 1 มีค่า F เท่ากับ 2.176 มีค่า P-value เท่ากับ 0.056 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ค่า Adjusted R

Squared เท่ากับ 0.015 โดยตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญในแบบจำลองนี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) (Coefficient = 129.743, P-value = 0.013) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ พบว่า เมื่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้อัตราการเติบโตของกำไรเพิ่มขึ้นร้อยละ 129.743 ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ปัจจัยอื่นคงที่

แบบจำลองที่ 2 มีค่า F เท่ากับ 2.018 ค่า P-value เท่ากับ 0.075 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และ ค่า Adjusted R Squared เท่ากับ 0.013 และค่า R Squared เท่ากับ 0.026 โดยตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญในแบบจำลองนี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) (Coefficient = 104.107, P-value = 0.053) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ พบว่า เมื่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้อัตราการเติบโตของกำไรเพิ่มขึ้นร้อยละ 104.107 ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยที่ปัจจัยอื่นคงที่

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) จากปัจจัยทั้งหมด 4 ด้านตามแบบจำลองเพชร (Diamond Model) ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในแบบจำลองที่ 1 และแบบจำลองที่ 2 จึงสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการเติบโตของกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่ออัตราการเติบโตของกำไรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจการในธุรกิจภาคการค้า ได้แก่ ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความต้องการของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถกระตุ้นอัตราการเติบโตของกำไรและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยตัวแปรปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในแบบจำลองที่ 1 และ 2 แม้ว่าค่า Adjusted R Squared จะต่ำในผลการวิเคราะห์ ซึ่งอาจแสดงได้ว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ในระดับที่จำกัด แต่การวิจัยนี้ยังคงให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจในด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิเคราะห์ ปัจจัยด้านอุปสงค์มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ออัตราการเติบโตของกำไร บ่งชี้ว่าผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นไปที่การตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า และพัฒนากลยุทธ์ที่เน้นการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือบริการให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของตลาด ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเติบโตของกำไรและสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจ นอกจากนี้ การที่ปัจจัยด้านอุปสงค์มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญยังแสดงให้เห็นว่าการเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าเป็นสิ่งที่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่าคู่แข่ง สรุปคือ แม้ว่าค่า Adjusted R Squared จะต่ำ แต่การวิจัยนี้ยังช่วยให้ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจ โดยเฉพาะการเน้นไปที่การตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มกำไรและสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในระยะยาวของธุรกิจ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินภัสรา ศิรินภัสโกสิน (2561) ที่พบว่าปัจจัยด้านความต้องการของลูกค้าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยในตลาดอาเซียน และการศึกษาของ Dirisu et al. (2013) ศึกษาเรื่อง Product Differentiation Factors that Affect the Competitiveness of Entrepreneurs พบว่า การสร้างความแตกต่างของสินค้า ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขัน ของผู้ประกอบการในไนจีเรีย โดยความต้องการของลูกค้าเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ว่า ความต้องการของลูกค้าเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถกระตุ้นอัตราการเติบโตของกำไรและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ มีวัตถุประสงค์สองประการคือ 1) ศึกษาลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจในภาคใต้ และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันตามแนวคิดแบบจำลองเพชร (Diamond Model) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านอุปสงค์ ปัจจัยด้านกลยุทธ์และโครงสร้างการแข่งขัน และปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน โดยมีขนาดและอายุของกิจการเป็นปัจจัยควบคุม กลุ่มตัวอย่างคือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้จำนวน 382 แห่ง ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้มีความหลากหลายในขนาดและอายุ โดยส่วนใหญ่มีขนาดเล็กถึงขนาดกลางและอายุเฉลี่ยประมาณ 16 ปี ศักยภาพในการแข่งขันส่วนใหญ่ของกิจการอยู่ในระดับศักยภาพค่อนข้างสูงมีจำนวน 112 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 29.32 และระดับศักยภาพค่อนข้างต่ำมีจำนวน 108 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 28.27 สำหรับกิจการที่มีระดับศักยภาพในการแข่งขันต่ำ มีจำนวน 90 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 23.56 ซึ่งมีกิจการจำนวน 44 กิจการ ที่มีปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้าอยู่ในระดับต่ำ โดยใช้เกณฑ์การประเมินศักยภาพในการแข่งขันตามระบบเพชรของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ จะใช้เกณฑ์ในการประเมินจากโครงการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากไทยในยุคหลังโควิด 19 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565) และเกณฑ์ในการประเมินระดับศักยภาพจากกลยุทธ์การบริหารจัดการความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP จังหวัดปทุมธานี ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (เยาวภา ปฐมศิริกุล, 2556)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันโดยใช้การถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่ออัตราการเติบโตของกำไร แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านอุปสงค์หรือความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถกระตุ้นอัตราการเติบโตของกำไรและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กิจการที่มีระดับศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างต่ำ ยังมีจำนวนค่อนข้างมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการศึกษาความสามารถในการแข่งขัน ของ SME ภาคใต้และนำมาสร้างแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ

1.2 จากการประเมินศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้สามารถนำไปสู่การพัฒนานโยบายและแนวทางเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ได้ เนื่องจากปัจจัยด้านอุปสงค์และความต้องการซื้อของลูกค้า (Demand) มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญกับการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ ให้ตรงกับความต้องการของตลาด เป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของกิจการที่มีศักยภาพต่ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

1.3 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของตลาด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาและหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทที่แตกต่างกัน และเพื่อเปรียบเทียบระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อศึกษาปัจจัยที่อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจในบางภูมิภาคมีความสามารถในการแข่งขันสูงหรือต่ำกว่าอีกภูมิภาค

2.2 ควรพิจารณาการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันในบริบทของอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบและหาข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและแนวทางในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแต่ละอุตสาหกรรม

2.3 ควรมีการศึกษาเฉพาะกลุ่มประเภทธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ผลที่เป็นเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารพัฒนาเอเชียและประเทศไทย (ADB). (2558). *SME ในเอเชียต้องการเงินทุนเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน*.

สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://www.adb.org/th/news/asia-s-smes-need-growth-capital-become-more-competitive-adb-report>.

เยาวภา ปฐมศิริกุล. 2556. กลยุทธ์การบริหารจัดการความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP จังหวัดปทุมธานี ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารบริหารธุรกิจนิค*, 14(2557), 52-74.

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2565). *โครงการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจรากฐานไทยในยุคหลังโควิด 19 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/11959>.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565ก). *สรุปผลการศึกษา SMEs ประเทศไทย: บทบาทเชิงเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

_____. (2565ข.). *จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2555-2565*. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก <https://data.go.th/dataset/https-sme-go-th-th-page-php-modulekey-348>.

_____. (2565ค.). *บทวิเคราะห์ดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการ SME ประจำปี 2565*. สืบค้น 29 เมษายน 2566. จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230512081731.

Dirisu, J. I., Iyola, O., & Ibiidunni, O. S. (2013). Product differentiation: A tool of competitive advantage and optimal organizational performance (A study of Unilever Nigeria PLC). *European Scientific Journal*, 9(34), 258-281.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row.

Academic Administration Based on The Four Sagahavatthu Doctrines of the Institutes in Takuapa Educational Coordinating Center under Phanga-nga Primary Educational Service Area Office

Sidarat Thepsena^{1*} Phrakhru Pichitsupakarn¹ and Maliwan Yotharak¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sidaratthepsena@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were: (1) to study the states on the academic administration of the institutes in Takuapa Educational Coordinating Center under the Office of Phang-nga Primary Educational Service Office, (2) to study the academic administration based the four Sangahavatthu of institutes in Takuapa Educational, (3) to present and evaluate the academic administration based the four Sangahavatthu of institutes in Takuapa Educational. This research was qualitative research. The data of this research consisted of the in-depth interview of 15 key informants, 5 in-depth informants and 7 focus group experts. The data analysis was inductive analysis. The result of the study found that: (1) The States on the Academic Administration of the Institutes in Takuapa Educational Coordinating Center under the Office of Phang-nga Primary Educational Service Office consisted of 1) Curriculum Administration 2) Learning Management 3) Evaluation and Assessment 4) Internal Supervision. The overall of the states revealed that it followed the processes, but it lacked the participation following the duty. (2) The Academic Administration Based the four Sangahavatthu of Institutes in Takuapa Educational Coordinating Center is leading The Academic Framework Consisting of 1) Curriculum Administration Based the four Sangahavatthu Based the four Sangahavatthu as Follows: 1) Generosity (or charity) 2) Convincing speech 3) Rendering service 4) Equal treatment (or equality consisting in impartiality). (3) The Presentation of The Academic Administration of The Institutes in Takuapa Educational Coordinating Center Showed That The all Experts Agreed that it was Appropriate, Possible and Beneficial and Functional Consisting of Generosity (or charity), Convincing speech, Rendering service and Equal treatment (or equality consisting in impartiality).

Keywords: Academic Administration, Academic Work, The Four Sagahavatthu

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษา อำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

ศิดารัตน์ เทพเสนา^{1*} พระครูพิจิตรศุภการ¹ และ มะลิวัลย์ โยธารักษ์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sidarattthesena@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา (2) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า (3) เพื่อนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นข้อความเชิงอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า (1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา สภาพโดยภาพรวมพบว่าเป็นไปตามกระบวนการบริหารแต่ละด้านแต่ยังขาดความเข้าใจและการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ (2) การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า คือ การนำขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารงานหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อัตถจริยา 4) สมานัตตตา (3) การนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งทุกคนเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ซึ่งประกอบด้วยทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, งานวิชาการ, หลักสังคหวัตถุ 4

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติมีทักษะ การเรียนรู้ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก มีโอกาสพัฒนาความถนัดของตนให้เกิดความเชี่ยวชาญได้ มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชนสังคม และประเทศชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุกนอกจากการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายแล้วให้มีการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และกระตุ้นให้บุคคลทุกช่วงวัยและทุกอาชีพใส่ใจในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมตามอาชีพของตน หรืออาชีพอื่น หรือความรู้อื่นใดที่ตนสนใจเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความรู้ที่ทันต่อพัฒนาการของโลกหรือเกิดความเชี่ยวชาญในความรู้ที่ตนสนใจเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและประโยชน์ต่อสังคม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

สถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะผู้เรียนจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานตามแนวทางของสถานศึกษา ปัจจุบันการบริหารงานในสถานศึกษาได้จัดรูปแบบการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารบุคคล และบริหารทั่วไป ซึ่งการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จ

ทางการเรียนรู้นั้น ฝ่ายงานการบริหารวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นฝ่ายงานที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลักบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนที่ดำเนินตามนโยบายของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการในการบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วางแผนในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนจนถึงการประเมินผลเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายการศึกษาโดยเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ งานควบคุมดูแลนักเรียน หลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดการชั้นเรียน การวัดผล การศึกษางานวิจัยการประเมินมาตรฐานในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดตามหลักคำสอน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2555) สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการนำหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลนั้น การบริหารงานวิชาการต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม การใช้หลักธรรม 4 ประการ หรือที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตาเป็นธรรมะที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมะที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมือง หลักธรรมนี้จึงมีความสอดคล้องในการบริหารงานวิชาการเพื่อให้เกิดความความสำเร็จในตัวผู้เรียนเป็นอย่างมาก

หลักคำสอนในพุทธศาสนามีทั้งหลักปฏิบัติที่เป็นหลักการพื้นฐานของจริยธรรมสากลคุณธรรมสากล และศีลธรรมสากล จริยธรรมสากลคือการรักษาหน้าที่ตามบทบาทที่สมมุติของสังคม คุณธรรมสากลคือความดีของจิตใจตามที่สังคมคาดหวังยึดถือ ศีลธรรมสากลคือการไม่ทำร้ายกันความประพฤติถูกต้องตามที่วัฒนธรรมนั้นๆ ยอมรับได้อีกทั้งยังมี ปรมัตถธรรมสากล คือหลักวิชาการ คำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาบันที่มีบทบาท ตลอดจนการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม คำสอนหรือบทบัญญัติ ในทางพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุดที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติแจกแจงไว้ เพื่อกำกับความประพฤติทางกาย วาจา และทางใจ ให้อยู่ในขอบข่ายของความดีงาม เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนเองและสังคมโดยรวมคือความสุขอันเป็นผล จากการกระทำความดี ละเว้นการกระทำชั่ว โดยใช้จริยธรรมเป็นหลักสำหรับการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ในการปฏิบัติที่ได้รับ ในการยอมรับว่าเป็นจริยธรรมเรียกว่า “สังคหวัตถุ” หมายถึงวิธีผูกใจคน พระองค์ตรัสว่า ทาน เปยยวัชชะอตถจริยา ในโลกนี้ และสมานัตตาในธรรมนั้นๆ ตามสมควร สังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลก จึงเป็นผู้นำสารเสรี (พระไตรปิฎกภาษาไทย/21/32/51)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงาให้บริการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดให้จัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง และมีคุณภาพ เป็นมาตรฐาน จึงได้แบ่งหน่วยงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาใน 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพังงา อำเภอเกาะยาว อำเภอกะปง อำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอตะกั่วป่า อำเภอกระบุรี อำเภอทับปุดและอำเภอท้ายเหมือง จำนวนสถานศึกษา 134 แห่ง โดยมีการดูแลแบบแบ่งโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอของแต่ละอำเภอ ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาทุกแห่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ดังนั้นจึงนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการเนื่องจากหลักธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเหมาะสมที่จะนำมาใช้โดยเฉพาะหลักธรรมในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนมากยอมรับนับถือ มีหลักธรรมที่ครอบคลุมและเหมาะสมสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ส่งเสริมสนับสนุนได้หลายประการ โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วย 1) ทาน คือการอนุเคราะห์ หรือสงเคราะห์ ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันตามฐานานุรูป 2) ปิยวาจา คือการพูดจาด้วยถ้อยคำ ที่อ่อนหวาน พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และจริงใจเท่านั้น 3) อตถจริยา คือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตา คือการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอกัน เสมอปลาย วางตัวอย่างเหมาะสมกับสถานภาพความเป็นอยู่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา, 2566)

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างมากกับการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ซึ่งผลการศึกษารั้้นี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการ อันจะส่งผลให้ การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา
3. เพื่อนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา, 2) ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา, 3) ขั้นตอนการนำเสนอ และประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องมีอายุงานในตำแหน่ง ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 15 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องมีอายุงานในตำแหน่ง ไม่น้อยกว่า 2 ปี

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ โดยการประชุมสนทนากลุ่มและประเมิน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดประเด็นการร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการ 3) นำร่างการบริหารงานวิชาการที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง และความเหมาะสม คือ IOC 5) เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1 สามารถใช้ได้ 6) นำแบบสอบถามสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มาจัดทำแบบสมบูรณ์

2.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานวิชาการ คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงาน

วิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพังงา 2) นำร่างที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอและประเมิน คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า ที่ได้จากการร่างแบบมาจัดทำเป็นแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความจำเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ทั้งแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษา อำเภอตะกั่วป่า 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยาม ศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ร่างการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของ อาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา (3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของ ผู้วิจัยแบบเปิดเผย (4) สัมภาษณ์รายบุคคล โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มีประเด็นในการ สัมภาษณ์ที่ชัดเจน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียง

3.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 (1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา ทำ หนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก ป่า (2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัย พิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา (3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียง

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม และประเมิน มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอ ความเห็นและข้อเสนอแนะ ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนที่จะวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 ก่อนเล่า จากแหล่งที่มา 3 ด้าน ได้แก่ 1) เวลา 2) สถานที่ 3) บุคคล โดยจะตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม ในคำถามเดียวกันและจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่ม เดียวกัน ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

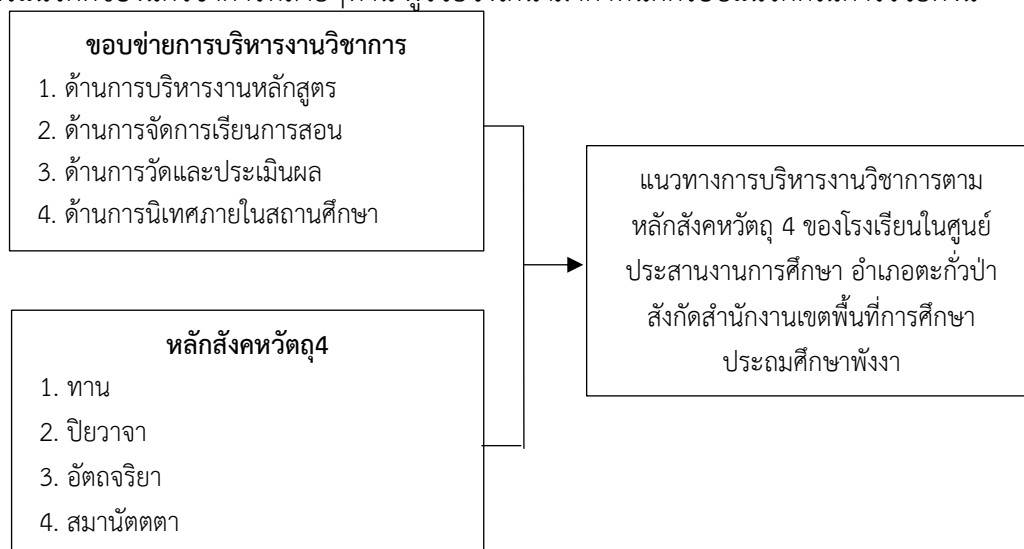
4.1 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานวิชาการ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงาน 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอ ความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ทำตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแบบประเมินต่าง ๆ 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่ม

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข - ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำ การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษา อำเภอดะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ การบริหารงานวิชาการและหลักสังคหวัตถุ 4 จากหลักการแนวคิดของนักวิชาการหลายๆท่าน ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอดะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษา อำเภอดะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา พบว่า 1) การบริหารงานหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นการดำเนินการแบบแผนหรือแนวทางข้อกำหนดในการจัดการศึกษาที่จะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถตามต้องการ และมีการส่งเสริมให้แต่ละบุคคลได้มีการพัฒนาไปสู่ศักยภาพที่สูงสุดของตน รวมไปถึงลำดับขั้นของประสบการณ์ในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้รู้จักตนเอง และมีการดำรงชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกได้อย่างมีความสุข โดยปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานหลักสูตรของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอดะกั่วป่า คือครูมีความรู้และความสามารถด้านการพัฒนาหลักสูตรไม่เพียงพอในด้านการวางแผน ออกแบบ การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร โดยขาดผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร 2)การบริหารงานด้านการเรียนการสอน เป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการดำเนินงานไปในรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชนและเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ปัญหาและอุปสรรคจากการบริหารงานด้านการจัดการ

เรียนการสอนคือ มีการย้ายเข้าย้ายออกของบุคลากรในโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา ทำให้โรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานภายในโรงเรียนใหม่อยู่เสมอ3) การวัดและประเมินผล ดำเนินการโดยกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติจากหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน การดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในการจัดทำสารสนเทศและประเมินผลจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบสามารถเรียกใช้งานง่าย เรียบร้อยและเป็นปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคจากการบริหารงานด้านการวัดและประเมินผลขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล รวมถึงการเทียบโอนผลการเรียนและไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศภายในสถานศึกษา มีการดำเนินการในรูปแบบ ที่เป็นระบบ มีการประชุมวางแผนงานกำหนดปฏิทิน ปัญหาและอุปสรรคจากการบริหารงานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา บุคลากรยังขาดความรู้และความเข้าใจในหลักการที่ต้องเกี่ยวกับการนิเทศ ทำให้ผลจากการนิเทศไม่มีประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียน ได้อย่างแท้จริง

2. การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา พบว่า มีแนวทาง ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานหลักสูตร สถานศึกษาเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ/กำกับ/ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาการสรุปผลและการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอัตถจริยา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามหลักปียาจาและหลักอัตถจริยา การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวิเคราะห์หลักสูตร ต้องให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนชุมชน และสังคม ตามหลักทานและหลักอัตถจริยา มีการวางแผนการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา วางแผนในการจัดสรรงบประมาณ อาคารสถานที่ มีวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรการจัดหาหรือเลือกใช้หรือมีการจัดทำสื่อและพัฒนาสื่ออย่างพอเพียง มีการวางแผนด้านการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบระเบียบตามหลักทานและหลักสมานัตตตา และมีการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาโดยจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การบันทึกและสรุปผล การจัดทำรายงาน การเผยแพร่ผลของการดำเนินงานด้านการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษานั้น ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบและจัดทำกรบันทึกการเผยแพร่ เพื่อรับฟังข้อมูลย้อนกลับตามหลักทานและหลักสมานัตตตา

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดทำและการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา และวิเคราะห์ผู้เรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอย่างต่อเนื่องตามหลักสมานัตตตา ครูมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและผลการเรียนรู้ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่และมีการกระบวนการวิจัยมาปรับปรุง/พัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักทานและหลักสมานัตตตา ครูจัดหา จัดทำและพัฒนาสื่ออุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ มีการจัดทำบัญชีสื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักทานและหลักสมานัตตตา มีการกำกับติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และมีการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อนำมาปรับปรุง/พัฒนาตามหลักสมานัตตตา มีการสำรวจข้อมูลการจัดสอนซ่อมเสริม ปฏิบัติการจัดการสอนซ่อมเสริม มีการดำเนินการสอนตามแนวปฏิบัติการสอนซ่อมเสริม นำผลการซ่อมเสริมมาวิเคราะห์และรายงาน และนำผลการวิเคราะห์มาใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอนซ่อมเสริมตามหลักทานและหลักสมานัตตตา จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการความสนใจ และความถนัดของนักเรียน โดยเน้นการปฏิบัติที่แสดงออกซึ่งศักยภาพของตนเองตามหลักปียาจาและหลักสมานัตตตา การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ โดยใช้กระบวนการคัดเลือก จัดกลุ่มความสามารถพิเศษของนักเรียนแต่ละประเภทและมีการจัดเวทีให้นักเรียนแสดง/แข่งความสามารถพิเศษในแต่ละประเภทตามหลักปียาจา

3) ด้านการวัดและประเมินผล การดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียน มีการรวบรวมระเบียบเกี่ยวกับวัดผลและประเมินผลการเรียนกำหนดแนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานมีผลการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ครบถ้วนตามระเบียบว่าวัดผลและประเมินผลการเรียนตามหลักทฤษฎีและสมมติฐาน สร้างเครื่องมือในการวัดผลที่มาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา สร้างเครื่องมือในการวัดผลที่เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาครบทุกรายวิชา วิเคราะห์ และปรับปรุงเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของการวัดผลและการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือตามหลักสมมติฐาน การจัดทำให้มีเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน และจัดทำเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างครบถ้วน จัดเก็บอย่างเป็นระเบียบและสะดวกในการนำไปใช้ ปรับปรุงให้เหมาะสม และทันสมัย และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลตามหลักอรรถจริยาและหลักสมมติฐาน จัดทำหลักฐานการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียน รายงานผลและประเมินผลอย่างถูกต้องครบถ้วน และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม การดำเนินการตามหลักสมมติฐานจัดทำทะเบียนนักเรียนหรือหลักฐานงานทะเบียนนักเรียน มีข้อความครบถ้วน ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน จัดเก็บรักษาที่ดีและปลอดภัยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมตามหลักทฤษฎีและหลักปญญา

4) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการจัดประชุม อบรม สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศภายใน สถานศึกษา โดยสำรวจและรวบรวมปัญหาการเรียนการสอนจากครูผู้สอนเพื่อพิจารณาหาทางแก้ไข และจัดประชุมกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นเพื่อจัดโครงการนิเทศ ภายในโรงเรียนและภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (หลักทฤษฎีและปญญา) จัดกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยร่วมกับคณะกรรมการวิชาการวางแผนจัดกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประชุม ปรึกษาหารืออบรมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ ประชุมอภิปราย จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ตามหลักอรรถจริยาและหลักสมมติฐาน จัดกิจกรรมการนิเทศตรงกับความต้องการในการพัฒนาครู ให้คำแนะนำและปรึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ส่งเสริมและแนะนำให้การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และบันทึกการสอน การจัดทำผลงานทาง วิชาการ เพื่อความก้าวหน้าของครู นิเทศการเรียนเป็นไปตามแผนการเรียนรู้และบันทึกการสอน ตามหลักอรรถจริยา ผลิตรายการการเรียนการสอนและจัดทำผลงานทางวิชาการ และจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการ นิเทศที่ร่วมมือ ช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตรเช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน หรือ แบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม ตามหลักทฤษฎีและสมมติฐาน ติดต่อประสานงานการนิเทศภายในสถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีและหลักปญญา

3. ผลการนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

การนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษา อำเภอตะกั่วป่าสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา พบว่า ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน มีความเห็นว่าเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่าสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา มีกรอบแนวการปฏิบัติในการบริหาร งานวิชาการทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ คือ (1) ด้านการบริหารงานหลักสูตร (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน (3) ด้านการวัดและประเมินผล (4) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้วิธีดำเนินงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ (1) ทาน (2) ปญญา (3) อรรถจริยา และ (4) สมานัตตตา

อภิปรายผล

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา พบว่า 1) การบริหารงานหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นการดำเนินการแบบแผน โดยปัญหาและอุปสรรค คือครูมีความรู้และความสามารถด้านการพัฒนาหลักสูตรไม่เพียงพอ 2) การบริหารงานด้านการเรียนการสอน เป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ปัญหาและอุปสรรคคือ มีการย้ายเข้า

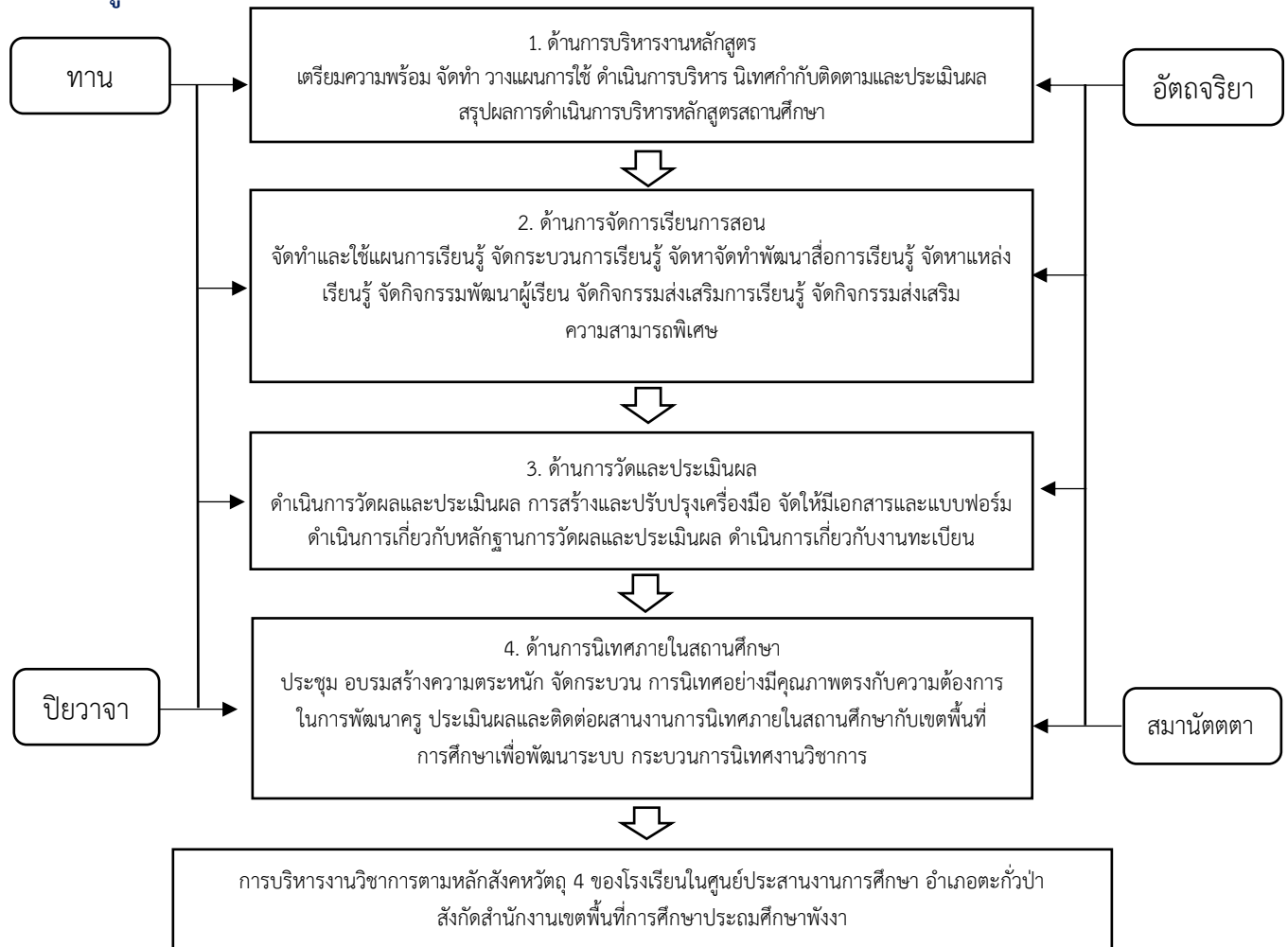
ย้ายออกของบุคลากรในโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา 3) การวัดและประเมินผล ดำเนินการโดยกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติจากหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญ 4) การนิเทศภายในสถานศึกษามีการดำเนินการในรูปแบบที่เป็นระบบ มีการประชุมวางแผนงานกำหนดปฏิทิน ปัญหาและอุปสรรคคือบุคลากรยังขาดความรู้และความเข้าใจในหลักการที่ต้องเกี่ยวกับการนิเทศ การดำเนินการตามแนวทางการบริหารงานวิชาการทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า มีการดำเนินงาน 4 ด้าน โดยมีครูที่ทำหน้าที่งานวิชาการ และครูผู้สอนประจำวิชาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และมีการแต่งตั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันดำเนินงานตามการบริหารงานวิชาการ เพื่อสามารถดำเนินงานวิชาการได้ตามขั้นตอน สามารถช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารงานวิชาการให้ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปตามแนวทางของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจุฑาพร เทวชมโม (ใจยิ้ม) (2559) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาเขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการ มีการดำเนินงานโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อตถจริยา และ 4) สมานัตตตา โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานหลักสูตร สถานศึกษาเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอตถจริยา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำและการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสมานัตตตา 3) ด้านการวัดและประเมินผล กำหนดแนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานมีผลการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักทานและสมานัตตตา 4) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการจัดประชุม อบรม สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องตามหลักทานและปิยวาจา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้งานนั้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประทีปธรรมารักษ์ (ประพันธ์ พนุธรมโม) (2559) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศ และตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.15 และ พระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภโท) (2559) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน และการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา พบว่า การบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศ ภายในสถานศึกษา ดำเนินการโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน ทำให้โรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า มีการดำเนินงานที่มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร เหล่าพรมมา (2558) ได้ศึกษาการบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 7 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าการบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 4 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมให้ความเห็น

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยคือ 1.การใช้หลักทาน 2.การใช้หลักปิยวาจา 3.การใช้หลักอรรถจริยา และ 4.การใช้หลักสมานัตตตา ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษา อำเภอดะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

จากภาพที่ 2 ในขั้นตอนการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอดะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ซึ่งมีขอบเขตการบริหารงานวิชาการ 4 ด้านประกอบด้วย ด้านการบริหารงานหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ 1) ทาน คือ การบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้านโดยยึดการรู้จักให้ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือด้วยการแบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่นที่ควรให้ ตลอดจนให้ปัญญาและศิลปวิทยารวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น ทำให้สังคมอยู่กันอย่างมีความสุข เพราะการช่วยเหลือซึ่งกันละกัน 2) ปิยวาจา คือ การบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้านโดยยึดการพูดจาน่ารัก ปราศรียด้วยถ้อยคำสุภาพ เป็นที่รัก พูดด้วยถ้อยคำที่น่าฟัง ชี้แจงในสิ่งที่ประโยชน์ ให้กำลังใจ ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ได้ยินได้ฟัง ก่อให้เกิดมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 3) อรรถจริยา คือ การบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้านโดยยึดการบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ การทำ ตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่จะทำได้ เช่น ส่งเสริมจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี การช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้หมั่นคุณะ และสังคม และประเทศชาติมีความก้าวหน้า ได้รับ

ความสำเร็จในสิ่งต่างๆ เป็นอย่างดี 4) **สมานัตตตา** คือ การบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้านโดยยึดการปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ไม่ถือเราถือเขา รู้จักผูกมิตร

ซึ่งทุกด้านของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สามารถดำเนินการโดยการนำเอาหลักสังคหวัตถุ 4 มาร่วมในการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านให้ประสบความสำเร็จและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

สภาพการการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า มีองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) การบริหารงานหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นการดำเนินการแบบแผนในการจัดการศึกษา โดยปัญหาและอุปสรรค คือครูมีความรู้และความสามารถด้านการพัฒนาหลักสูตรไม่เพียงพอ ขาดผู้เชี่ยวชาญ 2) การบริหารงานด้านการเรียนการสอน เป็นการวางแผนการดำเนินงานไปในรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน ปัญหาและอุปสรรคคือ มีการย้ายเข้าย้ายออกของบุคลากรตลอดเวลา ทำให้โรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานภายในโรงเรียนใหม่อยู่เสมอ 3) การวัดและประเมินผล ดำเนินการโดยกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติจากหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญ 4) การนิเทศภายในสถานศึกษา มีการดำเนินการในรูปแบบที่เป็นระบบ มีการประชุมวางแผนงานกำหนดปฏิทิน ปัญหาและอุปสรรคคือ บุคลากรยังขาดความรู้และความเข้าใจในหลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนิเทศ

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า มีการดำเนินงานโดยใช้ หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานวิชาการ คือ 1) ทาน หมายถึง การรู้จักให้ 2) ปิยวาจา หมายถึง การใช้คำสุภาพอ่อนหวาน 3) อตถจริยา หมายถึง การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน 4) สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย

การนำเสนอและประเมินการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์ ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานการศึกษาอำเภอตะกั่วป่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีแนวทางในการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่ชัดเจน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 สถานศึกษาควรร่วมกันวางแผนและพัฒนางานวิชาการ เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปเป็นแบบแผนและปรับใช้ในการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสู่ความสำเร็จเพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- นิภาพร เหล่าพรมมา. (2558). การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 7 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. (พุทธศาสนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พระครูประทีปธรรมาภิรักษ์ (ประพันธ์ พนธฺมโม). (2559). การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. (พุทธศาสนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภโท). (2559). การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร. (พุทธศาสนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระจตุพร เทวธมฺโม (ใจยิ้ม). (2559). การบริหารงานวิชาการตามหลักหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร. (พุทธศาสนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 74 ก, (19 สิงหาคม 2542).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. (2566). บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. สืบค้น 5 สิงหาคม 2566. จาก <https://www.phangngaedarea.go.th/site/structure/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). อบรมผู้บริหารสถานศึกษา หมวด 4 เอกสาร ประกอบการอบรมหลักสูตร. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค.

Promotion Guidelines for Accessing to Social Security of Informal Labour: A Case Study of Street Vendors Group in Phranakhon District, Bangkok Province

Napapirom Suramat^{1*} and Supaphan Tangtrongpairoj²

¹ Graduate School, Chulalongkorn University, Thailand

² Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: zin-2542@hotmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study the challenges and obstacles in accessing social security among street vendors in the Phra Nakhon district of Bangkok. This qualitative study employs the frameworks of social welfare, social security, and human security concepts as the research framework. The sample was street vendors from five designated areas, including Phraeng Nara road, Tani Road, Chak phet road Phahurat-Tri Phet road, Phahurat road near China World, Krai Si road and relevant officials from organizations such as the Social Security Office, Municipal Office, and the Department of Labour Protection and Welfare, as well as 38 total stakeholders. They were selected by A chain-referral sampling, the instrument for collecting data was including in-depth interviews and focus group discussions. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis. The result of the study found that: The challenges and obstacles in accessing social security for informal workers, particularly street vendors, have persisted over a long period and are caused by various factors. These factors include personal ones, such as economic conditions, lack of knowledge, and disinterest in self-learning about social security access, as well as government-related factors, such as service quality, lack of economic stimulation, unequal welfare between formal and informal workers, and working conditions. Government regulations and policies both promote and create instability for street vending professions, leading to conflicting conditions that result in obstacles to accessing social security. Factors influencing access to social security for informal workers, particularly street vendors, include personal factors, health factors, motivational factors, and incentive factors. The challenges in accessing social security directly affect these influencing factors.

Keywords: Informal Workers, Street Vendors, Social Security

แนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ: กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

นภภิรมย์ สุระมัตย์^{1*} และ สุภาศพรณ ตั้งตรงไพโรจน์²

¹ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

² สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: zin-2542@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคมของกลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการประกันสังคมและแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกรอบการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หาบเร่แผงลอยที่อยู่ในจุดผ่อนผันทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ ถนนแพรงนรา ถนนตานี ถนนจักรเพชร พาหุรัด ตรีเพชร ถนนพาหุรัดฝั่งซ้ายนาเวिल्ด์ ถนนไกรสิทธิ์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานประกันสังคม สำนักงานเทศกิจ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นจำนวนทั้งหมด 38 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบลูกโซ่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำกลุ่มสนทนาและใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแยกแยะเนื้อหาสาระและเขียนพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอยเป็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลานานและมีสาเหตุจากหลายปัจจัย ทั้งที่เกิดจากตนเอง เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ การขาดความรู้ความเข้าใจการไม่สนใจที่จะศึกษาการเข้าถึงประกันสังคมด้วยตนเองและเกิดจากการทำงานของภาครัฐ เช่น คุณภาพการบริการ การขาดการกระตุ้นเศรษฐกิจ ความไม่เท่ากันเกี่ยวกับสวัสดิการของแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ สภาพการทำงาน โดยการกำกับดูแลจากทางภาครัฐ ทั้งในเรื่องกฎหมายและนโยบายเป็นทั้งการส่งเสริมและการสร้างความไม่มั่นคงให้กับอาชีพหาบเร่แผงลอย ซึ่งมีความขัดแย้งกันนำไปสู่ปัญหา อุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคม ปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยอนามัย ปัจจัยจิตใจและปัจจัยด้านนโยบาย โดยปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคมส่งผลกระทบโดยตรงต่อปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมโดยตรง

คำสำคัญ: แรงงานนอกระบบ, หาบเร่แผงลอย, ประกันสังคม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แรงงานนอกระบบหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าแรงงานที่อยู่ในการทำงานแต่ปราศจากการได้รับการคุ้มครองและไม่มีหลักประกันสังคมเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2563) ซึ่งในปัจจุบัน แม้ว่าแรงงานนอกระบบจะมีจำนวนลดลงจากในอดีตอย่างมาก เนื่องจากความเหลื่อมล้ำของค่าแรงระหว่างแรงงานในระบบกับแรงงานนอกระบบที่มีความแตกต่างกันอย่างมากและแรงงานนอกระบบได้รับค่าแรงไม่เหมาะสมกับงานที่ได้ รวมทั้งความเสี่ยงจากการทำงานและการได้รับบาดเจ็บที่รุนแรงแต่พบว่ายังคงมีสัดส่วนที่มากกว่าแรงงานในระบบในปัจจุบันผู้ที่ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยมีจำนวนลดลงอย่างมากจากเมื่อก่อน โดยจากการรายงานของสำนักงานตรวจและบังคับการ พบว่าจำนวนจุดผ่อนผันให้ทำการค้าหาบเร่แผงลอยของกรุงเทพมหานครทั้งหมดในปี พ.ศ.2558 มีจุดผ่อนผันหาบเร่แผงลอย 634 จุด มีจำนวนหาบเร่แผงลอย 19,727 ราย (สำนักงานตรวจและบังคับการ อ้างถึงใน สำนักเทศกิจ, 2564) แต่ในปี พ.ศ.2563 จำนวนหาบเร่แผงลอยลดเหลือเพียง 7,947 ราย และมีจุดผ่อนผัน 171 จุด (สำนักงานตรวจและบังคับการ อ้างถึงใน สำนักเทศกิจ, 2564) ส่งผลให้โอกาสในการประกอบอาชีพลดลง ปัจจุบันภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ

ไวรัสโควิด-19 จำนวนของหาบเร่แผงลอยค่อย ๆ กลับมาเพิ่มสูงขึ้นและรัฐบาลยังมีมาตรการที่ช่วยฟื้นฟูให้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ดีจำนวนหาบเร่แผงลอยก็ยังคงน้อยลงเมื่อเทียบกับตัวเลขเดิม

สภาพปัญหาของหาบเร่แผงลอยในเขตพระนครที่ลดลงจากการมีนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระเบียบทางเท้าและการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แต่เป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขจากมาตรการต่าง ๆ ของทางภาครัฐและหาบเร่แผงลอยสามารถปรับตัวกับสภาพปัญหาดังกล่าวได้ แต่ปัญหาที่ยังคงอยู่และถือเป็นปัญหาหลัก ซึ่งปัญหาข้างต้นที่กล่าวมากลายเป็นตัวเร่งให้ปัญหานี้ชัดเจนขึ้น คือ หาบเร่แผงลอยไม่มีหลักประกันในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตที่จะสามารถรองรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ถึงแม้ภาครัฐจะมีสวัสดิการขั้นพื้นฐานในฐานะพลเมืองของรัฐ รวมถึงพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ในมาตรา 40 แต่ต้องให้แรงงานนอกระบบสมัครใจเข้าเป็นผู้ประกันตนสามารถเข้าร่วมได้ (คณะวิชาการ, 2560) การประกันสังคมจึงเป็นทางเลือกในการคุ้มครองของหาบเร่แผงลอย แต่ปัญหาคือ แรงงานนอกระบบส่วนมากเลือกที่จะไม่เข้ามาเป็นผู้ประกันตนเนื่องจาก 1.ความไม่เท่าเทียมในการได้รับความคุ้มครองตามที่กล่าวมาข้างต้น 2.ผู้ประกันตนจะต้องจ่ายเงินสมทบต่อปีถึงแม้จะแบ่งจ่ายเป็นรายเดือนแต่ในกรณีของหาบเร่แผงลอยบางกลุ่มที่มีรายได้ไม่เพียงพอเพราะรับรายได้ในลักษณะวันต่อวันขึ้นอยู่กับจำนวนลูกค้า นั่นถือเป็นการเพิ่มภาระในส่วนของการจ่ายมากขึ้น และ 3.การได้รับข้อมูลไม่เพียงพอเกี่ยวกับขั้นตอนการสมัครและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับตามกฎหมายและมองว่าสิทธิประโยชน์ที่ตนเองมีอยู่เพียงพอแล้วคือ ประกันสุขภาพถ้วนหน้า (เจษฎาพงศ์ พรหมเผ่า, 2558) ในทางกลับกันการที่หาบเร่แผงลอยลดลงทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในส่วนนี้หายไป จึงส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมเช่นกันและน่าจะเป็นอีกหนึ่งสาเหตุของอาการ ‘แข็งบนอ่อนล่าง’ กล่าวคือ การที่เศรษฐกิจจากหน้ายังมีความอ่อนแอ ย้อนแย้งกับภาพความเข้มแข็งของกลุ่มที่อยู่ ‘ข้างบน’ (ชาคร เลิศนิทัศน์ และสมชัย จิตสุชน, 2561) นอกจากนี้หาบเร่แผงลอยในเขตพระนครมีความพิเศษมากกว่าหาบเร่แผงลอยในเขตอื่น ๆ เพราะเป็นเขตที่มีจำนวนหาบเร่แผงลอยที่อยู่ในจุดผ่อนผันมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 1153 ราย โดยเมื่อเทียบกับเขตคลองสานที่อยู่ในลำดับที่ 2 มีจำนวนหาบเร่แผงลอยที่อยู่ในจุดผ่อนผัน 571 ราย ซึ่งแตกต่างกันมากถึง 2 เท่า (สำนักงานสถิติ กรุงเทพมหานคร, 2567)

ดังนั้นจึงเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจในการศึกษา บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ แนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในจุดผ่อนผันทั้งหมด เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมของกลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบให้มีความมั่นคงในชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยข้อมูลจากเอกสารและการวิจัยภาคสนาม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มเป้าหมายหลักโดยใช้วิธีการเลือกแบบลูกโซ่ มีจำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหาบเร่แผงลอยที่อยู่ในจุดผ่อนผัน ทั้งหมด 5 แห่ง แห่งละ 6 คน เป็น จำนวน 30 คน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ถนนแพรงนรา ถนนตานี ถนนจักรเพชร พาหุรัด ตรีเพชร ถนนพาหุรัดฝั่งซ้ายนาเวสต์ ถนนไกรสีห์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานประกันสังคม สำนักงานสถิติและกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำนวน 3 คน และสุดท้ายกลุ่มหาบเร่แผงลอยและเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 38 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทั่วไป ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการตัดสินใจเข้าถึงประกันสังคม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นถึงลักษณะการทำงานของหาบเร่แผงลอย ปัญหา อุปสรรคขณะทำงาน การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการถามคำถามที่ได้เตรียมมาทั้งหาบเร่แผงลอยและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยต้องได้รับอนุญาตและความยินยอมจากกลุ่มเป้าหมายก่อนเท่านั้น การสนทนากลุ่ม เป็นการจัดกลุ่มสนทนาในรูปแบบออนไลน์ จำนวน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2567 เวลา 13.00 – 15.00 มีผู้เข้าร่วมจำนวน 5 คน โดยเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยและเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีเครื่องมือ คือ แนวคำถามและประเด็นต่าง ๆ ให้ผู้สนทนาทุกคนสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ เช่น ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมของกลุ่มหาบเร่แผงลอย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแยกแยะเนื้อหาสาระและเขียนพรรณนา โดยวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร สิ่งพิมพ์ วิทยานิพนธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 5 เดือน ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2567 – 23 กันยายน 2567 โดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหาบเร่แผงลอยในเขตพระนคร เช่น จำนวนตัวเลขของหาบเร่แผงลอยในเขตพระนคร ลักษณะการประกอบอาชีพ การเข้าถึงประกันสังคมของหาบเร่แผงลอย ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมของหาบเร่แผงลอย โดยมีการขออนุญาตในการบันทึกเสียงก่อนการสัมภาษณ์และสอบถามความสมัครใจก่อนทุกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการ “การวิเคราะห์แยกแยะเนื้อหาสาระ(content analysis)” โดยอาศัยการนำแนวคิดจากที่ได้กำหนดกรอบแนวคิด รวมทั้งที่เป็นความจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาวิเคราะห์สรุปออกมาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในข้างต้น เพื่อนำมาสรุปข้อมูลที่ทำการศึกษา วิเคราะห์ อภิปราย และนำเสนอข้อค้นพบเพื่อนำมาบรรยายเขียนสรุปในเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดสวัสดิการสังคม เป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนต้องได้รับตามสิทธิของตนทั้งการใช้ชีวิตและการทำงาน แต่หาบเร่แผงลอยเป็นแรงงานนอกระบบรัฐบาลไม่ได้มีการจัดสวัสดิการที่เหมือนกับแรงงานในระบบที่อยู่ในการดูแลของภาครัฐ ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการการคุ้มครองการทำงาน ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายอย่าง เช่น ปัญหาค่าตอบแทนที่น้อยเกินไป ปัญหาการจ้างงานขาดความต่อเนื่อง ปัญหาด้านความปลอดภัย เป็นต้น จึงทำให้ไม่ได้รับความยุติธรรมในการเข้าถึงสวัสดิการรวมถึงประกันสังคม จึงทำให้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการที่เป็นพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นช่องโหว่ที่จะทำให้นายจ้างที่หวังจะเข้ามาแสวงผลประโยชน์จากแรงงานเหล่านี้กดขี่และข่มเหง จนทำให้เกิดภาวะเครียดทางด้านร่างกายหรืออาจจะส่งผลถึงสภาพร่างกายต่อไปในอนาคต ดังนั้นการได้รับสวัสดิการจึงเป็นสิ่งที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญเพราะแรงงานนอกระบบถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศที่จะทำให้เศรษฐกิจเกิดการพัฒนาต่อไปในอนาคต ” (United Nations, 2020)

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันสังคม การประกันสังคมเป็นสิ่งที่ภาครัฐจัดขึ้นเพื่อสร้างความคุ้มครองแรงงานทุกประเภทประกันสังคมมาตรา 40 เป็นสวัสดิการที่ทางภาครัฐได้จัดให้สำหรับแรงงานนอกระบบแบบสมัครใจ ถึงแม้จะมีการแก้พระราชบัญญัติประกันสังคมซึ่งแต่เดิมมีเพียงการคุ้มครองในกรณีเจ็บป่วยและคลอดบุตรเท่านั้น โดยเพิ่ม กรณีชราภาพ กรณีทุพพลภาพและกรณีตายเข้ามา ถึงอย่างนั้นยังคงแสดงถึงความไม่เท่าเทียมที่แรงงานนอกระบบได้รับ ทั้งการได้รับความช่วยเหลือจากทางภาครัฐที่ได้รับแตกต่างกันของแรงงานนอกระบบและแรงงานในระบบ การได้รับโอกาสในการได้รับวัคซีนต่าง ๆ ที่น้อยกว่าแรงงานกลุ่มอื่น รวมถึงเงื่อนไขบางอย่างที่ถือเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำในการประกันสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นข้อเสียเปรียบอย่างมากและไม่ได้มีความมั่นคงในการทำงานทำให้รายได้ไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถเลือกที่จะได้รับความคุ้มครองในการทำงานในรูปแบบที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากอย่างที่ต้องการ (Abel-Smith, B., 2023)

แนวคิดที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ แรงงานนอกระบบจำเป็นต้องได้รับความมั่นคงของมนุษย์ จากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ที่ได้แบ่งองค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์ออกเป็น 7 ด้าน โดยจะด้านที่มีความสอดคล้องกับแรงงานนอกระบบ คือ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การที่ไม่มีความมั่นคงทางด้านรายได้ รวมถึงการทำงานที่ไม่มีหลักประกัน ซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้น และแสดงถึงการจ้างงานที่ลดลงเพราะขาดความมั่นคงในการทำงาน แรงงานนอกระบบจึงสนใจอยากจะทำมาหากินเป็นแรงงานในระบบมากขึ้น เพื่อให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจอันเป็นผลให้การประกันสังคม ซึ่งถือเป็นหลักที่ประกันความมั่นคงพื้นฐานมีความสำคัญมากขึ้น แต่ยังคงติดขัดข้อจำกัดต่างๆ ทำให้ไม่สามารถมีอิสระในการประกอบอาชีพที่มีความมั่นคงเท่าที่ควร 2) ความมั่นคงทางด้านสุขภาพ (Health security) แรงงานนอกระบบอยู่นอกการคุ้มครองจากสวัสดิการจากทางภาครัฐ จึงทำให้การที่จะมีความมั่นคงทางด้านสุขภาพที่ดีเป็นไปได้ค่อนข้างยากเพราะในการเจ็บป่วยบางครั้ง ประกันสุขภาพถ้วนหน้าไม่ได้รับรองค่ารักษาพยาบาลในทุกโรคหากไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคมแบบแรงงานในระบบย่อมส่งผลในการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายส่วนเกินที่จะตามมา รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยในการทำงานก็ส่งผลทางด้านความมั่นคงทางด้านสุขภาพด้วย (United Nations Trust Fund for Human Security, 2018)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย

ปัญหา อุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคมของกลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่

1.1 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากตนเอง พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของหาบเร่แผงลอยในเขตพระนคร คือ **สถานะทางเศรษฐกิจ** เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยและเป็นอาชีวนอกระบบไม่มีความมั่นคงทางด้านรายได้ในการประกอบอาชีพ ทำให้ส่วนมากมีรายได้น้อยเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตและอาจต้องกู้เงินนอกเพราะไม่สามารถกู้เงินในระบบได้ เนื่องจากคุณสมบัติไม่ผ่าน จึงทำให้ไม่ได้มีศักยภาพในการจ่ายเงินสมทบในทุก ๆ เดือนได้ ในเรื่องของ**ขาดความรู้ความเข้าใจ**ก็เช่นกัน หาบเร่แผงลอยในเขตพระนครส่วนมากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประกันสังคมเพราะไม่เคยมีประสบการณ์ในการใช้ประกันสังคมมาก่อน ซึ่งมาจากทั้งผู้ที่เคยสมัครประกันสังคมและไม่เคยสมัครประกันสังคม โดยเป็นการสมัครที่เกิดจากการบังคับจากที่ทำงานหรือเป็นความต้องการที่จะได้รับเงินเยียวยาถ้าหากสมัครหรือสมัครเพราะเกิดความเข้าใจผิดเมื่อไม่ได้รับตามสิ่งที่ได้ยินได้เข้าใจมาทำให้มีทัศนคติและมุมมองที่ไม่ดีต่อประกันสังคมจนไม่อยากจะกลับไปสมัครอีก ซึ่งเชื่อมโยงกับการที่**หาบเร่แผงลอยไม่มีความสนใจจะศึกษาประกันสังคมด้วยตนเอง** ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้หาบเร่แผงลอยขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประกันสังคม ถึงแม้ภาครัฐจะมีการประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีเพราะหาบเร่แผงลอยส่วนมากเป็นผู้สูงอายุและถึงแม้จะมีการลงพื้นที่แต่ด้วยความไม่สนใจจึงปฏิเสธเมื่อมีเจ้าหน้าที่ประกันสังคมมาเชิญชวน ซึ่งส่วนมากเป็นผู้ที่ไม่เคยใช้ประกันสังคมมาก่อนและไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของประกันสังคมที่มีต่อตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการไม่เข้าใจความแตกต่างของสิทธิและสวัสดิการที่ภาครัฐจัดให้ **การคิดว่าประกันสังคมซ้ำซ้อนกับสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้าหรือบัตรทอง** ถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคม โดยเข้าใจว่าประกันสังคมเป็นสิ่งที่เข้ามาช่วยในการเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล ทำให้ไม่เลือกที่จะสมัครเพราะมีสิทธิบัตรทองอยู่แล้ว โดยที่ไม่รู้ว่าสามารถมีทั้ง 2 สิทธิได้ มากไปกว่านั้นปัญหานี้ยังเป็นตัวกำหนดให้ทัศนคติและความคิดของหาบเร่แผงลอยในการเข้าถึงประกันสังคมอีกด้วย

1.2 ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทำงานของภาครัฐ พบว่า มี 5 ประการ ดังนี้

1.2.1 **คุณภาพในการบริการของภาครัฐ** พบว่า การติดต่อสำนักงานประกันสังคมทางโทรศัพท์เป็นเรื่องที่ทำได้ค่อนข้างยากเพราะมีจำนวนผู้ใช้งานจำนวนมาก นอกจากนี้มีหาบเร่แผงลอยบางคนเคยได้รับข่าวสารที่ไม่เป็นความจริงเกี่ยวกับการให้กู้เงินจากธนาคารได้หากสมัครประกันสังคม แต่เมื่อไปขอกู้เงินกลับไม่ได้จึงได้ไปทำการต่อว่าเจ้าหน้าที่ใน

สำนักงานประกันสังคมและได้มีปากเสียงกัน ทั้ง 2 กรณี ทำให้หาบเร่แผงลอยเกิดอคติต่อการประกันสังคมและออกจากการเป็นผู้ประกันตนไปในที่สุด ต่อมาคือ

1.2.2 ปัญหาของคุณภาพการบริการในสถานพยาบาลที่หาบเร่แผงลอยได้มีการลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิประกันสังคมไว้ มีความล่าช้าและมีระยะเวลานานไม่ต่างจากสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทำให้หาบเร่แผงลอยออกจากการเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมเพราะประสิทธิภาพในการได้รับบริการที่ไม่ต่างกับสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทั้งที่จริงแล้วเป็นปัญหาทางด้านบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอหรือจำนวนผู้ที่มารับบริการในสถานพยาบาลมากเกินไป ซึ่งประกันสังคมเป็นเพียงแค่หลักประกันที่ใช้คุ้มครองเมื่อนอนโรงพยาบาลและกรณีอื่น ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ยังมี

1.2.3 ปัญหาทางด้านนโยบายของภาครัฐ พบว่า มีความขัดแย้งทางด้านนโยบายของทางภาครัฐทั้ง 2 นโยบาย ได้แก่ นโยบายการจัดระเบียบทางเท้าและนโยบายประกันสังคม โดยนโยบายการจัดระเบียบทางเท้า ถึงแม้ว่าจะทำให้เกิดความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งมีประโยชน์กับประชาชนส่วนรวมแต่อีกมุมหนึ่งก็ส่งผลกระทบให้กับหาบเร่แผงลอยไม่น้อยแม้จะอยู่ในจุดผ่อนผันก็ตามเพราะถึงแม้จะทำตามกฎระเบียบแต่หากมีคำสั่งจากทางภาครัฐ เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ เป็นต้น ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมและต้องทำตามคำสั่งของภาครัฐ นอกจากนี้ภาครัฐยังไม่ให้มีหาบเร่แผงลอยหรือผู้ค้าใหม่เกิดขึ้นอีกด้วย นั่นแสดงให้เห็นว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่แทบจะไม่ได้ถูกส่งเสริมแต่กลับถูกกดทับอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งขัดแย้งกับนโยบายประกันสังคมซึ่งส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงสำหรับแรงงานนอกระบบแต่นโยบายการจัดระเบียบทางเท้าทำให้เกิดความไม่มั่นคงและเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ เช่น การขาดรายได้เนื่องจากการหาบเร่แผงลอยถูกยุบจุดผ่อนผันให้ไปรวมกับจุดผ่อนผันอื่น ทำให้หาบเร่แผงลอยต้องหาลูกค้าใหม่ เป็นต้น การปรับตัวส่งผลกระทบให้หาบเร่แผงลอยไม่สามารถมีศักยภาพในการจ่ายอัตราเงินสมทบในระบบประกันสังคมได้ ถึงแม้ว่าจากการสัมภาษณ์สำนักงานเทศกิจจะมีการอธิบายว่านโยบายเหล่านี้ว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อหาบเร่แผงลอยที่อยู่ในจุดผ่อนผัน ซึ่งในส่วนของสำนักงานประกันสังคมและการลงพื้นที่สัมภาษณ์หาบเร่แผงลอยมีผลกระทบในเรื่องของรายได้เพราะต้องย้ายพื้นที่และบางพื้นที่จำเป็นต้องเสียค่าเช่าแต่ก็ขึ้นอยู่กับทัศนคติของหาบเร่แผงลอยว่าให้ความสำคัญกับประกันสังคมมากน้อยเพียงใด มากไปกว่ายังพบ

1.2.4 ปัญหาการขาดการกระตุ้นเศรษฐกิจจากทางภาครัฐ พบว่า ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่ออาชีพหาบเร่แผงลอยเป็นอย่างมาก ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นรากฐานในการประกอบอาชีพ การจะมีรายได้ที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ รวมถึงความสมดุลทางการเงินด้วย อาจจะทำให้รายได้ลดลงและยิ่งถ้าหาบเร่แผงลอยผู้นั้นขายสินค้าที่มีอายุในการขายน้อย เช่น ผักสด ผลไม้ เป็นต้น การที่ต้องทิ้งของเหล่านี้ไป ทำให้ไม่สามารถหาต้นทุนที่ตนเองเสียไปอีกด้วย สิ่งนี้อาจทำให้หาบเร่แผงลอยต้องกู้เงินเพื่อสามารถใช้ชีวิตและประกอบอาชีพต่อไปได้ ส่งผลให้ไม่มีศักยภาพในการเข้าถึงประกันสังคมในที่สุด สุดท้ายคือ

1.2.5 ปัญหาการไม่เท่ากันของแรงงานนอกระบบและแรงงานในระบบของการประกันสังคม ด้านรายได้ แรงงานนอกระบบ รายได้ในแต่ละวันไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ คู่แข่งทางการค้า สภาพอากาศในแต่ละวัน เป็นต้น ไม่ได้มีความมั่นคงและไม่ได้มีสวัสดิการอะไรที่ทำให้รายได้เพิ่มขึ้นอย่างถาวร ประกันสังคมจึงเป็นหลักความมั่นคงเดียวที่จะสร้างความคุ้มครองในด้านร่างกายและอาจรวมไปถึงจิตใจด้วยเพราะการมีประกันสังคมสามารถลดความเครียด ความกดดันเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่ไม่อาจคาดเดาได้ไม่มากนักน้อย แต่แรงงานในระบบนั้นมีรายได้ที่แน่นอนและมีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้เสมอ นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการเพิ่มเติม เช่น ฟรีอาหารกลางวัน มีรถรับส่งบริการฟรี เป็นต้น มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ดูแลทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างครบถ้วน ด้านสภาพการทำงานก็เช่นกัน แรงงานนอกระบบมีสภาพการทำงานที่มีความเสี่ยงและขาดความปลอดภัยตลอดเวลาเพราะต้องทำงานนอกสถานที่ตลอดเวลา ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพต้องพบเจอมลพิษทางอากาศตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงอย่างมากต่อโรคระบาดต่าง ๆ และอันตรายหากมีรถเสียหลักพุ่งมาชน รวมถึงอันตรายจากผู้คนบางกลุ่มที่หวังจะชิงทรัพย์และหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วย มีเวลาการทำงานที่ไม่แน่นอนหากไม่ได้กำไรจะขยายระยะเวลาขายไปเรื่อย ๆ อาจส่งผลเสียต่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังต้องเป็นหาแนวทางในการป้องกันปัญหานั้น ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งต่างจากแรงงานในระบบที่สามารถหยุดงานหรือ Work from home และยังได้รายได้เท่าเดิมตามมาตรการของทางภาครัฐเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ส่วนแรงงานนอกระบบการหยุดงานตามมาตรการของภาครัฐเป็นการตัดช่องทางหารายได้ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เพราะ

เป็นสิ่งที่ต้องทำเพื่อลดความเสี่ยงโดยรวมในสังคม ในส่วนของแรงงานในระบบมีสภาพการทำงานที่ปลอดภัยเพราะส่วนมากทำงานภายในอาคาร ส่วนน้อยบางครั้งจะออกมาทำงานนอกสถานที่และหากเป็นงานที่มีความเสี่ยงจะได้รับอุปกรณ์ป้องกันความเสี่ยงหรือทางสถานที่ทำงานจะออกแบบกลไกการทำงานบางอย่างที่จะเข้ามาลดความเสี่ยงและลดภาระงานในการทำงานนี้ได้ นอกจากนี้ยังมีหลักประกันสังคมที่ทุกคนต้องทำ มีเวลาการทำงานที่ชัดเจนและเหมาะสม หากทำงานล่วงเวลาก็จะได้รายได้เพิ่มในรูปแบบของการทำโอที สุดท้ายคือ ด้านสิทธิประกันสังคม แรงงานในระบบจำเป็นต้องสมัครโดยได้รับความคุ้มครองทั้งหมด 7 กรณี ซึ่งเป็นความคุ้มครองมากที่สุดในประกันสังคมแต่เหมาะสมกับอัตราการจ่ายเงินสมทบ ในทางกลับกันแรงงานนอกระบบมีการจ่ายอัตราเงินสมทบที่น้อยกว่า โดยได้รับความคุ้มครอง 5 กรณี ถือว่ามีความเหมาะสม แต่หากมองลึกเข้าไปก็จะเห็นว่ามีความเหลื่อมล้ำอยู่ เพราะหาบเร่แผงลอยบางคนที่มีศักยภาพที่จะสามารถจ่ายเงินสมทบได้ แต่ถึงอย่างนั้นก็ไม่สามารถที่จะได้รับสวัสดิการเทียบเท่ากับแรงงานในระบบได้เพราะทางสำนักงานประกันสังคมไม่ได้มีการขยายความคุ้มครองให้แรงงานทั้งหมดสามารถเข้าถึงประกันสังคมอย่างเท่าเทียม ทั้งที่พวกเขาก็สามารถจ่ายได้เช่นกันเพราะค่านึงถึงรายได้ส่วนรวมของแรงงานนอกระบบเป็นหลัก เนื่องจากเป็นผู้มีรายได้น้อยนั่นเอง

2. ปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย

ปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมของกลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยสามารถแบ่งปัจจัยออกเป็น 4 ข้อ ได้แก่

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ **ปัจจัยทางด้านเพศ** พบว่า เพศชายมีความสนใจในการประกันสังคมมากกว่าเพศหญิงเพราะมีจำนวนน้อยกว่า แต่เมื่อแบ่งเพศตามผู้ที่เคยทำประกันสังคมและผู้ที่ไม่เคยทำประกันสังคม พบว่า เพศหญิงเคยทำประกันสังคมมากกว่าเพศชายถึงร้อยละ 60 ของจำนวนหาบเร่แผงลอยที่ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมดและผู้ที่ไม่เคยทำประกันสังคมโดยไม่แบ่งเพศเพียงร้อยละ 26.67 ของจำนวนหาบเร่แผงลอยที่ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด ถึงอย่างไรปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจเข้าถึงประกันสังคม แต่บ่งบอกถึงสถานการณ์การเข้าถึงประกันสังคมในส่วนของจำนวนหาบเร่แผงลอยที่แบ่งตามเพศได้เพื่อแสดงถึงสถิติของแต่ละพื้นที่เท่านั้น ต่อมา**ปัจจัยด้านอายุ** พบว่า มีหาบเร่แผงลอยมีช่วงอายุมากที่สุดคือ 51-60 ปี ปัจจัยด้านอายุมีผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่การประกันสังคมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะหาบเร่แผงลอยที่มีอายุมากเมื่อแก่ตัวไปย่อมต้องการหลักประกันที่จะสามารถสร้างความมั่นคงในชีวิต การมีรายได้เมื่อไม่ได้ประกอบอาชีพและแบ่งเบาภาระของตนเอง รวมถึงคนในครอบครัวได้ นอกจากนี้**ปัจจัยด้านอาชีพ** พบว่า หาบเร่แผงลอยนั้นเป็นอาชีพนอกระบบจึงทำให้ขาดความมั่นคงทางอาชีพและการดำเนินชีวิตเพราะรายได้ที่ต้องมาจากการขายของเท่านั้นและจะได้รับผลกระทบโดยตรงตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม จึงจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นเศรษฐกิจจากรัฐบาลแต่ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเกิดขึ้น รวมถึงประกันสังคมที่เป็นสวัสดิการสำหรับอาชีพนอกระบบแต่เพราะไม่ได้มีการบังคับ จึงทำให้ถูกมองข้ามไปและการรับรู้ที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความสนใจในการเข้าถึงประกันสังคม สุดท้าย**ปัจจัยด้านความประสงค์ที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40** พบว่า มีหาบเร่แผงลอยที่สนใจที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม 13 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 43.33 ของจำนวนหาบเร่แผงลอยทั้งหมด โดยภาพรวมความประสงค์ที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ ความคุ้มครอง หาบเร่แผงลอยเลือกมากถึง 20 คน และประโยชน์ทดแทนมีหาบเร่แผงลอยเลือกจำนวน 7 คน และลำดับสุดท้ายคือ เลือกทั้งความคุ้มครองและประโยชน์ทดแทนที่จะได้รับจำนวน 3 คน ถ้าประกันสังคมนั้นมีความครอบคลุมและเหมาะสมมากเท่าไร ย่อมมีผลต่อการตัดสินใจของหาบเร่แผงลอยมากขึ้นเท่านั้น

2.2 ปัจจัยอนามัย ได้แก่ **ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน** พบว่า สภาพการทำงาน สวัสดิการที่หาบเร่แผงลอยจะได้รับจากการทำงานและค่าตอบแทนในการทำงาน มีผลต่อความมั่นคงในการทำงานและคุณภาพชีวิตของหาบเร่แผงลอย รวมถึงนโยบายการจัดระเบียบทางเท้า ทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบทำให้มีรายได้น้อย การที่ต้องเผชิญสภาพการทำงานที่ไม่สามารถควบคุมได้เหล่านี้ยิ่งทำให้มีรายได้น้อยลงกว่าเดิมและสุดท้ายคือ การที่หาบเร่แผงลอยไม่ได้รับสวัสดิการในการทำงาน จึงไม่ได้รับการคุ้มครองใด ๆ ทำให้หาบเร่แผงลอยไม่เข้าสู่การประกันสังคม ต่อมา**ปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัว** พบว่า ด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัวและด้านสุขภาพ หาบเร่แผงลอยทุกคนมีภาระในครอบครัวที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงปัญหาทางด้านสุขภาพก็แตกต่างกันด้วยเช่นกัน หาบเร่แผงลอยส่วนมากมีโรคประจำตัวที่ต้องได้รับการรักษา ถึงแม้จะบางคนจะมีสิทธิบัตร

ประกันสุขภาพถ้วนหน้าแต่ในทางกลับกันบางคนไม่ได้มีสิทธินี้และส่วนมากเป็นผู้ที่ไม่มีโรคประจำตัวจึงคิดว่าไม่จำเป็นต้องย้ายเพราะสุขภาพดีอยู่แล้ว แต่หากประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยจนไม่สามารถมาประกอบอาชีพได้ ย่อมได้รับผลกระทบอย่างมากแต่ด้วยรายได้ที่น้อยทำให้ไม่สามารถเข้าถึงประกันสังคมได้

2.3 ปัจจัยจูงใจ พบว่า ด้านบุคลากรของสำนักงานมีการเชิญชวนและประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่แต่ด้วยเขตพระนครมีหาบเร่แผงลอยมากที่สุดในกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการตกหล่น รวมทั้งการได้รับการปฏิเสธจากตัวของหาบเร่แผงลอยเอง ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัญหาและอุปสรรคทั้งที่เกิดจากตัวหาบเร่แผงลอยเองและการทำงานจากภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึงและครอบคลุมและด้านอัตราการนำส่งเงินสมทบ ทางภาครัฐมีการกำหนดอัตราเงินสมทบที่น้อยแต่การมีรายได้ที่ไม่แน่นอนทำให้ไม่สามารถมีเงินเพียงพอที่จะส่งเงินสมทบได้ ถึงแม้หาบเร่แผงลอยผู้นั้นจะเห็นความสำคัญของการมีประกันสังคมหรืออยากสมัครต่อแค่นั้นก็ตาม

2.4 ปัจจัยด้านนโยบาย พบว่า หาบเร่แผงลอยในเขตพระนครมีความรู้ความเข้าใจในภาพรวมของการประกันสังคมถือว่าอยู่ในระดับน้อย เพราะหาบเร่แผงลอยส่วนมากเป็นผู้ที่ไม่เคยใช้ประกันสังคม ในที่นี้รวมทั้งหาบเร่แผงลอยทั้งที่เคยและไม่เคยสมัครประกันสังคมมาก่อน ผู้ที่เคยใช้บริการเท่านั้นถึงจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของในระบบประกันสังคมทั้งหมด แต่ถึงอย่างนั้นหาบเร่แผงลอยที่เคยรับบริการในระบบประกันสังคมก็ยังคงมีข้อสงสัยหรือความเข้าใจที่ไม่แน่ชัดในบางเรื่อง

อภิปรายผล

จากการศึกษา สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาจากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถอภิปรายได้ว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการประกันสังคม แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์และงานวิจัยอื่น ๆ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยทางภาครัฐได้มีนโยบายการจัดระเบียบทางเท้า ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองพ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีไว้ให้หาบเร่แผงลอยปฏิบัติตาม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถมองได้ 2 ด้าน 1) ประชาชนทั่วไปจะได้ใช้ประโยชน์จากทางเท้าหรือพื้นที่สาธารณะอย่างเต็มที่ทำให้เกิดความมั่นคงในความปลอดภัย 2) หาบเร่แผงลอยไม่มีความมั่นคงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดระเบียบทางเท้าหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการทำการค้า โดยอาจถูกห้ามขายและถูกย้ายที่แม้จะอยู่ในจุดผ่อนผันและทำตามกฎระเบียบก็ตามแต่หากเป็นคำสั่งของรัฐก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งทำให้เกิดความไม่มั่นคงกับหาบเร่แผงลอยซึ่งส่งผลต่อการขาดรายได้และการเข้าถึงประกันสังคม (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) นอกจากนี้หาบเร่แผงลอยเป็นอาชีพนอกระบบ สวัสดิการที่ทางภาครัฐจัดให้คือ นโยบายการประกันสังคมซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติประกันสังคมพ.ศ. 2533 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสวัสดิการทางสังคมของ United Nations ที่ภาครัฐได้มีการจัดสวัสดิการเพื่อให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีในทุกด้าน หาบเร่แผงลอยสามารถมีศักยภาพในการใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งหากพูดถึงมุมมองประชาชนทั่วไป หาบเร่แผงลอยได้รับสวัสดิการเช่นเดียวกับประชาชนทุกคนทุกด้าน แต่หากพูดถึงมุมมองทางด้านการประกอบอาชีพ สวัสดิการที่จะเข้ามาส่งเสริมหาบเร่แผงลอยนอกเหนือจากประกันสังคมเป็นเพียงสวัสดิการที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและมีระยะสั้นต่างกับแรงงานในระบบที่มีสวัสดิการในการทำงานเพิ่มเติมนอกจากประกันสังคม (United Nations, 2020) และสอดคล้องกับแนวคิดการประกันสังคมของ Encyclopaedia Britannica เป็นการคุ้มครองรายได้บุคคลในรูปแบบของการทดแทน เป็นสวัสดิการที่ทางภาครัฐจัดให้ ซึ่งปัญหาการเข้าถึงประกันสังคมมาจากหลายปัจจัยทั้งตนเอง ที่ไม่มีศักยภาพทางการเงิน การขาดความรู้ความเข้าใจและการทำงานของภาครัฐที่ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง ไม่มีการกระตุ้นเศรษฐกิจและปัญหาด้านการบริการอื่นๆ (Abel-Smith, B., 2023) สุดท้ายมีความสอดคล้องกับแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกันสังคมเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตให้กับหาบเร่แผงลอยให้สามารถเผชิญความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) ในส่วนของบทความเชิงวิชาการทั้งสองนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับหาบเร่แผงลอย

ยังมีความขัดแย้งกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพัชร์ ภักดี จิตาภา พรยิ่งและกรกฎ ทองชะโชค (2566) พบความขัดแย้งของการทำหน้าที่ในหน่วยงานของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อแรงงานนอกระบบกลุ่มหาบเร่แผงลอยในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน โดยมีนโยบายประกันสังคมแต่อีกด้านหนึ่งกลับถูกจำกัดจากนโยบายการจัดระเบียบทางเท้าด้านโอกาสและการพัฒนาเพราะมีการกีดกันและการไล่รื้อ ทำให้เกิดความยากลำบากในการประกอบอาชีพที่เกิดความขัดแย้งจากการใช้พื้นที่สาธารณะ (ปิยพัชร์ ภักดี จิตาภา พรยิ่งและกรกฎ ทองชะโชค, 2566) นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร์ ทิพย์ธนนนท์ (2561) ในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคมคือ การขาดความรู้เกี่ยวกับโครงการประกันสังคมจากภาครัฐ ซึ่งมองว่าการสมัครประกันสังคมไม่ค่อยมีประโยชน์มากและการช่วยเหลือแรงงานนอกระบบของประกันสังคมยังคงอยู่ในระดับน้อยและมีความยุ่งยากซับซ้อนมาก ซึ่งมาจากการที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางภาครัฐที่ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี (นิรันดร์ ทิพย์ธนนนท์, 2561) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปัญญากร วงศ์ฉายา (2558) ซึ่งพบอุปสรรคในการสมัครคือ การขาดความรู้ความเข้าใจในเงื่อนไขการสมัครและอัตราการจ่ายเงินสมทบ เพราะขาดการได้รับข้อมูลข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและการมีรายได้ที่ไม่มีความมั่นคง จึงทำให้เป็นปัญหาในการเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม (ปัญญากร วงศ์ฉายา, 2558)

2. ผลจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมมีความสอดคล้องกับแนวคิดสวัสดิการสังคมของ United Nations ที่ภาครัฐได้มีการจัดสวัสดิการเพื่อให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีในทุกด้าน ปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมล้วนขึ้นอยู่กับการจัดรูปแบบสวัสดิการของแรงงานนอกระบบว่าทำให้หาบเร่แผงลอยมีความสนใจที่จะสมัครเพียงใด และสวัสดิการขั้นพื้นฐานได้เสริมให้หาบเร่แผงลอยมีศักยภาพในการเข้าถึงสวัสดิการในการประกอบอาชีพหรือไม่ (United Nations, 2020) และมีความสอดคล้องกับแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมนั้นความคุ้มครองมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุดและรองลงมาคือ สิทธิประโยชน์ ขึ้นอยู่กับว่าจะสามารถสร้างความมั่นคงให้กับหาบเร่แผงลอยได้ครอบคลุมตามที่ต้องการหรือไม่ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญธรณ์ เรือนดี (2558) ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นผู้ประกันตนมากที่สุด ได้แก่ อัตราการจ่ายเงินสมทบ รองลงมาคือด้านสิทธิประโยชน์ (ธัญญธรณ์ เรือนดี, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ได้มีการค้นพบองค์ความรู้ใหม่หลายประการ ดังนี้ (ภาพที่ 2)

1. การปฏิบัติงานของสำนักงานเทศบาล มีทัศนคติและมุมมองต่อการบังคับใช้กฎหมายหรือข้อปฏิบัติในการกำกับดูแลหาบเร่แผงลอยในเชิงบวก ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่ทำการสัมภาษณ์คือ สำนักงานเทศบาลมองว่ากฎหมายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยเพราะอาชีพหาบเร่แผงลอยใช้พื้นที่การค้าที่ผิดกฎหมาย การมีกฎหมายเหล่านี้เป็นตัวช่วยให้หาบเร่แผงลอยสามารถประกอบอาชีพเหล่านี้ได้อย่างถูกกฎหมายหากปฏิบัติตาม
2. การสร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิประกันสังคมให้หาบเร่แผงลอยเห็นถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ มีผลอย่างมากต่อการดึงดูดความสนใจให้หาบเร่แผงลอยอยากจะได้ศึกษาและเข้าถึงสิทธิเหล่านั้นด้วยตนเอง
3. หาบเร่แผงลอยเป็นแรงงานนอกระบบที่ไม่ได้มีหน่วยงานเข้ามากำกับดูแลโดยเฉพาะ ทำให้ขาดการพัฒนาสิทธิและสวัสดิการอย่างแท้จริง
4. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีหน้าที่กำกับดูแลสิทธิและสวัสดิการของทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ แต่กองคุ้มครองแรงงานนอกระบบที่อยู่ภายใต้การทำงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานไม่ได้ดูแลหาบเร่แผงลอยและแรงงานนอกระบบกลุ่มอื่น ๆ ดูแลเพียง 3 ประเภท ได้แก่ ลูกจ้างทำงานบ้าน ลูกจ้างรับงานไปทำที่บ้านและลูกจ้างในงานเกษตรกรรม ทำให้เห็นว่าแรงงานนอกระบบประเภทอื่น ๆ ไม่ได้ไม่มีสิทธิหรือสวัสดิการที่จะเข้ามาคุ้มครองในการประกอบอาชีพ

5. การขาดการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ทำให้ไม่เข้าใจจุดประสงค์ในการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่ชัดเจน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร: ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มหาบเร่แผงลอย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า มีการได้รับการกำกับดูแลจากทางภาครัฐเช่นเดียวกับแรงงานนอกระบบทั่วไป ทั้งทางด้านกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ที่เป็นกฎหมายข้อบังคับและสวัสดิการในการส่งเสริมอาชีพหาบเร่แผงลอยคือประกันสังคม เพียงอย่างเดียวไม่ได้รับสิทธิและสวัสดิการเช่นเดียวกับแรงงานกลุ่มอื่น ๆ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคม ดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ 1) สภาวะทางเศรษฐกิจ การขาดความมั่นคงทางด้านรายได้ส่งผลให้มีศักยภาพในการจ่ายเงินสมทบในระบบประกันสังคมได้ทุกเดือนและอาจเป็นการสร้างภาระได้ 2) การขาดความรู้ความเข้าใจทำให้เกิดความสนใจในการเข้าถึงประกันสังคมด้วยตนเอง ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทำงานของภาครัฐ ได้แก่ 1) คุณภาพของการบริการ เนื่องจากจำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมและแรงงานนอกระบบมีจำนวนมากการให้บริการหรือการประชาสัมพันธ์จึงไม่ทั่วถึงทุกคน 2) การขาดการกระตุ้นเศรษฐกิจ ภาครัฐยังขาดนโยบายที่จะเข้ามาช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ทำให้หาบเร่แผงลอยขาดรายได้ในการประกอบอาชีพ 3) ความไม่เท่ากันเกี่ยวกับสวัสดิการของแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ ทั้งสวัสดิการแรงงานทั่วไปและประกันสังคมในการเลือกความคุ้มครองที่ไม่สามารถเลือกได้ครบ 7 เช่นเดียวกับแรงงานในระบบ 4.สภาพการทำงาน เป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยแล้วยังมีความเสี่ยงสูงด้วยหลาย ๆ ทำให้การเข้าถึงประกันสังคมจึงเป็นเรื่องที่ยาก

ปัจจัยในการเข้าถึงประกันสังคม ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศไม่ได้มีผลต่อการเข้าถึงประกันสังคม ปัจจัยด้านอายุมีผลเล็กน้อยขึ้นอยู่กับมุมมองและทัศนคติของแต่ละบุคคล ปัจจัยด้านอาชีพและความประสงค์ที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนในมาตรา 40 มีผลอย่างมากต่อการเข้าถึงประกันสังคม หาบเร่แผงลอยที่มีรายได้น้อย ไม่เคยสมัครประกันสังคมหรือเคยสมัครแต่ไม่เคยใช้ประกันสังคมส่วนใหญ่จะไม่สนใจที่จะสมัครประกันสังคม 2) ปัจจัยอนามัย ด้านความมั่นคงในการทำงานมีผลต่อศักยภาพในการเข้าถึงประกันสังคม ปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัว ภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว การเข้าถึง

ประกันสังคมจึงขึ้นอยู่กับภาระค่าใช้จ่ายของแต่ละคน 3) ปัจจัยจูงใจ การทำงานของสำนักงานประกันสังคมและรายละเอียดเกี่ยวกับประกันสังคมมีผลต่อการเข้าถึงประกันสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่พบเจอและการรับรู้ของข้อมูลนั้น ๆ 4) ปัจจัยด้านนโยบาย สิทธิประกันสังคมและสิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าควรมีการให้ความรู้กับแรงงานนอกระบบให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนและนโยบายการจัดระเบียบทางเท้าที่อาจทำให้หาบเร่แผงลอยที่อยู่ในจุดผ่อนผันต้องย้ายพื้นที่ทำการค้าในบางกรณีจะส่งผลต่อรายได้และการเข้าถึงประกันสังคมด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานประกันสังคมควรมีการจัดกิจกรรมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมของแรงงานนอกระบบอย่างถูกต้องเพื่อให้สิทธิประกันสังคมเป็นความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานของแรงงานนอกระบบ

1.2 รัฐบาลควรมีการจัดทำนโยบายที่การพัฒนาอาชีพในระยะยาวเพื่อให้เกิดการกระจายของรายได้ไปสู่หาบเร่แผงลอยอย่างทั่วถึง

1.3 รัฐบาลควรพัฒนานโยบายประกันสังคมให้ลดความเหลื่อมล้ำของแรงงานนอกระบบและแรงงานในระบบ (อ้างอิงจากหัวข้อปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากภาครัฐ ในข้อย่อปัญหาการไม่เท่ากันของแรงงานนอกระบบและแรงงานในระบบของการประกันสังคม)

1.4 สำนักงานประกันสังคมควรมีการประชาสัมพันธ์ในระบบประกันสังคมอย่างถูกต้อง ชัดเจนและรวดเร็วเพื่อไม่ให้เกิดข้อมูลที่เป็นเท็จ

1.5 รัฐบาลควรมีการบูรณาการร่วมกันของสำนักงานเทศกิจและสำนักงานประกันสังคมเพื่อให้เกิดการส่งเสริมอาชีพหาบเร่แผงลอยอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 แนวทางในการพัฒนาระบบการคุ้มครองแรงงานนอกระบบที่ยั่งยืน

2.2 การศึกษาผลกระทบของการไม่เข้าร่วมประกันสังคมต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). *ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2558*. กรุงเทพฯ: พูเกเตอร์ เอ็ดดูเทนเมนท์.
- คณะวิชาการ. (2560). *รวมกฎหมายแรงงาน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- เจษฎาพงศ์ พรหมเผ่า. (2558). *ปัญหาเกี่ยวกับการได้รับสิทธิประโยชน์ของลูกจ้างผู้ประกันตนตามกฎหมายประกันสังคม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2558*. (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- ชาคร เลิศนิทัศน์ และ สมชัย จิตสุชน. (2561). *หาบเร่แผงลอย: วิถีชีวิตที่รัฐมองข้าม*. สืบค้น 17 กันยายน 2566. จาก <https://tdri.or.th/2018/04/thailandstreet-food/>.
- ธัญกรณ์ เรือนดี. (2558). *การรับรู้และการเข้าร่วมในระบบหลักประกันสังคมแบบสมัครใจ (มาตรา 40)*. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นิรันดร์ ทิพย์ธนนท์. (2561). การเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ*, 6(1), 92-102.
- บัณฑิต จุลาสัย. (2566). *พระนครศึกษา*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2567. จาก <https://mooc.chula.ac.th/course-detail/156>.
- ปัญญากร วงศ์ฉายา. (2558). *การรับรู้และการตัดสินใจเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของผู้ประกอบการอาชีพอิสระ สำนักงานประกันสังคมจังหวัดแพร่*. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ปิยพัชร ภัคดี และ จิตภา พรยิ่ง. (2566). การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานนอกระบบ : ทาบแร่แฝงลอย.

วารสารวิชาการนิติศาสตร์, 11(1), 66-88.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2563). ความ(ไม่)รู้เรื่องแรงงานนอกระบบ. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2565.

จาก [https://tdri.or.th/2020/03/informal-employment-what-we-dont-](https://tdri.or.th/2020/03/informal-employment-what-we-dont-know/?fbclid=IwAR1URK7e9LcOnT6ObNw-_6kzmq55JrjIEyuBwynYZPOOao286oWvAOJcvxY)

[know/?fbclid=IwAR1URK7e9LcOnT6ObNw-_6kzmq55JrjIEyuBwynYZPOOao286oWvAOJcvxY](https://tdri.or.th/2020/03/informal-employment-what-we-dont-know/?fbclid=IwAR1URK7e9LcOnT6ObNw-_6kzmq55JrjIEyuBwynYZPOOao286oWvAOJcvxY).

สำนักงานสถิติ กรุงเทพมหานคร. (2567). รายชื่อทาบแร่แฝงลอยที่อยู่ในจุดผ่อนผัน. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2567. จาก

<https://cdn.fbsbx.com/v/t59.2708->

[21/441508587_844529337486905_7237453715635696491_n.xlsx/17153295075](https://cdn.fbsbx.com/v/t59.2708-21/441508587_844529337486905_7237453715635696491_n.xlsx/17153295075).

สำนักสถิติ. (2564). แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ.2564. สืบค้น 17 กันยายน 2566. จาก

[https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjPme6gzriBA](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjPme6gzriBAxVPd2wGHdVbCMQQFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2F)

[xVPd2wGHdVbCMQQFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2F](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjPme6gzriBAxVPd2wGHdVbCMQQFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2F)

Abel-Smith, B. (2023). *Social security government program*. Retrieved 18 October 2023. from

<https://www.britannica.com/money/topic/social-security-government-program>.

United Nations Trust Fund for Human Security. (2018). *What is Human Security*. Retrieved 18 October

2023. from <https://www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/>.

United Nations. (2020). *Social welfare*. Retrieved 18 October 2023. from

<https://archive.unescwa.org/social-welfare>.

Administration of educational institutions according to the Royal Policy on Education of King Rama X of Ratchaprachanukroh School Group 7 Andaman Coast Under the Office of Special Education Administration

Nathamon Wattarugekrit^{1*} Phrakhru Khemmathammakhosit¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jiraporn292521@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the states of administration of educational institutions of Ratchaprachanukroh school, Group 7, Andaman Group, under the Office of Special Education Administration, (2) to study the guidelines of administration of educational institution of the Royal Policy of King Rama X, and (3) to present and evaluation the guidelines of administration of educational institution according to the Royal Policy of Education of King Rama X. The research methodology used of this research is qualitative research. The data of this research consisted of in-depth interviews of 15 informants, 5 in-depth informants and 7 focus group experts. The data analysis was inductive analysis. The result of this research found that the states of administration of educational institutions of the Royal Policy of King Rama X of Ratchaprachanukroh School, Group 7, Andaman Group, under the Office of Special Education Administration found that the framework consisted of 1) academic administration, 2) personnel administration, 3) budget management, 4) general administration, it was found that the administration of the 4 departments had different policies, causing the learning management process of students to not achieve the objectives set out in the curriculum or educational management policy. The guidelines of administration of educational institution according to the Royal Policy of Education of King Rama X of Ratchaprachanukroh School, Group 7, Andaman Group, under the Office of Special Education Administration consisted of academic administration, personnel administration, budget management, general administration by the process of administration of the Royal Policy of King Rama X according to the Royal Policy on Education of King Rama X as follows: 1) have the right attitude towards the country 2) have a stable life foundation and have morals 3) have a job and have a career 4) Be a good citizen. The presentation of the guidelines of administration of educational institution according to the Royal Policy of Education of King Rama X of Ratchaprachanukroh School, Group 7, Andaman Group, under the Office of Special Education Administration, the experts agreed that it was appropriate, possible, beneficial and functional to be used.

Keywords: Educational Institution Administration, Royal Policy on Education, King Rama X

การบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ณฐมล วัตรจิณกุล^{1*} พระครูเขมธรรมโฆสิต¹ และ บุญเลิศ วีระพรกานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jiraporn292521@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 (3) เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ วิเคราะห์เนื้อหาสรุปเป็นข้อมูลอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) งานบริหารงานวิชาการ 2) งานบริหารงานบุคคล 3) งานบริหารงานงบประมาณ 4) งานบริหารงานทั่วไป พบว่า การบริหารงาน 4 ฝ่ายมีนโยบายที่แตกต่างกัน ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนไม่บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามหลักสูตรหรือนโยบายจัดการศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งประกอบไปด้วย งานบริหารวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงานงบประมาณ งานบริหารงานทั่วไป โดยมีกระบวนการบริหารพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของรัชกาลที่ 10 ดังนี้ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี การนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, พระบรมราโชบายด้านการศึกษา, รัชกาลที่ 10

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติมีทักษะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก มีโอกาสพัฒนาความถนัดของตนให้เกิดความเชี่ยวชาญได้มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชนสังคม และประเทศชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุกนอกจากการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายแล้วให้มีการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และกระตุ้นให้บุคคลทุกช่วงวัยและทุกอาชีพใส่ใจในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมตามอาชีพของตน หรืออาชีพอื่น หรือความรู้อื่นใดที่ตนสนใจเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความรู้ที่ทันต่อพัฒนาการของโลกหรือเกิดความเชี่ยวชาญในความรู้ที่ตนสนใจ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและประโยชน์ต่อสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวที่มาและเป็นสถานศึกษานิติบุคคลไว้ว่า สถานศึกษานิติบุคคลเกิดจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2556 มาตรา 34(2) และมาตรา 35 กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษา ให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล ดังนั้นสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ซึ่งสถานศึกษาสามารถร่วมกันดำเนินการบริหารสถานศึกษา และพัฒนารูปแบบการบริหารให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จสูงสุด

สถานศึกษาจึงถือเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานตามแนวทางของสถานศึกษา ปัจจุบันการบริหารงานในสถานศึกษาได้จัดรูปแบบการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารบุคคล และบริหารทั่วไป ซึ่งการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จทางการเรียนรู้นั้น ฝ่ายงานการบริหารวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นฝ่ายงานที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลักบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนที่ดำเนินตามนโยบายของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การบริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานตามแนวทางของสถานศึกษา ปัจจุบันการบริหารงานในสถานศึกษาได้จัดรูปแบบการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารบุคคล และบริหารทั่วไป ซึ่งการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จทางการเรียนรู้นั้น ฝ่ายงานการบริหาร ทั้ง 4 ฝ่ายงาน มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษาด้วยบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน เป็นโรงเรียนแบบประจำแบบกินนอน 24 ชั่วโมง มีบริบทที่แตกต่างกัน รับเด็กนักเรียนด้อยโอกาส 10 ประเภท และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องดูแลนักเรียนตลอดเวลาอีกทั้งมีหลายหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอน อาทิเช่น ครูประจำเรือนนอน งานรับผิดชอบแต่ละฝ่ายงาน ครูประจำชั้นหน้าที่พิเศษ อีกทั้งครูขาดประสบการณ์ทางการสอน ขาดวุฒิภาวะ สอนไม่ตรงเอก ครูไม่ครบชั้น บางฝ่ายงานครูมีอายุมากขาดทักษะทางด้านเทคโนโลยี การประสานงานแต่ละฝ่ายงานล่าช้า และในแต่ละฝ่ายงานครูขาดความรู้ความเข้าใจงานอย่างแท้จริง ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน ไม่เป็นระบบ ทำให้การจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพอย่างที่ควร นักเรียนส่วนหนึ่งยังมีการพัฒนาการด้านจริยธรรมไม่เหมาะสม ซึ่งทุกฝ่ายงานการบริหารเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลักบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนที่ดำเนินตามนโยบายของสถานศึกษา (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2562)

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ 10 ของ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ 10 และศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีและนำเสนอข้อเสนอเพื่อให้ผู้บริหาร ได้ใช้ประโยชน์และเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้พัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหาร ได้แก่ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง ไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ตัวแทนโรงเรียนพระราชทาน จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหาร จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยทุกคนต้องมีคุณสมบัติอายุงานในตำแหน่ง ไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดประเด็นโดยใช้กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างการบริหารสถานศึกษาที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างการบริหารสถานศึกษาเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก 5) นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม 6) เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี IOC โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่า IOC ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป คัดเลือกข้อสอบถามนั้นไว้ใช้ได้

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการร่างรูปแบบมาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา 4) นำข้อคำถามปรับปรุง แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 5) แบบสนทนากลุ่ม ที่ได้มาเป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสภาพการบริหารสถานศึกษา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา (2) ขั้นตอนเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่า ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ (3) ขั้นตอนแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาความลับของข้อมูล ไม่เปิดเผยข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหาร (1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา (2) ขั้นตอนเลือกผู้ให้ (3) ขั้นตอนแนะนำตัว (4) สัมภาษณ์รายบุคคล

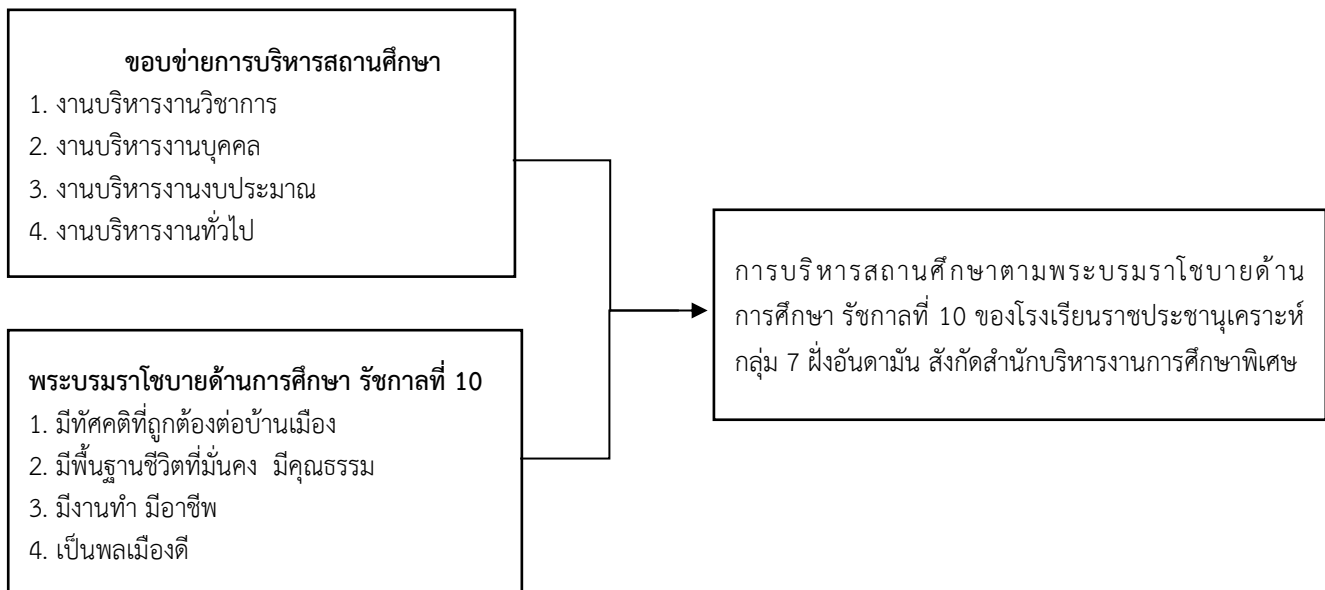
3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทางการ มีกระบวนการดังนี้ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมการประชุม กลุ่มทราบ 2) ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่มและประเมินเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะ ตามวันเวลา และสถานที่ที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Inadept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 จากงานวิจัยของนายสุนันท์ ศลโกสม และคณะ โดยผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ โดยมีขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) งานบริหารงานวิชาการ 2) งานบริหารงานบุคคล 3) งานบริหารงานงบประมาณ 4) งานบริหารงานทั่วไป มีการดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ได้แก่ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ และ 4) เป็นพลเมืองดี นำไปสู่การการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ซึ่งดำเนินการการจัดกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากสภาพพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานวิชาการคือ หลักสูตรแกนกลางของโรงเรียนยังไม่เชื่อมโยงกับหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนมากเกินไป ขาดบุคลากรในการจัดระเบียบวัดผลและประเมิน เครื่องมือการประเมินยังไม่หลากหลาย ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัย การวิจัยในชั้นเรียนยังขาดครูที่มีความเข้าใจ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรให้ทางโรงเรียนได้สรรหาเองบ้าง หากครูอัตราจ้างให้โรงเรียนขนาดเล็ก ต้องจัด อบรมอย่างจริงจัง และนำผลสำรวจมาใช้ในการ วางแผนการสรรหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ผู้บริหารมอบหมายงานไม่ตรงตามความสามารถครูไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ของตนเอง ผู้บริหารต้องมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถและจัดกิจกรรม ให้ครูมีส่วนร่วมมากขึ้นตามลำดับ จัดทำข้อมูลบุคลากรอย่างเป็นระบบและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ สามารถจัดการปัญหาในเรื่องทรัพยากรบุคคลขาดแคลนได้เป็นอย่างดี ควรมีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจ่ายอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมและปลอดภัย รวมถึงการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการทำงานอย่างเป็นประชาธิปไตย ควรยึดหลักความถูกต้อง มีความยุติธรรมวิเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล พฤติกรรมของบุคลากร ควรปลูกฝังแนวคิดเจตคติที่ดีในการประชุม ให้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมวิชาชีพ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ควรดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนขอตั้งงบประมาณประจำปี จัดทำแผนการใช้เงินงบประมาณ วิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา วิเคราะห์ความเหมาะสมในการของบประมาณ กำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำคำขอของบประมาณของสถานศึกษาและกรอบประมาณการรายจ่ายเสนอต่อสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ บริหารงานบริหารทั่วไปในสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนแสดงบทบาทตามภารกิจที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนและต้องมีการเผยแพร่แนวปฏิบัติของโรงเรียนให้บุคลากรในโรงเรียนและสาธารณชนทราบและต้องมีการจัดทำแผนการศึกษาของโรงเรียนเจ้าหน้าที่งานสารบรรณต้องรู้ระเบียบงานสารบรรณและต้องตั้งใจปฏิบัติตามระเบียบช่วยกันแก้ไข ดัดแปลง ให้ดียิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องมีวิธีการจัดระเบียบให้เข้าระบบเพื่อความเรียบร้อย

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า มีการศึกษาแนวทาง ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ โดยการดำเนินงาน ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยจัดการเรียนการสอนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ (1) การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง (2) การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม (3) การมีงานทำ-มีอาชีพ และ (4) การเป็นพลเมืองดี ทำให้เกิดประโยชน์ในด้านการงานวิชาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ วางแผนและกำหนดนโยบาย กำหนดขอบข่ายการบริหารงานงานวิชาการ จัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ นำแผนบริหารงานวิชาการสู่การปฏิบัติ ติดตามประเมินผลโดยการที่ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือกันทำแผน สรุปและปรับปรุง ผลการดำเนินงานบริหารวิชาการด้านการศึกษา

2. การบริหารงานวิชาการ โดยมีให้ความรู้ครูแกนนำ บุคลากรที่รับผิดชอบได้พัฒนาการบริหารงานบุคคล โดยการจัดอบรมแก่บุคลากรครูและนักเรียนให้มีพื้นฐานความรู้ในชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรมและเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนต่อไป ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ วางแผนและกำหนดนโยบาย จัดประชุมชี้แจงและพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ กำหนดขอบข่ายการบริหารงานงานบุคคล จัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารงานบุคคล ติดตาม ส่งเสริม บุคลากรตามความสามารถ สรุปและปรับปรุง ผลการดำเนินงานบริหารงานบุคคลด้านการศึกษา

3. งานบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานของสถานศึกษา มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความเป็นพลเมืองดีของชาติมุ่งให้นักเรียนได้มีความรู้เศรษฐกิจศาสตร์ บริหารจัดการงบประมาณการเงินในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการมีงานทำ นักเรียนจะได้รับความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างระมัดระวัง รอบคอบ รอบรู้ มีความพอประมาณ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีต่อไปในอนาคตได้ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ วางแผน วิเคราะห์ และพัฒนานโยบายทางการศึกษา โดย ประชุมผู้บริหารจัดทำและเสนองบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ ร่วมกันวิเคราะห์วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา (SWOT) จัดทำและเสนอขอ งบประมาณ โดยทำรายละเอียดแผนงบประมาณ งาน/โครงการ จัดทำ กรอบประมาณ จัดทำคำขอรับงบประมาณ จัดทำร่าง ข้อตกลงของสถานศึกษา และพัฒนานโยบายทางการศึกษา ทบทวนแผนงานงบประมาณ โดยจัดทำข้อตกลงของสถานศึกษา แจ้งให้สถานศึกษาทราบ ตรวจสอบกรอบวงเงินงบประมาณ

4. งานบริหารงานทั่วไป การดำเนินงานทำให้เกิดประโยชน์ในด้านการบริหารงานทั่วไป เพราะเป็นหลักปฏิบัติที่ นำการปฏิบัติบนพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรมไปปรับใช้ในงานการบริหารงานทั่วไปซึ่งงานทั้ง 4 ฝ่ายมีความสัมพันธ์ สอดคล้องต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาองค์กรให้สำเร็จวัตถุประสงค์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) ประชุมวางแผนการดำเนินงาน โดยแต่งตั้งคณะทำงานระดมความคิดและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ทำปฏิทินการ ปฏิบัติงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม จัดทำคู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน โดยจัดทำคู่มือการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษา พระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ตามพระบรมราโชบาย ให้ผู้ดำเนินงานได้ศึกษา และทำความเข้าใจ เพื่อให้ เป็นในทางที่ตรงเดียวกัน ทบทวนแผนงานทั่วไป โดยจัดทำข้อตกลงของสถานศึกษา แจ้งให้สถานศึกษาทราบ ตรวจสอบการ ปฏิบัติงาน วิเคราะห์กิจกรรมตามภารกิจ แผนงาน/โครงการของสถานศึกษา ปรับปรุงการบริหารงานทั่วไป จัดทำ รายละเอียดแผนปฏิบัติการ จัดทำข้อร่างตกลงผลผลิตของสถานศึกษาตามโครงสร้างบริหารงานทั่วไปการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล และรายงานผลการบริหารงานทั่วไปและผลการดำเนินงาน โดยจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการ ปฏิบัติงานบริหารงานทั่วไป ประสานแผนและดำเนินการตรวจสอบ ติดตามและนิเทศ จัดทำข้อสรุปผลการตรวจสอบ ผลการ ดำเนินการตรวจสอบ สรุปข้อมูลสารสนเทศ และจัดรายงานข้อมูลการบริหารงานทั่วไป ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

3. ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ทาง การบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีกรอบแนวการปฏิบัติในงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 4 งาน ดังนี้ คือ (1) งานบริหารงานวิชาการ (2) งานบริหารงานบุคคล (3) งานบริหารงานงบประมาณ (4) งานบริหารงานทั่วไป โดยใช้วิธี ดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 คือ (1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง (2) มีพื้นฐานชีวิตที่ มีมั่นคง มีคุณธรรม (3) มีงานทำ มีอาชีพ และ (4) เป็นพลเมืองที่ดี

อภิปรายผล

สภาพการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษารัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการ เชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางและบริบทของโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคคือครูไม่ตรงตามรายวิชาที่สอน ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากงานสอนมากเกินไป 2) การบริหารงานบุคคล ด้วยเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัญหาและอุปสรรคคือขาดแคลนบุคลากรครูที่มีความชำนาญเกี่ยวกับเทคโนโลยี เนื่องจากบุคลากรมีอายุการทำงานที่ยาวนาน เปลี่ยนบุคลากรบ่อย 3) การบริหารงานงบประมาณ เน้นความอิสระในการบริหาร โปร่งใส ปัญหาและอุปสรรค คือ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างล่าช้า การส่งมอบงานและเบิกเงินล่าช้า 4) การบริหารงานทั่วไป เป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำระบบบริหารองค์กร และบริการอื่นๆ ปัญหาและอุปสรรคคือ ภาระงานในกลุ่มมากเกินไป บุคลากรที่รับผิดชอบหลายหน้าที่ ประสิทธิภาพน้อยในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สภาพการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษารัชกาลที่ 10 โดยขอขยายการบริหารสถานศึกษา 4 งาน โดยหลักในการดำเนินงาน มีการแต่งตั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันดำเนินงานตามการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา เพื่อสามารถช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายให้ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และช่วยเพื่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 สู่การปฏิบัติ พบว่า กระบวนการสำคัญในการถ่ายทอด องค์ความรู้ แนวคิด และสารสนเทศ การจัดทำรายงาน การดำเนินการทั้งหมด ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดของพระบรมราโชบายด้านการศึกษาคบ ทั้ง 4 ด้าน

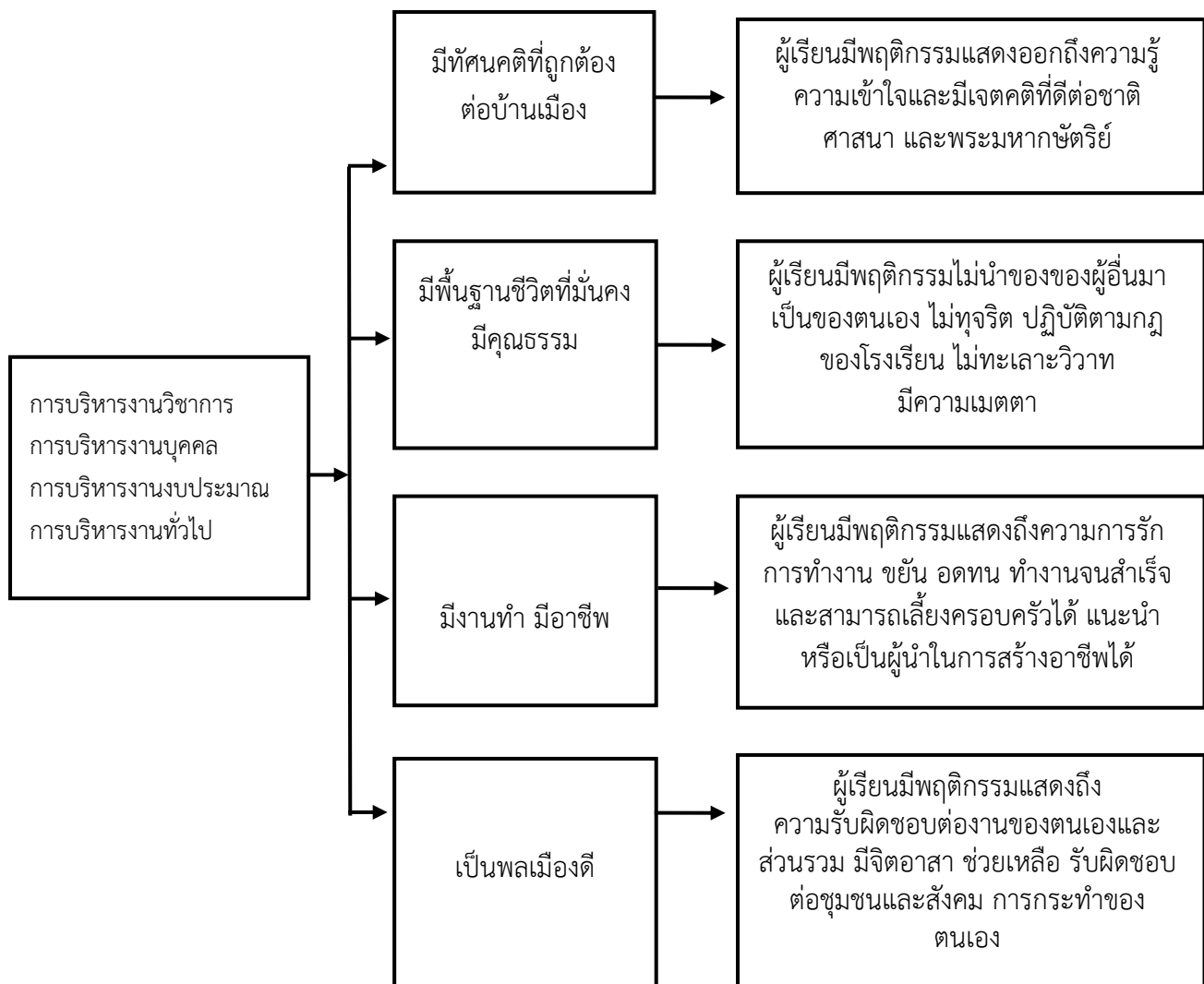
แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ประกอบไปด้วย 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ ดำเนินงานโดย ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะด้านมีงานทำและอาชีพ และเป็นพลเมืองที่ดี 2) การบริหารงานบุคคล โดยมีการให้ความรู้ครูแกนนำ บุคลากรที่รับผิดชอบได้พัฒนา จัดอบรมแก่บุคลากรครูและนักเรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะด้านมีทัศนคติต่อบ้านเมืองที่ถูกต้องและมีคุณธรรม 3) การบริหารงานงบประมาณ โดยบริหารจัดการงบประมาณการเงินในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะด้านมีทัศนคติต่อบ้านเมืองที่ถูกต้อง มีคุณธรรม 4) การบริหารงานทั่วไป โดยอำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาเพื่อให้การจัดกิจกรรมตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะด้านมีทัศนคติต่อบ้านเมืองที่ถูกต้อง มีคุณธรรม และเป็นพลเมืองดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ทำให้ผู้เรียนทุกช่วงชั้นมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมได้ และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ วนิชฐา คำยศ (2564) ศึกษาการดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยนำเข้า ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจแนวทางและขั้นตอนของการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการมากขึ้น และยังสอดคล้องกับ จารุวรรณ บุญโต (2560) ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี นครนายก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ DPS พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนที่ ๒ องค์ประกอบของรูปแบบ มีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือส่วนที่ ๑ ส่วนนำ และส่วนที่ ๓ ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาตามรูปแบบตามลำดับ

ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย งานบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป ดำเนินการโดยใช้พระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ทำให้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ควบคุมไปกับการจัดการเรียนการสอน และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ มุ่งเน้นเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ ปาริชาต ปุณยอัครฉัตร และ ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2566) ศึกษาผลการดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงานและด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และ 2) ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูจำแนกเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานตามพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ยกเว้นด้านการวางแผน ไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดจำแนกตามประสบการณ์ การทำงาน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยสรุปได้ดังนี้ ขั้นตอนในการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นการบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ประกอบไปด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ ให้นักเรียน มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองที่ดี เป็นการบริหารและประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งมีครูที่ทำหน้าที่งานวัดและประเมินผล และครูผู้สอนประจำวิชาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูที่ปรึกษา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้กระบวนการการดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังภาพที่ 2

การบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า 1. งานบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินงานตามหลักสูตรของสถานศึกษา มีการจัดรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ 2. งานบริหารงานบุคคล การจัดสรรหาบุคลากรทางการศึกษา เป็นโรงเรียนประจำ 3. งานบริหารงานงบประมาณ ครูไม่มีความชำนาญในการดำเนินงาน ทำให้บางครั้งเกิดข้อผิดพลาด และล่าช้า 4. งานบริหารงานทั่วไป ซ่อมแซมปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ใช้งานได้ การดูแลรักษา ความสะอาดของอาคารเรียน

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ฝั่งอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนี้ 1. งานบริหารงานวิชาการ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง หรือออกแบบกิจกรรมใหม่ให้สอดคล้องกับกิจกรรม 4 ด้าน 2.งานบุคคล เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี ที่เหมาะสมในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ 3. งานบริหารงานงบประมาณ การบูรณาการ

เพื่อจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องกิจกรรม 4 ด้าน 4. งานบริหารงานทั่วไป มีการดำเนินการตามนโยบายด้านการศึกษา โดยมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน

ผลการนำเสนอการบริหารสถานศึกษาศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ผังอันดามัน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์ ในการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 7 ผังอันดามัน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรส่งเสริมการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาในพระบรมราชูปถัมภ์พัฒนาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10

1.3 สถานศึกษาควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา

2.2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนกับการบริหารสถานศึกษาตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา

2.3) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการพัฒนาการบริหารตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2562. สืบค้น 7 ตุลาคม 2566. จาก

<https://www.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/01/MOE-Authority.pdf>.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). แนวปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ).

จารุวรรณ บุญโต. (2560). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10 (รายงานการวิจัย). ปราจีนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก.

ปาริชาติ ปุณยอัครฉัตร และ ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2566). ผลการดำเนินงานตามพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิจัยและนวัตกรรม, 6(2), 156-181.

วนิชฐา ค่ายศ. (2564). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่ง (อินมื่อปถัมภ์). วารสารครูธรรม, 1(2), 1-20.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2565). เอกสารประกอบการอบรมวิทยากรแกนนำ “หลักสูตรการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรู้” ปงบประมาณ 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Influence of Service Quality on User Satisfaction Visit Garuda Museum by Thanachart Thai Military Bank Phraeksamai Subdistrict Mueang District Samut Prakan Province

Uattama Paphaphuthananan^{1*} Natthanon Thavisin² Theerapol Karnchanakas² and Somkid Duangchak²

¹ Master Student, Master of Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

² Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Uattama.p@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) influence level of service quality; (2) satisfaction of visitors to the Garuda Museum operated by Thanachart Bank; and (3) influence of service quality and the satisfaction of visitors to Garuda Museum, operated by Thanachart Bank, Phraeksamai Subdistrict, Mueang District, Samut Prakan province, this study was survey, the research instruments used were questionnaires, the population used in study was the public who visited the Garuda Museum operated by Thanachart Bank, simple random sampling method was used, with total of 400 people, the statistics used for data analysis were mean, standard deviation, correlation coefficient analysis, multiple regression analysis and hypothesis testing. The result of the study found that: 1) level of influence the overall and individual service quality of the Garuda Museum is at high level in all aspects, the aspect with the highest average value is the aspect of knowing and understanding service recipients. 2) level of satisfaction of visitors to the Garuda Museum, overall and in each aspect, is at high level in all aspects, the aspect with the highest average value is the aspect of service staff and 3) relationship between the influence of service quality and the satisfaction of visitors to the Garuda Museum found that overall, the relationship was at a high level ($r_{xy} = .870$) and the predictive variable, the multiple correlation coefficient, had regression coefficient in the form of raw score (b) equal to 369, .325, .256, .254 and .211 and had predictive power ($R^2=756$) or 75.60 percent, the result of the hypothesis testing found that the influence of service quality had positive effect on the satisfaction of visitors to the Garuda Museum by Thanachart Bank, Phraeksamai Subdistrict, Mueang District, Samut Prakan Province with statistical significance.

Keywords: Influence of Service Quality, User Satisfaction, Garuda Museum

อิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

อุดม ปภาฎนนะนันต์^{1*} ณฐนนท ทวีสิน² ธีรพล กาญจนากาศ² และ สมคิด ดวงจักร²

¹ นักศึกษาปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Uattama.p@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับอิทธิพลของคุณภาพการบริการ (2) ความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต และ (3) อิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย แบบวิธีบังเอิญ จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับอิทธิพลของคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ 2) ระดับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r_{xy}=0.870$) และตัวแปรพยากรณ์ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 369, .325, .256, .254 และ .211 และมีอำนาจการพยากรณ์ ($R^2=0.756$) หรือ ร้อยละ 75.60 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อิทธิพลของคุณภาพการบริการมีผลทางบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: อิทธิพลของคุณภาพการบริการ, ความพึงพอใจผู้ใช้บริการ, พิพิธภัณฑ์ครุฑ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การบริการประชาชนของภาครัฐเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นพร้อมกับการมีรัฐเหตุผลสำคัญของการมีรัฐก็เพื่อกำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกันของประชาชนในรัฐและดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกติกาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายที่สำคัญ คือ ความมั่นคงแห่งรัฐและความอยู่ดีกินดีของประชาชนในสังคมโดยทั่วกัน การพัฒนาระบบราชการไทยมีเป้าประสงค์หลัก คือ พัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนที่ดีขึ้น (Better Service Quality) ปรับบทบาทภารกิจและขนาดให้มีความเหมาะสม (Rightsizing) ยกกระด้นขีดความสามารถและมาตรฐานการทำงานให้อยู่ในระดับสูง และเทียบเท่าเกณฑ์สากล (High Performance) และตอบสนองต่อการบริหารปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democratic Governance) ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปในลักษณะองค์รวมที่เน้นการทำงานโดยยึดผลงาน (ผลผลิต) และผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์และค่าใช้จ่ายอย่างเป็นรูปธรรมให้ผู้ทำงานรับผิดชอบต่อผลงานแทนการควบคุมปัจจัยนำเข้าอย่างละเอียด ซึ่งการปฏิรูปจะเปลี่ยนภาครัฐไปสู่การมีผลลัพธ์ คือ การทำงานเพื่อประชาชนวัดผลอย่างเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใสในการตัดสินใจวิธีการทำงานที่มีความรวดเร็วและคล่องตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นระบบที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางการปฏิรูปการบริหารภาครัฐ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องปรับบทบาทหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม และองค์กรของ

รัฐ เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานให้เหลือน้อยลงแต่ชัดเจน เพื่อกระตุ้นส่งเสริมและเกื้อหนุนให้เอกชนและประชาชนได้มีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาฟื้นฟูประเทศบทบาทที่ลดลงของภาครัฐจะส่งผลให้ขนาดของรัฐโดยรวมแล้วเล็กลง แต่จะต้องสร้างความคล่องตัวในการทำงานให้สูงขึ้นและมีความยืดหยุ่นอย่างเพียงพอที่จะปรับเปลี่ยนได้อย่างทันเหตุการณ์ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (รศณรงค์ รัตนเสริมพงศ์, 2550)

หากกล่าวถึงการบริการของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่งของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรม และทางประเพณี ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศิลปะวัฒนธรรมของไทยก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในการศึกษาเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นของประเทศไทย ซึ่งภาครัฐก็ได้มีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ความเป็นมาของไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 25 ทางรัฐบาลต้องมีส่วนในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานและการต้องมีส่วนในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ตลอดชีวิตทุกรูปแบบที่มีความพอเพียงและยังต้องมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เพราะมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมาที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการพัฒนาอย่างมาก ส่งผลให้รายได้ของประเทศเกินกว่า 1 ล้านล้านบาทตลอด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565) ประเทศไทยจึงมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสมอมา ซึ่งในปี 2566 สภาเศรษฐกิจโลก (The World Economic Forum : WEF) ได้มีการจัดทำ Travel & Tourism Competitiveness Report 2023 เป็นรายงานที่เกี่ยวข้องกับดัชนีที่แสดงความสามารถด้านการท่องเที่ยวของหลายประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในลำดับที่ 28 จากทั้งหมด 140 ประเทศ และหากเทียบในกลุ่มประเทศอาเซียน ไทยจะอยู่ที่ลำดับ 3 รองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย จึงจะเห็นได้ชัดว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยขับเคลื่อนได้ด้วยอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

พิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อตั้งขึ้นโดยเริ่มจากการที่ธนาคารธนชาตได้รวบรวมกิจการกับธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2554 ซึ่งธนาคารนครหลวงไทยนั้น เป็นธนาคารที่มีการดำเนินกิจการมากกว่า 70 ปี และได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานเครื่องหมายครุฑพ่าห์หรือตราครุฑพระราชทานให้ธนาคารนครหลวงไทยเพื่อเป็นเครื่องแสดงความน่าเชื่อถือทางการเงิน ตามคุณสมบัติกิจการนั้นมีฐานะการเงินดี ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ประกอบกิจการโดยสุจริตและไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน มาติดตั้งอยู่ที่สำนักงานใหญ่และสาขาต่าง ๆ ตั้งแต่ปี 2484 ซึ่งภายหลังการรวมกิจการกับธนาคารธนชาต ในปี 2554 ธนาคารธนชาตได้ตระหนักถึงคุณค่าและเล็งเห็นความสำคัญขององค์ครุฑพระราชทานที่มีความผูกพันและความศรัทธากับคนไทย รวมทั้งยังเป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระมหากษัตริย์ของไทย จึงได้มีการอัญเชิญองค์ครุฑจากสำนักงานและสาขาต่าง ๆ นำไปประดิษฐานยังศูนย์ฝึกอบรมธนาคารธนชาต ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลแพรกษา จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งยังเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่งที่ไม่คาดคิด ที่แปลนอาคารศูนย์ฝึกอบรมมีปีก 2 ข้าง คล้ายพญาครุฑกำลังกางปีก และก่อตั้งเป็น พิพิธภัณฑ์ครุฑ ร้อยเรียงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับองค์ครุฑในรูปแบบสื่อผสมผสาน (Multimedia) โดยยึดความเข้าใจพื้นฐานของคนไทยที่มีต่อองค์ครุฑ จากความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นหัวใจหลัก ในพิพิธภัณฑ์ได้มีการออกแบบและสร้างสรรค์สถานที่ ให้ผู้เข้าชมได้ทราบถึงความเป็นมาของครุฑตามตำนาน ทั้งในเชิงพุทธและพราหมณ์ โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ครุฑกับสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9” เนื่องในวโรกาสครบรอบ 84 พรรษา จากนั้นในปี 2564 ที่เอ็มบี ได้รวมกิจการกับธนาคารธนชาต เป็น ธนาคารทหารไทยธนชาต จำกัด (มหาชน) หรือ ทีเอ็มบีธนชาต สานต่อคุณค่าของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยได้ปรับปรุงบูรณะพิพิธภัณฑ์ พร้อมเปิดให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปได้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ครุฑเป็นครั้งแรก ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2565 เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์จุดประกายแหล่งเรียนรู้ ต่อยอดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืน” โดยมีประชาชนเข้าใช้บริการที่มีความหลากหลาย ทั้งเป็นบุคคลทั่วไป ครอบครัว หรือหมู่คณะ ในการให้บริการนั้น อาจจะมีการปรับตามเหตุการณ์ ตามแต่กลุ่มช่วงวัยที่ได้เข้ามาใช้บริการในแต่ละรอบ ซึ่งจะทำให้เกิดความแตกต่างในการบริการดูแล ทั้งอาจจะเกิดความสะดวกในคุณภาพการให้บริการประชาชนของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาตบางช่วงขณะ เช่น ขนาดของพื้นที่ ที่นั่งพัก การบริการน้ำดื่ม การดูแลอย่างทั่วถึง สถานที่จอดรถ (พิพิธภัณฑ์ครุฑ, 2554) พิพิธภัณฑ์ครุฑ ก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่

ท่องเที่ยวและสถานที่ในการเรียนรู้ที่จะสามารถแสดงให้เห็นบุคคลที่มาเยี่ยมชมเข้าใจเรื่องราวการแสดงของพิพิธภัณฑ์ในหลากหลายประเภท เช่น ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตท้องถิ่นภูมิปัญญา ธรรมชาติวิทยา ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ครุฑ จึงเป็นสถานที่สำคัญที่รวบรวมรักษาองค์ความรู้ในหลายด้านและผู้เยี่ยมชมจะได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ไปพร้อมกับได้รับความเพลิดเพลิน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากการให้บริการในงานของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต เป็นงานที่มีความสำคัญมากอีกงานหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการให้บริการแก่ประชาชนด้วย เพราะว่าประชาชนมารับบริการในการเข้าเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกันงานบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต มีขั้นตอนในการปฏิบัติที่จำเป็นต้องมีความรัดกุมถูกต้องตามระเบียบด้วยความยุ่งยาก หรือขั้นตอนในการปฏิบัติจึงมีความซับซ้อนจนกลายเป็นความล่าช้า ก่อให้เกิดการด้อยประสิทธิภาพในการให้บริการ อย่างไรก็ตามด้วยความสำคัญของงานบริการพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ในการแสดงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของครุฑ อันเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะไทยได้รับอิทธิพลด้านศาสนาจากประเทศอินเดียที่ถือว่า พระมหากษัตริย์ คือ อวตารของพระนารายณ์ ครุฑ จึงเป็นสัญลักษณ์แทนพระมหากษัตริย์ ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในดวงตราหรือพระราชลัญจกรประจำพระองค์ ประจำรัชกาล และประจำแผ่นดิน การหาแนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการ จึงควรกระทำอย่างต่อเนื่องและบริหารจัดการคุณภาพทั้งองค์การจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการที่จะมุ่งตอบสนองต่อความพึงพอใจของประชาชนผู้เข้ามาบริการเยี่ยมชม และสอดคล้องนโยบายรัฐบาลเชิญชวนประชาชนท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ให้เป็นซอฟต์แวร์ (Soft Power) โดยศึกษาว่าประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการเข้าเยี่ยมชม และเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยจะสามารถนำผลที่ได้ไปวางแผนพัฒนารูปแบบการให้บริการ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพของคุณภาพการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล อันจะนำมาซึ่งการสร้างภาพความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการที่ดีขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการให้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มใหญ่และไม่มีหน่วยงานใดที่เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ จึงไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (พิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยไม่ทราบจำนวนประชากร โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนในการประมาณที่ร้อยละ 5 คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตร

ของ W.G.cochran (1953) ขนาดตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมมากขึ้น การวิจัยครั้งนี้จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนโดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการ

2.2 สร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษาแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) ทุกข้อได้ 1.0

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ได้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นประชาชนเฉพาะที่เป็นชาวไทยผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนและนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

2.5 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .977

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย

คุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ตำบลแพรक्षाใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 แจกแบบสอบถามและชี้แจงให้ทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับทราบ

4.2 ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและแจกแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับมาครบถ้วนตามวันเวลาที่กำหนด

4.3 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ และนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน

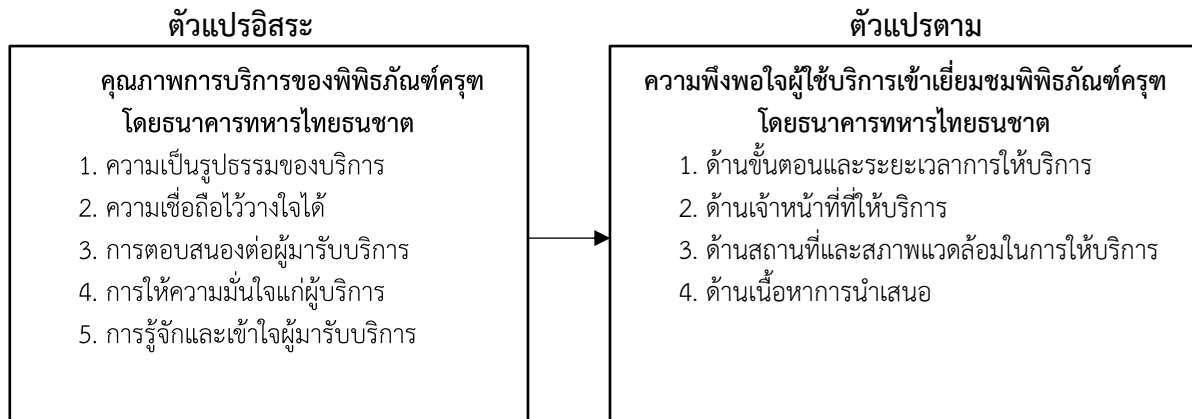
4.4 นำแบบสอบถามไปจัดทำรหัสและนำเข้าข้อมูลทำการวิเคราะห์สถิติทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดคุณภาพการบริการของ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1990, อ้างถึงใน สุทธิเชษฐ์ พานเพียรศิลป์, 2558) และผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงแนวคิดความพึงพอใจผู้ใช้บริการ ของ (จักรินทร์ พรหมดิเรก, 2556) มาประยุกต์และนำมาสนับสนุนงานในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ที่ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า

1. ระดับคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑศรฐ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑศรฐ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ รองลงมา คือ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ และอันดับสุดท้ายเป็นด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับอภิทธิพลของคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑศรฐ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต

ระดับคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑศรฐ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	4.47	.550	มาก	5
2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	4.71	.438	มากที่สุด	3
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ	4.70	.459	มากที่สุด	4
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ	4.73	.466	มากที่สุด	2
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ	4.75	.439	มากที่สุด	1
รวม	4.67	.410	มากที่สุด	

2. ระดับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑศรฐ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรงษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑศรฐ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรงษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการและด้านเนื้อหาการ

นำเสนอ รองลงมา คือ ด้านขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมในการให้บริการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ระดับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ	4.70	.506	มากที่สุด	3
2. ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ	4.73	.508	มากที่สุด	1
3. ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมในการให้บริการ	4.65	.532	มากที่สุด	4
4. ด้านเนื้อหาการนำเสนอ	4.73	.503	มากที่สุด	2
รวม	4.70	.466	มากที่สุด	

3. อิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวม มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy}=.870$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อิทธิพลของคุณภาพการบริการด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการกับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($X_5 : Y_2 = .802$) รองลงมา คือ อิทธิพลของคุณภาพการบริการด้านให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการกับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($X_4 : Y_2 = .796$) และอันดับต่ำสุดคือ อิทธิพลของคุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการกับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑด้านเนื้อหาการนำเสนอ ($X_1 : Y_4 = .558$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	Y1	Y2	Y3	Y4	To_X	To_Y
X1	1										
X2	.654**	1									
X3	.618**	.725**	1								
X4	.652**	.750**	.810**	1							
X5	.595**	.720**	.757**	.760**	1						
Y1	.605**	.696**	.706**	.689**	.744**	1					
Y2	.603**	.741**	.735**	.796**	.802**	.776**	1				
Y3	.603**	.647**	.658**	.697**	.675**	.740**	.770**	1			
Y4	.586**	.689**	.704**	.760**	.749**	.768**	.801**	.776**	1		
To_X	.822**	.876**	.891**	.907**	.870**	.785**	.837**	.750**	.795**	1	
To_Y	.658**	.761**	.769**	.808**	.815**	.901**	.918**	.905**	.918**	.870**	1

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อค้นหาอิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัด

สมุทรปราการ เมื่อเพิ่มตัวแปรทีละตัว จากจำนวน 5 ตัวแปร โดยตัวแปรที่ทดสอบ (R^2) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายความหมายได้ดังนี้

ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ (X_5) เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ $R^2=.987$ สามารถพยากรณ์ได้ว่า มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 98.70

ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ (X_4) เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ $R^2=.986$ สามารถพยากรณ์ได้ว่า มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 98.60

ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ (X_3) เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ $R^2=.964$ สามารถพยากรณ์ได้ว่า มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 96.40

ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ $R^2=.915$ สามารถพยากรณ์ได้ว่า มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 91.50

ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ $R^2=.822$ สามารถพยากรณ์ได้ว่า มีผลต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 82.20 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาอิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อเพิ่มตัวแปรทีละตัว

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adj R^2	SEE	Sig.
1. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ (X_5)	.992	.987	.889	16.401	.000**
2. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ (X_4)	.993	.986	.986	6863.731	.000**
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ (X_3)	.982	.964	.964	3544.438	.000**
4. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2)	.957	.915	.914	2133.888	.000**
5. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1)	.907	.822	.822	1841.124	.000**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) อิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ (X_4) ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับ

บริการ (X_5) ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ (X_3) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .369, .325, .256, .254 และ .211 ตามลำดับ

ดังนั้น ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของอิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีอำนาจการพยากรณ์ ($R^2=0.756$) หรือ ร้อยละ 75.60 และค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .230 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ } \hat{Y} = .245 + .369_{x_4} + .325_{x_5} + .256_{x_3} + .254_{x_1} + .211_{x_2}$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ } \hat{Z} = .227_{z_4} + .239_{z_5} + .224_{z_3} + .268_{z_1} + .214_{z_2}$$

จากการทดสอบสถิติเดือร์บินวัตสัน พบว่า ค่า Durbin-Watson Statistic = 1.948 ซึ่งมีค่าใกล้ 2 หรืออยู่ระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 หมายความว่า ความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาอิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณ

ตัวแปรพยากรณ์	B	Beta	t	Sig.
1. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ (X_4)	.369	.227	5.544	.000**
2. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ (X_5)	.325	.239	26.597	.000**
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ (X_3)	.256	.224	20.788	.000**
4. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1)	.254	.268	26.477	.000**
5. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2)	.211	.214	23.295	.000**
$R=.870$, $R^2=.756$, $\text{Adj } R^2=.756$, $\text{SEE}=.230$, $a=.245$, $F=1234.077$, $\text{Sig}=0.000$ Durbin-Watson=1.948				

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบสมมติฐาน อิทธิพลของคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ มีผลทางบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับอิทธิพลของคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ อาจเป็นเพราะ ลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาตกับผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชม อันได้แก่ สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและสัญลักษณ์ ทำให้ประชาชนรู้จักและคุ้นเคย อีกทั้งอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อการบริการที่มีความเหมาะสม เจ้าหน้าที่มีการแต่งกายสุภาพสะอาด เรียบร้อย มีอัธยาศัยไมตรีมีความพร้อมและเต็มใจให้บริการบริการที่ถูกต้อง นำเสนอออกมาเป็นรูปธรรมจะทำให้ผู้ใช้บริการรับรู้ถึงการให้บริการนั้น ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐ

พัชร วรกุลวรรณ, ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2566) วิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความสำคัญและประสิทธิผลความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีความดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือองค์ประกอบที่มีความดึงดูดใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์และด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์และองค์ประกอบที่มีความดึงดูดใจในระดับมาก ได้แก่ ด้านสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ ด้านแผนกต้อนรับ/ออกตัว ด้านพื้นที่ขายของที่ระลึกและด้านปัจจัยอื่นๆที่สามารถอำนวยความสะดวกเมื่อวิเคราะห์ความสำคัญและประสิทธิผลพบว่า ปัจจัยสำคัญของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรพัฒนาและปรับปรุงด้านการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในพิพิธภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น และการจัดแสดงนิทรรศการต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวและเพื่อนสามารถพูดคุยเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์และสิ่งของที่จัดแสดงได้ ยังสอดคล้องกับ วรพจน์วิเศษศิริ, พระปลัดระพิน พุทธิสาร และติเรก ดัวลลอย (2565) วิจัยเรื่องแนวทางการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา:กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การรวมปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเป็นศูนย์กลางในการกำหนดแนวทางอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยความร่วมมือของหลายฝ่าย เช่น หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ ชุมชน องค์ความรู้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการอนุรักษ์ โดยมีวัดเป็นสถานที่ตั้งในการอนุรักษ์ และหน่วยงานต่าง ๆ ได้เป็นกลไกร่วมในการส่งเสริมให้เกิดพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน การฝึกหัดเชิดหนังใหญ่ การจัดแสดงหรือการส่งเสริมให้เกิดการแสดงในวัด รวมถึงการจัดสร้างตลาดชุมชนเพื่อให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการด้านการศึกษาและชมศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับหนังใหญ่ภายในวัด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ระดับความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้บริการมีวิธีการหรือเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ด้วยการถ่ายทอดข้อมูลแผนงาน โครงการ ข้อเสนอจากผู้นำเสนอผลงาน ไปสู่ผู้เข้าเยี่ยมชม หรือจากผู้นำเสนอไปสู่บุคคลกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้บุคคลกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับสาร เห็นด้วย คล้อยตาม สนับสนุนให้ดำเนินการ ได้แก่ มีความเข้าใจชวนติดตามในสาระหรือเนื้อหาที่ปรากฏต่อสายตาผู้เข้าเยี่ยมชม มีความชัดเจนและความกระชับของเนื้อหาสั้นได้ใจความและมีภาพประกอบสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับเนื้อหาที่นำเสนอ การถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ผสมผสานกันระหว่าง ศิลปะการพูดกับการแสดงข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ผ่านสื่อและอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม และการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นไปสู่ผู้รับฟังโดยใช้เทคนิคหรือวิธีการต่างๆ อันจะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภศักดิ์ เงามประเสริฐวงศ์ (2567) วิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสตูล (ควหาสน์ภูเต็น) ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจห้องจัดแสดงและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดสตูลมากที่สุด ราคาค่าเข้าชมมีความเหมาะสมกับคุณภาพสินค้ามากที่สุด การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย ในระดับมาก ความสามารถในการให้คำบรรยายให้ความรู้ของวิทยากรระดับดีมาก ความพึงพอใจและความเหมาะสมของร้านของฝากที่ระลึกระดับมาก

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า อิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy}=.870$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต เป็นความสามารถในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้มารับบริการ เป็นการรับรู้ของผู้รับบริการ ซึ่งผู้รับบริการจะทำการประเมินคุณภาพการให้บริการ โดยเปรียบเทียบความต้องการหรือความคาดหวังกับบริการที่ได้รับจริง และคุณภาพการบริการถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการชี้วัดความแตกต่างของการบริการให้เหนือกว่าคู่แข่ง และการยับยั้งความประทับใจในการบริการและตอบสนองความต้องการให้กับลูกค้าที่ดีเลิศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภราภรณ์แตงตั้งลำ (2564) วิจัยเรื่องกระบวนการจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการด้านการจัดคนเข้าทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพบริการ กระบวนการจัดการด้านการส่งการมีความสัมพันธ์กับ

คุณภาพบริการ กระบวนการจัดการด้านการจัดการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพบริการ กระบวนการจัดการด้านการวางแผนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพบริการ กระบวนการจัดการด้านการควบคุมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ สุขุม อันทอง และคณะ (2565) วิจัยเรื่องคุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำสถานี่รถไฟชุมทางหาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการบริการ ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการสร้าง ความมั่นใจให้แก่ผู้ให้บริการและด้านความเห็นอกเห็นใจ และความพึงพอใจ ได้แก่ ด้านความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งบริการและด้านความสามารถของผู้ให้บริการในการเสียค่าใช้จ่าย มีอิทธิพลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำสถานี่รถไฟชุมทางหาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

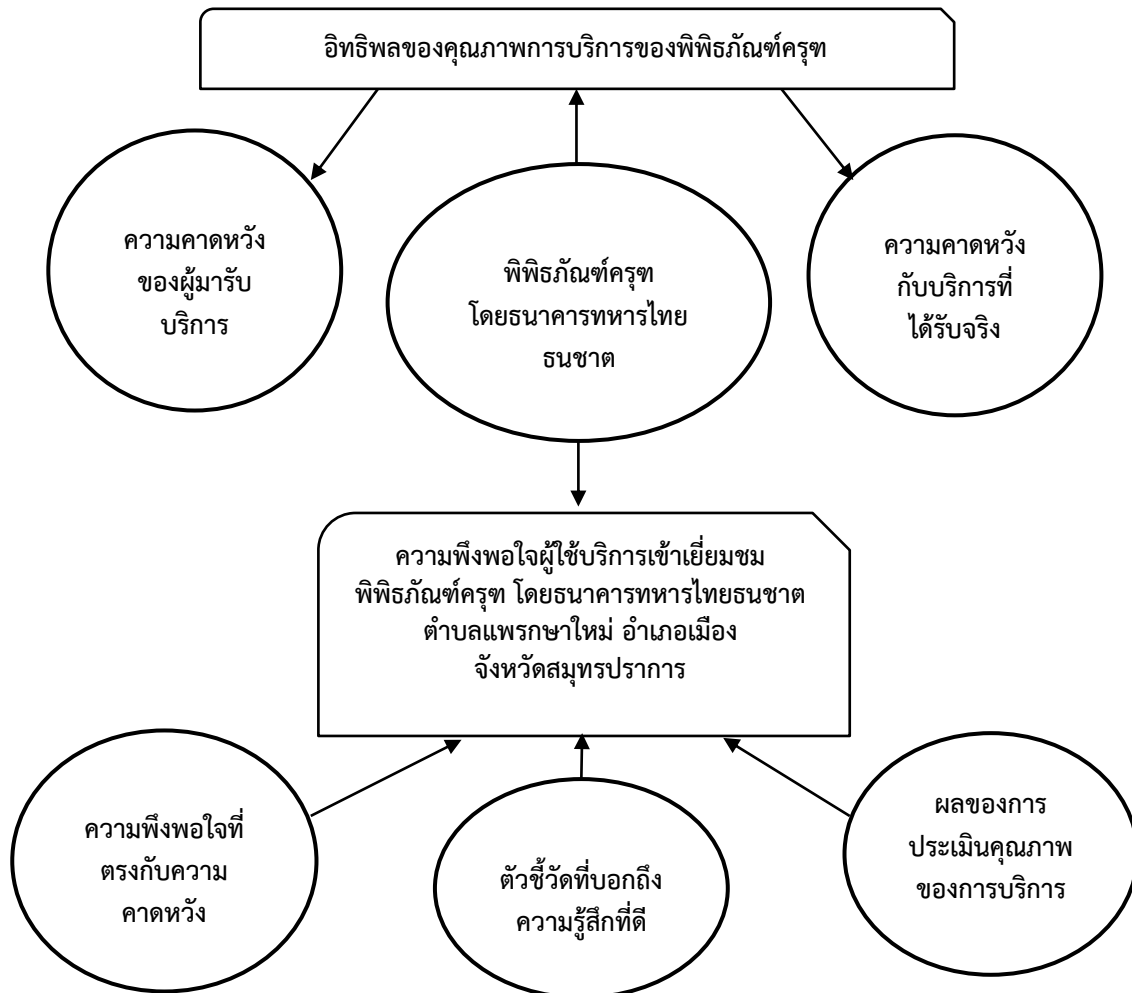
จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อค้นหาอิทธิพลของคุณภาพการบริการต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .369, .325, .256, .254 และ .211 และมีอำนาจการพยากรณ์ ($R^2=756$) หรือ ร้อยละ 75.60 อาจเป็นเพราะความพึงพอใจผู้ใช้บริการเป็นตัวชี้วัดที่บอกถึงความรู้สึกที่ดี จนกลายเป็นความสุขใจที่มีต่อการให้บริการด้านต่าง ๆ ซึ่งในกระบวนการบริการระหว่าง ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ความพึงพอใจในการบริการจะเกิดขึ้นและเป็นผลของการประเมินคุณภาพของการบริการในสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าจะได้รับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา, กฤติกา สายณะรัตน์ชัย และศรีธัญญา ศรีทอง (2565) วิจัยเรื่องคุณภาพและอิทธิพลของระบบองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติเสมือนจริงต่อประโยชน์สุขของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่น Z ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของคุณภาพระบบองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติเสมือนจริงรายด้านต่อประโยชน์สุขที่ ได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ ($Beta = 0.287$) ด้านการใช้งาน ($Beta = 0.204$) และด้านประสิทธิภาพการทำงาน ($Beta = 0.065$)

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อิทธิพลของคุณภาพการบริการมีผลทางบวกต่อความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 อาจเป็นเพราะ การมีความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาตกับผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชม โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที บริการด้วยความรวดเร็ว ทันตามกำหนดเวลา เจ้าหน้าที่เต็มใจช่วยเหลือผู้มารับบริการ มีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการ มีความพร้อมที่จะให้บริการได้ทันท่วงที มีการแจ้งให้ผู้มารับบริการทราบอย่างชัดเจน หากผู้รับบริการต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษจะตอบสนองทันทีและตรงตามความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรมุข พงษ์ธา และสันติธร ภูริภักดี (2566) วิจัยเรื่องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจของผู้มาเยือนพิพิธภัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจของผู้มาเยือนพิพิธภัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานครตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลประจักษ์ และตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ได้ร้อยละ 80สรุปได้ว่าการรับรู้ความอัจฉริยะของเทคโนโลยีทางการท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกและทางอ้อมเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้มาเยือนพิพิธภัณฑ์ผ่านประสบการณ์ที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวของผู้มาเยือน และประสบการณ์ที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวนั้นยังมีอิทธิพลในทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้มาเยือนพิพิธภัณฑ์เช่นกัน

องค์ความรู้ใหม่

คุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาต เป็นความสามารถในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้มารับบริการ และมีคุณภาพการบริการด้วยการหยิบยื่นความประทับใจในการบริการและตอบสนองความต้องการให้กับลูกค้าที่ดีเลิศ อีกทั้งมีความสำคัญในด้านผู้ให้บริการทำให้กิจการสามารถรักษาลูกค้าเดิมไว้ให้เป็นลูกค้าประจำหรือลูกค้าที่มีความจงรักภักดี และนอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มลูกค้าใหม่ผู้ให้บริการต้องพยายามกระทำทุกวิถีทางที่จะเพิ่มลูกค้าใหม่ เพราะเป็นการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่หน่วยงานด้วย

ความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นตัวชี้วัดที่บอกถึงความรู้สึกที่ดี จนกลายเป็นความสุจริตใจที่มีต่อการให้บริการด้านต่าง ๆ ซึ่งในกระบวนการบริการระหว่าง ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ความพึงพอใจในการบริการจะเกิดขึ้นและเป็นผลของการประเมินคุณภาพของการบริการในสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าควรจะได้รับ ซึ่งผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ แสดงให้เห็นว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มารับบริการได้อย่างเป็นกันเอง ด้วยการพูดจาอ่อนน้อม หน้าที่ยิ้มแย้ม มีอัธยาศัยดี ด้วยเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะความรู้ความชำนาญและเชี่ยวชาญในข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับครุฑเป็นอย่างดี และความพึงพอใจผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ ด้านเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการและด้านเนื้อหาการนำเสนอ แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การให้ความรู้ของวิทยากร และการอำนวยความสะดวกการให้บริการที่ดี จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความเข้าใจจิตวิทยาบริการ จึงทำให้การบริการบรรลุเป้าหมายของการสร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ผู้รับบริการ และช่วยให้พิพิธภัณฑ์ครุฑประสบความสำเร็จ และเป็นระดับของความรู้สึกที่ขอบเป็นที่ยอมรับความรู้สึก ระดับความรู้สึกที่ยินดีกับการปฏิบัติงาน รู้สึกประทับใจทั้งการให้บริการและการรับบริการในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ของมูมจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ครุฑ โดยธนาคารทหารไทยธนชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ควรสร้างความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการ ด้วยการเอาใจใส่ในการให้บริการอย่างเท่าเทียม ไม่แสดงออกอย่างเหนียวแน่นเยิ่นเย้อ และติดตามเรื่องของผู้เข้าเยี่ยมชมจนสำเร็จ เนื่องจากประชาชนที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ครุฑส่วนมากเป็นคนต่างถิ่นหรือมาจากต่างจังหวัด

1.2 ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ เพื่อให้สามารถในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดข้อผิดพลาดเนื่องจากตามลักษณะของครุฑที่นำมาจัดแสดง โดยมีข้อมูลข่าวสารหลายๆ ภาษา เพื่อสะดวกแก่การดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าเยี่ยมชม

1.3 เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสามารถตอบสนองคำตอบรับคิวการเข้าเยี่ยมชมได้ทันที ควรมีความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการ โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที ผู้รับบริการ สามารถเข้ารับบริการได้ง่าย และได้รับความสะดวกจากการมาใช้บริการรวมทั้งจะต้องกระจายการให้บริการไปอย่างทั่วถึงรวดเร็วไม่ต้องรอนาน

1.4 ควรมีการจัดลำดับก่อนหลังในการให้บริการ และการให้ความช่วยเหลือหรือการดำเนินการ เพื่อประโยชน์ของผู้เยี่ยมชม เพราะการบริการที่ดีผู้รับบริการก็จะได้รับความประทับใจและชื่นชมหน่วยงาน ซึ่งเป็นสิ่งดีสิ่งหนึ่งอันเป็นผลดีกับเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ครุฑที่เบื้องหลังความสำเร็จเกือบทุกงาน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อคุณภาพการบริการให้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น โดยใช้การสังเกตการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ครุฑและการร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ทั้งจากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้เยี่ยมชม

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการหรือความคาดหวังของประชาชนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ครุฑเปรียบเทียบกับการดำเนินการในปัจจุบันของพิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาพิพิธภัณฑ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *สถานการณ์การท่องเที่ยวปี 2566 และแนวโน้มปี 2567*. สืบค้น 5 มีนาคม 2567.

จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11273.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). *ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567. จาก

<http://www.tourism.go.th/view/3>.

คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา, กฤติกา สายณะรัตรชัย และ ศรีัญญา ศรีทอง. (2565). คุณภาพและอิทธิพลของระบบองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติเสมือนจริงต่อประโยชน์สุขของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่น Z. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 9(2), 93-117.

จักรินทร์ พรหมดิเรก. (2556). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

ณัฐพัชร์ วรกุลวรรณะ, ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2566). การวิเคราะห์ความสำคัญและประสิทธิผลความดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, 7(2), 123-146.

พิพิธภัณฑ์ครุฑ. (2554). *ความเชื่อและการกำเนิดจักรวาล*. สืบค้น 7 ธันวาคม 2566. จาก

<https://www.museumthailand.com/th/museum/Garuda-Museum>.

- _____. (2567). มิวเซียมไทยแลนด์. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2567. จาก <https://www.museumthailand.com/th/museum/Garuda-Museum>.
- ภัทรมุข พงษชา และ สันติธร ภูริภักดี. (2566). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจของผู้มาเยือนพิพิธภัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานคร. *Rajapark Journal*, 17(51), 92-106.
- รสนันท์ รัตนเสริมพงศ์. (2550). การบริหารท้องถิ่น. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานภาครัฐหน่วยที่ 6-10*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วรพจน์วิเศษศิริ, พระปลัดระพิน พุทธิสาโร และ ดิเรก ตัวลอย. (2565). แนวทางการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี. *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, 2(1), 14-27.
- ศุภศักดิ์ เจาประเสริฐวงศ์. (2567). การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสตูล (ควหาสน์กูเด็น) ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 16 “Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2024”* วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2567 (น. 518-526). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ. (2564). กระบวนการจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(10), 5393-5406.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แนวทางการวัดผลประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สุขุม อันทอง, วัลลภา พัฒนา และ พิเชษฐ์ พรหมใหม่. (2565). คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำสถานี่รถไฟชุมทางหาดใหญ่. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 4(2), 25-46.
- สุทธิเชษฐ์ พานเพียรศิลป์. (2558). อิทธิพลของปัจจัยคุณภาพบริการต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้ บริการคลินิกรักษาสัตว์ “เมืองชลสัตว์รักษ์”. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

The Satisfaction of People Towards Self-Reliant Solar Energy Community Project Nongtatam Subdistrict, Pranburi District, Prachuapkhirikhan Province

Sarawan Rungrueng^{1*} and Juthatip Klaitabtim²

¹ Master Student, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand

² Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sarawan.r@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the level of satisfaction of people, and (2) compare the satisfaction of people, according to the personal factors and the knowledge of the self-reliant solar energy community project, Nongtatam Subdistrict, Pranburi District, Prachuapkhirikhan Province. The research was Mix methods research. The instruments were questionnaires and randomly collected from the sample of 400 households who did not have electricity in Moo 8, Banwangwon, Nongtatam Subdistrict, Pranburi District, Prachuapkhirikhan Province, and structure in-depth interviews from 10 representatives of households who did not have electricity. Then, the statistical data analysis was conducted using percentage, mean, t-test, One-Way ANOVA, and LSD. The study findings revealed that the satisfaction of people was at a high level. The results of hypothesis testing revealed that people with differences in education and monthly income had differences in satisfaction with the statistical significance at 0.05. People with differences in gender, age, marital status, and occupation did not have differences in satisfaction. People with differences in knowledge on the self-reliant solar energy did not have differences in satisfaction.

Keywords: Satisfaction, People, Community, Solar Energy, Nongtatam Subdistrict

ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรารวรรณ รุ่งเรือง^{1*} และ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม²

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sorawon.r@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชน และ (2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความรู้ ต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจากประชาชนในครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้และถูกสุ่มเลือกในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 ครัวเรือน และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิดจากตัวแทนประชาชนในครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติ t-test One-Way ANOVA และ LSD ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเองแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ประชาชน, ชุมชน, พลังงานแสงอาทิตย์, ตำบลหนองตาแต้ม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ไฟฟ้าเป็นปัจจัยสำคัญในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ใช้ในการดำรงชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดี เกิดความปลอดภัย สร้างประโยชน์ ขับเคลื่อนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ และเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการให้บริการกับประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ในปี 2563 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ขยายเขตไฟฟ้าในพื้นที่ชนบท จำนวน 74 จังหวัดทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 99.98 ซึ่งไม่รวมหมู่บ้านหรือครัวเรือนที่ตั้งในพื้นที่ไม่สามารถขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าให้กับประชาชนได้ (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2563) โดยตลอดเวลาที่ผ่านมามีข่าวเกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่ชนบทออกมาเรียกร้องเรียนประเด็นการไม่มีไฟฟ้าใช้อยู่เรื่อย ๆ ซึ่งข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าให้กับประชาชนได้มีหลายประการ เช่น พื้นที่บริเวณนั้นอาจเป็นพื้นที่ติดป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เกาะ ที่ดินราชพัสดุหรือพื้นที่สาธารณะประโยชน์อันถือเป็นที่ดินของภาครัฐและมีการกำหนดหน่วยงานที่สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินนั้นได้

ในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีบ้านเรือนตั้งอยู่บนที่ดินราชพัสดุ ทำให้ประชาชนไม่มีไฟฟ้าใช้ในการดำรงชีวิตช่วงเวลาค่ำคืนด้วยความยากลำบากมานานกว่า 60 ปี และขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐจากการขยายเขตไฟฟ้าใช้ในครัวเรือน ทำให้ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แก้ไขปัญหาด้วยการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ให้กับครัวเรือน ซึ่งที่ผ่านมามีประชาชนในพื้นที่ได้ฟ้องศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการติดตั้งไฟฟ้า ด้วยการให้เหตุผลถึงการไม่มีไฟฟ้าใช้ว่าขาดโอกาสในด้านการรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ

ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่สามารถลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรกรรม ขาดสุขอนามัย และขาดความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางกฎหมายและสังคมความเป็นอยู่ อีกทั้งระบบไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ไม่สามารถใช้งานได้เมื่อเวลาฝนตกติดต่อกันนาน ซึ่งสุดท้ายศาลปกครองมีคำพิพากษายกฟ้อง โดยมีคำวินิจฉัยว่าการปกเสาพาดสายระบบจำหน่ายไฟฟ้าในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวนนั้น มีลักษณะการติดตั้งแบบถาวร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภารกิจของหน่วยงานที่เป็นผู้ครอบครองและรักษาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานผู้ครอบครอง ประกอบกับบริเวณพื้นที่หมู่บ้านดังกล่าวมีการขยายเขตบริการไฟฟ้าด้วยระบบผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้มีไฟฟ้าใช้เบื้องต้นแล้ว (ศาลปกครองสูงสุด, 2556) ดังนั้น ข้อจำกัดของบ้านเรือนที่ตั้งอยู่บนที่ดินราชพัสดุจึงส่งผลทำให้ประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ยังคงไม่มีไฟฟ้าใช้และยังจำเป็นต้องใช้ระบบผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้มจึงได้จัดทำโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้โดยผลิตจากพลังงานแสงอาทิตย์อย่างรวดเร็ว มีต้นทุนต่ำ และสามารถดูแลการผลิตไฟฟ้าใช้ในครัวเรือนได้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2562)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจสามารถนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากการศึกษาไปปรับปรุงหรือพัฒนาต่อยอดโครงการให้สามารถตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีความพึงพอใจและทัศนคติที่ดีต่อโครงการและหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงการพัฒนาการให้บริการสาธารณะต่อประชาชนให้มีการดำรงชีวิตดีขึ้นและสอดคล้องกับสภาพบริบทในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 ครัวเรือน (ข้อมูลประชากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับตัวแทนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 200 ครัวเรือน และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาจากการค้นคว้าและศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ศึกษา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ “ใช่” และ “ไม่ใช่” ซึ่งมีคำตอบทั้ง “ใช่” และ “ไม่ใช่” โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ	คะแนน
ใช่	1
ไม่ใช่	0

จากนั้นทำการรวบรวมคะแนนที่ได้ทั้งหมด เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการแปลข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและรายข้อใช้ในอิงเกณฑ์ ซึ่งแบ่งระดับความรู้เป็น 2 ระดับ คือ มาก และ น้อย โดยกำหนดค่าต่ำสุดเริ่มจากศูนย์ (0) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.50 หมายถึง ประชาชนมีความรู้น้อย

ค่าเฉลี่ย 0.51 – 1.00 หมายถึง ประชาชนมีความรู้มาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 20 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถาม ปลายปิด และแบ่งระดับความสำคัญแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1
พึงพอใจน้อย	ให้คะแนน 2
พึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนน 3
พึงพอใจมาก	ให้คะแนน 4
พึงพอใจมากที่สุด	ให้คะแนน 5

เกณฑ์ในการจัดกลุ่มความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยจากข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 หมายถึง ประชาชนมีความพึงพอใจน้อย

คะแนนระหว่าง 2.34 – 3.66 หมายถึง ประชาชนมีความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3.67 – 5.00 หมายถึง ประชาชนมีความพึงพอใจมาก

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนความคิดเห็นส่วนตัว เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้ในส่วนของการปรับปรุงแก้ไขและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยต่อไป

1.3 การทดสอบเครื่องมือ

1.3.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดประสงค์ของการศึกษาหรือไม่ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นเพื่อดำเนินการต่อไป

1.3.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (tryout) กับประชาชนในครัวเรือนที่มีการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน 30 ครัวเรือน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นรวม (Reliability Analysis) ด้วยวิธีการของ Cronbach's Alpha ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability Coefficient) ของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.948

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4.1 การทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร ตำรา บทความ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มากำหนดกรอบการวิจัยและออกแบบแบบสอบถาม

1.4.2 การนำแบบสอบถามแจกจ่ายให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 200 ครัวเรือน

1.4.3 การตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด

1.4.4 การรวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนแล้วนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ตัวแทนประชาชนในครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 10 คน คัดเลือกจากผู้ที่มีภูมิลำเนาที่เป็นผู้นำชุมชนหรือช่างชุมชน ในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด (Structure In-depth Interview) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และนำมากำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์แล้วจึงจัดทำร่างแบบสัมภาษณ์และรายการคำถามแต่ละประเด็น

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 นำแบบสัมภาษณ์ที่ร่างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบประเมินความครบถ้วนถูกต้องของเนื้อหาและโครงสร้างของข้อคำถามโดยวิธีวิเคราะห์ข้อคำถาม

2.3.2 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิมาทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะที่มีของแต่ละคนจนครบถ้วนทุกข้อคำถาม

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 การติดต่อและประสานตัวแทนประชาชนในครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 10 คน เพื่อทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

2.4.2 การเข้าพบผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตามกำหนดการที่นัดหมาย พร้อมแนะนำตัวเอง ขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายรูปตลอดการสัมภาษณ์ จากนั้นแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิจัย ได้แก่ หัวข้อการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย แล้วเริ่มการสัมภาษณ์ด้วยการสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ สอบถามตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบคำถามได้อย่างอิสระและตรงตามประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้น

2.4.3 การนำคำตอบจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปประเด็นคำตอบตามแต่ละข้อของแบบสัมภาษณ์ และจัดทำรายงานผลการวิจัย โดยใช้ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเหตุผลสนับสนุนประกอบผลการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นข้อคำถามที่มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกันด้วย

2.4.5 การรักษาความลับของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการบันทึกไฟล์เสียงและรูปภาพระหว่างการสัมภาษณ์ จากอุปกรณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยเท่านั้น ไม่ทำการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ และรูปภาพการสัมภาษณ์ ในทุกช่องทาง ในการเรียบเรียงและสรุปข้อมูลการให้สัมภาษณ์แต่ละรายผู้วิจัยทำการบันทึกแทนชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยลำดับเลข 1 - 10 หลังเสร็จสิ้นการสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการลบข้อมูลทั้งไฟล์เสียงและไฟล์รูปภาพจากอุปกรณ์ที่ใช้บันทึกในการสัมภาษณ์

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

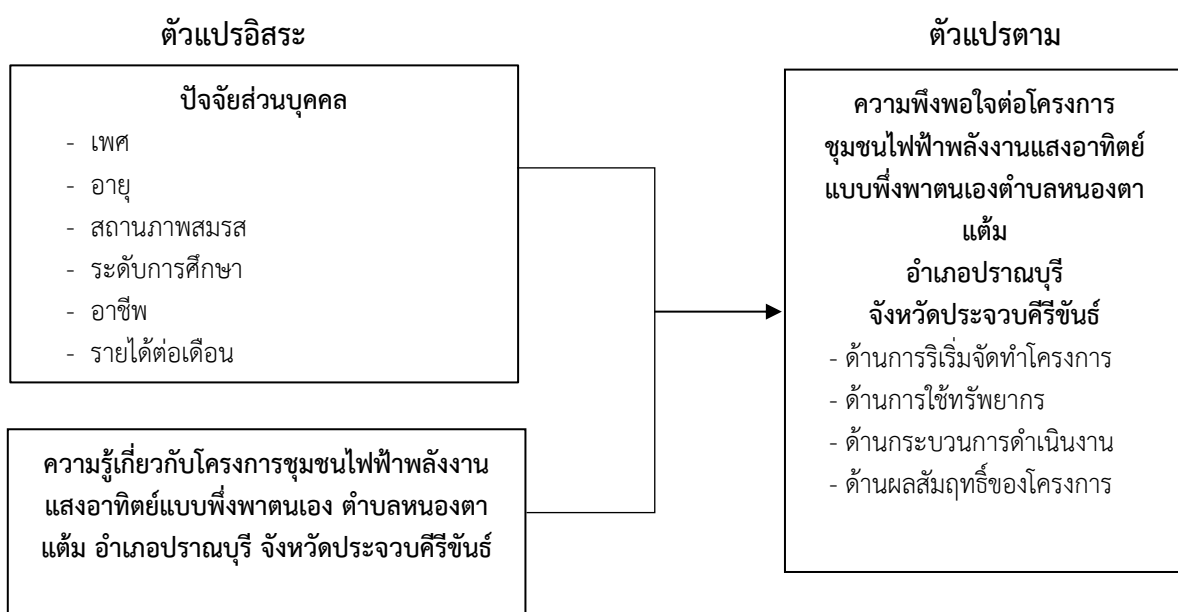
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติ t-test One-Way ANOVA และ LSD โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ปรับแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ (ฐานท์ วรณกุล, 2563) ปัจจัยสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ (พิมล เมฆสวัสดิ์, 2550) ความรู้สึกและพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ (Locker, D., & Dunt, D., 1978) ประเภทของความพึงพอใจ ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน (Gilmer & Von Holler B, 1971) และความพึงพอใจในการบริการ (จิตตินันท์ นันทไพบุลย์, 2556) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (สรรพวุฒิ พิพัฒพันธ์ อ่างถึงโนมัทนา อินไชย และศุภณิษ จันทรสอง, 2562) ประเภทของความรู้ (ประพนธ์ ผาสุกยัต, 2550, Wei Choo, C., 2000 และ Hirota & Ikujiro, 2004) ข้อมูลโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2562) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 ภาพรวมความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 4 ด้าน

ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเองฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการริเริ่มจัดทำโครงการ	4.33	0.37	มาก
ด้านการใช้ทรัพยากร	3.75	0.53	มาก
ด้านกระบวนการดำเนินงาน	3.81	0.45	มาก
ด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการ	4.56	0.32	มาก
รวม	4.11	0.23	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.56 โดยพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดประเด็นการมีความรู้ ความสามารถในการผลิตไฟฟ้าใช้ในครัวเรือนได้ด้วยตนเอง รองลงมาคือด้านการริเริ่มจัดทำโครงการ ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 โดยพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดประเด็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้มมีการวางแผนและการจัดการโครงการที่ดี และด้านกระบวนการดำเนินงาน ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 โดยพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดประเด็นความชัดเจน ความรอบคอบ กระบวนการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ สำหรับด้านที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือด้านการใช้ทรัพยากร ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 โดยพบว่าประเด็นที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณโครงการให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

สำหรับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ คือ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในแต่ละด้านเรียงลำดับดังนี้

1) ด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ประชาชนมีความพึงพอใจที่ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้จากพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งทำให้การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ประชาชนมีความรู้สามารถผลิตไฟฟ้าใช้ได้เองและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจหรือผู้ที่มาศึกษาดูงานได้ รวมทั้งความพึงพอใจต่อการจัดตั้งให้มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่มีรายได้น้อยมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการจัดหาหรือซื้ออุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในครัวเรือน

2) ด้านการริเริ่มจัดทำโครงการ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดทำโครงการโดยเฉพาะการวางแผนและการจัดทำโครงการที่ดี การร่วมมือในการดำเนินการระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม และพึงพอใจที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้มเปิดโอกาสรับฟังและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจริเริ่มจัดทำโครงการจนโครงการดำเนินการแล้วเสร็จ

3) ด้านกระบวนการดำเนินงาน ประชาชนมีความพึงพอใจที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้มให้ความสนใจต่อปัญหาการไม่มีไฟฟ้าใช้ในพื้นที่และได้จัดเจ้าหน้าที่มาพูดคุยเพื่อสอบถามความต้องการและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ดูแลโครงการหลังดำเนินการแล้วเสร็จได้เองอย่างเต็มตัว

4) ด้านการใช้ทรัพยากร ประชาชนมีความพึงพอใจต่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งหากมีการดูแลรักษาการใช้งานที่ดีก็สามารถใช้ได้มากกว่า 10 ปี ซึ่งทำให้เกิดความคุ้มค่าในการติดตั้ง

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(n=200)

ตัวแปร	Sig	ผลการทดสอบ	
		ยอมรับสมมติฐาน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	0.515		✓
อายุ	0.238		✓
สถานภาพสมรส	0.957		✓
ระดับการศึกษา	0.046*	✓	
อาชีพ	0.762		✓
รายได้ต่อเดือน	0.028*	✓	
ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง	0.063		✓

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม เป็นรายคู่

(n=200)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการศึกษา					
			1	2	3	4	5	6
			4.44	4.40	4.34	4.50	4.50	4.80
ไม่ได้เรียนหนังสือ	4.44	0.53	-	0.04	0.11	-0.06	-0.05	-0.36
ประถมศึกษา	4.40	0.21		-	0.06	-0.10	-0.10	-0.40*
มัธยมศึกษา	4.34	0.46			-	-0.162*	-0.160*	-0.462*
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	4.50	0.25				-	0.00	-0.30
ปริญญาตรี	4.50	0.37					-	-0.30
สูงกว่าปริญญาตรี	4.80	0.00						-

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจแตกต่างกันกับประชาชนที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประชาชนที่ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจแตกต่างกันกับประชาชนที่ระดับการศึกษาปวช./ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยรวม เป็นรายคู่

(n=200)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	S.D.	รายได้ต่อเดือน					
			1	2	3	4	5	6
			4.33	4.33	4.49	4.41	4.49	4.50
ต่ำกว่า 10,000 บาท	4.33	0.40	-	0.01	-0.15	-0.07	-0.16	-0.17*
10,000 – 15,000 บาท	4.33	0.39		-	-0.16	-0.08	-0.16	-0.17*
15,001 – 20,000 บาท	4.49	0.38			-	0.08	0.00	-0.01
20,001 – 25,000 บาท	4.41	0.40				-	-0.08	-0.09
25,001 – 30,000 บาท	4.49	0.44					-	-0.01
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	4.50	0.49						-

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้

ต่อเดือน โดยรวม เป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และ 10,000 – 15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจแตกต่างกันกับ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

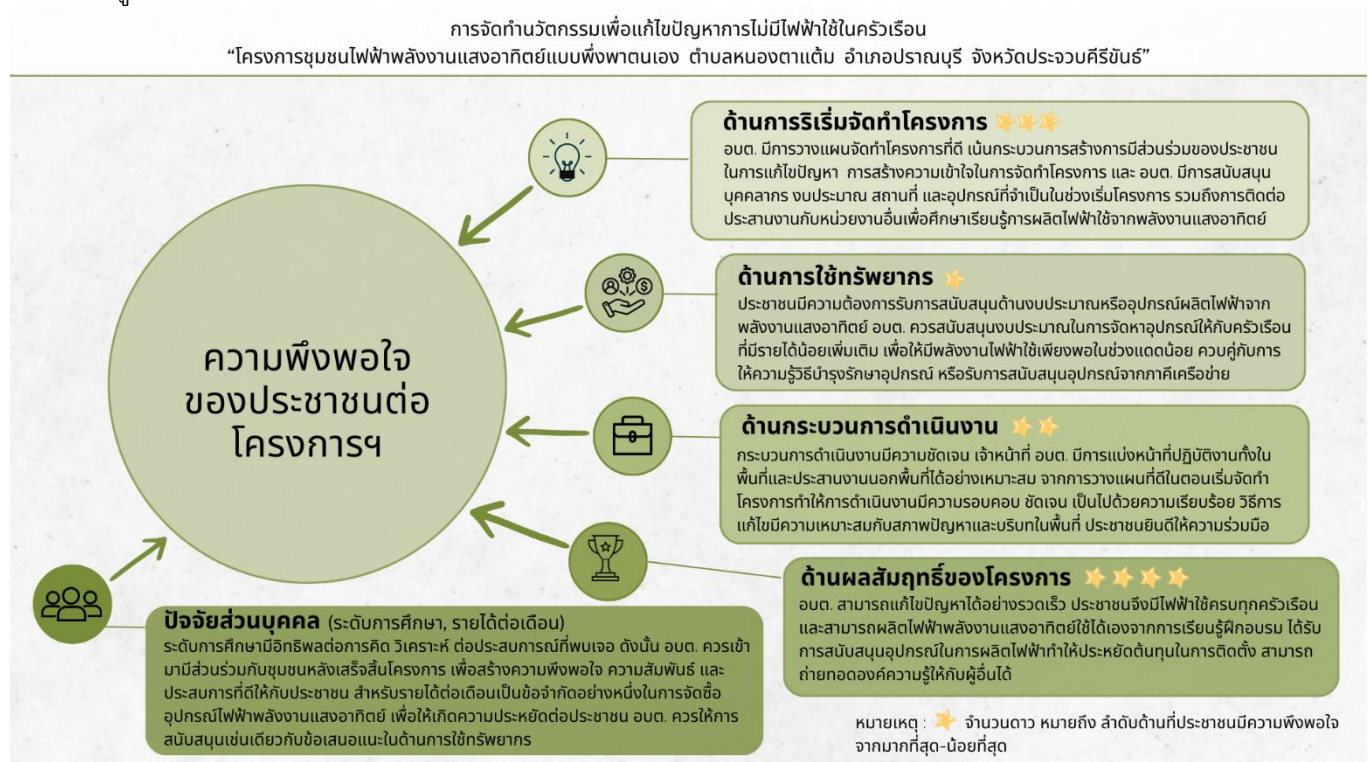
ประชาชนมีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเองตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนได้รับประโยชน์จากการมีไฟฟ้าใช้ส่งผลให้เกิดความรู้สึกชื่นชอบและพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งส่งผลให้การใช้ชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและปลอดภัย ประชาชนสามารถประกอบอาชีพเปิดร้านค้าขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และยังสามารถนำการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายสำหรับการเกษตร โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ซึ่งประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดเนื่องจากโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเองตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถแก้ไขปัญหาการไม่มีไฟฟ้าใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ประชาชนจึงมีไฟฟ้าใช้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีการอบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการผลิตไฟฟ้าใช้จากพลังงานแสงอาทิตย์ส่งผลให้ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปผลิตไฟฟ้าใช้เองในครัวเรือน อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์จากส่วนราชการทำให้ประหยัดต้นทุนในการติดตั้งและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายรายเดือน สำหรับด้านการใช้ทรัพยากรที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้มจึงไม่สามารถติดตั้งระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ให้กับประชาชนได้ ประกอบกับประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อครัวเรือนน้อยจึงไม่มีทุนเพียงพอที่จะติดตั้งอุปกรณ์ระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์เพิ่มให้กับครัวเรือนของตนเอง ประชาชนจึงมีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนงบประมาณหรือจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ให้กับครัวเรือนที่ยากไร้ ทั้งนี้ การวิจัยดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (2561) ซึ่งได้ทำการศึกษาการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการตามแผนพัฒนาเทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ ปีงบประมาณ 2561 จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมืองแก 2) โครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) โครงการจัดการเรียนการสอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลเมืองแก ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจเฉลี่ยในภาพรวมทั้ง 3 โครงการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20

จากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเองตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในครัวเรือนหมู่ที่ 8 บ้านวังวน ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ ความใส่ใจ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการคิด วิเคราะห์ แล้วแสดงออกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการดำเนินการโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ ส่วนรายได้ต่อเดือน หากประชาชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์จะส่งผลต่อความประหยัดค่าใช้จ่ายของประชาชนที่จำเป็นต้องใช้ชุดระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์และส่งผลต่อความรู้สึกพึงพอใจของประชาชนได้เช่นกัน และเมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าประชาชนในครัวเรือนหมู่ที่ 8 บ้านวังวน

ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ การวิจัยดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับการศึกษาของศรัณย์ ย่อยงาม (2562) ซึ่งศึกษาความพึงพอใจของชุมชนต่อการจัดการพลังงานของบริษัทปิโตรเคมีที่คัดเลือก ที่ดำเนินการร่วมกับชุมชนมีจำนวน 2 โครงการ ได้แก่ โครงการผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ และโครงการ Light for better living ผลการศึกษาพบว่าโครงการแรกมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนโครงการที่สองมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และเมื่อหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจกับโครงการ Light for better living เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลังงานรวมถึงประโยชน์ของการปรับปรุงระบบไฟฟ้า จึงมีผลต่อความพึงพอใจ และสอดคล้อง นวัตกรรม คลังสินค้า และ อัญญาศร์ บุญศรี (2562) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการตู้ซาร์จแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือด้วยพลังงานแสงอาทิตย์แบบเคลื่อนที่ ผลการศึกษาพบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 โดยผู้ใช้บริการตู้ซาร์จแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือด้วยพลังงานแสงอาทิตย์แบบเคลื่อนที่ที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายองค์ความรู้ใหม่ได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 – 50 ปี สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท

ผลการวิจัยพบว่าจากการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติจากแบบสอบถามและการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประชาชนมีความพึงพอใจต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์เป็นด้านที่ประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการริเริ่มจัดทำโครงการ ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านการใช้ทรัพยากร ตามลำดับ

การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าเหตุผลที่ทำให้ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงประสบการณ์ของประชาชน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการคิด วิเคราะห์ แล้วแสดงออกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ สำหรับรายได้ต่อเดือนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในการจัดหาอุปกรณ์ระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในครัวเรือนในขณะที่ครัวเรือนมีความจำเป็นจะต้องติดตั้งหรือเปลี่ยนจึงส่งผลต่อความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจได้เช่นเดียวกัน

ประเด็นที่อยากให้มีการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ การได้รับสนับสนุนงบประมาณในการติดตั้งชุดผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ หรือได้รับสนับสนุนอุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ให้กับครัวเรือนที่ยากไร้ และการปรับปรุง พัฒนา ศูนย์เรียนรู้พลังงานทดแทนพึ่งตนเองตำบลหนองตาแต้ม เช่น การก่อสร้างห้องน้ำให้แล้วเสร็จ การทำถนนทางเข้าที่ดีเพื่อรองรับบุคคลที่เข้าไปศึกษาดูงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านการใช้ทรัพยากร โดยเฉพาะประเด็นการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นประเด็นที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด เนื่องจากงบประมาณในการดำเนินโครงการไม่ได้จัดสรรสำหรับซื้ออุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ให้กับประชาชน ประกอบกับรายได้ สถานการณ์การเงิน และกำลังซื้ออุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ของประชาชนในครัวเรือนไม่เพียงพอ เพื่อเป็นการช่วยเหลือและประหยัดค่าใช้จ่ายของประชาชนในการจัดหาอุปกรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้มควรจัดสรรงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์เพิ่มเติมให้กับครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและมีอุปกรณ์ในการผลิตไฟฟ้าไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ซึ่งมีความเสี่ยงที่ครัวเรือนนั้นจะไม่สามารถผลิตไฟฟ้าใช้ได้เพียงพอในช่วงที่มีแสงแดดน้อย ควบคู่กับนโยบายการส่งเสริมให้ความรู้ในการใช้และวิธีการบำรุงรักษาอุปกรณ์เพื่อให้มีอายุการใช้งานได้ยาวนานยิ่งขึ้น กรณีที่งบประมาณจากการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เพียงพอในการจัดสรรหรือออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ทันต่อความจำเป็นเร่งด่วนในการจัดหาอุปกรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีนโยบายในการรับการสนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการจัดหาอุปกรณ์ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ให้กับประชาชน

1.2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยเฉพาะประเด็นการติดตามและรับทราบความคืบหน้าในการดำเนินโครงการ เป็นประเด็นที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดเช่นเดียวกับประเด็นการใช้งบประมาณ เนื่องจากประชาชนบางส่วนไม่ได้รับทราบข้อมูลระหว่างการดำเนินโครงการ ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการและให้ความร่วมมือสนับสนุนมากขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการสร้างการรับรู้ และสร้างช่องทางประชาสัมพันธ์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น การจัดทำระบบแพลตฟอร์มดิจิทัลข้อมูลตำบล ผ่าน Line Official Account หรือแอปพลิเคชัน (Application) อื่น ๆ ซึ่งประชาชนสามารถติดตามการดำเนินงานโครงการรวมถึงข้อมูลหรือการให้บริการอื่น ๆ ได้ง่ายกว่าการเข้าผ่านเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล การจัดจุดกระจายเสียง ณ ร้านค้าชุมชน ตลาด บ้านของประชาชน เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในตำบลหลาย ๆ จุด และควรมีนโยบายการประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยการเพิ่มเติมหัวข้อการประชาสัมพันธ์จากเดิมที่มีการประชาสัมพันธ์

ในตอนเริ่มและหลังเสร็จสิ้นโครงการควรเพิ่มประชาสัมพันธ์ระหว่างการทำงานโครงการผ่านการจัดกิจกรรมตามวาระโอกาสต่าง ๆ ร่วมด้วย

1.3 ประเด็นปัจจัยระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อโครงการแตกต่างกันนั้น เนื่องจากระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ ความใส่ใจ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการคิด วิเคราะห์ แล้วแสดงออกถึงความพึงพอใจต่อโครงการ ถึงแม้ชุมชนจะมีศักยภาพจนสามารถดำเนินโครงการได้ด้วยตนเองแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังควรเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ รวมถึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนหลังดำเนินโครงการเสร็จสิ้นเพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ และประสบการณ์ที่ดีให้ประชาชนรับรู้และรู้สึกได้ถึงความเอาใจใส่ ไม่ถูกทอดทิ้ง

1.4 ประเด็นปัจจัยรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อโครงการแตกต่างกันนั้น เนื่องจากรายได้ต่อเดือน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดซื้ออุปกรณ์ในการผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความประหยัด มีอุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอ มีคุณภาพ ราคาเหมาะสม องค์การบริหารส่วนตำบลควรร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เช่น ร้านค้า หน่วยงานที่มีอุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ ในการขอรับการสนับสนุนอุปกรณ์หรือจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ให้กับครัวเรือนที่มีรายได้ได้น้อยเช่นเดียวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายข้อ 1.1

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครัวเรือนพื้นที่อื่น ๆ และเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างพื้นที่ เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพครอบคลุมมากขึ้น

2.2 การศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ น้ำ หรือลม สำหรับจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับสภาพบริบทในพื้นที่ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (2563). *PEA ยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวไทยในชนบทได้มีไฟฟ้าใช้ทั่วประเทศ โครงการขยายเขตให้บ้านเรือนราษฎรรายใหม่*. สืบค้น 25 มกราคม 2566. จาก <https://www.facebook.com/Provincial.Electricity.Authority/posts/4102041119825330>.
- จิตตินันท์ นันทไพบูลย์. (2556). *จิตวิทยาการบริการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธานัท วรณกุล. (2563). *สิ่งแวดล้อมเพื่อการเยียวยาในการออกแบบโรงพยาบาล*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิวัติ คลังสีดา และ อัญญาณ์ บุญศรี. (2562). ความพึงพอใจในการใช้บริการตู้ชาร์จแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือ ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์แบบเคลื่อนที่. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร* (น. 1174–1182). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประพนธ์ ผาสุกยัด. (2550). *การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO*. กรุงเทพฯ: ไยไหม.
- พิมล เมฆสวัสดิ์. (2550). *ประเมินคุณภาพการบริการสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มัทนา อินไชย และ ศุภนิช จันทรสอง. (2562). *การใช้ชุดวิถีทัศน์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะ 6อ. ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่* (รายงานวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศรันย์ ข่อยงาม. (2562). *การศึกษาความพึงพอใจของชุมชนต่อการจัดการพลังงานของบริษัทปิโตรเคมีที่คัดเลือก*. (วิทยาสาตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ศาลปกครองสูงสุด. (2556). *คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อ. 813/2556*. สืบค้น 2 มกราคม 2566. จาก <https://www.admincourt.go.th/admincourt/site/05SearchSuit.html>.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2562). *ผลงานที่ได้รับรางวัล United Nations Public Service Awards (UNPSA) 2019 นวัตกรรมชุมชนไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง*

อบต.หนองตาแต้ม จ.ประจวบคีรีขันธ์. สืบค้น 2 มกราคม 2566. จาก <https://www.odloc.go.th/good-management/รางวัล-unpsa/รางวัล-unpsa-ปี-2019>.

สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2561). รายงานการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการตามแผนพัฒนาเทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ปีงบประมาณ 2561. สืบค้น 13 ธันวาคม 2566. จาก

<https://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER26/DRAWER029/GENERAL/DATA0000/00000024.PDF>.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม. (2564). *ข้อมูลประชากร*. สืบค้น 25 มกราคม 2566. จาก <https://nongtataem.go.th>.

Gilmer, B. Von Haller. (1971). *Industrial psychology*. New York: McGraw-Hill.

Locker, D., & Dunt, D. (1978). Theoretical and methodological issues in sociological studies of consumer satisfaction with medical care. *Social Science & Medicine. Part A: Medical Psychology & Medical Sociology*, 12, 283-292.

Takeuchi, H., & Nonaka, I. (2004). *Hitotsubashi on knowledge management*. Singapore: John Wiley & Sons (Asia).

Wei Choo, C. (2000). Working with knowledge: how information professionals help organisations manage what they know. *Library management*, 21(8), 395-403.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. (3rd Edition). New York: Harper & Row.

Volunteer Spirit Development Model Based on The four Sangahavatthu of Students in Phraborommathat Sawi Network Under The Chumphon Primary Educational Service Area Office 2

Promlikit Srisutto^{1*} Phrakru Prachotkichchaporn¹ and Teeraphong Somkhaoyai¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Promlikitsrisutto@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research article are 1) to study of the Volunteer spirit development of students in the PhraBorommathat Sawi Network, 2) to develop a volunteer model of students according to the doctrines of Sanghahavatthu 4 of students in the PhraBorommathat Sawi Network, 3) to bring propose a model for developing volunteerism according to the doctrines of The four Sangahavatthu of students in the PhraBorommathat Sawi Network. This research is qualitative research. Data was collected from in-depth interviews, studied the conditions of 15 people, developed a model for 5 people, had group discussions with 7 people, and analyzed descriptive data. The findings of study were as follows: 1) The Condition of Volunteer spirit development, that educational institutions integrate with student development activities in Boy scout and Girl Scout activities. Public benefit activities to reduce study time and increase learning time There is unclear assignment of responsible persons in educational institutions and there is a lack of systematic evaluation. 2) Developing the volunteer model of students according to the doctrines of The four Sangahavatthu, that the process of developing volunteerism consists of 5 parts: 1) Receiving or attending 2) Responding 3) Valuing 4) Organization 5) Characterizing by developing the doctrines The Sangha Vattu 4 are Than, Piyawaja, Atthachariya and Samanatta, every process of volunteer development uses the The four Sangahavatthu doctrines in operations. 3) Presenting according to the doctrines of The four Sangahavatthu, that all experts are unanimous in their opinion, possible, useful and can be used.

Keywords: Volunteerism, Development Process, The Four Sangahavatthu

รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

พรหมลิขิต ศรีสุทโธ^{1*} พระครูประโชติกิจจาภรณ์¹ และ อีระพงษ์ สมเขาใหญ่¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Promlikitsrisutto@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี (2) พัฒนารูปแบบจิตอาสาของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี (3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาสภาพ 15 คน พัฒนารูปแบบจำนวน 5 คน สนทนากลุ่ม 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (1) สภาพการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาไม่ชัดเจนและขาดการประเมินอย่างเป็นระบบ (2) ผลการพัฒนารูปแบบจิตอาสาของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งกระบวนการพัฒนาจิตอาสาประกอบด้วย 5 ประการคือ 1) การรับรู้ค่านิยม 2) การตอบสนองต่อค่านิยม 3) การเห็นคุณค่าของค่านิยม 4) การจัดระบบของค่านิยม 5) การสร้างลักษณะนิสัย โดยการพัฒนาใช้หลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ซึ่งทุกกระบวนการพัฒนาจิตอาสาใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินงาน (3) ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีมติเป็นเอกฉันท์ว่ามีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: จิตอาสา, กระบวนการพัฒนา, สังคหวัตถุ 4

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์ที่จะสืบสานรักษาทอดทอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแนวพระราชดำริต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้ประชาชน และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หน่วยราชการในพระองค์ร่วมกับหน่วยราชการต่าง ๆ และประชาชนที่มีจิตอาสาได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนภายใต้โครงการจิตอาสา “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2561) ด้วยทรงมุ่งหวังให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่ามีความสมัครสมานสามัคคี ร่วมมือร่วมใจประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเพื่อให้เกิดความรักความผูกพันใน 4 สถาบันหลักของชาติ คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชน

จิตอาสาเป็นขั้นตอน กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คำว่า “จิตอาสา” หมายถึงผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้านกำลังร่างกาย แรงสมอง เป็นการเสียสละสิ่งที่ตนเองมี แม้กระทั่งเวลา เพื่อเผื่อแผ่ให้กับส่วนรวม และยังช่วยลด “อัตตา” หรือความเป็นตัวตนของตนเอง เป็นการให้ด้วยความเต็มใจ สมัครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุขพร้อมที่จะเสียสละเวลา กำลังร่างกายแรงใจและสติปัญญา เพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์หรือสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่มีการหวังผลตอบแทน และรู้สึกมีความสุขทุกครั้งที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น การไม่นั่งดูตายเมื่อพบเห็นปัญหาหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นและมีความสุขเมื่อได้ทำความดี (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2561) จิตอาสาจึงเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก่

เพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 1 บททั่วไปว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการมาตรา ๗ ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการจะปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตอาสา และในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน โดยจะต้องระบุดังชัดเจนในกระบวนการเรียนรู้ที่จะต้องมุ่งจิตสร้างสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การรู้จักรักษา ส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีภาคภูมิใจในความเป็นไทย พร้อมทั้งรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ อีกทั้งยังจะต้องส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทยความรู้เป็นสากล รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความสร้างสรรค์ การใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สภาพปัญหาการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ยังไม่บรรลุผลตามนโยบายที่กำหนด ทั้งนี้เพราะขาดการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญและร่วมจิตอาสาเพื่อสาธารณะประโยชน์ของนักเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น การพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างมาก ในการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในสถานศึกษาให้เป็นผู้มีจิตอาสาและความรู้ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมพร้อมที่จะช่วยเหลือ ในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่น่าอยู่ ก่อให้เกิดทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญที่มีส่วนช่วยให้การพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
2. เพื่อพัฒนารูปแบบจิตอาสาของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัดแต่มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดที่มีความเป็นไปได้ สำหรับแนวคิดและจุดมุ่งหมายของวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เลือกให้มีลักษณะเป็น “Information-rich Case” คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากที่สุดและสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คนซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 9 คน และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมจิตอาสา จำนวน 6 คน

1.2 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 คือ

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) พระภิกษุ จำนวน 1 รูป 3) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมจิตอาสา จำนวน 2 คน 4) ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตรจิตอาสา 904 จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ในการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 คือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ 1) พระภิกษุ จำนวน 2 รูป 2) นักวิชาการ จำนวน 1 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 4) รองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 5) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมจิตอาสา จำนวน 1 คน 6) ผู้นำชุมชนในตำบลทุ้งระยะ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาจิตอาสา 2) กำหนดประเด็นการร่างรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาโดยใช้กิจกรรมนักเรียนที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแบบพัฒนาจิตอาสา เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาจิตอาสา ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบการพัฒนาจิตอาสาของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนที่จะวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 ก่อนแล้ว จากแหล่งที่มา 3 ด้าน ได้แก่ 1) เวลา 2) สถานที่ 3) บุคคล โดยจะตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม ในคำถามเดียวกันและจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มเดียวกัน ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2) ผู้วิจัยขอทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนดวันเวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าว เป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัย แบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

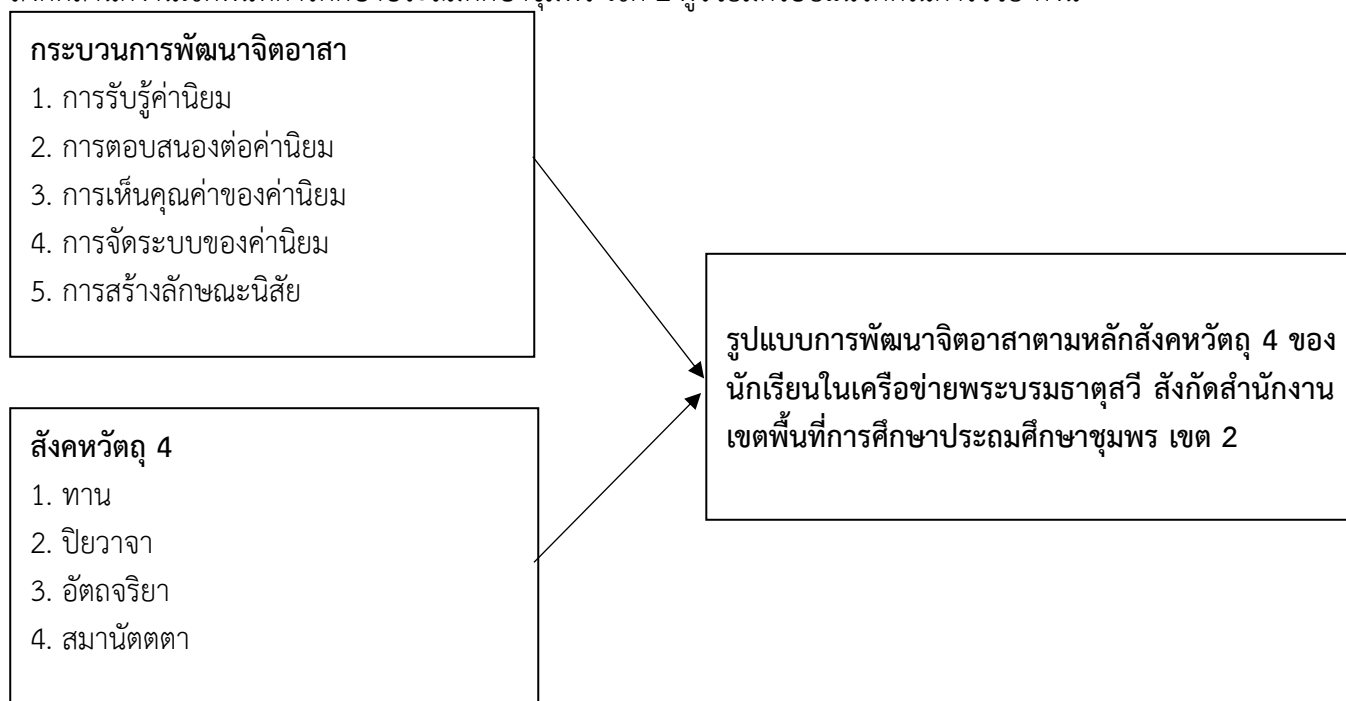
3.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยได้พิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นจะต้องมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งจะต้องพิจารณา

ความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาตลอดจนพิจารณาความสะดวกและมีความปลอดภัยในการเดินทาง 2) ผู้วิจัยขอทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องรูปแบบการพัฒนাজิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 3) ขึ้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้น จึงกำหนดวันเวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าว เป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัย แบบเปิดเผย (Over Role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบการพัฒนাজิตอาสา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ ในการจัดสนทนากลุ่ม นำเสนอรูปแบบการพัฒนাজิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการดังนี้ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทราบพร้อมด้วยร่างการพัฒนাজิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะในแบบการพัฒนাজิตอาสาและแบบการพัฒนাজิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ตามวันเวลาและสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการสนทนากลุ่ม ตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนাজิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ผลจากการศึกษาสภาพการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนผ่านการบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการมอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบเป็นผู้จัดกิจกรรมและสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดการประเมินอย่างเป็นระบบ

2. การพัฒนารูปแบบจิตอาสาของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ผลจากการพัฒนารูปแบบจิตอาสาของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่าการศึกษารูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 มีแนวการดำเนินการ 5 ด้าน ดังนี้

1. การรับรู้ค่านิยม สรุปได้ว่าการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้จิตอาสา โดยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม มีความเห็นอกเห็นใจ เพื่อรับรู้ความรู้สึกและตอบสนอง โดยการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา มีการชมเชยที่ศรัทธาพระราชาธิราชกาลที่ 10 และภาพกิจกรรมจิตอาสา เป็นการปลุกกระตือรือร้นจิตอาสาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนแนวความคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาจิตอาสา มีการบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้รับรู้ โดยการสร้างแรงจูงใจและสร้างการรับรู้ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเรื่องจิตอาสา เช่น การไปทำบำเพ็ญประโยชน์ที่วัดชุมชนแสงและชุมชน จิตอาสาพิศุณณ์ หรือกิจกรรมอื่น ๆ อีกทั้งยังสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำกิจกรรมจิตอาสา สอดคล้องกับหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ในข้อ ทานและปิยวาจา

2. การตอบสนองต่อค่านิยม สรุปได้ว่าการเชิญบุคคลต้นแบบให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสา สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตอาสาในโรงเรียนด้านจิตอาสา เช่น จิตอาสาทำความสะอาดเขตรับผิดชอบและในห้องเรียนจิตอาสาพิศุณณ์ จิตอาสาทุกภัย จิตอาสาBig cleaning Day เดือนละ1 ครั้ง จิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ในวัดและชุมชนในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนตนเอง โดยมุ่งให้เห็นความคิดและความรู้สึกของตนเอง เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดคล้องกับหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ในข้อ ปิยวาจา และ อุตถจริยา

3. การเห็นคุณค่าของค่านิยม สรุปได้ว่าการสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนเห็นถึงการมีจิตอาสา เช่น ไม่เบียดเบียนตนเองและบุคคลรอบข้าง การสร้างเครือข่ายของผู้เรียนทั้งในระดับโรงเรียนหรือชุมชน เป็นต้น จำเป็นจะต้องศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น ทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ แบบสัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ได้ตามความเหมาะสมของบริบท มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียนวัดชุมชนแสงและเครือข่ายพระบรมธาตุสุวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 อย่างชัดเจน จัดกิจกรรม โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและมีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง ซึ่งนักเรียนจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะการมีจิตอาสา เช่น ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ทานและอุตถจริยา

4. การจัดระบบของค่านิยม สรุปได้ว่าผู้เรียนสามารถร่วมกันถอดบทเรียนจากกิจกรรมและประสบการณ์จริงที่ได้และร่วมกันปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การเกิดเจตคติที่ดีในการเป็นจิตอาสา มีการรณรงค์เสริมสร้างการมีจิตอาสาทั้งในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมการรณรงค์เรื่องจิตอาสา ภายใต้การดูแลของคุณครูที่ปรึกษา และการสร้างเครือข่ายในการหาข้อมูลด้านการมีจิตอาสา เพื่อให้มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดใจผู้เรียน ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีจิตอาสา

เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ปิยวาจาและอรรถจริยา ทาน คือ ผู้เรียนได้รู้ปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเรื่องจิตอาสา ปิยวาจา คือ ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนปัญหาของการจัดกิจกรรมเรื่องจิตอาสา อรรถจริยา คือผู้เรียนร่วมกันรวบรวมปัญหาของการจัดกิจกรรมเรื่องจิตอาสา สมานัตตตา คือ ผู้เรียนร่วมกันสรุปผลในการจัดกิจกรรมเรื่องจิตอาสา

5. การสร้างลักษณะนิสัย สรุปได้ว่าการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านจิตอาสา โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านจิตอาสาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดอบรมให้ความรู้และการจัดอบรมปฏิบัติการให้แก่ผู้เรียนเรื่องจิตอาสา มีการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ชุมชน หรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างด้าน จิตอาสา มีเครือข่ายสังคมออนไลน์ในสื่อสารและมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มีความต่อเนื่องและเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการร่วมกันช่วยเหลือและสร้างคนดีมีจิตอาสาสู่สังคม การเสริมแรงผู้เรียนในด้านการมีจิตอาสา เช่น การมอบเกียรติบัตร การกล่าวชื่นชม โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารของโรงเรียน เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของโรงเรียนวัดชุมแสง เป็นต้น โดยมีบุคคลต้นแบบในด้านจิตอาสา เช่น บิดา มารดา ครู ผู้นำชุมชน ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างทัศนคติให้ผู้เรียนเป็นบุคคลต้นแบบในด้านการมีจิตอาสา สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ สมานัตตตา

3. ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่าการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) กระบวนการพัฒนา 5) แนวทางการดำเนินการ 6) การติดตามและประเมินผล พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ประกอบด้วยกระบวนการในการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยของบลูม ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้

1. การรับรู้ค่านิยม สรุปได้ว่าการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้จิตอาสา โดยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม มีความเห็นอกเห็นใจ เพื่อรับรู้ความรู้สึกและตอบสนองโดยการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา มีการชมเชยที่ศรัทธาพระราชาธิราชกาลที่ 10 และภาพกิจกรรมจิตอาสา เป็นการปลุกกระตุ้นจิตวิญญาณจิตอาสาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนแนวความคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาจิตอาสา มีการบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้รับรู้ โดยการสร้างแรงจูงใจและสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเรื่องจิตอาสา เช่น การไปทำบำเพ็ญประโยชน์ที่วัดชุมแสงและชุมชน จิตอาสาพิศุณณ์ หรือกิจกรรมอื่น ๆ อีกทั้งยังสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำกิจกรรม จิตอาสา สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ทานและปิยวาจา

2. การตอบสนองต่อค่านิยม สรุปได้ว่าการเชิญบุคคลต้นแบบให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสา สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตอาสาในโรงเรียนด้านจิตอาสา เช่น จิตอาสาทำความสะอาดเขตรับผิดชอบและในห้องเรียนจิตอาสาที่ดูแลน้อง จิตอาสาทุกภัย จิตอาสาBig cleaning Day เดือนละ 1 ครั้ง จิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ในวัดและชุมชนในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนตนเอง โดยมุ่งให้เห็นความคิดและความรู้สึกของตนเอง เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ปิยวาจา และ อรรถจริยา

3. การเห็นคุณค่าของค่านิยม สรุปได้ว่าการสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนเห็นถึงการมีจิตอาสา เช่น ไม่เบียดเบียนตนเองและบุคคลรอบข้าง การสร้างเครือข่ายของผู้เรียนทั้งในระดับโรงเรียนหรือชุมชน เป็นต้น จำเป็นต้องศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น ทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ แบบสัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้องทั้งใน

โรงเรียนและชุมชน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ได้ตามความเหมาะสมของบริบท มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการทำกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียนวัดชุมแสงและเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 อย่างชัดเจน การจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและมีการดูแลอย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะการมีจิตอาสา เช่น ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ทานและอิตถจริยา

4. การจัดระบบของค่านิยม สรุปได้ว่าผู้เรียนสามารถร่วมกันถอดบทเรียนจากกิจกรรมและประสบการณ์จริงที่ได้และร่วมกันปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การเกิดเจตคติที่ดีในการเป็นจิตอาสา มีการณรงค์เสริมสร้างการมีจิตอาสาทั้งในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมการรณรงค์เรื่องจิตอาสา ภายใต้การดูแลของคุณครูที่ปรึกษา และการสร้างเครือข่ายในการหาข้อมูลด้านการมีจิตอาสา เพื่อให้มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดใจผู้เรียน ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีจิตอาสาเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดระบบของค่านิยม สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ปิยวาจาและอิตถจริยา

5. การสร้างลักษณะนิสัย สรุปได้ว่าการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านจิตอาสา โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านจิตอาสาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดอบรมให้ความรู้และการจัดอบรมปฏิบัติการให้แก่ผู้เรียนเรื่องจิตอาสา มีการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ชุมชน หรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างด้านจิตอาสา มีเครือข่ายสังคมออนไลน์ในสื่อสารและมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มีความต่อเนื่องและเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการร่วมกันช่วยเหลือและสร้างคนดีมีจิตอาสาสู่สังคม การเสริมแรงผู้เรียนในด้านการมีจิตอาสา เช่น การมอบเกียรติบัตร การกล่าวชื่นชม โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารของโรงเรียน เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ของโรงเรียนวัดชุมแสง เป็นต้น โดยมีบุคคลต้นแบบในด้านจิตอาสา เช่น บิดา มารดา ครู ผู้นำชุมชน ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างทัศนคติให้ผู้เรียนเป็นบุคคลต้นแบบในด้านการมีจิตอาสา สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ สมานัตตตา

อภิปรายผล

สภาพการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า สถานศึกษานำบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาไม่ชัดเจนและขาดการประเมินอย่างเป็นระบบ ซึ่งการดำเนินการครูได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในส่วนของการบำเพ็ญประโยชน์ของลูกเสือเนตรนารี ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนากระบวนการพัฒนา 5 ขั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ โดยสอดคล้องกับ สมปอง ช่วยพรม (2559) พบว่า ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงปัญหาจากชีวิตจริงของตนเองและของชุมชน ซึ่งจะได้จากการวิเคราะห์ สำรวจและนำมาสู่การลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงด้วยในการรับใช้สังคมที่จำเป็นจะต้องเชื่อมโยงจากหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบซึ่งนำไปสู่การเกิดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะตามวัตถุประสงค์

ผลการพัฒนารูปแบบจิตอาสาของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า มีกระบวนการพัฒนา 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม ขั้นที่ 4 การจัดระบบของค่านิยม ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย โดยบูรณาการสังคหวัตถุ คือ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา และสมานัตตตาในการพัฒนา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาในเครือข่ายพระบรมธาตุสวีส่วนใหญ่จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องบำเพ็ญประโยชน์ในด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำพันธ์ จ่านัก (2556) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง กิจกรรมของนักเรียน มีการพัฒนาจิตอาสาโดยนักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและสนใจ โดย

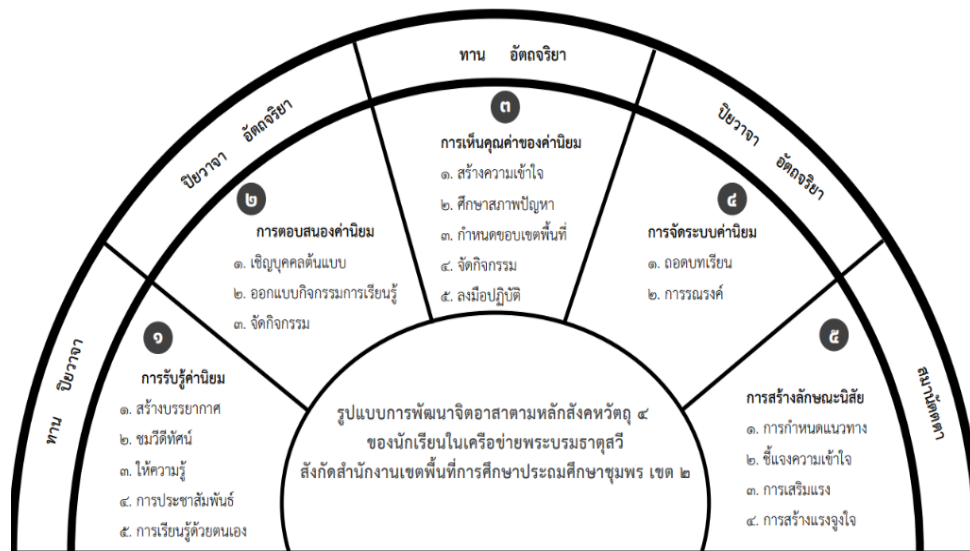
เน้นคุณธรรม จริยธรรม การไม่เห็นแก่ตัว ปลุกฝังจิตสำนึกให้แก่ผู้เรียนในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันกัน จะต้องสอดคล้องกับความถนัดความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนตามทฤษฎีของบลูม มีการสร้างทักษะจิตพิสัยให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติพงศ์ ยมรัตน์ (2558) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การจัดกิจกรรมเป็นการส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ จิตสาธารณะและสามารถนำความรู้ไปแสดงเจตคติ สร้างความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจและเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติ เหตุผลและเลือกปฏิบัติจิตสาธารณะได้อย่างเหมาะสม พฤติกรรมที่แสดงออกมาของผู้เรียนส่งผลให้มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีการพัฒนาจิตอาสาของผู้เรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนร่วมสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหา โดยผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเองในลักษณะอาสาสมัครเพื่อแสดงถึง ความรับผิดชอบ ความเสียสละต่อสังคมและเห็นประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถตามความถนัดของผู้เรียน มีการวัดผลและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลายและมีความเหมาะสมกับผู้เรียนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมที่จะทำกิจกรรม เพื่อรับรู้ความรู้สึกและตอบสนองโดยการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างถูกต้องเหมาะสมทั้งภาษาพูดและภาษากาย

ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า การสนทนากลุ่มทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้เพราะกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนและหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถนำไปพัฒนาจิตอาสาของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวรรณ เล็กวิไล และ เรียม ศรีทอง (2562) พบว่า การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ จิตสาธารณะของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสัมผัสความรู้สึก ขั้นขยายการรับรู้ด้วยสื่อต่าง ๆ ขั้นแบ่งปันประสบการณ์ ขั้นทบทวนตรวจสอบตน และขั้นประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่เน้นจากการเรียนรู้การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่นักศึกษา และส่งผลให้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สามารถพัฒนา จิตสาธารณะของนักศึกษาได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร อินทรสมพันธ์ และคณะ (2560) ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตวิทยาธรรมสมัย พบว่า รูปแบบการสอนที่ผ่านการพัฒนาขึ้นสามารถสอดคล้องตามแนวคิดจิตวิทยาธรรมสมัย ได้แก่ จิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมที่มีแนวความคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่เป็นการตอบสนองสิ่งเร้า การเรียนรู้เป็นการแก้ปัญหาที่เน้นการเรียนรู้ที่สติปัญญา ให้ความสนใจกับจุดประสงค์ ที่มีแนวคิดในการอำนวยความสะดวกโดยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองหรือเกิดความพึงพอใจ ในตนเองและกลุ่มสร้างสรณ์นิยมที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้หรือการสร้างเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยการนำเอาประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นจากสิ่งแวดล้อมหรือจากสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมและสร้างเป็นความเข้าใจของตนเอง โดยแนวคิดแต่ละกลุ่มส่งผลต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะและการทำงานเป็นทีม มีองค์ประกอบที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 จูงใจ ขั้นที่ 2 ขั้นใฝ่รู้ ขั้นที่ 3 ขั้นรู้ การปฏิบัติ ขั้นที่ 4 จัดระบบทบทวน ขั้นที่ 5 เชิญชวนใช้และมีผลที่ได้จากรูปแบบการสอนได้แก่ จิตสาธารณะของผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้น และมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม คือ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้จิตอาสา ให้ผู้เรียนชมวิดิทัศน์พระราชกรณียกิจ ให้ความรู้เรื่องจิตอาสา โดยการบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีการประชาสัมพันธ์อีกทั้งผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม คือการเชิญบุคคลตัวอย่างให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม คือ สร้างความเข้าใจให้ผู้เรียน สำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ต้องการทำ

สาธารณประโยชน์ กำหนดขอบเขตพื้นที่และฝึกทำกิจกรรมจิตอาสา จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตอาสาในโรงเรียนหรือชุมชนด้านการมีจิตอาสาและให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 คือ ผู้เรียนร่วมกันถอดบทเรียนจากกิจกรรมและประสบการณ์จริง การรณรงค์เสริมสร้างการมีจิตอาสาทั้งในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมการรณรงค์เรื่องจิตอาสา ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย คือ การกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านจิตอาสา โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรม การชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ชุมชน หรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และการเสริมแรงผู้เรียนในด้านการมีจิตอาสา เช่น การมอบเกียรติบัตร การกล่าวชื่นชม พร้อมทั้งการสร้างแรงจูงใจโดยมีบุคคลต้นแบบในด้านจิตอาสา

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวิ ผลการศึกษาพบว่า ด้านจิตพิสัย 5 ขั้น ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ค่านิยม สภาพปัจจุบันสถานศึกษามีการรับรู้ค่านิยม โดยโรงเรียนมีการกระตุ้นการเรียนรู้จิตอาสาเพื่อรับรู้ความรู้สึกและตอบสนอง โดยมีรูปแบบการบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และในกิจกรรมพัฒนานักเรียน การตอบสนองต่อค่านิยม จากสภาพปัจจุบัน สถานศึกษามีการตอบสนองต่อค่านิยมในสถานศึกษา สถานศึกษามีการตอบสนองต่อค่านิยมในสถานศึกษาโดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตอาสาในโรงเรียนด้านจิตอาสา และมีบุคคลตัวอย่างให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์ การเห็นคุณค่าของค่านิยม สภาพปัจจุบัน สถานศึกษามีการเห็นคุณค่าของค่านิยมโดยสถานศึกษาสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนเห็นว่าการเห็นคุณค่าของค่านิยมในเรื่องการมีจิตอาสา สภาพปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือชุมชน นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การจัดระบบของค่านิยม สภาพปัจจุบัน สถานศึกษามีการจัดระบบของค่านิยมผ่านแผนปฏิบัติการประจำปีโดยจะมีโครงการและกิจกรรม ผ่านครูที่เป็นหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสร้างลักษณะนิสัย สภาพปัจจุบันโรงเรียนใช้เทคนิคการเสริมแรงการ ชื่นชม การสนับสนุนผู้ที่มิจิตอาสา ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของนักเรียนและทุกฝ่าย

รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสุวิ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการศึกษารูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน มีกระบวนการพัฒนา 5 ขั้น คือ การรับรู้ค่านิยม สรุปได้ว่าการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้จิตอาสา โดยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมมีความเห็นอกเห็นใจ เพื่อรับรู้ความรู้สึกและตอบสนองโดยการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา มีการชมวีดีทัศน์พระราชกรณียกิจรัชกาลที่ 10 และภาพกิจกรรมจิตอาสา เป็นการปลุกกระตมจิตวิญญาณจิตอาสาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนแนวความคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านจิตอาสา มีการบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ

ให้ผู้เรียนได้รับรู้ เช่น การไปทำบำเพ็ญประโยชน์ที่วัดชุมชนและชุมชน จิตอาสาพี่ดูแลน้อง หรือกิจกรรมอื่น ๆ สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ทานและปิยวาจา การตอบสนองต่อค่านิยม สรุปได้ว่าการเชิญบุคคลต้นแบบให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสา สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตอาสาในโรงเรียนด้านจิตอาสา เช่น จิตอาสาทำความสะอาดเขตรับผิดชอบและในห้องเรียนจิตอาสาพี่ดูแลน้อง จิตอาสาอุทกภัย จิตอาสา Big cleaning Day เดือนละ 1 ครั้ง จิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ในวัดและชุมชนในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ปิยวาจา และ อตถจริยา การเห็นคุณค่าของค่านิยม สรุปได้ว่าการสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนเห็นถึงการมีจิตอาสา เช่น ไม่เบียดเบียนตนเองและบุคคลรอบข้าง การสร้างเครือข่ายของผู้เรียนทั้งในระดับโรงเรียนหรือชุมชน เป็นต้น จำเป็นจะต้องศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น ทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ แบบสัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ได้ตามความเหมาะสมของบริบท มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียนวัดชุมชนและเครือข่ายพระบรมธาตุสวี อย่างชัดเจน จัดกิจกรรม โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและมีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง เช่น ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ทานและอตถจริยา การจัดระบบของค่านิยม สรุปได้ว่าผู้เรียนสามารถร่วมกันถอดบทเรียนจากกิจกรรมและประสบการณ์จริงที่ได้และร่วมกันปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การเกิดเจตคติที่ดีในการเป็นจิตอาสา โดยผู้เรียนจัดกิจกรรมการณรงค์เรื่องจิตอาสา ภายใต้การดูแลของคุณครูที่ปรึกษา และการสร้างเครือข่ายในการหาข้อมูลด้านการมีจิตอาสา เพื่อให้มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดใจผู้เรียน ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีจิตอาสาเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ ปิยวาจาและอตถจริยา การสร้างลักษณะนิสัย สรุปได้ว่าการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านจิตอาสา โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านจิตอาสาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดอบรมให้ความรู้และการจัดอบรมปฏิบัติการให้แก่ผู้เรียนเรื่องจิตอาสา มีการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ชุมชน หรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างด้านจิตอาสา มีเครือข่ายสังคมออนไลน์ในสื่อสารและมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มีการเสริมแรงผู้เรียนในด้านการมีจิตอาสา เช่น การมอบเกียรติบัตร การกล่าวชื่นชม โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารของโรงเรียน เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของโรงเรียนวัดชุมชน เป็นต้น โดยมีบุคคลต้นแบบในด้านจิตอาสา เช่น บิดามารดา ครู ผู้นำชุมชน ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างทัศนคติให้ผู้เรียนเป็นบุคคลต้นแบบในด้านการมีจิตอาสา สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในข้อ สมานัตตตา

ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในเครือข่ายพระบรมธาตุสวี ผลการนำเสนอรูปแบบพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน มีความเห็นว่ามีเหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้กับกิจกรรมพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนโดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ การรับรู้ค่านิยม การตอบสนองต่อค่านิยม การเห็นคุณค่าของค่านิยม การจัดระบบของค่านิยม การสร้างลักษณะนิสัย และใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนด้านจิตอาสา เพื่อให้โรงเรียนได้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
- 1.2 เครือข่ายสถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบาย ส่งเสริม พัฒนานักเรียนด้านจิตอาสาอย่างเป็นระบบ
- 1.3 โรงเรียนควรจัดระบบกำกับ ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลจากการพัฒนาจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน เช่น ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน เพื่อเป็นแนวทางที่หลากหลายและทั่วถึงนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาจิตอาสา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
- 2.2 ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาจิตอาสาตามหลักสังฆวัตถุ 4 ในด้านคุณภาพผู้เรียนเพิ่มขึ้น เพราะเป็นด้านที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คำพันธ์ จ่านกกิจ. (2556). *รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด).
- วิเชียร อินทรสมพันธ์, กฤษดา ผ่องพิทยา และ วิกรม สุขธณี. (2560). การพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตวิทยาร่วมสมัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 10(2), 109-120.
- ศุภวรรณ เล็กวิไล และ เรียม ศรีทอง. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 10(2), 1-16.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2561). *แรงบันดาลใจในการทำจิตอาสา*. กรุงเทพฯ: สหมิตร พรินต์แอนด์พับลิชชิง.
- สมปอง ช่วยพรหม. (2559). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้ แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา*. (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สันติพงศ์ ยมรัตน์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

Participatory Management Approach to School Under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1

Supapaul Leckchun^{1*} Kanporn Aiemphaya² and Niwat Noimanee³

¹ Master's degree student, Educational Administration Program, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

² Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

³ Faculty of Graduate Studies, Bangkok Suvarnabhumi University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: supapaulleckchun062514@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the participatory management methods of schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1, (2) the appropriate participatory management approaches of school institutions under the office of Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1. This research is mixed method research. The sample group used in this research included 317 administrators and teachers in the school. They were selected by the multi-stage sampling method. And the sample was 9 people provided key words using specific methods. the instrument for collecting questionnaire for participatory management of educational institution and focus group discussion on participatory management approaches. Statistics used in data analysis include with basic statistics such as frequency, percentage, and standard deviation. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis. The result of the study found that: 1) The level of Participatory Management of Educational institutions under the office of Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1, according to the opinions of teachers were found to be at a high level, ranked from most to least as follow: participation in evaluation, decision-making, operations, calculations, and benefits sharing. 2) Guidelines for Participatory Management of Educational to school under the office of Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1 consist of four sides: decision -making, evaluation aspect, operational aspect, and receiving benefits.

Keywords: Approach Participatory, School, Administration

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

สุภาพร ฤกษ์จันทร์^{1*} กัญกร เอี่ยมพญา² และ นิวัตต์ น้อยมณี³

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย

³ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครสุวรรณภูมิ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: supapaulleckchun062514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (2) แนวทางการบริหาร แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1,792 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 317 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนา จำนวน 9 คน แบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และการสนทนากลุ่มแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงานและด้านการรับผลประโยชน์ 2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ที่เหมาะสม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผลและด้านการรับผลประโยชน์

คำสำคัญ: แนวทางการมีส่วนร่วม, สถานศึกษา, การบริหาร

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญชาติ พ.ศ. 2561-2580 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อม เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ตามข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาไทย ระบุว่า สาเหตุสำคัญของการขาดประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา คือ การรวมศูนย์อำนาจในส่วนกลางมากเกินไป ขาดการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและทุกภาคส่วน ให้การศึกษาเป็นของประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ และร่วมแก้ปัญหา การจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ตามบริบทของท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามา มีบทบาทมากขึ้น ทั้งในการร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมนำไปปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบและติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดความสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (2565ก) ได้จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษา 2565 จากผลการจัดการศึกษา พบว่าสภาพปัญหา ความต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรของสถานศึกษา ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ โรงเรียนควรนำหลักการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมมาใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย และจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ระบุว่า สถานศึกษาควรมีหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายมีโอกาสในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานและลดปัญหาความขัดแย้งของบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญดา ภัคธนาภิธัญ (2565) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษานำไปสู่จุดหมายความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรในสถานศึกษาต้องร่วมกันคิด วางแผน ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบ รับผิดชอบและร่วมกันแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วมยังส่งผลทำให้การบริหารงานของสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่น ทำให้ครู เกิดความรักความผูกพัน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อหน้าที่และภาระงานที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นที่ยอมรับความเชื่อมั่นจากผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนในการบริหารงาน ทำให้ผู้ร่วมงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นสามารถปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและมีอิสระในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนไปสู่จุดหมายได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เกิดจากความร่วมมือของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษา เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed methods research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 137 คน และครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 1,655 คน รวมทั้งสิ้น 1,792 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 317 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีเมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

2) นำแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้วิธีหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index Of Item - Objective Congruence) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .94

4) นำแบบสอบถาม ไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

5) การดำเนินการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 9 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

6) สรุปข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา จำนวน 317 คน ผ่านช่องทางออนไลน์ (online) โดยใช้ google form โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะส่งคำตอบกลับมาในระบบหลังจากที่มีการให้คำตอบเสร็จแล้วและส่งแบบสอบถามด้วยตนเองในสถานศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้เคียงโดยผู้วิจัยกำหนดเวลาให้ผู้ตอบแบบสอบถามดำเนินการตอบแบบสอบถามเมื่อเสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ให้ครบนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการดำเนินการตามขั้นตอนด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล การแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมิน ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 3.51- 4.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม (Focus group) ตามแนวคิดของนัสตาสีและเชงซูล (Nastasi & Schensul, 2005; อ้างถึงใน ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559) จำนวน 9 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีคุณสมบัติ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ศึกษาในเทศก์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามการสนทนากลุ่ม โดยนำมาจากผลการประเมินระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ในระดับมากขึ้นไป ของแต่ละด้านเข้าสู่การสนทนากลุ่ม ได้ข้อคำถาม เกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาที่เหมาะสมในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผลและด้านการรับผลประโยชน์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

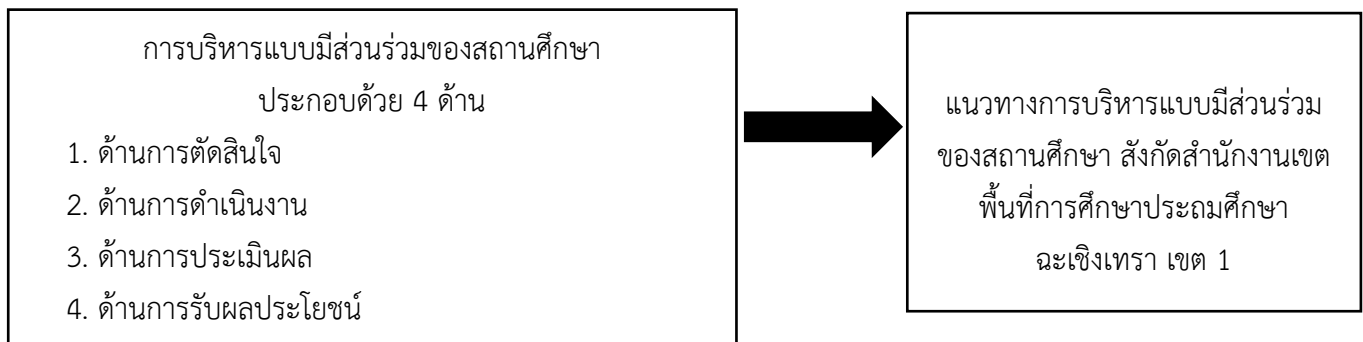
ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม(Focus group) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ดำเนินการสนทนากลุ่มโดยใช้โปรแกรม Zoom Cloud Meetings ตามวัน เวลาและสถานที่ ที่กำหนด ผ่านช่องทางออนไลน์ ในวันที่ 18 เมษายน 2567 โดยกำหนดระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ตามแนวร่างคำถามของการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลไปพร้อมกัน โดยใช้แบบบันทึกผลและการบันทึกเสียงในระหว่างการสนทนากลุ่ม จากนั้นถอดเทปหรือถอดคำสนทนาของผู้ให้ข้อมูลหลักและรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ของแต่ละท่านไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม(Focus group) โดยการนำผลการบันทึกจากการสนทนา มาวิเคราะห์ ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา(descriptive research) เพื่อตรวจสอบผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเพื่อได้ข้อสรุปของการศึกษางานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดด้านเนื้อหาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

ระดับของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .47) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = .54) มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = .52) ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .47) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .61) ตามลำดับ ด้านการประเมินผล ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน ด้านการตัดสินใจ ครูมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม วางแผน การดำเนินงานเพื่อจัดกิจกรรมหรือ โครงการในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูทุกคน มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทเป็นเจ้าของ องค์การ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการ ดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านการรับผลประโยชน์ ครูยอมรับข้อเสนอแนะและแก้ปัญหาใน ผลการดำเนินงาน ผู้บริหารให้ กำลังใจ ยกย่อง ชมเชยในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นริเริ่มวาง แผนการดำเนินงานร่วมกันครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญใน การตัดสินใจ เพื่อให้เกิดแนวทางการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ ของงาน การจัดลำดับความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย ครูควรมีเป้าหมายในการดำเนินงานให้งานเกิดความสำเร็จ ทันเวลาและเกิดประสิทธิภาพคำสั่งการของผู้บริหารอาจทำให้งานที่มอบหมายไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ผู้บริหาร สถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นของครู เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงานจะราบรื่นและเกิด ความสำเร็จ ซึ่งแตกต่างจากการถูกบังคับ อ้าระเบียบแบบปฏิบัติเพียงอย่างเดียว การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ทำให้เกิด ความคิดที่หลากหลาย ลดการต่อต้าน เกิดการยอมรับมากขึ้น เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากร เลือกแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมในงานที่ได้รับมอบหมาย การรับฟัง ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงาน การแก้ปัญหาในข้อผิดพลาดของการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควร ให้กำลังใจครู และร่วมกันวิเคราะห์ ความผิดพลาดของงาน เพื่อสรรหาแนวทางที่ดีที่สุด เมื่อตัดสินใจการดำเนินงานแล้ว ควรมีการประเมินผลความสำเร็จในการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร อาจมีทัศนคติที่มีความแตกต่างกัน การที่ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้บุคลากรเกิดความผูกพัน เป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้ เกิดความสำเร็จ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางใน การพัฒนาต่อไป

2) ด้านการดำเนินงานผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาขาดเอกภาพความชัดเจนในแนวทาง การดำเนินงาน เป้าหมายภาระงานมีความแตกต่างกันไปในตามขนาดของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระจายอำนาจให้ครูทุกคนมี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหาแนวทาง รูปแบบที่มีความเหมาะสมในการดำเนินงาน การบริหารจัดการศึกษาในรูป คณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดสรร การระดม สรรหาทรัพยากรในการบริหาร การศึกษาของสถานศึกษา การประสานงานกับหน่วยงานอื่น การปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อการดำเนินงาน ประสบปัญหา อุปสรรค ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังข้อคิดเห็น แนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดเผยข้อมูลในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ในการสร้างเสริมเชิงบวก สร้างกำลังใจให้ครู การยกย่องชมเชย การปฏิบัติงานของครู ส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานอย่างกัลยาณมิตรทำให้ ผู้ร่วมงานรู้สึกเป็นเจ้าขององค์การ มีความรัก ความผูกพันในองค์การ ครูมีความตระหนักในการรับผิดชอบงานที่ได้รับ

มอบหมายให้สำเร็จ เมื่อมีงานปริมาณมาก ครูมีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงานและดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ ทันเวลา

3) ด้านการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการดำเนินงาน เป็นภาพการประเมินความสำเร็จจากการดำเนินงาน อาจในรูป ความรู้สึก เอกสารการประเมิน การประเมินผลมีหลายวิธี ตามรูปแบบของงานและขนาดของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู กำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ วิธีการ ในการประเมินผลการปฏิบัติงานมีทั้งก่อนการดำเนินงาน ในช่วงระหว่างการทำงานและเมื่อเสร็จสิ้นการทำงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ บุคลากรมีจำนวนมาก การประเมินผล มักใช้ระบบด้านเทคโนโลยีให้ครูทุกคนมีส่วนในการประเมินผลการดำเนินงาน เมื่อการประเมินผลการดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดเผยข้อมูลผลการประเมินให้ครูรับทราบ เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขต่อไปสถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบและเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้สาธารณชนรับทราบ

4) ด้านการรับผลประโยชน์ ผลการวิจัย พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ให้บุคลากรมีความสุขในองค์กรการยกย่อง ชมเชย การจัดสรร ความดี ความชอบ อย่างยุติธรรม ให้แก่บุคลากรครูในสถานศึกษา ความเสมอภาคกัน ลดความขัดแย้งในองค์กร การรับผลประโยชน์เกิดขึ้นได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งงานที่ประสบความสำเร็จและงานที่ไม่ประสบความสำเร็จ หากการดำเนินงานเกิดปัญหาอุปสรรค ผู้บริหารควรร่วมพิจารณา แก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรกล่าวโทษความผิด ควรร่วมกันยอมรับพร้อมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้กำลังใจและเสริมแรงเชิงบวกให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความชัดเจนและปรับฐานพลังอำนาจเชิงลบในการปฏิบัติงานให้เป็นพลังอำนาจเชิงบวก สิ่งที่สำคัญคือการสร้างความตระหนักให้ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นพลังเชิงบวก ทำให้ครูพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ เป็นการให้ผลประโยชน์ที่มีคุณค่า

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน กำหนดแนวทาง วิธีการ รูปแบบดำเนินงานของสถานศึกษา การกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างยุติธรรม เสมอภาค เท่าเทียมกัน การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีบรรยากาศในการทำงานที่มีความสุข ลดความขัดแย้งของบุคลากรเกิดผลสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ อนุวัฒน์ ทศนบุตร (2565) ได้วิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ หทัยพร แสงดี (2565) ได้วิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สายฝน ตระกูลไทยพิชิต (2566, หน้า 55) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อภิปรายผลการวิจัยแต่ละด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านการตัดสินใจ มีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม ด้านการตัดสินใจของครู และผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในระดมความคิด การกำหนดแนวทางการ

ดำเนินงาน การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของงาน การจัดลำดับความสำคัญของงาน ให้ทันเวลา การตัดสินใจเป็นทางเลือก ที่ดีในการดำเนินงาน เมื่อตัดสินใจดำเนินงานแล้วต้องมีการกำหนดแนวทางประเมินผลความสำเร็จในการตัดสินใจ ครั้งนั้น ๆ การที่ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้การดำเนินงานราบรื่น และเกิดความสำเร็จได้ง่าย การอำนวยการแบบปฏิบัติในการกำหนดเป้าหมายของงานเพียงอย่างเดียวเป็นความขัดแย้งกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นการสร้างทัศนคติที่ตรงกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครู เมื่อการตัดสินใจเกิดข้อผิดพลาดผู้บริหารสถานศึกษาให้กำลังใจครู และร่วมกันวิเคราะห์ความผิดพลาดของการตัดสินใจ เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ลดการขัดแย้งในกลุ่มของบุคลากร เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรภัทร โคตรบรรเทา และคณะ (2563) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลุ่มที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการตัดสินใจ แนวทางที่ได้ คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะนโยบายในการบริหารงานในโรงเรียน การเสนอแนะแนวทางการสร้างขวัญ กำลังใจ ในการทำงานของครู การมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกกิจกรรม โครงการที่เหมาะสมกับการบริหารงาน การมีส่วนร่วมในการกำหนดอัตราค่าจ้างตำแหน่งงานที่จำเป็นตามต้องการด้วยหลักธรรมาภิบาลหรือหลักธรรมาธิปไตย และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานร่วมกับผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน และสอดคล้องกับ วิสรุต เพ็ชรสีม่วง (2564) ได้วิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักการแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเป็นของตนเอง ต้องมั่นใจ และเชื่อมั่นในการตัดสินใจ ใช้วิธีการบริหารงานที่หลากหลายให้อำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานด้วยความเชื่อใจ ให้อิสระในการทำงาน แก่คณะครู ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟัง ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เปิดโอกาสให้คณะครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา

2.2 ด้านการดำเนินงาน มีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษากระจายอำนาจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หาแนวทางหรือรูปแบบที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นร่วมกัน ผู้บริหารต้องเป็นกลไกสำคัญในการประสานงาน และส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานอย่างกัลยาณมิตร ขนาดของสถานศึกษามีผลต่อแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีความแตกต่างกัน ครูมีความต้องการให้ การดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นรูปคณะกรรมการ คณะทำงาน ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การระดมสมอง ความคิด การระดมสรรพทรัพยากรในการบริหารจัดการของสถานศึกษา การประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา ครูมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา และปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ทันเวลา ครูมีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงาน เมื่อสถานศึกษามีงานปริมาณมากในเวลาเดียวกัน ประสพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ผู้บริหารให้ความสำคัญรับฟังข้อคิดเห็นจากครูทุกคน และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐวิพร วงษ์ไทย และ วรชัย วิภูอุปโคตร (2564) ได้วิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับ พุทธิดา ทับทอง (2566) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน การเป็นคณะกรรมการ การจัดทำแผนของสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนาสถานศึกษาส่งผลให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ การปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาต้องเป็นไปตามกฎหมาย หลักเกณฑ์ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ ในโรงเรียนขนาดใหญ่ควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นสายงานอย่างชัดเจนมีผู้แทนครูเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็กก็ควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาในทุกกิจกรรม

2.3 ด้านการประเมินผล มีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีการประเมินผล มีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ ด้านการดำเนินงานมีหลายวิธีตามรูปแบบของงาน และขนาดของโรงเรียน ขนาด

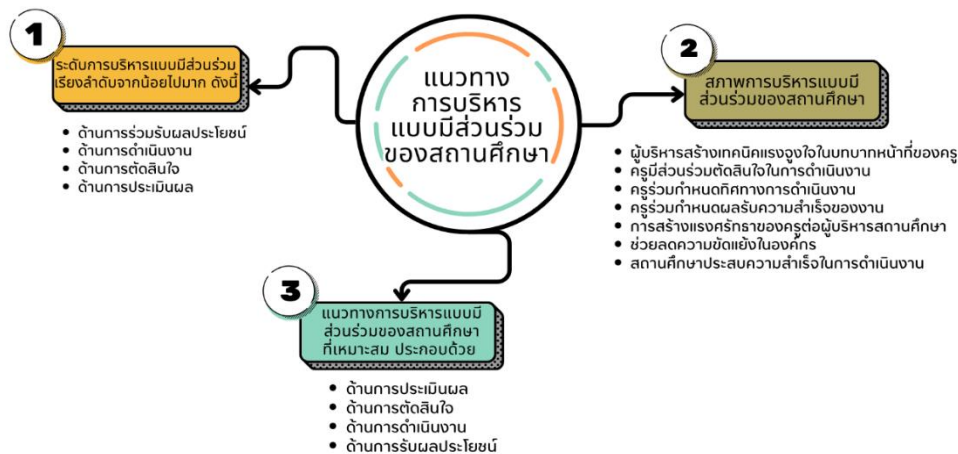
ของโรงเรียนที่แตกต่างกันวิธีการประเมินผลจะแตกต่างกันด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูเป็นคณะทำงานร่วมวางแผนกำหนดแนวทาง กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินผล หลักเกณฑ์ วิธีการประเมินผล การดำเนินงานกำหนดจุดประสงค์ และเป้าหมายการประเมินผล การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นภาพความสำเร็จจากการดำเนินงาน การประเมินผลต้องกระทำทั้งก่อนการดำเนินงาน ในช่วงระหว่างการทำงาน และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน เมื่อการประเมินผลการดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว ผู้บริหารเปิดเผยข้อมูลผลการประเมินให้ครูรับทราบว่าการประเมินผล การดำเนินงานสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผู้บริหาร และครูนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน แนวทางการดำเนินงานต่อไปให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้สาธารณชนได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตินันท์ วิทยาประโคน (2565) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประเมินผล ตรวจสอบ รายงาน ผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงานในทุกๆระยะของ การดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ จะส่งผลให้สามารถตรวจสอบปัญหา อุปสรรค และร่วมกันหาทางแก้ปัญหา วิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมถึงเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางในการทำงานให้มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องรับผิดชอบผลการปฏิบัติงานร่วมกัน เกิดความภาคภูมิใจ ยินดีในความสำเร็จของงาน และสอดคล้องกับ พุทธิตา ทับทอง (2566) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน ประชุมกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินผล หลักเกณฑ์วิธีการและรายงานผลการประเมินในแต่ละงานให้ชัดเจนโดยการมีคำสั่งมอบหมายให้บุคลากรในโรงเรียนภายใต้การยอมรับของครูโดยมีจุดประสงค์และเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน การประเมินผลดำเนินการเป็นระยะ ได้แก่ การประเมินผลก่อนการดำเนินงาน การประเมินผลระหว่างการทำงานและหลังการทำงาน บุคลากรทุกคนเมื่อได้รับทราบผลการประเมินแล้วทุกคนยอมรับผลการประเมิน

2.4 ด้านการรับผลประโยชน์ มีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความชัดเจนในแนวทาง การได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ของบุคลากรในสถานศึกษา การรับผลประโยชน์มีทั้งเชิงบวก ได้แก่ งานที่ประสบความสำเร็จ และเชิงลบ ได้แก่ งานที่ไม่ประสบความสำเร็จ ครูต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ครูไม่ต้องการผลประโยชน์จากวัตถุ หรือสิ่งของ ครูมีความต้องการให้ผู้บริหารให้กำลังใจ พุดคุย การให้คำยกย่อง ชมเชย ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ เป็นการปรับฐานพลังอำนาจเชิงลบให้เป็นพลังอำนาจเชิงบวก ครูมีแรงบันดาลใจ ภูมิใจในคุณค่าของตนเอง แสดงความยินดีร่วมกัน การนำผลการประเมินการปฏิบัติงานไปพิจารณาจัดสรรความดี ความชอบ เป็นการรับผลประโยชน์ ที่มีความเหมาะสม หากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเชิงลบ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องไม่กล่าวโทษความผิดให้แก่ครู ต้องร่วมกันยอมรับความผิดพลาดพร้อมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูต้องการให้องค์กรเป็นสถานศึกษาแห่งความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรภัทร โคตรบรรเทา และคณะ (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดสรรผลประโยชน์ คือ การมีส่วนร่วมวางแผนงบประมาณประจำปีของโรงเรียน การมีส่วนร่วมจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนจนมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ผู้บริหาร และครูอย่างทั่วถึง การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม โครงการ การบริหารงานของสถานศึกษา การนำผลการประเมินการปฏิบัติงานของครูนำเสนอต่อผู้บริหารเพื่อพิจารณาความดี ความชอบ และการยกย่อง ชมเชย สร้างแรงจูงใจแก่ครูในโรงเรียนที่ได้ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับ พุทธิตา ทับทอง (2566) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ ผู้บริหารควรมีการยกย่อง ชมเชย ร่วมแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครู การสร้างขวัญกำลังใจให้ครูในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารมอบหมาย

ภารกิจการปฏิบัติงานให้ครูตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูใช้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเต็มศักยภาพ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพผู้บริหารพิจารณาความดี ความชอบอย่างยุติธรรมตามผลงานที่เกิดขึ้นจริง โดยยึดตามหลักธรรมาภิบาล อยู่บนขอบข่ายของกฎหมายเป็นหลักทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความรู้สึกได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับเกิดในทางลบครูมีความรู้สึกไม่ย่อท้อต้องร่วมมือกันแก้ไขพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้พบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการประเมินผล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงานและด้านการรับผลประโยชน์ นำไปเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อไป รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษานวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ดังนี้

ผลการศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ได้ดังนี้ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการตัดสินใจและด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างเทคนิคแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู สร้างแรงศรัทธาของครูต่อผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ครูต้องมีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา กำหนดทิศทางการดำเนินงาน กำหนดผลรับความสำเร็จของงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยลดความขัดแย้งของบุคลากรในการดำเนินงาน

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย จึงขอเสนอว่า ผู้บริหารเสริมแรงให้ครูในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน

ของครู มีการเสริมแรงเชิงบวก การยกย่อง ชมเชย การพิจารณาความดีความชอบและจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้รับให้กับครูอย่างยุติธรรม ครูมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เหมาะสมเพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนางานที่มีประสิทธิภาพ

1.2 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ลดความขัดแย้งในองค์กร ครูมีความรู้สึก รักผูกพันกับสถานศึกษา แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงมีความเหมาะสม ครอบคลุมประเด็นเนื้อหา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

2.3 ควรศึกษาเรื่ององค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันท์ แก้วเงิน. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์).
- ณัฐพร วงษ์ไทย และ วรชัย วิภูอุปโคตร. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 27(2), 90-102.
- ธัญดา ภัคธนาภิญโญ. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, 1(1), 1-9.
- ธีรภัทร โคตรบรรเทา, รังสรรค์ ลุนบง, สัณญารักษ์ จันทอรุณ และ รุ่งรัตน์ ธรรมทอง. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลุ่มที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 10(3), 151-161.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินดา ศิริวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. *วารสารมหาจุฬาลงกรณ*, 4 (1), 176-186.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 29(2), 31-48.
- พรเทพ เหมรานนท์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 และ เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- พุดธิดา ทับทอง. (2566). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์).
- วิรุฒ เพ็ชรสีม่วง และ เพ็ญภา สุขเสริม. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), 124-138.
- สายฝน ตระกูลไทยพิชิต และ กัลยมน อินทุสุต. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 3(3), 46-57.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566.

ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.

_____. (2565). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ฉะเชิงเทรา เขต 1. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. กรุงเทพฯ: พริก
หวานกราฟฟิค.

หทัยกานต์ ดีประเสริฐ. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราช
นครินทร์).

หทัยพร แสงดี. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐาน

การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (ครุศาสตรมหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์).

อนุวัฒน์ ทศนบุตร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่

มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2. (การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยนเรศวร).

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1967). *The Human Organization: Its Management and Value*. New York: McGraw- Hill.

Clients' Satisfaction towards Service Quality of Outpatient Department, Hua-Hin Hospital, Prachuap Khiri Khan Province

Pattarawarin Dechatonamon^{1*} Supapatpimol Simlee² and Kevalin Silphiphat²

¹ Master's student in Political Science, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

² Lecturer, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Pattarawarin.d@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to (1) examine the satisfaction of service users with the quality of outpatient department services at Hua Hin Hospital, (2) compare the satisfaction levels of service users towards the quality of outpatient department services at Hua Hin Hospital, categorized by differences in personal factors; and (3) analyze the problems and obstacles in the outpatient department services at Hua Hin Hospital, Prachuap Khiri Khan Province. This study employed a mixed-methods research design. The sample consisted of 400 individuals who received services at the outpatient department of Hua Hin Hospital. Data collection tools included questionnaires and in-depth interviews. Statistical analyses employed were the independent t-test and one-way ANOVA, with a significance level set at 0.05. The result of the study found that: Overall, the majority of service users expressed a high level of satisfaction with the quality of services provided at Hua Hin Hospital. The comparison of satisfaction levels revealed that personal factors such as age, occupation, and income significantly affected satisfaction levels at a 0.05 significance level. The analysis of problems and obstacles in the outpatient department services identified the primary issues as lengthy waiting times due to a high number of service users, delays in screening and medical history recording processes, insufficient staff, and unclear explanations of service procedures. These factors led some patients to seek alternative services elsewhere. Improvements in processes and additional resources are necessary to enhance the efficiency and quality of service delivery.

Keywords: Service Quality, Outpatient Department, Hua Hin Hospital

ความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภัทรวรินทร์ เดชาธรรมร^{1*} ศุภพัชรพิมล สิมลี² และ เกวลิน ศีลพิพัฒน์²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Pattaraworin.d@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน (2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จำแนกตามความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-methods research) กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่ได้รับบริการเกี่ยวกับคุณภาพการบริการในแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (t-test) และการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ที่มารับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหิน พบว่า มีผู้ที่มารับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านอายุ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน พบว่าปัญหาหลักคือระยะเวลาการรอคอยที่ยาวนาน เนื่องจากผู้รับบริการจำนวนมาก ระบบคัดกรองและซักประวัติล่าช้า รวมถึงเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอและการชี้แจงขั้นตอนบริการไม่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้ป่วยบางรายเลือกใช้บริการที่อื่น จำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการและเพิ่มทรัพยากรเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริการ

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, แผนกงานผู้ป่วยนอก, โรงพยาบาลหัวหิน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบสุขภาพในระดับต่าง ๆ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2513-2523 ที่เน้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริการสุขภาพระดับอำเภอและตำบล ที่ให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนในด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การส่งเสริมสุขภาพทั่วไป และการป้องกันโรค โดยเป็นสถานบริการสุขภาพที่อยู่ใกล้ประชาชนมากที่สุด และมีการกระจายที่ครอบคลุมทั่วถึงที่สุด ตลอดจนการฝึกอบรมบุคลากรสุขภาพ โดยมีนโยบายที่มุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการฝึกอบรมบุคลากรสุขภาพทุกสาขาวิชาชีพ และการกระจายบุคลากรเหล่านั้นไปยังพื้นที่ชนบทและพื้นที่ขาดแคลน มีการเพิ่มงบประมาณเพื่อขยายความครอบคลุมไปยังประชากรเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 จนกระทั่งสามารถบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าใน พ.ศ. 2545 โดยเน้นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบบริการปฐมภูมิการฝึกอบรมและการกระจายบุคลากรสุขภาพ และการขยายหลักประกันสุขภาพไปยังประชากรเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ (วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ, 2565)

ในปัจจุบันโรงพยาบาลหัวหิน เป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาด 340 เตียง และมีการพัฒนาโรงพยาบาลเป็น Excellent Center โดยการจัดตั้งศูนย์โรคหัวใจและอุบัติเหตุฉุกเฉิน จากสถิติการให้บริการ มารับบริการ แผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหินจำนวน 623,171 ราย (รายงานสถิติการให้บริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน, 2565) และสามารถรองรับผู้ป่วยนอกได้มากถึง 700-1,000 คนต่อวัน เพื่อให้บริการประชาชนในพื้นที่อำเภอหัวหินและพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งประชากรแฝงในพื้นที่ ส่งผลให้โรงพยาบาลหัวหินมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาศักยภาพการให้บริการด้านสาธารณสุขในการรักษาผู้ป่วย พร้อมทั้งมีเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย เพื่อให้สอดคล้องรองรับกับการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจของอำเภอหัวหิน (โรงพยาบาลหัวหิน, 2560)

แผนกผู้ป่วยนอก มีภารกิจและหน้าที่ในการให้บริการผู้ป่วยทั่วไป ที่ไม่อยู่ในภาวะวิกฤต ครอบคลุมการตรวจรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคฟื้นฟูสภาพให้แก่ผู้ป่วยและผู้มีสุขภาพดี ให้บริการในรูปแบบคลินิกต่าง ๆ และเป็นจุดบริการแรกที่ผู้ป่วยจะต้องมาติดต่อ ซึ่งจะต้องมีพื้นที่ใช้สอยและทางสัญจร ทั้งของเจ้าหน้าที่และผู้ป่วยและส่วนสนับสนุนต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ซึ่งแผนกงานผู้ป่วยนอกถือเป็นจุดเริ่มต้นในการให้บริการที่สามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้ที่มารับบริการ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในแผนกงานผู้ป่วยนอกนั้นควรตระหนักถึงความสำคัญของการให้บริการเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้มารับบริการหรือผู้ป่วย เมื่อเข้าสู่กระบวนการรักษาต้องได้รับการทราบเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ หรือการให้คำแนะนำ ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น เกี่ยวกับโรคที่ตนเองต้องได้รับการรักษา รวมถึงความคาดหวังของผู้ที่มารับบริการก็ต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความกระตือรือร้น มีการดูแลเอาใจใส่ผู้ที่มารับบริการ มีบุคลิกหรือมีความอบอุ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความประทับใจแรกของผู้ที่มารับบริการ และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ที่มารับบริการและในส่วนของบุคลากรของโรงพยาบาล ความพึงพอใจจึงเป็นหนึ่งในผลลัพธ์ของตัวชี้วัดความสำเร็จและเป็นสิ่งที่ทำให้มีการประเมินการปรับปรุงการบริการต่าง ๆ โดยในส่วนของโรงพยาบาลนอกจากสถานที่หรือเครื่องมือในการรักษาแล้วสิ่งที่เป็นตัวแปรในความพึงพอใจของผู้ที่มารับบริการ นั่นคือ บุคลากรของโรงพยาบาล เนื่องจากแพทย์พยาบาล และเจ้าหน้าที่ให้บริการต่าง ๆ เป็นผู้ที่ต้องติดต่อสื่อสารและดูแลผู้ที่มารับบริการโดยตรง ความสามารถในการสื่อสารที่ดี การแสดงความเข้าใจ และการให้บริการด้วยความสุภาพและมีประสิทธิภาพมีผลอย่างมากต่อความพึงพอใจของผู้ที่มารับบริการ (กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

ดังนั้น ความพึงพอใจจากผู้รับบริการเป็นเป้าหมายสำคัญที่โรงพยาบาลต้องการ หากสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ ย่อมสร้างความพึงพอใจจากผู้รับบริการได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการของผู้บริการในธุรกิจการบริการสุขภาพในยุคปัจจุบันที่มีความซับซ้อนขึ้น ต้องมีระบบบริการสุขภาพที่ดีที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ยังสามารถเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหรือปรับปรุงการบริการของแผนกงานผู้ป่วยนอกให้มีศักยภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงนำมาเป็นการสร้างแนวทางการพัฒนาให้เป็นต้นแบบในการให้บริการได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งใช้การเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 การวิจัยวิธีเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้มาใช้บริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในช่วงเวลา 08.00 - 20.00 น. โดยสถิติผู้มาใช้บริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนทั้งสิ้น 623,171 ราย (รายงานสถิติการให้บริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน ประจำปี 2565)

กลุ่มตัวอย่าง มาใช้บริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในช่วงเวลา 08.00 - 20.00 น. จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) โดยใช้สูตรคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดยที่ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งกำหนดเท่ากับ (0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{623,171}{1+623,171(0.05)^2}$$

$$n = 399.74 \approx 400 \text{ คน}$$

ดังนั้น จึงเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

1.2 การวิจัยวิธีเชิงคุณภาพ

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 ราย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จำนวน 1 ราย และผู้เข้ารับบริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จำนวน 1 ราย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ข้อ ซึ่งมีลักษณะคำถาม เช่น ข้อมูลพื้นฐานและประสบการณ์การใช้บริการ ความพึงพอใจในการบริการ คุณภาพของบุคลากรทางการแพทย์ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และกระบวนการต่าง ๆ ในการให้บริการ โดยหาความสัมพันธ์กับกิจกรรมการพยาบาลที่ปฏิบัติตามกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือการวิจัยวิธีเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยจะเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ย และความถี่ที่เข้ารับบริการ

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ว่าอยู่ในระดับใด โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ (tangibility) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ในการให้บริการ (reliability) ด้านการตอบสนองในการให้บริการ (responsiveness) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (assurance) และด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ

(empathy) โดยการวัดด้วยมาตราประมาณค่าแบบมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด มีจำนวน 25 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
พึงพอใจมาก	ให้	4	คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	ให้	3	คะแนน
พึงพอใจน้อย	ให้	2	คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{(5-1)}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ ดังนี้

- 1.00–1.80 หมายถึง ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจน้อยที่สุดต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 1.81–2.60 หมายถึง ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจน้อยต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 2.61–3.40 หมายถึง ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจปานกลางต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 3.41–4.20 หมายถึง ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจมากต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 4.21–5.00 หมายถึง ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.2 เครื่องมือการวิจัยวิธีเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ จำนวน 2 ราย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จำนวน 1 ราย และผู้เข้ามารับบริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จำนวน 1 ราย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ข้อ ซึ่งมีลักษณะคำถาม เช่น ข้อมูลพื้นฐานและประสบการณ์การใช้บริการ ความพึงพอใจในการบริการ คุณภาพของบุคลากรทางการแพทย์ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และกระบวนการต่าง ๆ ในการให้บริการ

โดยหาความสัมพันธ์กับกิจกรรมการพยาบาลที่ปฏิบัติตามกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

3.2 ผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

3.3 ผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

3.4 ผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

3.5 ผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

3.6 ผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกที่มีช่วงเวลากการใช้บริการต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือแนะนำตัวจากคณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เสนอต่อผู้บริหารโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

4.2 เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้บริหารโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน เพื่อขอรายละเอียด ช่องทางการติดต่อกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง ทำการแจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้และแจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 จนได้รับข้อมูลจากแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

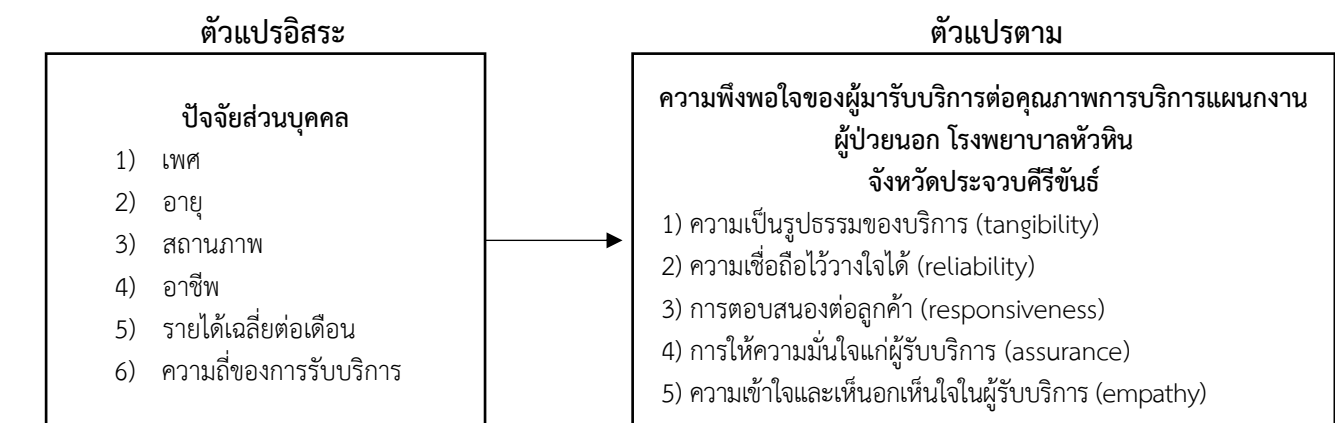
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติวิเคราะห์ (Analytic statistic) ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่มีความแตกต่างกันจึงทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ Scheffe' คำนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สภาพทั่วไปผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้มารับบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ระหว่าง 20,001–30,000 บาท และเข้ามารับบริการที่โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1–2 ครั้ง/สัปดาห์

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละความพึงพอใจของผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ

ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. ทำเลที่ตั้งของโรงพยาบาลและความสะดวกในการเดินทาง	4.02	.854	มาก	3
2. สถานที่จอดรถหรือพื้นที่รับส่งผู้ป่วย ที่นั่งรอรับบริการ ห้องน้ำมี ความสะดวกและเพียงพอ	4.03	.820	มาก	2
3.สัญลักษณ์ ป้ายบอกทางจุดให้บริการ เส้นทางเดินภายใน	4.23	.784	มาก	1
4. การจัดสถานที่มีความเป็นระเบียบ ความสะดวกและแสงสว่าง ภายในอาคารของโรงพยาบาล	3.73	.908	มาก	5
5. มีอุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัยและมีเตียงหรือห้องพิเศษเพียง พอที่จะรับผู้ป่วย	3.75	1.018	มาก	4

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ที่มารับบริการส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหิน ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สัญลักษณ์ ป้ายบอกทางจุดให้บริการ เส้นทางเดินภายใน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.23) รองลงมาคือ สถานที่จอดรถหรือพื้นที่รับส่งผู้ป่วย ที่นั่งรอรับบริการ ห้องน้ำมีความสะดวกและเพียงพอ ($\bar{X}$ = 4.03) และทำเลที่ตั้งของโรงพยาบาลและความสะดวกในการเดินทาง ($\bar{X}$ = 4.02)

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละความพึงพอใจของผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามด้านความน่าเชื่อถือหรือไว้วางใจได้

ด้านความน่าเชื่อถือหรือไว้วางใจได้	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. บุคลากรในโรงพยาบาลมีความสามารถในการรักษาและให้บริการ	3.87	.987	มาก	1
2. การบริการเป็นการบริการด้วยความถูกต้องและมีความโปร่งใส	3.77	1.058	มาก	3
3. อุปกรณ์ในการให้บริการมีครบถ้วนและเพียงพอต่อการให้บริการ	3.76	.852	มาก	4
4. มีการรักษามาตรฐานในการให้บริการและมีคุณภาพ	3.82	.952	มาก	2
5. ผู้มารับบริการได้รับผลลัพธ์ที่ดีและเหมาะสมในการให้บริการ	3.52	1.148	ปานกลาง	5

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ที่มารับบริการส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหิน ด้านความน่าเชื่อถือหรือไว้วางใจได้ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลมีความสามารถ

ในการรักษาและให้บริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาคือ มีการรักษามาตรฐานในการให้บริการและมีคุณภาพ ($\bar{X} = 3.82$) และการบริการเป็นการบริการด้วยความถูกต้องและมีความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.77$)

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละความพึงพอใจของผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ

ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. บุคลากรในโรงพยาบาลมีความกระตือรือร้นในการให้บริการและการรักษา	3.41	1.295	ปานกลาง	4
2. บุคลากรในโรงพยาบาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้มารับบริการได้อย่างดี	3.33	1.284	ปานกลาง	3
3. บุคลากรในโรงพยาบาลมีสีหน้ายิ้มแย้มและให้บริการด้วยความเต็มใจ	3.27	1.372	ปานกลาง	5
4. การจัดสถานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการให้บริการและการรักษาได้อย่างดี	3.51	.958	ปานกลาง	2
5. โรงพยาบาลมีการรักษาที่ทั่วถึงในหลายแขนงและมีความสะดวกในการรับบริการ	3.81	1.160	มาก	1

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ที่มารับบริการส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหิน ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้ที่มารับบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ โรงพยาบาลมีการรักษาที่ทั่วถึงในหลายแขนงและมีความสะดวกในการรับบริการ ($\bar{X} = 3.81$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ การจัดสถานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการให้บริการและการรักษาได้อย่างดี ($\bar{X} = 3.51$) และบุคลากรในโรงพยาบาลมีความกระตือรือร้นในการให้บริการและการรักษา ($\bar{X} = 3.41$)

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละความพึงพอใจของผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ

ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. การพูดจาและการแสดงออกของเจ้าหน้าที่แพทย์ / พยาบาลทำให้ท่านมั่นใจในบริการ	3.81	1.032	มาก	2
2. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาลสามารถตอบคำถาม ช่วยแก้ปัญหาสุขภาพได้อย่างถูกต้อง	3.71	1.094	มาก	4
3. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาลมีความเชี่ยวชาญและมีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง	3.74	.885	มาก	3
4. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล อธิบายถึงอาการ สาเหตุของโรค ทางเลือกในการรักษา ตลอดจนค่าใช้จ่ายทำให้ท่านมั่นใจในการรักษา	3.82	.956	มาก	1
5. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล สามารถรักษาความลับหรือสิ่งที่ไม่ต้องการให้เปิดเผยของท่านได้	3.53	1.152	ปานกลาง	5

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ที่มารับบริการส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหิน ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล อธิบายถึงอาการ สาเหตุของโรค ทางเลือกในการรักษา ตลอดจนค่าใช้จ่ายทำให้ท่านมั่นใจในการรักษา ($\bar{X}$ = 3.82) รองลงมา คือ การพูดจาและการแสดงออกของเจ้าหน้าที่แพทย์ / พยาบาลทำให้ท่านมั่นใจในบริการ ($\bar{X}$ = 3.81) และเจ้าหน้าที่ แพทย์/พยาบาลมีความเชี่ยวชาญและมีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง ($\bar{X}$ = 3.74)

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละความพึงพอใจของผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ

ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาลใช้คำพูดที่ไพเราะ สุภาพอ่อนโยน	3.42	1.297	ปานกลาง	3
2. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล มีความเอาใจใส่ กระตือรือร้นและพร้อมในการให้บริการ	3.35	1.289	ปานกลาง	4
3. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล ตั้งใจรับฟังและเข้าใจความต้องการของท่านเป็นอย่างดี	3.28	1.375	ปานกลาง	5
4. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล ใส่ใจให้เกียรติและเห็นความสำคัญของท่านเสมอภาคเท่าเทียมกัน	3.52	.963	ปานกลาง	2
5. เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล เปิดโอกาสให้ท่านถามปัญหาข้อข้องใจและบริการด้วยความเต็มใจ	3.82	1.164	มาก	1

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ที่มารับบริการส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหิน ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล เปิดโอกาสให้ท่านถามปัญหาข้อข้องใจและบริการด้วยความเต็มใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.82) รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาล ใส่ใจให้เกียรติและเห็นความสำคัญของท่านเสมอภาคเท่าเทียมกัน ($\bar{X}$ = 3.52) และเจ้าหน้าที่ แพทย์ / พยาบาลใช้คำพูดที่ไพเราะ สุภาพอ่อนโยน ($\bar{X}$ = 3.42)

ตารางที่ 6 ภาพรวมความพึงพอใจของผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.95	มาก	1
2. ด้านความน่าเชื่อถือหรือไว้วางใจได้	3.75	มาก	2
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	3.47	ปานกลาง	5
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	3.72	มาก	3
5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ	3.48	ปานกลาง	4
รวม	3.67	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ที่มารับบริการมีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการอยู่ได้ระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\bar{X}$ = 3.95) ด้านความน่าเชื่อถือหรือไว้วางใจได้ ($\bar{X}$ = 3.75) และด้านการให้ความ

มั่นใจแก่ผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.72$) อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.48$) และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.47$)

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานภาพรวมความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(n = 400)

ตัวแปรอิสระ	ระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบ	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	0.369		✓
อายุ	0.019*	✓	
สถานภาพ	0.245		✓
อาชีพ	0.000*	✓	
รายได้ต่อเดือน	0.029*	✓	
ความถี่ที่เข้ามาใช้บริการ	0.536		✓

หมายเหตุ: * ค่านัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ปัจจัยด้านอายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันของผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนพยาบาลที่ทำงานแผนกผู้ป่วยนอกและผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลหัวหิน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประมวลผล ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) ด้านระยะเวลาการรอคอยเพื่อเข้ารับบริการเนื่องจาก เป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ ส่งผลให้มีผู้เข้ามาใช้บริการจำนวนมาก และด้วยจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการในแต่ละวันที่มีจำนวนมากทำให้เก้าอี้ที่ให้บริการมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งผู้รับบริการที่เป็นผู้สูงอายุมีความจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่เวรเปลเป็นอย่างมาก ไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ป่วยบางรายต้องยืนรอหรือออกไปนั่งรอที่บริเวณอื่น ซึ่งเมื่อถึงเวลาเจ้าหน้าที่เรียกตรวจก็ไม่ได้ยิน และเข้าตรวจช้าขึ้น ความล่าช้าคือหนึ่งประการที่ต้องรอคอยจนหมดอารมณ์ ทำให้ต้องมาแต่เช้าเพื่อมาตรวจเลือดรอไว้ก่อน และรอหมอตรวจรักษาโรคอีกที่ ตรวจเสร็จก็ต้องรอรับยา ซึ่งรอนานมาก ๆ ทำให้ในการมาพบแพทย์แต่ละครั้งต้องใช้เวลาาน บางครั้งลากยาวไปถึงช่วงบ่ายกว่าจะได้กลับบ้าน ด้วยระยะเวลาการรอคอยที่ยาวนานส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความเครียดและความผิดหวังจากการให้บริการ หรือในบางรายตัดสินใจไม่รับบริการในวันนั้น และเลือกไปพบแพทย์ที่คลินิกแทน เนื่องจากไม่สามารถทนรอด้วยความทุกข์ทรมานจากอาการป่วยได้ โดยเฉพาะช่วงของการรอรับยาจากเจ้าหน้าที่เภสัชกรจะใช้เวลารอคอยนานเป็นพิเศษ พนักงานห้องจ่ายยาทำงานล่าช้าส่งผลให้ผู้รับบริการต้องรอรับยานานถึง 1 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย สำหรับการมาใช้บริการในวันจันทร์ถึงศุกร์

2) ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากมีสาเหตุหลักมาจากผู้รับบริการจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถรองรับผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว เพราะระบบการคัดกรองต้องอาศัยเวลาในการซักประวัติผู้รับบริการ การสอบถามประวัติทาง

การแพทย์ การวินิจฉัย เป็นต้น จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ใช้เวลาในการให้บริการ อีกทั้งยังขาดความชัดเจนในการชี้แจง ขั้นตอนการเข้ารับบริการให้ผู้มารับบริการทราบขั้นตอนต่าง ๆ หากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถปรับปรุงแก้ไขในเรื่องนี้ได้ จะทำให้ผู้รับบริการได้รับการรักษาที่รวดเร็วมากขึ้น ลดระยะเวลาการรอคอยและเกิดความรวดเร็วในการให้บริการของ เจ้าหน้าที่มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

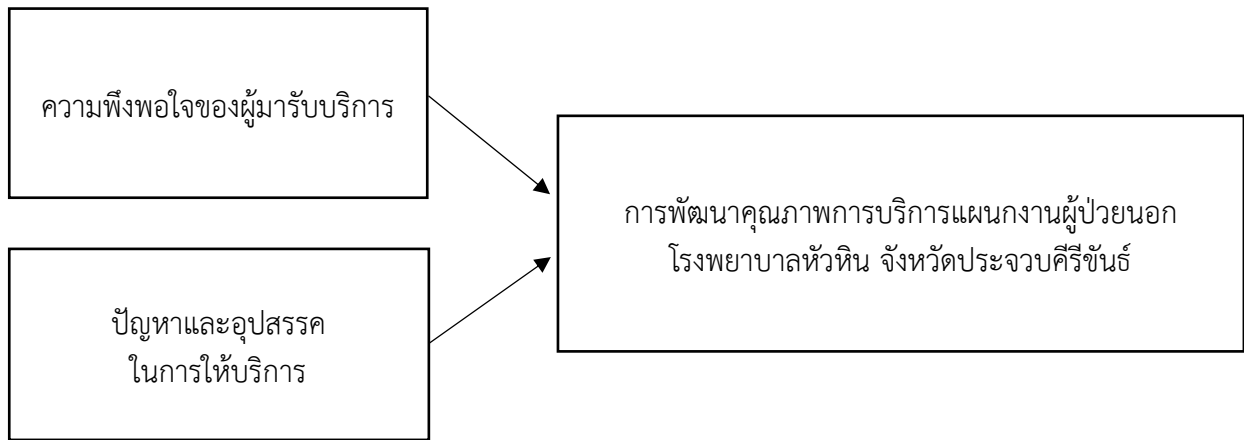
ระดับความพึงพอใจของผู้ที่มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงพยาบาลมีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ อย่างสม่ำเสมอการบริการทางการแพทย์ที่ทันสมัยและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ผู้ป่วยจะได้รับการรักษาที่มีมาตรฐาน ช่วยเหลือดูแลความปลอดภัยด้วยทีมแพทย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะพร้อมทั้งสถานที่ให้บริการสะดวกต่อการ เดินทางทำให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกสบายและการบริการที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวันเพ็ญ เหลืองฤทัย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ป่วยนอกต่อมาตรฐานการบริการของหน่วยงานกายภาพบำบัด โรงพยาบาล หัวหิน พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก โดยผู้ป่วยนอกมีความพึงพอใจในมาตรฐานการบริการของหน่วยงาน กายภาพบำบัด โรงพยาบาลหัวหิน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูงในด้านเครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความ พึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้าน เพศ สถานภาพ และความถี่ที่เข้ามาใช้บริการที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ปัจจัยด้านเพศ และสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของผู้มารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิณทิพ ทศนา (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้รับบริการที่มีเพศ สถานภาพ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลพระปกเกล้า อำเภอ เมือง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านระยะเวลาการรอคอยเพื่อเข้ารับบริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงพยาบาลมีจำนวนผู้มารับบริการมาก ในขณะที่ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอในการให้บริการผู้รับบริการได้ทันทั่วถึง ระยะเวลาการรอคอยที่ยาวนานส่งผลให้ ผู้รับบริการเกิดความเครียดและความผิดหวังจากการให้บริการ หรือในบางรายตัดสินใจไม่รับบริการในวันนั้น และเลือกไป พบแพทย์ที่คลินิกแทน เนื่องจากไม่สามารถทนรอด้วยความทุกข์ทรมานจากอาการป่วยได้ โดยเฉพาะช่วงของการรอรับยา จากเจ้าหน้าที่เภสัชกรจะใช้เวลารอคอยนานเป็นพิเศษ และ (2) ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีสาเหตุ หลักมาจากผู้รับบริการจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถรองรับผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัช ทองน้อย และอรรธรรยา กระสังข์ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการลดความแออัดในโรงพยาบาลและระยะเวลาการรอคอย ผลการ ตรวจทางห้องปฏิบัติการของโรงพยาบาลปากช่องนานา พบว่า ระยะเวลาการรอคอยผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่ ลดลง ส่งผลให้ความพึงพอใจของผู้รับบริการเพิ่มขึ้น และในการพัฒนาระบบบริการพยาบาลแผนกผู้ป่วยนอก ควรทำการปรับ ระบบบริการพยาบาลไปทางเดียว ไม่ย้อนกลับไปกลับมา รวมขั้นตอนการบริการที่ต่อเนื่องกันมาที่จุดเดียว ลดขั้นตอนการ พยาบาลก่อนตรวจรักษา

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 ความพึงพอใจของผู้มารับบริการ ไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ว่างใจได้ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ หรือด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ และการให้ข้อเสนอแนะที่สะท้อนถึงปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปผลการวิจัย

ระดับความพึงพอใจของผู้ที่มารับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหินพบว่าผู้ที่มารับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลหัวหินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความน่าเชื่อถือว่างใจได้ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อคุณภาพการบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อความพึงพอใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในขณะที่ปัจจัยด้านเพศ สถานภาพ และความถี่ในการเข้ารับบริการ ไม่มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิเคราะห์ผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านระยะเวลาการรอคอยเพื่อเข้ารับบริการเนื่องจากโรงพยาบาลมีจำนวนผู้มารับบริการมาก ในขณะที่อัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอในการให้บริการผู้รับบริการได้ทันทั่วทั้งที่ ระยะเวลาการรอคอยที่ยาวนานส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความเครียดและความผิดหวังจากการให้บริการ หรือในบางรายตัดสินใจไม่รับบริการในวันนั้น และเลือกไปพบแพทย์ที่คลินิกแทน เนื่องจากไม่สามารถทนรอด้วยความทุกข์ทรมานจากอาการป่วยได้ โดยเฉพาะช่วงของการรอรับยาจากเจ้าหน้าที่เภสัชกรจะใช้เวลารอคอยนานเป็นพิเศษ และ (2) ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากมีสาเหตุหลักมาจากผู้รับบริการจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถรองรับผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว เพราะระบบการคัดกรองต้องอาศัยเวลาในการซักประวัติผู้รับบริการ การสอบถามประวัติทางการแพทย์ การวินิจฉัย เป็นต้น จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ใช้เวลานานในการให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 จากผลระดับด้านความเป็นรูปธรรมของบริการที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจที่น้อยที่สุด ได้แก่ การจัดสถานที่มีความเป็นระเบียบ ความสะอาดและแสงสว่างภายในอาคารของโรงพยาบาล เนื่องจากห้องสุขาของหน่วยงานราชการถือได้ว่าเป็นสถานที่สาธารณะมีคนใช้บริการจำนวนมากตลอดเวลาทั้งผู้ป่วย ผู้รับบริการ และเจ้าหน้าที่ จึงส่งผลไม่สามารถทำความสะอาดได้ในทุกเวลาและการดูแลความสะอาดไม่ทั่วถึง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดไม่สามารถตอบสนองได้ทัน เนื่องจากการรับผิดชอบในสถานที่อื่น ๆ ดังนั้น การแก้ไขจึงควรทำความสะอาดบ่อยครั้ง การจัดตารางและเพิ่มความถี่ในการทำทำความสะอาดจึงมีความเป็นและเป็นสิ่งสำคัญ

1.2 จากผลระดับด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจที่น้อยที่สุด ได้แก่ บุคลากรในโรงพยาบาลมีสีหน้ายิ้มแย้มและให้บริการด้วยความเต็มใจ เนื่องจาก ใน 1 วันมีผู้รับบริการจำนวนมาก ซึ่งอัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ในการให้บริการผู้รับบริการได้ทันทั่วถึง และบุคลากรเกิดความเหนื่อยล้า จึงควรมีการแบ่งจัดช่วงเวลาสำหรับเจ้าหน้าที่ในการผลัดการทำงานให้เหมาะสม หรือเพิ่มอัตราจำนวนของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับจำนวนของผู้รับบริการ และการเพิ่มความเร็วในระบบการทำงาน โดยอาศัยเทคโนโลยีในการคัดกรอง จึงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพความสะดวกรในการให้บริการมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาคุณภาพการให้บริการผู้มารับบริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตพฤติกรรมของผู้มารับบริการเพื่อให้ได้คำตอบเพิ่มเติมที่สะท้อนภาพความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงคุณภาพการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มารับบริการได้มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการให้บริการ และการบริหารจัดการของแผนกผู้ป่วยนอก ระหว่างโรงพยาบาลในระดับเดียวกัน หรือระหว่างโรงพยาบาลรัฐ หรือเอกชน เป็นต้น และควรศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อันอาจมีผลทำให้ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแผนกงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปลี่ยนแปลงไป

2.3 การศึกษาคุณภาพการบริการของแผนกผู้ป่วยนอก ในแต่ละแผนกของงานบริการ เช่น ห้องจ่ายยาผู้ป่วยนอก แผนกอายุรกรรม แผนกโรคหัวใจ แผนกโรคกระดูกข้อ แผนกเวชศาสตร์ฟื้นฟู เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ สามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการบริการในด้านที่ตอบโต้กับปัญหาและความต้องการของแต่ละแผนกเป็นประโยชน์ต่อแผนกนั้น ๆ โดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). แนวทางการปฏิบัติสำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่สัมผัสผู้ป่วยยืนยัน COVID-19 ฉบับปรับปรุง วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2565. สืบค้น 15 กันยายน 2566. จาก https://covid19.dms.go.th/Content/Select_Landding_page?contentId=162.
- ธวัช ทองน้อย และ อรรรยา กระสังข์. (2564). การลดความแออัดในโรงพยาบาลและระยะเวลารอคอยผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการของโรงพยาบาลปากช่องนานา. วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, 63(4), 822-835.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- พิณทิพ ทศนา. (2556). ความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลพระปกเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- โรงพยาบาลหัวหิน. (2560). ประวัติโรงพยาบาลหัวหิน. สืบค้น 15 กันยายน 2566. จาก <https://healthserv.net/โรงพยาบาลหัวหิน-hospd20038>.

วันเพ็ญ เหลืองนฤทัย. (2561). ความพึงพอใจของผู้ป่วยนอกต่อมาตรฐานการบริการของหน่วยงานกายภาพบำบัด
โรงพยาบาลหัวหิน. วารสารหัวหินสุขใจไกลกังวล, 3(1), 72-84.

วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, วรณัน วิทยาพิภพสกุล, วริศา พานิชเกรียงไกร, วลัยพร พัทธนฤมล และ แอนน์ มิลส์. (2565). การ
พัฒนาระบบสุขภาพในประเทศไทย: รากฐานสำคัญของการบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า. กรุงเทพฯ:
สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข.

Determinants of Non-Performing Loans in Licensed Commercial Banks in Thailand

Wasin Chanphittayakit^{1*} and Thana Sompornserm²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: wasin.chan@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the general characteristics of loans and non-performing loans of commercial banks in Thailand, (2) examine the factors that affecting non-performing loans of commercial banks in Thailand. The sample groups used in the research include four commercial banks in Thailand; Kasikorn bank, Siam commercial bank, Krungthai bank, Bangkok bank quarterly basis from first quarter 2013 to forth quarter 2022. The result of the study found that: the amount of loan and non-performing loans of commercial bank in Thailand has been an increasing trend. The analysis of factors significantly affecting the volume of NPLs in commercial banks in Thailand, using Fixed Effect and Random Effect analysis methods, revealed that the significant factors are the loan growth rate and the unemployment rate, which have a positive relationship with the volume of NPLs. Conversely, the GDP growth rate, lending interest rate, and the COVID-19 pandemic have a negative relationship with the volume of NPLs. Furthermore, the study found that the return on equity (ROE), return on assets (ROA), loan-to-deposit ratio, and operating expense to total revenue ratio have no significant relationship with the volume of NPLs in commercial banks in Thailand.

Keywords: Loan Volume, Non-Performing Loans, Commercial Bank

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

วศิน ชาญพิทยกิจ^{1*} และ ธนา สมพรเสริม²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: wasin.chan@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะทั่วไปของสินเชื่อและสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ โดยประกอบไปด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกธนาคาร การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยคือ งบการเงินของธนาคารพาณิชย์ที่มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) 4 ธนาคาร ประกอบไปด้วย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2556 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2565 ระยะเวลาทั้งหมดรวม 10 ปี การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอย Fixed effect และ Random effect ผลการศึกษาพบว่า สินเชื่อและสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ มีดังนี้ อัตราการเติบโตของสินเชื่อ และ อัตราการว่างงาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อัตราการเติบโตผลผลิตมวลรวมในประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนสินเชื่อรวมต่อเงินฝาก อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ดังนั้น อัตราการเติบโตของสินเชื่อ อัตราการว่างงาน อัตราการเติบโตผลผลิตมวลรวมในประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 จึงเป็นสิ่งที่ธนาคารควรให้ความสำคัญ

คำสำคัญ: ปริมาณสินเชื่อ, สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้, ธนาคารพาณิชย์

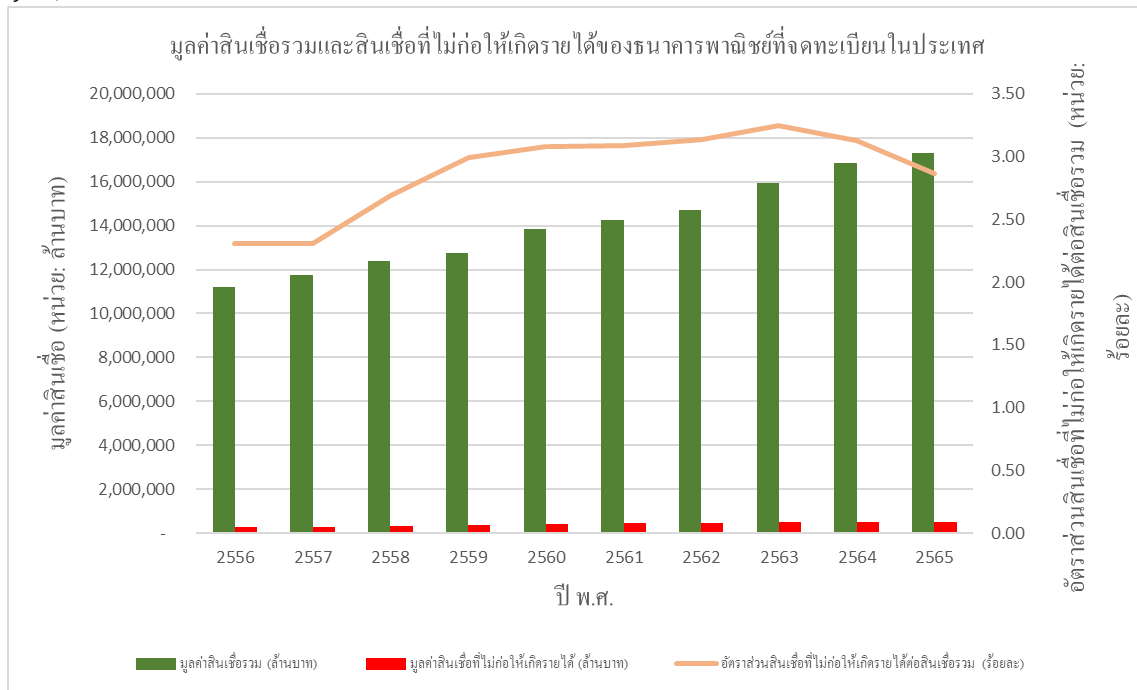
© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในฐานะที่เป็นแหล่งเงินทุนที่ให้การสนับสนุนความต้องการเงินลงทุนของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาลหรือภาคเอกชน คำจำกัดความของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551 ระบุว่า “การประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วและเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อขายเงินปณณัติต่างประเทศ”(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2551)

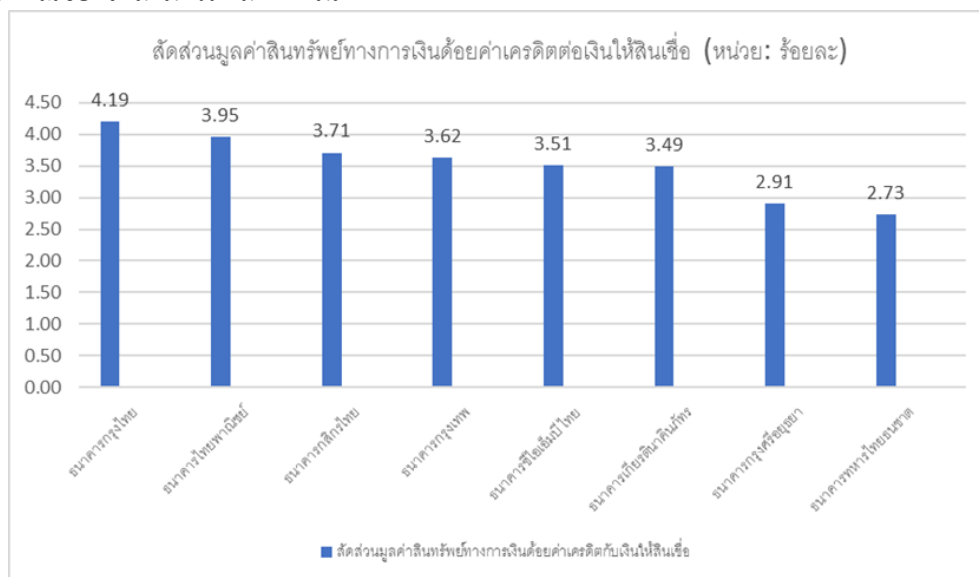
โดยธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างการออมและการลงทุนของประเทศผ่านการดำเนินธุรกรรมการรับฝากเงินและการให้สินเชื่อโดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักคือ การได้รับคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยจากลูกหนี้ตามเงื่อนไขระยะเวลาที่กำหนด และสามารถนำเงินที่ได้รับคืนนี้ไปให้บริการด้านสินเชื่อเพื่อให้เกิดประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับธนาคารแต่ละแห่งว่าจะสามารถเรียกเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจากลูกหนี้ได้เร็วมากน้อยเพียงใด ซึ่งย่อมที่จะเกิดความเสี่ยงจากการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้หรือไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งควรต้องมีระบบการจัดการบริหารสินเชื่อที่ดีเพื่อลดความเสี่ยงจากการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้คืนได้

(กิตติศักดิ์ เคลือบศิริ, 2559; พิมพ์สิริ ไซยมนัส, 2559; ชุตินา คำรุ่ง, 2561; ชัชวาลย์ ใจธีรภาพกุล, 2554; Khaled Subhi Rajha, 2017)

ภาพที่ 1 .มูลค่าสินเชื่อที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยเทียบกับสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2566)

โดยในประเทศไทยจะพบว่าอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้กู้ยืมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.06 หากแยกออกเป็นธนาคารพาณิชย์ จะสามารถแสดงตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงถึงสัดส่วนมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินด้วยค่าเครดิตต่อเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ปี พ.ศ.2566 (หน่วย: ร้อยละ)

ที่มา: งบธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารซีไอเอ็มบีไทย ธนาคารเกียรตินาคินภัทร ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารทหารไทยธนชาต และจากการคำนวณของผู้วิจัย (2566)

จะพบว่า อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงทั้ง 4 แห่งประกอบไปด้วย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ นั้นมีค่าที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยภายในประเทศ ซึ่งสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้นั้นส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์จากการกั้นเงินสำรองหนี้ โดยสาเหตุหลักมาจากการความบกพร่องในการพิจารณาเงินเครดิตของธนาคารพาณิชย์ที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 โดยในช่วงก่อนหน้ามีการปล่อยวงเงินสินเชื่อเติบโตอย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งภายในอุตสาหกรรม การพิจารณาสินเชื่อจึงลดความสำคัญและมีความเข้มงวดที่ลดลง (ปกรณ วิชยานนท์, 2545) นำไปสู่วิกฤตการณ์ดังกล่าว

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันทางธนาคารแห่งประเทศไทยมีความเข้มงวดกับการปล่อยวงเงินสินเชื่อ มีการออกกฎระเบียบเพื่อกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์หลายประการ แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องที่อาจส่งผลกระทบต่อ ปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อยู่ ทำให้การศึกษาปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ยังคงมีความสำคัญ และเป็นแนวทางควบคุมปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของสินเชื่อและสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองจะประกอบด้วยตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มีทั้งหมด 10 ตัวแปร ดังนั้นแบบจำลองที่ใช้ศึกษาแสดงได้ดังสมการดังนี้

$$NPL_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 GRO_{i,t} + \beta_2 ROE_{i,t} + \beta_3 ROA_{i,t} + \beta_4 LIQ_{i,t} + \beta_5 INE_{i,t} + \beta_6 GDP_t + \beta_7 UEP_t + \beta_8 INF_t + \beta_9 INT_t + \beta_{10} Covid_t + u_i$$

โดยที่

NPL	คือ มูลค่าสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้
GRO	คือ อัตราการเติบโตของสินเชื่อ
ROE	คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
ROA	คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์
LIQ	คือ อัตราส่วนสินเชื่อบริหารต่อเงินฝาก
INE	คือ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม
GDP	คือ อัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ
UEP	คือ อัตราการว่างงาน
INF	คือ อัตราเงินเฟ้อ
INT	คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้
COVID	คือ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 (dummy variable) กำหนดให้เหตุการณ์ก่อนสถานการณ์โควิด 19 ให้เท่ากับ 0 และเหตุการณ์สถานการณ์โควิด 19 ให้เท่ากับ 1
i	คือ ข้อมูลจากแต่ละธนาคารพาณิชย์
t	คือ ช่วงระยะเวลา (ปี)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยคัดเลือกธนาคารพาณิชย์ที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงที่สุด 4 ธนาคาร ประกอบไปด้วย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ ใช้ข้อมูลแบบพาแนล (Panel Data) รายไตรมาสตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ.2556 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ.2565 ระยะเวลารวม 10 ปี โดยเก็บรวบรวมจากเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตารางที่ 1 แหล่งที่มาของข้อมูล

ตัวแปร	หน่วย	สัญลักษณ์ที่ใช้	แหล่งที่มาของข้อมูล
ปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้	ล้านบาท	NPL	กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์
อัตราการเติบโตของสินเชื่อ	ร้อยละ	GRO	จากรายงานประจำปี กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์และการคำนวณของผู้วิจัย
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	ร้อยละ	ROE	จากรายงานประจำปี กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์และการคำนวณของผู้วิจัย
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	ร้อยละ	ROA	จากรายงานประจำปี กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์และการคำนวณของผู้วิจัย
อัตราส่วนสินเชื่อรวมต่อเงินฝาก	ร้อยละ	LIQ	จากรายงานประจำปี กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์และการคำนวณของผู้วิจัย
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม	ร้อยละ	INE	จากรายงานประจำปี กลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์และการคำนวณของผู้วิจัย
อัตราการเติบโตผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ	ร้อยละ	GDP	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
อัตราการว่างงาน	ร้อยละ	UEP	ธนาคารแห่งประเทศไทย
อัตราเงินเฟ้อ	ร้อยละ	INF	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	ร้อยละ	INT	ธนาคารแห่งประเทศไทย
การแพร่ระบาดเชื้อไวรัส Covid-19		Covid	

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การศึกษาลักษณะทั่วไปของปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ แผนภูมิ

3.2 การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ

3.2.1 การทดสอบความนิ่ง (Stationary Test หรือ Unit Root Test) เนื่องจากข้อมูลที่น่ามาใช้นั้นเป็นข้อมูลพาแนล (Panel data หรือ Longitudinal data) โดยลักษณะของข้อมูลจะถูกเก็บรวบรวมมาจากหลายหน่วยสำรวจในหลายช่วงเวลา ซึ่งทำให้สามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละหน่วยได้ตลอดเวลา โดยสามารถรวมคุณสมบัติของข้อมูลตัดขวาง (Cross-sectional data) และข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) เข้าด้วยกัน โดยในการทดสอบความนิ่งในครั้งนี้ จะใช้ข้อมูลจากแต่ละหน่วยสำรวจในจำนวนที่เท่ากัน (Balanced Panel data) จากนั้นดำเนินการทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธีการ วิธีการ The Levin-Lin-Chu (LLC) โดยวิธีที่เหมาะสมที่สุดในกรณีที่มีข้อมูลของแต่ละหน่วยสำรวจ ณ จุดเวลาต่าง ๆ มีจำนวนที่เท่ากัน โดยมีสมการดังต่อไปนี้

$$\Delta y_{it} = p_i y_{it-1} + \sum_{j=1}^{p_i} \theta_{ij} \Delta y_{it-j} + \varepsilon_{it} \text{ เมื่อ } i = 1, \dots, ; t = 1, \dots, T$$

โดยที่ y_{it} = ตัวแปรที่สนใจ
 p, θ = ค่าพารามิเตอร์ (parameters)
 p_i = จำนวน Lag order สำหรับพจน์ผลต่าง
 $\varepsilon_{it} \sim i.i.d(0, \sigma_\varepsilon^2)$

ทดสอบตามสมมติฐานของ Unit root คือ

$$H_0 : p_i = 0$$

$$H_1 : p_i < 0$$

หากยอมรับสมมติฐานหลัก H_0 แสดงว่าตัวแปรที่สนใจมี Unit root หรือข้อมูลมีลักษณะไม่นิ่ง กรณีที่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 และยอมรับสมมติฐานรอง H_1 แสดงว่าตัวแปรที่สนใจไม่มี Unit root หรือข้อมูลมีลักษณะนิ่ง กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05

3.2.2 การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ด้วยการทดสอบ Hausman Test เพื่อตรวจสอบว่าสมการที่จะใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ควรจะใช้แบบใดระหว่าง Fixed Effect Regression Model (FEM) หรือ Random Effect Regression Model (REM) โดยกำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

สมมติฐานหลัก (Null hypothesis)

$$H_0 = \text{No difference between estimators (ใช้ Random Effect ได้)}$$

สมมติฐานรอง (Alternative hypothesis)

$$H_1 = H_0 \text{ is not true (ไม่ควรใช้ Random Effect)}$$

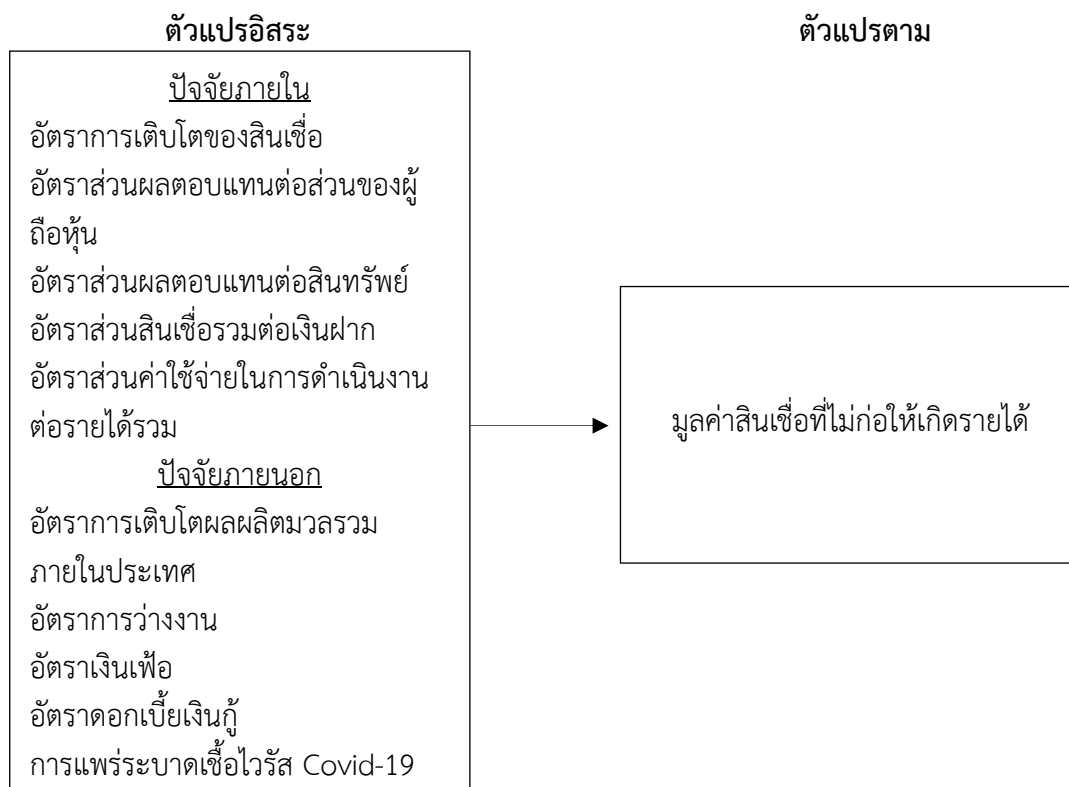
Fixed Effect Regression Model (FEM) การวิเคราะห์รูปแบบนี้ มีอิทธิพลจากการทดลองของทุกการศึกษาเท่าเทียมกันหมด ความแปรปรวนที่เกิดขึ้นระหว่างการศึกษาดำเนินการไปอีกการศึกษาอื่น เกิดขึ้นเพราะความแตกต่างภายในของแต่ละหน่วยการศึกษา ค่าอิทธิพลถูกคำนวณโดยการรวมข้อมูลและค่าเฉลี่ยจากทุกการศึกษา โดยให้ความสำคัญไม่เท่ากันโดยขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

Random Effect Regression Model (REM) การวิเคราะห์รูปแบบนี้ มีอิทธิพลจากการทดลองของทุกการศึกษาไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมกัน ความแปรปรวนที่เกิดขึ้นระหว่างการศึกษาดำเนินการไปอีกการศึกษาอื่น เกิดขึ้นเพราะความแตกต่างทั้งจากการทดลองและปัจจัยภายในของแต่ละหน่วยการศึกษา ค่าอิทธิพลถูกคำนวณโดยการรวมข้อมูลและค่าเฉลี่ยจากทุกการศึกษา โดยให้ความสำคัญเท่ากันโดยขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

โดยการศึกษาสามารถกำหนดสมการได้ดังนี้

$$NPL_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 GRO_{i,t} + \beta_2 ROE_{i,t} + \beta_3 ROA_{i,t} + \beta_4 LIQ_{i,t} + \beta_5 INE_{i,t} + \beta_6 GDP_t + \beta_7 UEP_t + \beta_8 INF_t + \beta_9 INT_t + \beta_{10} Covid_t + u_i$$

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

โดยตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในครั้งนี้มาจากการรวบรวมงานวิจัยของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ผ่านมาทั้งในมุมเศรษฐศาสตร์มหภาคจากงานวิจัยของ ชัชวาลย์ ใจจิรภาพกุล (2554), ชุตินา คำรุ่ง (2561), พิมพ์สิริ ไชยมนัส (2559), Matteo Foglia (2565) ที่ศึกษาปัจจัยของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีผลต่อธุรกิจธนาคารพาณิชย์ บุชบา ตากุล (2563) ที่ศึกษาปัจจัยของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีผลต่อภาคธุรกิจ SME เป็นศึกษาโดยใช้ตัวแปรภายนอกธุรกิจเท่านั้น ส่วนในมุมเศรษฐศาสตร์จุลภาคจากงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ เคลือบหิรัญ (2559), Muhammad Asif Khan, Asima Siddique and Zahid Sarwar (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ โดยนำตัวแปรภายในธนาคารพาณิชย์มาใช้ในการศึกษาเท่านั้น สุดท้ายในมุมเศรษฐศาสตร์มหภาคและเศรษฐศาสตร์จุลภาคจากงานวิจัยของ ชมกฤษ วิเศษศักดิ์ และศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล (2563), Athambawa Abdul Azeez and Nishani Ekanayake (2558), Khaled Subhi Rajha (2560) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์โดยใช้ตัวแปรทั้งปัจจัยภายในและภายนอกธนาคารพาณิชย์ในการศึกษาทั้งหมด

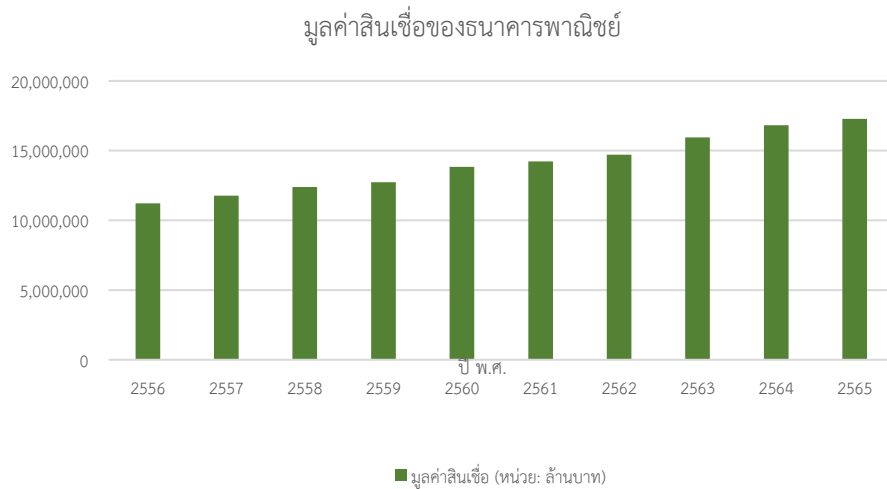
ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ลักษณะทั่วไปของสินเชื่อและสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยสินเชื่อ

จากการรวบรวมข้อมูลของยอดคงค้างสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่มีการจดทะเบียนภายในประเทศในช่วงปี พ.ศ.2556 ถึง ปี พ.ศ.2565 ของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า มูลค่าของสินเชื่อมีแนวโน้มเติบโตอยู่ตลอดเวลา โดยอัตราการเติบโตของมูลค่าสินเชื่อเฉลี่ย เท่ากับร้อยละ 4.95 โดยเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสินเชื่อที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์มากที่สุด ในปี พ.ศ.2560 อยู่ที่ร้อยละ 8.64 ดังแสดงในภาพที่ 4 เป็นผลจากการใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจจากทางภาครัฐที่พยายามกระตุ้นการลงทุนสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เช่น วงเงินสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การค้าประกันวงเงินจากบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม” (บสย.) ในกรณีที่

หลักประกันไม่เพียงพอในการค้าประกันวงเงิน นอกจากนี้ยังมีแรงสนับสนุนจากนักลงทุนต่างชาติที่ต้องการลงทุนสำหรับอุตสาหกรรมในประเทศไทย ด้วยเหตุผลในเรื่องของต้นทุนการผลิตและฝีมือของแรงงานไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

ภาพที่ 4 มูลค่าสินเชืของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (หน่วย: ล้านบาท)
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2566)

ส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จากการรวบรวมข้อมูลของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ที่มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึง ปี พ.ศ.2565 ของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า ธนาคารพาณิชย์ที่มีการจดทะเบียนในประเทศไทยมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวมเฉลี่ยเป็นร้อยละ 2.88 เมื่อพิจารณาอัตราการเติบโตของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จะพบว่ามีแนวโน้มผันผวน โดยในปี พ.ศ.2558 เท่ากับร้อยละ 22.54 ซึ่งเป็นปีที่มีอัตราการเติบโตของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มากที่สุด และต่ำสุดเป็นร้อยละ -5.86 ในปี พ.ศ. 2565 ในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงถึงมูลค่าสินเชืที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2566)

แต่เมื่อดูที่มูลค่าของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ถึง ปี พ.ศ. 2565 จะพบว่าแนวโน้มเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าภาครัฐมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มการลงทุนภายในประเทศ แต่ถูกถ่วงจากการส่งออกไปยังต่างประเทศที่หดตัวอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหลักที่ชะลอ อย่างประเทศจีนและกลุ่มประเทศอาเซียน การผลิตในภาคอุตสาหกรรมจึงลดลง เศรษฐกิจของประเทศไทยจึงไม่สามารถเติบโตได้อย่างเต็มที่ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ตารางที่ 2 สถิติเบื้องต้นของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

ตัวแปร	Mean	Maximum	Minimum	Standard Deviation
มูลค่าสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (ล้านบาท)	77027.99	114250.00	31541.00	25234.58
อัตราการเติบโตของสินเชื่อ (ร้อยละ)	1.257	11.623	-4.314	2.122
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ร้อยละ)	4.895	20.461	0.726	4.146
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ)	0.559	2.105	0.084	0.457
อัตราส่วนสินเชื่อรวมต่อเงินฝาก (ร้อยละ)	1.125	1.369	1.020	0.080
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม (ร้อยละ)	43.029	66.030	29.052	4.338
อัตราการเติบโตผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)	1.895	7.700	-12.200	3.432
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.159	2.250	0.610	0.402
อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)	1.230	7.300	-2.700	2.016
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (ร้อยละ)	7.086	8.000	5.750	0.827

ที่มา:จากการสรุปข้อมูลโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 2 นำเสนอข้อมูลทดสอบด้วยสถิติเบื้องต้น พบว่า มูลค่าสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 77,027.99 ล้านบาท มีค่าสูงสุดอยู่ที่ 114,250 ล้านบาท ค่าต่ำสุดอยู่ที่ 31,541 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 25,234.58 ล้านบาท อัตราการเติบโตของสินเชื่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.257 มีค่าสูงสุดอยู่ร้อยละ 11.623 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -4.314 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 2.122 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 4.895 มีค่าสูงสุดอยู่ร้อยละ 20.461 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.726 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 4.146 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.559 มีค่าสูงสุดอยู่ร้อยละ 2.105 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.084 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 0.457 อัตราส่วนสินเชื่อรวมต่อเงินฝาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.125 มีค่าสูงสุดอยู่ร้อยละ 1.369 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 1.012 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 0.080 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 43.029 มีค่าสูงสุดอยู่ร้อยละ 66.030 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 29.052 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 4.338 อัตราการเติบโตผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.895 มีค่าสูงสุดอยู่ร้อยละ

ละ 7.700 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -12.200 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 3.432 อัตราการว่างงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.159 มีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 2.250 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.610 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 0.402 อัตราเงินเฟ้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.230 มีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 7.300 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -2.700 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 2.016 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 7.086 มีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 8.000 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 5.750 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 0.827

จากผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในตารางที่ 3 พบว่าตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีปัญหา Multicollinearity ตัวแปรอิสระ 1 คู่ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่า 0.8 อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ คือ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ จึงตัดตัวแปร อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ออกเนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ต่ำกว่า ซึ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรได้น้อยกว่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

	NPL	GRO	ROE	ROA	LIQ	INE	GDP	UEP	INF	INT	Covid
NPL	1.0000										
GRO	0.1264	1.0000									
ROE	0.5272	0.1622	1.0000								
ROA	0.5715	0.1369	0.9787	1.0000							
LIQ	-0.1835	-0.0066	-0.2121	-0.2064	1.0000						
INE	-0.0388	-0.0054	-0.1262	-0.1091	0.3972	1.0000					
GDP	-0.0404	-0.2327	0.0992	0.1058	-0.1585	-0.1749	1.0000				
UEP	0.0559	0.1482	-0.4388	-0.3991	0.2347	0.2569	-0.4639	1.0000			
INF	0.0564	-0.1153	-0.0045	-0.0121	0.0519	0.0653	0.3511	-0.0704	1.0000		
INT	-0.8244	-0.1244	-0.6642	-0.7016	-0.0217	-0.1337	-0.0109	0.0026	-0.1603	1.0000	
Covid	0.0943	0.1162	-0.2973	-0.2750	0.3065	0.3043	-0.4758	0.7968	0.3025	-0.1302	1.0000

ที่มา: จากการสรุปข้อมูลโดยผู้วิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพหุคูณ เนื่องจากข้อมูลมาจากธนาคารพาณิชย์ทั้ง 4 ธนาคาร ประกอบไปด้วย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ดังนั้นการวิเคราะห์ด้วยวิธีการ Pooled OLS Regression จึงไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นการละเลยอิทธิพลที่ไม่สามารถสังเกตได้ (Unobserved Effect) สิ่งนั้นคือ ลักษณะเฉพาะของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้ควรจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี วิธี Fixed Effect Regression Model (FEM) และ วิธี Random Effect Regression Model (REM) จากนั้นทำการทดสอบด้วย Hausman Test เพื่อประกอบการพิจารณาแบบสมการที่เหมาะสมสำหรับข้อมูล หลังจากการตรวจสอบปัญหา Heteroscedasticity และ Autocorrelation พบว่าในการศึกษาครั้งนี้พบว่าเกิดปัญหา Heteroscedasticity จึงดำเนินการลดทอนปัญหาด้วยการปรับปรุงค่า Standard error ด้วยวิธี Cluster-robust standard errors (White Test) ผลการทดสอบ Hausman Test พบว่าค่า P-Value มีค่าต่ำกว่า 0.05 อยู่ที่ 0.000 จึงเลือกใช้แบบจำลอง Fixed Effects Regression Model มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาในครั้งนี้โดยสามารถแสดงผลลัพธ์ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Fixed Effect Regression Model

NPL	Fixed Effects Regression Model		
	Coefficient	Std. Error	P-Value
GRO	567.161	215.381	0.078*
ROA	-15447.810	7541.204	0.133
LIQ	-2619.585	18311.620	0.895
INE	14.718	175.133	0.938
GDP	-553.557	80.674	0.006***
UEP	5005.632	1424.812	0.039**
INF	-133.228	203.680	0.560
INT	-31927.120	2297.254	0.001***
Covid	-12003.720	3095.184	0.030**

Observasion = 160

R-squared = 0.6724

Adj. R-squared = 0.8669

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10
ที่มา:จากการสรุปข้อมูลโดยผู้วิจัย

โดยสามารถสรุปสมการได้ ดังนี้

NPL = 312506.1 + 567.161GRO* - 15447.81ROA – 2619.585LIQ + 14.718INE – 553.557GDP***

+ 5005.632UEP** – 133.228INF – 31927.12INT*** - 12003.720Covid** + u

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ได้แก่ อัตราการเติบโตของสินเชื่อ อัตราการเติบโตผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ อัตราการว่างงาน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 โดยสามารถอธิบายผลการศึกษาดังร้อยละ 67.24 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 32.76 เป็นผลจากปัจจัยอื่น

อภิปรายผล

จากการวิจัยของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของสินเชื่อและสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย พบว่า ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556 ถึง ปี พ.ศ. 2565 เมื่อธนาคารพาณิชย์ปล่อยวงเงินสินเชื่อเพิ่มสูงขึ้น สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยมีอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่รวมเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 2.88 ทั้งนี้ทางธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารได้กำหนดกลยุทธ์ที่แตกต่างกันไปในการบริหารจัดการชั้นหนี้และลดทอนส่วนสูญเสียที่คาดว่าจะเกิดจากสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อธนาคารพาณิชย์มีการปล่อยวงเงินสินเชื่อเพิ่มมากขึ้นความเสี่ยงในการเกิดสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ก็จะเพิ่มสูงขึ้น โดยเป็นผลมาจากการเร่งปล่อยวงเงินสินเชื่อ ทำให้ลดความสำคัญในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่ออย่างมีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับ ชัชวาลย์ ใจธีรภาพกุล (2554)

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้และ ชมภูนุช วิเศษศักดิ์, ศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล (2563) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ของธนาคารเฉพาะกิจในประเทศไทย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ได้แก่ อัตราการเติบโตของสินเชื่อ มีผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 0.10 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ชัชวาลย์ ใจธีรภาพกุล (2554) และ ชมภูนุช วิเศษศักดิ์, ศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล (2563) โดยเป็นผลมาจากกลไกการวิเคราะห์สินเชื่ออย่างมีคุณภาพลดลงจากความต้องการเร่งปล่อยวงเงินสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งที่เพิ่มมากขึ้น และอัตราการว่างงาน มีผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 0.05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พิมพ์สิริ ไชยมนัส (2559) และ Matteo Foglia (2022) โดยเป็นผลมาจากการว่างงานของภาคครัวเรือนและธุรกิจ ทำให้รายได้ลดลง ส่งผลต่อความสามารถในการชำระที่ลดลงเป็นผลตามมา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงกันข้ามกับสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ได้แก่ อัตราการเติบโตผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ มีผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 0.01 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Nishani Ekanayake, Athambawa Abdul Azeez (2015) โดยเป็นผลมาจากรายได้ของภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้เพิ่มขึ้นตาม อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 0.01 ซึ่งมีผลการศึกษาเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ชัชวาลย์ ใจธีรภาพกุล (2554) โดยเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ส่งผลต่อการตัดสินใจแก่ผู้กู้ที่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องของดอกเบี้ยและต้นทุนที่เกิดขึ้น ความต้องการวงเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์จึงลดลงตามมา การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มีผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khaled Subhi Rajha (2017) นำมาอ้างอิงในครั้งนี้ เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวมีการนำวิกฤตการณ์ทางการเงินระดับโลกในช่วงปี 2009 ถึง ปี 2010 ซึ่งส่งผลกระทบทั่วโลกเป็นเหตุการณ์ Dummy โดยผลลัพธ์ที่ได้คือเมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตทางเศรษฐกิจ ภาครัฐจะออกนโยบายเพื่อช่วยเหลือทางการเงินให้แก่ผู้กู้ เช่น การขยายระยะเวลาในการกำหนดขั้นหนี้ เพื่อลดปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลง ส่วนปัจจัยอื่น ประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนสินเชื่อบริหารต่อเงินฝาก อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม อัตราเงินเฟ้อ ไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องของการบริหารจัดการหนี้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาจะพบว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ส่งผลทำให้ปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลง เป็นผลมาจากมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อชะลอการจัดชั้นหนี้ทำให้การบริหารจัดการหนี้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นมาตรการในการช่วยเหลือลูกหนี้ก็มีส่วนที่สำคัญในการลดปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสินเชื่อมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเป็นผลมาจากนโยบายกระตุ้นการลงทุนภายในประเทศ ของทางภาครัฐพร้อมกับการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติที่ต้องการย้ายฐานการผลิตอุตสาหกรรมเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น จากคุณภาพของแรงงานไทยและต้นทุนในการผลิต ส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องด้วยผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ไม่สามารถเติบโตได้อย่างเต็มที่รวมถึงผลกระทบจากเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหลักอย่างประเทศจีนและกลุ่มประเทศในอาเซียน การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศจีนและประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย พบว่า อัตราการเติบโตของสินเชื่อ และ อัตราการว่างงาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการศึกษา โดยมีนัยยะสำคัญทางสถิติอยู่ที่ร้อยละ 0.10, 0.05 ตามลำดับ ในส่วนของ อัตราการเติบโตผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ โดยมีนัยยะสำคัญทางสถิติอยู่ที่ร้อยละ 0.01, 0.01, 0.05 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่น ประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนสินเชื่อรวมต่อเงินฝาก อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม อัตราเงินเฟ้อ ไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ธนาคารพาณิชย์ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการพิจารณาสินเชื่ออย่างมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับนโยบายภาคการเงินอย่างยั่งยืนของภาครัฐ

1.2 การออกมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการจัดชั้นหนี้ การบริหารจัดการหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หากในอนาคตสามารถเพิ่มเติมข้อมูลของธนาคารเฉพาะกิจของภาครัฐ จะช่วยให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและแม่นยำมากขึ้น

2.2 หากในอนาคตสามารถค้นหาข้อมูลจำนวนของพนักงานด้านสินเชื่อของแต่ละธนาคารในแต่ละช่วงเวลา จะสามารถนำมาใช้สะท้อนประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานภายในองค์กรได้ดียิ่งขึ้น ด้วยอัตราส่วนสินเชื่อรวมต่อบุคลากร และ อัตรารายได้รวมต่อบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เคลือบหิรัญ. (2559). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ชมภูษ วิเศษศักดิ์ และ ศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารเฉพาะกิจในประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม , 14(2), 401-412.
- ชวัลย์ ใจธีรภาพกุล. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ชุติมา คำรุ่ง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ของสินเชื่อธุรกิจกับธนาคารออมสินในเขตอุดรธานี 1. ใน การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 13 ปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยรังสิต (น. 1237-1248). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2551). พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://www.bot.or.th/th/laws-and-rules/bot-takes-responsibilities-and-other-relevant-laws-and-regulations/law05.html#accordion-5c045db610-item-cebd65b327>.
- _____. (2566). FI_NP_008 ยอดคงค้างสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามการจัดชั้น. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=829&language=TH.
- พิมพ์สิริ ไชยมนัส. (2559). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ของธนาคารทั้งหมดในประเทศไทย (จำแนกตามประเภทธุรกิจ). (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2566). เอกสารเผยแพร่ของบริษัทที่ออกและเสนอขายหลักทรัพย์. สืบค้น 12 มกราคม 2566. จาก <https://market.sec.or.th/public/idisc/th/FinancialReport/FS-0000001104/20020101-20221231>.

- Ekanayake, E. M. N. N., & Azeez, A. A. (2015). Determinants of non-performing loans in licensed commercial banks: Evidence from Sri Lanka. *Asian Economic and Financial Review*, 5(6), 868-882.
- Foglia, M. (2022). Non-performing loans and macroeconomics factors: The Italian case. *Risks*, 10(1), 21.
- Rajha, K.S. (2017). Determinants of non-performing loans: Evidence from the Jordanian banking sector. *Journal of Finance and Bank Management*, 4(1), 125-136.

The Development of Argumentation Skills and Decision Making Ability Through Socioscientific Issues with Reflection of Using Social Media Approach of Grade 5 Students

Thanyalak Matmoon^{1*} and Siribhong Bhasiri²

¹ Master Student, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khonkaen University, Thailand

² Department of Art Education, Faculty of Education, Khonkaen University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Thanyalak.thanya@kkumail.com

ABSTRACT

This article aimed to (1) develop argumentation skills in grade 5 students through learning activities using socio-scientific issues (SSI) with Reflection of Using Social Media Approach, (2) enhance decision-making abilities in grade 5 students' through the same SSI-based learning approach and reflective thinking. The target group consisted of 12 grade 5 students They was selected by purposive sampling. This research employed an action research model, using learning plans based on SSI combined with reflective thinking via social networks for a total of 6 lessons over 12 hours. The tools used included learning activity records, behavioral observation records, student interviews, post-activity argumentation skill tests, and decision-making ability tests. Quantitative data was analyzed through mean, standard deviation, and percentage, while qualitative data was analyzed using content analysis. The result of the study found that: 1) Students achieved an average argumentation skill score of 12.33, equivalent to 82.20% of the total score, with 11 students (91.67% of the total) meeting the proficiency criteria, which exceeds the set benchmark. 2) Students achieved an average decision-making ability score of 20.33, equivalent to 84.72% of the total score, with 11 students (91.67% of the total) meeting the proficiency criteria, which also exceeds the set benchmark.

Keywords: Argumentation Skill, Decision Making Ability, Socioscientific Issues

การพัฒนาทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ธัญญาลักษณ์ มาตมุล^{1*} และ ศิริพงษ์ เพียศิริ²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

² สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Thanyalak.thanya@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาทักษะการโต้แย้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และ (2) พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 คน โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน 6 ชั่วโมง เวลา 12 ชั่วโมง แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบทดสอบทักษะการโต้แย้งท้ายวงจร และแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจท้ายวงจร แบบทดสอบทักษะการโต้แย้ง และแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนทักษะการโต้แย้งเฉลี่ยเท่ากับ 12.33 คิดเป็นร้อยละ 82.20 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีคะแนนคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเฉลี่ยเท่ากับ 20.33 คิดเป็นร้อยละ 84.72 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

คำสำคัญ: การโต้แย้ง, การตัดสินใจ, ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ และเป็นการวางรากฐานไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (UNESCO, 2017) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการเตรียมความพร้อมของ “คน” หรือทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะที่จำเป็นในยุค 5.0 หรือยุคที่มนุษย์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ผสมผสานเป็นหนึ่งเดียวกัน วิทยาศาสตร์ถือว่าเป็นองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างมาก การเรียนรู้วิทยาศาสตร์จะเป็นการวางรากฐานของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อันประกอบด้วย 3 ทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ และทักษะด้านข้อมูลข่าวสารการสื่อสารและเทคโนโลยี (Partnership for 21st Century Skills, 2011) ซึ่งทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมร่วมกับทักษะด้านข้อมูลข่าวสารการสื่อสารและเทคโนโลยี เป็นทักษะที่ก่อให้เกิดกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์โดยใช้วิจารณญาณหรือการตัดสินใจข้อมูลอย่างมีเหตุผลรอบด้านนำไปสู่การแก้ปัญหาและการสื่อสารโดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเป็นพื้นฐานแก่นักเรียน โดยทักษะการโต้แย้งเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญที่ก่อให้เกิดกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ เนื่องจากทักษะการโต้แย้งจะทำให้ผู้เรียนสามารถให้เหตุผลที่มีประสิทธิภาพตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ ใช้การคิดอย่างเป็นระบบใช้ดุลยพินิจและตัดสินใจโดยอาศัยการวิเคราะห์และประเมิน

หลักฐานข้อโต้แย้งข้อเรียกร้องและความน่าเชื่อถือ มีทางเลือกของข้อคิดเห็นที่สำคัญ สามารถสังเคราะห์ และเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลและข้อโต้แย้ง สามารถตีความข้อมูลและสรุปผลจากการวิเคราะห์ที่ดีที่สุดสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้และสามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดีกว่าได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) แต่จากการสำรวจทักษะการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในหลายประเทศทั่วโลก พบว่านักเรียนขาดทักษะการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ซึ่งปัญหาหลักเกิดจากการขาดการสนับสนุนและการฝึกฝนทักษะในการวิเคราะห์หลักฐานและการสร้างโต้แย้งในรายวิชาวิทยาศาสตร์ รวมถึงการขาดการฝึกฝนและการขาดแคลนเครื่องมือการเรียนรู้ที่สามารถช่วยเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ (Osborne, J., Simon, S., & Erduran, 2004) และจากผลการทดสอบ PISA 2022 (สสวท., 2566) ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการโต้แย้ง วิพากษ์วิจารณ์ และการตรวจสอบคุณภาพจากผู้อื่นในการสร้างความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับคำกล่าวอ้างทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันควรต้องมีการเร่งปรับเปลี่ยนให้นักเรียนมีทักษะด้านการโต้แย้งให้ดีขึ้นจากปัจจุบัน

การสร้างทักษะการโต้แย้งจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการคิดเชิงวิพากษ์ใช้การสื่อสารที่มีการลำดับความคิดในการถ่ายทอดแนวคิดและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลมีหลักการแต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์นักเรียนเป็นเพียงผู้รับความรู้จากครูหรือจากสื่อหลากหลายรูปแบบแต่ขาดการคิดวิพากษ์วิจารณ์พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เมื่อนักเรียนเป็นผู้รับทำให้นักเรียนไม่เกิดการโต้แย้งหรือโต้เถียง ทำให้การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และไม่สามารถพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพความรับผิดชอบสังคมและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในชีวิตจริงได้ (Driver, Newton & Osborne, 2000) ตลอดจนเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักของเหตุและผลโดยคำนึงถึงผลกระทบที่ส่งผลต่อตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) แต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในชั้นเรียนไม่ได้มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการโต้แย้งและการแก้ปัญหาเท่าที่ควร อีกทั้งการแก้ปัญหาต้องอาศัยความสามารถในการตัดสินใจในการเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่จากผลการทดสอบ PISA 2022 (สสวท., 2566) ในรายวิชาวิทยาศาสตร์พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการโต้แย้งและการตัดสินใจอยู่ในระดับต่ำ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลต้องเกิดจากการคิดวิพากษ์วิจารณ์พิจารณาไตร่ตรองและตัดสินใจอย่างรอบคอบ และความสามารถในการตัดสินใจก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลภายใต้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์

การพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เนื่องจากนักเรียนต้องเรียนรู้วิธีการพิจารณาและตัดสินใจจากข้อมูลที่หลากหลาย รวมถึงการพิจารณาประเด็นเชิงจริยธรรมและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี (Sadler, T. D. 2004) แต่ในปัจจุบันหลักสูตรวิทยาศาสตร์มักเน้นการสอนเนื้อหาทางวิชาการมากกว่าการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์และจริยธรรม (Levinson, R. 2006) ทำให้นักเรียนขาดความสามารถในการตัดสินใจในวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งนักเรียนและสังคม นักเรียนที่ไม่ได้รับการพัฒนาทักษะเหล่านี้อาจขาดความสามารถในการรับมือกับปัญหาที่ซับซ้อน และสังคมโดยรวมอาจเผชิญกับการขาดผู้ที่สามารถตัดสินใจภายใต้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ (Ratcliffe, M., & Grace, M., 2003)

การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีการส่งเสริมทักษะการโต้แย้งถือเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาและแนวคิดของบทเรียนผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ในระหว่างการโต้แย้ง นักเรียนต้องนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีมาใช้ในการให้เหตุผลและสร้างคำอธิบายที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีหลักการมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การพัฒนาทักษะการโต้แย้งมีประสิทธิภาพ มักจะใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ หรือที่เรียกว่า Socioscientific Issues (SSI) ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจน และส่งผลกระทบหลายด้านในชีวิตประจำวัน รวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมและคุณธรรม การใช้ SSI ในการเรียนรู้จึงเป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดการตระหนักถึงประเด็นทางศีลธรรมที่สำคัญ จากประสบการณ์ในการสอนวิทยาศาสตร์แก่นักเรียนระดับประถม พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เมื่อได้มีโอกาสโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ในชั้นเรียน มักจะใช้ความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าเหตุผลในการแสดง

ความคิดเห็น อีกทั้งยังมีแนวโน้มไม่ยอมรับความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับตน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของความขัดแย้งภายในห้องเรียน และระหว่างเพื่อนร่วมชั้น การจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ฝึกทักษะการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญ เพราะจะช่วยให้แก่นักเรียนฝึกใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ และเรียนรู้การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างซึ่งวิธีหนึ่งที่นักวิทยาศาสตร์ศึกษาได้นำเสนอคือ การใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์โดยเน้นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีการตัดสินใจภายใต้การใช้เหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ (Sadler, T. D. 2004) สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน (Nuangchalermp, P. 2010) ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนนี้จะช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เนื่องจากมีการใช้ประเด็นทางสังคมซึ่งเป็นประเด็นที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ในการอธิบายให้เหตุผลและยังเกี่ยวข้องกับหลายมิติทางสังคม (Kolsto, 2006 อ้างถึงใน ศศิเทพ ปิติพรเทพิน, 2558)

จากการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมทักษะการตัดสินใจของนักเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ โดยการเรียนรู้ในรูปแบบนี้จะนำประเด็นปัจจุบันที่ยังไม่มีข้อสรุปในสังคมมาใช้เป็นฐานในการเรียนรู้ เนื่องจากประเด็นทางสังคมเหล่านี้มักมีความเห็นที่หลากหลายเกี่ยวกับความเหมาะสมและความถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพที่แตกต่างและได้รับมุมมองหลายมิติ ทั้งในแง่ของความรู้และเหตุผลทางวิทยาศาสตร์รวมถึงจริยธรรมการใช้ SSI ในการเรียนรู้จะทำให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์จากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อม สุขภาพหรือเทคโนโลยี ทั้งนี้การนำประเด็นเหล่านี้มาเป็นกรณีศึกษาจะช่วยเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจที่รอบคอบและมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม อีกทั้งยังฝึกให้ผู้เรียนคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการตัดสินใจ เป็นการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์และพิจารณาความถูกต้องตามหลักศีลธรรม จึงทำให้เกิดการตัดสินใจเชิงคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ (พินิจ ขาววงษ์, 2551) โดยครูผู้สอนต้องค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นประเด็นปัญหากระตุ้นผู้เรียนให้แสดงมุมมองศึกษาและประเมินปัญหาอย่างหลากหลายมุมมอง (Zeidler & Nichols, 2009) ทั้งนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจที่ดีขึ้นโดยที่ผู้เรียนใช้ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้และเหมาะสม ซึ่งอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสะท้อนถึงการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แนวคิดธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในการศึกษาหาความรู้ยึดหลักความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน และพิจารณาถึงผลกระทบต่อศีลธรรมและจริยธรรม (Lee & Grace, 2012) รวมถึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานและการยอมรับยึดหลักความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน โดยพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะเป็นจุดยืนในการอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์โดยถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมการตัดสินใจของนักเรียนโดยขึ้นอยู่กับเหตุผลทางจริยธรรม (Zeidler, 2003)

นอกจากนี้พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดของตนเองเป็นวิธีที่ช่วยให้นักเรียนได้กลับมาทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ไป กระบวนการนี้ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถรวบรวมความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น (Loucks - Horsley et al., 2003) โดยการสะท้อนคิดเปรียบเสมือนการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ จัดลำดับความคิดของตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนได้สังเกตวิเคราะห์ความคิดของตนเองตั้งคำถามใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้เก่าสู่ความรู้ใหม่ (Andrews, 1996) ในปัจจุบันมีการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมที่เป็นสถานะแวดล้อมในการทำงานร่วมกันเพื่อเน้นการสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศศิเทพ ปิติพรเทพิน และอรพรรณ บุตรกตัญญู 2557) อีกทั้งผู้คนเริ่มหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์แทนสื่อแบบเดิม ๆ เนื่องจากการใช้งานที่ง่ายเข้าถึงกลุ่มคนได้รวดเร็วสามารถแสดงความคิดเห็นกันไปมาได้รวมทั้งเทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาทำให้มีแนวโน้มว่าสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นสื่อหลักของคนในอนาคตต่อไป (อัญชลี ทองเสน, 2560) โดยหากนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนนั้นจะช่วยอำนวยความสะดวกและทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของครู โดยทำให้ผู้สอนสามารถติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและประสานข้อมูลได้อย่างทันทั่วทั้งที่ (จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวัฒน์, 2554) ทำให้เกิดรูปแบบการสอนที่หลากหลายและเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้เกิดกระตือรือร้นการเรียนรู้ได้มากขึ้น (พิพัฒน์ อัมพพ, ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์ และ ดิเรก ชีระภุช, 2560) โดยณฤมล บุญส่ง (2561) ได้กล่าวว่า การนำสื่อสังคมมาใช้ในการกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจ

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะที่ตอบสนองต่อการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นอีกทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีแนวโน้มที่ดีเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เป็นอย่างยิ่ง

ดังได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะส่งเสริมทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ร่วมการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ชีวิตและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และยังสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการโต้แย้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโนนจันทิกห้วยแก้ววิทยา อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 12 คน โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นนักเรียนห้องที่มีทักษะและความสามารถที่ต้องการพัฒนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัย และ 3) เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ รายวิชาวิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว15101 หน่วยการเรียนรู้ 6 ชีวิตและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 แผน ใช้เวลาสอน 12 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1) ขั้นการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูเป็นผู้นำประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์มากระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยการใช้รูปภาพ ข้าว วัตถุทัศน ประกอบกับการถามคำถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่นำเสนอ

ขั้นที่ 2 ขั้นการสำรวจ นักเรียนใช้กระบวนการสำรวจหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ครูนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงรวบรวมข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายโต้แย้ง นักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยใช้ข้อมูลหลักฐานในการสนับสนุนความคิดเห็นของกลุ่มของตนเอง จากนั้นจึงนำมาอภิปรายโต้แย้งกันในห้อง โดยในขั้นตอนนี้จะมีใช้เทคนิคการสะท้อนคิดแบบการอภิปราย (Discussion) โดยจะต้องมีการอภิปรายแนวคิดของตนเอง ผ่านการพูด การแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์ ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ที่ครูสร้างขึ้น เพื่อสะท้อนมุมมองให้ครอบคลุมและครูนำข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนคิดไปรวบรวมนำไปสู่การตัดสินใจในประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป นักเรียนร่วมกันสรุปผลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยครูเป็นผู้เพิ่มเติมเนื้อหาที่ยังไม่สมบูรณ์ หรือครูใช้การตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้

1.2) การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีการดำเนินการดังนี้

1.2.1) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมในการนำไปใช้ โดยการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรายละเอียดค่าคะแนนมี ดังต่อไปนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

1.2.2) หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยนำค่า คะแนนที่ได้เฉลี่ยแล้วแปลผล โดยใช้เกณฑ์คะแนนแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิด ของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

แผนการจัดการเรียนรู้ควรมีค่าเฉลี่ยรวมเหมาะสมเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป จึงจะถือว่า แผนการจัดการเรียนรู้สามารถใช้ได้

1.2.3) จากการที่ผู้วิจัยได้นำคะแนนการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผล พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83

2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ (2) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน (3) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน (4) แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ (5) แบบทดสอบทักษะการโต้แย้งทำนองจริงปฏิบัติการเป็นแบบทดสอบอัตนัย (6) แบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจทำนองจริง

3) เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการวิจัยประกอบด้วย (1) แบบทดสอบทักษะการโต้แย้ง และ (2) แบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ

3.1) แบบทดสอบทักษะการโต้แย้ง โดยประกอบไปด้วย 1. การระบุข้อกล่าวอ้างการ 2. ให้เหตุผลสนับสนุน 3. การใช้หลักฐาน 4. การให้ข้อโต้แย้งที่ต่างออกไป 5. การให้เหตุผลสนับสนุนในการโต้แย้งกลับ เป็นส่วนของคำถามที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการโต้แย้ง โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

3.2) แบบทดสอบทักษะการโต้แย้งที่สร้างขึ้นได้นำไปหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ประกอบ (IOC : Index of item objective congruence) พิจารณาคัดเลือกข้อที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบทักษะการโต้แย้งทำนองจริงที่ 1, 2 และ 3 มีค่าเท่ากับ 1.00 และนำไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองแวงมน จำนวน 15 คน ที่ได้ผ่านการเรียนเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยมาแล้ว เพื่อหาความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น โดยจะต้องมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ ระหว่าง 0.20 – 1.00 และ ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป เมื่อนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบมาวิเคราะห์รายข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า วงจรที่ 1 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.45 – 0.71 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.39 – 0.65 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 วงจรที่ 2 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.49 – 0.70 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.32 – 0.62 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 วงจรที่ 3 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.46 – 0.66 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.35 – 0.78 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

3.3) แบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนโดยทดสอบหลังจากการจัดการเรียนรู้แต่ละวงจรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในรูปแบบชนิด เดิมคำตอบ 8 ข้อ

3.4) แบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจที่สร้างขึ้นได้นำไปหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตอบเพื่อ ตรวจสอบความสอดคล้องของระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ ความถูกต้อง การใช้ภาษา โดยใช้การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบทดสอบ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบทักษะการโต้แย้งท้ายวงจรที่ 1,2 และ 3 มีค่าเท่ากับ 1.00 และนำไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองแวงมน จำนวน 15 คน ที่ได้ผ่านการเรียนเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยมาแล้ว เพื่อหาความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น โดยจะต้องมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ ระหว่าง 0.20 – 1.00 และ ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป เมื่อนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบมาวิเคราะห์รายข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า วงจรที่ 1 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.44 – 0.61 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.39 – 0.65 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 วงจรที่ 2 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.45 – 0.74 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.53 – 0.73 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 วงจรที่ 3 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.49 – 0.71 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.44 – 0.69 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโนนจันทิกห้วยแก้ววิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2567 จำนวน 12 คนโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ

- 1) ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนโนนจันทิกวิทยาในการเก็บ รวบรวมข้อมูลในการวิจัย
- 2) ปฐมนิเทศผู้ช่วยวิจัยและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโนนจันทิกห้วยแก้ววิทยา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ รวมถึงการร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 ขั้นตอนดำเนินการ

- 1) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยเนื้อหาจากบทเรียนที่สร้างขึ้นรวมทั้งหมด 6 แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 12 ชั่วโมง เนื้อหา ที่ใช้ในการสอนเป็นเนื้อหาในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ชีวิตและสิ่งแวดล้อม
- 2) ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตการณ์ และรวบรวมข้อมูลขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบบันทึกผลหลังจาก การจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบทดสอบทักษะการโต้แย้งท้ายวงจร และแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจท้ายวงจร เมื่อสิ้นสุดวงจรปฏิบัติการในแต่ละวงจรรวบรวมข้อมูลที่ ได้มาสะท้อนผลปฏิบัติและวิเคราะห์ผลแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อใช้ในวงจรดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการจัดการเรียนรู้จริงที่ 1

ขั้นการจัดการเรียนรู้	สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน	1. หน้าจอทีวีจอภาพขัดข้อง 2. นักเรียนคุยแทรกขึ้นมาระหว่างดูวิดีโอประเด็นสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์	1. ครูนำเสนอประเด็นสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ผ่านจอคอมพิวเตอร์ 2. ครูได้ปรามไม่ให้นักเรียนส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนอีก
ขั้นที่ 2 การสำรวจ	1. มีนักเรียนบางส่วนไม่สนใจไปสำรวจความรู้ในสื่อสารสนเทศที่ครูติดไว้บนกระดาน 2. นักเรียนสำรวจองค์ความรู้ไม่ครอบคลุม จะเลือกอ่านแค่บางแผ่น	1. ครูกระตุ้นให้นักเรียนที่ไม่สนใจได้เข้าไปทำกิจกรรมการสำรวจ 2. ครูสรุปสารสนเทศในแต่ละส่วนให้นักเรียนฟังอีกรอบก่อนเข้าสู่กิจกรรมการโต้แย้ง
ขั้นที่ 3 อภิปรายโต้แย้ง	1. นักเรียนบางคนพยายามพูดแทรกเข้ามาในขณะที่เพื่อนอีกฝั่งแสดงแนวคิด ทำให้นักเรียนที่กำลังพูดอยู่เสียสมาธิ 2. นักเรียนบางคนขาดความกล้าแสดงออก และไม่มั่นใจในการพูด	1. ครูกำชับนักเรียนที่พูดแทรกให้หยุดพูดและอธิบายกติกาการโต้แย้งว่าห้ามมีการพูดแทรกเพื่อนที่กำลังแสดงแนวคิดแต่สามารถพูดโต้แย้งได้เมื่อเพื่อนพูดจบ 2. ครูสร้างพูดเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนและสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียดจนเกินไป
ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป	1. นักเรียนบางคนไม่ช่วยเหลือการสร้างแผนผังความคิด 2. นักเรียนมีเสียงการนำเสนอที่เบาทำให้เพื่อนไม่ได้ยิน	1. ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนที่ไม่สนใจได้มีส่วนร่วมในชิ้นงาน 2. ครูเสริมสร้างความมั่นใจในการพูดให้นักเรียนพูดเสียงดังขึ้น

ตารางที่ 2 สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการจัดการเรียนรู้จริงที่ 2

ขั้นการจัดการเรียนรู้	สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน	นักเรียนใช้เวลาในการศึกษาประเด็นทางสังคมมากเกินไป	ครูควรกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมให้ชัดเจน
ขั้นที่ 2 การสำรวจ	นักเรียนบางคนขออนุญาตไปเข้าห้องน้ำในขั้นนี้ จึงไม่ได้ทำการสำรวจข้อมูลเพื่อนำไปโต้แย้งในขั้นต่อไป	ครูควรกำหนดช่วงเวลาในการพักเข้าห้องน้ำ หรือกำหนดให้เข้าห้องน้ำก่อนเริ่มเรียนในคาบนี้
ขั้นที่ 3 อภิปรายโต้แย้ง	มีนักเรียนคนเดิม ๆ ที่เป็นคนออกมาโต้แย้ง โดยมีเพื่อนในกลุ่มคอยสนับสนุนคำกล่าวโต้แย้ง	ครูควรให้สมาชิกทุกคนได้แสดงออกอาจจะเป็นการถามเพื่อนในกลุ่มที่ไม่ได้เป็นตัวแทนว่ามีความคิดเห็นอะไรที่อยากจะเพิ่มเติมหรือไม่
ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป	นักเรียนบางคนไม่ช่วยเหลือการสร้างแผนผังความคิด	ครูต้องคอยกระตุ้นเตือนนักเรียนคนดังกล่าวอยู่เสมอ

3.3 ขั้นหลังการดำเนินการ

1) หลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ครบวงจรแล้ว นักเรียนทำแบบทดสอบทักษะการโต้แย้งและแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ พร้อมทั้งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยประเมินทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจแก่นักเรียน

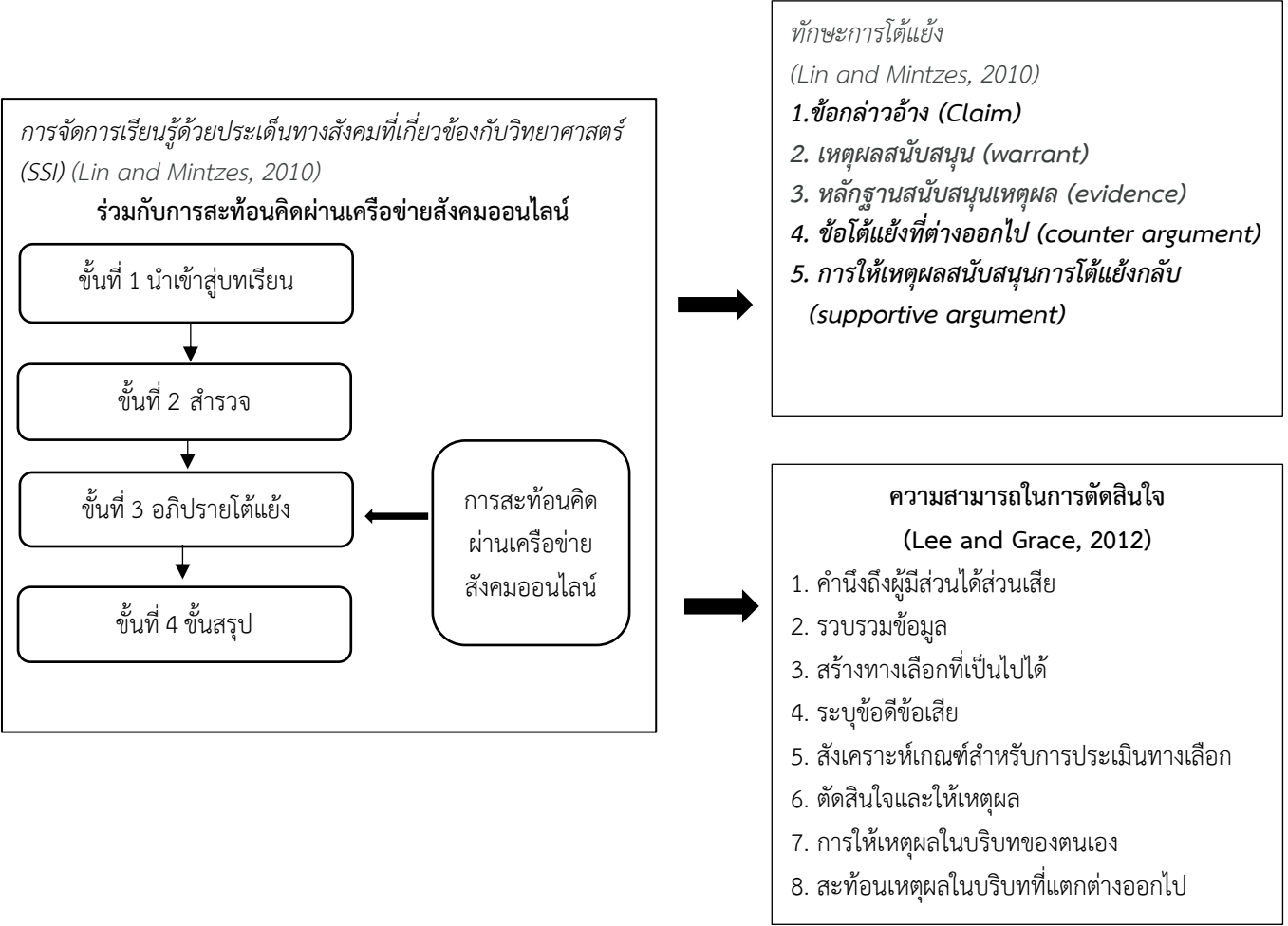
2) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติและสรุป ผลการวิจัย เป็นตารางและนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพมาสรุปเป็นความเรียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ นำคะแนนทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการคำนวณค่าร้อยละ (%) เพื่อเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนมีคะแนนทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจ เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการโดยใช้ข้อมูลจากทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้แก่ แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์นักเรียน โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาข้อบกพร่อง ปัญหา และอุปสรรค เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรต่อไป โดยนำเสนอในรูปของความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาทักษะการโต้แย้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยให้มีคะแนนทักษะการโต้แย้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

หลังจากผู้วิจัยดำเนินการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สิ้นสุดทั้ง 6 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 12 ชั่วโมง ตามวงจรที่ 1 – 3 แล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบทดสอบทักษะการโต้แย้ง แบบอัตนัยแสดงวิธีทำ จำนวน 5 ข้อ เพื่อวัดองค์ประกอบการโต้แย้ง 5 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010) จากนั้นวัดและประเมินผลการวิจัยว่านักเรียนมีการพัฒนาทักษะการโต้แย้งอยู่ในระดับใด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบทักษะการโต้แย้งของนักเรียน

จำนวนนักเรียน	คะแนน				ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	
	เต็ม	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย			จำนวน(คน)	ร้อยละ
12	15	14	10	12.33	1.37	82.20	11	91.67

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบทักษะการโต้แย้งของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.33 จากคะแนนเต็ม 15 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.20 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน จากนักเรียนทั้งหมด 12 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 91.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาทักษะการโต้แย้งในแต่ละองค์ประกอบของนักเรียนตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010) ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินทักษะการโต้แย้งใน 5 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010)

ทักษะการโต้แย้งตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010)	จำนวนนักเรียน	คะแนน		ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละคะแนน เฉลี่ย
		เต็ม	เฉลี่ย		
1. การระบุข้อกล่าวอ้างและการให้ เหตุผลสนับสนุน	12	3	2.75	0.45	91.67
2. การให้เหตุผลสนับสนุน	12	3	2.67	0.45	88.89
3. การใช้หลักฐาน	12	3	2.58	0.49	86.11
4. การให้ข้อโต้แย้งที่ต่างออกไป	12	3	2.33	0.45	77.78
5. การให้เหตุผลสนับสนุนในการโต้แย้งกลับ	12	3	2.08	0.28	69.44

จากตารางที่ 4 พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทักษะการโต้แย้งทั้งหมด 5 องค์ประกอบตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010) องค์ประกอบที่มีร้อยละของคะแนนสูงสุด คือ การระบุข้อกล่าวอ้างและการให้เหตุผลสนับสนุน คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 คิดเป็นร้อยละ 91.67 รองลงมาคือ การให้เหตุผลสนับสนุน คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 คิดเป็นร้อยละ 88.89 และองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การให้เหตุผลสนับสนุนในการโต้แย้งกลับ คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 คิดเป็นร้อยละ 69.44 ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยให้มีคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

เมื่อนักเรียนได้จัดการเรียนรู้ทั้งหมด 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครบทั้ง 3 วงจรแล้ว นักเรียนได้ทำการทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ แบบอัตนัย จำนวน 8 ข้อ เพื่อ วัดและประเมินผลการวิจัยว่าการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนว่าอยู่ในระดับใด โดยมีเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปของนักเรียนทั้งหมด ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน

จำนวน นักเรียน	คะแนน				ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละของ คะแนนเฉลี่ย	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	
	เต็ม	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย			จำนวน(คน)	ร้อยละ
12	24	22	16	20.33	1.79	84.72	11	91.67

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.33 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.72 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน จากจำนวนทั้งหมด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนตามแนวคิดของ Lee & Grace (2012) ปรากฏผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความสามารถในการตัดสินใจ 8 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Lee & Grace (2012)

ความสามารถในการตัดสินใจตามแนวคิดของ Lee & Grace (2012)	จำนวนนักเรียน	คะแนน		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละคะแนนเฉลี่ย
		เต็ม	เฉลี่ย		
1. การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	12	3	3.00	0.00	100.00
2. การรวบรวมข้อมูล	12	3	2.67	0.47	88.88
3. การสร้างทางเลือกที่เป็นไปได้	12	3	2.33	0.47	77.78
4. การระบุข้อดีข้อเสีย	12	3	2.91	0.27	97.22
5. การสังเคราะห์เกณฑ์สำหรับการประเมินทางเลือก	12	3	2.33	0.47	77.78
6. การตัดสินใจ	12	3	2.58	0.49	86.11
7. การให้เหตุผลในบริบทของตนเอง	12	3	2.75	0.43	91.67
8. การสะท้อนเหตุผลในบริบทที่แตกต่างออกไป	12	3	1.75	0.43	58.33

จากตารางที่ 6 พบว่า องค์ประกอบที่มีคะแนนมากที่สุดคือ การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 คิดเป็นร้อยละ 100.00 การระบุข้อดีข้อเสีย คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 คิดเป็นร้อยละ 97.22 การให้เหตุผลในบริบทของตนเอง คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 คิดเป็นร้อยละ 91.67 การรวบรวมข้อมูล คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 คิดเป็นร้อยละ 88.88 การตัดสินใจ คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 คิดเป็นร้อยละ 86.11 การสร้างทางเลือกที่เป็นไปได้และการสังเคราะห์เกณฑ์สำหรับการประเมินทางเลือก คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 คิดเป็นร้อยละ 77.78 และองค์ประกอบที่มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสะท้อนเหตุผลในบริบทที่แตกต่างออกไป คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 คิดเป็นร้อยละ 58.33 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการโต้แย้งและความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโนนจันทิกวิทยาคม โดยได้ดำเนินการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และได้ผลการวิจัยผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลการทดสอบทักษะการโต้แย้งของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.33 จากคะแนนเต็ม 15 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.20 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน จากนักเรียนทั้งหมด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ซึ่งในขั้นตอนที่ 3 ขั้นอภิปรายโต้แย้ง โดยนักเรียนจะได้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยใช้ข้อมูลหลักฐานในการสนับสนุนความคิดเห็นของกลุ่มของตนเอง จากนั้นจึงนำมาอภิปรายโต้แย้งกันในห้อง ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาองค์ประกอบของการโต้แย้งทั้ง 5 องค์ประกอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Osborn et al. (2004) ที่กล่าวว่า การอภิปรายโต้แย้งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ การฝึกฝนผ่านการอภิปรายในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายของความคิดเห็นเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาทักษะการโต้แย้ง ทั้งในด้านการใช้เหตุผล การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Newton, Driver and Osborne (1999) ที่พบว่า การเข้าร่วมในกิจกรรมการอภิปรายโต้แย้งหรือการอธิบายเกี่ยวกับความเข้าใจในทางวิทยาศาสตร์ช่วยในการพัฒนาความสามารถในการระบุข้อกล่าวอ้างและการให้เหตุผลสนับสนุนข้อกล่าวอ้างได้ เพราะการแสดงออกผ่านการโต้แย้ง การอภิปรายในประเด็นทางวิทยาศาสตร์และสังคมที่มีการโต้แย้งจะช่วยในการอธิบายและสนับสนุนความคิดหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นทางวิทยาศาสตร์และสังคม

เมื่อพิจารณาทักษะการโต้แย้งในแต่ละองค์ประกอบของนักเรียนตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010) ปรากฏผลดังนี้ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทักษะการโต้แย้งทั้งหมด 5 องค์ประกอบตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010) องค์ประกอบที่มีร้อยละของคะแนนสูงสุด คือ การระบุข้อกล่าวอ้างและการให้เหตุผลสนับสนุนคะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 คิดเป็นร้อยละ 91.67 รองลงมาคือ การให้เหตุผลสนับสนุน คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 คิดเป็นร้อยละ 88.89 และองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การให้เหตุผลสนับสนุนในการโต้แย้งกลับคะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 คิดเป็นร้อยละ 69.44 ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ ณัฐวัตร อ้ายแก้ว และ สุมาลี ชุกกำแพง (2563) ได้พัฒนาทักษะการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีทักษะการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ในระดับ ดีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 และไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับดีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 แยก ออกเป็นอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 และระดับต่ำ จำนวน 3 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.3 โดยองค์ประกอบการโต้แย้งที่นักเรียนพัฒนามากที่สุดคือ ข้ออ้างและเหตุผลสนับสนุนข้ออ้าง ส่วนองค์ประกอบที่พัฒนาได้น้อยที่สุดคือหลักฐานประกอบเหตุผลและเหตุผลเสริม และสอดคล้องกับอัศวิน ธาระนัต (2558) ที่ได้ใช้การเรียนรู้ที่เน้นประเด็นทางสังคมในวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการโต้แย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในหัวข้อทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัดในด้านทักษะการโต้แย้ง โดยทักษะนี้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.67 เป็นร้อยละ 83.33 และมีนักเรียนจำนวนร้อยละ 75 ที่สามารถพัฒนาทักษะนี้ให้อยู่ในระดับดีถึงดีมากในการฝึกโต้แย้ง นักเรียนสามารถพัฒนาครอบคลุมทุกองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การสร้างข้ออ้าง การให้เหตุผล การใช้หลักฐานเพื่อสนับสนุนข้ออ้าง การนำเสนอข้อโต้แย้งใหม่ และการให้เหตุผลสนับสนุนการโต้แย้งกลับ โดยองค์ประกอบที่มีการพัฒนาอย่างชัดเจนที่สุดคือ การใช้หลักฐานสนับสนุนเหตุผล ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ผ่านประเด็นทางสังคมในวิทยาศาสตร์สามารถเสริมสร้างทักษะการโต้แย้งของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการทดสอบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.33 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.72 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน จากจำนวนทั้งหมด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนตามแนวคิดของ Lee & Grace (2012) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีขั้นตอนการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีการให้นักเรียนรวบรวมความคิดเห็น ประเด็นทั้งหมดเกี่ยวกับประเด็นปัญหาโดยแสดงการตัดสินใจและให้เหตุผลในด้านต่าง ๆ โดยครูให้นักเรียนปรับปรุงหรือทบทวน การตัดสินใจผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในกลุ่ม Facebook รายวิชาที่ครูตั้งขึ้น โดยครูจะใช้เทคนิคการสะท้อนคิดแบบการอภิปราย (Discussion) โดยจะต้องมีการอภิปรายแนวคิดของตนเอง ผ่านการพูด การแสดงความเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชั้นเรียน ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Eggert & Bogeholz, (2010) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการตัดสินใจประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สามารถส่งเสริมให้นักเรียนตัดสินใจในสถานการณ์จริงได้ดีกว่าการตัดสินใจแบบปกติ เนื่องจากระบวนการตัดสินใจเกิดขึ้นจากการเผชิญปัญหาของนักเรียนในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงซึ่งมีความซับซ้อนและยังไม่มีแนวทางแก้ไขปัญหาคำชี้แจง และปัญหาที่เกิดขึ้นมีมุมมองหลากหลายมิติ ไม่ได้ใช้เพียงแค่พื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะการแก้ไขปัญหาต้องคำนึงถึงด้านผลกระทบทางสังคม ศาสนา เศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ทำให้การตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์นั้นมีความซับซ้อนมากกว่าประเด็นปัญหาแบบอื่น การได้มาซึ่งวิธีแก้ปัญหาจึงต้องผ่านการตรวจสอบลำดับความคิดอย่างเป็นขั้นตอน นักเรียนจึงจะสามารถสร้างทางเลือกที่เป็นไปได้มีคุณค่า และมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลทั้งยังสามารถเปรียบเทียบทางเลือกที่สร้างขึ้นมาได้

เมื่อพิจารณาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงสุด องค์ประกอบที่มีคะแนนมากที่สุดคือ การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 คิดเป็นร้อยละ 100.00 การระบุข้อดีข้อเสีย คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 คิดเป็นร้อยละ 97.22 การให้เหตุผลในบริบทของตนเอง คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 คิดเป็นร้อยละ 91.67 การรวบรวมข้อมูล คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 คิดเป็นร้อยละ 88.88

การตัดสินใจ คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 คิดเป็นร้อยละ 86.11 การสร้างทางเลือกที่เป็นไปได้และการสังเคราะห์เกณฑ์สำหรับการประเมินทางเลือก คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 คิดเป็นร้อยละ 77.78 และองค์ประกอบที่มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสะท้อนเหตุผลในบริบทที่แตกต่างออกไป คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 คิดเป็นร้อยละ 58.33 ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ ภัณฑิรา แยมพยุ (2562) ได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลังจากการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจที่สูงขึ้นในทุกองค์ประกอบ โดยนักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมขององค์ประกอบทำให้เหตุผลได้ครบถ้วนมากที่สุด คือ มีนักเรียนร้อยละ 61.11 ที่ได้คะแนนระดับ 2 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 91.07 จากการทำแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ Zeidler & Nichols, B. (2009) ได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่นำเอาประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสะท้อนคิดเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาประเด็นทางสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของการจัดการศึกษาโดยใช้รูปแบบการสะท้อนผลการคิดตัดสินใจ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลการสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้น 78% อย่างมีนัยสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (SSI) ร่วมกับการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีชั้นการเรียนรู้ที่สำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการโต้แย้งคือ ชั้นการเรียนรู้ที่ 3 ชั้นอภิปรายโต้แย้ง โดยนักเรียนจะได้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยใช้ข้อมูลหลักฐานในการสนับสนุนความคิดเห็นของกลุ่มของตนเอง จากนั้นจึงนำมาอภิปรายโต้แย้งกันในห้อง ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาองค์ประกอบของการโต้แย้งทั้ง 5 องค์ประกอบตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010) ได้เป็นอย่างดี และพบว่านักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดในองค์ประกอบการระบุข้อกล่าวอ้างและการให้เหตุผลสนับสนุนเนื่องจากการระบุข้อกล่าวอ้างและการให้เหตุผลสนับสนุนเป็นความสามารถพื้นฐานในการสร้างข้อโต้แย้งและสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ถ้าหากมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้แสดงออกทางแนวคิด เช่น การโต้แย้ง การอภิปรายแนวคิด การให้นักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้และส่งเสริมให้นักเรียนได้รวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือของหลักฐานจะช่วยให้นักเรียนแสดงการระบุข้อกล่าวอ้างและการให้เหตุผลสนับสนุนหลักฐานได้ และชั้นการเรียนรู้ที่สำคัญที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจคือ ชั้นการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีการให้นักเรียนรวบรวมความคิดเห็นทั้งหมดเกี่ยวกับประเด็นปัญหาโดยแสดงการตัดสินใจและให้เหตุผลในด้านต่าง ๆ ซึ่งครูให้นักเรียนปรับปรุงหรือทบทวนการตัดสินใจผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในกลุ่ม Facebook รายวิชาที่ครูตั้งขึ้น โดยครูจะใช้เทคนิคการสะท้อนคิดแบบการอภิปราย (Discussion) โดยจะต้องมีการอภิปรายแนวคิดของตนเอง ผ่านการพูด การแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชั้นเรียน ขั้นตอนนี้ส่งผลให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและมีมุมมองทางความคิดรอบด้าน ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการวิจัย

นักเรียนมีคะแนนทักษะการโต้แย้งเฉลี่ยเท่ากับ 12.33 คิดเป็นร้อยละ 82.20 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาทักษะการโต้แย้งตามแนวคิดของ Lin and Mintzes (2010) ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ พบว่า เมื่อพิจารณาจากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงสุด องค์ประกอบที่มีคะแนนสูงสุด คือ การระบุข้อกล่าวอ้างและการให้เหตุผลสนับสนุน คะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 คิดเป็นร้อยละ 91.67 และองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การให้เหตุผลสนับสนุนในการโต้แย้งกลับคะแนนเต็ม 3 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 คิดเป็นร้อยละ 69.44 ตามลำดับ

นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเฉลี่ยเท่ากับ 20.33 คิดเป็นร้อยละ 84.72 ของคะแนนเต็มและมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อ

พิจารณาความสามารถในการตัดสินใจตามแนวคิดของ Lee & Grace (2012) ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ พบว่า เมื่อพิจารณาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงสุด องค์ประกอบที่มีคะแนนมากที่สุดคือ การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 คิดเป็นร้อยละ 100.00 และองค์ประกอบที่มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสะท้อนเหตุผลในบริบทที่แตกต่างออกไป มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 คิดเป็นร้อยละ 58.33 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ควรเลือกประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพราะจะสามารถช่วยให้นักเรียนสามารถคิดเชิงวิพากษ์และตัดสินใจได้ดีขึ้น เนื่องจากพวกเขาจะสามารถประเมินสถานการณ์และข้อโต้แย้งจากประสบการณ์จริง ทำให้พวกเขาสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหาในโลกจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ครูควรฝึกนักเรียนให้โต้แย้งด้วยข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยการสอนให้ใช้เหตุผลและหลักฐานในการสนับสนุนมุมมองของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับการแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ครูสามารถช่วยนักเรียนเรียนรู้วิธีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่มีเหตุผลและครูควรมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ครูควรจัดเตรียมทรัพยากร การสนทนา และกิจกรรมที่ให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับประเด็นที่มีความซับซ้อนได้ด้วยตนเอง รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างอิสระ

1.3 การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการสะท้อนคิด นักเรียนบางคนอาจไม่คุ้นเคยกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา ซึ่งอาจทำให้การแสดงความคิดเห็นหรือการโต้แย้งไม่เต็มประสิทธิภาพดังนั้นครูควรให้การแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในเชิงการศึกษา เช่น การแสดงความคิดเห็นที่มีความรับผิดชอบ การใช้ข้อมูลหรือหลักฐานในการสนับสนุนความคิดเห็นและอาจมีการทดลองใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงแรก โดยมีครูคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

1.4 นักเรียนบางคนอาจรู้สึกไม่มั่นใจในการแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่นักเรียนรู้สึกว่าความคิดเห็นของตนเองไม่ถูกต้อง หรือไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับประเด็นทางวิทยาศาสตร์ที่กำลังอภิปราย ครูควรสร้างบรรยากาศที่ไม่ตัดสินนักเรียนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ครูกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นเชิงบวกชื่นชมและให้กำลังใจนักเรียนที่มีความกล้าแสดงความคิดเห็นเพื่อสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจให้พวกเขากล้าโต้แย้งมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การโต้แย้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ต้องอาศัยการใช้หลักฐานที่ชัดเจนและการคิดวิเคราะห์ ครูควรประเมินการใช้หลักฐานของนักเรียนและให้ข้อเสนอแนะอย่างละเอียดเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่าการโต้แย้งของพวกเขาแข็งแกร่งเพียงพอหรือไม่ และควรปรับปรุงในด้านใด เช่น การเพิ่มหลักฐานที่มีความหลากหลาย หรือการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยควรขยายขอบเขตไปยังการศึกษาผลกระทบระยะยาวของการเรียนรู้ผ่าน SSI ที่ใช้การสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยศึกษาว่าการเรียนรู้รูปแบบนี้สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การตัดสินใจเชิงจริยธรรม และความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระยะยาวอย่างไร เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

2.3 ในการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การมีส่วนร่วมของนักเรียนในเครือข่ายสังคมออนไลน์มักไม่เท่ากัน ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนที่ไม่ค่อยมีส่วนร่วม เช่น การใช้เกมการศึกษา (Gamification) หรือการให้รางวัลสำหรับการแสดงความคิดเห็นที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากนักเรียนที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์. (2554). *เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network)*. สืบค้น 12 มกราคม 2567. จาก <http://friendly2011.blogspot.com/2011/07/online-social-network.html>.
- ณัฐวัตร อ้ายแก้ว และ สุมาลี ชูกำแพง. (2563). การพัฒนาทักษะการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารครุพิบูล*, 8(1), 135-147.
- นฤมล บุญส่ง. (2561). สื่อสังคมกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสาร Veridian E-Journal*, 11(1), 2873-2885.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พินิจ ขำวงษ์. (2551). *สอนวิทยาศาสตร์อย่างไรให้สอดคล้องกับชุมชนเมือง*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิพัฒน์ อัมพพร, ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์ และ ดิเรก ชีระภุช. (2560). ผลการใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนเชิงรุก วิชาการ ออกแบบและผลิตสื่อกราฟฟิคคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(2), 145-154.
- ภัณฑิรา แยมพยุ. (2560). การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ผนวกการสะท้อนคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ศศิเทพ ปิติพรเทพิน และ อรพรรณ บุตรภักดี. (2557). การพัฒนาศักยภาพนิสิตครูในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม โดยการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองผนวกการสะท้อนความคิดผ่านเครือข่ายสังคม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 33(5), 29-44.
- ศศิเทพ ปิติพรเทพิน. (2558). *การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับสังคมแห่งศตวรรษที่ 21*. สมุทรปราการ: บอัสการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต้นแบบ การเรียนทางด้านหลักและทฤษฎีแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อัญชลี ทองเสน. (2560). *การพัฒนาแบบการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยใช้กระบวนการสะท้อนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ทางการพยาบาล*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- อศวิน ณะนิต. (2558). *การพัฒนาทักษะการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ในหน่วยการเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ*. (ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- Andrews, J., & Smith, D. C. (1996). In search of the marketing imagination: Factors affecting the creativity of marketing programs for mature products. *Journal of Marketing Research*, 33(2), 174-187.
- Driver, R., Newton, P., & Osborne, J. (2000). Establishing the norms of scientific argumentation in classrooms. *Science Education*, 84(3), 287-312.
- Eggert, S., & Bögeholz, S. (2010). Students' use of decision-making strategies with regard to socioscientific issues: An application of the Rasch partial credit model. *Science Education*, 94(2), 230-258.
- Lee, Y. C., & Grace, M. (2012). Students' reasoning and decision making about a socioscientific issue: A cross-context comparison. *Science Education*, 96(5), 787-807.
- Levinson, R. (2006). Towards a theoretical framework for teaching controversial socio-scientific issues. *International Journal of Science Education*, 28(10), 1201-1224.

- Lin, S. S., & Mintzes, J. J. (2010). Learning argumentation skills through instruction in socioscientific issues: The effect of ability level. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 8, 993-1017.
- Loucks-Horsley, S., Love, N., Stiles, K., Mundry, S., & Hewson, P. (2003). *Designing professional development for teachers of science and mathematics*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Nuangchalem, P. (2010). Engaging students to perceive nature of science through socioscientific issues-based instruction. *European Journal of Social Science*, 13(1), 34-37.
- Osborne, J., Simon, S., & Erduran, S. (2004). Challenges in developing scientific argumentation skills: A global perspective. *International Journal of Science Education*, 26(8), 1007-1025.
- Partnership for 21st Century Skills. (2011). *A framework for 21st century learning*. Retrieved 12 January 2024. from <http://www.p21.org/home>.
- Ratcliffe, M., & Grace, M. (2003). Consequences of failing to develop decision-making skills in science education: Impacts on students and society. *International Journal of Science Education*, 25(10), 1209-1229.
- Sadler, T. D. (2004). Teaching decision-making in science education: Challenges and opportunities. *Science Education*, 88(1), 1-19.
- UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. Paris: UNESCO. Retrieved 12 January 2024. from <https://unesdoc.unesco.org/>.
- Zeidler, D. L., & Keefer, M. (2003). The role of moral reasoning and the status of socioscientific issues in science education: Philosophical, psychological and pedagogical considerations. In D. L. Zeidler (Ed.). *The role of moral reasoning on socioscientific issues and discourse in science education* (pp. 7-38). Netherlands: Kluwer Academic Publisher.
- Zeidler, D., & Nichols, B. (2009). Socioscientific issues theory and practice. *Journal of Elementary Science Education*, 21(2), 49-58.

A Study of First Jobbers' Consumption and Credit Card Debt in Bangkok, Thailand

Piyavit Wuttisombut^{1*} and Nattanicha Chairassamee²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: w.piyavit.2016@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to study (1) consumption behavior and credit card debt accumulation, and (2) factors influencing credit card debt accumulation among the young first jobbers in Bangkok. This study adopts a descriptive research design, incorporating the life-cycle consumption framework, Maslow's hierarchy of needs (five levels), as well as the concept of "Choosing When to Act" in decision-making. The sample consists of 434 employees in the early stages of their careers or called first jobbers, with a stable income and access to credit cards, residing in Bangkok. Data was collected through primary sources, utilizing a questionnaire that gathered information on participants' personal details, credit usage, and attitudes toward present bias in consumption. The data was analyzed using descriptive statistics, inferential statistics, and econometric modeling, specifically multiple regression analysis employing the least squares method. The result of the study found that: Females generally have higher expenditures related to personal care, health, or education, while males tend to spend more on social activities. The proportion of savings to income among first jobbers increases with age. However, those employed in the hotel and restaurant industries typically have lower incomes and savings than those in other sectors. Additionally, first jobbers often exhibit a tendency to spend impulsively on social activities when opportunities arise, but this does not result in a corresponding increase in the payment of credit card debt each month. The study identifies key factors-savings, occupation, and spending on clothing and electronics-influencing debt behavior. While savings support financial stability, spending on such items increases reliance on credit cards and installment payments. The credit card service providers should have a policy to control the spending of first jobbers by setting shorter repayment periods, which will help reduce the debt burden, or by controlling the number of credit cards held.

Keywords: First Jobbers, Consumption, Credit Card Debt

การศึกษาการบริโภคและการก่อหนี้บัตรเครดิตของกลุ่มวัยเริ่มทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครของประเทศไทย

ปิยะวิทย์ วุฒิสมบัติ^{1*} และ ณัฐธัญญา ฉายรัมย์²

¹ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: w.piyavit.2016@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) พฤติกรรมการบริโภคและการก่อหนี้ และ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ของกลุ่มวัยเริ่มทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีการบริโภคตามวัฏจักรชีวิต และลำดับขั้นของความต้องการของ Maslow 5 ลำดับขั้น รวมถึงแนวคิดการเลือกที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา (Choosing When to Act) งานวิจัยนี้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานวัยเริ่มทำงาน มีแหล่งรายได้ประจำ และมีสินเชื่อบัตรเครดิต ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยคัดแยกและสุ่มตัวอย่างจำนวน 434 ราย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงอนุมาน และแบบจำลองทางเศรษฐมิติ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ผลการศึกษา พบว่าเพศหญิงจะมีค่าใช้จ่ายตามปัจจัย 4 มากกว่าเพศชาย ส่วนเพศชายจะมีค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมสังสรรค์มากกว่า และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ของกลุ่มแรงงานใหม่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตามอายุ โดยเฉพาะแรงงานอยู่ในอุตสาหกรรมโรงแรมร้านอาหารจะมีรายได้และเงินออมน้อยกว่าสายอาชีพอื่น นอกจากนี้ แรงงานรุ่นใหม่จะมีทัศนคติความโน้มเอียงในการบริโภคในปัจจุบันต่อกิจกรรมสังสรรค์ โดยจะบริโภคหรือใช้จ่ายทันทีเมื่อมีโอกาส แต่จะไม่กระตุ้นให้เกิดการชำระสินเชื่อบัตรเครดิตต่อเดือน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการก่อหนี้ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ปริมาณเงินออมที่จะช่วยลดปริมาณภาระหนี้คงค้าง ในขณะที่กลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน และการใช้จ่ายในสินค้าประเภทเสื้อผ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดการใช้สินเชื่อบัตรเครดิตจากปริมาณการผ่อนชำระสินเชื่อบัตรเครดิตต่อเดือนที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผู้ให้บริการสินเชื่อบัตรเครดิตควรมีนโยบายควบคุมการใช้จ่ายของพนักงานวัยเริ่มทำงาน โดยกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระที่สั้นลงและควบคุมจำนวนบัตรเครดิตที่ถือครอง เพื่อช่วยลดภาระหนี้

คำสำคัญ: วัยเริ่มทำงาน, การบริโภค, หนี้บัตรเครดิต

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เศรษฐกิจประเทศไทยประสบกับการชะลอตัวลงจากผลกระทบของการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา หรือ โควิด-19 ที่กระทบไม่เพียงแต่ภาคธุรกิจและยังรวมถึงผู้บริโภคหรือประชาชนในประเทศจากการขาดรายได้ ทำให้มีการบริโภคที่ลดลงหรือมีการก่อภาระหนี้สินเพิ่มเติมในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ โดยสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย (Gross Domestic Product: GDP) เพิ่มขึ้นภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปี 2566 อยู่ที่ระดับร้อยละ 91.3 จากการขยายตัวของสินเชื่อเพื่อการบริโภคและสินเชื่อที่อยู่อาศัยจากมาตรการพักหนี้ในช่วงหลังโควิด-19 และยังคงพบอีกว่าในปี 2565 คนไทยมีหนี้สินร้อยละ 37 หรือคิดเป็นราว 1 ใน 3 ของประชากรไทย ซึ่งเพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา โดยประชากรมีหนี้สินเกิน 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57 และในจำนวนนั้น กลุ่มที่มีหนี้เกิน 1,000,000 บาท คิดเป็นจำนวนร้อยละ 14 ของประชากร (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2565) หากสถานการณ์หนี้ครัวเรือนสูงก็จะกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจในระยะยาว (สุพริศร์ สุวรรณิก, 2567)

นอกจากนี้ ปัญหาภาระหนี้ครัวเรือนที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากพฤติกรรมการบริโภคและการก่อหนี้ของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มวัยเริ่มทำงานที่เริ่มมีรายได้ประจำ จากข้อมูลปี 2567 พบว่าที่มีอายุอยู่ที่ 20 – 24 ปี หรือกลุ่ม Generation

Z จะมีภาระหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น และมีความแตกต่างจากกลุ่มอายุอื่น ซึ่งกลุ่มผู้ที่มีอายุอยู่ที่ 20 – 24 ปี จะเริ่มเข้ามาเป็นกำลังแรงงานในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่มีภาระหนี้ครัวเรือนทั้งหมด 2.50 แสนล้านบาท และมีหนี้เสีย 1.80 หมื่นล้านบาท และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพราะเป็นวัยที่สามารถเข้าถึงสินเชื่อและเริ่มมีการผิมนัดชำระ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567) โดยมีสาเหตุจากพฤติกรรมการบริโภคด้วยทัศนคติ “ของมันต้องมี” เมื่อรายได้ไม่เพียงพอก็นำไปสู่การกู้หนี้ยืมสินเพื่อการบริโภคหรือ ก่อหนี้มากกว่ารายรับหรือรายจ่ายที่ต้องชำระต่อเดือน ดังนั้น ทัศนคติของกลุ่มคน Generation Z ที่เริ่มมีรายได้ประจำต่อเดือนอาจจะมึนมองในการบริโภคและการก่อหนี้ที่แตกต่างจากประชากรที่กลุ่มอื่น รวมถึงปัญหาที่จะเกิดจากการก่อหนี้เพื่อการบริโภคที่จะเป็นภาระการชำระหนี้ของกลุ่มวัยเริ่มทำงานหรือแรงงานยุคใหม่ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดและทฤษฎี พบว่า การบริโภคตามวัฏจักรชีวิตถูกอ้างอิงจาก (Angus, 2005) และ (โชติกา ศุภนาโสทธิ์, 2561) พิจารณาถึงช่วงของอายุและความสามารถในการหารายได้ โดยการบริโภคจะเกิดขึ้นในปัจจุบันจะขึ้นอยู่กับภาระค่างานของรายได้ในอนาคตตลอดช่วงอายุขัย กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุน้อยจะไม่สามารถจัดการกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคได้ และจะมีแนวโน้มที่จะก่อหนี้เพื่อการบริโภค และเมื่ออายุมากขึ้นก็จะสามารถชำระภาระหนี้ที่เกิดขึ้นและเป็นไปตามกฎของอุปสงค์สำหรับสินค้าปกติที่รายได้เพิ่มขึ้นก็จะบริโภคเพิ่มขึ้น ดังนั้น ด้วยทฤษฎีวัฏจักรการบริโภคเมื่อเปรียบเทียบกับอายุกับพฤติกรรมการก่อหนี้มีลักษณะจะมีลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ 5 ระดับของ Maslow อ้างอิงใน Anjanaben j. & Amit (2019) พบว่า กลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานจะมีการบริโภคเป็นไปตามลำดับขั้นความต้องการเมื่อมีความต้องการบริโภคเพื่อตอบสนองมากก็จะมีแนวโน้มในการก่อหนี้เพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น ประกอบกับทฤษฎีการเลือกบริโภคตามเวลา (Choosing When to Act) มีแนวคิดที่ว่าบริโภคจะเกิดขึ้นเมื่อผลประโยชน์จากการบริโภคสิ่งนั้นในปัจจุบันมีมากกว่าต้นทุนจากการไม่บริโภคในปัจจุบัน ดังนั้น จากความต้องการของกลุ่มแรงงานใหม่วัยเริ่มทำงานที่มีความต้องการในการบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการสูงสุดจะมีการโน้มเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบัน (Present Bias)¹ (Cartwright, 2014) และสำหรับพฤติกรรมของกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่หรือ Generation Z มีการศึกษาผ่านงานวิจัยในอดีต โดย Yang Zhensen (2021) พบว่า กลุ่มพนักงานใหม่ที่เริ่มต้นทำงานมีเงินออมจำนวนไม่มากและยังไม่เห็นความสำคัญของการออม ซึ่งแตกต่างจาก กลุ่มผู้ใหญ่หรือ Generation B ที่มีการระมัดระวังในการใช้จ่ายและก่อหนี้เท่าที่จำเป็นเมื่อเปรียบเทียบกับ Generation อื่น (ณัฐพงศ์ มานารัตน์, 2563)

งานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาการบริโภคและการก่อหนี้จากบัตรเครดิตของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เริ่มทำงานและมีรายได้ประจำ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อหนี้ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมโดย Jill M, P. Bernard and Sandy D (2003) พบว่า พฤติกรรมกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีบัตรเครดิตมีความเข้าใจเรื่องสินเชื่อบัตรเครดิตในระดับต่ำ และประเมินความสามารถในการชำระหนี้ในแง่ดีเกินไป และงานวิจัยของจันทิมา สุขเนตร์ และปนัดดา อินทร์พรหม (2561) พบว่า ค่าใช้จ่ายสินเชื่อบัตรเครดิต ส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทสินค้าฟุ่มเฟือย ท่องเที่ยว สันทนาการ ลงทุน ประกัน และอาหาร หรือเครื่องดื่ม ดังนั้น การศึกษานี้ได้เพิ่มเติมถึงวัตถุประสงค์ค่าใช้จ่าย สายอาชีพที่ทำงานอยู่ และความโน้มเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบันตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มตัวอย่างพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงาน อายุระหว่าง 21 – 26 ปี ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ผลการศึกษามุ่งหวังเพื่อสะท้อนถึงพฤติกรรมที่อาจจะก่อปัญหาหนี้ครัวเรือนและหนี้สินผิมนัดชำระที่อาจจะเกิดขึ้นจากกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่วัยเริ่มทำงานมิให้เป็นปัญหาหรือภาระของภาครัฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคและการก่อหนี้บัตรเครดิตของกลุ่มวัยเริ่มทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้บัตรเครดิตของกลุ่มวัยเริ่มทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

¹ หมายเหตุ: นิยามศัพท์ของ Present Bias สามารถกล่าวถึงอคติต่อการบริโภคในปัจจุบัน หรืออคติโน้มเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรของงานวิจัยนี้ คือ กลุ่มพนักงานวัยเริ่มทำงานใหม่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 21 – 26 ปี และมีวงเงินสินเชื่อบัตรเครดิต สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด และได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงจาก Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 385 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา ดังนั้น งานวิจัยนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 434 ตัวอย่าง จากทั้งหมด 50 เขตในกรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้ค่า Cronbach's alpha พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.6033 ซึ่งอยู่ในช่วง $0.6 \leq \alpha < 0.7$ ถือเป็นระดับที่ยอมรับและสามารถใช้ในการวิจัยได้ (Hair, et al., 2010) โดยแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นพนักงานใหม่ที่ทำงานเป็นที่แรก มีแหล่งรายได้ประจำ มีวงเงินสินเชื่อบัตรเครดิต และทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 คำถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ปีที่เกิด ระดับการศึกษา ลักษณะของสายอาชีพที่ทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 3 คำถามข้อมูลด้านสินเชื่อ ได้แก่ วงเงินสินเชื่อ ปริมาณภาระหนี้คงค้าง ปริมาณเงินผ่อนชำระสินเชื่อต่อเดือน จำนวนบัตรเครดิต และระยะเวลาในการผ่อนชำระสูงสุด

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับทัศนคติในการโน้มเอียงการบริโภคในปัจจุบันจำนวนทั้งสิ้น 10 ข้อ ซึ่งเป็นคำถาม 3 ตัวเลือกที่แสดงถึงทัศนคติในการบริโภคปัจจุบันทันที หรือสามารถรอการบริโภคได้ ยกตัวอย่างเช่น หากโทรศัพท์มือถือของท่านใช้งานมาแล้ว 1 ปี เมื่อมีโทรศัพท์รุ่นใหม่ที่ท่านชื่นชอบออกจำหน่าย ท่านจะ 1) ใช้เงินสดชำระสินค้าทันที หรือ 2) ใช้บัตรเครดิตชำระสินค้าทันที และ 3) รอจนกว่าจะมีรุ่นใหม่ถัด ๆ ไป ซึ่งหากผู้ตอบมีพฤติกรรมที่ได้รับผลประโยชน์สนองต่อความต้องการทันที เช่น ซื้อโทรศัพท์ทันทีด้วยเงินสดหรือบัตรเครดิต ก็จะมีทัศนคติที่มีความโน้มเอียงการบริโภคในปัจจุบันมากกว่าการรอที่จะซื้อรุ่นใหม่

ส่วนที่ 5 เป็นการสอบถามถึงจำนวนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 พื้นฐาน นั่นคือ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มในชีวิตประจำวัน ค่าใช้จ่ายด้านที่พักอาศัย ค่าใช้จ่ายด้านเสื้อผ้าสิ่งของเครื่องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและยารักษาโรค และ 2) ค่าใช้จ่ายด้านสินค้าฟุ่มเฟือย ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมสังสรรค์ และค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยกำหนดข้อมูลในการใช้สำรวจเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) ออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชัน Google Form ในการเก็บข้อมูล โดยข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นข้อมูลช่วงเดือน มกราคม – ธันวาคม 2566

3.2 เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูล และได้คัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่ายของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 50 เขตของกรุงเทพมหานคร และผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูลของแบบสอบถามและนำไปใช้ได้จำนวนทั้งหมด 434 ตัวอย่างไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ ข้อมูลด้านสินเชื่อกและค่าใช้จ่าย รวมถึงความโน้มเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบัน

4.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Chi-Square เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เฉพาะตัวแปร เพศ สายอาชีพ และทัศนคติความโน้มเอียงในการบริโภคเท่านั้น และความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างชุดข้อมูลแบบคู่ของข้อมูลเชิงคุณภาพของและเชิงปริมาณแบบกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลตัวแปรปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ข้อมูลด้านสินเชื่อกและค่าใช้จ่าย และความโน้มเอียงในการบริโภคในปัจจุบันของกลุ่มพนักงานวัยเริ่มทำงาน

4.3 แบบจำลองทางเศรษฐมิติ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Regression: OLS) แสดงได้ดังสมการต่อไปนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 Sex + \beta_2 Age + \beta_3 Edu + \beta_4 D_{Admin} + \beta_5 D_{Hos} + \beta_6 D_{Health} + \beta_7 D_{Tech} + \beta_8 Inc + \beta_9 sav + \beta_{10} Food + \beta_{11} Home + \beta_{12} Clothes + \beta_{13} Med + \beta_{14} Lux + \beta_{15} Party + \beta_{16} Travel + \beta_{17} Pref + \beta_{18} nocard + \beta_{19} noinstall + \varepsilon$$

โดยตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้ คือ ปริมาณภาระหนี้บัตรเครดิตค้าง และปริมาณเงินผ่อนชำระสินเชื่อบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือน ในขณะที่ตัวแปรอิสระในแบบจำลองประกอบด้วย ตัวแปรทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลพฤติกรรมด้านการเงิน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คำอธิบายตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบในแบบจำลองทางเศรษฐมิติ

รหัส	คำอธิบายรหัส
Y	คือ ปริมาณภาระหนี้คงค้าง (พันบาท) หรือปริมาณภาระในการชำระหนี้ต่อเดือน (พันบาท)
Sex	คือ เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดให้เพศหญิงเท่ากับ 1 และเพศชายเท่ากับศูนย์
Age	คือ อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม (ปี)
Edu	คือ ช่วงระดับการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ กำหนดให้ ต่ำกว่าปริญญาตรีเท่ากับ 1 ปริญญาตรีเท่ากับ 2 และปริญญาโทเท่ากับ 3
D_Admin	คือ สายอาชีพธุรการ โดยกำหนดให้เท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามทำงานในสายอาชีพธุรการ และกำหนดให้เท่ากับศูนย์หากทำงานในสายอาชีพอื่น (สายอาชีพการเงินเป็นกลุ่มฐาน)
D_Hos	คือ สายอาชีพโรงแรมร้านอาหาร กำหนดให้เท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามทำงานในสายอาชีพโรงแรมร้านอาหาร และกำหนดให้เท่ากับศูนย์หากทำงานในสายอาชีพอื่น (สายอาชีพการเงินเป็นกลุ่มฐาน)
D_Health	คือ สายอาชีพด้านสุขภาพและความงาม กำหนดให้เท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามทำงานในสายอาชีพด้านสุขภาพและความงาม และกำหนดให้เท่ากับศูนย์หากทำงานในสายอาชีพอื่น (สายอาชีพการเงินเป็นกลุ่มฐาน)
D_Tech	คือ สายอาชีพด้านเทคโนโลยี กำหนดให้เท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามทำงานในสายอาชีพด้านเทคโนโลยี และกำหนดให้เท่ากับศูนย์หากทำงานในสายอาชีพอื่น (สายอาชีพการเงินเป็นกลุ่มฐาน)
Inc	คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม (พันบาท)
Sav	คือ เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม (พันบาท)
Food	คือ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มในชีวิตประจำวัน (พันบาท)
Home	คือ ค่าใช้จ่ายด้านที่พักอาศัย (พันบาท)
Clothe	คือ ค่าใช้จ่ายเสื้อผ้าสิ่งของเครื่องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (พันบาท)
Med	คือ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและยารักษาโรค (พันบาท)
Lux	คือ ค่าใช้จ่ายด้านสินค้าฟุ่มเฟือย (พันบาท)
Party	คือ ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมสังสรรค์ (พันบาท)

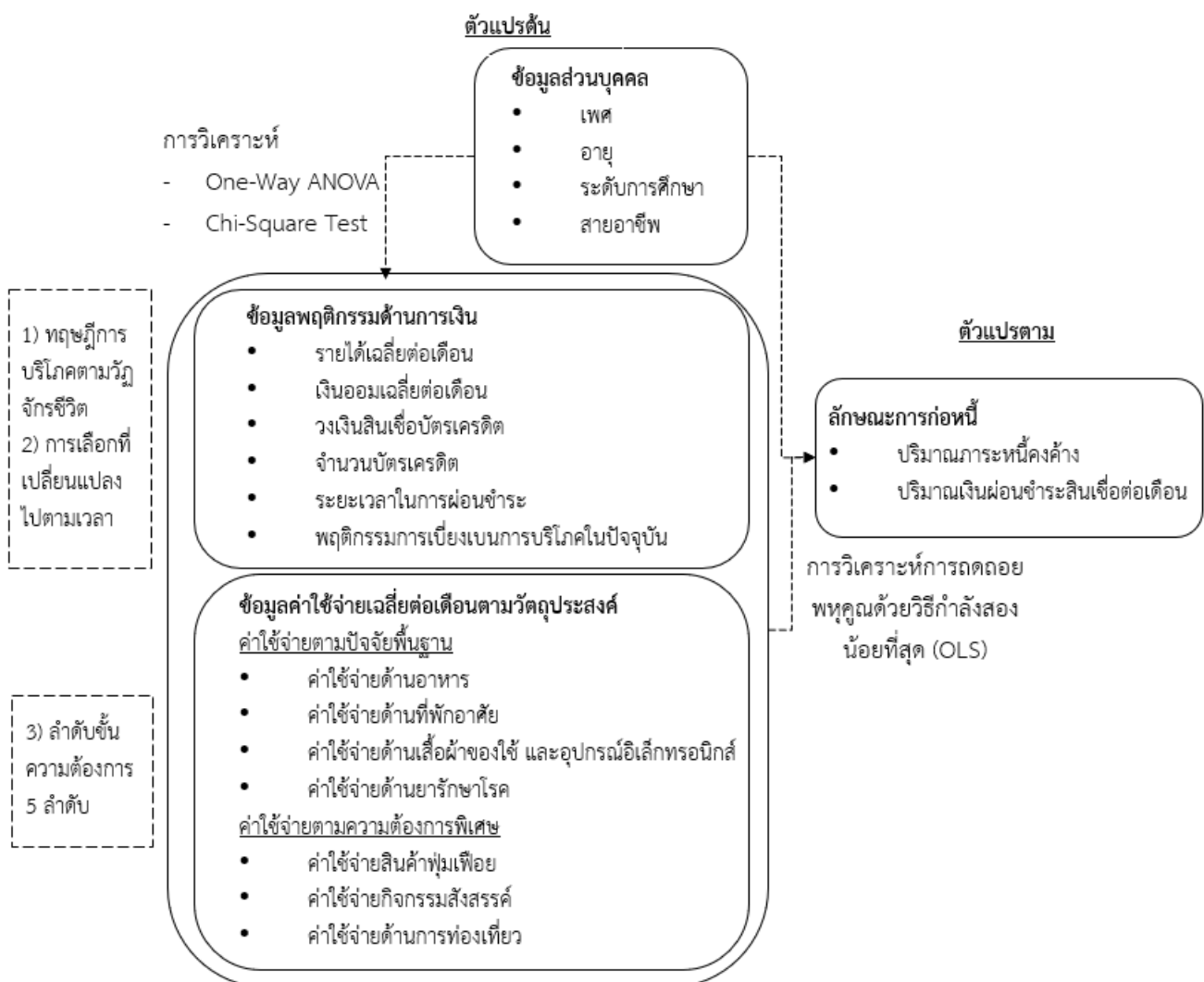
ตารางที่ 1 คำอธิบายตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบในแบบจำลองทางเศรษฐมิติ (ต่อ)

รหัส	คำอธิบายรหัส
Travel	คือ ค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยว (พันบาท)
Pref_FP*	คือ ทัศนคติของความโน้มเอียงในการบริโภค โดยกำหนดให้กลุ่มที่มีความโน้มเอียงในการบริโภคปัจจุบันเท่ากับ 1 และกลุ่มที่ไม่มีความโน้มเอียงในการบริโภคปัจจุบันเท่ากับศูนย์
Nocard	คือ จำนวนบัตรเครดิต (ใบ)
Noinstall	คือ ระยะเวลาการผ่อนชำระ โดยกำหนดเป็นจำนวนเดือน แบ่งออกเป็น 7 ระดับ คือ ระยะศูนย์เดือน, ผ่อนชำระสูงสุด 3, 4, 6, 10, 12 และ 24 เดือน

หมายเหตุ: * พิจารณาจากคำถามในส่วนที่ 4 ของแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 10 ข้อ หากกลุ่มตัวอย่างเลือกการบริโภคในปัจจุบันทันทีไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 (หรือคิดเป็นจำนวน 6 ข้อจากจำนวนคำถามทั้งสิ้น 10 ข้อ) จะกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีพฤติกรรมโน้มเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบัน หรือกำหนดให้ค่าตัวแปรหุ่นเท่ากับ 1 หากกลุ่มตัวอย่างไม่มีความโน้มเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบัน จะกำหนดให้ตัวแปรหุ่นดังกล่าวเท่ากับ “ศูนย์”

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดงานวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ 1 โดยการใช้ข้อมูลด้านพฤติกรรมระหว่างตัวแปรต้นภายใต้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และ ตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ 2 โดยการวิเคราะห์ตัวแปรต้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 58.06 มีการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปริญญาตรี และมีอายุเฉลี่ยประมาณ 23 – 26 ปี ซึ่งส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 จะทำงานอยู่ในสายอาชีพการเงินและธุรการ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างต้องเป็นผู้ที่ได้รับสินเชื่อบัตรเครดิต โดยพบว่าส่วนใหญ่นั้นถือบัตรเครดิตจำนวน 1 ใบ และมีประสบการณ์ผ่อนชำระสูงสุด 10 เดือน ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ชื่นชอบการชำระเงินผ่านบัตรเครดิต แต่ส่วนใหญ่มีการชำระเต็มจำนวน

1. พฤติกรรมการบริโภคและการก่อหนี้ของกลุ่มวัยเริ่มทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาโดยใช้สถิติเชิงอนุมานที่มีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า พฤติกรรมของกลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงาน อายุระหว่าง 21 – 26 ปี เพศหญิงจะมีค่าใช้จ่ายด้านเสื้อผ้าของใช้และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายด้านยารักษาโรค ค่าใช้จ่ายด้านท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อเดือนที่มากกว่าเพศหญิง อย่างไรก็ตาม เพศชายและหญิงมีความโน้มเอียงในการบริโภคในปัจจุบันที่ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบอีกว่าเมื่อพนักงานใหม่มีอายุที่เพิ่มขึ้นจะทำให้มีแนวโน้มของรายได้และการออมเพิ่มขึ้นด้วย ในขณะที่กลุ่มพนักงานใหม่ที่มีรายได้น้อยจะมีสัดส่วนในการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น สัดส่วนการบริโภคต่อรายได้จะลดน้อยถอยลงตามลำดับ หรือสามารถกล่าวได้ว่าเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นสัดส่วนการออมต่อรายได้ก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งแสดงจากตัวแปรรายได้เฉลี่ยและเงินออมเฉลี่ยจำแนกตามอายุ ในตารางที่ 2

นอกจากนี้ เมื่อกลุ่มพนักงานใหม่มีรายได้เพิ่มขึ้นตามอายุก็จะมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ด้านที่พักอาศัย ด้านเสื้อผ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ด้านสุขภาพยารักษาโรค ด้านการท่องเที่ยว อาจสะท้อนให้เห็นว่าเมื่ออายุมากขึ้นสถานะทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปความต้องการของแต่ละคนตามทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ ทำให้ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปตามอายุที่เพิ่มขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือค่าประกันสุขภาพที่อายุที่เพิ่มขึ้นค่าเบี้ยประกันสุขภาพก็จะเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาจำแนกตามสายอาชีพ พบว่า กลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานที่อยู่ในสายอาชีพที่เกี่ยวข้องกับโรงแรม ร้านอาหารนั้น จะมีรายได้และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนที่น้อยกว่าเพื่อนพนักงานในสายอาชีพอื่นอยู่ในอายุรุ่นเดียวกัน และยังพบอีกว่าพฤติกรรมการก่อหนี้ของพนักงานที่ทำงานในธุรกิจโรงแรมร้านอาหารจะมีภาระผ่อนชำระค่าบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าสายอาชีพอื่น ในขณะที่กลุ่มพนักงานที่อยู่ในสายอาชีพเทคโนโลยีจะมีการผ่อนชำระบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือนในปริมาณที่มากกว่าสายอาชีพ และอาจมีแนวโน้มที่บริโภคสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสายอาชีพเทคโนโลยีที่ เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีราคาสูงและมีการส่งเสริมการขายด้วยการผ่อนบัตรเครดิตโดยทั่วไป ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และ Chi-Square

หน่วย: พันบาท	ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)												Chi-Square
	รายได้เฉลี่ย	เงินออมเฉลี่ย	วงเงินบัตรเครดิต	ผ่อนสินค้าต่อเดือน	ภาระหนี้คงค้าง	ค่าใช้จ่ายอาหาร	ค่าใช้จ่ายด้านที่พักอาศัย	ค่าใช้จ่ายด้านเสื้อผ้า, อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	ค่าใช้จ่ายด้านยารักษาโรค	ค่าใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย	ค่าใช้จ่ายกิจกรรมสังสรรค์	ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว	ทัศนคติในการบริโภคปัจจุบัน
ปัจจัยส่วนบุคคล	เพศ												
	เพศหญิง	22.40	3.66	58.90	4.76	7.53	12.04	4.06	1.64	0.94	0.75	3.11	1.40
	เพศชาย	22.23	3.44	58.96	4.60	7.98	11.70	4.40	0.78	0.60	0.26	3.18	1.64
	ค่าสถิติ F	0.12	1.69	0.00	0.47	0.35	1.08	0.48	39.19**	11.59**	24.94**	0.21	6.21**
	ค่า Chi-Square												2.02
ปัจจัยส่วนบุคคล	อายุ												
	อายุ 21 ปี	9.65	0.64	15.00	2.39	3.59	5.19	4.02	0.18	0.22	0.29	0.41	0.97
	อายุ 22 ปี	9.83	0.82	18.67	2.97	6.33	7.67	0.58	1.00	0.21	0.20	1.78	0.68
	อายุ 23 ปี	16.86	3.03	42.42	4.58	6.57	11.56	3.01	0.85	0.30	0.58	2.74	1.03
	อายุ 24 ปี	21.29	2.47	53.70	4.74	8.55	11.68	4.64	2.08	1.51	1.04	2.21	1.70
	อายุ 25 ปี	23.99	3.61	65.90	5.22	8.73	11.73	3.10	1.38	0.62	0.74	3.31	1.50
	อายุ 26 ปี	26.46	5.56	77.77	4.72	7.51	13.47	5.76	0.94	0.82	0.87	4.72	1.79
	ค่าสถิติ F	179.96**	130.86**	83.90**	5.45**	2.08**	28.23**	5.05**	12.97**	21.37**	3.53**	80.01**	9.20**
ปัจจัยส่วนบุคคล	สายอาชีพ												
	สายอาชีพด้านการเงิน	22.49	1.62	59.23	4.56	7.64							
	สายอาชีพด้านธุรการ	22.72	1.74	60.44	4.96	8.42							
	สายอาชีพด้านสุขภาพ	23.40	1.83	63.22	4.37	6.81							
	สายอาชีพด้านเทคโนโลยี	21.10	2.60	50.17	6.52	3.50							
	สายอาชีพด้านโรงแรมและร้านอาหาร	19.39	1.87	49.02	3.91	5.95							
	ค่าสถิติ F	4.46**	4.57**	2.63**	3.28*	1.58							
	ค่า Chi-Square												9.10*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 และ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการเบี่ยงเบนการบริโภคในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานมีความโน้มเอียงในการบริโภคในปัจจุบันในเรื่องของการกิจกรรมสังสรรค์ กล่าวคือกลุ่มพนักงานรุ่นใหม่และเริ่มมีรายได้ก็จะมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์กับกลุ่มในวัยใกล้เคียงกัน อาจจะเป็นสภาพแวดล้อมในที่ทำงานในเขตเมือง แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานจะไม่มีแนวโน้มในการเบี่ยงเบนการบริโภคในปัจจุบันในเรื่องของการใช้สินค้าบัตรเครดิต กล่าวคือทัศนคติของความโน้มเอียงในการบริโภคในปัจจุบันไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างนี้ภาระหนี้สินเชื่อบัตรเครดิตคงค้าง หรือปริมาณการผ่อนชำระสินค้าต่อเดือนที่เพิ่มขึ้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ของกลุ่มวัยเริ่มทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากผลการวิเคราะห์แบบจำลองทางเศรษฐมิติถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้บัตรเครดิต พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณภาระหนี้คงค้าง คือ ปริมาณเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการผ่อนชำระ จากผลการศึกษาพบว่าเมื่อกลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานอายุระหว่าง 21-26 ปี หากมีปริมาณเงินออมเพิ่มขึ้นจะทำให้มีภาระหนี้สินเชื่อคงค้างในปริมาณ

น้อยลงที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อย่างไรก็ตาม หากกลุ่มพนักงานใหม่เลือกการผ่อนชำระบัตรเครดิตให้มีระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นจะทำให้ปริมาณภาระหนี้สินเชิงคงค้างมีปริมาณที่มาก หรือมีภาระหนี้ที่ต้องชำระในอนาคตในปริมาณที่มากขึ้น โดยจากค่า R^2 ในแบบจำลองเท่ากับ 0.38 หมายความว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 38 (รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3 คอลัมน์ที่ 1 และ 2)

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการผ่อนชำระค่าสินเชื่อบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือนนั้น พบว่า ค่าใช้จ่ายของกลุ่มพนักงานใหม่เริ่มทำงานที่มีค่าใช้จ่ายในด้านเสื้อผ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในมูลค่ามากขึ้นจะมีการชำระสินค้าด้วยการผ่อนชำระผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือนในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาถึงประเภทสินค้านี้กล่าวว่าเป็นสินค้าเพื่อการบริโภคที่มีอยู่โดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน และมีการสนับสนุนการจำหน่ายด้วยการผ่อนชำระอยู่โดยทั่วไป ซึ่งก็เป็นไปในทิศทางที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ เนื่องจากจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยเริ่มมีรายได้ประจำ การบริโภคสินค้าเหล่านี้ที่พบได้ทั่วไปจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการก่อหนี้บัตรเครดิตของแรงงานรุ่นใหม่ นอกจากนี้ ปริมาณบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์กับการผ่อนชำระค่าสินเชื่อเฉลี่ยต่อเดือนที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเมื่อมีบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นทุกใบ จะทำให้การผ่อนชำระต่อเดือนสูงขึ้น นอกจากนี้ ระยะเวลาการชำระสินเชื่อก็ก็นำมาซึ่งภาระหนี้คงค้าง และการผ่อนชำระเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยค่า R^2 เท่ากับ 0.20 กล่าวคือ ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามในแบบจำลองดังกล่าวได้ร้อยละ 20 (รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3 คอลัมน์ที่ 3 และ 4)

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณภาระหนี้สินคงค้าง และ ปริมาณการผ่อนชำระค่าสินเชื่อเฉลี่ยต่อเดือน²

ตัวแปรอิสระ	ปริมาณภาระหนี้สินคงค้าง		ปริมาณการผ่อนชำระค่าสินเชื่อเฉลี่ยต่อเดือน	
	ค่าสัมประสิทธิ์ (1)	Std. Error (2)	ค่าสัมประสิทธิ์ (3)	Std. Error (4)
เพศหญิง	-0.23	667.52	0.14	222.65
อายุ	-0.05	400.94	-0.03	162.02
ระดับการศึกษา	-0.20	1,260.27	1.36*	434.61
สายอาชีพ (สายอาชีพการเงินเป็นกลุ่มฐาน)				
- สายอาชีพธุรการ	0.78	691.77	0.60**	237.60
- สายอาชีพโรงแรมร้านอาหาร	-0.90	1,057.56	0.06	443.72
- สายอาชีพด้านสุขภาพและความงาม	-1.22	1,226.75	-0.13	432.69
- สายอาชีพด้านเทคโนโลยี	-2.49	2,498.03	2.41**	590.90
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.13	0.12	0.02	0.04
เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน	-0.46**	0.24	0.04	0.09
ค่าใช้จ่าย				
- อาหารและเครื่องดื่มในชีวิตประจำวัน	0.02	0.11	0.01	0.04
- ที่พักอาศัย	-0.01	0.06	0.01	0.02
- เสื้อผ้าสิ่งของเครื่องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	0.07	0.22	0.20**	0.08
- สุขภาพและยารักษาโรค	-0.30	0.28	0.01	0.08
- สินค้าฟุ่มเฟือย	-0.26	0.27	-0.13	0.11
- กิจกรรมสังสรรค์	0.12	0.22	-0.21**	0.09
- การท่องเที่ยว	0.20	0.33	-0.08	0.11
ทัศนคติในการบริโภคปัจจุบัน	-1.02	622.25	-0.45**	206.28
จำนวนบัตรเครดิต	0.22	518.48	0.87**	171.77
ระยะเวลาการผ่อนชำระ	0.72**	55.66	0.08**	180.87
R-Squared	0.38		0.20	

หมายเหตุ: Std. Error หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 และ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

² คำอธิบายเพิ่มเติม: ในงานวิจัยนี้ได้ทำการทดสอบโดยใช้ Breusch-Pagan พบว่า แบบจำลองในการศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ กล่าวคือ แบบจำลองมีความแปรปรวนจากค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากัน (Homoscedasticity)

อภิปรายผล

พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการบริโภคและการก่อหนี้บัตรเครดิต จากผลการศึกษาพบว่า เพศที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าประเภทเสื้อผ้าสิ่งของและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ยารักษาโรค สินค้าฟุ่มเฟือย และค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูเบศร์ สมุทรจักร (2557) ศึกษาพฤติกรรมบริโภคนิยมในวัยรุ่นไทย และปัจจัยที่เป็นสาเหตุ พบว่า กลุ่มวัยรุ่นไทยที่อายุน้อยมีแนวโน้มในการบริโภคเพื่อการโอ้อวด เพื่อให้เพื่อนยอมรับ ซึ่งเพศหญิงจะมีแนวโน้มในการบริโภคสินค้าเพื่อความงาม สินค้าฟุ่มเฟือย เสื้อผ้า กระเป๋า แต่เพศชายมีแนวโน้มบริโภคสินค้าประเภทอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต เป็นต้น ในขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวไม่ต่างกัน นอกจากนี้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพิเศษ เช่น สินค้าฟุ่มเฟือย จากการศึกษาของ ลลิลล์ธัญญา เอ็นทูล (2564) พบว่ากลุ่มลูกค้า Generation Z ในเขตปทุมวัน ปัจจัยด้านเพศ อายุ และรายได้มีผลต่อยอดขายของสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งจากผลการศึกษางานวิจัยนี้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเป็นไปตามแนวคิดและทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการที่กลุ่มตัวอย่างจะมีแนวโน้มในการบริโภคเพื่อเพิ่มอัตราตัวตนของตนเอง (Esteen Needs) เพื่อเป็นที่ยอมรับในสังคม

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการก่อหนี้ เช่น วงเงินสินเชื่อ ปริมาณผ่อนชำระค่าสินเชื่อ มีผลมาจากความแตกต่างของรายได้ และเงินออม รวมถึงอายุที่เพิ่มขึ้น และอาชีพที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาริสา สุกุลวัฒนา (2564) กลุ่มพนักงานวัยเริ่มทำงานของบริษัทเอกชน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ลักษณะของหนี้ ปริมาณหนี้สิน ระยะเวลาเป็นหนี้ที่แตกต่างกัน เนื่องจากวัยเริ่มทำงานในช่วงแรกจะมีรายได้ไม่สูงนัก ทำให้ยังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ส่งผลให้เกิดการก่อหนี้สิน และ ณัฐพงศ์ มานารัตน์ (2563) พบว่า วัยทำงานที่อายุน้อยไม่สามารถจัดการภาระหนี้ที่เกิดขึ้นได้ โดยอาจจะอาศัยแหล่งเงินทุนอื่น เช่น ผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษางานวิจัยฉบับนี้พบว่า อายุที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มวัยเริ่มทำงานกลับมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนของหนี้สินบัตรเครดิตต่อรายได้ในระดับที่ลดลง นอกจากนี้ กลุ่มพนักงานใหม่จำแนกตามสายอาชีพจะมีวงเงินสินเชื่อ และปริมาณเงินผ่อนชำระสินเชื่อต่อเดือนไม่เท่ากัน

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการก่อหนี้ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณภาระหนี้บัตรเครดิตคงค้างเพิ่มขึ้น คือปริมาณเงินออมที่ลดลง ซึ่งสามารถอ้างอิงตามทฤษฎีการออมที่ในช่วงแรกของอายุการทำงานปริมาณการบริโภคจะมากกว่าเงินออม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาริสา สุกุลวัฒนา (2564) และ Yang Zhengsen (2021) พบว่ากลุ่มพนักงาน Generation Z และมีอายุน้อย จะไม่สามารถออมเงินเพื่ออนาคต อาจเป็นเพราะรายได้ไม่เพียงพอและยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการออม นอกจากนี้ เมื่อระยะเวลาการผ่อนชำระสินเชื่อมากขึ้น ก็จะมีผลต่อภาระหนี้สินคงค้างที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน โดย อักขรารวรรณ อักขระชาตะ (2565) พบว่า กลุ่มพนักงานใหม่อายุน้อยหรือคนรุ่นใหม่มักจะผ่อนชำระต่อเดือนด้วยจำนวนเงินไม่สูงมากผ่านบริการ SPayLater เพื่อรักษาสภาพคล่องทางการเงินและมักซื้อสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยหรือสินค้าแฟชั่นมากกว่าสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณผ่อนชำระค่าสินเชื่อบัตรเครดิตต่อเดือน มาจากปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภคสินค้าเสื้อผ้าสิ่งของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และค่าใช้จ่ายจากกิจกรรมสังสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ แสงช่วง และ ศิวพรค์ ธีรอำพน (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ในระบบของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่าพฤติกรรมการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย การมีพฤติกรรมชอบสังสรรค์ดื่มสุราและอบายมุข รวมถึงการมีพฤติกรรมไม่เก็บออมเงิน มีแนวโน้มในการก่อหนี้เงินกู้ในระบบ ซึ่งเป็นสาเหตุของการก่อหนี้

เมื่อพิจารณาด้านทัศนคติในการบริโภค ที่เป็นปัจจัยต่อปริมาณเงินผ่อนชำระสินเชื่อต่อเดือน โดยพบว่ากลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานที่มีทัศนคติเอนเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบันจะมีปริมาณเงินผ่อนจำนวนน้อยกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติชอบรอการบริโภคในอนาคต ซึ่งเป็นผลการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับสมมติฐานในการศึกษารั้งนี้ภายใต้แนวคิดการเลือกที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา (Choosing When to Act) ที่ระบุว่า มนุษย์มีความพอใจที่ไม่สม่ำเสมอให้เกิดการบริโภคที่ไม่เท่ากันในแต่ละช่วงเวลา ทัศนคติที่เบี่ยงเบนในการเลือกเชิงเวลาไปยังการบริโภคในปัจจุบันจะส่งผลให้เกิดการชำระหนี้ต่อเดือนในปริมาณมาก ทำให้ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเช่นงานวิจัยของ Meier and Sprenger (2010) ที่พบว่า ทัศนคติในการบริโภคปัจจุบันมีแนวโน้มที่ใช้สินเชื่อบัตรเครดิตในการบริโภค รวมถึงงานวิจัยของ เดชอนันต์

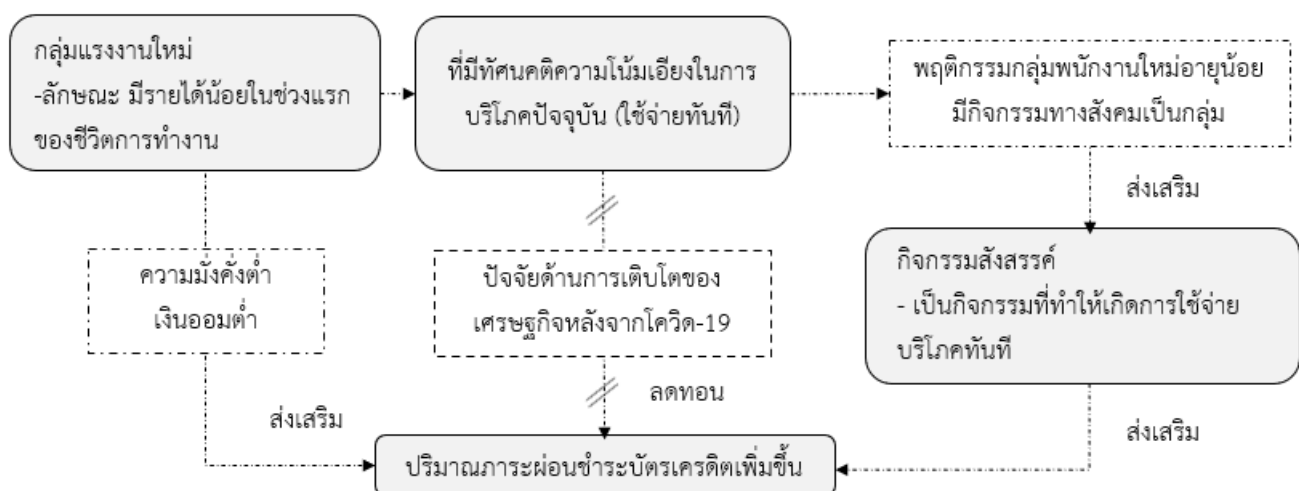
บังกิโล, วิภา สำราญและ ธนพร หอมละอ (2566) ที่พบว่าปัจจัยด้านความมั่นคงในอาชีพที่สะท้อนจากสวัสดิการต่าง ๆ จะส่งผลให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเงินในการก่อหนี้ในปัจจุบันมาก และมีแนวคิดว่าที่ไม่จำเป็นต้องวางแผนทางการเงินในอนาคต

ทั้งนี้ ผลการศึกษาในครั้งนี้ที่ขัดแย้งจากงานวิจัยอื่น อาจเนื่องมาจากการเก็บข้อมูลตัวอย่างเป็นช่วงที่เศรษฐกิจอยู่ในช่วงเริ่มฟื้นตัวภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ถือเป็นช่วงอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจต่ำ ส่งผลต่อความมั่งคั่ง (Wealth) ของกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเอนเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบันในระดับต่ำ และมีภาระผ่อนชำระสินเชื่อนี้ในระดับต่ำด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Luc and Sima (2021) ที่พบว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 มีผลกระทบต่อความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และทัศนคติในการบริโภค โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสินทรัพย์ถาวรจำนวนมากจะมีความรู้สึกมั่นคงในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจหรือโควิด-19 และจะมีความโน้มเอียงในการบริโภคในปัจจุบัน ในขณะที่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโควิด -19 จะมีทัศนคติเอนเอียงต่อการบริโภคในปัจจุบันลดลง

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการบริโภคและการก่อหนี้ของกลุ่มตัวอย่างพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานที่เกิดในช่วงของปี พ.ศ. 2541 – 2546 หรือมีอายุระหว่าง 21 – 26 ปี ที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ Generation Z เริ่มมีรายได้ประจำและเริ่มเข้ามาเป็นกำลังแรงงานใหม่ในระบบเศรษฐกิจ สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

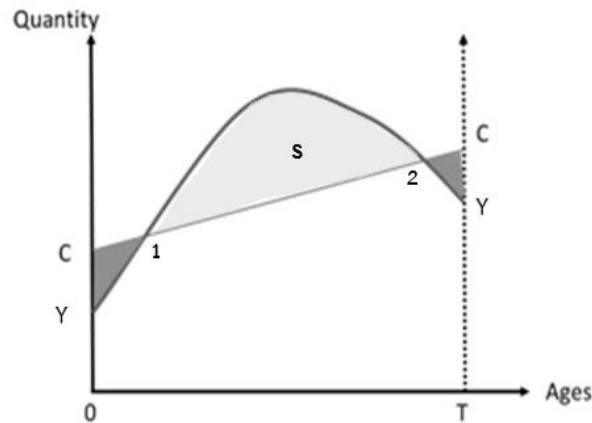
1. จากการศึกษาความโน้มเอียงของการบริโภคในปัจจุบัน จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานรุ่นใหม่เริ่มมีรายได้มีลักษณะทางความคิดเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้นกว่ากลุ่มแรงงานอื่น พบว่า กลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ที่มีรายได้ไม่มากนักในช่วงแรกของชีวิตการทำงานจะมีความโน้มเอียงในการบริโภคในปัจจุบัน (Present Bias) ต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมสังสรรค์ กล่าวคือ ยังมีกิจกรรมสังสรรค์มาก กลุ่มตัวอย่างแรงงานรุ่นใหม่เหล่านี้ก็จะมีแนวโน้มในการบริโภคในปัจจุบันทันทีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ในขณะที่ความโน้มเอียงในการบริโภคในปัจจุบันจะไม่มีผลต่อการก่อหนี้หรือปริมาณการผ่อนชำระสินเชื่อบัตรเครดิตของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น จากผลการศึกษาจึงทำให้ทราบว่าค่าใช้จ่ายกิจกรรมสังสรรค์เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำในสังคมการทำงานเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการใช้ยืมทันทีของแรงงานยุคใหม่ และมีปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเข้ามากระตุ้นทำให้เกิดการก่อหนี้บัตรเครดิตมากขึ้นในปัจจุบัน เช่น ปัจจัยด้านความมั่งคั่ง (Wealth) ของกลุ่มแรงงานใหม่ที่มีในระดับต่ำจากการเริ่มมีรายได้และเงินออม โดยสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงผลการศึกษาความโน้มเอียงในการบริโภคปัจจุบัน

ดังนั้น จากองค์ความรู้ที่พฤติกรรมบริโภคที่มีลักษณะโน้มเอียงบริโภคในปัจจุบันของกลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงาน หรือคนรุ่นใหม่ สามารถนำไปสู่การรับรู้เรื่องการออม และ งบประมาณสำหรับกิจกรรมสังสรรค์และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อย่างสมดุลเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น

2. ภายใต้พฤติกรรมการบริโภคตามวัฏจักรของชีวิตมาประยุกต์กับผลการวิจัย พบว่า พนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานอายุระหว่าง 21 – 26 ปี ที่เริ่มมีรายได้จะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภค (C) ที่ต่ำกว่าเส้นรายได้ (Y) ซึ่งจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะนี้จะแสดงในช่วงอายุที่อยู่เหนือจุดตัดระหว่าง (C) และ (Y) ที่จุด 1 เป็นต้นไป (ภาพที่ 3) และจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุที่เพิ่มขึ้นจะมีแนวโน้มของรายได้และการออมเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยก็จะมีสัดส่วนในการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้นตามเส้นการบริโภค (C) ในขณะที่เมื่ออายุมากขึ้นกลุ่มตัวอย่างจะมีสัดส่วนการออมต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน หรือแสดงได้ดังพื้นที่ (S) ในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เส้นการบริโภค การออม และรายได้ตลอดอายุขัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคและการก่อหนี้บัตรเครดิตของกลุ่มวัยเริ่มทำงานในกรุงเทพมหานครพบว่า ผู้หญิงจะมีค่าใช้จ่ายตามปัจจัย 4 มากกว่าเพศชาย ขณะที่เพศชายจะมีค่าใช้จ่ายในกิจกรรมสังสรรค์มากกว่า โดยผู้ที่มีอายุเพิ่มมากขึ้นมักจะมีรายได้มากขึ้นและเก็บออมเพื่อรักษาฐานะทางการเงิน กลุ่มวัยเริ่มทำงานมีทัศนคติในการบริโภคในปัจจุบันที่มักจะใช้จ่ายในกิจกรรมสังสรรค์ ซึ่งทำให้มีความมั่นใจในการใช้จ่ายทันที ส่งผลให้ปริมาณภาระหนี้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานนี้ยังมีแนวโน้มที่จะผ่อนชำระสินค้าผ่านบัตรเครดิต โดยเฉพาะสินค้าประเภทเสื้อผ้าและอุปกรณ์เทคโนโลยี รวมถึงค่าใช้จ่ายในกิจกรรมสังสรรค์ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณการชำระหนี้บัตรเครดิตเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการผ่อนชำระที่ยาวนานขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถาบันการเงิน หรือผู้ให้บริการสินเชื่อบัตรเครดิตควรมีนโยบายการควบคุมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของกลุ่มพนักงานวัยเริ่มทำงานที่มีรายได้น้อยไม่ให้เกิดการก่อหนี้เพื่อการบริโภคจนมากเกินไปและกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ หรือการลดระยะเวลาการผ่อนชำระสินเชื่อด้วยบัตรเครดิตให้มีระยะเวลาผ่อนชำระที่สั้นลงและจะทำให้ภาระหนี้มีแนวโน้มที่ลดลงได้ หรือ การควบคุมปริมาณการถือครองบัตรเครดิต

1.2 สถาบันการเงิน หรือผู้ให้บริการสินเชื่อบัตรเครดิต สามารถกำหนดสิทธิประโยชน์สำหรับการใช้จ่ายบัตรเครดิตของกลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานที่มีรายได้น้อย เช่น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยพิเศษ ให้แก่ผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตที่มีคุณภาพ และช่วยจูงใจในการรักษาวินัยการเงินของกลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงาน และยังสามารถช่วยสนับสนุนส่งเสริมการใช้สินเชื่ออย่างเหมาะสมไม่ให้เกิดหนี้ด้อยคุณภาพ หรือ Non-Performing Loan (NPL) ในระบบเศรษฐกิจ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Data) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูล ณ เวลาใดเวลาหนึ่งของกลุ่มเป้าหมายในระยะเวลาที่จำกัด การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจจะทำให้คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามอาจมีความเปลี่ยนแปลงไป สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างอย่างต่อเนื่อง เช่น เก็บข้อมูลเป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส เพื่อให้สามารถพิจารณาถึงแนวโน้ม (Trend) ของค่าใช้จ่ายและภาระหนี้ที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนมากขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งนี้ได้นำตัวแปรด้านการตลาด หรือส่วนประสมทางการตลาดมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจมีบทบาทในการสนับสนุน หรืออาจทำให้พฤติกรรมการใช้จ่ายและการก่อหนี้ของกลุ่มวัยเริ่มทำงานแตกต่างกันออกไปจากการวิจัยนี้ได้พิจารณา ซึ่งอาจส่งผลให้มีการใช้บัตรเครดิตมากขึ้น หรือการบริหารหนี้ไม่เป็นระเบียบได้ตามมา สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำเอาปัจจัยด้านการตลาดมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมสำหรับกลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา สุขเนตร และ ปนัดดา อินทร์พรหม. (2561). พฤติกรรมการใช้และการชำระหนี้บัตรเครดิตของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 12(27), 76–84.
- โชติกา ศุภณภาโสเถถี. (2561). พฤติกรรมและรูปแบบการออมของแรงงานนอกระบบ. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- ณัฐพงศ์ มานารัตน์. (2563). การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตที่ค้างชำระและวิธีการจัดการหนี้ค้างชำระของบัตรเครดิตของผู้บริโภควัยทำงานนอกระบบเมืองเชียงใหม่. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- เดชอนันต์ บังกิโล, วิภา สำราญ และ ธนพร หอมละออ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อหนี้ในระบบภาคครัวเรือนในจังหวัด เชียงราย. *วารสารบัญชีปริทัศน์*, 8(2), 21-41.
- พรทิพย์ แสงช่วง และ ศิวพงศ์ ธีรอำพน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ในระบบของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 4(2), 59-69.
- ภูเบศร์ สมุทรจักร และ มนสิการ กาญจนะจิตรา. (2557). พฤติกรรมบริโภคนิยมในวัยรุ่นไทย และปัจจัยที่เป็นสาเหตุ. *วารสารธรรมศาสตร์*, 33(1), 46-69.
- มาริสสา สกฤตพัฒนา. (2564). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ กรณีศึกษาของกลุ่มพนักงานใหม่วัยเริ่มทำงานของบริษัทเอกชน. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ลลิลล์ณิญา เย็นทูล. (2564). พฤติกรรมการบริโภคสินค้าของใช้ฟุ่มเฟือยของกลุ่มลูกค้า Gen Z ในเขตพื้นที่ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2565). หนี้ครัวเรือนไทย วิกฤติแค่ไหน ทำไม่ถึงไม่ควรมองข้าม. สืบค้น 10 ตุลาคม 2567. จาก <https://projects.pier.or.th/household-debt/>.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (2567). สถานการณ์หนี้ครัวเรือนและหนี้ภาคธุรกิจของไทยและผลกระทบต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของเศรษฐกิจ. สืบค้น 10 ตุลาคม 2567. จาก <https://tpso.go.th/document/2405-0000000017>.
- สุพริศร์ สุวรรณิก. (2567). หนี้ครัวเรือนส่งผลอย่างไรต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ?. สืบค้น 2 ธันวาคม 2567. จาก <https://www.pier.or.th/blog/2024/0201/>.
- อักษรารวรรณ อักษรชะตะ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ SpayLater ของแอปพลิเคชัน Shopee ของประชาชนช่วงอายุ 18 – 25 ปีในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- Cartwright, E. (2014). *Behavioral Economics*. (2nd Ed.). New York: Routledge.
- Cochran G, W. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd Ed.). New York: John Wiley & Sons.

- Deaton, A. (2005). Franco Modigliani and the life-cycle theory of consumption. *BNL quarterly review*, 58, 91-107.
- Hair, J., Black, W., Babin, B. Y. A., Anderson, R., & Tatham, R. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7thEd.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Jill M, N., P. Bernard, S., & Sandy D, W. (2003). Factors Influencing Levels of Credit-Card Debt in College Students. *Journal of Applied Social Psychology*, 33(5), 935-947.
- Meier, S., & Sprenger, C. (2010). Present-biased preferences and credit card borrowing. *American Economic Journal: Applied Economics*, 2(1), 193-210.
- Meunier, L., & Ohadi, S. (2021). The impact of the COVID-19 crisis on individuals' risk and time preferences. *Economics Bulletin*, 41(3), 1050-1069.
- Trivedi, A. J., & Mehta, A. (2019). Maslow's hierarchy of needs-theory of human motivation. *International Journal of Research in all Subjects in Multi Languages*, 7(6), 38-41.
- Yang Z. (2021). *Factors Affecting Saving Behavior of Generation Z Employees*. (Master of Business Administrations, Dhurakij Pundit University).

Factors Affecting the Adoption of Good Aquaculture Practices of Freshwater Prawn Farmer's in Bang Phae, Ratchaburi Province

Pannarod Panja^{1*} Kulapa Kuldilok² Apichart Daloonpate² and Itthipong Mahathanaseth²

¹ Master's degree student, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Pannarod.p@ku.th

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the general conditions of farmers cultivating Freshwater Prawn in Bang Phae District, Ratchaburi Province, and (2) examine the factors affecting the adoption of Good Aquaculture Practices (GAP) among Freshwater Prawn farmers in Bang Phae. This study employs both qualitative and quantitative research methods. The data collection tool used is a questionnaire consisting of various types of questions. The statistical analysis method used is a logistic regression model. (Logit model) The study found that the general condition of the sample group of farmers with GAP certification and those without GAP certification, totaling 118 individuals, were mostly male, with an average age of 56.10 years, an average study duration of 8.42 years, an average household size of 3.33 people, an average household labor force of 2.31 people, an average experience in giant river prawn farming of 10.34 years, and pond sizes ranging from 11-20 rai. Most land holdings were owned by the farmers themselves, at 96.61% and 83.05% respectively, and the surrounding environment of the ponds mostly consisted of aquaculture ponds and vegetable and fruit fields. Factors that significantly influenced the acceptance of good aquaculture practices among farmers, with a statistical significance level of 99%, included contact with fisheries officers. Other factors that significantly influenced the acceptance of good aquaculture practices among farmers, with a statistical significance level of 95%, included the number of household members, the expected selling price of Freshwater Prawn, and the farmers' attitudes towards standard aquaculture. Meanwhile, factors that significantly influenced the acceptance of good aquaculture practices among farmers, with a statistical significance level of 90%, included participation in farmer groups.

Keywords: Freshwater Prawn Bang Phae, Good Aquaculture Practices (GAP), Logit Model, Adoption

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี

ปณรต ปัญจะ^{1*} กุลภา กุลดิลก² อภิชาติ ตะลุนเพรย์² และ อิทธิพงศ์ มหารนเศรษฐ์²

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Pannarod.p@ku.th

บทคัดย่อ

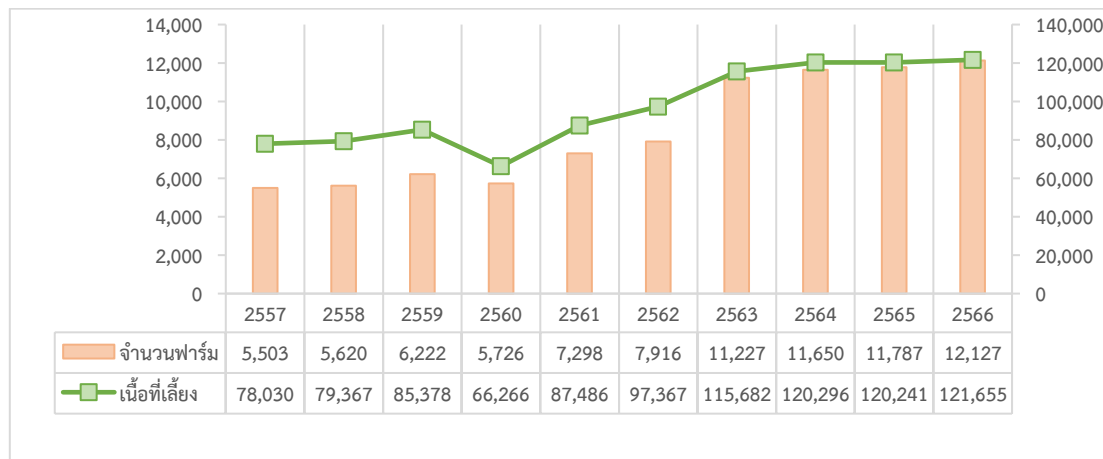
บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) ผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยจะเป็นลักษณะคำถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แบบจำลองโลจิสต์ (Logit model) ผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่มีใบรับรอง GAP และไม่ได้ใบรับรอง GAP จำนวน 118 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.10 ปี ระยะเวลาในการศึกษาเฉลี่ย 8.42 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.33 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.31 คน ประสบการณ์ในการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเฉลี่ย 10.34 ปี และขนาดพื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงมีขนาดอยู่ที่ 11-20 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง ร้อยละ 96.61 และร้อยละ 83.05 ตามลำดับ และสภาพแวดล้อมรอบบ่อส่วนใหญ่เป็นบ่อเพาะเลี้ยง และเป็นแปลงผักและผลไม้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมง ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี ของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ราคาขายกุ้งก้ามกรามที่เกษตรกรคาดหวัง และทัศนคติของเกษตรกรในการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐาน ในขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี ของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 90 ได้แก่ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

คำสำคัญ: กุ้งก้ามกรามบางแพ, การปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP), แบบจำลองโลจิสต์, การเข้าร่วม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

กุ้งก้ามกราม (Giant Freshwater Prawn) เป็นกุ้งน้ำจืดขนาดใหญ่ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตภูมิอากาศเขตร้อนในทวีปเอเชีย ในประเทศไทยพบทั่วไปในแหล่งน้ำจืดที่มีทางติดต่อกับทะเล ด้วยรสชาติที่อร่อย ทำอาหารได้หลากหลาย และขายได้ในราคาสูง จึงมีการเพาะเลี้ยงกันมากขึ้น ปี 2566 ประเทศไทยมีจำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม จำนวน 12,127 ฟาร์มรวมเป็นเนื้อที่เพาะเลี้ยง 121,665 ไร่ เมื่อดูจากข้อมูลย้อนหลัง 10 ปี (ปี 2557-2566) พบว่าในปี 2557 จนถึงปี 2563 จำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงและเนื้อที่เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการเติบโตร้อยละ 104.02 แต่เมื่อถึงปี 2564 จนถึงปี 2566 พบว่าจำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงและเนื้อที่เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเริ่มมีการเพิ่มขึ้นอย่างชะลอตัว โดยมีอัตราการเติบโตเหลือเพียง ร้อยละ 4.09 ทยอยเล็กลงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงจำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงและเนื้อที่เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

จากข้อมูลจำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงและเนื้อที่เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในประเทศไทยในปัจจุบันเริ่มมีการเพิ่มขึ้นแบบชะลอตัว ทั้งที่รัฐบาลได้มีการจัดทำนโยบายในการส่งเสริมและช่วยเหลือเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และได้มีการมอบหมายให้กรมประมงจัดทำแผนแผนปฏิบัติการพัฒนากุ้งก้ามกราม (พ.ศ. 2562-2565) และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องผลิตกุ้งก้ามกรามให้ได้ปีละ 40,000 ตัน เพื่อขยายฐานการตลาด เพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ โดยทำ Platform ซื้อขายผลผลิตกุ้งก้ามกราม การจัดทำแบรนด์สินค้ากุ้งก้ามกรามไทย การจัดทำกรมสินค้าเกษตรแปลงใหญ่ และการจัดทำคลัสเตอร์การส่งออกกุ้งก้ามกรามเพื่อบริโภคทั้งชนิดแช่เย็นและแช่แข็ง เน้นเปิดตลาดไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยกรมประมงได้มีการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรที่เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามให้ได้เข้าร่วมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP) เพื่อเป็นการรองรับกับตลาดในอนาคต โดยมีการนำร่องจากฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในพื้นที่ 4 จังหวัดที่สำคัญ คือ ราชบุรี นครปฐม ฉะเชิงเทรา และสุพรรณบุรี (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) จังหวัดราชบุรี เป็น 1 ใน 4 จังหวัดนำร่องที่มีกุ้งก้ามกรามเป็นสินค้าเป้าหมาย เพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2565) โดยมีเป้าหมายให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามได้เข้าร่วมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและการตลาดให้กับเกษตรกร โดยเลี้ยงกันมากในอำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอโพธาราม เนื่องจากดินมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุและจุลินทรีย์สูง จึงเหมาะแก่การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกุ้งก้ามกรามที่เลี้ยงนี้จะมีเปลือกสีน้ำเงินมันเงาก้ามสีน้ำเงินหรือสีครามปนสีทอง เนื้อแน่นเต็มเปลือก เมื่อปรุงสุกจะโดดเด่นด้วยรสชาติหวาน มีมันกุ้งมาก และไม่มีการปนเปื้อน (ฐานเศรษฐกิจ, 2566) จึงได้รับความนิยมจากผู้บริโภค ซึ่งอำเภอที่มีการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามมากที่สุดอยู่ที่อำเภอบางแพ ในเขตตำบลโพหัก ตำบลดอนใหญ่ และตำบลดอนคา โดยจังหวัดราชบุรีมีเนื้อที่เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามประมาณ 21,105 ไร่ เป็นเกษตรกรที่เป็นฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามจำนวน 1,173 ราย โดยมีเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) จำนวน 595 ราย และเกษตรกรที่ไม่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) 578 ราย มีเนื้อที่เพาะเลี้ยงรวมประมาณ 12,163 ไร่ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี, 2565)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมจากทางภาครัฐ ให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) เพื่อเป็นการยกระดับและเป็นมาตรฐานพื้นฐานเพื่อต่อยอดสู่มาตรฐานอื่น ๆ ในอนาคต ทั้งนี้การเข้าร่วมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) นอกจากจะเป็นมาตรฐานที่รับรองคุณภาพของผลผลิตของเกษตรกรว่ามีคุณภาพที่ดีและปลอดภัยแล้ว ยังเป็นการการันตีสุขอนามัยที่ดีของฟาร์มเพาะเลี้ยงอีกด้วย จึงทำให้ฟาร์มของเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานได้รับความเชื่อมั่นจากตลาดและผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตสามารถขายได้เร็วกว่าฟาร์มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน แต่ยังคงมีเกษตรกรอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP)

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ GAP ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมอันหลากหลาย จึงเหมาะสมในการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) ผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี จำนวน 118 ราย โดยแบ่งเป็น เกษตรกรที่ได้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน GAP จำนวน 59 ราย และ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ ที่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน GAP จำนวน 59 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยจะเป็นลักษณะคำถามทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิส (Logis Model) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการลงพื้นที่ไปสอบถามข้อมูลเชิงลึกจากเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จากบ่อเพาะเลี้ยงที่มีใบรับรอง GAP และไม่มีใบรับรอง GAP และรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รับการตรวจทานจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมาประยุกต์เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพที่เข้าไม่รวม GAP และเข้าร่วม GAP ในจังหวัดราชบุรี การทำการผลิตกุ้งก้ามกรามในปีการผลิต 2566 (ทำการผลิตตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม 2566)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ได้แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ ในจังหวัดราชบุรี โดยใช้แบบจำลองโลจิส โดยมีการกำหนดตัวแปรตามและตัวแปรอิสระดังนี้

ตัวแปรตาม คือ

Y เป็นตัวแปรหุ่น โดย

Y = 1 คือการที่เกษตรกรเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

Y = 0 คือการที่เกษตรกรไม่เข้าร่วมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล

SEX_i คือ เพศของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม โดย 0 = เพศหญิง 1 = เพศชาย

AGE_i คือ อายุของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม (มีหน่วยนับเป็นปี)

EDUCATION_i คือ จำนวนปีการศึกษาของเกษตรกร (มีหน่วยนับเป็นปี)

LABOR_i คือ จำนวนแรงงานในครัวเรือน (มีหน่วยเป็นคน)

MEMBER_i คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

EXPERIENCE_i คือ ประสบการณ์ในการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม (มีหน่วยเป็นปี)

GROUP_i คือ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

EXPECTPRICE_i คือ ราคาขายกุ้งก้ามกรามที่เกษตรกรคาดหวัง (มีหน่วยเป็นบาท)

ปัจจัยด้านทัศนคติ

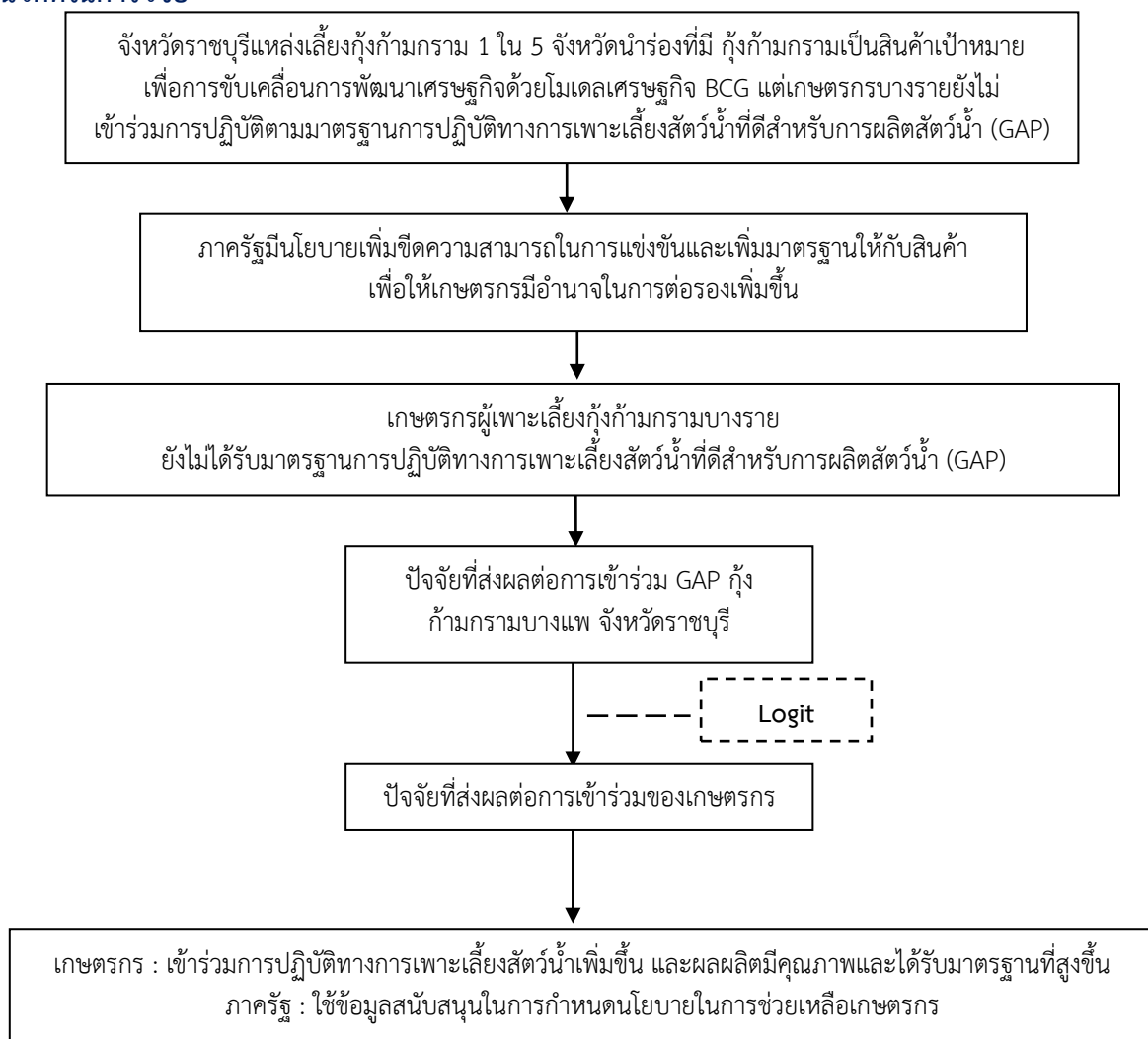
ATTITUDE_i คือ ทัศนคติการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐาน ทำให้คุณภาพของผลผลิตเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค มีคะแนนเต็ม 5 โดยกำหนดให้ 1 คือ น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

ปัจจัยด้านอื่น ๆ

CONTACT_i คือ จำนวนครั้งที่เกษตรกรติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมง (มีหน่วยเป็นครั้ง)

KNOWLEDGE_i คือ ความรู้และความเข้าใจในการทำฟาร์มให้ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี มีคะแนนเต็ม 5 โดยกำหนดให้ 1 คือ น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามที่ได้รับใบรับรอง GAP จำนวน 54 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 54.44 ปี ระยะเวลาในการศึกษาเฉลี่ย 8.43 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.47 คน เป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.39 คน มีประสบการณ์ในการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเฉลี่ย 10.42 ปี มีขนาดพื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงอยู่ที่ 11-20 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง ร้อยละ 96.61 และสภาพแวดล้อมรอบบ่อส่วนใหญ่เป็นบ่อเพาะเลี้ยงเช่นเดียวกัน และในส่วนของเกษตรกรที่ไม่มีใบรับรอง GAP จำนวน 59 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยของเกษตรกรเท่ากับ 57.76 ปี ระยะเวลาในการศึกษาเฉลี่ย 8.42 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.19 คน เป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.24 คน มีประสบการณ์ในการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเฉลี่ย 10.25 ปี มีขนาดพื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงอยู่ที่ 11-20 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง ร้อยละ 83.05 และสภาพแวดล้อมรอบบ่อส่วนใหญ่เป็นแปลงผักและผลไม้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) ผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามบางแพ จังหวัดราชบุรี

ในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี ได้กำหนดตัววัดและหน่วยการวัดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวแปรและหน่วยวัด

ตัวแปร	คำอธิบาย	หน่วยวัด	ความคาดหวัง
การเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี : Y			
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	เพศของเกษตรกรที่เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม	1 = ชาย / 2 = หญิง	+/-
อายุ	อายุของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม	ปี	+
จำนวนปีการศึกษา	จำนวนปีที่เกษตรกรศึกษา	ปี	+
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม	คน/ครัวเรือน	+
ประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม	ระยะเวลาในการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม	ปี	+
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร	กลุ่ม	+
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ			
ราคาขายที่เกษตรกรคาดหวัง	ราคาที่ยกกุ้งก้ามกรามที่เกษตรกรคาดหวังว่าจะได้รับ	บาท/กิโลกรัม	+
ปัจจัยด้านทัศนคติ			
ทัศนคติการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐาน	ทัศนคติที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามมีแต่มาตรฐาน	ระดับคะแนน 1 - 5	+
ปัจจัยด้านอื่น ๆ			
จำนวนครั้งที่เข้าร่วมการอบรม	จำนวนการเข้ารับการฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่	ครั้ง	+
ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐาน	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานของเกษตรกร	ระดับคะแนน 1 - 5	+
จำนวนครั้งในการติดต่อเจ้าหน้าที่ประมง	จำนวนครั้งในการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่	ครั้ง	+

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสต์ (logistic Regression Model)

ชนิดของปัจจัย	Coefficient	Prob	Marginal Effect
1.ปัจจัยส่วนบุคคล			
1.1 เพศ	-1.111388	0.529	-.24633428
1.2 อายุ	-.0148845	0.849	-.0034699
1.3 การศึกษา	-.4153493	0.110	-.0968262
1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	3.889267	0.036**	.9066653
1.5 จำนวนแรงงานในครัวเรือน	-2.498001	0.157	-.5823337
1.6 ประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม	.4926719	0.125	.1148516
1.7 การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	8.580718	0.017*	.9724743
2.ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ			
ราคาขายที่เกษตรกรคาดหวัง	.228591	0.058**	.0532891
3.ปัจจัยด้านทัศนคติ			
ทัศนคติการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐาน	3.695675	0.021**	.8615353
4.ปัจจัยด้านอื่น ๆ			
4.1 จำนวนครั้งในการติดต่อเจ้าหน้าที่ ประมง	5.482889	0.007***	1.27817
4.2 ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐาน	.9968717	0.241	.2323906
Constant = 0.62992363	Pseudo R ² = 0.8746		
Number of observations = 118	Prediction success		
Log likelihood = -10.256456	% Corrected = 94.92		
LR test = 143.07 Prob = 0.0000	% Incorreced = 05.08		

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึง ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

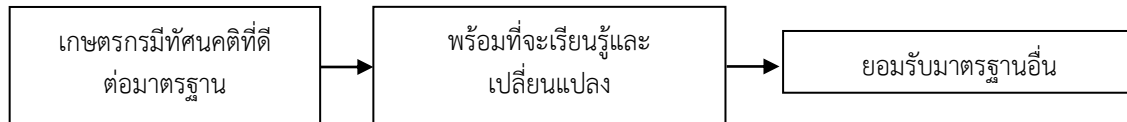
จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี พบว่าจำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อดูจากค่า Marginal Effect อธิบายได้ว่า หากเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมงเพิ่มขึ้น 1 ครั้ง โอกาสที่เกษตรกรจะยอมรับการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 127.81 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากการที่เกษตรกรมีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ประมงเป็นประจำ จะทำให้เกิดความคุ้นชินและสามารถที่จะคล้อยตาม ตามคำแนะนำหรือ คำชักชวนของเจ้าหน้าที่ได้มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ประมง และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ราคาขายกุ้งก้ามกรามที่เกษตรกรคาดหวัง และทัศนคติการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อดูจากค่า Marginal Effect อธิบายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน โอกาสที่เกษตรกรจะยอมรับการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 90.66 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากการที่เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนที่มากขึ้นจะส่งผลให้อัตราการจ้างแรงงานนอกครัวเรือนลดลง ทำให้เกษตรกรสามารถลดค่าใช้จ่ายในการลงทุนได้มากขึ้น ในส่วนของราคาขาย กุ้งก้ามกรามที่เกษตรกรคาดหวัง อธิบายได้ว่า เมื่อเกษตรกรได้รับราคาขายตามที่เกษตรกรคาดหวังเพิ่มขึ้น 1 หน่วย โอกาสที่เกษตรกรจะยอมรับการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.32 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากปัจจุบันปัจจัยการผลิตมีราคาที่สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรมีความคาดหวังที่จะได้รับราคาที่สูงขึ้น เพื่อหวังให้ได้กำไรที่

มากขึ้น และทัศนคติการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐาน อธิบายได้ว่าหากเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย โอกาสที่เกษตรกรจะยอมรับการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 86.15 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากการที่เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐาน จะส่งผลให้เกษตรกรพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอและ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 อธิบายได้ว่าหากเกษตรกรมีการเข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรเพิ่มขึ้น 1 กลุ่ม โอกาสเกษตรกรจะยอมรับการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 97.24 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากการที่เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม ทำให้เกษตรกรมีการพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้กับเกษตรกรด้วยกัน ซึ่งทำให้เกษตรกรมีโอกาสที่จะคล้อยตามตามการชักนำของสมาชิกด้วยกัน

อภิปรายผล

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 56.10 ปี ระดับการศึกษาเฉลี่ย 8.43 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.33 คน เป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.31 คน มีประสบการณ์ในการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเฉลี่ย 10.34 ปี ขนาดฟาร์มเลี้ยงส่วนใหญ่มีขนาดฟาร์มอยู่ที่ 11-20 ไร่โดยมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นโฉนด และสภาพแวดล้อมของฟาร์มที่ได้รับมาตรฐาน GAP ส่วนใหญ่เป็นบ่อเพาะเลี้ยงด้วยกัน และสภาพแวดล้อมของฟาร์มที่ไม่ได้รับมาตรฐาน GAP ส่วนใหญ่เป็นแปลงผักหรือผลไม้ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ มีข้อสังเกตว่า ตัวแปร การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม มีผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเข้าร่วมกลุ่มของเกษตรกรทำให้เกษตรกรในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์อีกทั้งมีการชักชวนกันเพื่อเข้าร่วมมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ รุจิรดา สำเร็จ (2564) ศึกษาพบว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร ส่งผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมมาตรฐาน ราคาขายที่เกษตรกรคาดหวัง มีผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่เข้าร่วมมาตรฐานมีความคาดหวังในเรื่องของผลตอบแทน ซึ่งเมื่อได้ผลตอบแทนที่ตรงตามต้องการเกษตรกรยังมีความสนใจที่จะเข้าร่วมมากขึ้น จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมง มีผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่เกษตรกรได้รับข้อมูลและข่าวสารจากบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือและมีความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จะยิ่งส่งผลให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในมาตรฐานและโครงการที่รัฐสนับสนุนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา อุดรสร และคณะ (2566) ศึกษาพบว่า จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมง ส่งผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมมาตรฐาน ซึ่งปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีค่าของผลกระทบส่วนเพิ่มที่สูงมาก ทำให้เห็นว่า หากต้องการให้เกษตรกรยอมรับการเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี เกษตรกรต้องการที่จะมีการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ในเรื่องของผลตอบแทนตามที่คาดหวัง ประกอบกับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมงที่อยู่เสมอ จึงทำให้ประสบความสำเร็จ ในส่วนของจำนวนแรงงานในครัวเรือน มีผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้เกษตรกรมีการจ้างแรงงานนอกครัวเรือนลดลง ทำให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายในเรื่องของค่าแรงงานลงและสามารถนำค่าใช้จ่ายที่เหลือจากส่วนนี้มาพัฒนาฟาร์มให้มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับ กรมประมง (2564) ศึกษาพบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจ และประสบการณ์ในการเลี้ยงพบว่าไม่ส่งผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมมาตรฐานของเกษตรกร ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี สอดสี และคณะ (2563) ศึกษาพบว่า การที่เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาชนิดอื่นมาก่อน จะส่งผลให้เกษตรกรยอมรับการเข้าร่วมโครงการมากขึ้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามแล้วพบว่าไม่สอดคล้องกัน น่าจะเป็นผลมาจากชนิดของกุ้ง ซึ่งเมื่อต่างชนิดกันการเลี้ยงจึงมีความแตกต่างกัน ทำให้หากเกษตรกรที่เคยเลี้ยงกุ้งชนิดอื่นมาก่อนไม่เห็นว่าเป็นประสบการณ์มีผลต่อการเข้าร่วมมาตรฐาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมการปฏิบัติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ว่า การที่เกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงกุ้งที่มีมาตรฐาน นั้นแสดงว่าเกษตรกรมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และสามารถปรับตัวพร้อมที่จะยอมรับเปลี่ยนแปลง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพของตน ซึ่งหากในอนาคตภาครัฐมีการจัดทำนโยบายในการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมมาตรฐานอื่น ๆ ในส่วนนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าเกษตรกรในกลุ่มนี้พร้อมที่จะเรียนรู้และปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ทางภาครัฐได้จัดทำขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 55 – 60 ปี มีระยะเวลาในการศึกษาเฉลี่ยอยู่ที่ 7-12 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนอยู่ที่ 3.33 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนอยู่ที่ 2.31 คน มีประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งเฉลี่ยอยู่ที่ 10.43 ปี มีการถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง และสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่จะเป็นบ่อเลี้ยงและแปลงผักและผลไม้ ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมการปฏิบัติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ ได้แก่ จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ราคาขายกุ้งก้ามกรามที่เกษตรกรคาดหวัง และทัศนคติการเลี้ยงกุ้งแบบมีมาตรฐาน และ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี กุ้งก้ามกรามบางแพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เจ้าหน้าที่ประมงจังหวัด และกรมประมง ควรมีการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกร เพื่อให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ และ ทำให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจและความมั่นใจในการทำฟาร์มเพาะเลี้ยงที่มีมาตรฐานต่อไป

1.2 กรมประมงควรมีนโยบายส่งเสริมและผลักดันให้กุ้งก้ามกรามบางแพที่ได้รับมาตรฐาน ให้มีราคาแตกต่างไปจากกุ้งก้ามกรามทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมมาตรฐานเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาตัวอย่างจากเกษตรกรในอำเภออื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อให้เกิดความหลากหลายในข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในอนาคต

2.2 ควรมีการประสานงานกับผู้นำในแต่ละพื้นที่ก่อน เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ดี และข้อมูลที่ครบถ้วน

เอกสารอ้างอิง

กรมประมง. (2564). เอกสารวิชาการ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลาในนาข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร จังหวัด

อำนาจเจริญ. สืบค้น 18 มีนาคม 2567. จาก

https://www4.fisheries.go.th/local/pic_activities/202201051145312_pic.pdf.

_____. (2566). สถานการณ์สินค้ากุ้งก้ามกรามและผลิตภัณฑ์ ปี 2566. สืบค้น 18 มีนาคม 2567. จาก

<https://www.fisheries.go.th/strategy/fisheconomic/Monthly>.

- ฐานเศรษฐกิจ. (2566). “พาณิชย์” ดันสินค้าเศรษฐกิจราชบุรี “กึ่งกำมGRAMบางแพ” ขึ้นแท่น GI ใหม่. สืบค้น 18 มีนาคม 2567. จาก <https://www.thansettakij.com/business/economy/569246>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ยุทธศาสตร์ กึ่งกำมGRAM. สืบค้น 18 มีนาคม 2567. จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1963726>.
- รุจิรดา สำเร็จ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงกุ้งขาว ภายใต้มาตรฐานปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP) ของเกษตรกรในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี. (2565). *Info graphic ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดราชบุรี*. สืบค้น 18 มีนาคม 2567. จาก <https://www.opsmoac.go.th/ratchaburi-dwl-files-452991791844>.
- สุจิตรา อุดรสร, กาญจนา ศรีพฤทธิเกียรติ และ วลีรัตน์ สุพรรณชาติ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการผลิตมะพร้าวหอมตามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 4 “พุทธนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน”* (น. 203-204). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภาวดี สอดสี, กัมปนาท วิจิตรศรีกมล และ สุวรรณ ประณีตวตกุล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ปลาช่อนของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรและอ่างทอง. *วารสารแก่นเกษตร*, 48(6), 1422-1433.

Universities and Their Role in Supporting Global Citizenship: A Case Study of Kasetsart University's Students International Capacity Building Programme

Punyisa Kamenngan^{1*} Supapatpimol Simlee² and Srirath Gohwong²

¹ Master Student, Department of Political Sciences and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: punyisa.kam@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the development of personal characteristic of students from Kasetsart University's Students International Capacity Building Programme under the Sub-Project of Academic Cooperation Project with Foreign Counterpart Agencies in 2023, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, and (2) study mechanisms of Kasetsart University's Students International Capacity Building Programme. This was qualitative research. A sample of 7 cases were drawn from faculty of Social Sciences, Kasetsart University and International Affairs Division (IAD), Kasetsart University. They were selected by purposive sampling method. The instrument for collecting data was in-dept interview. The results of this research revealed that students from Kasetsart University's Students International Capacity Building Programme under the Sub-Project of Academic Cooperation Project with Foreign Counterpart Agencies in 2023, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University have developed their own personality in 3 elements of Global Citizenship. There are knowledge and understanding, skills, and attitudes. However, the extent of development varies across these elements, influenced by the unique experiences each student gained from interactions with different foreign counterpart agencies. Kasetsart University's Students International Capacity Building Programme is supported by four key mechanisms: policy, personnel, budgetary support, and process. Based on the major findings, it was recommended as follows: the university and Faculty of Social Sciences should integrate Global Citizenship concept into the teaching curriculum. This is to provide students with knowledge and understanding in preparation before going on an exchange with partner agencies.

Keywords: University, Global Citizenship, Students

มหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก: กรณีศึกษาโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล

ปัญญา วัฒนงาน^{1*} ศุภพัชรพิมล สิมลี² และ ศรีรัฐ โกวงศ์²

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: punyisa.kam@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ และ (2) ศึกษากลไกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมทั้งทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 7 ราย ซึ่งเป็นนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 4 ราย และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับกลไกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากลจำนวน 3 ราย ผลการศึกษาพบว่า นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการทุกรายเกิดการพัฒนาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทั้งทางด้านความรู้และความเข้าใจ ทักษะ และ ทศนคติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่ามีการพัฒนาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ของนิสิตในสถาบันคู่สัญญาแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันหลากหลาย และกลไกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากลจากกองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย กลไกทางด้านนโยบาย กลไกทางด้านบุคคล กลไกทางด้านงบประมาณสนับสนุน และ กลไกทางด้านกระบวนการ จากผลการศึกษาข้างต้นได้เสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยและทางคณะสังคมศาสตร์ควรมีการนำกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกไปบูรณาการร่วมกับหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้นิสิตมีความรู้และความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมก่อนไปทำการแลกเปลี่ยนร่วมกับสถาบันคู่สัญญา ณ ต่างประเทศ

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัย, ความเป็นพลเมืองโลก, นิสิต

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

หากกล่าวถึงยุคสมัยปัจจุบันจะพบว่าโลกถูกขับเคลื่อนด้วยกระบวนการโลกาภิวัตน์ในฐานะที่เป็นบริบทและมีความท้าทายเป็นอย่างยิ่ง อันเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามาเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ช่วยให้ผู้คนทั่วโลกสามารถติดต่อเชื่อมโยงระหว่างกันได้อย่างไร้พรมแดน อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมิติต่าง ๆ ภายในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางการเมืองการปกครองและมิติทางด้านเศรษฐกิจ (พรรณพิลาศ กุลติลก, 2560) อย่างไรก็ดี กระบวนการโลกาภิวัตน์ยังมีความเกี่ยวข้องกับมิติทางด้านสังคมเป็นสำคัญ สังเกตได้จากประชากรโลกเริ่มเกิดสำนึกและเกิดความตระหนักในการเป็นสมาชิกของโลกร่วมกันในลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งเกิดจากการผสมคำร่วมกันระหว่าง คำว่า Global หมายถึง โลก (Nussbaum, 2002) และ คำว่า Citizenship หมายถึง พลเมือง (Nussbaum, 2002)

ความเป็นพลเมืองโลกยังสามารถสะท้อนให้ทราบว่าสังคมมนุษย์ในขณะนี้จำเป็นต้องทำการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันผ่านการสร้างปฏิสัมพันธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เพื่อนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับตัวเข้าหาผู้อื่นได้นอกจากนี้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโลกล้วนมีความเชื่อมโยงและส่งผลอิทธิพลต่อกันนานาประเทศอย่างแพร่หลาย

ฉะนั้นความเป็นพลเมืองโลกจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรโลกเพิ่มมากขึ้น กระทั่งความเป็นพลเมืองโลกถูกพัฒนาขึ้นเป็นกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกและถูกนำมาบูรณาการร่วมกับระบบการศึกษาในรูปแบบของสหวิทยาการ โดยมีสถานศึกษาตั้งแต่ในระดับปฐมวัยสู่ระดับอุดมศึกษาที่เป็นตัวแปรสำคัญในการกล่อมเกลารับรู้ขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมถึงการเป็นส่วนหนึ่งภายในประชาคมโลก พร้อมทั้งยังช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณลักษณะส่วนบุคคลทางด้านความรู้และความเข้าใจต่อความแตกต่างหลากหลาย อีกทั้งยังช่วยให้เกิดทักษะการปรับตัวได้อย่างยืดหยุ่น ตลอดจนการเป็นผู้ที่ทัศนคติและจิตสำนึกต่อส่วนรวมจากการสร้างประสบการณ์ใหม่เป็นสำคัญ (ปรีติ ประทุมสุวรรณ, 2562)

ในงานที่นี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกมาทำการศึกษาผ่านงานวิจัยหัวข้อ มหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก: กรณีศึกษา โครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานก ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาไปยังกรณีศึกษาโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานก อันเนื่องมาจากกระบวนการโลกาภิวัตน์กับมิติทางด้านสังคมถือเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจ รวมถึงยังไม่มีผู้ใดนำมาทำการศึกษาในเชิงวิชาการมากนัก อีกทั้งยังเป็นประเด็นที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการกล่อมเกลารับรู้และพัฒนาความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยภายในประเทศไทย แต่ในทางกลับกันจะพบได้ว่ามีเพียงบางมหาวิทยาลัยภายในประเทศไทยเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านนี้ ฉะนั้น กรณีศึกษาโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานกจึงสะท้อนให้เห็นว่าคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถือเป็นตัวแปรสำคัญในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกผ่านกระบวนการร่วมกับหลักสูตรและรายวิชาจากผู้สอน กระทั่งนำไปสู่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกไปทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ ต่างประเทศ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ท่ามกลางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ แม้ว่าจะยังมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคบางอย่างในการผลักดันให้ทุกคณะภายในสถาบันก้าวขึ้นสู่ความเป็นสากลได้อย่างทั่วถึงก็ตาม ดังนั้นจึงนำมาสู่การกำหนดขอบเขตของกรณีศึกษาไปยังโครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นกรณีศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องและมีความเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก อันเนื่องมาจากเป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงการขับเคลื่อนและการผลักดันตัวแสดงในระดับปัจเจกบุคคลในฐานะที่เป็นนิสิต เพื่อให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งภายในประชาคมโลกผ่านทางด้านการศึกษารูปแบบของการจัดโครงการโดยมหาวิทยาลัยและทางคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งนิสิตจะได้สร้างประสบการณ์ใหม่จากการเรียนรู้ภายในห้องเรียนผ่านการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกตระหนัก พร้อมทั้งคำนึงถึงความเป็นมนุษยชาติและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก ร่วมกับวิธีการเรียนรู้ ณ สถาบันคู่สัญญาภายในต่างประเทศ อันจะนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นจากนานาประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวัฒนธรรมและทางด้านวิชาการ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้และความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาในประเด็นดังกล่าว เพื่อให้ทราบว่าการเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานกไปยังโครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ และ กระบวนการดำเนินการของโครงการดังกล่าวจากกองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์เอื้อให้นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเกิดการพัฒนาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกตามวัตถุประสงค์สำคัญข้อที่หนึ่งอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานก ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์
2. เพื่อศึกษาผลของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) (Robinson, 2014) จำนวน 7 ราย ได้แก่ นิสิตคณะสังคมศาสตร์ผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสาน ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 จำนวน 4 ราย รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วาระ 4 ปี (ตั้งแต่ปี 2562-2566) จำนวน 1 ราย เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1 ราย และ นักวิเทศสัมพันธ์ ชำนาญการ กองวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบและการแสดงออกทางด้านความคิดเห็นจากประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทางด้านความรู้และความเข้าใจทักษะ และทัศนคติ (Oxfam Development Education Programme, 2006) ตลอดจนการแสดงออกทางด้านประสบการณ์ในการดำเนินงานที่ความเกี่ยวข้องโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสาน และ ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่มีความเกี่ยวข้อง จากนั้นจึงจัดทำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งสร้างชุดคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยมีการใช้เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์จัดบันทึกข้อมูล

3. สมมติฐานการวิจัย

การที่นิสิตเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสาน ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์และกลไกการทำงานของโครงการดังกล่าวในส่วนของกองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์ ส่งผลให้ให้นิสิตเกิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก อันเนื่องมาจากนิสิตได้รับการสนับสนุนและการผลักดันความเป็นสากลจากการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในการเข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งนิสิตได้ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับวัฒนธรรมอื่น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการจัดทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิจัยเรื่อง มหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก: กรณีศึกษาโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสาน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้เข้าร่วมโครงการและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการดังกล่าวตามชุดคำถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ เพื่อให้ทราบถึงประสบการณ์และความรู้ที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ

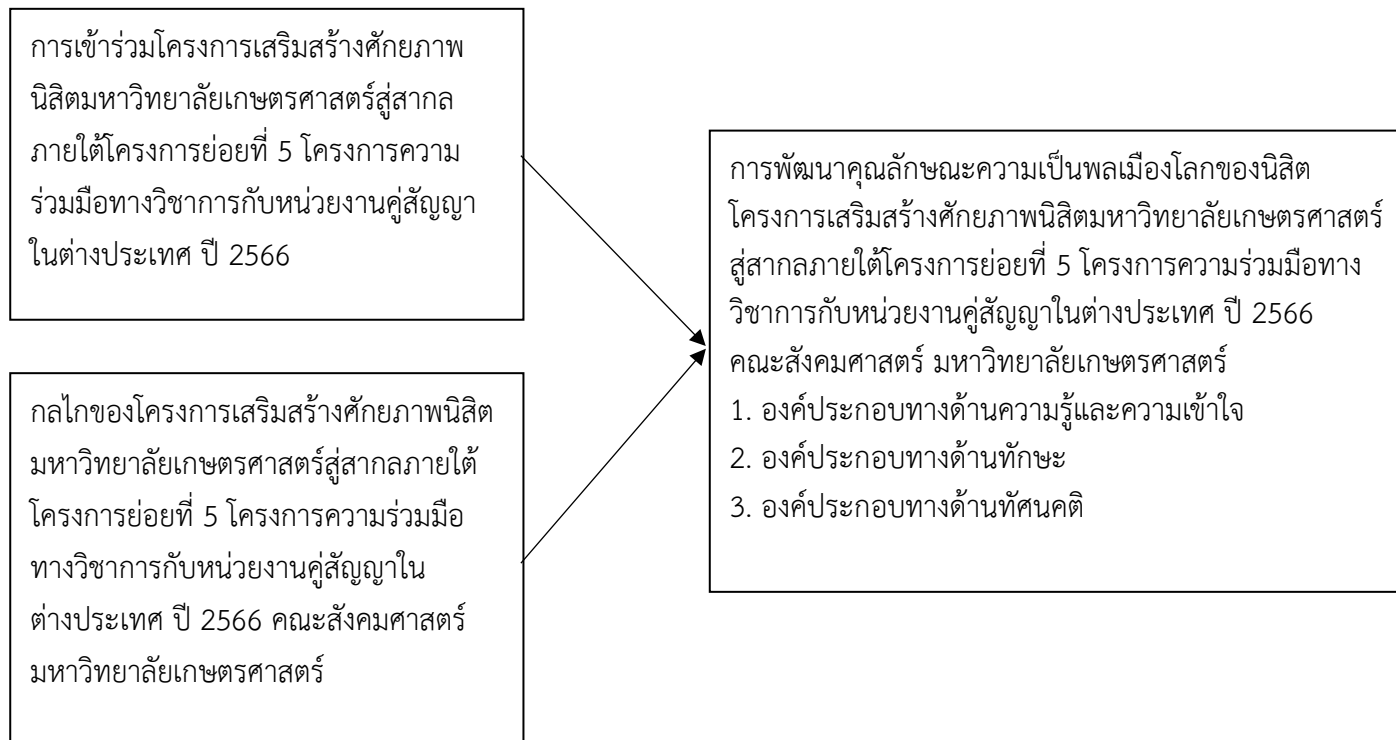
3.2 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับการออกแบบความเป็นพลเมืองโลก เพื่อนำมาศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการและศึกษากลไกของโครงการดังกล่าว โดยผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกของ Oxfam (2006) มาเป็นกรอบแนวคิดหลักภายในงานวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ โดยจำแนกเป็นรายบุคคล จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบ content analysis ในส่วนที่มีความสอดคล้องและส่วนที่มีความแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อนำไปสู่การอภิปรายและวิจารณ์ถึงความเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรม อันจะนำไปสู่การสรุปผลการวิจัยและเสนอแนะในท้ายที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ของ Oxfam (2006) ที่กล่าวว่าความเป็นพลเมืองโลกคือการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลตามองค์ประกอบทั้งสิ้น 3 ประการ และ แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานก ภายใตโครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงาน คู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์

นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานก ภายใตโครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ เกิดการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมทางด้านวิชาการของแต่ละสถาบันคู่สัญญา มีความแตกต่างกัน สังเกตได้จาก University of Westminster ประเทศสหราชอาณาจักร มีแผนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นิสิต แลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านวิชาการผ่านการประชุมวิชาการนานาชาติ (International Conference) ที่จำเป็นจะต้องใช้ ภาษาอังกฤษในการนำเสนอผลงานวิชาการ รวมถึงสถาบันดังกล่าวตั้งอยู่ภายในเมืองลอนดอนที่มีการใช้ ภาษาอังกฤษในการ สื่อสารร่วมด้วย ต่อมา Ming Chuan University ประเทศสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) มีแผนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นภาษาจีน แมนดารินเป็นหลัก ฉะนั้นนิสิตจึงต้องใช้ภาษาจีนแบบแมนดารินในการสื่อสารภายในห้องเรียน รวมถึง Prefectural University of Kumamoto ประเทศญี่ปุ่น มีแผนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสอนภาษาอังกฤษให้แก่ นิสิตแลกเปลี่ยน ชาวต่างชาติเป็นสำคัญ ดังนั้นนิสิตที่เข้าร่วมเรียนภายในสถาบันแห่งนี้จึงจำเป็นต้องสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ และ Institut Pertanian Bogor University (IPB) ประเทศอินโดนีเซีย จะพบว่าแม้ทางสถาบันจะมุ่งเน้นการเรียนการสอน เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเมืองโบกอร์เป็นสำคัญ แต่นิสิตที่ไปทำการแลกเปลี่ยน ณ สถาบันแห่งนี้จำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสารทั้งในระดับทางการและไม่เป็นทางการร่วมกับผู้อื่น

ตารางที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบทางด้านความรู้และความเข้าใจ

ผู้ให้ สัมภาษณ์	1. ความรู้และความ เข้าใจเกี่ยวกับอัต ลักษณ์และความ หลากหลาย	2. ความรู้และความ เข้าใจเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ภายในโลก	3. ความรู้และ ความเข้าใจเกี่ยวกับ โลกาภิวัตน์และการ พึ่งพาซึ่งกันและกัน	4. ความรู้และความ เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ มนุษยชน	5. ความรู้และความ เข้าใจเกี่ยวกับการ พัฒนาอย่างยั่งยืน
1. A	✓	✓	✓	✓	✓
2. B	✓			✓	✓
3. C	✓		✓	✓	✓
4. D	✓				

ตารางที่ 2 การพัฒนาองค์ประกอบทางด้านทักษะ

ผู้ให้ สัมภาษณ์	1. ทักษะทางด้าน ความคิดเชิง วิพากษ์	2. ทักษะทางด้านการ แก้ไขปัญหา	3. ทักษะทางด้าน การวิเคราะห์ อย่างมีตรรกะ	4. ทักษะทางด้านการ สื่อสาร	5. ทักษะทางด้าน การทำงาน ร่วมกับผู้อื่น
1. A		✓	✓	✓	
2. B				✓	✓
3. C		✓		✓	✓
4. D	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 3 การพัฒนาองค์ประกอบทางด้านทัศนคติ

ผู้ให้สัมภาษณ์	1. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)	2. การคำนึงถึงความยุติธรรมภายในสังคม (Social Justice)	3. การตระหนักถึงความหลากหลายภายในสังคม (Respect to Diversity)	4. การเคารพในสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น (Respect to Human Right)	5. การตระหนักในการมีส่วนร่วมต่อสังคม (Commitment to participation)
1. A	✓	✓	✓	✓	
2. B	✓		✓	✓	✓
3. C	✓			✓	
4. D	✓	✓	✓		

2. ผลการศึกษากลไกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสาน

กลไกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานในงานวิจัยชิ้นนี้เกิดจากการประสานงานร่วมกันระหว่างกองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความเป็นนานาชาติให้แก่ นิสิต โดยมีจุดเริ่มต้นจากนโยบายของคณะกรรมการโครงการ ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ และ ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์ผู้ซึ่งจัดสรรงบประมาณสนับสนุนประจำปีประมาณ 10 ล้านบาท ในการมอบทุนการศึกษาแก่นิสิตในการศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 8 โครงการย่อย ประกอบด้วย 1) โครงการย่อยที่ 1 โครงการแลกเปลี่ยนนิสิตระดับปริญญาตรีเพื่อการโอนหน่วยกิต 2) โครงการย่อยที่ 2 โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการต่างประเทศของนิสิต 3) โครงการย่อยที่ 3 โครงการส่งเสริมการผลิตบทความทางวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา 4) โครงการย่อยที่ 4 โครงการนักศึกษาแลกเปลี่ยนจากต่างประเทศ 5) โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ 6) โครงการย่อยที่ 6 โครงการเปิดโลกทัศน์นิสิตเพื่อความเป็นสากลสำหรับผู้นำองค์กรกิจกรรมนิสิต 7) โครงการย่อยที่ 7 การแข่งขันในเวทีระดับนานาชาติ และ 8) โครงการย่อยที่ 8 ทุนแลกเปลี่ยนนิสิตเต็มจำนวนสำหรับนิสิตที่มีครอบครัว หรือผู้อุปการะเป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ต่อมาผู้ดำเนินงานภายในกองวิเทศสัมพันธ์ ได้แก่ นักวิเทศสัมพันธ์ ข้าราชการ นักวิเทศสัมพันธ์ และ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไปจึงทำการประชาสัมพันธ์เพื่อมอบทุนผ่านโครงการดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยทุนเต็มจำนวนและทุนร้อยละ 50 จากนั้นฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ คณะสังคมศาสตร์ นำโดยรองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ได้ทำการสมัครเข้าร่วมโครงการและติดต่อประสานงานร่วมกับสถาบันคู่สัญญาให้แก่ นิสิตภายในคณะ ในที่นี้จะเน้นโครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญา ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ อันเนื่องมาจากคณะสังคมศาสตร์มีนโยบายส่งเสริมความเป็นนานาชาติ พร้อมทั้งมีงบประมาณสนับสนุนประจำปีประมาณ 1 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นทุนจากคณะสังคมศาสตร์และภาควิชาโครงการ อย่างไรก็ตามเมื่อสิ้นสุดโครงการจะพบว่าคณะสังคมศาสตร์ได้ดำเนินการจัด Brown Bag โครงการส่งเสริมความเป็นนานาชาติคณะสังคมศาสตร์อย่างเร่งรัด โดยการเชิญบุคลากรจากกองวิเทศสัมพันธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มาประชาสัมพันธ์มอบทุน และให้ความรู้แก่นิสิตรุ่นถัดไป รวมถึงเชิญนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสาน มาเล่าถึงประสบการณ์จากการได้รับโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ สถาบันคู่สัญญาภายในต่างประเทศ

ฉะนั้น กลไกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สุสานเป็นการประสานงานร่วมกันระหว่างกองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์ ซึ่งจำแนกได้เป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย นโยบาย บุคคล งบประมาณสนับสนุน และ กระบวนการ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาทางด้านจะพบได้ว่ากลไกแต่ละส่วนยังคงมีข้อควรพิจารณาเพื่อนำไปสู่การเสนอแนะและแก้ไขให้มีดียิ่งขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- กลไกทางด้านนโยบาย เป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความประสงค์ของคณะกรรมการโครงการจากกองวิเทศสัมพันธ์ว่า มีนโยบายที่ส่งเสริมความเป็นนานาชาติให้แก่ นิสิตภายในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่าคณะสังคมศาสตร์มีนโยบายที่มุ่งเน้นความเป็นนานาชาติผ่านงานฝ่ายวิเทศสัมพันธ์เป็นสำคัญ โดยมีรองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

เป็นผู้จัดสรรงบประมาณ พร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ที่ช่วยดำเนินงานธุรการและโครงการที่ส่งเสริมความเป็นนานาชาติ แต่จะพบว่าคณะสังคมศาสตร์ยังไม่มีกำหนดนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องและมุ่งเน้นไปยังความเป็นพลเมืองโลกโดยตรง

- กลไกทางด้านบุคคล เป็นตัวแสดงสำคัญในการดำเนินโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ในส่วนของกองวิเทศสัมพันธ์ ประกอบด้วย คณะกรรมการโครงการ ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ และ ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์ รวมถึงผู้ดำเนินงาน ได้แก่ นักวิเทศสัมพันธ์ ข้าราชการ นักวิเทศสัมพันธ์ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ แต่ในส่วนของฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ คณะสังคมศาสตร์ จะพบว่าผู้ดำเนินงานเพียง รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ จำนวน 1 ราย และ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ จำนวน 1 ราย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานฝ่ายวิเทศสัมพันธ์อาจยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการนี้

- กลไกทางด้านงบประมาณสนับสนุน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล อันเนื่องมาจากเป็นปัจจัยที่ช่วยสะท้อนให้ทราบถึงการสนับสนุนนิตภายในมหาวิทยาลัยจากกองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์ ซึ่งในส่วนของคณะสังคมศาสตร์จะพบว่าแต่เดิมมีเพียงภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ที่มอบทุนสนับสนุนให้แก่ นิสิต ต่อมาในปี 2566 เริ่มมีการมอบทุนสนับสนุนนิสิตจากภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และ โครงการหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (ภาคพิเศษ) ส่วนภาควิชาอื่นยังไม่มีมีการมอบทุนสนับสนุนส่วนนี้ให้แก่ นิสิต

- กลไกทางด้านการบริหาร เป็นอีกส่วนสำคัญที่ช่วยสะท้อนให้ทราบถึงจุดเริ่มต้นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนช่วยให้ทราบถึงกระบวนการหลังสิ้นสุดโครงการเกี่ยวกับการประเมินผลและการประชาสัมพันธ์ความรู้ เพื่อจัดโครงการในปีถัดไปผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างกองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แต่จะพบว่ากองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์ยังขาดการจัดอบรมพิเศษและจัดกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อมอบความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกให้แก่ นิสิตภายในมหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ พบว่า เมื่อพิจารณารายด้านเกี่ยวกับองค์ประกอบทางด้านความรู้และความเข้าใจ จะพบว่า นิสิตส่วนใหญ่เกิดการพัฒนาคุณลักษณะทางด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์และความหลากหลาย (Identity and Diversity) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ Oxfam (2006) พบว่า ผู้เรียนเกิดการสร้างประสบการณ์ใหม่ภายนอกห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ณ ต่างประเทศ ในการเปิดกว้างเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของนานาประเทศภายในโลกไม่ว่าจะเป็นชนบทชนนิยม ประเพณี หรือวิถีชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อความแตกต่างหลากหลายของแต่ละพรมแดน ตลอดจนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำการยอมรับร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันจะพบว่ามี นิสิตเพียง 1 ราย ที่เกิดการพัฒนาคุณลักษณะทางด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในโลก (Global Issues) ทั้งนี้เป็นเพราะ นิสิตรายนี้ได้ทำการเข้าร่วมรับฟังการบรรยายพิเศษจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในเมืองลอนดอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเหยียดเพศ การเหยียดสีผิว และการเหยียดศาสนาจากงาน University of Westminster: The Annual Conference on Challenging Racism in Higher Education and Beyond ฉะนั้น ในส่วนนี้จึงมีช่วยให้นิสิตรายนี้เกิดการเปิดกว้างทำการเรียนรู้และทำความเข้าใจต่อมิติต่าง ๆ รวมถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโลก ทั้งในแง่ของปัญหาและแง่ของการสร้างความร่วมมือ ซึ่งประชากรโลกจำเป็นต้องเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรอบด้าน

เมื่อพิจารณารายด้านเกี่ยวกับองค์ประกอบทางด้านทักษะจะพบว่า นิสิตส่วนใหญ่เกิดการพัฒนาคุณลักษณะทางด้านทักษะเกี่ยวกับการสื่อสาร (Communication Skills) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ Oxfam (2006) พบว่า ผู้เรียนมีทักษะในการปรับตัวเพื่อแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมและก้าวขึ้นมาเป็นบทบาทที่สำคัญของตัวแสดงในระดับปัจเจกบุคคลผ่านการ

สื่อสารภาษาต่างประเทศร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อให้คุณสามารถเอาตัวรอดเมื่อเกิดปัญหาระหว่างการเข้ามาเป็นแลกเปลี่ยน ณ ต่างประเทศ พร้อมทั้งยังช่วยให้เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์และพัฒนาความรู้ความสามารถทางการสื่อสารได้มากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันจะพบว่ามินิสิตเพียง 1 ราย ที่เกิดการพัฒนาคูณลักษณะทางด้านทักษะเกี่ยวกับความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Skills) ทั้งนี้เป็นเพราะนิสิตรายนี้ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับการวางแผนและการคิดวิเคราะห์จากรายวิชานโยบายการต่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลให้นิสิตรายนี้เกิดการสื่อสารร่วมกับผู้อื่น เพื่อระดมความคิดและแก้ไขปัญหาเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้ตามที่ผู้สอนมอบหมาย นอกจากนี้ยังเกิดการคิดนอกกรอบและคิดอย่างมีความรอบคอบ เพื่อแสดงออกทางความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นอย่างมีเหตุและผล

เมื่อพิจารณารายด้านเกี่ยวกับองค์ประกอบทางด้านทัศนคติจะพบว่านิสิตส่วนใหญ่เกิดการพัฒนาคูณลักษณะทางด้านทักษะเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ Oxfam (2006) พบว่าผู้เรียนจะมีลักษณะของการรับรู้ถึงการมีอยู่ของตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีคุณค่าภายในสังคม ตั้งแต่ในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับโลก ในสถานะที่เป็นตัวแสดงในระดับปัจเจกบุคคล โดยจะต้องอยู่ในลักษณะของการเข้าใจในตนเอง การเคารพตนเอง การดูแลตนเอง การสร้างความมั่นใจในตนเอง การกล้าแสดงออก การกล้าเผชิญหน้ากับอุปสรรค การยอมรับและตระหนักในการกระทำของตนเอง ตลอดจนการเชื่อมโยงตนเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งภายในสังคม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเห็นคุณค่าของตนเองในระดับสูง (High Self-Esteem) อันจะนำไปสู่การแสดงออกและการทำความเข้าใจอย่างเป็นเหตุเป็นผลและเหมาะสมเมื่ออยู่ท่ามกลางสถานการณ์ต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันจะพบว่ามินิสิตเพียง 1 ราย ที่เกิดการพัฒนาคูณลักษณะทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับการตระหนักในการมีส่วนร่วมต่อสังคม (Commitment to participation) ทั้งนี้เป็นเพราะนิสิตรายนี้ได้ใช้ชีวิตท่ามกลางผู้คนภายใน New Taipei City ซึ่งสะท้อนให้ทราบว่าคนพื้นเมืองภายในบริเวณดังกล่าวแสดงออกถึงการรักษาสันติภาพผ่านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงตระหนักในคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ต่อส่วนรวม ฉะนั้นจึงส่งผลให้ชาวต่างชาติที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณดังกล่าวเกิดสำนึกร่วมในลักษณะเดียวกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ UNESCO (2015) พบว่า การพัฒนาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทางด้านทัศนคติเกิดจากการดำรงชีวิตและการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง ในลักษณะของการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นและปฏิบัติตนให้มีความคล้ายคลึงกับผู้อื่นได้ กระทั่งนำไปสู่การมีความรู้สึกร่วมต่อสังคม (Socio-Emotional) ต่อวัฒนธรรมนั้น ๆ

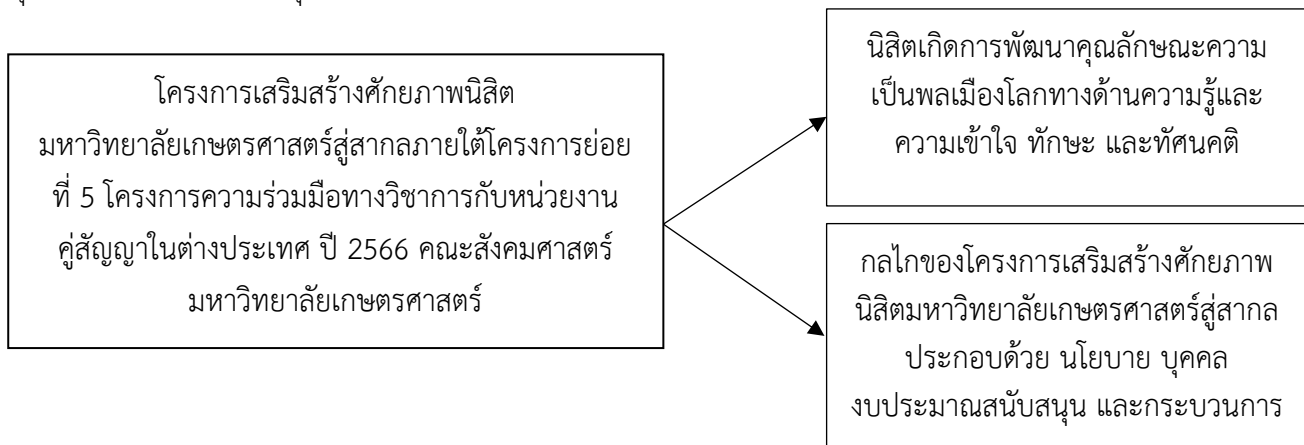
ผลการศึกษาทั่วโลกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล พบว่า แม้กลไกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล จะไม่ได้กล่าวถึงความเป็นพลเมืองโลกโดยตรงและพบว่า มีเพียงกลไกหลัก 4 ประการ ประกอบด้วย นโยบาย บุคคล งบประมาณสนับสนุน และกระบวนการ แต่ผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกมาจากงานของ ปรดี ประทุมสุวรรณ (2562) พบว่า การศึกษาที่มุ่งเน้นผลักดันผู้เรียนสู่ความเป็นนานาชาติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามอย่างยิ่งในการสร้างความร่วมมือทางการต่างประเทศกับสถาบันคู่สัญญา ณ ต่างประเทศ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนได้ออกไปสร้างประสบการณ์ใหม่และมีส่วนร่วมจากการเป็นนิสิตแลกเปลี่ยนร่วมกับวัฒนธรรมอื่น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา หัวข้อ มหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก: กรณีศึกษาโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้จากหัวข้อดังกล่าว ดังนี้

แม้โครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ จะเป็นโครงการที่มุ่งผลักดันให้นิสิตเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับมิติทางด้านวิชาการและวัฒนธรรมเป็นสำคัญ รวมถึงโครงการดังกล่าวไม่ได้มีกลไกการดำเนินงานที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโดยตรง แต่ในทางกลับกันจะพบได้ว่าภายหลังจากการเข้าร่วมโครงการดังกล่าวนี้ส่งผลให้นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์มากกว่าการเปิดประสบการณ์ใหม่จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น แต่จะพบได้ว่านิสิตเกิดการพัฒนาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกได้ทั้ง 3 ส่วน ประกอบด้วย ความรู้และความเข้าใจ

ทักษะ และทัศนคติ นอกจากนี้ยังจะพบว่าโครงการดังกล่าวประกอบด้วยกลไกการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ นโยบาย บุคคล งบประมาณสนับสนุน และกระบวนการ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ เกิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทั้งทางด้านความรู้และความเข้าใจ ทักษะ และ ทัศนคติ แต่เมื่อพิจารณารายด้านจะพบว่านิสิตเกิดการพัฒนาไม่มีเหมือนกัน ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมทางด้านวิชาการของแต่ละสถาบันคู่สัญญาภายในต่างประเทศมีความแตกต่างกัน

กลไกของโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากลจากกองวิเทศสัมพันธ์ และ คณะสังคมศาสตร์ เป็นนโยบายที่ผลักดันและส่งเสริมนิสิตมีความเป็นนานาชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้กองวิเทศสัมพันธ์มีการจำแนกผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ประกอบด้วย คณะกรรมการโครงการและผู้ดำเนินงาน ส่วนคณะสังคมศาสตร์มีเพียงฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ประกอบด้วย รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ และ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ในส่วนของทุนสนับสนุนจะพบว่ากองวิเทศสัมพันธ์มีการมอบเงินทุนเต็มจำนวนและทุนร้อยละ 50 ส่วนคณะสังคมศาสตร์มีทุนสนับสนุนจากคณะสังคมศาสตร์ และบางภาควิชา/โครงการเท่านั้น นอกจากนี้ในส่วนของกระบวนการดำเนินโครงการจะพบว่ากองวิเทศสัมพันธ์และคณะสังคมศาสตร์มีการประสานงานร่วมกันผ่าน Brown Bag โครงการส่งเสริมความเป็นนานาชาติคณะสังคมศาสตร์อย่างเร่งรัด เพื่อเล่าถึงประสบการณ์และประชาสัมพันธ์ทุนให้แก่นิสิตปีถัดไป แต่อีกมุมหนึ่งจะพบว่ามหาวิทยาลัยและคณะยังขาดการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกแก่นิสิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อนิสิต

1.1 จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัญหาหลักต่อการเป็นพลเมืองโลกโดยสมบูรณ์แบบของนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ คือ “การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกไม่เหมือนกัน” แม้ว่าแต่ละสถาบันคู่สัญญา ณ ต่างประเทศ จะมีกิจกรรมทางด้านวิชาการที่แตกต่างกันออกไป กระทั่งส่งผลให้นิสิตเกิดการพัฒนาแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการคำนึงถึงโอกาสที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองให้ครบทุกรายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในโลก (Global Issues) ทักษะเกี่ยวกับความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Skills) และ การมีส่วนร่วมต่อสังคม (Commitment to participation) ทั้งนี้เพื่อต่อยอดให้นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนำสิ่งที่ได้รับมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ ปี 2566 คณะสังคมศาสตร์ ไม่ได้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกครบทุกรายด้าน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอให้ทางมหาวิทยาลัยและทางคณะสังคมศาสตร์มีการนำกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกไปบูรณาการร่วมกับหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้นิสิตมีความรู้และความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมก่อนไปทำการแลกเปลี่ยนร่วมกับสถาบันคู่สัญญาต่างประเทศ

2.2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์ ควรมีการจัดอบรมพิเศษและจัดกิจกรรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้เพื่อเป็นการมอบองค์ความรู้และปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้นิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมและเกิดความเป็นส่วนหนึ่งภายในสังคมเป็นสำคัญ

2.3 เนื่องจากโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ เป็นการดำเนินงานและมอบทุนสนับสนุนร่วมกับคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ดี ในกรณีของคณะสังคมศาสตร์ จะพบว่าในช่วงแรกมีเพียงภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ที่มอบทุนสนับสนุนนิสิต ต่อมาในปี 2566 จะพบว่าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และโครงการหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (ภาคพิเศษ) ได้มอบทุนสนับสนุนนิสิตเพิ่มเติม ส่วนภาควิชาอื่นไม่ได้มีการกำหนดทุนให้แก่นิสิตในการเข้าร่วมโครงการนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าภาควิชา/โครงการอื่นภายในคณะสังคมศาสตร์ควรมีการกำหนดงบประมาณสนับสนุนให้แก่นิสิตที่ไปทำการแลกเปลี่ยน ณ ต่างประเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะการเปิดโอกาสให้นิสิตก้าวขึ้นสู่ความเป็นสากลถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งทางด้านการศึกษา การดำเนินชีวิต และการสร้างประสบการณ์ใหม่

2.4 เนื่องจากฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ คณะสังคมศาสตร์ดำเนินโครงการเสริมสร้างศักยภาพนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่สากล ภายใต้โครงการย่อยที่ 5 โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานคู่สัญญาในต่างประเทศ โดยมีเพียงรองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ และบุคคลจ้างเหมาทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าหากนโยบายของคณะสังคมศาสตร์ถูกปรับเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง คณะสังคมศาสตร์ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วไปฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้มีจำนวนผู้ดำเนินงานเพียงพอต่อภาระงานที่ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ได้รับมอบหมาย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งสะท้อนให้ทราบถึงประสบการณ์ส่วนบุคคล ฉะนั้นจึงควรศึกษาเพิ่มเติมในรูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทั้งนี้เพื่อศึกษาการพัฒนาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการได้อย่างชัดเจนผ่านการทำแบบสอบถามที่ช่วยให้สามารถรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้เพิ่มมากขึ้น และวิเคราะห์ผลการศึกษาในมิติทางด้านสังคมได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ปรีดี ประทุมสุรธรณ์. (2562). กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนา ความเป็นพลเมืองโลก. *Journal of Education Studies*, 47, 188-211.
- พรรณพิลาศ กุลดิลก. (2017). การขับเคลื่อนสังคมผ่านสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 49(25), 62-64.
- Nussbaum, M. C. (2002). Patriotism and Cosmopolitanism. In B. Press (Ed.). *For Love of Country?*. (pp. 3-17). Boston: Beacon Press books.
- Oxfam Development Education Programme. (2006). *Education for global citizenship: A guide for schools*. London: Oxfam Education.

Robinson, O. C. (2014). Sampling in interview-based qualitative research: A theoretical and practical guide. *Qualitative research in psychology*, 11(1), 25-41.

Effects of a Coding Hybrid Activity Package on Computational Thinking Skills of Upper Primary Students

Nanthon Bunjongparu^{1*} and Yotsawee Saifah²

¹ Student Elementary Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

² Associate Professor, Elementary Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nanthon.bun@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to compare computational thinking skills before and after learning with the activity set of the experimental group, and (2) to compare the average score of computational thinking skills development between the experimental and control groups. This research was quasi-experimental research. The instruments used were (1) a set of hybrid coding activities to promote computational thinking skills in grade 6 students, (2) a set of conventional coding activities to promote computational thinking skills in grade 6 students, (3) 12 lesson plans in science and technology for grade 6 students, 1 hour per plan, totaling 12 hours, to be used with the experimental and control groups, (4) a test to measure computational thinking skills, and (5) a qualitative data analysis form of the students' work. The statistics used in data analysis were mean (M) and standard deviation (SD), including dependent samples t-test and independent samples t-test. The results of the research found that 1) the mean score of computational thinking skill of the experimental group after using the integrated coding activity set was significantly higher than before using the integrated coding activity set at the .05 level. 2) The results of the comparison of the mean score of computational thinking skill development between the experimental and control groups found that the mean score of computational thinking skill development between the experimental groups was significantly higher than the control group at the .05 level.

Keywords: Coding Hybrid Activity Package, Computational Thinking Skills, Upper Primary Students

ผลการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

นันท์ธร บรรจงปรู^{1*} และ ยศวีร์ สายฟ้า²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

² รองศาสตราจารย์ สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nanthon.bun@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมฯ ของกลุ่มทดลอง และ (2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2) ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบปกติเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (3) แผนการจัดการเรียนรู้วิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยใช้กับ กลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุม (4) แบบทดสอบวัดความสามารถทักษะการคิดเชิงคำนวณ (5) แบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลงานของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) รวมถึงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent samples t-test) การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent samples t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานด้านสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน, ทักษะการคิดเชิงคำนวณ, นักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การแข่งขันด้านเศรษฐกิจมีความเข้มข้นมากขึ้น มีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้นบนโลกอย่างต่อเนื่อง สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ทำให้แต่ละประเทศต้องพัฒนาและปรับตัวอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งผลกระทบเหล่านั้นเป็นผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนทางระบบสารสนเทศดิจิทัลและการเปลี่ยนผ่านทางข้อมูลสารสนเทศ โดยผลกระทบนี้แสดงให้เห็นว่าการแข่งขันทางสังคมและเศรษฐกิจจะต้องแข่งขันกันโดยใช้ความรู้ด้านดิจิทัลสารสนเทศ หรือผลกระทบที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่เรียกว่า “สึนามิดิจิทัล” (กรุงเทพธุรกิจ, 2562) เป็นผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของโลก เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยมีผลจากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) หรือผลกระทบที่เปรียบเสมือนสึนามิใหญ่ที่กำลังจะเข้ามาภายในระยะเวลาอันใกล้ เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นวิธีการเข้ารหัสที่ก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ผู้คน เกิดจากกระบวนการคิดเพื่อความก้าวหน้าของมนุษย์ มีผลให้การดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดจากความต้องการที่จะพัฒนาระบบอัตโนมัติ อีกทั้งยังเน้นให้เกิดความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวคิดดิจิทัลเทคโนโลยีคือเรื่อง วิทยาการคำนวณ (Computing Science) ที่มีแนวคิดและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับ

การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับนักเรียนตั้งแต่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยมีการจัดการเรียนการสอน 3 องค์ประกอบ อันได้แก่ (1) วิทยาการคอมพิวเตอร์ (Computer Science: CS) คือเน้นให้นักเรียนมีความคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking : CT) รู้จักแก้ปัญหาเชิงวิเคราะห์ สามารถแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อย ๆ เพื่อให้สามารถแก้ไขได้ง่ายขึ้น สามารถใช้จินตนาการมองปัญหาด้วยความคิดเชิงนามธรรม ทำให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีลำดับวิธีคิด (2) เข้าใจศาสตร์ดิจิทัล (Digital Literacy: DL) คือเน้นให้นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology) รู้จักเทคนิควิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน และ (3) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Communication Technology: ICT) คือเน้นให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อและข่าวสาร (media and information literacy) แยกแยะได้ว่าข้อมูลใดเป็นความจริงหรือความคิดเห็น โดยเฉพาะข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์ (Yuliana & Hermawan, 2021) และจากแนวคิดนี้กระทรวงศึกษาธิการได้นำมาจัดทำเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2560 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเน้นความสำคัญไปที่เรื่อง การคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking: CT) ซึ่งการคิดเชิงคำนวณเป็นทักษะ ต้องใช้การแก้ไขปัญหา โดยมีลำดับขั้นตอนและวิธีการแก้ไขปัญหามันจะต้องถูกนำเสนอในรูปแบบที่ผู้แก้ปัญหาสามารถปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำแนวคิดลำดับขั้นตอนไปแก้ปัญหาในเชิงนามธรรม จากข้อมูลจำนวนมาก และสามารถหาเหตุผลจากฐานข้อมูลนี้ได้ ภาสกร เรืองรอง และมะยุรีย์ พิทยาเสนีย์ (2563) ได้กล่าวถึงการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) ว่าคือ การแก้ปัญหาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนผันตัวจากการเป็นเพียงผู้ใช้เครื่องมือมาเป็นผู้สร้างเครื่องมือ สามารถนำกระบวนการคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนสาขาวิชาอื่นได้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) ได้กล่าวถึงความหมายของการคิดเชิงคำนวณว่าเป็นกระบวนการในการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลเป็นขั้นตอน เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบที่สามารถนำไปประมวลผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้มีความสำคัญในการพัฒนาซอฟต์แวร์ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในศาสตร์อื่น ๆ และปัญหาในชีวิตประจำวันได้ด้วย บุญญพนต์ พูลสวัสดิ์ และ พนมพร ดอกประโคน (2559) ได้กล่าวว่า แนวคิดเชิงคำนวณอย่างเป็นระบบ (Computational Thinking) เป็นทักษะประเภทหนึ่งที่เป็นต่อนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ในเรื่องของการวิเคราะห์ปัญหาหลัก โดยมีการสังเกตรูปแบบของปัญหาและสถานการณ์ เพื่อนำไปออกแบบแนวทางการแก้ปัญหา และใช้การออกแบบดังกล่าวที่วิเคราะห์ออกมาได้ปรับใช้ในลักษณะที่เป็นรูปแบบ (Pattern)

ทักษะการคิดเชิงคำนวณมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะทักษะการคิดเชิงคำนวณจะทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบด้วยความมีเหตุผล และสามารถนำไปปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ (ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล, 2563) และในอนาคตการทางานต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 2030–2060 ต้องใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ และการเข้าใจเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ในการทำงานในอนาคต และทักษะการคิดเชิงคำนวณ ยังเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์, 2563) โดยมีผลการทดสอบระดับนานาชาติ ด้านทักษะการคิดเชิงคำนวณ (International Challenge on Computational Thinking) ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 สถิติของประเทศไทย ด้านทักษะการคิดเชิงคำนวณอยู่ในอันดับที่ 41 ของโลก (Bebras.org, 2020) ซึ่งในแต่ละปีมีการจัดการทดสอบและแข่งขันกันในแต่ละประเทศ เพื่อให้โรงเรียนต่าง ๆ ในแต่ละประเทศได้เข้าร่วมในการทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งจะจัดขึ้นพร้อมกันทั่วโลกในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายนของทุกปี สำหรับในประเทศไทย องค์กรที่เป็นตัวแทนในการจัดการทดสอบทักษะการคิดเชิงคำนวณ คือ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการทดสอบ โดยจัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2562 โดยใช้ชื่อในการจัดโครงการทดสอบว่า การทดสอบระดับนานาชาติ (Bebras Thailand International Challenge on Computational Thinking) หรือการทดสอบปีบราสประจำปีประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะการคิดเชิงคำนวณ ในการจัดแข่งขันทดสอบการคิดเชิงคำนวณหรือปีบราสประเทศไทย (Bebras Challenge Thailand 2018) มีผู้เข้าแข่งขันกว่า 4,000 คน จากผลการแข่งขันทักษะการคิดเชิงคำนวณ ที่ผ่านมา พบว่า มีนักเรียนที่เข้าร่วมการแข่งขันผ่านเข้ารอบค่อนข้างน้อยซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.13 ของจำนวนผู้เข้าร่วมแข่งขันทั้งหมด

จากการแข่งขันดังกล่าวมีการสรุปผลข้อมูลที่น่าคะแนนของผู้เข้าแข่งขันในระดับประถมศึกษาปมาแปรผลและแสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณในระดับประถมศึกษา ควรจะเน้นและให้ความสำคัญกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด เพราะในระดับชั้นนี้เป็นช่วงรอยต่อที่มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ อีกทั้งยังมีรายงานการวิจัยที่บ่งชี้ถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณได้ครอบคลุมประกอบมากที่สุด คือ ครอบคลุมความยากสามระดับ (ง่าย ปานกลาง และยาก) และจัดการกับกระบวนการทักษะการคิดเชิงคำนวณในสิ่งที่เป็นามธรรม การสลายตัว การคิดแบบอัลกอริทึม และการวางนัยทั่วไป และมีโอกาสพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณตามองค์ประกอบเหล่านี้ได้เท่า ๆ กันในนักเรียนทุกคนโดยไม่แบ่งเพศและความสามารถเฉพาะบุคคล อีกทั้งยังมีรายงานข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของประเทศไทยที่แสดงให้เห็นผลของการทดสอบวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรวมกันทั้งประเทศอยู่ที่ 39.34 คะแนน และต่ำสุดอยู่ที่ 15.01 คะแนน และผลคะแนนทดสอบวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรุงเทพมหานคร ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 44.94 คะแนน และคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 15.85 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) โดยปัญหาหลักของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา คือการขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ปัญหา โดยนักเรียนยังขาดความเข้าใจในแนวคิดเชิงคำนวณ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจ และวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภาดา สุขเขียว (2563) ว่า ปัญหาในการสอนวิชาวิทยาการคำนวณพบว่านักเรียนขาดการแก้ไขปัญหาในการเขียนโปรแกรม และขาดทักษะในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่าต้องแก้ไข หรือมีลำดับขั้นตอนในการแก้ไขอย่างไร

จากข้อมูลทั้งหมดนี้ จึงเป็นสาเหตุให้การพัฒนาชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน เป็นชุดกิจกรรมที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธี โดยคำนึงถึงนักเรียน สภาพแวดล้อม เนื้อหา สถานการณ์ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถจัดการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยนำเทคโนโลยีทางการศึกษาแบบออนไลน์และออฟไลน์มาเป็นส่วนประกอบ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด เกิดทักษะและเกิดการเรียนรู้ที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ (พัฒนา พิพัฒน์ศรี, 2563) ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานจะฝึกให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และการเรียนรู้นอกห้องเรียนคือการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้อินเทอร์เน็ตช่วยในการเรียนรู้และสื่อออนไลน์จากอินเทอร์เน็ต โดยการเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้จัดการเรียนการสอน ให้เกิดทักษะและสมรรถนะการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ๆ และจัดกิจกรรมให้นักเรียนในยุคที่ต้องใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนงานและวิถีในการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเป้าหมายไปส่งเสริมหรือสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีกทั้งเพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์กำหนดนโยบายในการพัฒนาโค้ดดิ้ง เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และได้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะโค้ดดิ้งในระดับชั้นที่สูงขึ้น สามารถนำมาเป็นตัวอย่างการจัดกิจกรรม เป็นต้นแบบเพื่อการเสริมสร้างทักษะโค้ดดิ้งของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมฯ ของกลุ่มทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสมโภชกรุงอนุสรณ์ (200 ปี) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 ห้องเรียน 159 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา 6 โรงเรียนสมโภชกรุงธนบุรี (200 ปี) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน 66 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาความสามารถของนักเรียนจากห้องเรียนทั้ง 5 ห้อง พบว่าแต่ละห้องเรียนมีการละความสามารถของนักเรียนที่ใกล้เคียงกัน (เก่ง กลาง อ่อน)
- 2) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มจากห้องเรียน 5 ห้องเรียน มาจำนวน 2 ห้องเรียน
- 3) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากห้องเรียนทั้ง 2 ห้อง เข้าสู่กลุ่มทดลอง (Experimental group) 1 ห้องเรียน 34 คน และกลุ่มควบคุม (Control group) 1 ห้องเรียน 32 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยสามารถแบ่งเป็น 2 แบบคือ การใช้ชุดกิจกรรมแบบผสมผสาน และการใช้ชุดกิจกรรมแบบปกติ ดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ชุดกิจกรรมฯ

ประเด็นเปรียบเทียบ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	สรุปประเด็น
จำนวนคน	34 คน	32 คน	จำนวนคนมีความใกล้เคียงกัน
วิธีการสอน	การใช้ชุดกิจกรรมแบบผสมผสาน	การใช้ชุดกิจกรรมแบบปกติ	วิธีการสอนแตกต่างกัน
ระดับความสามารถของนักเรียน	ละความสามารถ เก่ง/กลาง/อ่อน	ละความสามารถ เก่ง/กลาง/อ่อน	ระดับความสามารถของนักเรียนเหมือนกัน
จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลองจากแผนการจัดการเรียนรู้	12 ชั่วโมง	12 ชั่วโมง	จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทดลองเท่ากัน

2.1 ชุดกิจกรรมได้จัดแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของชุดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ซึ่งแปลว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2546 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2561)

2.2 ชุดกิจกรรมได้จัดแบบปกติเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้กับกลุ่มควบคุม ผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของชุดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ซึ่งแปลว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2546 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2561)

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เทคโนโลยี) โดยมีเนื้อหา เรื่อง แนวคิดการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลเชิงตรรกะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยใช้ชุดกิจกรรมแบบผสมผสาน และกลุ่มควบคุม จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยใช้ชุดกิจกรรมแบบปกติ ซึ่งแต่ละแผนมีความแตกต่างในเรื่องของการใช้ชุดกิจกรรมฯ ผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ส่วนของกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ซึ่งแปลว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กับทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเหมาะสมมากที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2546 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2561)

2.4 แบบทดสอบวัดความสามารถในทักษะการคิดเชิงคำนวณ วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เทคโนโลยี) เนื้อหา แนวคิดการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลเชิงตรรกะ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยพบว่า ผลการพิจารณาค่าความตรงเชิงเนื้อหาสอดคล้องกับตารางกำหนดลักษณะเฉพาะ (Table of specification) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน อยู่ระหว่าง .67-1.00 แสดงถึงคุณภาพในด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่า

ความยากอยู่ระหว่าง .34 ถึง .71 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .46 ถึง .85 และผลการพิจารณาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient- α) เท่ากับ .83

2.5 แบบประเมินคุณภาพผลงานของนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานและแบบปกติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านดังนี้ (1) การแบ่งปัญหา (Decomposition) (2) การหารูปแบบของปัญหา (Pattern Recognition) (3) การคิดเชิงนามธรรม (Abstraction) และ (4) การคิดแก้ปัญหาเชิงระบบ (Algorithms) ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ซึ่งแปลว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2546 อ้างถึงใน พิชิตฤทธิ์เจริญ, 2561)

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณของหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลา 4 เดือน (ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม – 1 พฤศจิกายน 2567) ดังนี้

4.1 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กับกลุ่มทดลอง (2) ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบปกติเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กับกลุ่มควบคุม (3) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เทคโนโลยี) สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง (4) แบบทดสอบวัดความสามารถทักษะการคิดเชิงคำนวณในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ (5) แบบประเมินคุณภาพผลงานของนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานและแบบปกติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ

4.2 นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนสมโภชกรุงอนุสรณ์ (200 ปี) เพื่อขอทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.3 สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนและชี้แจงวิธีการเรียนด้วย (1) ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กับกลุ่มทดลอง (2) ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบปกติเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้กับกลุ่มควบคุม

4.4 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ห้องเรียน ทำแบบทดสอบวัดความสามารถทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนการทดลอง จำนวน 5 ข้อ

4.5 ผู้วิจัยนำกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้กับกลุ่มทดลอง และชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบปกติเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับกลุ่มควบคุม ตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เทคโนโลยี) จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 แผนการจัดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานกับกลุ่มทดลอง

ครั้งที่ วัน/เดือน/ปี	เนื้อหา	กิจกรรม	กิจกรรมแบบผสมผสาน	ระยะเวลาที่ใช้
1 15 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การแบ่งปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	- การทดสอบก่อนเรียน - กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding)	กิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน (Coding)	1 ชม.
2 15 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การแบ่งปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	- กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding) - กิจกรรมในห้องคอมพิวเตอร์	ติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนนอกชั้นเรียน โดยการพูดคุยออนไลน์ ประมาณ 50 นาที	1.50 ชม.
3 22 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 รูปแบบของปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	- กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding)	กิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน (Coding)	1 ชม.
4 22 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 รูปแบบของปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	- กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding) - กิจกรรมในห้องคอมพิวเตอร์	ติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนนอกชั้นเรียน โดยการพูดคุยออนไลน์ ประมาณ 50 นาที	1.50 ชม.
5 22 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อัลกอริทึม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	- กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding) และกิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	กิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน (Coding)	1 ชม.
6 29 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อัลกอริทึม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding) - กิจกรรมในห้องคอมพิวเตอร์	ติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนนอกชั้นเรียน โดยการพูดคุยออนไลน์ ประมาณ 50 นาที	1.50 ชม.
7 29 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นามธรรม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	กิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน (Coding)	1 ชม.
8 29 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นามธรรม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding) - กิจกรรมในห้องคอมพิวเตอร์	ติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนนอกชั้นเรียน โดยการพูดคุยออนไลน์ ประมาณ 50 นาที	1.50 ชม.
9 5 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	กิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน (Coding)	1 ชม.
10 5 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding) - กิจกรรมในห้องคอมพิวเตอร์	ติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนนอกชั้นเรียน โดยการพูดคุยออนไลน์ ประมาณ 50 นาที	1.50 ชม.
11 5 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การหาข้อผิดพลาด แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	กิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน (Coding)	1 ชม.
12 12 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การหาข้อผิดพลาด แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding) - กิจกรรมในห้องคอมพิวเตอร์	ติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนนอกชั้นเรียน โดยการพูดคุยออนไลน์ ประมาณ 50 นาที	1.50 ชม.
13 19 กันยายน 67	-	- การทดสอบหลังเรียน		1 ชม.

ตารางที่ 3 แผนการจัดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบปกติกับกลุ่มควบคุม

ครั้งที่ ว/ด/ป	เนื้อหา	กิจกรรม	ระยะเวลาที่ใช้
1 13 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การแบ่งปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	- การทดสอบก่อนเรียน - กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding)	1 ชม.
2 13 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การแบ่งปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	- กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding)	1 ชม.
3 20 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 รูปแบบของปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	- กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding)	1 ชม.
4 20 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 รูปแบบของปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	- กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding)	1 ชม.
5 27 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อัลกอริทึม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	- กิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplug Coding) และกิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	1 ชม.
6 27 สิงหาคม 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อัลกอริทึม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	1 ชม.
7 3 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นามธรรม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	1 ชม.
8 3 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นามธรรม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	1 ชม.
9 10 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	1 ชม.
10 10 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	1 ชม.
11 10 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การหาข้อผิดพลาด แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	1 ชม.
12 11 กันยายน 67	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การหาข้อผิดพลาด แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12	- กิจกรรมโค้ดดิ้ง (Coding)	1 ชม.
13 11 กันยายน 67	-	- การทดสอบหลังเรียน	1 ชม.

4.6 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ห้องเรียน ทำแบบทดสอบวัดความสามารถทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังการทดลอง จำนวน 5 ข้อ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์

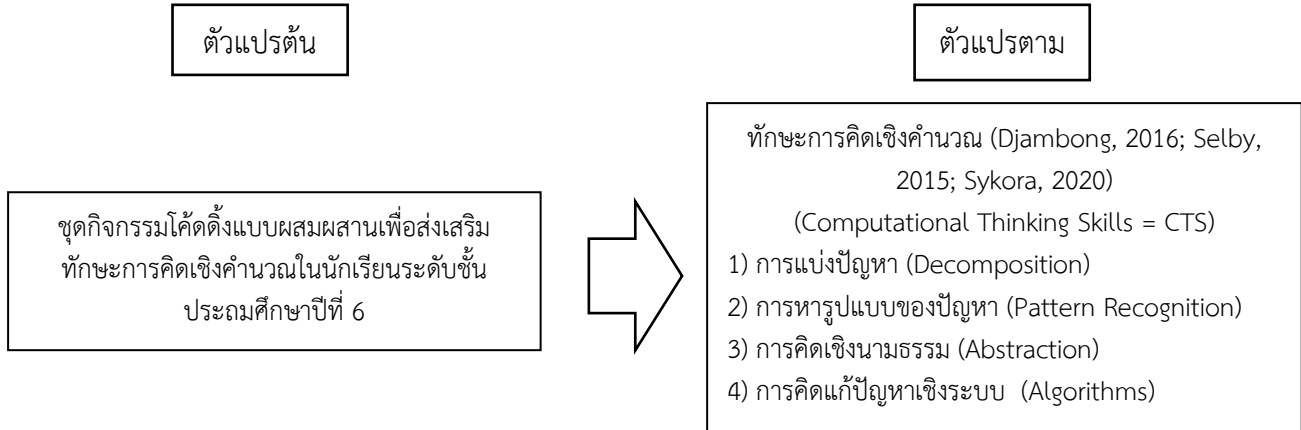
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์และเปรียบเทียบความสามารถทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณด้วยค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) รวมถึงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent samples t-test) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

5.2 วิเคราะห์และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณด้วยค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) รวมถึงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent samples t-test) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานสามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ งานวิจัยนี้จึงศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน ซึ่งสามารถนำมาสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลอง โดยเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองจากการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน รวมถึงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

ทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลอง	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	M	SD	t	p -value
	(คะแนนเต็ม 10 คะแนน)					
ก่อนการทดลอง	2	7	4.24	1.634	-23.635	.000
หลังการทดลอง	6	10	8.15	1.373		

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองก่อนการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานมีคะแนนเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 1.634 ส่วนคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานมีคะแนนเฉลี่ย (M) เท่ากับ 8.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 1.373

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานด้านสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .001$)

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน รวมถึงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังตารางที่ 5

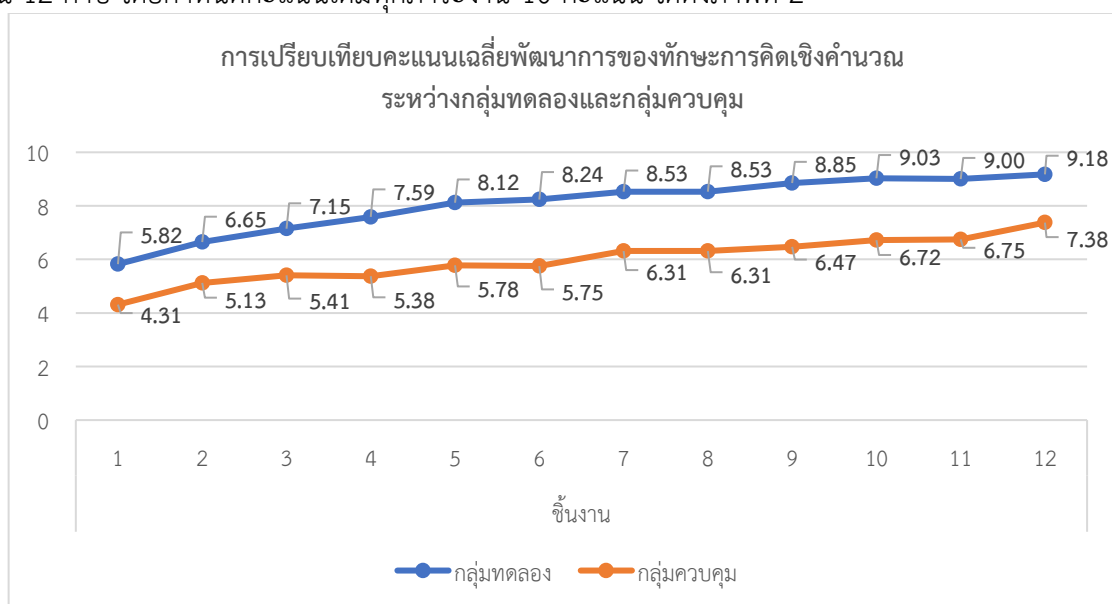
ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณ	จำนวนคน	คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด	คะแนนเฉลี่ยสูงสุด	M	SD	t	p -value
		(คะแนนเฉลี่ยเต็ม 10 คะแนน)					
กลุ่มทดลอง	34	6.34	9.89	8.06	1.455	6.076	.000
กลุ่มควบคุม	32	3.98	8.73	5.97	1.331		

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานมีคะแนนเฉลี่ย (M) เท่ากับ 8.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 1.455 ส่วนคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย (M) เท่ากับ 5.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 1.331

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .001$)

ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณจากการประเมินคุณภาพผลงานของนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานและแบบปกติ จากภาระงานที่ได้มอบหมายในแต่ละคาบการสอนจำนวน 12 คาบ โดยกำหนดคะแนนเต็มทุกภาระงาน 10 คะแนน ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณจากการประเมินคุณภาพผลงานของนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน (กลุ่มทดลอง) มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การจัดกิจกรรมในคาบ 1 จนถึงคาบ 12 เช่นเดียวกันกับนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณจากการประเมินคุณภาพผลงานสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกชั้นงาน แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเกิดทักษะการคิดเชิงคำนวณสูงกว่านักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบปกติ

อภิปรายผล

ผลการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

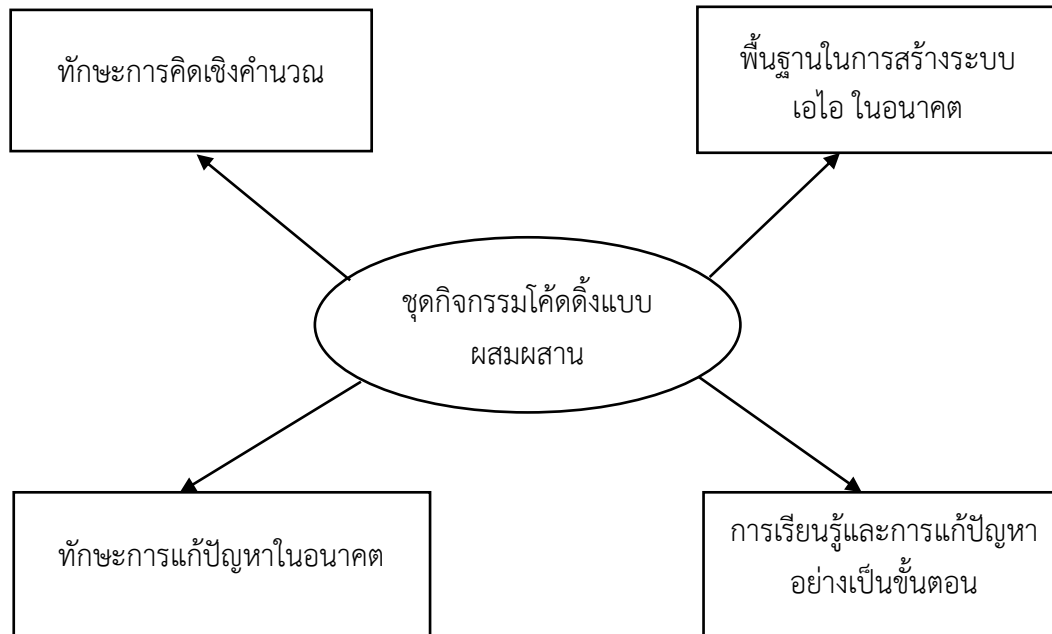
1. ทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง (Unplugged Coding) และโค้ดดิ้ง (Coding) โดยกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่ตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระเทคโนโลยี การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการใช้เกม สื่อดิจิทัล คอมพิวเตอร์ และสมาร์ตโฟน โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ลงมือปฏิบัติ ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยธิดา ณ อุบล (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged Coding ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยผลการวิจัย พบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นลำดับจากขั้นตอนที่ง่ายเป็นจุดเริ่มต้นไปถึงขั้นตอนที่ยากมีความซับซ้อน และสลับกับกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนแสวงหาความรู้ร่วมกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกันตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน โดยประเมินความรู้ความสามารถของสมาชิกในกลุ่มเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวนักเรียน

2. คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้งและโค้ดดิ้งที่ออกแบบตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรฯ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการใช้เกม สื่อดิจิทัล และคอมพิวเตอร์ ก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนรู้แบบปกติ สอดคล้องกับพิชญานิน ศิริหาล้า (2561) ที่ศึกษาความสามารถทางการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวนั้นทิศทาง และพบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โค้ดดิ้งตามแนวนั้นทิศทางมีความสามารถทางการคิดเชิงคำนวณสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงการศึกษาของชนสนันท์ กัญชนะ และเกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ (2565) ที่พบว่าทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

การใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาแนวคิดดิจิทัลในระบบการศึกษา ทักษะการคิดเชิงคำนวณช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ได้อย่างเป็นขั้นตอน ทักษะการคิดเชิงคำนวณเป็นทักษะพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมซอฟต์แวร์ และสร้างระบบ AI ในอนาคต แต่ยังไม่ใช้ในสาขาวิชาอื่น ๆ และในชีวิตประจำวันได้อีก การพัฒนาทักษะการคิดเชิง

คำวนนี้ ช่วยให้นักเรียนรู้วิธีการคิดแบบมีระเบียบและเป็นระบบ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานจะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ และทั้งนี้การเรียนรู้โค้ดดิ้งเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ ควรเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นพื้นฐานและสร้างระดับการฝึกให้ไปถึงขั้นสร้างองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงคำนวณ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการพัฒนาและฝึกฝนทักษะเหล่านี้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์คะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสาน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานด้านสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ระดับครูผู้สอน ควรนำชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณของวิชาวิทยาการคำนวณไปใช้จริง ประกอบด้วย (1) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (2) การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร (3) การส่งเสริมศักยภาพครูผู้สอนวิชาวิทยาการคำนวณ

1.2 ระดับผู้บริหาร สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนำชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของวิชาวิทยาการคำนวณ

1.3 ระดับนโยบาย ควรสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ โดยสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้งพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาครูและการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน เพื่อประเมินหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในปัจจุบัน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ

2.4 ควรศึกษาการนำองค์ประกอบของชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ การบริหารจัดการวิทยาการคำนวณ ไปปฏิบัติจริงในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกันตามขนาดและบริบทของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ “ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ” “This project is funded by National Research Council of Thailand (NRCT)” ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติเป็นอย่างสูงที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาความรู้ทางการวิจัยยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณ โรงเรียนสมโภชกรุงอนุสรณ์ (200 ปี) ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยโดยใช้ชุดกิจกรรมโค้ดดิ้งแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2562). เปิด 7 ความเสี่ยง ‘สื่อนามดิจิทัล’. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/848100>.
- จินตวิธ คล้ายสังข์. (2552). ผลของการเรียนแบบผสมผสานที่ใช้คอร์สแวร์ในรูปแบบที่ต่างกันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักเรียนระดับปริญญาบัณฑิตที่มีระดับความสามารถทางการเรียนรู้ต่างกันในรายวิชาโปรแกรมการเรียนการสอนผ่านเว็บขั้นนำ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2561). การออกแบบการเรียนรู้แนวดิจิทัล : *Digital Learning Design*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2563). เกมการเรียนรู้แบบ Unplug. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.scimath.org/articletechnology/item/10631-unplug>.
- ชนันันท์ กัญชนะ และ เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ. (2565). การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13* (น. 2385-2400). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปัญญาพนต์ พูลสวัสดิ์ และ พนมพร ดอกประโคน. (2559). เกมบนโปรแกรมเชิงจินตภาพ และ แนวคิดเชิงคำนวณอย่างเป็นระบบ. *Journal of Information Science and Technology*, 6(6), 9-16.
- ปีราสประเทศไทย. (2020). การทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณ. สืบค้น 1 เมษายน 2566. จาก https://www.bebas.in.th/wordpress/en/main_en/.
- พัฒนะ พิพัฒน์ศรี. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่อง การเขียนโปรแกรม KidBright สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- พิชญานิน ศิริกล้า. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวฉันทศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking) และการทำงานเป็นทีม ในวิชาฉันทศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2561). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภาสกร เรืองรอง และ มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์. (2563). แนวคิดเชิงคำนวณร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้ Coding เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 11(1), 1-15.
- วิภาดา สุขเขียว. (2563). การพัฒนาแนวคิดเชิงคำนวณโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับ Edmodo และ Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). รายงานผล O-NET ด้วยแผนที่ประเทศไทย. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/3121>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). คู่มือการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ). สืบค้น 1 เมษายน 2566. จาก <https://www.scimath.org/ebook-technology/item/8376-2560-2551>.
- _____. (2563). โครงการการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้โค้ดดิ้งในโรงเรียน. สืบค้น 25 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.ipst.ac.th/news/1859/c4tplus.html>.
- Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended Learning in Higher Education Framework, Principles, and Guidelines*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Na Ubo, P., & Chai-ngam, R. (2022). The Study of the Effect of Unplugged Coding Learning Activity on Computational Thinking Skill of Grade 3 Students. *Journal of Education Rajabhat Maha Sarakham University*, 19(2), 144–153.
- Selby, C. C. (2015). Relationships: computational thinking, pedagogy of programming, and Bloom's Taxonomy. In *Proceedings of the workshop in primary and secondary computing education* (pp. 80-87). New York: Association for Computing Machinery.
- Sykora, C. (2021). *Computational Thinking for All*. Retrieved 20 June 2023. from <https://iste.org/blog/computational-thinking-for-all>.
- Yuliana, I., Hermawan, H. D., Prayitno, H. J., Ratih, K., Adhantoro, M. S., Hidayati, H., & Ibrahim, M. H. (2021). Computational Thinking Lesson in Improving Digital Literacy for Rural Area Children via CS Unplugged. *Journal of Physics: Conference Series*, 1720(1), 012009.

The necessity and requirement for professional social workers in educational institutions: A case study of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) in Pattani province

Wanapat Sangkaew^{1*} and Varunya Temrat¹

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: wanapat.s@psu.ac.th

ABSTRACT

This research article aims to study (1) knowledge and understanding of educational personnel towards having social workers in educational institutions, (2) the role of social workers in educational institutions and (3) the necessity and importance of having social workers in educational institutions. This research is qualitative research. The target group is personnel in educational institutions in Pattani Province. Under the Office of the Basic Education Commission (OBEC), totaling 12 people. The instrument used for data collection is interview form. And using open-ended questions to allow the sample to express their opinions freely. and analyze the data in a descriptive .The results of the study found that 1) Knowledge and understanding of educational personnel regarding the presence of social workers in educational institutions by educational institution administrators, homeroom teachers, guidance teachers, and administrative teachers Have knowledge and understanding about social workers as a profession whose duties include helping, solving problems, and giving advice to people experiencing social problems and various target groups. 2) The role of social workers is important to educational institutions and helps promote the educational system in solving student problems that occur in educational institutions, which complements the work of teachers. 3) The necessity and importance of having social workers in educational institutions. From the data, it is found that social workers are important and necessary for educational institutions if they are truly pushed for which is to push for social workers in educational institutions It is necessary to receive support from the Social Work Professional Council and the Ministry of Education. The suggestion is that the social work profession should promote awareness and see the importance of the role of social workers in educational institutions. If a social worker position is not available Bringing teachers into training on the role and process of providing social work assistance may be a good option to help, correct, treat, rehabilitate and stop problems occurring in educational institutions.

Keywords: Social Worker in School, Needs, People Experiencing Social Problems

ความจำเป็นและความต้องการให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในสถานศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในจังหวัดปัตตานี

วนภัทร์ แสงแก้ว^{1*} และ วรัญญา เต็มรัตน์¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: wanapat.s@psu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความรู้และความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา (2) บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา และ (3) ความจำเป็นและความสำคัญในการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มเป้าหมายคือบุคลากรภายในสถานศึกษา จังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) ความรู้และความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนวและครูฝ่ายปกครอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนักสังคมสงเคราะห์ว่าเป็นวิชาชีพที่มีหน้าที่ ช่วยเหลือ แก้ไข ให้คำปรึกษากับผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย 2) บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์มีความสำคัญต่อสถานศึกษาและมีส่วนช่วยส่งเสริมระบบการศึกษาในการปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้ซึ่งเป็นการเสริมการทำงานของครู 3) ความจำเป็นและความสำคัญในการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา จากข้อมูลพบว่านักสังคมสงเคราะห์มีความสำคัญและจำเป็นต่อสถานศึกษาหากผลักดันให้มีได้จริง ซึ่งการที่จะผลักดันให้นักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องได้รับการผลักดันจากสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และกระทรวงศึกษาธิการ ข้อเสนอแนะ คือ วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ควรประชาสัมพันธ์ให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของบทบาทนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา หากไม่สามารถมีตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ได้ การนำครูเข้าอบรมเกี่ยวกับบทบาทและกระบวนการให้ความช่วยเหลือทางสังคมสงเคราะห์อาจเป็นทางเลือกที่ดีในการช่วยเหลือ แก้ไข บำบัด พื้นฟูและยับยั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้

คำสำคัญ: นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน, ความต้องการ, ผู้ประสบปัญหาทางสังคม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบันมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายในสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านยาเสพติด หรือปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลกระทบต่อคนในสังคม แม้แต่ในสถานศึกษา ก็ยังคงพบสถานการณ์ปัญหาในลักษณะเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยจากสถานการณ์นี้ทำให้ต้องยอมรับว่าปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนในโรงเรียน ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ รวมไปถึงด้านพฤติกรรมและยังส่งผลกระทบต่อทัศนคติของนักเรียนในการตอบโต้กลับเมื่อเผชิญปัญหาอีกด้วย ซึ่งทำให้เกิดการซึมซับการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ และนำมาใช้เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (ปวรวิศร์ กิจสุขจิต, 2559) โดยปัญหาภายในโรงเรียนที่มีอัตราการเกิดมากที่สุด คือ พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง โดยปัจจุบันระดับความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งได้ทวีคูณมากขึ้น มีนักเรียนในประเทศไทยที่โดนกลั่นแกล้งในโรงเรียนมากถึง 600,000 คน เมื่อคิดเป็นอัตราส่วนแล้วประมาณร้อยละ 40 ถือเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น (กรมสุขภาพจิต, 2561) นอกจากระดับความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นแล้ววิธีการกลั่นแกล้งก็เปลี่ยนไปจากในอดีตที่เคยใช้ เช่น การล้อเลียนชื่อพ่อแม่ การเรียกชื่อสมมติหรือปมด้อยของเพื่อน การไม่ให้เข้า

ร่วมกลุ่มเล่นหรือทำกิจกรรม และการตบหัวหรือการชกตอยใช้กำลังบังคับ เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวเหล่านี้เป็นวิธีดั้งเดิมที่ใช้ในการกลั่นแกล้ง แต่สำหรับในปัจจุบัน มีสื่อ (Media) และเทคโนโลยี (Technology) มีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของคนในยุคปัจจุบัน สำหรับในประเทศไทย พบว่า กลุ่มเยาวชนมากกว่าร้อยละ 50 มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผ่านโลกไซเบอร์และคุกคามผู้อื่นผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (กรมสุขภาพจิต, 2562)

จากสถิติการฆ่าตัวตายของไทยในปี 2561 พบว่ามีการฆ่าตัวตายสำเร็จ 4,137 ครั้ง เป็นเพศชายร้อยละ 80 และเพศหญิงร้อยละ 20 โดยมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด รองลงมาคือโรคเรื้อรัง และสุดท้ายคือโรคซึมเศร้า โดยแบ่งตามช่วงอายุ ดังนี้ วัยที่มีการฆ่าตัวตายมากที่สุด คือ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 915 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.12 รองลงมาคือช่วงอายุ 30-39 ปี จำนวน 887 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.44 อายุ 40-49 ปี จำนวน 844 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.40 อายุ 50-59 ปี จำนวน 715 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.28 อายุ 20-29 ปี จำนวน 645 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.59 และน้อยที่สุด คืออายุ 10-19 ปี จำนวน 131 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.17 (วรสิทธิ์ เจริญศิลป์และคณะ, 2562)

ถึงแม้ว่าจากข้อมูลสถิติการฆ่าตัวตายพบว่า วัยรุ่นไม่ใช่ช่วงวัยที่มีอัตราการฆ่าตัวตายมากที่สุด แต่ผลสำรวจดังกล่าวก็ยังก่อให้เกิดคำถามอย่างมากมาย ว่ามีสาเหตุใดที่ทำให้เกิดการฆ่าตัวตายในหมู่วัยรุ่น โดยสาเหตุการฆ่าตัวตาย มาจากปัญหาความรัก ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต ปัญหาครอบครัว ปัญหาในกลุ่มเพื่อน และปัญหาส่วนตัวอื่น ๆ ปัญหาการฆ่าตัวตายจึงส่งผลกระทบต่อทั้งตนเอง ครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ โดยพบว่า ผู้ที่กระทำการฆ่าตัวตายหารอดชีวิตมาได้ก็อาจเกิดความรู้สึกผิดและถูกมองว่าเป็นบุคคลที่สร้างปัญหาให้กับผู้อื่นซึ่งทำให้เกิดการพยายามฆ่าตัวตายซ้ำและมักมีอาการซึมเศร้าตามมาภายหลัง (รวีพรดี พูลลาภ, 2560) จะเห็นได้ว่าสาเหตุหนึ่งของปัญหามาจากการกลั่นแกล้งด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน นั้นส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน โดยสิ่งที่เลวร้ายที่สุดจากผลกระทบ คือ ก่อให้เกิดการฆ่าตัวตายในหมู่วัยรุ่น และยังก่อให้เกิดผลกระทบในด้านจิตใจของครอบครัวผู้ที่สูญเสีย นอกจากนี้ยังพบปัญหาอีกหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียน โรงเรียนและครอบครัว ดังข่าวที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ อาทิ

กรณีข่าวของมิดชิดออนไลน์ (2565) ที่พบว่า “ด.ญ.เอ(นามสมมติ)” ฆ่าตัวตายเพราะถูกครูคนหนึ่งในห้องเรียนพูดกดดันเนื่องจาก “ด.ญ.เอ (นามสมมติ)” ไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม นอกจากคำพูดของครูในห้องเรียนที่กดดันแล้ว “ด.ญ.เอ (นามสมมติ)” มีปัญหาครอบครัวรวมเร้าให้ต้องดิ้นรน หาหนทางเรียนหนังสือต่อ โดยขณะนั้น “ด.ญ.เอ (นามสมมติ)” มีเงินติดตัวเพียง 200 บาท จนมีการได้พูดคุยกับครูที่ปรึกษา แต่ถูกครูที่ปรึกษาพูดบั่นทอนจิตใจซ้ำเติม อีกทั้งยังพูดในลักษณะที่พยายามให้ย้ายโรงเรียนไปเรียนที่อื่น เนื่องจากเป็นนักเรียนที่ไม่มีผู้ปกครองคอยดูแล กลัวจะสร้างปัญหาให้กับทางโรงเรียน และสร้างภาระให้กับครูที่ปรึกษา สุดท้าย “ด.ญ.เอ(นามสมมติ)” ตระหนักเครียดหนัก ผูกคอตัวเองเสียชีวิตในบ้านพัก

หรือกรณีการสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนแห่งหนึ่งใน อ.เขียร์ใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช โรงเรียนแห่งนี้เปิดสอนระดับอนุบาลถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนกว่า 200 คน ครู 18 คน ผลการสุ่มตรวจนักเรียน 47 คน พบสารเสพติดในกระแสเลือด 9 คน ทั้งหมดรับสารภาพว่าเสพสารเสพติดจริง ในจำนวน 9 คน มีนักเรียนชายชั้น ป.2 อายุ 8 ขวบ รวมอยู่ด้วยให้การว่าติดและเสพสารเสพติดหลายชนิด ทั้งกัญชา น้ำกระท่อม ยาอัลปราโซแลม และสูบบุหรี่ สาเหตุที่เสพสารเสพติดเพราะพี่ชาย อายุ 13 ปี นักเรียน ชั้น ม.1 โรงเรียนเดียวกันนำมาให้ทดลองเสพ นอกจากนี้ยังเป็นตัวการนำยาเสพติดมาขายให้เด็กนักเรียนในโรงเรียนโดยเฉพาะยาอัลปราโซแลมซึ่งเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทไปในทางที่ผิดมักนำไปใช้เป็นยานอนหลับอย่างแรงเพื่อล่วงละเมิดทางเพศ หรือนำไปผสมในสารเสพติด เด็กคนนี้อยู่หนีไปเมื่อรู้ว่ามียาเสพติดที่นำมาตรวจยาเสพติดในโรงเรียน เมื่อเจ้าหน้าที่ติดตามไปที่บ้านพบว่าเด็กคนนี้อยู่หนีออกจากบ้านไปแล้ว เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับรายงานผลการตรวจก็สั่งการให้อำนาจการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่ติดยาเสพติดอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะนักเรียนชั้น ป.2 และพี่ชาย ต้องติดตามและให้ความช่วยเหลือ ให้นำเข้าสู่การบำบัดรักษาโดยเร่งด่วนเพื่อให้เติบโตเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคม กรณีที่เกิดขึ้นถือเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญ ในเรื่องการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่สถานศึกษา โดยมีนักเรียนอายุ 13 ปี นำเข้ามาจำหน่ายในโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนชั้น ป.2 อายุ 8 ขวบเป็นเด็กที่ใช้ติดยาเสพติดที่อายุน้อยมาก (ไทยรัฐออนไลน์, 2558)

จากสถานการณ์ข้างต้นสะท้อนให้ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนหรือสถานศึกษาในประเทศไทยจำเป็นต้องมีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนเป็นอีกหนึ่งวิชาชีพที่มีบทบาทความสำคัญที่สามารถช่วยเหลือบรรเทา และป้องกันการขยายตัวของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้ นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิตที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความกังวลทางด้านจิตใจและพฤติกรรม จะมีการสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวก รวมถึงการสนับสนุนในห้องเรียนและทางวิชาการ นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนสามารถให้คำปรึกษากับผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร รวมถึงสามารถให้คำปรึกษาและบำบัดได้ทั้งรายบุคคลและแบบกลุ่ม ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจะมีหน้าที่ประสานระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในการให้บริการนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนประสบความสำเร็จทั้งทางด้านวิชาการและสังคม

โดยในปัจจุบันสถานศึกษาของไทยมุ่งเน้นให้มีการศึกษาที่หลากหลายวิชาเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมและมีทักษะในการดำเนินชีวิตและการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นในโรงเรียนส่วนใหญ่จะบรรจุให้มีฝ่ายแนะแนวขึ้นมา โดยผู้ที่รับผิดชอบคือครูแนะแนว ซึ่งมีบทบาทหน้าที่หลักในการช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถนำตน พึ่งตนเองได้ ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตน ด้านชีวิตส่วนตัวและสังคม ด้านการศึกษา และด้านการประกอบอาชีพ แต่ในปัจจุบันเนื่องด้วยสภาวะสังคมมีความหลากหลายและมีปัจจัยมากขึ้น บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวจึงทำหน้าที่หลักด้านการศึกษา แต่ยังไม่ได้ครอบคลุมไปถึงการรับมือกับปัญหาทางสังคมของเด็กนักเรียนเช่นที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นการมีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนคือการ ให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในการสืบค้นข้อเท็จจริง ประเมินวินิจฉัยปัญหาและวางแผนและส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหามาได้ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นของเด็กนักเรียนรวมไปถึงการดูแลและปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจะคาดการณ์ประเมินว่าอาจจะเกิดปัญหาตามมาได้ นอกจากนี้นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน จะมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน นักเรียนด้านการศึกษา เช่น จัดหาทุนจากองค์กรภายนอก นอกจากนี้ นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนยังมีความสามารถในการเป็นผู้จัดการรายกรณี เป็นการให้ความช่วยเหลือรายบุคคล รวมไปถึงครอบครัว ของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ แต่ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน ปรากฏการณ์นี้สวนทางกับบริบทนานาชาติ ที่มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายนานาชาติเพื่อสังคมสงเคราะห์โรงเรียน (International Network for School Social Work) โดยเครือข่ายดังกล่าวมีการแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์โรงเรียนในช่วงปี ค.ศ. 2021 ที่มีอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมากกว่า 50 ประเทศ โดยมีบทบาทในการสนับสนุนความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน โดยเฉพาะผู้ที่ถูกละเลย เนื่องจากความยากจน การถูกกีดกัน ความพิการและปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาทางสังคมอื่น ๆ นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจะปฏิบัติงานร่วมกับสหวิชาชีพในการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนในโรงเรียน (Huxtable, 2022) ประเทศแรก ๆ ที่มีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน เป็นประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ คือประเทศสหรัฐอเมริกา มีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนมานานกว่าศตวรรษแล้ว ซึ่งน่าจะเป็นประเทศแรก ๆ ที่มีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนแรกเริ่มนักสังคมสงเคราะห์ โรงเรียนได้ใช้ชื่อว่า “ครูเยี่ยมบ้าน” (visiting teachers) โดยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างบ้าน และโรงเรียน โดยการเน้นคุณค่าของการศึกษากับพ่อแม่เด็ก ขณะเดียวกันก็แจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ครูถึงอุปสรรคที่นักเรียนต้องประสบที่บ้าน จนในช่วงปี ค.ศ. 1994-1995 นักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนจาก 26 รัฐ รวมตัวกัน จัดตั้งเป็นสมาคมสังคมสงเคราะห์โรงเรียนแห่งอเมริกา (School Social Work Association of America, เรียกย่อว่า SSWAA) เป็นสมาคมวิชาชีพที่เป็นอิสระจากสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ สหรัฐ (NASW) และประเทศแคนาดา ซึ่งเป็นอีกประเทศหนึ่งในอเมริกาเหนือที่มีความก้าวหน้าของสังคมสงเคราะห์โรงเรียน โดยสังคมสงเคราะห์โรงเรียนเริ่มครั้งแรกที่โทรอนโต (Toronto) นักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนของแคนาดาต้องมีคุณสมบัติคือ ต้องจบการศึกษามีวุฒิปริญญาตรีทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และลงทะเบียนกับองค์กรวิชาชีพในแต่ละรัฐ ที่รับผิดชอบต่อสมรรถนะและการปฏิบัติให้เป็นไปตามจรรยาบรรณ (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2567) การมีเครือข่ายนานาชาติเพื่อสังคมสงเคราะห์โรงเรียน ถือเป็นการปลุกกระแสให้นักสังคมสงเคราะห์รุ่นใหม่ ๆ ในสังคมไทยได้เห็นความสำคัญต่อการผลักดันให้นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน และได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในหลายประเทศ แนวคิดนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนถูกนำมาใช้เพื่อจัดการปัญหาอุปสรรคต่อการศึกษา เช่น ความพิการ ปัญหาสุขภาพกายและจิต การใช้สารเสพติด การตั้งครกในวัยเรียน ปัญหาการเรียนรู้อุปสรรคต่อการเรียน ปัญหาครอบครัว

ปัญหาการล่วงละเมิดเด็ก ปัญหาระบบภายในโรงเรียน การเลือกปฏิบัติ การกลั่นแกล้ง และการลงโทษที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนสามารถทำงานร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการเหยียดเชื้อชาติชาติพันธุ์ เป็นต้น ดังนั้นบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ และดำเนินชีวิตอย่างมีสวัสดิภาพ

จากกล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในเวทีนานาชาติสังคมสงเคราะห์โรงเรียนกำลังเติบโตและขยายตัว และอันที่จริงสังคมไทยเคยมีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียน อาจวิเคราะห์ได้ว่าผู้มีอำนาจในวงการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ในยุคจอมพล ป.พิบูลสงครามและศาสตราจารย์ปกรณ์ อังศุสิงห์ ได้เห็นความสำคัญของสังคมสงเคราะห์ โรงเรียนและได้เริ่มต้นที่โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์เป็นแห่งแรกและปัจจุบันไม่มีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนแล้ว (กิตติพัฒน์ นนทปัทมดลย์, 2556) ในขณะที่สังคมไทยในปัจจุบันนี้มีเด็กนักเรียนในโรงเรียนที่มีปัญหาทางด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางการเงินในครอบครัวที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เข้าใจกระบวนการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาด้วยหลักการทางสังคมสงเคราะห์ ซึ่งผู้ประสบปัญหาทางสังคมมีหลากหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นคนชรา เด็กกำพร้า คนพิการ คนไร้บ้าน ผู้ป่วยจิตเวช เป็นต้น จากกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแล้วแต่มีนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพให้การช่วยเหลือ ดูแลตามหน่วยงานที่ได้สังกัด เช่น บ้านพักคนชรา บ้านพักเด็กและครอบครัว ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โรงพยาบาลจิตเวช เป็นต้น แต่เด็กนักเรียนที่ประสบปัญหาภายในโรงเรียนยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาดูแลหรือให้คำปรึกษา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการมีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน เนื่องจากสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบันมีความเสี่ยงและปัจจัยที่ส่งผลต่อเด็กเยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนให้ตกเป็นเหยื่อในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการดูแลและปัญหาดังกล่าวไม่ควรเกิดขึ้นในโรงเรียน ที่เรียกว่าเป็นสถานศึกษา ที่ซึ่งควรเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ถึงเวลาแล้วที่ต้องขับเคลื่อนนโยบายให้มีนักสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมที่ให้นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน ที่จะช่วยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นทุเลาเบาบางลง หรือปัญหาที่ต้องการการแก้ไขที่ต้นตอที่ครูอาจจะไม่สามารถเข้าถึงปัญหาที่นักเรียนกำลังเผชิญเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และสร้างเกราะป้องกันสำหรับเด็กที่กำลังเผชิญกับสภาพสังคมที่มีปัจจัยเสี่ยงมากมาย สำหรับการวิจัยนี้เป็นการศึกษาในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความยึดโยงกับมิติความเชื่อ ศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ที่ต้องอาศัยผู้ที่มีความเข้าใจในสภาพปัญหาและการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ที่ถูกเชื่อมโยงไปสู่ระบบการศึกษาก็นับเป็นประเด็นที่เปราะบางในการการแก้ไขปัญหา การมีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่นักวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ จะเข้าไปมีบทบาทในการพิทักษ์สิทธิ์และปฏิบัติงานด้วยจรรยาบรรณที่มีหลักการไม่เลือกปฏิบัติ เคารพในศักดิ์ศรี คุณค่าของความเป็นมนุษย์ทุกเชื้อชาติและชาติพันธุ์อย่างเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความจำเป็นและความสำคัญในการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบเจาะจงคือ ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่คลุกคลีและใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความจำเป็นและความต้องการให้นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ ในสถานศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.)ในจังหวัดปัตตานี” คือสถานศึกษาในจังหวัดปัตตานี โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบสุ่มจับฉลาก โดยเลือกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง 1 แห่งและโรงเรียนขนาดเล็ก 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ และโรงเรียนราชมนิรังสุภรณ์ และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน คุณครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายแนะแนว โรงเรียนละ 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ โดยวิจัยได้กำหนดกระบวนการวิธีการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางหนึ่งโดยการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา รวมไปถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้ในทางวิชาการเกี่ยวกับงานวิจัย

การออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น ประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 5 ตอน โดยมีสาระสำคัญในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์, อายุการทำงาน, ตำแหน่งในโรงเรียน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์

ตอนที่ 3 พฤติกรรมของเด็กนักเรียนที่เกิดขึ้นบ่อยภายในและภายนอกของสถานศึกษา

ตอนที่ 4 การเข้าถึงและการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ตอนที่ 5 ความจำเป็นและความต้องการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเชิงเนื้อหา เป็นการตรวจสอบเครื่องมือว่ามีความเป็นตัวแทน หรือครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ โดยพิจารณาจากตารางวิเคราะห์เนื้อหา หรือตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์ที่กำหนด จากผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมสงเคราะห์ จำนวน 3 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) และผู้วิจัยนำผลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไขที่ถูกต้องก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม

3. วิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

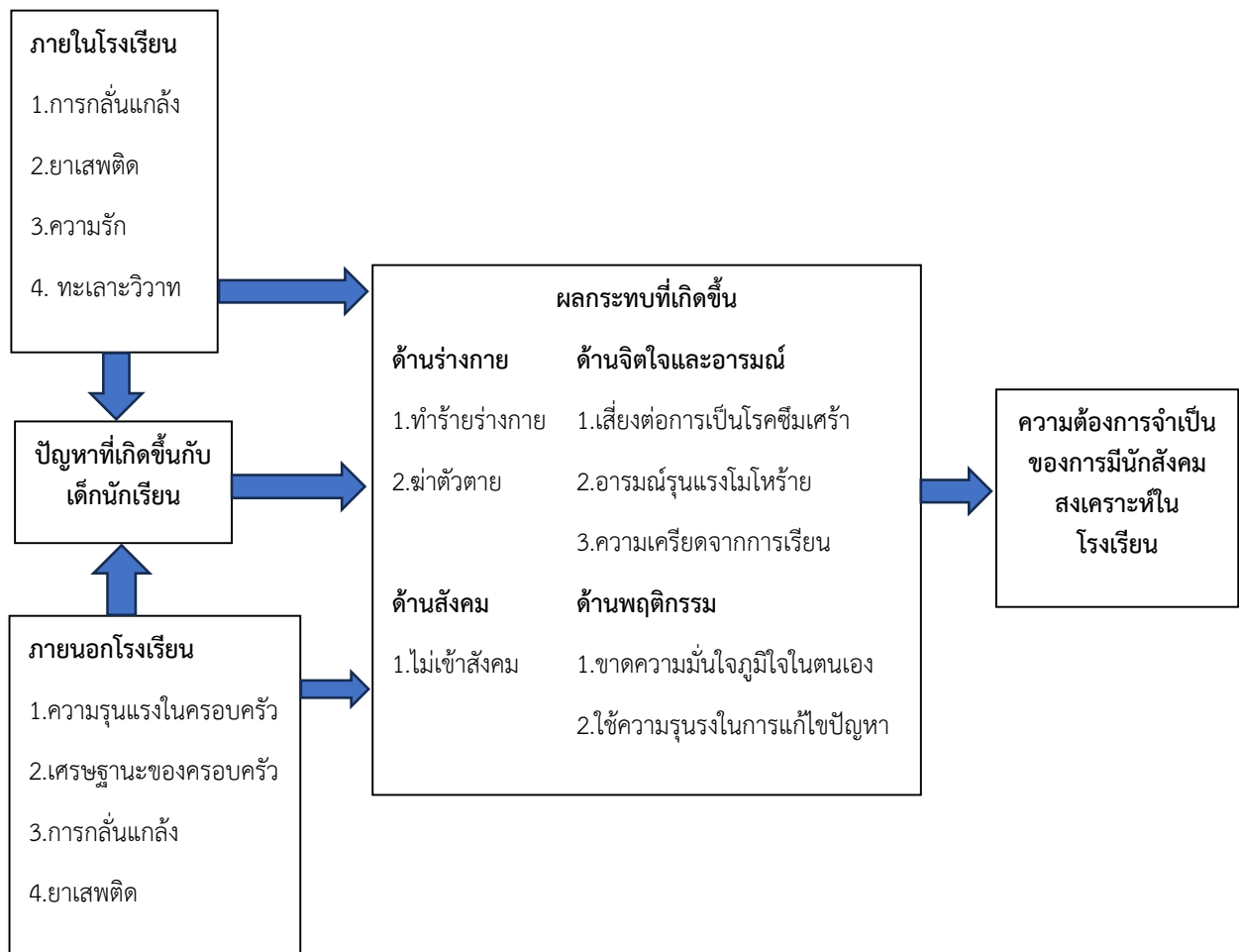
วิธีการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ลักษณะ คือ กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการ และจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) และกระบวนการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยวิจัยได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยทำการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ต่อผู้บริหารสถานศึกษา 1 ท่าน ครูแนะแนว 1 ท่าน ครูฝ่ายปกครอง 1 ท่าน ครูประจำชั้น 1 ท่านและใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งหมดเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น เมื่อวิจัยเสร็จสิ้นจะทำลายในทันที

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก(Interview Guideline) มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ (Content Analysis and Interpretation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major-themes) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ทั้งหมดจากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยก ออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-theme) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์โดย การเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย เพื่อแสวงหาข้อค้นพบจากกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความต้องการจำเป็นของการมีนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการในตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ทำร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามและการศึกษาเอกสาร ร่วมกับการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการทำงาน สังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา และกระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์กับนักเรียนในสถานศึกษา นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ (Content Analysis and Interpretation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major-Theme) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ทั้งหมดจากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major-Theme) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-theme) และหัวข้อย่อย (Categories)

4. จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยเรื่อง “ความจำเป็นและความต้องการให้มีนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในสถานศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ในจังหวัดปัตตานี” The need and desire to have professional social workers in educational institutions Case study: Secondary school Under the Office of the Basic Education Commission (OBEC). in Pattani province ผ่านการรับรอง จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ psu.pn.2-050/67 Certificate of Approval The Research Ethics Committee for Humanities, Social Sciences and Education Prince of Songkla University, Pattani Campus ตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม 2567 – 19 กรกฎาคม 2568

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาสามารถส่งผลกระทบต่อนักเรียนทั้งทางบวกและทางลบ โดยที่ผลกระทบทางลบล้วนเป็นปัจจัยสำคัญและมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมา อาทิ การใช้ความรุนแรง การล้อเลียน การถูกกลั่นแกล้ง เป็นต้น ปัญหาในช่วงต้นส่งผลกระทบ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ผลกระทบทางด้านร่างกาย 2. ผลกระทบทางด้านจิตใจและอารมณ์ 3. ผลกระทบทางด้านสังคม 4. ผลกระทบทางด้านพฤติกรรม ซึ่งผลกระทบทั้ง 4 ด้าน อาจเกิดผลกระทบเพียงด้านใดด้านหนึ่ง อาทิ การถูกกลั่นแกล้งไม่ว่าจะเป็นการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การถูกกลั่นแกล้งด้วยคำพูด การถูกกลั่นแกล้งด้วยการใช้ความรุนแรงโดยการทำร้ายร่างกาย ชกต่อย ตบตี รวมไปถึงการถูกล้อเลียนสีผิว ลักษณะร่างกาย ซึ่งการโดนกระทำซ้ำ ๆ สะสมไป โดยไม่มีการช่วยเหลือหรือแก้ปัญหา จะส่งผลกระทบทางด้านจิตใจและอารมณ์ ทำให้เด็กนักเรียนไม่กล้าแสดงออก น้อยเนื้อต่ำใจ เก็บกด เป็นปมด้อย ไม่กล้าเข้าสังคม รู้สึกว่าสถานศึกษาไม่ใช่พื้นที่ที่ปลอดภัย หวาดกลัวใจเมื่อต้องมาสถานศึกษา เมื่อระยะเวลาผ่านไปเรื่อย ๆ อาจจะสะสมกลายเป็นโรคภัยแรงที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เช่น โรคซึมเศร้า โรคเครียด อีกทั้งส่งผลกระทบไปยังด้านร่างกาย เกิดการทำร้ายร่างกายตัวเอง ทำให้มีบาดแผลบนร่างกายของตนเอง หรืออาจจะร้ายแรงที่สุดถึงขั้นตัดสินใจจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย รวมไปถึงทำร้ายคนรอบข้าง ทำให้เด็กเหล่านี้ไม่มีจุดยืนในสังคม จากผลกระทบที่กล่าวไปในข้างต้นส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงให้กลายเป็นเด็กมีปัญหาเนื่องจากไม่มีผู้ให้คำปรึกษา ช่วยแก้ไขปัญหาย่างถูกวิธี ทำให้เด็กเหล่านี้จะหันไปพึ่งพึ่งยาเสพติด เพื่อหาความสุขให้กับตัวเอง

นักเรียนในสถานศึกษาล้วนประสบพบเจอปัญหาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาทางด้านครอบครัว ปัญหาทางด้านสุขภาพจิตใจ ปัญหาทางการเข้าสังคมและปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งนำมาสู่ความต้องการในการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา เนื่องจาก ปัญหาเหล่านี้คุณครูในสถานศึกษาไม่มีทักษะและกระบวนการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่มีปัญหาอย่างชัดเจน จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สามารถช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่มีปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ คือ นักสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษา ที่สามารถช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาได้ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ อีกทั้งยังสามารถป้องกัน แก้ไข ไม้ให้เด็กนักเรียนที่ประสบปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาระดับบุคคล ครอบครัวหรือสังคม เพื่อให้เด็กนักเรียนที่เติบโตไปเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยนักสังคมสงเคราะห์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความมั่นคงทางร่างกาย จิตใจ สังคมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความรู้และความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูไม่เพียงเข้าใจว่านักสังคมสงเคราะห์คือนักการกุศลหรือเป็นวิชาชีพที่ให้เพียงสิ่งของเท่านั้น แต่เข้าใจว่านักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ที่มีบทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคม อีกทั้งเข้าใจว่านักสังคมสงเคราะห์ทำงานแบบสหวิชาชีพและยังมีหน้าที่ประสานงานกับวิชาชีพอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาด้วย จะเห็นได้ว่าความรู้และความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ในกลุ่มของผู้บริหารและคุณครูจะมีความเห็นที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกัน แม้ว่าอดีตจะเคยมีมานักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนมาแล้ว แต่ก็ตามสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม แต่ปัจจุบันในประเทศไทยไม่มีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนที่คอยดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ครอบครัวหรือแม้กระทั่งคุณครูในสถานศึกษาที่ประสบปัญหาที่ตามแต่ในปัจจุบันนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ฝ่ายแนะแนวที่คอยดูแลและมีการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน คนส่วนใหญ่ยังคงสับสนกับบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนกับวิชาชีพอื่น เช่น ครูแนะแนว นักจิตวิทยา เป็นต้น โดยจากการศึกษาความรู้และความเข้าใจของผู้บริหารและคุณครู พบว่ามีทั้งบทบาทหน้าที่ที่คล้ายกันและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน โดยหน้าที่ที่คล้ายกันคือมีการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่นักเรียน ส่วนนักสังคมสงเคราะห์ก็มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือแต่จะมีขอบเขตในการช่วยเหลือที่กว้างกว่าซึ่งไม่ได้ช่วยเหลือเฉพาะนักเรียนแต่ช่วยเหลือไปถึงครอบครัวและคุณครูในโรงเรียน แต่ก็มีเป้าหมายที่ตรงกันนั่นคือให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหา ดังนั้นการเข้าถึงและการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาการใช้สารเสพติด ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่มีมาตั้งแต่ในอดีต แต่ไม่มีกระบวนการแก้ไขปัญหาย่างถูกวิธีและถูกจัดจึงกลายเป็นปัญหาเรื้อรังจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่มีบทบาทในสถานศึกษาในการให้ความช่วยเหลือหรือใกล้เคียงปัญหาคอนแรกของนักเรียนคงเป็นใครไปได้คือ คุณครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียน ซึ่งการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจากการให้การสัมภาษณ์ของผู้บริหารและคุณครูในโรงเรียนได้กล่าวถึงการเข้าถึงและการจัดการปัญหาของนักเรียนได้ค่อนข้างใกล้เคียงและสอดคล้องกัน ดังนี้

“...ส่วนใหญ่นักเรียนจะเข้ามาปรึกษา ด้วยความที่ช่วงวัยไม่ได้ห่างกันมากเขาจึงกล้าที่จะมาพูด คุยกับเรา มาแลกเปลี่ยน...”(ครูประจำชั้น , สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2567)

“...ส่วนใหญ่ครูที่ปรึกษาจะเป็นคนช่วยได้เยอะ เพราะเด็กจะเข้ามาพูดคุยกับครูที่ปรึกษา แล้วก็เด็กบางส่วนจะเข้าไปพูดคุยกับครูที่สนิทและไว้วางใจ แต่กับ ผอ.ไม่ค่อยมีใครเข้ามาขอคำปรึกษา ซึ่งคนที่สำคัญคือครูที่ปรึกษากับครูผู้สอนที่สนิทและไว้วางใจ และนำเรื่องมาปรึกษากับฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือ...”(ครูแนะแนว, สัมภาษณ์วันที่ 11 กันยายน 2567)

“...นักเรียนอาจจะไม่รู้จักนักสังคมสงเคราะห์ เพราะสำหรับนักเรียนคนใกล้ชิดคือพ่อแม่ ครู เพื่อน เวลาจะขอคำปรึกษาต่าง ๆ เด็กจะไปหาครูที่ปรึกษาก่อน เพราะเข้าใจว่าจะช่วยหาทางออกหรือแก้ไขปัญหาได้...” (ครูฝ่ายปกครอง, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2567)

จากคำบอกเล่าของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่นักเรียนจะเป็นคนเข้ามาปรึกษาเล่าปัญหาให้คุณครูฟังด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นครูคนสนิทและเด็กไว้วางใจ โดยที่เด็กนักเรียนไม่ได้รู้ว่าเป็นงานสังคมสงเคราะห์หรือการให้คำปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์หรือไม่ เหตุผลหลักมาจากอายุระหว่างคุณครูกับนักเรียนไม่ได้ห่างกันมากนักและความสนิทสนม จึงไม่ได้มีปัญหาแก่การเข้าหาเพื่อปรึกษาปัญหาต่าง ๆ การเข้าถึงได้ง่ายจึงสามารถเล่าปัญหาปรึกษาได้ทันที และการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้มีเพียงเท่านี้ดังการให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวเพิ่มเติมดังนี้

“เด็กเข้ามาปรึกษาเองเยอะมากทุกเรื่อง เพราะ ค่อนข้างจะเป็นกันเองกับเด็ก บางครั้งก็เหมือนเป็นเพื่อนกับเด็ก เด็กจะไม่กลัวกับผม เด็กเลยกล้าที่จะปรึกษา ส่วนเรื่องเด็กที่ท้องบางคน เราไม่ต้องรอให้เค้ามาถาม เรารู้อยู่แล้ว เค้ามีปัญหาแน่ เลยไปย่ำครูที่ปรึกษา ชี้แจงกับเพื่อนในห้องให้ดี เพราะนักเรียนที่ท้องเค้าบอบบาง เค้าได้รับผลกระทบ ถ้าเกิดมีเพื่อนมาทำร้ายจิตใจจะกระทบกระเทือนไปยังจิตใจมาก นี่คือสิ่งที่ครูทำเมื่อรู้ว่าเกิดปัญหาดังกล่าวกับเด็ก...” (ครูแนะแนว, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2567)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาไทย อาทิ ปัญหาเด็กพิเศษ เช่นเด็กออทิสติก (Autistic) มักจะมีอุปสรรคในการเรียน เมื่อต้องเรียนโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติ เนื่องจากบางโรงเรียนยังไม่ยอมรับและคุณครูยังไม่ทราบถึงวิธีการดูแลหรือการปฏิบัติต่อนักเรียน รวมทั้งผู้เรียนอาจจะโดนกลั่นแกล้งจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนซ้ำ นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขยังได้เปิดเผยถึง สถิติของเด็กไทยที่ป่วยสมาธิสั้น พบว่า เด็กไทยมากกว่า 1 ล้านคนมีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตหรือพบภาวะป่วยสมาธิสั้นสูงถึงร้อยละ 12 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ 10 โดยเด็กที่มีภาวะจะแสดงออกถึงพฤติกรรมการขาดสมาธิไม่อยู่นิ่ง ซ้ำลิ้ม พูดมาก ใจร้อนและชอบกลั่นแกล้งผู้อื่น ดังนั้นเมื่อเด็กต้องเข้ารับการศึกษาร่วมกับผู้อื่นในสังคมจึงอาจจะทำให้เกิดปัญหา ในการปรับตัว ปัญหาทางด้านการเรียน รวมทั้งปัญหาทางด้านการเข้าสังคม เป็นต้น (เฉลิมพล พลमुख, 2562) นอกจากนักเรียนจะเข้ามาปรึกษาครูเองแล้ว เมื่อใดที่ครูสังเกตได้ถึงความผิดปกติของนักเรียน ครูจะเข้าไปซักถาม ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือในทันที และมีการย้าถึงเพื่อนร่วมห้องของนักเรียนด้วยกัน เพื่อป้องกันให้เกิดปัญหาอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้นแล้วครูไม่ได้มีหน้าที่เพียงการสอนในรายวิชาต่าง ๆ แต่ครูมีการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นในปัญหาที่เกิดขึ้นที่นอกเหนือจากการเรียน และไม่เคยปฏิเสธปัญหาของนักเรียนที่เข้ามาปรึกษา ซึ่งครูสามารถที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ในระดับหนึ่งของปัญหาที่ไม่ได้มีความซับซ้อน

2. บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา

วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทยไม่ได้เป็นวิชาชีพที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในทุกวงการวิชาชีพนัก หากไม่ใช่ผู้ที่ทำงานทางด้านสังคมสงเคราะห์หรือวิชาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับงานสังคมสงเคราะห์ การที่จะเข้าใจบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์โดยเฉพาะนักสังคมสงเคราะห์กับวงการการศึกษา ความรู้และความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อบทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์จึงสำคัญมาก เพราะหากบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์อย่างแท้จริง อาจจะทำให้เกิดความสับสนกับวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงกัน เช่นนักจิตวิทยา หรือนักแนะแนว ดังนี้

“...ตามชื่อเลย นักสังคมสงเคราะห์คือดูแลสังคม ให้คำปรึกษา ดูแลทั้งเด็กที่มีปัญหา ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รวมทั้งผู้สูงอายุด้วย...” (ผู้บริหารโรงเรียน, สัมภาษณ์วันที่ 9 เดือนกันยายน 2567)

บทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มคนที่ประสบปัญหาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเด็ก ผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุ แต่บทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ไม่ได้มีเพียงเท่านี้ ยังมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีก

“...นักสังคมสงเคราะห์ คือ คนที่คอยดูแลคนที่มีความยากลำบากในการดำรงชีวิต ในทุก ๆ ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตในสังคม มีหน้าที่ทำให้คุณภาพชีวิตของของในสังคมดีขึ้น โดยพื้นฐานทั่ว ๆ ไปนักสังคมสงเคราะห์จะคอยดูแล คอยช่วยเหลือ หาวิธีการ หาแนวทางหรือว่าติดต่อกับหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์

ซึ่งบทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ในความเข้าใจของตน คือ คอยดูแลช่วยเหลือ แม้จะให้กำลังทรัพย์ของตนเองไม่ได้ แต่ก็ประสานงานเพื่อให้ปัจจัยในการดำรงชีวิตแก่ผู้ที่มีความยากลำบาก...”(ครูแนะแนว, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2567)

“...บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ไม่เพียงแต่ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของผู้ที่กำลังประสบปัญหาทางสังคมแบบเชิงรับเท่านั้น ยังมีบทบาทในเชิงป้องกันและทำงานกับชุมชนได้อีก เช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หรือยาเสพติดในชุมชนที่กระทบต่อนักเรียน...”(ครูแนะแนว, สัมภาษณ์วันที่ 11 เดือนกันยายน 2567)

ปัจจุบันสถานศึกษาในประเทศไทยมุ่งเน้นผลผลิตในการให้ความรู้แก่นักเรียน โดยเฉพาะด้านวิชาการเป็นหลัก การมุ่งเน้นการพัฒนาในด้านวิชาการเป็นหลักนี้ ทำให้ละเลยการพัฒนาทางด้านจิตใจและสังคมไปด้วย อีกทั้งในสังคมไทยยังมีอีกหลากหลายปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตัวผู้เรียนในสถานศึกษาโดยเฉพาะที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของตัวผู้เรียนและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวจนส่งผลออกมาเป็นพฤติกรรมของปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาไทย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด ในต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ สิงคโปร์ ฯลฯ ที่จะมีวิชาชีพหนึ่งที่เข้าไปช่วยเหลือเด็กนักเรียน ได้แก่ “นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนซึ่งเป็นวิชาชีพที่ทำหน้าที่ในการแนะนำแนะแนว ให้ความรู้แก่นักเรียน ครอบครัวร่วมด้วย ตัวอย่างเช่นนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนของสหรัฐอเมริกาเสนอแนะว่า ควรเพิ่มบทบาทให้นักสังคมสงเคราะห์ โรงเรียนในกิจกรรมด้านการป้องกัน ทั้งนี้ นักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนมีทักษะความสามารถและแนวคิด แนวทางที่พร้อมจะช่วยเหลือทีมงานของโรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองและกลุ่มนักเรียนในการระดมกำลังเพื่อ การจัดการกับปัญหาของนักเรียนในระดับต่าง ๆ (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2567)

3. ความจำเป็นและความสำคัญในการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา

จากปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนที่พบบ่อยภายใน และภายนอกสถานศึกษา เช่น พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง (Bully) พฤติกรรมการใช้ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท ปัญหาความยากจน เป็นต้น ซึ่งนำมาสู่การเกิดปัญหาในวงกว้างไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมก้าวร้าว ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การเกิดภาวะซึมเศร้า โรคเครียด เนื่องจากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาย่างถูกวิธีและตรงจุด หรือถูกแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะโดยตรง ดังนั้นการมีนักสังคมสงเคราะห์ส่งภายในสถานศึกษา จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาทางสังคมได้อย่างตรงจุด และเจาะลึกเข้าถึงต้นตอของปัญหามากยิ่งขึ้น อีกทั้งนักสังคมสงเคราะห์ยังสามารถช่วยเหลือป้องกันปัญหาที่คาดการณ์ว่าอาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้หากปัญหาที่มีอยู่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ครอบครัว สถานศึกษา เป็นต้น ดังนั้น ด้วยเหตุผลใดก็ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นนักสังคมสงเคราะห์จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อสถานศึกษา ด้วยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกมิติของนักเรียน จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความเห็นที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ผลักดันให้มีนักสังคมสงเคราะห์ภายในสถานศึกษา ดังนี้

“... ถ้ามีตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนก็ยินดี คิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีด้วย เพราะว่าลำพังครูก็ไม่มีเวลาที่จะมาเจาะลึกกับเด็กมาก งานสอนก็มีล้นมือ หากเด็กมีปัญหาส่วนใหญ่ครูก็จะให้คำปรึกษาได้เบื้องต้น อย่างดีก็จะดูไปถึงที่บ้าน แต่ว่าถ้ามีนักสังคมสงเคราะห์มาประจำที่โรงเรียนมาทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะก็อาจจะดูว่านักเรียนคนไหนที่น่าจะศึกษาเป็นกรณีพิเศษได้ เพื่อจะดูว่าปัญหาที่แท้จริงของเขาคืออะไร บางทีจะมีปัญหาที่ซับซ้อนแต่ครูอาจจะเข้าไม่ถึงปัญหาของนักเรียนอย่างแท้จริง...” (ผู้บริหารโรงเรียน, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2567)

“...เห็นด้วยกับผู้บริหารโรงเรียน ถ้ามีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจะแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด เพราะมีวิธีการบวนการในการสืบค้นข้อเท็จจริงจากเด็ก และสามารถแก้ปัญหาได้ นักสังคมสงเคราะห์จะได้เข้าช่วยลดปัญหาในโรงเรียนที่มีความซับซ้อนกับนักเรียนในโรงเรียนได้ บางปัญหาครูประจำชั้น ครูแนะแนวก็อาจจะมีความซับซ้อนมากเกินไปที่ครูจะเข้าใจและช่วยเหลือเด็กนักเรียนคนนั้น ๆ ได้...” (ครูประจำชั้น, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2567)

การมีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนมีความสำคัญและความจำเป็น เนื่องจากเป็นหนึ่งวิชาชีพที่ทำงานช่วยเหลือ แก้ไข บำบัด และฟื้นฟูผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมได้ในหลายมิติ เพราะงานสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน คือ “งานพัฒนานักเรียนแบบองค์รวม” ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม สังคมสงเคราะห์โรงเรียนจึงเป็นบริการสนับสนุนนักเรียนที่มี

ความสลับซับซ้อนและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครอบครัว ชุมชนและสังคม(กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2567) การเป็นผู้ออกแบบหลักสูตรและการทำกระบวนการกลุ่มซึ่งเป็นไปตามสิทธิเด็กที่เด็กทุกคนควรจะได้รับการพัฒนาครบทุกมิติ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนจึงสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย (สมชาย รัตนทองคำ, 2556) โดยประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในตัว ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยังเกี่ยวเนื่องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในประเด็นของสิทธิการพัฒนา โดยที่เด็กจะต้องได้รับสิทธิในการศึกษาทุกประเภทและสิทธิที่จะคิดพัฒนาสติปัญญา ฯลฯ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กควรจะได้รับ นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจึงมีบทบาทหลัก ๆ ที่หลากหลายด้านดังนี้ บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู ทีมงานฝ่ายสนับสนุนของโรงเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครอง บทบาทผู้ให้การปรึกษารายบุคคลและการสนับสนุนกับนักเรียน บทบาทผู้ให้การปรึกษารอบครัว บทบาทผู้ให้การปรึกษากลุ่มกับกลุ่มนักเรียน บทบาทการเป็นผู้พิทักษ์สิทธิ บทบาทผู้จัดแผนงานการให้การศึกษาให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองและทีมงานการศึกษาของโรงเรียน บทบาทผู้ประสานงานลดช่องว่างสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและโรงเรียน บทบาทผู้ให้บริการส่งต่อเพื่อไปรับบริการจากหน่วยงานในชุมชน บทบาทผู้จัดทำแผนงานด้านการพัฒนาชุมชน บทบาทผู้ให้ความร่วมมือกับแผนงานของชุมชน และบทบาทการให้บริการอื่น ๆ ในกิจการเฉพาะกิจเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของนักเรียนเป็นรายบุคคล ดังนั้นแล้วนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนจึงต้องมีความเชี่ยวชาญ และการมีรับรู้อันฉับไวในการแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤติได้ทันทั่วทั้งที่ ทั้งระดับจุลภาคและมหภาค (CASW, 2002)

อภิปรายผล

ความรู้และความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา พบว่า บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ว่า นักสังคมสงเคราะห์นั้นเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคมในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อาทิ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยจิตเวช เป็นต้น แต่สำหรับนักเรียนในโรงเรียนนั้น ครูในฐานะบุคลากรทางการศึกษาและเป็นวิชาชีพหลักที่มีความใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนมากที่สุด จึงเป็นความสำคัญลำดับต้นๆ ที่เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นกับนักเรียน ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง รวมไปถึงผู้บริหารโรงเรียน จะเป็นผู้รับรู้ รับฟัง รวบรวมหาทางออกของปัญหาดังกล่าวอย่างสุดความสามารถ ปัญหาที่พบกับนักเรียนในโรงเรียนมีความหลากหลาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bully) เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทของครูไม่เพียงแต่มีหน้าที่ในการสอนเท่านั้นยังครอบคลุมถึงการดูแลนักเรียนทุกคนที่เผชิญปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ เท่าที่ครูสามารถทำได้ แม้ในกรณีที่ปัญหานั้นมีความซับซ้อนที่ต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับ Bye & Alvares (2007) ที่อธิบายงานสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนว่ามีบทบาทที่หลากหลายทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อป้องกันปัญหาที่ยังไม่เกิด และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วในโรงเรียน ของ School Social Work ที่ว่านักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจะมีบทบาทดังนี้ (1) บทบาทนักสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (2) บทบาทการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพและเป็นผู้นำทีม (3) บทบาทผู้แนะแนวทางการศึกษาและพฤติกรรม (4) บทบาทผู้จัดการรายกรณี (5) บทบาทผู้พิทักษ์สิทธิ (6) บทบาทในการวางแผนการเปลี่ยนแปลงในชีวิต และ (7) บทบาทผู้สร้างนโยบาย

บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา พบว่า บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษามีความสำคัญจำเป็นในระดับมากที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอนทั้งเชิงรุกและเชิงรับในการดูแลนักเรียน อีกทั้งยังเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทส่งเสริมการทำงานร่วมกับบุคลากรครูในโรงเรียนและสหวิชาชีพต่าง ๆ ให้การพัฒนานักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บทบาทหน้าที่หลักของครูคืองานสอนที่มุ่งเน้นในด้านการศึกษาและวิชาการเป็นหลัก ส่วนบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจจึงกลายเป็นประเด็นรองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ชวิศา เนาว์ไพร (2563) “Ruffles Institution”: บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน บทเรียนจากสิงคโปร์สู่ไทย) ที่อธิบายถึงนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและให้ คำปรึกษานักเรียนในโรงเรียนที่มีปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือหลากหลายด้าน ทั้งทางด้านการศึกษา

ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย รวมถึงด้านทรัพย์สินและความเป็นอยู่ โดยนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจะทำงานร่วมกับเด็กนักเรียน ครู ผู้บริหาร ครอบครัว ชุมชน และ องค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการให้ความช่วยเหลือ ทั้งจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนผ่านรายงานการเข้าเรียน ผลการเรียน และรายงานจากครู เพื่อวิเคราะห์ถึงความผิดปกติที่อาจนำไปสู่การเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ของ Ruffles Institution ถือว่ามีบทบาทอย่างยิ่งในการ ทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนในการพัฒนาทักษะและลดอุปสรรคในการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนได้ ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่มีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนจึงใช้ชื่อเรียกนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนว่า “ครูเยี่ยมบ้าน” (visiting teachers) (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2567) โดยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยการเน้นคุณค่าของการศึกษากับพ่อแม่เด็ก ขณะเดียวกันก็แจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ครูถึงอุปสรรคที่นักเรียนต้องประสบที่บ้าน

ความจำเป็นและความสำคัญในการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา พบว่า นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการมีหน้าที่ในการช่วยเหลือและให้คำปรึกษานักเรียนที่ประสบปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือทั้งด้าน การศึกษา ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ และด้านร่างกาย ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจะทำงานร่วมกับครู ผู้บริหาร ครอบครัว และชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาการช่วยเหลือนักเรียนของไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ตำแหน่งส่วนใหญ่ในสถานศึกษาคือตำแหน่งครูผู้สอน อีกทั้งปัจจุบันยังขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นบทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จึงอาจจะไม่ใช่จุดเน้นสำคัญในตอนนี้มากกว่าการมีหน้าที่สอน ทำให้ครูไม่ได้มุ่งเน้นการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาเป็นภารกิจหลัก แต่ทว่านักสังคมสงเคราะห์ที่มีบทบาทหลักในการช่วยเหลือนักเรียนและมีบทบาทด้านการสอนเป็นภารกิจรองก็จะเป็นวิชาชีพที่มีส่วนสำคัญในการเสริมทำให้กระบวนการพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วรรัลลักษณ์ เมียนเกิด (2544) ที่อธิบายว่า รัฐยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการคุ้มครองเด็กที่มากพอ เพราะยังไม่มีการจัดงบประมาณมาเพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ที่ติดขัด เหตุจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถเฉพาะด้าน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ ในการทำหน้าที่ติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับ อาจารย์ แก้วศรีงาม (2551) ที่ได้เสนอให้ โรงเรียนควรมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง เนื่องจากเด็กโดยส่วนมากใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กหลุดจากสภาวะซึมเศร้าและป้องกันสภาวะซึมเศร้าที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ามีการเสนอให้นักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษาเพื่อให้การช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและรองรับกับปัญหาในกลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ขยายตัวในวงกว้างในอนาคต จากข้อมูลของนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนในต่างประเทศจะพบว่าไม่เพียงแต่ขยายและเติบโตในอเมริกาเหนือหรือยุโรปเท่านั้น สังคมสงเคราะห์โรงเรียนในเอเชีย (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2556) เช่น สิงคโปร์และฮ่องกง (To, 2012) ก็ได้ถือกำเนิดขึ้นมาในช่วงใกล้เคียงกับสังคมสงเคราะห์โรงเรียนในไทยด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้สังคมสงเคราะห์โรงเรียนในประเทศไทยที่อาจเรียกได้ว่าไม่ได้เริ่มต้นจากศูนย์ แต่ถูกแช่แข็ง เพราะยังมีร่องรอยของการก่อตัวมาแล้วในยุคผู้มีอำนาจในวงการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์คือ จอมพล ป.พิบูลสงครามและศาสตราจารย์ปกรณ์ อังศุสิงห์ ด้วยความปรารถนาและศรัทธาในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ที่ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในการกลับมาสังคมสงเคราะห์โรงเรียนได้อีกครั้งอย่างมีความหวัง

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยนี้ พบว่า การศึกษาในประเทศไทยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับเรื่องวิชาการมากกว่าการดูแล สุขภาพจิตใจหรือความต้องการทางด้านอื่น ๆ ของนักเรียน โดยเฉพาะการมุ่งเน้นเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ทั้งที่ในความเป็นจริงนักเรียนมิได้จำเป็นต้องความรู้เพียงมิติเดียว แต่ยังต้องการพัฒนาทางด้านจิตใจและสังคมร่วมด้วย ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาก็ไม่ได้มีบทบาทหลักในการสนับสนุนสวัสดิภาพทางด้านจิตใจหรือสังคมของนักเรียนเท่าที่ควรเพราะมีบทบาทหน้าที่หลักคือการสอน อีกทั้งรัฐยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการคุ้มครองเด็กที่มากพอในกรณีที่เกิดประสบปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือ เพราะยังไม่มีงบประมาณมาเพื่อดำเนินงานต่าง ๆ (วรรัลลักษณ์ เมียนเกิด, 2544) การขาดบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถเฉพาะด้านสังคมสงเคราะห์โรงเรียน ในการทำหน้าที่ติดตามและประเมินผล

ทำให้ปัจจุบันในสถานศึกษาก็ไม่ได้มีนักวิชาชีพสังคมสงเคราะห์โรงเรียนเข้ามาให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนได้อย่างตรงจุด ดังนั้นความเป็นไปได้ต่อการมีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนนั้น มีโอกาสเกิดขึ้นได้เพราะในอดีตเคยมีสังคมสงเคราะห์โรงเรียนมาแล้วแต่สูญหายไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนั้น อาจจะต้องร่วมกันผลักดันอย่างจริงจังและชี้ให้เห็นความสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนให้เห็นว่าการที่จะบรรจุตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนจึงมีความเป็นไปได้ ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาและถอดบทเรียนจากต่างประเทศที่มีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนมาก่อน และการมีนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียนก็ไม่ได้เป็นการลดบทบาทหลักของครู เพราะโรงเรียนก็ยังคงด้านวิชาการให้ความสำคัญจำเป็นลำดับต้นอยู่ที่ครูซึ่งมีบทบาทหลักในการสอนมากกว่านักสังคมสงเคราะห์ซึ่งมีบทบาทเสริมในโรงเรียนที่จะช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาและรอกการแก้ไข ดังนั้นความจำเป็นหรือความสำคัญของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนและความเป็นไปได้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายด้าน เช่น การให้ความรู้และการทำความเข้าใจในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ให้คนทั่วไปรับรู้ รวมทั้งวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่เห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน ซึ่งบทบาททั้งหมดของนักสังคมสงเคราะห์ล้วนมีทั้งบทบาทเชิงรุกและเชิงรับ คือบทบาทการพิทักษ์สิทธิ บทบาทการพัฒนาและบทบาทในการป้องกัน บทบาทในการให้ความช่วยเหลือและบทบาทในการให้คำปรึกษา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง “ความจำเป็นและความต้องการให้มีนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในสถานศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.)ในจังหวัดปัตตานี” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้งสิ้น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความจำเป็นและความสำคัญในการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา พบว่า ความต้องการและความเป็นไปได้ในการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษานั้น มีทั้งบุคลากรเห็นด้วยและมีต้องการที่จะผลักดันให้มีนักสังคมสงเคราะห์ภายในสถานศึกษา เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่ทำงานช่วยเหลือ บำบัด พื้นฟู ผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมโดยรวม ในส่วนโอกาสที่จะมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษานั้น แทบไม่มีโอกาส และโอกาสน้อยที่จะมีนักสังคมสงเคราะห์เกิดขึ้นในสถานศึกษา เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการตำแหน่งในสถานศึกษา และปัจจุบันยังขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งหากต้องการที่จะผลักดันให้มีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องได้รับการผลักดันจากสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และกระทรวงศึกษาธิการ โดยสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์เป็นองค์กรหลักที่สามารถผลักดันให้นักสังคมสงเคราะห์ได้ เนื่องจากว่าเป็นองค์กรที่มีหน้าที่พัฒนาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์โดยตรง

การผลักดันให้มีตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อเข้ามาบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้ วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ควรประชาสัมพันธ์ให้แก่หน่วยงานภาครัฐและบุคคลทั่วไป ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของบทบาทนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษา รวมทั้งการทำให้ครูเห็นความสำคัญถึงเห็นความสำคัญของบทบาทและกระบวนการให้ความช่วยเหลือทางสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษาเพื่อเข้ามาช่วยเหลือ แก้ไข บำบัด พื้นฟูและยับยั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สภาการศึกษาสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย สมาคมนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ไทย สมาคมนักสังคมสงเคราะห์จิตเวช สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ควรผลักดันนโยบายที่มีฐานหลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence-based policy making) โดยอาจร่วมมือกับกรมสุขภาพจิต และองค์การปกครองท้องถิ่น รวมทั้ง กทม. และเมืองพัทยา ในการเริ่มแผนงานนำร่องการจ้างงานนักสังคมสงเคราะห์โรงเรียน

1.2 สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ควรประชาสัมพันธ์ให้กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน เช่น การถอดบทเรียนองค์ความรู้ที่นักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนของนานาชาติกว่า 50 ประเทศทั่วโลกที่มีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการมีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน

1.3 ควรมีนโยบายการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่จำเป็นในการรับมือกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ได้เบื้องต้น

1.4 กระทรวงศึกษาธิการควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีนักสังคมสงเคราะห์ในสถานศึกษาเพื่อเข้ามาช่วยเหลือ แก้ไข บำบัด พื้นฟูและยับยั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียน ผู้ปกครองหรือหรือผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตการศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในสถานศึกษาสหวิชาชีพกับสายวิชาการ เช่น โรงเรียนอาชีววะ วิทยาลัยเทคนิค เป็นต้น

2.3 การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวนของผู้ที่ทำการศึกษเป็นจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเฉพาะตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและงานสังคมสงเคราะห์มากที่สุด ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาทั้งเชิงลึก (เชิงคุณภาพ) และการศึกษาในเชิงกว้าง(เชิงปริมาณ) เพื่อให้เห็นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากว่านี้ จะเป็นตัวแทนประชากร หรือการสะท้อนในเชิงสถิติ ซึ่งทำให้การศึกษามีข้อมูลที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้นในการสะท้อนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2561). *ไทยอันดับ 2 “เด็กรังแกกันในโรงเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน*. สืบค้น 5 มีนาคม 2566. จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27485>.
- _____. (2562). *Stop Bullying หยุดการกลั่นแกล้ง ยุติความรุนแรงในสังคม*. สืบค้น 3 มีนาคม 2566. จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30024>.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2556). *พัฒนาการสังคมสงเคราะห์อาเซียน มุานิติเพื่อการศึกษาและพัฒนาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2567). *อเมริกาเหนือกับสังคมสงเคราะห์โรงเรียน School Social Work in North American Context เอกสารคำสอนหลักสูตรออนไลน์ SWPC E-learning: สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2567. จาก <https://www.swpc.online/>.
- เฉลิมพล พลมุข. (2562). *เด็กพิเศษ*. สืบค้น 13 มิถุนายน 2566. จาก http://www.matichon.co.th/artical/news_1594610.
- วิชา เนาว์ไพร. (2563). *“Ruffles Institution”: บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนบทเรียนจากสิงคโปร์สู่ไทย*. (ศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ไทยรัฐออนไลน์. (2558). *ซ็อก! ป.2 ฝีมือวัย 8 ขวบ พี่ชายอยู่ ม.1 ให้น้องเสพ*. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2567. จาก <http://www.thairath.co.th/news/local/483727>.
- ปวิศร์ กิจสุขจิต. (2559). *ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการรังแกกันในโรงเรียนมัธยมสตรีในกรุงเทพมหานครตามแนวทฤษฎีเรียนรู้ของโรนัลด์ แอล เอเคอร์*. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 27(1), 72-80.
- มติชนออนไลน์. (2565). *นักเรียนฆ่าตัวตาย*. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2567. จาก <http://www.matichon.co.th>.
- รวีพรดี พูลลาภ. (2560). *ภาวะซึมเศร้า การคิดฆ่าตัวตาย ความเครียด และการจัดการความเครียดของประชาชนในชุมชนน้ำจี่และชุมชนบ้านเด่น ตำบลเมืองพาน อำเภอเมืองพาน จังหวัดเชียงราย*. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 6(2), 72-85.

- วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2544). การประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณระหว่างองค์กร สวัสดิการเด็กภาครรัฐ และภาคเอกชน. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- วรสิทธิ์ เจริญศิลป์, วาสนา สุปินนะ, จุฑามาส สุขอิม และ ศุภชัย นาทองไชย. (2562). การฆ่าตัวตายของนักศึกษากับการปรับตัวของครอบครัว มหาวิทยาลัยของรัฐ: การศึกษาโดย ใช้ข่าวในหนังสือพิมพ์เป็นฐาน. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 11(21), 135-144.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2556). *ทฤษฎีการเรียนรู้ของนักการศึกษาที่มีถูกนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน*. สืบค้น 28 กันยายน 2566. จาก <https://ams.kku.ac.th/aalearn/resource/edoc/tech/5>.
- อาจารย์ แก้วศรีงาม. (2551). *ผลการใช้โปรแกรมการปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีรู้คิดของเบค เพื่อลดภาวะซึมเศร้าของเด็กที่ถูกทารุณกรรม: กรณีศึกษาสถานสงเคราะห์เด็กหญิงในจังหวัดสระบุรี*. (ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Bye, L., & Alvarez, M. (2007). *School social work: Theory to practice*. Belmont, CA: Thompson Brooks/Cole.
- CASW. (2002). *The school social work*. Retrieved 28 September 2023. from <https://www.casw-acts.ca/en/school-social-work>. <https://www.sswaa.org/about>.
- Huxtable, M. (2022). *A Global picture of school social work in 2021*. Retrieved 28 September 2023. from <https://eric.ed.gov/?id=ED618727>.
- To, S. M. (2018). A qualitative analysis of the field experiences of Hong Kong school social workers in encountering different forms of power. In *Youth Policies and Services in Chinese Societies* (pp. 87-102). Oxfordshire: Routledge.

The Project Evaluation of Zero Waste School at Thapputwittaya School The Secondary Educational Service Area Office Phangnga Phuket Ranong

Suwarot Sudjit^{1*} Thanatcha Rattanaphant¹ and Nopparat Chairueng¹

¹ Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6555701053@nstru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to (1) evaluate the context, (2) evaluate the input factors, (3) evaluate the processes, and (4) evaluate the outputs of the Zero Waste School Project at Thap Pud Wittaya School under the jurisdiction of the Phang Nga, Phuket, and Ranong Secondary Educational Service Area Office. This evaluation research employed a mixed-methods approach. The sample group included 3 administrators, 40 teachers, 6 staff members, and 279 students, selected through stratified and simple random sampling methods. Data collection tools included questionnaires based on the CIPP Model using a 5-point Likert scale and focus group discussion guidelines for qualitative data collection. Data analysis was conducted using percentage, mean, standard deviation and content analysis. The findings revealed that: 1) Context: Overall, the project's context was rated at the highest level of appropriateness. Among specific aspects, alignment with the parent organization's policies received the highest mean score, while the appropriateness of the project's objectives received the lowest. 2) Input: The input factors were rated as highly appropriate overall. Specifically, personnel readiness and support from related agencies achieved the highest mean scores, while materials, equipment, and facilities received the lowest. 3) Process: The project's processes were rated as highly appropriate overall. Among specific aspects, operational planning received the highest mean score, while monitoring and evaluation scored the lowest. And 4) Product: The project's success and the satisfaction of administrators, teachers, and staff were rated at a high level overall. Students' satisfaction was also rated high overall. It was observed that students sorted waste correctly according to the designated bins provided by the school, with this aspect achieving the highest mean score.

Keywords: Zero Waste School, Project Evaluation, CIPP Model

การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง

สุวโรจน์ สุตจิตร^{1*} ธณัฐชา รัตนพันธ์¹ และ นพรัตน์ ชัยเรือง¹

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6555701053@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินบริบท (2) ประเมินปัจจัยนำเข้า (3) ประเมินกระบวนการ และ (4) ประเมินผลผลิต ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 40 คน บุคลากร จำนวน 6 คน และนักเรียน จำนวน 279 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามตามรูปแบบ CIPP Model แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบการสนทนากลุ่ม สำหรับผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการ 2) ปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมของบุคลากรและด้านหน่วยงานที่สนับสนุน มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ 3) กระบวนการของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การวางแผนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล 4) ผลผลิตของโครงการ พบว่า (1) ผลสำเร็จของโครงการและความพึงพอใจ ของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความพึงพอใจของนักเรียน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และ พบว่า นักเรียนทั้งชายได้ถูกต้องตามประเภทของถังขยะ ที่โรงเรียนจัดไว้สำหรับคัดแยกขยะ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด

คำสำคัญ: โรงเรียนปลอดขยะ, ประเมินโครงการ, CIPP Model

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้มีการกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นให้มีการฟื้นฟู สร้างใหม่ รวมทั้งใช้ประโยชน์ สร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ (สำนักเลขาธิการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) และประกาศ แผนการปฏิรูปประเทศ ที่ต้องจัดให้มีระบบจัดการ กำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561) และนโยบาย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ที่ได้ให้ความสำคัญ ในเรื่องการจัดการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึก และเห็นความสำคัญ ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้กำหนด ยุทธศาสตร์ ด้านที่ 5 การจัดการศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางในการพัฒนา เสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก ส่งเสริมคุณลักษณะ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริม การพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้สามารถเป็นอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับเด็กเยาวชน โดยเฉพาะ ในเรื่องของขยะและพลังงานที่กำลังส่งผลกระทบต่ออนาคตของประเทศไทย ทำให้เกิดภาวะแปรปรวนของสภาพอากาศในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร

กับสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายใน ภายในนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน การให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต

จากนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึก และรณรงค์การคัดแยกขยะประเภทขยะมูลฝอยที่ต้นทางให้นักเรียนและเยาวชนใน โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง ในสังกัดและจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง จึงขอความร่วมมือจากทางโรงเรียน ทุกโรงเรียนให้จัดกิจกรรมรณรงค์การคัดแยกขยะมูลฝอยในสถานศึกษา ด้วยโรงเรียนทับปุดวิทยา ได้จัดทำโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ปี 2565 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการสร้างเครือข่ายสถานศึกษา ที่ดำเนินกิจกรรม ลด คัดแยกและนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ การรวบรวมขยะเพื่อส่งไปกำจัดอย่างถูกต้อง ปลูกฝังจิตสำนึก การลด คัดแยกขยะ และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในสถานศึกษา สร้างระบบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการขยะภายในสถานศึกษา ปลูกฝังลักษณะนิสัยรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เรียน เพื่อมุ่งสู่โรงเรียนปลอดขยะอย่างแท้จริง

รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPP Model เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง มีจุดมุ่งเน้นที่สำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับการบริหารจัดการโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ อย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่การประเมินโครงการจะต้องมีรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญในการประเมินโครงการ (Daniel L. Stufflebeam, 2007) ซึ่งจากผลการดำเนินกิจกรรม ตามโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง ในปีงบประมาณ 2566 ปรากฏว่า กิจกรรมไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการขาดความตระหนัก ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมยังไม่เป็นระบบ รวมทั้งสถานศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการฯ ที่ชัดเจน และการนำปัญหาอุปสรรคมาแก้ไข พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางดำเนินกิจกรรม และนำผลที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติงานมาประเมินโครงการ เพื่อนำผลไปพัฒนาโครงการโรงเรียนปลอดขยะ ยังไม่เป็นระบบ ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการ จึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPP Model ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ ซึ่งจะได้สารสนเทศที่ครอบคลุมทุกประเด็น สามารถนำไปใช้ในการวางแผน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานโครงการ ให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล และเอื้อประโยชน์แก่ทุกฝ่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง

1. ด้านบริบท (Context evaluation) ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง
2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง
3. ด้านกระบวนการ (Process evaluation) ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง
4. ด้านผลผลิต (Product evaluation) ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน โดยใช้แนวคิดการประเมิน CIPP Model ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ของโครงการโรงเรียนปลอดภัย โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากร และนักเรียน โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำนวนทั้งสิ้น 978 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 45 คน บุคลากร จำนวน 6 คน และนักเรียน จำนวน 924 คน ประจำปีการศึกษา 2565

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 3 คน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน และ รองผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน ครูผู้สอน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้จำนวน 40 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะครูผู้สอนที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการ บุคลากร จำนวน 6 คน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด และ นักเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี และมอร์แกน ได้จำนวน 279 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ชั้นที่ 1 สุ่ม เป็นระดับชั้น ชั้นที่ 2 สุ่ม เป็นห้องเรียน ชั้นที่ 3 สุ่ม นักเรียนแยกเพศ ชาย หญิง และใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามความสะดวกของนักเรียนแต่ละห้องเรียน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 328 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ตามรูปแบบซีบี (CIPP Model) และ แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามในแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ หาความตรงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาความสอดคล้องและคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยคัดเลือกจาก ข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดภัย โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินโครงการ จากผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนทับปุดวิทยา โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ตามลำดับของการดำเนินงานโครงการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ เก็บรวบรวมข้อมูลด้านบริบท และด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยสอบถามผู้บริหารและครูผู้สอน โดยใช้แบบสอบถามฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ประเมินใน 2 ส่วน คือ

1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลด้านบริบท โดยสอบถามผู้บริหาร และครูผู้สอน เก็บข้อมูลด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า โดยสอบถามผู้บริหาร และครูผู้สอน เก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดความเหมาะสมด้านบุคลากรในการดำเนินงาน ความเหมาะสม/เพียงพอด้าน งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และวัสดุสารสนเทศ และความเหมาะสมด้านอาคารสถานที่

ระยะที่ 2 ระหว่างการดำเนินโครงการ ประเมินด้านกระบวนการของโครงการใช้แบบ สอบถาม ฉบับที่ 3 จัดเก็บข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลด้านกระบวนการ โดยสอบถามผู้บริหาร และครูผู้สอน เก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดความเหมาะสม ด้านการวางแผนโครงการ และด้านการดำเนินงานโครงการ ด้านการประเมิน สรุปและรายงานผล

ระยะที่ 3 หลังสิ้นสุดโครงการ เก็บรวบรวมข้อมูลด้านผลผลิตของโครงการ โดยสอบถามผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรและนักเรียน ดังนี้

3.1 ใช้แบบสอบถามฉบับที่ 4 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากร ที่มีต่อโครงการ

3.2 ใช้แบบสอบถามฉบับที่ 5 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อโครงการ

3.3 จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน เกี่ยวกับผลสำเร็จของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในการประเมินครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Checklists) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.1.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน แบบตรวจสอบรายการ (Checklists) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.1.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการประเมินโครงการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. โดยมีการแปลผลข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

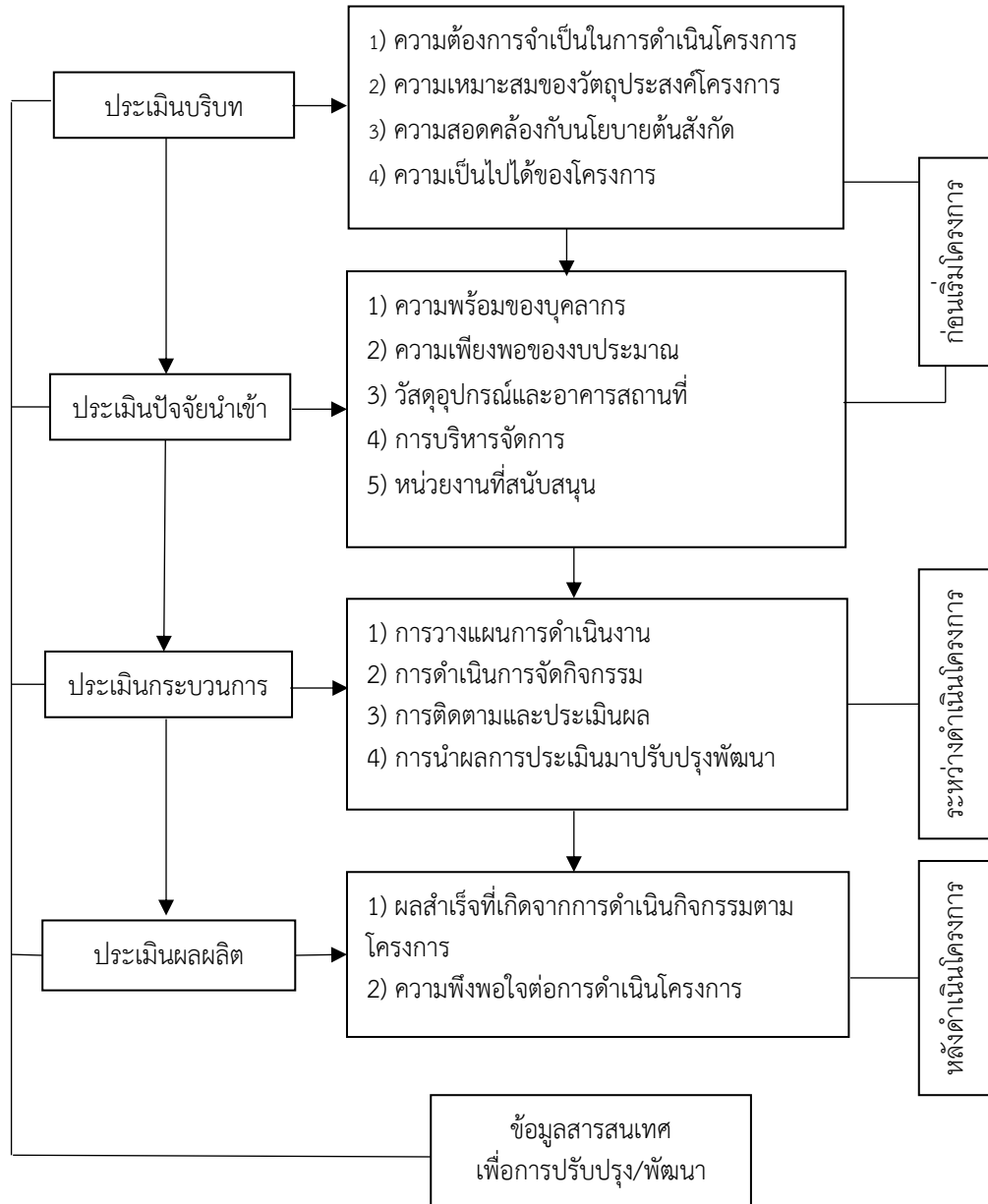
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ในการวิจัยเชิงคุณภาพการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้บริหาร ครูผู้สอน และ นักเรียน

4.2.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นข้อความบรรยายเหมือนกัน แต่เป็นการกระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร จะกระทำโดยการพยายามทำให้ข้อมูลนั้น เป็นจำนวนที่นับได้มักใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลเอกสารในการวิจัยเอกสาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสต๊อฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam and others, 2007) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินใน 4 ด้าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดการ ประเมินโครงการไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ด้านบริบท (Context evaluation) ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

ผลการประเมินบริบทของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.90, S.D. = 0.22) รองลงมา คือ ความเป็นไปได้ของโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.48) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.66) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เป้าหมายของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 0.21) รองลงมา ลักษณะกิจกรรมของโครงการมีความเหมาะสมกับนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.26) และหลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.26) เท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โครงการได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.90)

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนปลอดขยะ แสดงให้เห็นว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหน่วยงานที่สนับสนุน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.39) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.48) ด้านความเพียงพอของงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.88) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.66) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 10 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีนโยบาย และให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการ ($\bar{X}$ = 4.86, S.D. = 0.35) รองลงมา บุคลากรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน และผู้ร่วมโครงการ ($\bar{X}$ = 4.84, S.D. = 0.37) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการอย่างเพียงพอ ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.82) รองลงมา วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการสามารถใช้งานได้ดี ($\bar{X}$ = 3.44, S.D. = 0.96)

3. ด้านกระบวนการ (Process evaluation) ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

ผลการประเมินด้านกระบวนการของโรงเรียนปลอดขยะ แสดงให้เห็นว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวางแผนการดำเนินงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ การดำเนินการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.73) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.90) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมชี้แจงให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องรับทราบ วัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.47) รองลงมาเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบการดำเนินงานโครงการ ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.48) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.96)

4. ด้านผลผลิต (Product evaluation) ของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

4.1 ผลการประเมินด้านผลผลิตโครงการ จากผู้บริหาร แสดงให้เห็นว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพึงพอใจของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อโครงการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.74) รองลงมา คือ ผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดการขยะเป็นชีวิตประจำวันของนักเรียนและเป็นวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.50) รองลงมา โครงการสามารถต่อยอดพัฒนานวัตกรรมจัดการขยะได้ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียนมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะและจัดการขยะได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.84)

4.2 ผลการประเมินด้านผลผลิตโครงการ จาก นักเรียนจำนวน แสดงให้เห็นว่าด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา ความพึงพอใจของนักเรียนต่อโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ อยู่ในระดับมาก 8 ข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนทิ้งขยะได้ถูกต้องตามประเภทของถังขยะที่โรงเรียนจัดไว้สำหรับคัดแยกขยะ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.67) รองลงมา นักเรียนได้รับความรู้จากการจัดการขยะโดยการปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.72) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.48)

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ผู้วิจัย นำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การประเมิน ดังนี้

1. ด้านบริบทของโครงการ พบว่า มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ที่ผลเป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำโครงการไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงจึง พวกเขาให้ความสำคัญกับการสร้างโรงเรียนปลอดขยะ เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นปัญหาในโรงเรียน การสนับสนุนจากผู้บริหารและครูนี้เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการดำเนินโครงการ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน โครงการโรงเรียนปลอดขยะ มีเป้าหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัยให้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน การมีสภาพแวดล้อมที่ดีนั้น ช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนและการทำงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และโครงการนี้มีวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่ชัดเจนซึ่งทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่จัดขึ้นภายใต้โครงการนี้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและสามารถปฏิบัติได้จริง ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จและได้รับการประเมินว่าเหมาะสมในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี โครงการนี้จึงประสบความสำเร็จ โดยส่งผลให้การประเมินผลด้านบริบท อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการประเมินของ สายสุดา ฤทธิรงค์ (2563) การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีฐาน สังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ผลการประเมินด้านบริบทและสภาพแวดล้อมของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการประเมินของ อนันท์ชัย ชุมอักษร (2564) ที่ได้ประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนรัชฎานุประดิษฐ์อุบลรัตน์ ผลการประเมิน พบว่า ด้านบริบทของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่ง ด้านความพร้อมของบุคลากรและด้านหน่วยงานที่สนับสนุน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ที่ผลเป็นเช่นนี้เพราะ การมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีจำนวนเพียงพอสำหรับการดำเนินโครงการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

บุคลากรมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามแผนงานของโครงการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งทำให้โครงการประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ งบประมาณที่เพียงพอจากหน่วยงานต้นสังกัด การได้รับงบประมาณที่เพียงพอจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ถือเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ งบประมาณที่มีอย่างเพียงพอทำให้โรงเรียนสามารถจัดหาอุปกรณ์ วัสดุ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการได้อย่างสมบูรณ์ กิจกรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างราบรื่น กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นไปได้ในทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังสามารถดำเนินการได้จริงในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสอดคล้องกับความเป็นจริงของสถานการณ์ และการให้ความร่วมมือจากชุมชนรอบๆ ก็เป็นส่วนสำคัญ ชุมชนรอบโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนโครงการโรงเรียนปลอดขยะ ความสำเร็จของโครงการในระดับที่กว้างขึ้น นอกจากการสร้างความสำเร็จในโรงเรียนแล้ว ยังช่วยสร้างความตระหนักในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมชาติ มีรักษา (2562) ที่ได้ศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ของโรงเรียนบ้านคลองบางกอก ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ พบว่า จากการประเมินความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน โดยด้านบุคลากร มีระดับความคิดเห็นมากด้านงบประมาณ มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีระดับความคิดเห็น มาก และด้านบริหารจัดการ มีระดับความคิดเห็นมาก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสาวรรณ พรหมเมตตา (2565) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการขยะของเขต บางบอนสู่การเป็นสังคม Zero Waste ผลการศึกษา พบว่า ควรมีการกำหนดแผน นโยบาย และแนวทางอย่างชัดเจน เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะตามแนวทาง 3Rs กำหนดกรอบแนวทางและรายละเอียดของการปฏิบัติ ระยะเวลา งบประมาณ และกำหนดแนวทางในการประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วน มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการไปสู่สังคม Zero Waste ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โรงเรียน วัดในพื้นที่ ก็มีผลต่อการบริหารจัดการขยะที่ครบวงจร อันนำไปสู่เป้าหมายในการเป็นสังคม Zero Waste ของเขตบางบอนอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

3. ด้านกระบวนการของโครงการมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งการวางแผนการดำเนินงานมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ที่ผลเป็นเช่นนี้เพราะ การวางแผนและกำหนดปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจขั้นตอนและเวลาที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเป็นระบบและมีระเบียบ การมีปฏิทินที่ชัดเจน ช่วยให้ทุกฝ่ายทราบถึงกำหนดการต่าง ๆ และสามารถเตรียมตัวล่วงหน้าได้อย่างเหมาะสม มีการประชุมชี้แจงและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ข้อมูลและแนวทางการดำเนินงานแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทุกคนเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองในโครงการ มีการสื่อสารที่ดีช่วยลดความสับสนและเพิ่มความชัดเจนในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ทุกกิจกรรมดำเนินไปตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนด ทำให้โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่ตั้งไว้ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการกำหนดกรอบการดำเนินงาน การเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบการดำเนินงานโครงการนั้น ช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อโครงการ การมีส่วนร่วมนี้ ทำให้บุคลากรมีความรู้สึกว่ามีบทบาทสำคัญในโครงการ ส่งผลให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายอย่างเต็มที่ สรุปคือการที่โครงการมีการวางแผนที่ดี การสื่อสารที่ชัดเจน การดำเนินงานตามแผนที่กำหนด และการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ จึงทำให้การประเมินด้านกระบวนการของโครงการนี้ได้รับคะแนนในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันท์ชัย ชุมอักษร (2564) การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนรัชฎานุประดิษฐ์อนุสรณ์ พบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิษญา คำแก้ว พิกุล เอกวรารังกูร และ ธนันท์ ธนารัชตะภูมิ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการในการดำเนินงานโครงการ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยการดำเนินงานกิจกรรมทั้ง 7 ดำเนินการได้ตามแผนที่วางไว้ร้อยละ 100

4. ด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลเป็นเช่นนี้เพราะ กิจกรรมที่จัดขึ้นภายใต้โครงการได้รับการสนับสนุนจากนักเรียน ครูผู้สอน ด้วยความเต็มใจ การมีส่วนร่วมอย่างจริงจังจากทุกฝ่ายนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ความร่วมมือและความตั้งใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้ผลลัพธ์ของโครงการออกมาดีตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่ถูกออกแบบมาอย่างเหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน ซึ่งทำให้โครงการมีคุณค่าและสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้ การที่กิจกรรมเหล่านี้สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่ายและเห็นผลจริง ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมรู้สึกว่าการมีประโยชน์อย่างแท้จริง ความสบายตาและสบายใจของทุกฝ่าย การที่โรงเรียน มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยจากการดำเนินโครงการ ทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกสบายตาและสบายใจ ความรู้สึกดี ๆ สิ่งเหล่านี้เสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นบวกในโรงเรียน ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจต่อผลลัพธ์ของโครงการ ซึ่งเมื่อทุกฝ่ายมีความพึงพอใจและกิจกรรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โครงการจึงสามารถบรรลุผลผลิตตามที่คาดหวังไว้ การประเมินผลที่ได้รับในระดับมาก สะท้อนถึงความสำเร็จในการนำโครงการไปปฏิบัติและความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ด้านผลลัพธ์ต่อองค์การตามตัวชี้วัดในภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินงานโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ก่อให้เกิดผลดีกับนักเรียนและสถานศึกษา เนื่องจากการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับนักเรียน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนนักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครอบครัว และผู้อื่นในชุมชนได้รับทราบอย่างเหมาะสม

ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักและมีวินัยในการจัดการขยะมูลฝอยจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย คือ โรงเรียนจะต้องมีการประชุมวางแผน รมรณรงค์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ผ่านทางสื่อต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ให้นักเรียนได้รับรู้ถึงผลกระทบ ข้อดี ข้อเสียของการจัดการขยะมูลฝอย การสร้างจิตสำนึกในการไม่ทิ้งขยะ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมการนำขยะมา Recycle หรือ Reuse กิจกรรมธนาคารขยะ ในส่วนปัญหาอุปสรรค ของการดำเนินงานโครงการ คือ งบประมาณมีจำกัด วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม ขาดครู เสียหาย เนื่องจากใช้มาเป็นระยะเวลาแล้ว ทำให้ไม่มีความพร้อมสำหรับการฝึกอบรม ขาดสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัย ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ที่มีต่อโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ด้านบริบทของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความต้องการจำเป็นในการดำเนินโครงการ และความเป็นไปได้ของโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความพร้อมของบุคลากรและด้านหน่วยงานที่สนับสนุน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเพียงพอของ

งบประมาณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวางแผนการดำเนินงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การดำเนินการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 4.1) ผลสำเร็จของโครงการและความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากร ที่มีต่อโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อโครงการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4.2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนทับปุดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ อยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนทิ้งขยะได้ถูกต้องตามประเภทของถังขยะ ที่โรงเรียนจัดไว้สำหรับคัดแยกขยะ รองลงมา นักเรียนได้รับความรู้จากการจัดการขยะโดยการปฏิบัติจริง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนสะอาดปราศจากขยะมูลฝอยของโรงเรียนสวยงาม ร่มรื่น รองลงมา นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาวิธีการระดมทุนหรือหาแนวทางในการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการอย่างเพียงพอ และควรหาวิธีการจัดเก็บ ดูแล บำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้นักเรียนทิ้งขยะได้ถูกต้องตามประเภทของถังขยะที่โรงเรียนจัดไว้สำหรับคัดแยกขยะ และสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน มีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ และจัดการขยะได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดวิธีการนิเทศการติดตามผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการประเมินครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการดำเนินการวิจัย ที่เปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ของโครงการในหลาย ๆ ด้าน เช่น ผลลัพธ์การลดขยะ การมีส่วนร่วมของนักเรียนและบุคลากร หรือการสนับสนุนจากชุมชน

2.2 ควรมีการประเมินที่มุ่งเน้นถึงผลกระทบที่โครงการมีต่อชุมชน นักเรียน บุคลากร และสิ่งแวดล้อม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2.3 ควรนำรูปแบบการประเมินที่หลากหลายมาใช้ในการประเมินโครงการ เช่น การประเมินแบบเชิงคุณภาพ การประเมินแบบมีส่วนร่วม หรือการประเมินจากมุมมองของผู้ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในโครงการ

เอกสารอ้างอิง

- ธรรมชาติ มีรักษา (2562). การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ของโรงเรียนบ้านคลองบางกก. สมุทรสงคราม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม.
- นิสวรรณ พรหมเมตตา. (2565). การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการขยะของเขตบางบอนสู่การเป็นสังคม zero waste. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- พิชญา คำแก้ว พิกุล เอกวารงกูร และ ธนนันท์ ธนารัษฎะภูมิ. (2565). การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 13(1), 83-95.
- สายสุดา ฤทธิยงค์. (2563). การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีฐาน. ขอนแก่น: สำนักการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. (2564). การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ Zero Waste School . หนองคาย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 –2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2561). *แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- อนันท์ชัย ชุมอักษร. (2564). การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) โรงเรียนรัชฎานุประดิษฐ์อนุสรณ์ ปีการศึกษา 2564. ตรัง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Stufflebeam, D.L. & Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation Theory, Models and Applications*. San Francisco, CA: John Wiley and Sons.

Readiness of Local Government Organizations in Providing Transportation Services for the Elderly to Healthcare Facilities

Malai Photipun^{1*} Poonsiri Prakongpak¹ and Wichuda Mingsakul¹

¹ Faculty of Social Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Malai_po@rmutto.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the problems and needs of transportation services to health care facilities for the elderly in Chanthaburi Province, (2) assess the readiness of local administrative organizations in providing transportation services for the elderly, and (3) study the feasibility of providing transportation services for the elderly to health care facilities. This study is mixed-method research between quantitative and qualitative research. The research instruments were questionnaires and interviews. The sample consisted of 353 elderly people and representatives from 5 local administrative organizations. Data were analyzed using statistical tools and gap analysis. The results of the study found that 1) Most of the sample group lived in their own homes and were cared for by their children and grandchildren. Problems of the elderly found were that most of them had health problems, were chronic and non-communicable diseases, and preferred to receive public health services at the district hospital. Most of the methods of traveling to health care facilities were by private car, and the most demand for transportation services to health care facilities was high. 2) The readiness of local agencies to provide transportation services to health care facilities found that agencies were moderately prepared in terms of budget, personnel, and methods of operation. Agencies lacked cooperation from related organizations. Summary of key issues that local agencies must add: budget, health information of elderly people in the area, vehicles, and personnel responsible for providing care. 3) Feasibility of providing transportation services for elderly people to health service facilities. From the GAP Analysis, it was found that local agencies must take additional actions, such as providing vehicles suitable for transporting elderly people, training staff to have knowledge in caring for elderly people, managing health data and linking data with hospitals. In addition, there are suggestions to create networks of both the government and private sectors to provide welfare services for transporting elderly people to hospitals.

Keywords: Local Organizations, Transportation, The Elderly, Medical Facilities

ความพร้อมขององค์กรส่วนท้องถิ่นในการให้บริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานบริการสุขภาพ

มาลัย โพธิพันธ์^{1*} พูลศิริ ประคองภักดี¹ และ วิชุดา มิ่งสกุล¹

¹ คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Malai_po@rmutto.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการบริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานบริการสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี (2) เพื่อประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุ และ (3) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานบริการสุขภาพ การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุจำนวน 353 คน และจากตัวแทนหน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องมือทางสถิติและการวิเคราะห์ช่องว่างหรือ Gap Analysis ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง มีผู้ดูแลเป็นลูกและหลาน ปัญหาของผู้สูงอายุที่พบ คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพ เป็นผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังแบบไม่ติดต่อกัน นิยมเข้ารับบริการด้านสาธารณสุขที่โรงพยาบาลประจำอำเภอมากที่สุด วิธีการเดินทางไปสถานบริการสุขภาพส่วนใหญ่คือการใช้รถยนต์ส่วนตัว และมีความต้องการบริการรับส่งไปสถานบริการสุขภาพมากที่สุด 2) ความพร้อมของหน่วยงานท้องถิ่นที่จะให้บริการขนส่งไปยังสถานพยาบาล พบว่า หน่วยงานมีความพร้อมในระดับปานกลาง ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากรและวิธีดำเนินการ หน่วยงานขาดความร่วมมือขององค์กรที่เกี่ยวข้องกัน สรุปประเด็นหลักที่หน่วยงานท้องถิ่นต้องมีเพิ่มเติม คือ งบประมาณ ข้อมูลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ ยานพาหนะ และบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแล 3) ความเป็นไปได้ในการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานบริการสุขภาพ จากการวิเคราะห์ GAP Analysis พบว่า หน่วยงานท้องถิ่นจะต้องดำเนินการเพิ่มเติม ได้แก่ การจัดหายานพาหนะที่เหมาะสมกับการรับส่งผู้สูงอายุ การฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ด้านการดูแลผู้สูงอายุ การจัดการข้อมูลสุขภาพและเชื่อมโยงกับข้อมูลกับสถานพยาบาล ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้สร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดสวัสดิการบริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานพยาบาล

คำสำคัญ: องค์กรส่วนท้องถิ่น, ขนส่ง, ผู้สูงอายุ, สถานบริการสุขภาพ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเด็นปัญหาด้านการจัดการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยเฉพาะปัญหาด้านการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพ ที่มีความเชื่อมโยงกับหลายปัจจัย เช่น การกระจายตัวของสถานบริการสุขภาพที่ไม่เท่าเทียม ในพื้นที่ชนบทหรือห่างไกล สถานบริการสุขภาพมักมีจำกัด ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่อาศัยในพื้นที่เหล่านี้ต้องเดินทางไกลเพื่อเข้ารับการรักษา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อสุขภาพโดยรวมของผู้สูงอายุ (กรมอนามัย, 2561) ปัญหาเรื่องการเคลื่อนไหวและความสามารถในการเดินทางที่ลดลง ทำให้การเข้าถึงบริการทางการแพทย์เป็นไปได้ยากขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่ไม่มีการช่วยเหลือ (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2562) ปัญหาด้านต้นทุนทางการแพทย์ แม้ว่าประเทศไทยจะมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่ในบางกรณีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากการรักษา เช่น ค่าเดินทาง ค่ายา หรือค่าบริการพิเศษ อาจเป็นภาระต่อผู้สูงอายุที่มีรายได้จำกัด (นงนุช มงคลชัย, 2563) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ทำให้บริการที่ผู้สูงอายุได้รับไม่ครอบคลุมและต้องรอนาน ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับการดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มีภาวะเรื้อรัง (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) และปัญหาความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการสาธารณสุขที่ผู้สูงอายุบางกลุ่มอาจขาดความเข้าใจในระบบการรักษาหรือไม่ทราบสิทธิ์ในการใช้บริการ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการรักษาได้อย่างเต็มที่ (สำนักส่งเสริมสุขภาพ, 2560)

การเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกลเป็นปัญหาที่สำคัญในประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดจันทบุรี จากข้อมูลของ จากข้อมูลของกรมอนามัย (2563) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในจังหวัดจันทบุรีมีภาวะป่วยในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-communicable diseases: NCDs) จากการรายงานของกรมอนามัยยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีภาวะความดันโลหิตสูงประมาณ 22.72% เป็นโรคเบาหวานประมาณ 10.15% และเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด 50.52% ซึ่งถือว่ามากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ รวมไปถึงปัญหาการเดินทางไปสถานพยาบาลของผู้สูงอายุจังหวัดจันทบุรี มักประสบปัญหาหลายด้าน ได้แก่ ผู้ป่วยในพื้นที่ห่างไกลขาดแคลนระบบขนส่งสาธารณะ ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาญาติหรือเพื่อนบ้านในการเดินทางไปยังสถานพยาบาล ซึ่งอาจไม่สะดวกและไม่ทันเวลา ปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทางยังสถานพยาบาลที่อยู่ห่างไกลต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งเป็นภาระทางการเงินสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย และปัญหาสภาพถนนและระยะทาง ซึ่งถนนในพื้นที่ชนบทบางแห่งมีสภาพไม่ดี และระยะทางไปยังสถานพยาบาลไกล ทำให้การเดินทางยากลำบากและใช้เวลานาน ต่างจากพื้นที่จังหวัดในภาคตะวันออกที่อย่างจังหวัดระยองและชลบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งที่ดี มีระบบขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุม ทำให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลได้สะดวกกว่าเมื่อเทียบกับจังหวัดจันทบุรี

การพัฒนาระบบขนส่งที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้สะดวกขึ้น ปัญหาด้านสุขภาพและการเคลื่อนไหว ปัญหาการไม่มีบริการขนส่งหรือระบบขนส่งที่ไม่เพียงพอสำหรับผู้สูงอายุ จะทำให้การเดินทางไปยังสถานพยาบาลของผู้สูงอายุเป็นปัญหาที่ส่งผลให้ไม่ได้รับการรักษาอย่างทันทั่วทั้งที่หน่วยงานท้องถิ่นควรมีบทบาทในการพัฒนาระบบขนส่งที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ โดยจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอ รวมถึงการพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างองค์กรท้องถิ่นและสถานพยาบาลเพื่อให้บริการขนส่งที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น การทำวิจัยนี้จะช่วยวิเคราะห์ปัญหาและความพร้อมขององค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและปรับปรุงระบบขนส่งผู้สูงอายุ เพื่อให้เข้าถึงการรักษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้สูงอายุในพื้นที่และความต้องการบริการขนส่งสู่สถานบริการสุขภาพ
2. เพื่อประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานบริการสุขภาพสู่สถานบริการสุขภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ที่มีภาวะโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่ต้องเดินทางไปสถานพยาบาลเป็นประจำ 2,962 คน ทำการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มนี้ ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรยามานะ (Yamane's formula) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 353 คน กำหนดการเก็บข้อมูลด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ ในพื้นที่ 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอขลุง อำเภอบ้านใหม่ อำเภอบางน้ำร้อน อำเภอมะขาม อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอสอยดาว อำเภอแก่งหางแมว อำเภอนายายอาม และอำเภอเขาคิชฌกูฏ เฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างอำเภอละ 30-40 ราย

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) หรือเทศบาลและสถานบริการสุขภาพในพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรี หน่วยงานละ 5 แห่ง คัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีลำดับชั้น เลือกอำเภอตัวแทน 5 จากทั้งหมด 10 อำเภอ เลือกหน่วยงานเพื่อรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) อำเภอโป่งน้ำร้อน สัมภาษณ์และขอข้อมูลจากเทศบาลหนองตาคงและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองตาคง 2) อำเภอแก่งหางแมว สัมภาษณ์และขอข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวงกตและโรงพยาบาลแก่งหางแมว 3) อำเภอนายายอาม สัมภาษณ์และขอข้อมูลจาก

เทศบาลตำบลช้างข้ามและโรงพยาบาลแก่งหางแมว 4) อำเภอเขาฉกรรจ์ สัมภาษณ์และขอข้อมูลจากโรงพยาบาลเขาฉกรรจ์ 5) อำเภอมะขาม สัมภาษณ์และขอข้อมูลจากเทศบาลตำบลท่าหลวงและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าหลวง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเตรียมการในด้านความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด การปฏิบัติงาน และทำการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุ ในการรวบรวมข้อมูลโดยที่ไม่มีการสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นการบ่งชี้ตัวบุคคลได้ โดยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะส่วนบุคคล สภาพความเป็นอยู่ การเจ็บป่วย ความต้องการสวัสดิการรับส่งไปยังสถานบริการสุขภาพ

2.2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนหน่วยงานส่วนท้องถิ่นและสถานบริการสุขภาพ เกี่ยวกับข้อมูลการดำเนินการปัจจุบัน ความคิดเห็นและคำแนะนำด้านการปฏิบัติงานและความเป็นไปได้ของสวัสดิการรับส่งผู้สูงอายุไปยังสถานบริการสุขภาพ

โดยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จะถูกนำไปหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence) หรือ IOC โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป ผลการหาค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ .98 นำผลไปใช้ปรับแบบสอบถามเพื่อให้มีความถูกต้องมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

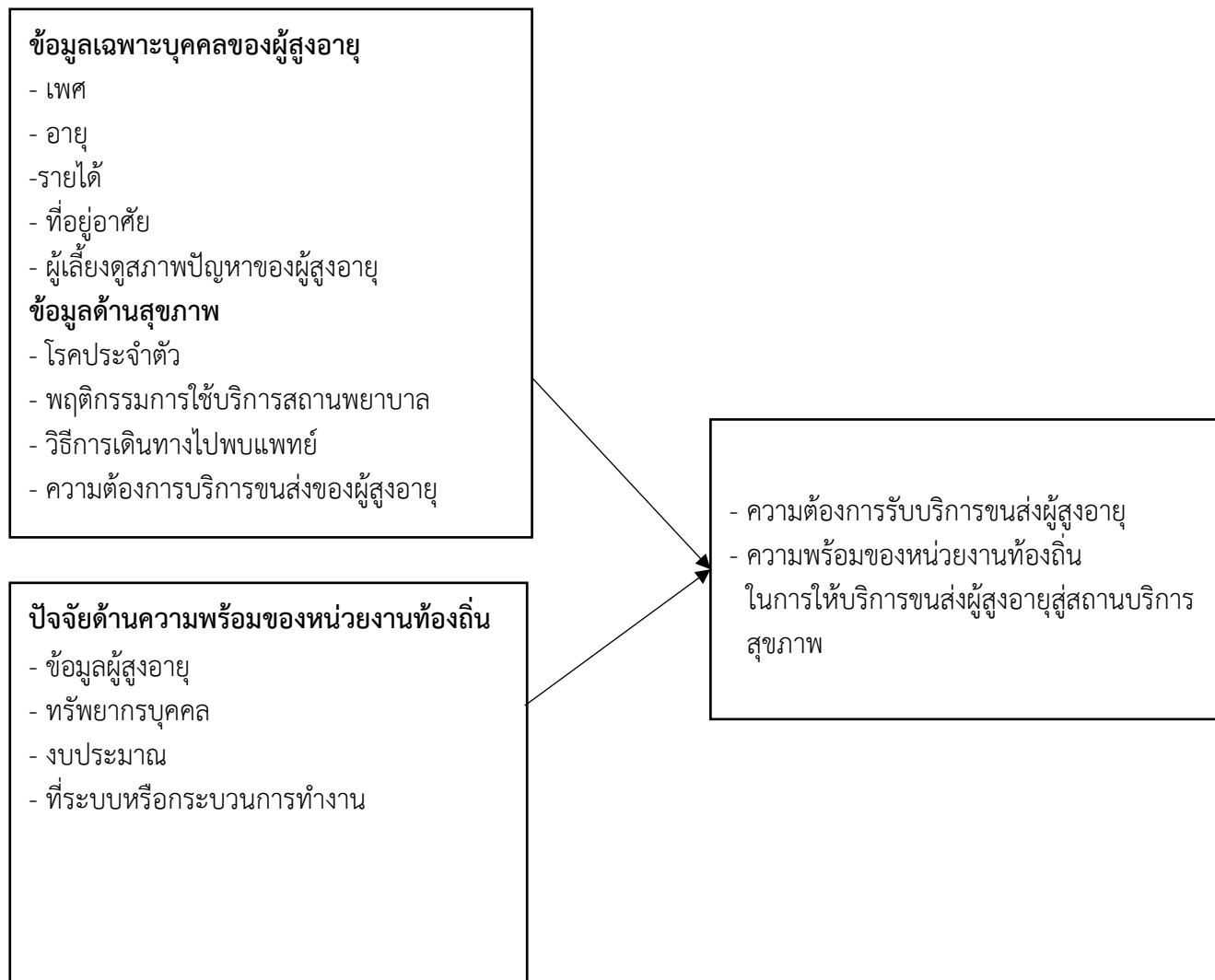
3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ และตัวแทนหน่วยงานท้องถิ่น สถานพยาบาล การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลมีการติดต่อประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ผู้นำชุมชน องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานพยาบาล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการลงพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา การสืบค้นค่าสถิติจากอินเทอร์เน็ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะส่วนบุคคล สภาพความเป็นอยู่ การเจ็บป่วย ความต้องการสวัสดิการรับส่งไปยังสถานบริการสุขภาพ และใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ GAP (Gap Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้เพื่อระบุความแตกต่างระหว่างสถานะปัจจุบันกับสถานะที่ต้องการ เพื่อประเมินความพร้อมขององค์กรในการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานส่วนท้องถิ่นและตัวแทนสถานบริการสุขภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาของผู้สูงอายุในพื้นที่และความต้องการบริการขนส่งสู่สถานบริการสุขภาพ

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.61 เพศชาย ร้อยละ 37.39 อยู่ในกลุ่มอายุ 60-65 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.86 กลุ่มผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 90 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 0.85 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ส่วนใหญ่ ในระหว่าง 10,001-20,000 บาท/เดือน ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในบ้านของตนเองคิดเป็นร้อยละ 51.27 รองลง มาคือพักอยู่กับลูกหรือหลาน ร้อยละ 37.39 มีกลุ่มตัวอย่างพักอยู่บ้านญาติพี่น้อง พักอยู่กับนายจ้างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.42 ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เป็นลูก และหลานเป็นผู้ดูแล มีบางส่วนที่มีญาติพี่น้อง มีนายจ้างและเพื่อนเป็นผู้ดูแล และผลการ สํารวจสภาพปัญหาของผู้สูงอายุในพื้นที่และความต้องการบริการขนส่งสู่สถานบริการ โดยมีรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามข้อมูลด้านสุขภาพ

ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาด้านสุขภาพ		
มีการเจ็บป่วยเล็กน้อย	102	28.90
มีการเจ็บป่วยเรื้อรังไม่ติดต่อ	234	66.29
มีการเจ็บป่วยแบบติดต่อดี	17	4.82
รวม	353	100.00
สถานบริการสุขภาพที่ใช้บริการประจำ		
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	23	6.52
โรงพยาบาลประจำอำเภอ	123	34.84
โรงพยาบาลประจำจังหวัด	78	22.10
โรงพยาบาลเอกชน	108	30.59
คลินิกเอกชน	21	5.95
รวม	353	100.00
วิธีการเดินทางไปยังสถานบริการสุขภาพ		
รถส่วนตัว	198	56.09
รถรับจ้างประจำทาง	78	22.10
รถรับจ้างไม่ประจำทาง	43	12.18
รถของญาติ คนรู้จัก หรืออื่น ๆ	34	9.63
รวม	353	100.00
ความต้องการบริการรับส่งไปสถานบริการสุขภาพ		
ต้องการ	276	78.19
ไม่ต้องการ	77	21.81
รวม	353	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ โดยเป็นผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังแบบไม่ติดต่อ จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 66.29 อาการเจ็บป่วยเล็กน้อย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90 มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังแบบติดต่อดี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.82 พบว่าสถานบริการสุขภาพที่ใช้บริการเป็นประจำส่วนใหญ่จะเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 34.84 เป็นโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 30.59 เป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 และเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.52 วิธีการเดินทางไปสถานบริการสุขภาพส่วนใหญ่ไปด้วยรถส่วนตัว จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 56.09 เดินทางด้วยรถรับจ้างประจำทาง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 เดินทางด้วยรถรับจ้างไม่ประจำทาง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.18 เดินทางด้วยรถของญาติ คนรู้จัก หรืออื่น ๆ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.63 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ความต้องการบริการรับส่งไปสถานบริการสุขภาพจำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 78.19 และไม่ต้องการบริการรับส่งไปสถานบริการสุขภาพ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 21.81

2. ผลการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการบริการขนส่งผู้สูงอายุ

2.1 ความพร้อมของหน่วยงานท้องถิ่น

2.1.1 การสำรวจข้อมูลความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อใช้วางแผนการให้บริการ เนื่องจากข้อมูลต่าง ๆ ย่อมมีผลต่อการจัดการบริการขนส่งผู้สูงอายุ ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ จำนวนผู้สูงอายุแต่ละพื้นที่ อายุ เพศ โรคประจำตัว สภาพร่างกาย สถานะความเป็นอยู่ ความต้องการและความจำเป็นในการเดินทางไปยังสถานบริการสุขภาพ

2.1.2 การฝึกอบรมพนักงาน การฝึกอบรมพนักงานในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งอาจจะเน้นการเจรจา สร้างสรรค์ในการจัดการกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการให้บริการ รวมถึงการเสริมสร้างทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม กับกลุ่มผู้สูงอายุ

2.1.3 ด้านงบประมาณ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยในปัจจุบันงบประมาณจากภาครัฐ (Government Budget) ที่องค์กรส่วนท้องถิ่นจะได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานกลาง เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ใช้สำหรับการให้บริการต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ เช่น บริการขนส่งไปยังสถานบริการสุขภาพ การดูแลด้าน สุขภาพ และโครงการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ส่วนด้านสถานที่นั้น ให้หน่วยงานท้องถิ่นทำหน้าที่ปรับปรุงสถานที่และสิ่ง อำนวยความสะดวกเพื่อให้เหมาะสมในการให้บริการกับผู้สูงอายุ เช่น การติดตั้งชุดปรับปรุงรถเข็นขนส่งสำหรับผู้สูงอายุ การ มีระบบบันทึกข้อมูลและการติดตามเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

2.1.4 กระบวนการให้บริการ การตรวจสอบและประเมินผล การตรวจสอบและประเมินผลการให้บริการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป โดยการนำเสนอข้อมูลและคำแนะนำจากผู้ใช้บริการผู้สูงอายุเป็นหลัก

2.2 ปัจจัยด้านพาหนะในการขนส่งผู้สูงอายุ

2.2.1 ประเภทของพาหนะใช้ควรมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น รถที่มีพื้นที่กว้างขวาง สำหรับการนั่งและเคลื่อนย้าย ผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นควรมีพาหนะที่ออกแบบให้รองรับการขึ้น-ลงได้ง่าย เช่น รถตู้ที่มีลิฟท์ ราว จับ อุปกรณ์ยก หรือทางลาดชัน

2.2.2 ความปลอดภัยของการโดยสาร ยานพาหนะรับส่งจะต้องมีระบบความปลอดภัยที่ครบถ้วน เช่น เข็ม ขัดนิรภัยที่ปรับให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ราวจับภายในรถเพื่อช่วยในการยึดจับในขณะเคลื่อนย้าย หรือระบบกันลื่นบริเวณ บอร์ดและทางที่ขึ้นลงจากตัวรถ

2.2.3 ความสะดวกสบายบนยานพาหนะ เบาะนั่งควรมีความนุ่มและปรับเอนได้ มีระบบระบายอากาศที่ดี และควรมีการออกแบบให้ผู้สูงอายุขึ้น-ลงพาหนะได้ง่ายโดยไม่ต้องใช้แรงมาก

2.2.4 การเข้าถึงผู้สูงอายุเพื่อการรับส่ง การมีจุดจอดรถหรือจุดนัดพบที่อยู่ใกล้บ้านของผู้สูงอายุเป็นปัจจัย สำคัญ เพื่อให้พวกเขาสามารถเข้าถึงการเดินทางได้สะดวก

2.2.5 การบำรุงรักษาและความพร้อมใช้งาน ยานพาหนะควรได้รับการบำรุงรักษา เพื่อให้แน่ใจว่ารถอยู่ใน สภาพพร้อมใช้งาน ไม่มีปัญหาทางเทคนิคที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้โดยสาร

2.2.6 พนักงานขับและผู้ช่วยเหลือประจำรถ ต้องได้รับการฝึกอบรมในการขับอย่างปลอดภัยและรู้วิธีการ ดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการช่วยเหลือในการขึ้น-ลงรถ

2.3 ปัจจัยด้านความพร้อมและความร่วมมือจากสถานบริการสุขภาพ

2.3.1 ทรัพยากรของสถานบริการสุขภาพ ทั้งบุคลากรทางการแพทย์และฝ่ายสนับสนุน ต้องมีเพียงพอที่จะ รองรับจำนวนผู้สูงอายุที่ใช้บริการเพิ่มขึ้นจากการมีระบบรถรับส่ง ซึ่งอาจรวมถึงบุคลากรที่คอยดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุขณะ เดินทางมาถึงสถานบริการสุขภาพ และงบประมาณและอุปกรณ์ทางการแพทย์ ที่อาจจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณในการ รองรับผู้ป่วยสูงอายุ รวมถึงการเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น รถเข็นและอุปกรณ์ช่วยเหลือด้านการเคลื่อนไหว

2.3.2 ระบบประสานงานระหว่างสถานบริการสุขภาพและหน่วยงานท้องถิ่น สถานบริการสุขภาพควร ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดตารางการเดินทาง จุดรับ-ส่ง และการจัดการทรัพยากรเพื่อให้บริการ อย่างมีประสิทธิภาพ การประสานงานที่ดีกับท้องถิ่นจะช่วยลดการซ้ำซ้อนและเพิ่มความคล่องตัวในการบริการ

2.3.3 ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานของสถานบริการสุขภาพ เช่น สถานที่จอดรถและสิ่งอำนวยความสะดวก และควรมีทางลาดหรืออุปกรณ์สำหรับช่วยเหลือผู้สูงอายุในการขึ้น-ลงจากรถอย่างปลอดภัย และอาจจะต้องมีสิ่ง อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ที่นั่งรอพิเศษ ห้องน้ำเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดการด้านเวลานัดหมายที่ เป็นระบบเพื่อลดเวลาในการรอคอย

2.3.4 เทคโนโลยีและการจัดการข้อมูล การใช้เทคโนโลยีช่วยจัดตารางเวลาพบแพทย์ ตารางบริการรถรับส่ง และเส้นทาง อาจมีการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อจัดการข้อมูลของผู้สูงอายุที่ใช้บริการ หรือระบบติดตามสถานะของรถ จะช่วย

ให้บริการมีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น รวมไปถึงระบบการติดตามสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่สถานบริการสุขภาพสามารถใช้ระบบฐานข้อมูลด้านสุขภาพเพื่อวางแผนการรักษาและบริการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเมื่อมาถึงสถานบริการสุขภาพ

3. ความเป็นไปได้ในการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานบริการสุขภาพสู่สถานบริการสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ที่หน่วยงานระดับท้องถิ่นจะจัดสวัสดิการรถรับส่งผู้สูงอายุไปยังสถานบริการสุขภาพสามารถดำเนินการได้โดยพิจารณาจากปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้อง ได้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความแตกต่างระหว่างสถานะปัจจุบันกับสถานะที่ต้องการของการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานพยาบาล

ปัจจัยการวิเคราะห์	รายละเอียด
สถานะปัจจุบัน (Current State)	หน่วยงานท้องถิ่นบางแห่งอาจยังไม่มีระบบรถรับส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าถึงบริการทางการแพทย์ หรือมีการให้บริการเพียงบางส่วนที่ไม่ครอบคลุมถึงพื้นที่ห่างไกล ในบางพื้นที่ผู้สูงอายุอาจต้องพึ่งพาครอบครัวหรือเพื่อนบ้านในการเดินทางไปโรงพยาบาล
สถานะที่ต้องการ (Desired State)	หน่วยงานท้องถิ่นสามารถจัดให้มีบริการรถรับส่งที่ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง ให้บริการเป็นประจำ มีความสะดวกสบายและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้อย่างทันท่วงที ลดปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการเข้ารับการรักษาล่าช้า
ช่องว่าง (GAP)	ด้านทรัพยากรและงบประมาณ: บางท้องถิ่นอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดหาและจัดตั้งบริการรับส่ง จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ว่าจะหาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐ หรือผ่านการร่วมมือกับภาคเอกชนได้อย่างไร ด้านโครงสร้างพื้นฐาน: ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการเส้นทางรับส่งการประสานงานกับโรงพยาบาลหรือสถานบริการสุขภาพในพื้นที่ ด้านบุคลากรและการจัดการ: การฝึกอบรมคนขับรถหรือผู้ดูแลระบบรับส่งให้เข้าใจวิธีการดูแลผู้สูงอายุระหว่างการเดินทาง รวมถึงการบริหารจัดการเพื่อให้บริการตรงเวลา ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ: ควรวิเคราะห์ว่าผู้สูงอายุในพื้นที่มีความต้องการในการใช้บริการมากน้อยเพียงใด เพื่อให้สามารถจัดทำแผนที่สอดคล้องกับความต้องการ
แผนการแก้ไข (Action Plan)	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ: ร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการจัดตั้งระบบรถรับส่ง พร้อมพิจารณาการพัฒนาเส้นทางที่สะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ การจัดสรรงบประมาณ: วางแผนการใช้จ่ายและหาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการให้บริการอย่างยั่งยืน การพัฒนาทรัพยากรบุคคล: ฝึกอบรมพนักงานและคนขับรถให้มีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุระหว่างเดินทางอย่างปลอดภัยและเหมาะสม

อภิปรายผล

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีปัญหาด้านสุขภาพ มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังแบบไม่ติดต่อ เข้ารับบริการด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างไปรับบริการที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ และโรงพยาบาลเอกชน มีส่วนน้อยที่จะเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จากการสำรวจส่วนใหญ่มีความต้องการบริการรับส่งไปสถานบริการสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย World Health Organization (2018) ซึ่งระบุว่า ผู้สูงอายุในหลายประเทศมีแนวโน้มจะประสบปัญหาโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคหัวใจ มากกว่าปัญหาด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อ ซึ่งสอดคล้องกับชัยวัฒน์ ศรีไพบุลย์ (2560) ได้ศึกษาผู้สูงอายุในเขตชนบทของประเทศไทย พบว่าการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ของผู้สูงอายุยังคงมีข้อจำกัด ส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถส่วนตัวหรือรถรับจ้าง เช่นเดียวกับผลการศึกษานี้ที่ระบุว่าผู้สูงอายุใช้รถส่วนตัวหรือรถรับจ้างเป็นวิธีหลักในการเดินทางไปโรงพยาบาล และสอดคล้องกับ สุภาวดี แก้วไพฑูรย์ (2559) ที่ได้ศึกษา

บทบาทของการขนส่งสาธารณะในการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ในบางพื้นที่ของประเทศไทย การใช้บริการขนส่งสาธารณะในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของผู้สูงอายุมีความสำคัญมาก เนื่องจากขาดการเข้าถึงระบบขนส่งส่วนตัว ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาที่ระบุว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัว

ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการให้บริการขนส่งผู้สูงอายุไปสถานบริการสุขภาพของหน่วยงานท้องถิ่นนั้นหน่วยงานท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดความพร้อมด้านยานพาหนะในการรับส่งผู้สูงอายุ ขาดงบประมาณ และขาดทรัพยากรบุคคล แต่ปัจจัยด้านข้อมูลนั้น สามารถดำเนินการได้เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยทำให้เชื่อมต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานทำได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ โพธิ์ประภา (2561) ที่ระบุว่าปัญหาหลักที่ทำให้การจัดบริการรับส่งผู้สูงอายุยังไม่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่เกิดจากการขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากรบุคคล ในขณะเดียวกันความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การบริหารจัดการข้อมูลระหว่างหน่วยงานสามารถทำได้ง่ายขึ้น และช่วยให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ มีความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานี้ และสอดคล้องกับงานวิจัย ชัยพร พิทยาพร (2562) ศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการข้อมูลผู้สูงอายุ พบว่าเทคโนโลยีสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานและบริหารทรัพยากร แต่การขาดงบประมาณและทรัพยากรบุคลากรยังคงเป็นปัญหาหลักที่ทำให้ไม่สามารถจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุได้อย่างเต็มที่ในหลายพื้นที่

องค์ความรู้ใหม่

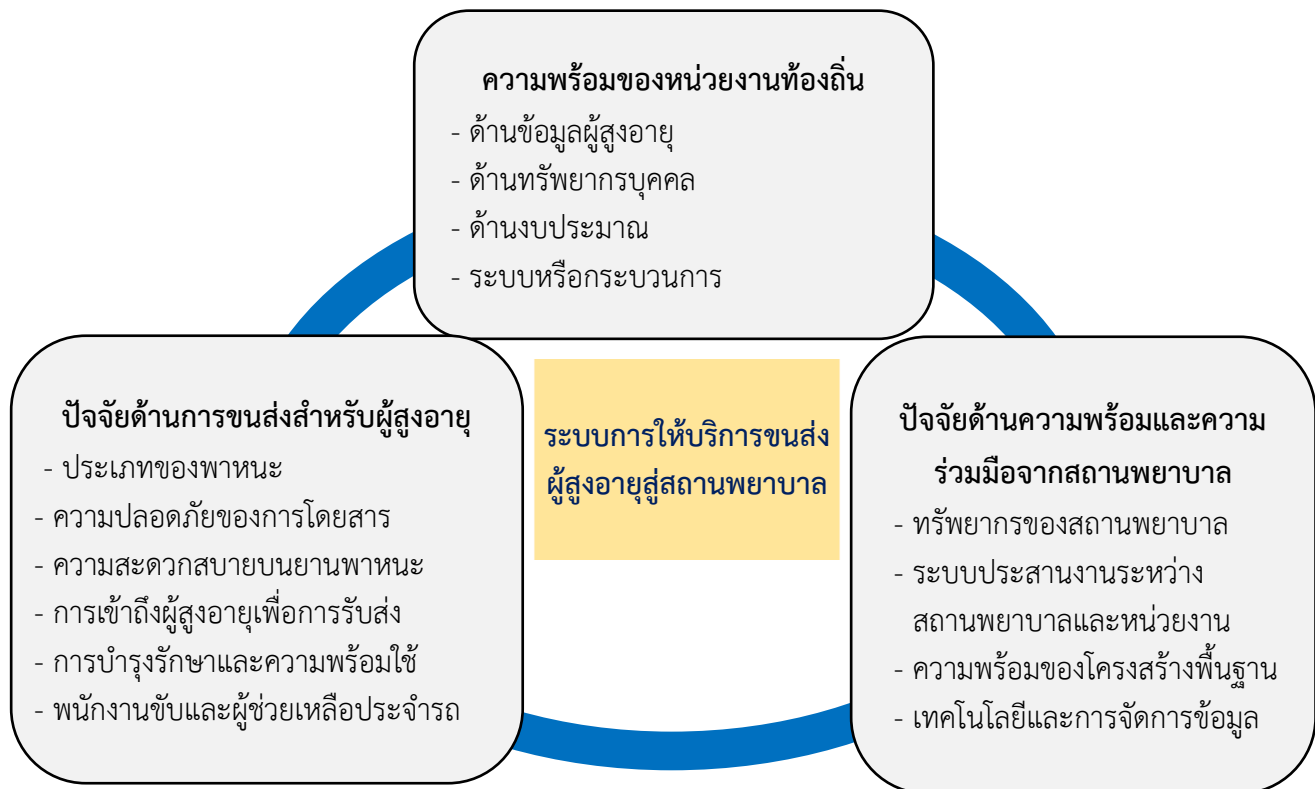
จากผลการวิจัยนี้ สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. การดำรงชีวิตและความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านของตนเองและได้รับการดูแลจากลูกหลาน ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของครอบครัวในฐานะผู้ดูแลหลัก ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรังที่ไม่ติดต่อ ซึ่งมีความจำเป็นต้องเข้ารับบริการทางการแพทย์อย่างต่อเนื่องจากสถานพยาบาล อย่างไรก็ตาม วิธีการเดินทางที่ผู้สูงอายุนิยมใช้คือรถยนต์ส่วนตัว แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่สูงในการให้บริการรับส่งไปยังสถานพยาบาล โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเดินทางได้เอง

2. ความพร้อมของหน่วยงานท้องถิ่นในการให้บริการขนส่งผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และวิธีการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้การจัดบริการขนส่งยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้เต็มที่ ดังนั้น หน่วยงานท้องถิ่นควรเพิ่มความพร้อมในด้านต่าง ๆ

3. การจัดสวัสดิการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานพยาบาลจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เป็นสถานพยาบาลเพื่อให้การบริการขนส่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุทั้งด้านข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุ หน่วยงานภายนอกที่ทำหน้าที่ให้บริการขนส่ง หรือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaboration Network

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบขนส่งที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ และต้องอาศัยหลายหน่วยงาน หลายปัจจัยในการดำเนินงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยแสดงแนวคิดความเชื่อมโยงหลายดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงในการให้บริการรับส่งผู้สูงอายุไปยังสถานบริการสุขภาพ

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัญหาของผู้สูงอายุในพื้นที่และความต้องการบริการขนส่งสู่สถานบริการ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพ โดยเป็นผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังแบบไม่ติดต่อมากที่สุด รองลงมาคือมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยและมีการเจ็บป่วยเรื้อรังแบบติดต่อน้อยที่สุด ในการเข้ารับบริการด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างไปรับบริการที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ มากที่สุด รองลงมาคือโรงพยาบาลเอกชน โรงพยาบาลศูนย์ประจำจังหวัด มีส่วนน้อยที่จะเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่วนวิธีการเดินทางไปสถานบริการสุขภาพส่วนใหญ่ไปด้วยรถส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาคือเดินทางด้วยรถรับจ้างประจำทาง รถรับจ้างไม่ประจำทางและเดินทางด้วยรถของญาติ คนรู้จัก หรืออื่น ๆ บ้างและผลจากการสำรวจส่วน ความต้องการบริการรับส่งไปสถานบริการสุขภาพ จากการสำรวจข้อมูลสถานพยาบาลในจังหวัดจันทบุรี ตั้งอยู่กระจายตัวทั่วทุกอำเภอ โดยอยู่อำเภอท่าใหม่มากที่สุด และในแต่ละอำเภอจะมีสถานพยาบาลประมาณ 8-12 แห่ง สภาพปัญหาของผู้สูงอายุในพื้นที่และความต้องการบริการขนส่งสู่สถานบริการสุขภาพมีปัญหาดังต่อไปนี้ ได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวกับความปลอดภัย คือ ความเสี่ยงจากการเดินทางและความปลอดภัยในสถานพยาบาล ปัญหาทางสุขภาพ คือ การเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุ ปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนของผู้สูงอายุ ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม คือ ค่าใช้จ่าย ในการเดินทาง ความรู้สึกของความเดือดร้อน บางผู้สูงอายุอาจรู้สึกเดือดร้อนหรือไม่สะดวกในการใช้บริการสาธารณะหรือการขอความช่วยเหลือ ทำให้มีความยากลำบากในการเดินทางไปพบแพทย์ การประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากต้องการให้บริการที่เหมาะสมและมีคุณภาพสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความต้องการพิเศษบางประการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากประเมินศักยภาพความพร้อมของหน่วยงานท้องถิ่นในการให้บริการขนส่งผู้สูงอายุไปยังสถานบริการสุขภาพ คือ ภาครัฐบาล ได้แก่ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้ประเมินความพร้อมของหน่วยงานตนเองทำให้ทราบถึงความพร้อมและทรัพยากรที่จำเป็น รวมถึงแนวทางในการพัฒนาระบบขนส่งที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ หน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำข้อมูลนี้ไปพัฒนาการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้เป็นข้อมูลในการเขียนแผนพัฒนาหรือกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาท้องถิ่นในความรับผิดชอบ

หน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่น ได้แก่ โรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงการจัดบริการของตนเองเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ดีขึ้น โดยการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

จากผลวิจัยการเตรียมความพร้อมขององค์กรส่วนท้องถิ่นในการให้บริการขนส่งผู้สูงอายุสู่สถานบริการสุขภาพพบว่าสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการให้บริการขนส่งผู้สูงอายุไปยังสถานบริการสุขภาพควรมีเจ้าภาพหลักที่เป็นหน่วยงานท้องถิ่นเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลประจำอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้เป็นผู้ที่ใกล้ชิดและเข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนมากที่สุด อีกทั้งยังมีความเข้าใจในโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรที่มีอยู่ สำหรับการอบรมบุคลากรที่ให้บริการขนส่งและการดูแลผู้สูงอายุ ควรมีความร่วมมือจากทั้งบุคลากรของรัฐและเอกชน โดยบุคลากรของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือบุคลากร อปท. ควรเป็นผู้ได้รับการอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุและการให้บริการขนส่ง เพื่อให้สามารถให้บริการที่มีคุณภาพและปลอดภัย ในขณะที่บุคลากรจากภาคเอกชนที่มีส่วนร่วมในการขนส่งหรือดูแลผู้สูงอายุในส่วนอื่น ๆ ควรได้รับการอบรมเสริมเพื่อสร้างความเข้าใจและความเชี่ยวชาญที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดสวัสดิการรถรับส่งบริการให้แก่ผู้สูงอายุนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจต้องมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงสำรวจ เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการการจัดการความรู้ด้านการขนส่งผู้สูงอายุ การวิจัยเพื่อออกแบบฐานข้อมูลด้านผู้สูงอายุ การบริการรับส่งและข้อมูลการเข้ารักษาตัวของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2561). รายงานสถานการณ์สุขภาพผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2561). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- ชัยพร พิทยาพร. (2562). การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดบริการขนส่งผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 8(2), 45-59.
- ชัยวัฒน์ ศรีไพบูลย์. (2560). การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ของผู้สูงอายุในเขตชนบทของประเทศไทย. วารสารวิชาการด้านการแพทย์และสาธารณสุข, 9(1), 112-125.
- นงนุช มงคลชัย. (2563). การศึกษาผลกระทบของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์, 5(2), 34-45.
- ศิริลักษณ์ โพธิ์ประภา. (2561). ความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาบริการขนส่งผู้สูงอายุในชุมชนเมือง. วารสารการบริหารจัดการ, 6(3), 90-104.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2562). การประเมินผลการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สุภาวดี แก้วไพฑูรย์. (2559). บทบาทของการขนส่งสาธารณะในการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์, 3(2), 45-58.

- สำนักส่งเสริมสุขภาพ. (2560). *แนวทางการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2564). *ระบบขนส่งเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2567. จาก <http://www.example.com>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). *บทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นในการสนับสนุนการขนส่งผู้สูงอายุ*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566. <http://www.example.com>.
- World Health Organization. (2018). *Ageing and health*. World Health Organization. Retrieved 2 August 2022. from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>.

Developing Efficient Operations of Register Safety Officer to Create Satisfaction with The Concept for Total Quality Management in Bangkok Office Labour Protection and Welfare Area 5

Piyapron Romsang^{1*} and Sudaphorn Khitkhulnamchai¹

¹ Faculty of Political Science, Siam Technology College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 65008313022@siamtech.ac.th

ABSTRACT

This research aims (1) to study the problems and obstacles in developing an efficient process for registering occupational safety officers to create satisfaction with the concept of Total Quality Service (TQM) in the area of responsibility of the Office of Welfare and Labor Protection, Bangkok Area 5, (2) to determine guidelines for improving and correcting the development of an efficient process for registering occupational safety officers to create satisfaction with the concept of Total Quality Service (TQM) in the area of responsibility of the Office of Welfare and Labor Protection, Bangkok Area 5, and (3) to monitor the results of improving and correcting the development of an efficient work process for registering occupational safety officers to create satisfaction with the concept of Total Quality Service (TQM) in the area of responsibility of the Bangkok Labor Protection and Welfare Office, Area 5. This study is qualitative research. The data collection tool is an in-depth interview. The data analysis method is a data triangulation method. The researcher applies the process of creating TQM (Total Quality Management) in the research. The results of the study found that: 1) in terms of problems and obstacles, it was found that the office lacked a database system, focused on document preparation in the form of documents, which wasted resources and space in the office. In addition, searching for registration information was difficult. Documents were often lost and time wasted in document preparation. 2) In terms of guidelines for improvement and correction, it was found that after the establishment of the occupational safety officer registration database, workers worked more conveniently and quickly. The registration information was stored systematically. The information was correct and complete, making it easy to search for information. It reduced working time. 3) The follow-up of the results from the improvement and correction found that service providers and service recipients were more satisfied after the establishment of the occupational safety officer registration database system.

Keywords: Satisfaction, Registration Status, Safety Officer, Welfare and Labor Protection Office, Bangkok

การพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5

ปิยพร ร่มแสง^{1*} และ สุดาภรณ์ กิจกุลนำชัย¹

¹ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 65008313022@siamtech.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 (2) เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 และ (3) เพื่อติดตามผลลัพธ์จากการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการเก็บข้อมูลคือแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) และผู้วิจัยนำขั้นตอนการจัดทำ TQM (Total Quality Management) มาปรับใช้ในการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านปัญหาและอุปสรรคพบว่าสำนักงานฯ ขาดการจัดทำระบบฐานข้อมูล เน้นการจัดทำเอกสารในรูปแบบเอกสารทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรและสิ้นเปลืองพื้นที่ภายในสำนักงานฯ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลการขึ้นทะเบียนฯ เป็นไปได้ยาก เอกสารสูญหายบ่อยครั้ง และสิ้นเปลืองเวลาในการจัดทำเอกสาร 2) ด้านแนวทางการปรับปรุงและแก้ไขพบว่าหลังจากการจัดทำฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานแล้วพบว่าผู้ปฏิบัติงานทำงานสะดวกรวดเร็วขึ้น และข้อมูลการขึ้นทะเบียนถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ข้อมูลถูกต้องครบถ้วน ง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล ลดเวลาการทำงาน และ 3) การติดตามผลลัพธ์จากการปรับปรุงและแก้ไขพบว่าผู้ให้บริการและผู้รับบริการมีความพึงพอใจมากขึ้นหลังจากการจัดทำระบบฐานข้อมูลของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การขึ้นทะเบียน, เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย, สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กรุงเทพมหานคร

บทนำ

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานแรงงาน การคุ้มครองแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน การแรงงานสัมพันธ์ การแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ และการสวัสดิการแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้พัฒนาระบบและสนับสนุนการบริหารจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงานของหน่วยงานเอกชน ภาครัฐ และองค์กรที่อยู่ในกำกับของรัฐ (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2566) จึงได้กำหนดพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อวางมาตรการควบคุม กำกับ ดูแล และบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงานให้แก่ลูกจ้าง โดยพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และ

สภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 มีวัตถุประสงค์ใช้บังคับกับผู้ประกอบกิจการและนายจ้าง ทั้งภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงานเพื่อประโยชน์แก่ลูกจ้าง รวมถึงให้นายจ้างบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดตามกฎหมายกระทรวง จึงบัญญัติให้นายจ้างจัดให้มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน บุคลากร หน่วยงาน หรือคณะบุคคลเพื่อดำเนินการด้านความปลอดภัยในการทำงานและบุคลากรจะต้องขึ้นทะเบียนต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการกำกับ ดูแล และบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ อันจะทำให้การดำเนินการด้านความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการมีประสิทธิภาพ (กองความปลอดภัยแรงงาน, 2566)

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 เป็นหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการ (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2566) จากการดำเนินงานสำนักงานฯ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงปัญหาในการดำเนินการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน คือเมื่อผู้ใช้บริการขอขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน และสำนักงานฯ ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนให้กับผู้ใช้บริการ ซึ่งในระหว่างดำเนินการยังขาดการติดต่อกันในการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนของผู้ใช้บริการ และผู้วิจัยยังพบปัญหาในการขึ้นทะเบียน คือการตกหล่นของข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ฯ เนื่องจากขาดการจัดทำฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนกับผู้ใช้บริการที่ผ่านการขึ้นทะเบียนแล้ว ประกอบกับสำนักงานฯ ได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการพบว่าการให้บริการด้านการขึ้นทะเบียนฯ ซึ่งสำนักงานฯ ได้รับคะแนนประเมินลดลง รวมถึงยังได้รับคำติชมจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลของสถานประกอบกิจการในเรื่องการให้บริการด้านข้อมูลของเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการขึ้นทะเบียน

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงพัฒนาระบบการติดตามสถานะของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของผู้ใช้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนฯ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการด้วยการนำแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (Total Quality Management :TQM) มาปรับใช้ในการพัฒนาระบบการติดตามสถานะของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดและ มุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจในการให้บริการให้แก่ผู้ใช้บริการ โดยใช้แนวทางการบริหารงานต่างๆ มาปรับใช้เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความพึงพอใจสูงสุด รวมถึงรับฟังความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5
2. เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนาระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5
3. เพื่อติดตามผลลัพธ์จากการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนาระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) โดยผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก Interview Guideline จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารงานทั่วไปสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 ที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน หัวหน้ากลุ่มงานสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 ที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน นักวิชาการแรงงานระดับปฏิบัติการ ที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปจำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานสถานประกอบกิจการในเขตพื้นที่ จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งหมด 15 คน โดยใช้การสุ่มแบบ Purposive Random Sampling

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) โดยผู้วิจัยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) ประกอบไปด้วยประเด็นคำถามทั้งสิ้น 3 ประเด็นพอสังเขป ดังนี้ 1) ด้านปัญหาและอุปสรรคในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน 2) ด้านแนวทางการปรับปรุงและแก้ไขเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน 3) ด้านความพึงพอใจของผู้ให้บริการหลังจากปรับปรุงและแก้ไขการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเชิงเนื้อหา เป็นการตรวจสอบเครื่องมือว่ามีความเป็นตัวแทน หรือครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ โดยพิจารณาจากตารางวิเคราะห์เนื้อหา หรือตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์ที่กำหนด จากผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) และผู้วิจัยนำผลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไขที่ถูกต้องก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม

3. วิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา และการตีความ (Content Analysis and Interpretation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major-themes) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ทั้งหมดจากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major-themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารร่วมกับการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ (Content Analysis and

Interpretation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major-Themes) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดจากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major-Themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-theme) และหัวข้อย่อย (Categories)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิด TQM (Total Quality Management) ของ Deming, W. E. (Knouse, S. B., Carson, P. P., Carson, K. D., & Heady, R. B., 2009) เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นแนวคิดเพื่อปรับปรุงคุณภาพการผลิตสินค้าและบริการ แต่ชาวอเมริกายังไม่ได้มีการนำมาใช้อย่างจริงจัง สำหรับการนำแนวคิดการบริหารงานโดยใช้ TQM มาใช้ในการบริหารงานอย่างจริงจังได้เริ่มตั้งแต่ปลายปี 1940 โดยความพยายามของบุคคลที่มีบทบาทในการบริหารคุณภาพ เช่น Juran, Feigenbaum และ Deming ในปี 1951 ปรัชญาของ TQM มุ่งหวังให้บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายร่วมมือกันในการสร้างคุณภาพของงานขององค์กร คล้ายกับหลักการของ “Kaizen” ในประเทศญี่ปุ่นต้องการให้พนักงานทุกคนค้นหาปัญหาเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง TQM สอนให้ป้องกันของเสีย ซึ่งหมายถึงถึงความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นสินค้า ข้อมูลข่าวสาร หรือความสำเร็จของเป้าหมายตามที่ลูกค้าทั่วทั้งภายในและภายนอก TQM ยังหมายถึงระบบการตรวจหรือสืบค้น เพื่อสามารถระบุปัญหาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ได้รับการแก้ไขปรับปรุง ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดทำ TQM (Total Quality Management) มาใช้บริหารคุณภาพขององค์กรเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกระบวนการเดิม และกระบวนการใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 : เตรียมการ (Preparation) ขั้นตอนที่ 2 : ดำเนินการ (Implementation) และขั้นตอนที่ 3 : สรุปผล (Conclusion) (Deming, W. E., 1986)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5

สำนักงานฯ (ผู้ให้บริการ) พบว่ายังขาดการจัดทำระบบฐานข้อมูลของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน เดิมเน้นรูปแบบการจัดทำการขึ้นทะเบียนในรูปแบบเอกสารเกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรและพื้นที่จัดเก็บเอกสารภายในสำนักงานฯ และยังพบปัญหาการสืบค้นข้อมูลการขึ้นทะเบียนฯ เดิมไม่มีระบบการสืบค้นข้อมูลการขึ้นทะเบียน เมื่อต้องการเรียกใช้ข้อมูลการขึ้นทะเบียนต้องใช้เวลาในการค้นหาเอกสารและบางครั้งเอกสารสูญหายทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลาในการจัดทำเอกสารใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ได้กล่าวไว้ว่า “ปัญหาด้านการทำงาน เจ้าหน้าที่มีกระบวนการทำงานโดยเน้นการจัดทำเอกสาร อีกทั้งยังไม่มีการจัดทำระบบการสืบค้นข้อมูล ประหยัดเวลาในการทำงาน รวมถึงประหยัดพื้นที่จัดเก็บเอกสาร ซึ่งแตกต่างจากเดิม เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาในการสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร บางสืบค้นหาเอกสารไม่พบ เนื่องจากเอกสารสูญหาย และต้องเสียเวลาในการจัดทำเอกสารใหม่” ส่วนสถานประกอบกิจการ (ผู้รับบริการ) พบว่าในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานกับสำนักงานฯ ต้องใช้เอกสารหลากหลายประเภทในการขึ้นทะเบียนฯ เมื่อทำการขอขึ้นทะเบียนฯ ทางสถานประกอบกิจการเป็นฝ่ายโทรศัพท์ติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อติดตามสอบถามถึงสถานะของการขึ้นทะเบียนฯ เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของสถานประกอบกิจการในเขตพื้นที่ ได้กล่าวไว้ว่า “ในการติดต่อสอบถามข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานกับสำนักงานฯ ติดต่อยาก เนื่องจากจำกัดช่องทางในการติดต่อ รวมถึงข้อจำกัดเรื่องวันเวลาทำการของหน่วยงาน ซึ่งในบางครั้งต้องการข้อมูลเร่งด่วน แต่ไม่สามารถได้รับข้อมูลจากหน่วยงานได้ทันที” โดยผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดทำ TQM (Total Quality Management) มาใช้บริหารคุณภาพขององค์กร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: เตรียมการ (Preparation)

1.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย (Objective & Goal Setting) สำนักงานฯ ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพ โดยภาพรวม (TQM)

1.2. การให้ความสำคัญกับลูกค้า (Customer Oriented) สำนักงานฯ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการอย่างเพียงพอในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพ โดยภาพรวม (TQM)

1.3 การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) สำนักงานฯ ยังไม่มีแผนงานเพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพ โดยภาพรวม (TQM)

1.4 สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม (Employees Involvement) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ยังไม่มีส่วนร่วมร่วมกันในการแก้ไขปัญหาในการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM)

ขั้นตอนที่ 2: ดำเนินการ (Implementation)

2.1 กิจกรรมการปรับปรุง (Improvement Activity) สำนักงานฯ ยังไม่มีกิจกรรมในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM)

2.2. การฝึกอบรมและพัฒนา (Training & Development) สำนักงานฯ ยังไม่มีกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรเพื่อแก้ไขปัญหาการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM)

2.3. การวัดและทบทวนผลการดำเนินงาน (Performance & Measurement Review) สำนักงานฯ ไม่มีการกระบวนการวัดผลและติดตามทบทวนผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM)

2.4. กิจกรรมสนับสนุนภายในองค์กร (Supporting Activity) สำนักงานฯ ไม่มีกิจกรรมที่ต้องพัฒนาการปรับปรุงแก้ไขการให้บริการสนับสนุนการภายในองค์กร

ขั้นตอนที่ 3: สรุปผล (Conclusion)

3.1. การประเมินผล (Result Evaluation) สำนักงานฯ ยังไม่มีการประเมินผลการดำเนินการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM)

3.2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factor) สำนักงานฯ ไม่มีการกำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM)

3.3. ปัญหาและอุปสรรค (Problems) สำนักงานฯ พบปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้านการพัฒนาการปรับปรุงแก้ไขความพึงพอใจในการบริการภายในองค์กร แต่ไม่ได้รับการแก้ไขเป็นระยะเวลานาน

2. แนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5

ผู้วิจัยพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อจัดเก็บข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานของสำนักงานฯ เพื่อการลดเวลาในการทำงานของผู้ให้บริการ เนื่องจากสำนักงานฯ ได้รับการดำเนินจากผู้รับบริการถึงเรื่องการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและผู้วิจัยนำแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) มาใช้ควบคุมในการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ หลังจากการพัฒนากระบวนการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานแล้วพบว่าสำนักงานฯ (ผู้ให้บริการ) หลังจากจัดทำฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานแล้วพบว่าผู้ให้บริการทำงานสะดวก รวดเร็วขึ้น และข้อมูลการขึ้นทะเบียนถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล เพียงกรอกข้อมูลที่สำคัญเล็กน้อย ก็สามารถเรียกใช้ข้อมูลได้ทันที ซึ่งผู้ให้บริการมีความพึงพอใจมาก

ขึ้นในการทำงาน ลดเวลาการทำงาน ข้อมูลถูกต้องครบถ้วน สามารถสืบหาข้อมูลเก่าเก็บได้ และมีพื้นที่ใช้สอยภายในสำนักงานเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงาน ได้กล่าวไว้ว่า “สำนักงานควรมีการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เนื่องจากในการทำงานควรมีการปรับปรุงให้ทำงานง่ายขึ้น สะดวก และประหยัดเวลาในการทำงาน ซึ่งส่งผลดีให้กับสำนักงาน คือ ประหยัดทรัพยากร ส่วนผู้รับบริการให้ข้อมูลว่าหลังจากสำนักงานฯ จัดทำระบบการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและได้ประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบกิจการทราบในเรื่องดังกล่าวผ่านช่องทางออนไลน์ ขึ้นชมกระบวนการทำงานของสำนักงานฯ ที่ได้เล็งให้เห็นถึงปัญหาการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการในเขตพื้นที่ ทำให้สถานประกอบกิจการสามารถติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนได้หลากหลายช่องทางและเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของสถานประกอบกิจการในเขตพื้นที่ ได้กล่าวไว้ว่า “มีความพึงพอใจในการให้บริการของสำนักงานฯ มีการประชาสัมพันธ์ช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับสถานประกอบกิจการในการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน” หลังจากจัดทำฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานแล้วผู้ให้บริการและผู้รับบริการต่างมีความพึงพอใจมากขึ้นหลังจากการจัดทำระบบฐานข้อมูลของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานพบว่าผู้ให้บริการทำงานไม่มีการตกหล่นของข้อมูลและได้รับคำชมเชยจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลของสถานประกอบกิจการในเรื่องการให้บริการด้านข้อมูล สำนักงานฯ สำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการพบว่าผู้ให้บริการมีความพึงพอใจในการให้บริการมากขึ้น และสถานประกอบกิจการได้รับการให้บริการด้านการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนฯ จากการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานฯ ซึ่งได้ประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบกิจการทราบถึงการสถานะการขึ้นทะเบียนฯ ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐได้ให้ความสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการมากขึ้น ทำให้ผู้รับบริการสามารถติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐสะดวกมากขึ้น สามารถลดเวลาในการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางโทรศัพท์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ได้ เนื่องจากสำนักงานฯ ได้นำแนวแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) มาปรับใช้ในองค์กร เพื่อสร้างความพึงพอใจในการให้บริการ ซึ่งสำนักงานฯ มุ่งเน้นด้านความพึงพอใจของลูกค้า โดยเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการให้บริการอย่างต่อเนื่องเพื่อการบริการที่ดีที่สุดโดยใช้กลยุทธ์ด้านข้อมูลและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3. ติดตามผลลัพธ์จากการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนาระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5

ด้านผู้ให้บริการพบว่า หลังจากการจัดทำฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานแล้ว ผู้ปฏิบัติงานทำงานสะดวก รวดเร็ว และข้อมูลการขึ้นทะเบียนถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล เพียงกรอกข้อมูลที่สำคัญเล็กน้อย ก็สามารถเรียกใช้ข้อมูลได้ทันที ซึ่งผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจมากขึ้นในการทำงาน ลดเวลาการทำงาน ข้อมูลถูกต้องครบถ้วน สามารถสืบหาข้อมูลเก่าเก็บได้ และมีพื้นที่ใช้สอยภายในสำนักงานเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 หัวหน้ากลุ่มงาน ตำแหน่งนักวิชาการแรงงานชำนาญการ ได้กล่าวไว้ว่า “สำนักงานฯ จัดทำจัดระบบการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานทำให้ข้อมูลเป็นระบบระเบียบเพื่อให้การสืบค้นข้อมูลง่ายขึ้น เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายให้บริการรวดเร็ว ข้อมูลถูกต้อง เจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถสืบค้นข้อมูลได้”

ด้านผู้รับบริการพบว่า หลังจากสำนักงานฯ จัดทำระบบการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและได้ประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบกิจการทราบในเรื่องดังกล่าวผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐได้ให้ความสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการมากขึ้น ทำให้ผู้รับบริการสามารถติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐสะดวกมากขึ้น สามารถลดเวลาในการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางโทรศัพท์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ได้ ขึ้นชมกระบวนการทำงานของสำนักงานฯ ที่ได้เล็งให้เห็นถึงปัญหาการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการในเขตพื้นที่ ทำให้สถานประกอบกิจการสามารถติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนได้หลากหลายช่องทางและเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11 เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของสถานประกอบกิจการในเขตพื้นที่ ได้กล่าวไว้ว่า “ได้รับการให้บริการจากหน่วยงานเป็นอย่างดี และมีความพึงพอใจ

ในการให้บริการของสำนักงานฯ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับสถานประกอบการในการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน”

อภิปรายผล

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 พบว่า สำนักงานฯ จะเน้นรูปแบบการจัดทำการขึ้นทะเบียนในรูปแบบเอกสารเกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรและพื้นที่จัดเก็บเอกสารภายในสำนักงานฯ และยังพบปัญหาการสืบค้นข้อมูลการขึ้นทะเบียนฯ เดิมไม่มีระบบการสืบค้นข้อมูลการขึ้นทะเบียน เมื่อต้องการเรียกใช้ข้อมูลการขึ้นทะเบียนต้องใช้เวลาในการค้นหาเอกสารและบางครั้งเอกสารสูญหายทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลาในการจัดทำเอกสาร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพปัญหาในการทำงานและด้านการพัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ สมใจ ลักษณะ (2549) ศึกษาเรื่องการประเมินสภาพปัญหาในการทำงานของส่วนบริหารทั่วไปและด้านการพัฒนาองค์กรที่มีประสิทธิภาพ พบว่า องค์กรต้องทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรนั้น ๆ อย่างชัดเจน เพื่อจะสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบหลักขององค์กรในเรื่อง คน คือ พฤติกรรมของผู้ให้บริการ วัสดุอุปกรณ์ โดยสำรวจความพึงพอใจของเครื่องมือหรือเทคโนโลยีและสภาพกายภาพในการปฏิบัติงาน

แนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจมากขึ้นหลังจากการจัดทำระบบฐานข้อมูลของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ประหยัดเวลาในการทำงานและประหยัดพื้นที่ใช้สอยภายในสำนักงานฯ และในการทำงานไม่มีการตกหล่นของข้อมูลและได้รับคำชมเชยจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลของสถานประกอบการในเรื่องการให้บริการด้านข้อมูล ซึ่งสำนักงานฯ ได้ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจในการให้บริการของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 แล้ว พบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านการจดทะเบียน/ต่อทะเบียน เพิ่มมากขึ้นจากเดิม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานฯ นำแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) มาปรับใช้ในการทำงานด้านบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ ศศิลา คำนิ้ง (2563) ศึกษาเรื่องการให้บริการของหน่วยงานรัฐ พบว่า ลักษณะการให้บริการของหน่วยงานรัฐสามารถยังผลสู่ความประทับใจของลูกค้า ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับประชาชนแล้ว ยังสามารถส่งผลให้ลูกค้าหันกลับมาใช้บริการของรัฐในครั้งต่อไป ในขณะที่หน่วยงานเอกชนที่ ประกอบธุรกิจในด้านการขายจะให้ความสำคัญต่อการให้บริการมาก แต่หน่วยงานภาครัฐซึ่งมีหน้าที่ ในการให้บริการส่วนใหญ่่มักจะละเลยที่จะปรับปรุงพฤติกรรมในการให้บริการของเจ้าหน้าที่รัฐ

การติดตามผลลัพธ์จากการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 พบว่า การปฏิบัติงานของผู้ให้บริการสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยผู้ให้บริการมีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง หากพบข้อผิดพลาดสามารถแก้ไขและปรับปรุงกระบวนการอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสำนักงานฯ เตรียมความพร้อมในการรองรับการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสำนักงานฯ รับฟังข้อเสนอแนะ คำติชม จากผู้รับบริการเพื่อมาปรับปรุงระบบการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และสำนักงานฯ นำแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) มาปรับใช้ในการทำงานด้านบริการเนื่องจากต้องการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ อนาคตสำนักงานฯ จะพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการให้บริการงานขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานของหน่วยงานภายในองค์กรต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) มาปรับใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารคุณภาพโดยรวมเป็นแนวทางการบริหารองค์กรที่ยึดถือคุณภาพเป็นศูนย์กลางและอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในองค์กร โดยมีมุ่งเป้าหมายไปที่ความสำเร็จในระยะยาวขององค์กรในการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า และเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคนในองค์กรและต่อสังคม โดยผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดทำ TQM (Total Quality Management) มาใช้บริหารคุณภาพขององค์กร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 : เตรียมการ (Preparation) ขั้นตอนที่ 2 : ดำเนินการ (Implementation) และขั้นตอนที่ 3 : สรุปผล (Conclusion) ซึ่งสามารถสรุปผลการเปรียบเทียบกระบวนการเดิมและกระบวนการใหม่ ในการนำขั้นตอนการจัดทำ TQM มาใช้บริหารคุณภาพขององค์กร แสดงได้ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบกระบวนการเดิม และกระบวนการใหม่

ขั้นตอน	กระบวนการเดิม	กระบวนการใหม่
ขั้นตอนที่ 1 : เตรียมการ (Preparation)	สำนักงานฯ ยังขาดการจัดทำระบบฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและยังขาดงบประมาณสนับสนุนจากกรมฯ และสำนักงานฯ ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลและพัฒนากระบวนการจัดทำฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียน	สำนักงานฯ มีการจัดทำฐานข้อมูลของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและสำนักงานฯ ได้จัดทำแผนงบประมาณ เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูล รวมถึงมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำระบบฐานข้อมูล
ขั้นตอนที่ 2 : ดำเนินการ (Implementation)	สำนักงานฯ เน้นจัดทำในรูปแบบเอกสารในการขึ้นทะเบียน บางครั้งเอกสารสูญหายทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลาในการจัดทำเอกสารใหม่	สำนักงานฯ ลดการจัดทำเอกสารทำให้สำนักงานฯ มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณและไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร รวมถึงลดเวลาในการจัดทำเอกสารใหม่
ขั้นตอน	กระบวนการเดิม	กระบวนการใหม่
ขั้นตอนที่ 3 : สรุปผล (Conclusion)	สำนักงานฯ ไม่มีระบบติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนข้อจำกัดในการติดต่อสื่อสารกับสำนักงานฯ	สำนักงานฯ มีระบบการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนและเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารกับสถานประกอบกิจการ

สรุปผลการวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 พบว่า สำนักงานฯ ขาดการจัดทำระบบฐานข้อมูลของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน เดิมเน้นรูปแบบการจัดทำการขึ้นทะเบียนในรูปแบบเอกสารเกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรและพื้นที่จัดเก็บเอกสารภายในสำนักงานฯ และยังพบปัญหาการสืบค้นข้อมูลการขึ้นทะเบียนฯ เดิมไม่มีระบบการสืบค้นข้อมูลการขึ้นทะเบียน เมื่อต้องการเรียกใช้ข้อมูลการขึ้นทะเบียนต้องใช้เวลาในการค้นหาเอกสารและบางครั้งเอกสารสูญหายทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลาในการจัดทำเอกสารใหม่ ส่วนสถานประกอบกิจการ (ผู้รับบริการ) พบว่า ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานกับสำนักงานฯ ต้องใช้เอกสารหลากหลายประเภทในการขึ้นทะเบียนฯ เมื่อทำการขอขึ้นทะเบียนฯ และทางสถานประกอบกิจการเป็นฝ่ายโทรศัพท์ติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อติดตามสอบถามถึงสถานะของการขึ้นทะเบียนฯ

แนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนาระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจด้วยแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 5 พบว่าผู้ให้บริการและผู้รับบริการต่างมีความพึงพอใจมากขึ้นหลังจากการจัดทำระบบฐานข้อมูลของการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน พบว่าในการทำงานไม่มีการตกหล่นของข้อมูลและได้รับคำชมเชยจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลของสถานประกอบกิจการในเรื่องการให้บริการด้านข้อมูล สำนักงานฯ สำนวความพึงพอใจของผู้ใช้บริการพบว่าผู้ให้บริการมีความพึงพอใจในการให้บริการมากขึ้น และ

สถานประกอบกิจการได้รับการให้บริการด้านการติดตามสถานะการขึ้นทะเบียนฯ จากการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานฯ ซึ่งได้ประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบกิจการทราบถึงการสถานะการขึ้นทะเบียนฯ ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐได้ให้ความสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการมากขึ้น ทำให้ผู้รับบริการสามารถติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐสะดวกมากขึ้น สามารถลดเวลาในการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางโทรศัพท์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ได้ เนื่องจากสำนักงานฯ ได้นำแนวคิดการบริการคุณภาพโดยภาพรวม (TQM) มาปรับใช้ในองค์กร เพื่อสร้างความพึงพอใจในการให้บริการ ซึ่งสำนักงานฯ มุ่งเน้นด้านความพึงพอใจของลูกค้า โดยเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการให้บริการอย่างต่อเนื่องเพื่อการบริการที่ดีที่สุด โดยใช้กลยุทธ์ด้านข้อมูลและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ (Customer Oriented) สำนักงานฯ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานอย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งสำนักงานฯ ควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน โดยระบุเป็นแผนงานขององค์กร เพื่อนำร่องเป็นองค์กรต้นแบบที่ใช้วัตรกรรมมาพัฒนากระบวนการทำงานขององค์กร

1.2 การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) เช่น แผนพัฒนาบุคลากรของสำนักงานฯ ส่งเสริมให้มีการจัดการองค์ความรู้ภายในสำนักงานฯ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการจัดทำฐานข้อมูลเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการขอสนับสนุนงบประมาณจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเพื่อนำงบประมาณมาพัฒนาระบบฐานข้อมูลของสำนักงานฯ

1.3 สมาชิกทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม (Employees Involvement) สมาชิกทุกคนในองค์กรต่างมีความต้องการที่ปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการ โดยการนำกลยุทธ์ด้านการจัดระบบฐานข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงการทำงานของสำนักงานฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและส่งเสริมให้มีการสร้างวินัยในการทำงานเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพ เพื่อประสิทธิผลของสำนักงานฯ คือ ความพึงพอใจในการให้บริการการขึ้นทะเบียนเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้านต่างๆ เช่น ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านจริยธรรม และด้านพัฒนาความเป็นเลิศขององค์กร

2.2 งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ควรจะทำการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสำนักงานฯ จะต้องพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความพึงพอใจของการให้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2566). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติราชการ*. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2567. จาก www.labour.go.th/index.php/about/about-m5.
- กองความปลอดภัยแรงงาน. (2566). *ความเป็นมา อำนาจหน้าที่*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2567. จาก https://osh.labour.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=8&Itemid=53.
- ศศิธ คำนิง. (2563). *การให้ความหมายเกี่ยวกับการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานของข้าราชการ ตำรวจ กองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สมใจ ลักษณะ. (2549). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology Press.
- Knouse, S. B., Carson, P. P., Carson, K. D., & Heady, R. B. (2009). Improve constantly and forever: The influence of W. Edwards Deming into the twenty-first century. *The TQM Journal*, 21(5), 449-461.

Digital Token Investment Behavior: A Case Study of Thailand

Amarisa Panchaem^{1*} and Woradee Jongadsayakul²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: amarisa.p@ku.th

ABSTRACT

The objectives of this research are (1) to study the investment behavior in digital tokens and (2) to study the differences in motivations based on the types of digital tokens. Data was collected using questionnaires from a sample group of 400 investors in Thailand who have experience investing in either Investment Token or Utility Token. The data were analyzed using descriptive statistics, including mean, percentage, and T-Test statistics. The study found that most investors in Thailand choose to invest in digital tokens for investment purposes. The main objective of investing in Investment Token is to experiment with new investment opportunities. Meanwhile, the primary goal of investing in Utility Token is to gain various benefits. In the future, most investors from both groups plan to continue investing in digital tokens. Regarding the differences in investment motivations, the T-Test analysis revealed that investors in Utility Token rated the importance of returns and the benefits they receive the highest, finding them most attractive. On the other hand, investors in Investment Token rated the importance of a well-designed website and application for purchasing tokens from issuers as the highest, emphasizing the visual appeal, user-friendliness, and attractiveness of the platform. Both groups showed different motivations regarding products, with distinct preferences. Additionally, their motivations differed in aspects such as the economy and the reliability, security, and credibility of Blockchain technology and financial systems.

Keywords: Digital Token, Investment, Investment Behavior

พฤติกรรมการลงทุนในโทเคนดิจิทัล กรณีศึกษาประเทศไทย

อมริศา ปานแจ่ม^{1*} และ วรดี จงอัญญากุล²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: amarisa.p@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัล และ (2) เพื่อศึกษาความแตกต่างของแรงจูงใจตามประเภทโทเคนดิจิทัล โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักลงทุนในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token) หรือโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ (Utility Token) จำนวน 400 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าสถิติ T-Test ผลการศึกษาพฤติกรรมนักลงทุนโทเคนดิจิทัลพบว่า นักลงทุนในประเทศไทยส่วนใหญ่เลือกลงทุนในโทเคนดิจิทัลประเภทเพื่อการลงทุน โดยมีวัตถุประสงค์หลักของการลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน คือ เพื่อทดลองการลงทุนใหม่ ๆ ในขณะที่นักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ มีวัตถุประสงค์หลักของการลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ และในอนาคตนักลงทุนทั้ง 2 ประเภทส่วนใหญ่ยังคงเลือกลงทุนในโทเคนดิจิทัลต่อไป สำหรับความแตกต่างของแรงจูงใจในการลงทุน โดยใช้ค่าสถิติ T-Test พบว่า นักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ความสำคัญสูงสุดในเรื่องผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับมีความน่าสนใจ ส่วนนักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนให้ความสำคัญสูงสุด ในเรื่อง Website และ Application จองซื้อของผู้ออกโทเคนมีการออกแบบสวยงาม มีความน่าดึงดูดใจ สนใจ นำใช้งาน โดยทั้ง 2 ประเภทมีแรงจูงใจทางการตลาดต่างกันในเรื่องผลิตภัณฑ์ ส่วนแรงจูงใจด้านอื่น ๆ ต่างกันในเรื่องเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี Blockchain และระบบการเงินมีความน่าเชื่อถือ ปลอดภัย

คำสำคัญ: โทเคนดิจิทัล, การลงทุน, พฤติกรรมการลงทุน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เนื่องด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้สินค้าและบริการมีรูปแบบเป็นดิจิทัลมากขึ้น โดยในช่วงปี 2565 กระแสการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) ได้รับความนิยมและมีผู้ที่สนใจเข้าไปลงทุนเป็นอย่างมาก เพราะมีความเชื่อว่าจะสามารถสร้างผลตอบแทนได้สูง ในเวลาอันรวดเร็ว แต่ด้วยความที่เทคโนโลยีค่อนข้างใหม่ ทำให้นักลงทุนบางกลุ่มขาดความเข้าใจที่ดีพอ จนกลายเป็นโอกาสให้เกิดการหลอกลวงในหลายกรณี รวมถึงกลายเป็นช่องทางฟอกเงินของธุรกิจผิดกฎหมาย เป็นเหตุที่ทำให้ในประเทศไทยเกิดการบังคับใช้ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 และเริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม 2561 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งหมด และรองรับการนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาใช้ให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใน พ.ร.ก. สินทรัพย์ดิจิทัลฯ ได้แบ่งประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะการใช้งานและสิทธิ ที่กำหนดไว้สำหรับผู้ถือ ซึ่งประกอบด้วย (1) คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ สินทรัพย์ดิจิทัลอื่น หรือสิทธิอื่นใด โดยสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการได้หากผู้ขายยอมรับ คริปโทเคอร์เรนซีที่รู้จักกันแพร่หลาย เช่น Bitcoin Ethereum เป็นต้น และ (2) โทเคนดิจิทัล (Digital Token) คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดสิทธิของบุคคลในการร่วมลงทุน (Investment token) หรือสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าและบริการหรือสิทธิอื่น ๆ (Utility token) ตามที่ได้ตกลงกับผู้ออกโทเคน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2561)

กระแสการลงทุนสินทรัพย์ดิจิทัลได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในสังคมไทย เมื่อพิจารณาจากจำนวนบัญชีของผู้ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทยพบว่า จำนวนบัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย ในปี 2565 เติบโตมากกว่า 10 เท่าจากปี 2563 เพิ่มขึ้นจาก 1.7 แสนบัญชี เป็น 2.9 ล้านบัญชี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบัญชีการซื้อขายของคริปโทเคอร์เรนซี โดยเฉพาะในช่วงที่มีวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทยมีผู้สนใจเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ปี 2566 จำนวนบัญชีซื้อขายสินทรัพย์ลดลงเหลือ 2.1 ล้านบัญชี อย่างไรก็ตามคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกา เกี่ยวกับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่ม ในการโอนขายโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน โดยคณะรัฐมนตรีมองว่าการยกเว้นภาษี Investment Token จะช่วยเพิ่มทางเลือกการระดมทุนของผู้ประกอบการในไทย เมื่อมีการระดมทุนที่หลากหลายก็จะส่งผลดีต่อการลงทุน การจ้างงาน และการเติบโตของเศรษฐกิจ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2566)

อย่างไรก็ตาม การลงทุนในโทเคนดิจิทัลมีความผันผวนและมีความเสี่ยงสูงมาก ถึงแม้จะมีโอกาสได้ผลตอบแทนสูง ทำให้ผู้ลงทุนต้องมีความรู้ด้านเทคนิคและเข้าใจความเสี่ยงในการลงทุน ดังนั้น จึงควรศึกษาก่อนลงทุน รวมทั้งตรวจสอบให้แน่ชัดว่า เป็นผู้ได้รับอนุญาต และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. โดยงานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงทุนในโทเคนดิจิทัล อ้างอิงจาก โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค ของ Kotler (2000) ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ที่จะศึกษาภาพรวมของสินทรัพย์ดิจิทัล หรือศึกษาเกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) โดยเฉพาะ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token) และโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ (Utility Token) ของคนไทย ซึ่งผลการวิจัยสามารถบ่งบอกได้ว่า ผู้ลงทุนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการลงทุนอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเตรียมความพร้อม และนำไปสู่การพัฒนาโทเคนดิจิทัลในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของแรงจูงใจในการลงทุน จำแนกตามประเภทของโทเคนดิจิทัล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษา คือ นักลงทุนในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token) หรือโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ (Utility Token) อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ น้อยกว่า 6 เดือน จนถึง 2 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่ทราบจำนวนนักลงทุนที่แน่นอน ผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับนักลงทุน จำนวน 385 ตัวอย่าง และเพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 ตัวอย่าง และเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลของนักลงทุนแต่ละประเภท จึงจัดเก็บแบบสอบถามจากนักลงทุนในโทเคนดิจิทัลประเภทเพื่อการลงทุน และโทเคนดิจิทัลประเภทเพื่อการใช้ประโยชน์ ประเภทละไม่ต่ำกว่า 150 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามว่าเคยลงทุนในโทเคนดิจิทัล (Digital Token) หรือไม่ จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรส จำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมการลงทุน สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค อ้างอิงจากโมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค ของ Kotler (2000) ประกอบด้วย ประเภทโทเคนดิจิทัลที่ลงทุน ช่วงเวลาที่ลงทุนโทเคนดิจิทัล ปริมาณเงินโดยเฉลี่ยแต่ละครั้งที่ใช้ในการลงทุนโทเคนดิจิทัล แหล่งเงินทุนที่นำมาลงทุนในโทเคนดิจิทัลวัตถุประสงค์หลักของการลงทุนในโทเคนดิจิทัล การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโทเคนดิจิทัล และการลงทุนโทเคนดิจิทัลในอนาคต จำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลแรงจูงใจในการลงทุน สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค อ้างอิงจากโมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค ของ Kotler (2000) แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ สิ่งกระตุ้นทางการตลาด ประกอบไปด้วย 7Ps คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการ ลักษณะทางกายภาพ และสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ ประกอบไปด้วย เศรษฐกิจ เทคโนโลยี กฎหมาย วัฒนธรรม จำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ มูลค่าการซื้อขายโทเคนดิจิทัล ตั้งแต่ปี 2564 - 2566 จาก สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และศึกษาบริษัทผู้เข้าร่วมตลาดโทเคนดิจิทัลในอดีต และปัจจุบัน ประโยชน์และความเสี่ยงของแต่ละโทเคนดิจิทัล จาก หนังสือชี้ชวนของบริษัท เอ็กซ์สปริง ดิจิทัล จำกัด, บริษัท คิวบิกซ์ ดิจิทัล แอสเสท จำกัด, บริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) และบริษัท โทเคน เอกซ์ จำกัด เอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เผยแพร่ ฯลฯ

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) มาจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือนักลงทุนในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token) หรือโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ (Utility Token) อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้แบ่งการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทย นำข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และข้อมูลพฤติกรรมการลงทุน มาทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำมาบรรยายเชิงพรรณนา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาความแตกต่างของแรงจูงใจตามประเภทโทเคนดิจิทัลที่ลงทุน นำข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนแรงจูงใจในการลงทุน มาทำการประเมินผลเพื่อวัดระดับความสำคัญ มีเกณฑ์การประเมินดังนี้

- 1 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง สำคัญน้อย
- 3 หมายถึง สำคัญปานกลาง
- 4 หมายถึง สำคัญมาก
- 5 หมายถึง สำคัญมากที่สุด

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้เกณฑ์การประเมินผลในแต่ละระดับชั้น ใช้สูตรคำนวณความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} / \text{จำนวนระดับชั้น} \\ &= (5-1) / 5 = 0.8\end{aligned}$$

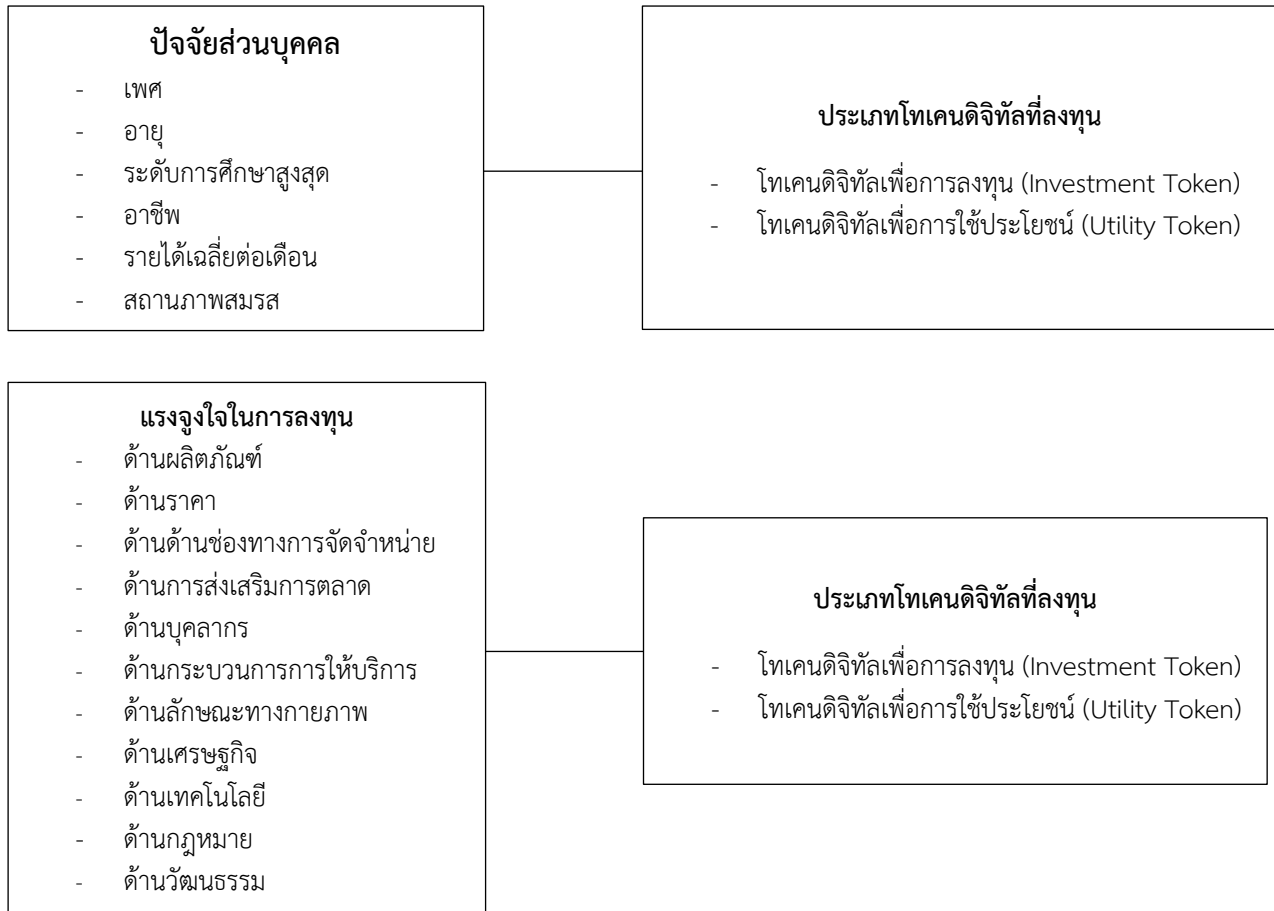
เกณฑ์การประเมินผลดังนี้

1. สำคัญน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเป็น	1.00 - 1.80
2. สำคัญน้อย	มีค่าคะแนนเป็น	1.81 - 2.60
3. สำคัญปานกลาง	มีค่าคะแนนเป็น	2.61 - 3.40
4. สำคัญมาก	มีค่าคะแนนเป็น	3.41 - 4.20

5. สำคัญมากที่สุด มีค่าคะแนนเป็น 4.21 - 5.00

เพื่อการศึกษาความแตกต่างของแรงจูงใจในการลงทุน ที่มีผลต่อประเภทโทเคนดิจิทัลที่ลงทุน ได้แก่ โทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token) และโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ (Utility Token) โดยใช้สถิติ T-Test ซึ่งประเภทโทเคนดิจิทัลที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลงทุน ไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทย

1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่า นักลงทุนโทเคนดิจิทัลในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 251 คน ร้อยละ 62.7 มีช่วงอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุด จำนวน 335 คน ร้อยละ 83.8 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 389 คน ร้อยละ 97.3 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง จำนวน 364 คน ร้อยละ 91 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 - 35,000 บาท มากที่สุด จำนวน 245 คน ร้อยละ 61.3 และสถานภาพโสดเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 283 คน ร้อยละ 70.8

1.2 พฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทย

จากการศึกษาพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามประเภทของโทเคนดิจิทัล

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประเภทของโทเคนดิจิทัลที่ผู้ตอบแบบสอบถามลงทุน

ประเภทของโทเคนดิจิทัลที่ท่านลงทุน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token)	202	50.50
โทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ (Utility Token)	198	49.50
รวม	400	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ลงทุนในโทเคนดิจิทัลประเภทเพื่อการลงทุน จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 และลงทุนในโทเคนดิจิทัลประเภทเพื่อการใช้ประโยชน์ จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทย

พฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัล	โทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน		โทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่วงเวลาการลงทุนโทเคนดิจิทัล	202	100.00	198	100.00
ลงทุนในช่วงเปิดจองซื้อโทเคนดิจิทัล	20	9.90	31	15.70
ลงทุนในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล	32	15.80	73	36.90
ลงทุนในช่วงเปิดจองซื้อโทเคนดิจิทัล และในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล	150	74.30	94	47.50
ปริมาณเงินโดยเฉลี่ยแต่ละครั้งที่ใช้ในการลงทุนโทเคนดิจิทัล	202	100.00	198	100.00
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	1	0.50	0	0.00
1,001 - 5,000 บาท	169	83.70	125	63.10
5,001 - 10,000 บาท	21	10.40	70	35.40
10,001 - 50,000 บาท	10	5.00	3	1.50
50,001 - 100,000 บาท	0	0.00	0	0.00
มากกว่า 100,000 บาท	1	0.50	0	0.00
แหล่งเงินทุนที่นำมาลงทุนโทเคนดิจิทัล	202	100.00	198	100.00
เงินออม	200	99.00	197	99.50
เงินกู้	0	0.00	0	0.00
เงินออม และเงินกู้	2	1.00	1	0.50
วัตถุประสงค์หลักของการลงทุนในโทเคนดิจิทัล	202	100.00	198	100.00
เพื่อการเก็งกำไร	17	8.40	44	22.20
เพื่อกระจายความเสี่ยงในการลงทุน	77	38.10	32	16.20
เพื่อทดลองการลงทุนใหม่ ๆ	95	47.00	15	7.60
เพื่อให้มีรายได้สม่ำเสมอ	13	6.50	2	1.00
เพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ	0	0.00	105	53.00
Website ของผู้ออกโทเคน	11	5.44	23	11.61
Social Media ของผู้ออกโทเคน	190	94.05	190	95.95
White Paper ของผู้ออกโทเคน	4	1.98	7	3.53
สถาบันทางการเงิน / หน่วยงานของรัฐ	20	9.90	26	12.87
ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล	34	16.83	21	10.60
บทความ / บทวิเคราะห์ / วารสาร	90	44.55	94	47.47
นักลงทุน	1	0.49	2	1.01
การลงทุนโทเคนดิจิทัลในอนาคต	202	100.00	198	100.00
ลงทุน	197	97.50	130	65.70
ไม่ลงทุน	5	2.50	68	34.30

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทย ส่วนใหญ่เลือกลงทุนในช่วงเปิดจองซื้อโทเคนดิจิทัล และในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล เป็นส่วนมาก โดยปริมาณเงินโดยเฉลี่ยแต่ละครั้งที่ลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน และโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ 1,001 - 5,000 บาท แหล่งเงินทุนที่ลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน และโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่มาจากเงินออม วัตถุประสงค์หลักของการลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนส่วนใหญ่ คือ เพื่อทดลองการลงทุนใหม่ ๆ ในขณะที่วัตถุประสงค์หลักของการลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ คือ เพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ นักลงทุนส่วนใหญ่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน และโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์จาก Social Media ของผู้ออกโทเคน ในอนาคตส่วนใหญ่ยังคงลงทุนโทเคนดิจิทัลต่อไป

2. ความแตกต่างของแรงจูงใจตามประเภทโทเคนดิจิทัลที่ลงทุน

จากการทดสอบสถิติ T-Test พบว่า นักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท มีแรงจูงใจแตกต่างกัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 (1) ด้านผลิตภัณฑ์ เรื่องของผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับมีความน่าสนใจ นักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์จะให้คะแนนความสำคัญมากกว่านักลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (2) ด้านเศรษฐกิจ เรื่องของตลาดโทเคนดิจิทัลในประเทศไทยให้ผลตอบแทนเหมาะสมกับความเสี่ยงที่ได้รับ โดยนักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ จะให้ความสำคัญมากกว่านักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (3) ด้านเทคโนโลยี เรื่องเทคโนโลยี Blockchain และระบบการเงิน มีความน่าเชื่อถือ ปลอดภัย นักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ จะให้ความสำคัญมากกว่านักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน

และมีแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 (1) ด้านราคา เรื่องของราคาของโทเคนดิจิทัลมีความเหมาะสมกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ โดยนักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท จะให้ความสำคัญมาก (2) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ในเรื่องของ Website และ Application จองซื้อโทเคนดิจิทัล มีระบบรองรับการชำระเงินของธนาคารที่ใช้งาน นักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท จะให้ความสำคัญมาก (3) ด้านการส่งเสริมการตลาด เรื่องผู้ออกโทเคน มีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล หลากหลายช่องทาง สามารถเข้าถึงง่าย นักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท จะให้ความสำคัญมากที่สุด (4) ด้านบุคลากร เรื่องหากพบปัญหา สามารถติดต่อพนักงานของบริษัทผู้ออกโทเคนได้สะดวกรวดเร็ว นักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท จะให้ความสำคัญมากที่สุด (5) ด้านกระบวนการ การให้บริการ เรื่องระบบการชำระเงินมีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ นักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท จะให้ความสำคัญมาก (6) ด้านลักษณะทางกายภาพ นักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท ให้ความสำคัญมากที่สุด ในเรื่อง Website และ Application จองซื้อของผู้ออกโทเคนมีการ Design สวยงาม มีความน่าดึงดูดใจ สนใจ นำใช้งาน (7) ด้านกฎหมาย จะเห็นได้ว่านักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท ให้ความสำคัญมาก ในเรื่องการซื้อ-ขาย โทเคนดิจิทัลได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่ม (9) ด้านวัฒนธรรม นักลงทุนในโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท ให้ความสำคัญมากที่สุด ในเรื่องกระแสความนิยมที่เกิดจากสถานการณ์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของประเภทโทเคนดิจิทัลที่ลงทุนกับแรงจูงใจ

ความแตกต่างของประเภท โทเคนดิจิทัลที่ลงทุนกับแรงจูงใจ	ประเภทโทเคน ดิจิทัลที่ลงทุน	N	$\bar{X}$	ความสำคัญ	t	p*
ด้านผลิตภัณฑ์						
ผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ มีความน่าสนใจ	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.45	สำคัญมากที่สุด	-3.23	0.00
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.67	สำคัญมากที่สุด		
ด้านราคา						
ราคาของโทเคนดิจิทัลมีความเหมาะสมกับสิทธิ ประโยชน์ที่ได้รับ	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.12	สำคัญมาก	-0.47	0.64
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.15	สำคัญมาก		

ตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของประเภทโทเคนดิจิทัลที่ลงทุนกับแรงจูงใจ (ต่อ)

ความแตกต่างของประเภท โทเคนดิจิทัลที่ลงทุนกับแรงจูงใจ	ประเภทโทเคน ดิจิทัลที่ลงทุน	N	$\bar{X}$	ความสำคัญ	t	P*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย						
Website และ Application จองซื้อโทเคนดิจิทัล มีระบบรองรับการชำระเงินของ ธนาคารที่ใช้งาน	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.05	สำคัญมาก	0.99	0.32
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	3.96	สำคัญมาก		
ด้านการส่งเสริมการตลาด						
ผู้ออกโทเคนมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล หลากหลาย ช่องทาง สามารถเข้าถึงง่าย	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.41	สำคัญมากที่สุด	0.43	0.67
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.37	สำคัญมากที่สุด		
ด้านบุคลากร						
หากพบปัญหา สามารถติดต่อพนักงานของบริษัทผู้ออก โทเคนได้สะดวกรวดเร็ว	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.36	สำคัญมากที่สุด	-0.64	0.52
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.41	สำคัญมากที่สุด		
ด้านกระบวนการ การให้บริการ						
ระบบการชำระเงินมีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.22	สำคัญมากที่สุด	1.48	0.14
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.10	สำคัญมาก		
ด้านลักษณะทางกายภาพ						
Website และ Application จองซื้อของผู้ออกโทเคนมี การ Design สวยงาม มีความน่าดึงดูดให้สนใจ นำใช้งาน	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.61	สำคัญมากที่สุด	0.64	0.52
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.56	สำคัญมากที่สุด		
ด้านเศรษฐกิจ						
ตลาดโทเคนดิจิทัลในประเทศไทยให้ผลตอบแทน เหมาะสมกับความเสี่ยงที่ได้รับ	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.47	สำคัญมากที่สุด	-1.98	0.049
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.61	สำคัญมากที่สุด		
ด้านเทคโนโลยี						
เทคโนโลยี Blockchain และระบบการเงิน มีความ น่าเชื่อถือ ปลอดภัย	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	3.95	สำคัญมาก	-4.90	0.00
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.30	สำคัญมากที่สุด		
ด้านกฎหมาย						
การซื้อขาย โทเคนดิจิทัลได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติ บุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่ม	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	3.82	สำคัญมาก	1.15	0.25
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	3.72	สำคัญมาก		
ด้านวัฒนธรรม						
กระแสความนิยมที่เกิดจากสถานการณ์	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การลงทุน	202	4.32	สำคัญมากที่สุด	-0.28	0.78
	โทเคนดิจิทัลเพื่อ การใช้ประโยชน์	198	4.34	สำคัญมากที่สุด		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายถึง ประเภทโทเคนดิจิทัลที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทย พบว่า นักลงทุนโทเคนดิจิทัลในประเทศไทยที่มีช่วงอายุต่างกัน จะมีพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า นักลงทุนที่อยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี จะมีพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลประเภทเพื่อการใช้ประโยชน์ มากกว่า ในขณะที่นักลงทุนช่วงอายุ 41 - 50 ปี จะมีพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลประเภทเพื่อการลงทุน มากกว่า ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า นักลงทุนในแต่ละช่วงอายุจะมีความสนใจในการลงทุนที่ต่างกัน นักลงทุนช่วงอายุ 41 - 50 ปี อาจต้องการผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินมากกว่าสินค้าหรือบริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของ Kotler and Keller (2012) ที่ได้อธิบายว่า บุคคลที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความต้องการในสินค้าและบริการที่ต่างกัน

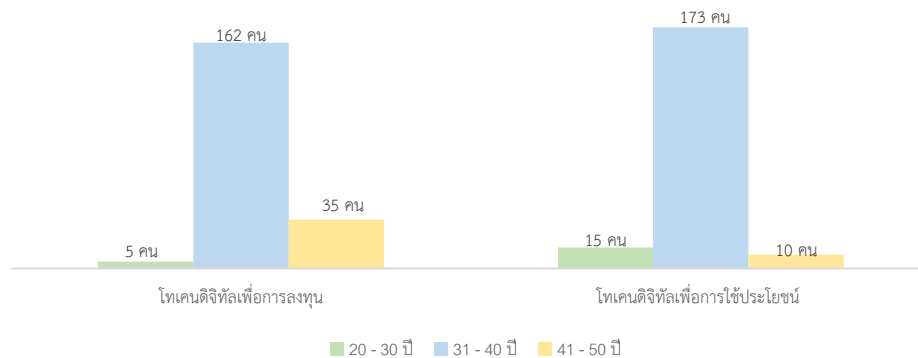
พฤติกรรมการศึกษาเกี่ยวกับโทเคนดิจิทัลแต่ละประเภท ของนักลงทุนโทเคนดิจิทัลในประเทศไทย จะมีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ผู้ลงทุนจะศึกษาผ่าน Social Media ของผู้ออกโทเคนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า การศึกษาผ่าน Social Media เป็นช่องทางที่เข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่ายกว่าช่องทางอื่น ๆ อีกทั้งเป็นช่องทางที่ผู้ออกโทเคนสามารถสื่อสารได้โดยตรงกับนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมใจ พองอิวงค์ และกนกวรรณ จันทร์เจริญชัย (2562) ที่ว่า แหล่งข้อมูลที่นิยมใช้ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับเงินสกุลดิจิทัลมากที่สุดคือ อินเทอร์เน็ต

ความแตกต่างของโทเคนดิจิทัลแต่ละประเภท ส่งผลต่อแรงจูงใจด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน ผู้วิจัยพบว่า นักลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนจะมีแรงจูงใจในเรื่องของ การออกโทเคนดิจิทัลที่มีความหลากหลาย สามารถตัดสินใจเลือกลงทุนได้ตามกำลังซื้อ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ต่างกัน ในขณะที่นักลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์จะมีแรงจูงใจในเรื่องของ ผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับเป็นหลัก เนื่องจากการลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์จะได้รับผลตอบแทนเป็น สินค้าหรือการบริการมากกว่าได้รับผลตอบแทนเป็นเงินปันผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภคของ Kotler (2000) การประเมินผลทางเลือก (Evaluation Search) การพิจารณาเลือกผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากการค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน คนรู้จัก หรือจากแหล่งการค้าต่าง ๆ ได้แก่ สื่อโฆษณา พนักงานขาย

ด้านเทคโนโลยีที่เป็นแรงจูงใจในการให้นักลงทุนสนใจในการลงทุนโทเคนดิจิทัล คือ เทคโนโลยี Blockchain จากการวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือของเทคโนโลยี Blockchain และระบบการเงิน ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลงทุนของนักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า การลงทุนซื้อโทเคนดิจิทัลจะทำธุรกรรมบนอินเทอร์เน็ต การมีระบบที่น่าเชื่อถือและปลอดภัยจะช่วยดึงดูดให้คนสนใจลงทุนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลของ นริศรา ชี้อไพศาล (2564) ที่กล่าวว่า สินทรัพย์ดิจิทัล เป็นหน่วยอิเล็กทรอนิกส์ที่แสดงมูลค่าเหมือนสินทรัพย์ทั่วไป ซึ่งจับต้องไม่ได้ด้วยมือเปล่า ถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ แต่สามารถซื้อ-ขายแลกเปลี่ยนความเป็นเจ้าของได้ ใจความสำคัญคือการแลกเปลี่ยน ‘ไม่ต้องผ่านตัวกลาง’ ซึ่งทำงานอยู่บนโลกออนไลน์และระบบบล็อกเชน การทำธุรกรรมต่าง ๆ จะถูกบันทึกโดยคอมพิวเตอร์ และการไม่ผ่านตัวกลาง ทำให้สามารถเทรดซื้อ-ขายได้ 24 ชั่วโมง อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bakos & Halaburda (2019) ที่ว่า แพลตฟอร์มที่ใช้ระบบ blockchain ความสามารถในการแลกเปลี่ยนโทเคนจะช่วยเพิ่มจำนวนเงินที่สามารถจัดหาเงินทุนได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการลงทุนใหม่ที่มีต้นทุนและการพัฒนาที่สูงขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาพฤติกรรมการลงทุนโทเคนดิจิทัลของนักลงทุนในประเทศไทยจากผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับประเภทโทเคนดิจิทัลที่ลงทุน

จากภาพที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลกับประเภทโทเคนดิจิทัลที่ลงทุน สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อช่วงอายุมากขึ้น จะมีสัดส่วนเลือกลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนมากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มมีภาระงานที่มั่นคง รายได้เพิ่มสูงขึ้น และในขณะเดียวกันก็เป็นวัยที่มีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น และในช่วงอายุ 41-50 ปี จะเลือกลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนมากกว่าโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ เนื่องจากโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ จะตอบแทนในรูปแบบสินค้าและบริการ จึงทำให้เลือกที่จะลงทุนในสินทรัพย์ที่ได้รับผลตอบแทนในรูปแบบตัวเงินมากกว่าได้สิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ในรูปแบบของตัวเงิน

ในเรื่องแรงจูงใจในการลงทุนโทเคนดิจิทัล จะพบว่าเรื่องกระแสความนิยม ส่งผลต่อแรงจูงใจของผู้ลงทุนเป็นอย่างมาก หากมีการชักชวน หรือมีการพูดถึงเป็นอย่างมากในช่วงเวลาหนึ่ง นักลงทุนจะให้ความสนใจมาก อีกทั้งผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ จะช่วยดึงดูดให้ผู้ลงทุนสนใจมากยิ่งขึ้น และเรื่อง Website และ Application จูงใจของผู้ออกโทเคน เป็นเรื่องที่อาจมองว่าเป็นเพียงเรื่องที่ไม่สำคัญ แต่ผู้ลงทุนจะให้ความสำคัญมาก หาก Website และ Application มีการใช้งานยาก หรือการ Design ต่าง ๆ ไม่ดึงดูด นักลงทุนอาจตัดสินใจไม่ลงทุนได้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักลงทุนโทเคนดิจิทัลจำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่นักลงทุนเลือกที่จะลงทุนในช่วงเวลาเปิดจองซื้อโทเคนดิจิทัลและในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยปริมาณเงินโดยเฉลี่ยที่ใช้ในการลงทุนอยู่ในช่วง 1,001 - 5,000 บาท ซึ่งเป็นปริมาณเงินที่ไม่สูงมาก เนื่องจากนักลงทุนส่วนใหญ่เพียงต้องการทดลองการลงทุน โดยแหล่งเงินทุนที่นำมาลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นเงินออม และแหล่งศึกษาข้อมูลส่วนใหญ่นักลงทุนโทเคนดิจิทัล จะศึกษาผ่าน Social Media มากที่สุด อีกทั้งในอนาคตนักลงทุนโทเคนดิจิทัลยังคงตัดสินใจลงทุนต่อ

ด้านแรงจูงใจแต่ละประเภท นักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน กับนักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ จะให้ความสำคัญที่แตกต่างกัน ในเรื่องของผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ โดยนักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์จะให้คะแนนความสำคัญมากกว่า และเรื่องของตลาดโทเคนดิจิทัลในประเทศไทยให้ผลตอบแทนเหมาะสมกับความเสี่ยงที่ได้รับ นักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ จะให้ความสำคัญมากกว่านักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน ในขณะที่เรื่องของราคาของโทเคนดิจิทัลมีความเหมาะสมกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ นักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท จะให้ความสำคัญมาก และเรื่องหากพบปัญหา สามารถติดต่อพนักงานของบริษัทผู้ออกโทเคนได้สะดวกรวดเร็ว นักลงทุนโทเคนดิจิทัลทั้ง 2 ประเภท จะให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากโทเคนดิจิทัลเป็นการลงทุนในรูปแบบใหม่ หากพบปัญหาจะ

ส่งผลต่อความมั่นใจของนักลงทุนเป็นอย่างมาก อีกทั้งในด้านกฎหมายที่การซื้อขาย โทเคนดิจิทัลจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่ม จะเป็นแรงจูงใจที่ส่งผลให้นักลงทุนสนใจในการลงทุนโทเคนดิจิทัลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาจะพบว่า พฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนส่วนใหญ่จะเลือกลงทุนปริมาณเงินโดยเฉลี่ยที่ไม่สูงมาก และวัตถุประสงค์หลักของการลงทุนในโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนส่วนใหญ่คือ เพื่อทดลองการลงทุนใหม่ ๆ ซึ่งการลงทุนในโทเคนดิจิทัลยังคงเป็นเรื่องที่ใหม่ และมีความเสี่ยงสูง อีกทั้งการหาข้อมูลเพื่อที่จะศึกษายังมีไม่มากนัก ผู้ออกโทเคนควรมีการให้คำแนะนำสำหรับการลงทุนมากขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนในโทเคนดิจิทัลมากยิ่งขึ้น

1.2 จากการศึกษาพฤติกรรมการลงทุนจะพบว่า นักลงทุนเลือกที่จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโทเคนดิจิทัล จาก Social Media มากกว่าที่จะศึกษาใน White Paper ซึ่งเป็นการศึกษาที่จะทำให้ได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน จะนำมาให้เกิดความเสี่ยงในการลงทุนได้ ดังนั้นผู้ออกโทเคนควรสื่อสารความให้ผู้ลงทุนศึกษาข้อมูลให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น

1.3 จากการศึกษาด้านแรงจูงใจจะพบว่า ทั้งนักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนและโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ความสำคัญมากที่สุดเรื่องผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับมีความน่าสนใจ ดังนั้นผู้ออกโทเคนควรพิจารณาการออกโทเคนที่น่าสนใจและมีผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้ออกโทเคนเพื่อการลงทุนควรเน้นไปที่ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่ให้สิทธิประโยชน์แตกต่างกัน เพราะเป็นประเด็นที่นักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุนให้ความสำคัญมากกว่านักลงทุนโทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาที่ก่อให้เกิดการยุติการซื้อขายเหรียญโทเคน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบริษัทที่จะทำการออกโทเคนในอนาคต

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับบริษัทผู้ออกโทเคนมากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะลงทุนในโทเคนดิจิทัล และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- นริศรา ชื่อไพศาล. (2564). *Digital Asset คืออะไร?*. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://thematter.co/futureverse/futureword-digital-asset/160461>.
- สมใจ พองอิวงค์ และ กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย. (2562). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเงินในสกุลดิจิทัล ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*, 6(2), 57-71.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2561). *รู้จัก พ.ร.ก. การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล*. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://www.sec.or.th/TH/PublishingImages/Pages/Shortcut/DigitalAsset/digitalasset_introduction.jpg.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2566). *กรม.อนุมัติร่าง พ.ร.ฎ. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและ VAT จากการขายโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน เพิ่มทางเลือกการระดมทุน*. สืบค้น 8 มีนาคม 2566. จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/65833>.
- Bakos, Y., & Halaburda, H. (2019). *Funding new ventures with digital tokens: Due diligence and token tradability*. Retrieved 2 June 2023. from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3335650.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.

Kotler, P. (2000). *Marketing management: The millennium edition* (Vol. 199). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Student Affairs Administration Guidelines in Schools Under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1

Anyamanee Thongpa^{1*} Sansern Hunsan² and Kanporn Aiempaya²

¹ Master student, Master of Education program in Educational Administration, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

² Lecturer in Educational Administration program, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Anyamanee1003@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed: (1) to study the level of student affairs administration in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1, and (2) to study the guidelines for student affairs administration in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1, using mixed-methods research. The sample was 308 teachers and 8 key informants, selected purposively. The research instruments were questionnaires about the level of student affairs administration in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1 and focus group discussion questions. Basic statistics for data analysis included frequency, mean, standard deviation, and data obtained from expert comments were analyzed using content analysis. The result of the study found that: 1) The level of student affairs administration in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level overall. 2) Guidelines for student affairs administration in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1 are as follows: For student services and welfare, there should be planning, with the creation of manuals, calendars, and collaborative networks. For the student support system, individual tracking plans and data screening should be implemented. For student discipline, clear rules should be established, moral values promoted, and cooperation in resolving issues should be maintained. For student activities, planning should address student needs, with continuous evaluation.

Keywords: Guidelines, Student Affairs Administration, Schools

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

อัญมณี ทองผา^{1*} สรรเสริญ หุ่นแสน² และ กัญกร เอี่ยมพญา²

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Anyamanee1003@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูผู้สอนเชิงปริมาณ จำนวน 308 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 8 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และข้อคำถามการสนทนากลุ่ม สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้จากการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ด้านการบริการและสวัสดิการนักเรียน ควรมีการวางแผนจัดทำคู่มือ ปฏิทิน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการวางแผนติดตามรายบุคคล และคัดกรองข้อมูล ด้านวินัยนักเรียน ควรมีการกำหนดกฎระเบียบชัดเจน ส่งเสริมคุณธรรม และประสานงานแก้ไขปัญหา และด้านกิจกรรมนักเรียน ควรมีการวางแผนกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารกิจการนักเรียน, สถานศึกษา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน พัฒนาคนให้มีคุณภาพการจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข การพัฒนาประเทศ อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นที่มาในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาได้อย่างเสมอภาค พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาด้านสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับตลาดงาน และการพัฒนาของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การศึกษาได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยอย่างต่อเนื่อง โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ บุคคลจำเป็นต้องได้รับการศึกษาที่พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ โรงเรียนในฐานะหน่วยงานจัดการศึกษา มีผู้บริหารเป็นผู้นำในการวางแผน ร่วมมือกับครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกิจการนักเรียนจึงเป็น

ส่วนสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ที่ต้องสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน เพื่อให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดี (ชัยเดช อารีศิริไพศาล, 2562)

บริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการวางระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เข้าใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน เพื่อให้ครูสามารถเข้าใจและ พัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผ่านกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรม ที่มุ่งเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบท สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน รวมถึงปลูกฝังความเป็นไทยและความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ระบบประชาธิปไตยในโรงเรียน ตลอดจนสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียน เช่น จิตอาสา ความพอเพียงและ สามารถดำรงชีวิตด้วยความรู้และคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น (Pilot study) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด สอบถามผู้บริหาร สถานศึกษาและครู จำนวน 50 คน และผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 15 คน ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการ บริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการวางแผนการบริหาร พบว่า ผู้บริหารและครูบางส่วนไม่ให้ความสำคัญกับงาน กิจการนักเรียน บุคลากรที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนมีจำนวนน้อย ไม่มีการวางแผนการบริหารกิจการนักเรียน การวางแผนด้านการดำเนินงานกิจการนักเรียนยังไม่เป็นระบบส่งผลให้ไม่สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง 2) ปัญหาการขาด แคลนงบประมาณสนับสนุนและการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า งบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอในการ จัดกิจกรรมนักเรียน บุคลากรที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนขาดความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานบริหาร กิจการนักเรียน และ 3) ปัญหาด้านความร่วมมือกับชุมชน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนไม่ได้ เข้ามามีส่วนร่วมใน การวางแผนการบริหารกิจการนักเรียน ไม่มีการแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน ชุมชนไม่ได้มีส่วน ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 137 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,546 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 137 แห่ง โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 308 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน คีษานีเทศก์ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และหัวหน้างานบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา จำนวน 2 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967) มีรายละเอียด ดังนี้

5 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และสภาพการดำเนินงานการบริหารกิจการนักเรียน แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 รวบรวมข้อมูลมาใช้เป็นกรอบหรือเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามและข้อคำถามการสนทนากลุ่มให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการวิจัยและตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย

3.3 เสนอแบบสอบถามฉบับร่างและข้อคำถามการสนทนากลุ่มฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมด้านเนื้อหาที่ต้องการวัด

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว และข้อคำถามการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: index of item objective congruence) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .98

3.6 นำแบบสอบถามที่หาค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นแล้ว ไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 308 คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างทางระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามที่ ตอบแล้วส่งคืนให้ผู้วิจัยทางระบบออนไลน์เช่นเดียวกัน

4.3 รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถามโดยระบบออนไลน์ และติดตามในส่วนของการตอบแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืน

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคลด้วยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2567

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์และนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมินตามแนวคิดของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2564) ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

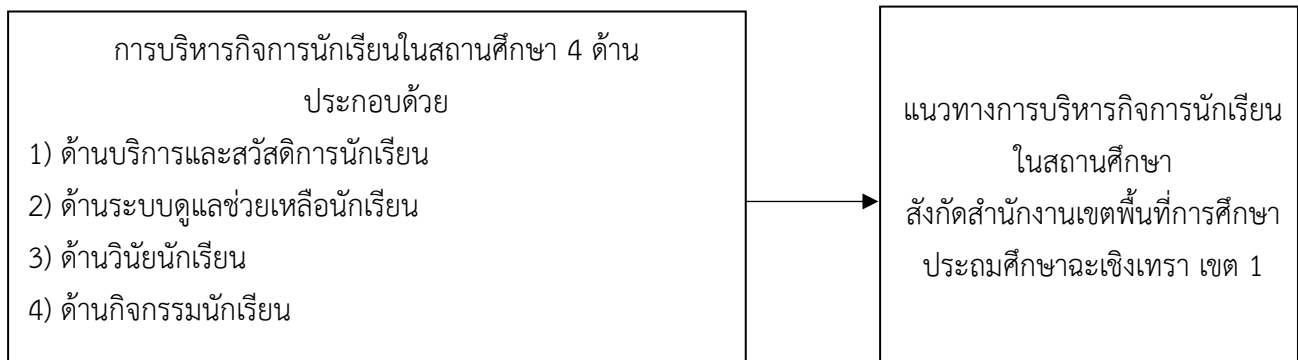
1.51–2.50 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ด้วยวิธีจำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis) จากนั้นใช้การวิเคราะห์คำหลัก (domain analysis) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาประเด็นหลัก แล้วแบ่งเป็นประเด็นย่อยอีกครั้ง และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) เพื่อสรุปข้อมูลเพื่อนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและนำเสนอ ในรูปแบบความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน เพื่อประสานแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

ระดับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = .47) รองลงมา คือ ด้านที่ 4 ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .46) ด้านที่ 1 ด้านบริการและสวัสดิการนักเรียน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .42) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .51)

2. แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านบริการและสวัสดิการนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงร่วมกับครู มีการวางแผนร่วมกัน มีการจัดทำแผนในการดำเนินงาน มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงาน มีการดำเนินงานตามปฏิทินที่วางแผนไว้ มีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานการบริการและสวัสดิการนักเรียน มีการจัดทำแผนเผชิญเหตุสถานศึกษา มีการซักซ้อม การเผชิญเหตุภายในสถานศึกษา ดำเนินการคัดกรองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดบริการด้านอนามัยนักเรียน มีการทำประกันอุบัติเหตุให้นักเรียน มีการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนประจำปี มีการประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้กับครูและนักเรียน จัดอบรมบรรเทาสาธารณภัย จัดบริการแนะแนวในสถานศึกษา มีการให้ข้อมูลการศึกษาต่อกับนักเรียน มีการจัดบริการห้องสมุด มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอทุนพิเศษ มีการจัดสรรกองทุนปันสุขเพื่อช่วยเหลือนักเรียน และมีการจัดสรรทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้นักเรียนอย่างทั่วถึง

2) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการร่วมประชุม ทำความเข้าใจ และวางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบทุกคน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการคัดกรองนักเรียน มีการจำแนกกลุ่มของนักเรียน แบ่งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา มีการคัดกรองนักเรียนยากจน มีการนำข้อมูลนักเรียนเข้าสู่ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล มีการจัดกระทำข้อมูลให้ชัดเจนและนำไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดลำดับความต้องการความช่วยเหลือของนักเรียน มีระบบในการกำกับ ติดตาม และดูแลนักเรียน มีการป้องกัน แก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมนักเรียน มีการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนด้านการศึกษา มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านวิชาการ มีการส่งต่อนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา มีการสร้างเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นอกเหนือจากที่โรงเรียนสามารถทำได้ มีการสร้างเครือข่ายครูที่ทำหน้าที่นักจิตวิทยาประจำสถานศึกษา มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการให้คำปรึกษากับครูและมีการส่งเสริมในการประกวดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับเขตพื้นที่

3) ด้านวินัยนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการวางระบบการดำเนินงานร่วมกัน มีการวางนโยบายที่ชัดเจน มีการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีการกำหนดระเบียบร่วมกันและจัดทำคู่มือเกี่ยวกับระเบียบวินัย กฎ ระเบียบสถานศึกษา มีการประชุมชี้แจงผู้ปกครองเรื่องการกำหนดระเบียบวินัยนักเรียน มีการสร้างความตระหนักเรื่องระเบียบวินัยกับครูและนักเรียน มีการสำรวจนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยง มีการจัดโครงการอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันภัยจากยาเสพติดและภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีการจัดกิจกรรมพัฒนาและปลูกฝังระเบียบวินัย มีการใช้ระบบสถานศึกษาในการขับเคลื่อนระเบียบวินัย มีการกำหนดกำหนดพื้นที่ดูแลให้นักเรียนรักษาความสะอาด มีการจัดครูเป็นผู้ควบคุมวินัยและการทำงานของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีการจัดกิจกรรมอบรมและเข้าร่วมการประกวดกิจกรรมลูกเสือ มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาวินัยนักเรียน

4) ด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนร่วมกับครู ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกิจกรรม มีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา มีการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความสนใจ และความต้องการของนักเรียนอย่างหลากหลาย มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียน มีความสุข ความรู้ ความสามารถ มีการจัดกิจกรรมที่แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมเสริมอาชีพ มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย โดยมีการเลือกตั้งสถานศึกษา มีการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา และต่อยอดส่งเข้าประกวดในงานศิลปหัตถกรรม มีการส่งเสริมวงดนตรีในสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการจัดกิจกรรมสอนธรรมศึกษาหรืออิสลามศึกษา มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมกิจกรรม มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย มีการวัดผล ประเมินผล และสรุปผลกิจกรรม นำข้อปรับปรุงมาใช้ในการจัดกิจกรรมปีถัดไป

อภิปรายผล

ระดับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ภาพรวมพบว่า การบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีบริการและสวัสดิการนักเรียนภายในโรงเรียน มีการให้บริการด้านการแนะแนว มีการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภายในโรงเรียน มีการดูแลเรื่องระเบียบวินัยของนักเรียน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการวางนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และชี้แจงให้ครูและผู้ปกครองเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการจัดการกิจการนักเรียน มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน สรรหาบุคลากรตามความสามารถ พร้อมทั้งมอบหมายภารกิจและอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งมีการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยเดช อารีศิริไพศาล (2562) ที่กล่าวว่า ในการบริหารกิจการนักเรียนนั้นผู้บริหารควรมีการจัดทำนโยบายสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการของท้องถิ่นชุมชนของสถานศึกษา และต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับครู ผู้ปกครองในการดำเนินการบริหารกิจการนักเรียน และแต่งตั้งคณะกรรมการคณะครูที่ต้องรับผิดชอบในการปกครอง ดูแลช่วยเหลือในงานกิจการนักเรียนพร้อมกำหนดแผนงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และโครงการที่กำหนดไว้ให้มีประสิทธิภาพทุกด้าน การให้บริการการบริหารสถานศึกษา การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ เฉพาะอย่างยิ่งด้านกิจกรรมนักเรียน ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบด้วยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และเสริมสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ผกา โพธิจันทร์ และคณะ (2564)

ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่ามี 4 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 ด้านบริการและสวัสดิการนักเรียน สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงร่วมกับครู มีการวางแผนร่วมกัน มีการจัดทำแผนในการดำเนินงาน มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงาน มีการดำเนินงานตามปฏิทินที่วางแผนไว้ มีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานการบริการและสวัสดิการนักเรียน มีการจัดทำแผนเผชิญเหตุสถานศึกษา มีการซักซ้อมการเผชิญเหตุภายในสถานศึกษา ดำเนินการคัดกรองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดบริการด้านอนามัยนักเรียน มีการทำประกันอุบัติเหตุให้นักเรียน มีการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนประจำปี มีการประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้กับครูและนักเรียน จัดอบรมบรรเทาสาธารณภัย จัดบริการแนะแนวในสถานศึกษา มีการให้ข้อมูลการศึกษาต่อนักเรียน มีการจัดบริการห้องสมุด มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอทุนพิเศษ มีการจัดสรรกองทุนปันสุขเพื่อช่วยเหลือนักเรียน และมีการจัดสรรทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้นักเรียนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้บริการและสวัสดิการแก่นักเรียนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในโรงเรียน โดยครอบคลุมการแนะแนว ทุนการศึกษา สุขภาพอนามัย การทดสอบเพื่อแนะแนว อาหาร การรับส่งนักเรียน และการดูแล ติดตามอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีการเน้นการจัดบริการเหล่านี้ให้นักเรียนอย่างหลากหลายและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมถึงส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริการทางวิชาการ ห้องสมุด สุขภาพ และความปลอดภัย สอดคล้องกับแนวคิดของ ทริปปี้ (Tripp, 1970; อ้างถึงใน สุรพัชร เกตุรัตน์, 2561) ที่กล่าวว่า การให้บริการและสวัสดิการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ มีการกี่ยวโยงได้แก่ บริการด้านแนะแนว บริการด้านทุนการศึกษา บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการทดสอบเพื่อการแนะแนว บริการด้านอาหาร บริการด้านจดหมายและไปรษณีย์ บริการด้านการเรียนรักษาดินแดน และการขอผ่อนผันการเข้ารับราชการทหาร บริการด้านการรับส่งนักเรียน และบริการด้านเกี่ยวกับศิษย์เก่า และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิตาแก้ว แสงสุทธิ และจิรวัฒน์ วรณโรจน์ (2565) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ผู้บริหารและครูได้ร่วมกันจัดประชุมเพื่อวางแผนงานด้านบริการและสวัสดิการนักเรียน โดยการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมการประชุมเพื่อวางแผนบริการด้านสุขภาพในโรงเรียน พร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดสวัสดิการนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านอนามัยประจำห้องพยาบาล หรือจัดส่งครูไปอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเบื้องต้น และเชิญวิทยากรจากภายนอกหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ มาให้ความรู้และตรวจสอบสุขภาพนักเรียนเป็นประจำทุกปี

2.2 ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการร่วมประชุม ทำความเข้าใจ และวางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบทุกคน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการคัดกรองนักเรียน มีการจำแนกกลุ่มของนักเรียน แบ่งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา มีการคัดกรองนักเรียนยากจน มีการนำข้อมูลนักเรียนเข้าสู่ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล มีการจัดทำข้อมูลให้ชัดเจนและนำไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดลำดับความต้องการความช่วยเหลือของนักเรียน มีระบบในการกำกับ ติดตาม และดูแลนักเรียน มีการป้องกัน แก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมนักเรียน มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการศึกษา มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านวิชาการ มีการส่งต่อนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา มีการสร้างเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นอกเหนือจากที่โรงเรียนสามารถทำได้ มีการสร้างเครือข่ายครูที่ทำหน้าที่นักจิตวิทยาประจำสถานศึกษา มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการให้คำปรึกษากับครูและมีการส่งเสริมในการประกวดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับเขตพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ และมีขั้นตอนชัดเจน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานและคุณภาพ มีหลักฐานการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีการนำข้อมูลนักเรียนเข้าสู่ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล มีการจัดกระทำข้อมูลที่ชัดเจน ครูประจำชั้นและครูที่

ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสานงานร่วมกับบุคลากรทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการกำกับ ติดตาม และดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ นัฏพันธ์ ดิศเจริญ (2565) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารควรมีกระบวนการส่งเสริมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ มีการประสานงาน ประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมีขั้นตอนชัดเจน มีคุณภาพ มีคุณภาพ มีมาตรฐานและมีหลักฐานการดำเนินงานสามารถตรวจสอบได้ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณู แสนสุข และคณะ (2566) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 พบว่า การสร้างความเข้าใจในกรอบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองรับทราบและมีส่วนร่วม รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน โดยจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองในรูปแบบการประชุมชั้นเรียน อย่างน้อย 1 ถึง 2 ครั้งต่อภาคเรียน พร้อมทั้งเชิญหน่วยงานภายนอกมาให้ความรู้และคำปรึกษาเบื้องต้น เพื่อช่วยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กที่มีความเสี่ยง ครูได้รับการอบรมเพื่อดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละขั้นตอน มีการเยี่ยมบ้านนักเรียน เก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล การจัดจำแนกกลุ่มนักเรียน และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ชัดเจน

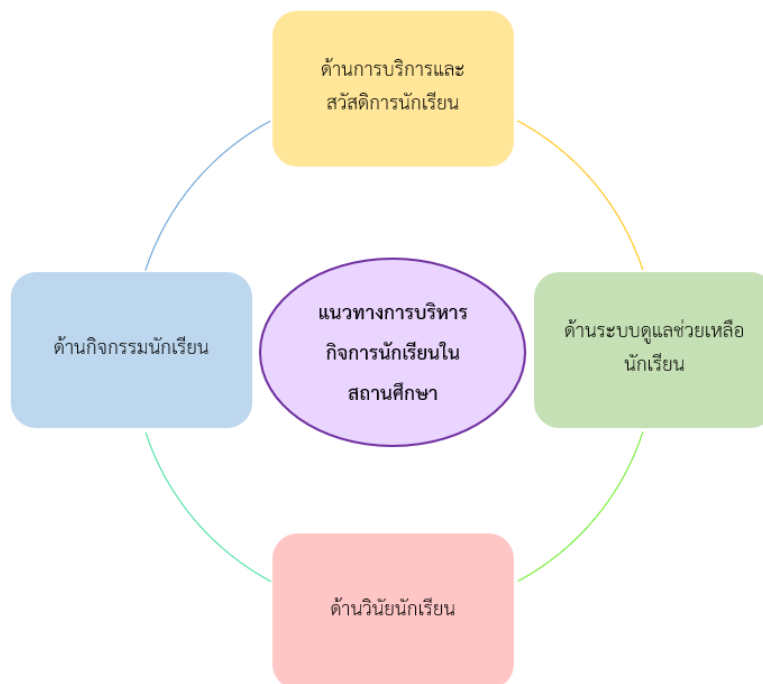
2.3 ด้านวินัยนักเรียน สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการวางระบบ การดำเนินงานร่วมกัน มีการวางนโยบายที่ชัดเจน มีการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีการกำหนดระเบียบร่วมกัน และจัดทำคู่มือเกี่ยวกับระเบียบวินัย กฎ ระเบียบสถานศึกษา มีการประชุมชี้แจงผู้ปกครองเรื่องการกำหนดระเบียบวินัยนักเรียน มีการสร้างความตระหนักเรื่องระเบียบวินัยกับครูและนักเรียน มีการสำรวจนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยง มีการจัดโครงการอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันภัยจากยาเสพติดและภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีการจัดกิจกรรมพัฒนา และปลูกฝังระเบียบวินัย มีการใช้ระบบสถานศึกษาในการขับเคลื่อนระเบียบวินัย มีการกำหนดกำหนดพื้นที่ดูแลให้นักเรียนรักษาความสะอาด มีการจัดครูเป็นผู้ควบคุมวินัยและการทำงานของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีการจัดกิจกรรมอบรมและเข้าร่วมการประกวดกิจกรรมลูกเสือ มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อดำเนินการ แก้ไขปัญหาวินัยนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวินัยนักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยผู้บริหารมีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบงานวินัยนักเรียน จัดทำแผนงาน ป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมวินัยตามระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม ปลูกฝังวินัย คุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน คณะครู นักเรียน และชุมชนควรร่วมมือกันกำหนดระเบียบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกฎของทางราชการ นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนานิสัยที่ดีของนักเรียนและป้องกัน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ วิวัฒน์ ตูจางค์ และคณะ (2562) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างวินัยนักเรียน ผู้ที่จะขับเคลื่อนให้งานดังกล่าวบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยของนักเรียน ร่วมกับคณะครู นักเรียน และผู้แทนของชุมชนฝ่ายต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วม ในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมโดยไม่ขัดแนวทางปฏิบัติตาม ระเบียบแบบแผนของทางราชการ อีกทั้งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและประสานงานต่าง ๆ ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้ ช่วยกันอบรมนักเรียน กระตุ้นให้ครูร่วมมือกันส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการขัดเกลานิสัยของนักเรียน ให้เป็นคนดี โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูเองต้องเป็น แบบอย่างที่ดีในด้านการประพฤติตน มีการประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อป้องกัน แก้ไขพฤติกรรม ของนักเรียนให้เป็นคนดีทั้งในสภาวะปัจจุบันและอนาคตสืบไป และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิลาวัลย์ แสงประเสริฐ และธีระพงศ์ บุศรากุล (2563) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของ โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหารได้ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม โดยเน้นการพัฒนาสังคม การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การยกย่อง และให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนอื่นได้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาปัญหาพฤติกรรมของ นักเรียน และระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวินัยนักเรียน เพื่อนำมาวางแผนการปกครองนักเรียน รวมถึงการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงงานด้านวินัยของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในด้านการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลัก

ธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ได้แก่ นิติธรรม คุณธรรม การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า และความโปร่งใสในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

2.4 ด้านกิจกรรมนักเรียน สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนร่วมกับครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกิจกรรม มีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา มีการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความสนใจ และความต้องการของนักเรียนอย่างหลากหลาย มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียน มีความสุข ความรู้ ความสามารถ มีการจัดกิจกรรมที่แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมเสริมอาชีพ มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย โดยมีการเลือกตั้งสถานนักเรียน มีการสร้างความเข้มแข็งของสถานนักเรียน และต่อยอดส่งเข้าประกวดในงานศิลปหัตถกรรม มีการส่งเสริมวงดนตรีในสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการจัดกิจกรรมสอนธรรมศึกษาหรืออิสลามศึกษา มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมกิจกรรม มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย มีการวัดผล ประเมินผล และสรุปผลกิจกรรม นำข้อปรับปรุงมาใช้ในการจัดกิจกรรมถัดไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษามีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และความสนใจของผู้เรียน โดยเน้นพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี ทักษะการเป็นผู้นำ และการทำงานร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกิจกรรม มีการกำหนดครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม มีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับ ความสนใจของผู้เรียน มีการนิเทศ ติดตามผล และประเมินอย่างต่อเนื่อง มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพและสมรรถนะในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ ภัทรสุดา พิชัยกัลป์ และคณะ (2566) ที่กล่าวว่า การบริหารกิจกรรมนักเรียนเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ และทักษะที่จำเป็นเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในปัจจุบัน โดยกิจกรรมเหล่านี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับผู้เรียน มีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี รวมถึงทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ ทั้งหมดนี้อยู่ภายนอกกรอบของการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดการกิจกรรมนักเรียนต้องมีแบบแผนที่ชัดเจน มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความสามารถ และสติปัญญา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และปรับปรุงกิจกรรมนักเรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัยและตอบโจทย์ความต้องการและความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อผลิตบุคคลที่มีศักยภาพ มีทักษะ และมีสมรรถนะในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตฤณ จุณณวัตต์ และคณะ (2566) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนร่วมจิต-ผาเลือด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการสร้างความเข้าใจ และกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบกิจกรรมในแต่ละส่วน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนักเรียน และมีการประเมินความพึงพอใจของโครงการให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดได้รับทราบ จากนั้นจึงร่วมกันวิเคราะห์ผลที่ได้ เพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขในภายภาคหน้า พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมทุกช่องทางให้ทุกคนได้รับทราบ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 สามารถนำแนวคิดทฤษฎีการบริหารแบบระบบ (Systems Theory) ตามแนวคิดทฤษฎีของลูเนนเบิร์ก และ ออร์นสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 2012) มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการบริหารงานกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ นั่นคือเน้นการพิจารณาสถานศึกษาเป็นระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ซึ่งทำงานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยการบริหารจัดการดังกล่าวจะมุ่งเน้นให้เกิดการประสานงานระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการบริการและสวัสดิการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้น การให้บริการที่ครอบคลุมถึงการสนับสนุนทางด้านสุขภาพ โภชนาการ และความปลอดภัย รวมถึงการจัดการเรื่องทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียน และบริการอื่น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่สำคัญในการเฝ้าระวังและช่วยแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน ตั้งแต่ปัญหาด้านการเรียน การปรับตัวในสังคม ไปจนถึงปัญหาทางด้านสุขภาพจิตและอารมณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการจัดทำแผนการดูแลนักเรียนรายบุคคล มีการติดตามประเมินผลและให้ความช่วยเหลือ ในเชิงรุก ด้านวินัยนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีส่งเสริมการมีพฤติกรรมที่ดี และป้องกันการกระทำที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ระบบการวินัยควรมีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ครอบคลุมถึงการป้องกัน การแทรกแซง และการลงโทษที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมนักเรียนเป็นส่วนที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ และการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่หลากหลายรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งในด้านการเรียนรู้ ศิลปะ กีฬา และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนั้นการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสถานศึกษาตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปผลการวิจัย

ระดับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านบริการและสวัสดิการนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวินัยนักเรียน

ผลแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริการและสวัสดิการนักเรียน ควรมีการประชุมและวางแผนร่วมกับครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ รวมถึงจัดทำคู่มือการดำเนินงาน กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน และดำเนินการ ตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการ คัดกรองนักเรียน การให้บริการด้านอนามัยและประกันอุบัติเหตุ รวมถึงการตรวจสอบสุขภาพประจำปี นอกจากนี้ยังควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดสรรทุนการศึกษาและสนับสนุนต่าง ๆ 2) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารควรร่วมมือกับครูในการวางแผนและติดตามนักเรียน เป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อใช้ในการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียน โดยมีระบบติดตามและส่งเสริม อย่างต่อเนื่อง 3) ด้านวินัยนักเรียน ควรมีการกำหนดระเบียบและกฎของสถานศึกษาอย่างชัดเจน พร้อมทั้งส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ มีการประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกในการแก้ไขปัญหาวินัย 4) ด้านกิจกรรมนักเรียน ควรมีการวางแผนและจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการเลือกตั้งสภานักเรียน และพัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลาย รวมถึงประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านวินัยนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่ชัดเจน มีการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่หลากหลาย เพื่อเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบและวินัยของนักเรียน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประกอบด้วย ด้านบริการและสวัสดิการนักเรียน ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านวินัยนักเรียน และด้านกิจกรรมนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้ครูมีการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.3 สถานศึกษาควรนำปัญหาและแนวทางการบริหารกิจการนักเรียน ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และผู้บริหารควรศึกษาข้อมูลที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งสร้างบรรยากาศในการทำงานในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการบริหารงานร่วมกัน และส่งเสริมการใช้แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพการบริหารกิจการนักเรียนในด้านวินัยนักเรียน

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา และมีแนวทางที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- ชัยเดช อารีศิริไพศาล. (2562). การบริหารกิจการนักเรียนที่มีคุณภาพ. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2019” 15 พฤษภาคม 2562* (น. 248-256). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ตฤณ จุณณวัฒน์, วจี ปัญญาโส และ สุมิตรา โรจนนิตติ. (2566). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนร่วมจิต-ผาเลือด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(5), 229-240.
- ธิดาแก้ว แสงสุทธิ และจิรวัดณ์ วรณโรจน์. (2565). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *Journal of Buddhist Education and Research*, 8(1), 313-323.
- ณัฐพันธ์ ดิศเจริญ. (2565). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. *Journal of Modern Learning Development*, 7(3), 321-335.
- พิมพ์ผกา โพธิจันทร์, นิพนธ์ วรรณเวช และ สาโรจน์ เผ่าวงศากุล. (2564). การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), 79-92.
- ภัทรสุดา พิทยะกลับ, ภาณุพัฒน์ บุตรดีไชย และ วิชิต ลือยศ. (2566). การบริหารกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 13(2), 106-112.
- รัชณู แสนสุข, วจี ปัญญาโส และ สุมิตรา โรจนนิตติ. (2566). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(8), 141-155.
- วิลาวัลย์ แสงประเสริฐ และธีระพงศ์ บุศรากุล. (2563). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(3), 112-125.
- วิวัฒน์ ตูจันงค์, สาริศา เจนเขว่า และ สุนทร โคตรบรรเทา. (2562). การสร้างวินัยในสถานศึกษา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ.2562 “สังคมผู้สูงวัย โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา” 30 มีนาคม 2562* (น. 609-618). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567*. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2560* (ปรับปรุง 2562). กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สุรพัชร เกตุรัตน์. (2561). *การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ราชบุรี*. (ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading. Attitude Theory and Measurement*. (4th ed.). New York: McGraw Hill.

Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (2012). *Educational Administration: Concepts and Practices*. (4th ed.). Belmont: Wadsworth Cengage Learning.

The Study of Current State of English Language Additional Courses for English Program at Lower Secondary Level

Siriwat Khunmolee^{1*} and Ruedeerath Chusanachoti²

¹ Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

² Assistant Prof., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: siriwat.cee@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to study the current state of English language additional courses for English program at lower secondary level. The objective is to provide insights into the course's features, strengths, and limitations through both quantitative and qualitative data collection methods. The sample consisted of 54 schools in Bangkok offering special English programs, with respondents including 47 school administrators, program coordinators, and teachers, as well as 389 Grade 9 students. Data collection methods consist of questionnaires and in-depth interviews. The data analysis employs statistical measures such as percentage, mean, and standard deviation. The study findings reveal that the English language additional course emphasizes a comprehensive development of language skills, including listening, speaking, reading, and writing. The course content becomes progressively challenging as students advance in grade level and is designed to remain relevant and modern, allowing students to apply their knowledge practically and integrate it effectively with other subjects. Teaching activities encourage active student participation through practical exercises such as group work, role-playing, and debates. Additionally, the teaching materials are diverse and modern, enhancing the students' learning experience. In terms of assessment, there is a strong emphasis on practical examinations, such as oral exams and role-playing, rather than traditional tests. Evaluation criteria are shared with students beforehand to allow them to plan their learning with clear objectives. Recommendations from this study suggest adding courses that emphasize real-life conversational skills, analytical thinking, and academic writing. It also suggests updating redundant courses to be more engaging and relevant to current needs, offering students greater choice to pursue courses aligned with their interests, and expanding courses that connect with specific professional fields.

Keywords: English Additional Courses Design, English Program, English Additional Courses

การศึกษาสภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ศิริวัฒน์ ชันโหมลี^{1*} และ ฤติรัตน์ ชุมนะโชติ²

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Siriwat.cee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลว่ามีสภาพปัจจุบัน ลักษณะ จุดเด่น หรือข้อจำกัดอย่างไร โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยโรงเรียนที่จัดโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษในกรุงเทพมหานคร จำนวน 54 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าโครงการ หรือครูผู้สอน จำนวน 47 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 389 คน ซึ่งใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมฯ มุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างครอบคลุม โดยเนื้อหาของรายวิชามีความยากเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาและทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและบูรณาการความรู้ร่วมกับวิชาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผ่านการฝึกปฏิบัติจริง เช่น การทำงานกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ และการโต้เถียง อีกทั้งสื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยและหลากหลาย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ในด้านการประเมินผล เน้นการสอบแบบปฏิบัติจริง เช่น การสอบพูดและการแสดงบทบาทสมมติ มากกว่าการทำแบบทดสอบ และมีการแจ้งเกณฑ์การประเมินล่วงหน้าเพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้คือ ควรเพิ่มรายวิชาที่เน้นทักษะการสนทนาในชีวิตจริง การคิดเชิงวิเคราะห์ และการเขียนเชิงวิชาการ รวมถึงการปรับปรุงรายวิชาที่ซ้ำซ้อนให้ทันสมัยและน่าสนใจยิ่งขึ้น ทั้งยังเสนอให้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาตามความสนใจและเพิ่มรายวิชาที่เชื่อมโยงกับสาขาวิชาชีพ

คำสำคัญ: การออกแบบรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม, ห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ, รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ นำความรู้ภาษาอังกฤษมาใช้แสวงหาความรู้และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษารวมทั้งมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับชาวต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ หรือ English Program ขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มากกว่าห้องเรียนปกติ คือมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาในระดับสากล และมีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ภาษาอังกฤษดีขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันกับการสื่อสาร คำนวณว่า หากความรู้เพิ่มเติมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาตนเองให้คิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ซึ่งด้วยวัตถุประสงค์ที่มากขึ้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557, 2563) จึงนำกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาของ

สหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages หรือ CEFR) มากำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนทั้งในห้องเรียนปกติ และห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยกำหนดระดับ CEFR เป้าหมายให้ผู้เรียนห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องมีความสามารถอย่างน้อยระดับ B1 ซึ่งสูงกว่าห้องเรียนปกติหนึ่งระดับ และกำหนดกรอบเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยปรับให้เข้ากับบริบท เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ การสื่อสารอย่างมีความหมาย และเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาที่ดี (Cambridge ESOL, 2011) เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษมุ่งเน้นไปที่ทักษะและการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสากลตามวัตถุประสงค์

จากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรในโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ หรือ English Program โดยระบุว่าการมีหลักสูตรที่ดีและชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความสามารถของผู้เรียน แต่ในปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในกรุงเทพฯ มีการจัดรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานเหมือนกันทั้งในห้องเรียนปกติและห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ แต่รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษมีมากกว่า โดยห้องเรียนปกติเรียนปีละ 1-2 รายวิชา ในขณะที่ห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษเรียน 2-4 รายวิชา เช่น ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ฟัง พูด หรือ การศึกษาต่อ อย่างไรก็ตาม หลักสูตรเพิ่มเติมในห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษของหลายโรงเรียนคล้ายกัน ขาดการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมทั้งพบปัญหาว่าโรงเรียนที่จัดโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษขาดการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง โรงเรียนหลายแห่งมีการเลียนแบบหลักสูตรที่คล้ายคลึงกัน ขาดการพัฒนาวิชาหลัก (Concentration Subjects) และการพัฒนาวิชาเพิ่มเติม (Additional Subjects) ทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่มีมากกว่าห้องเรียนปกติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของพัชรภรณ์ ดวงชื่น (2564) ที่พบปัญหาว่าการกำหนดเป้าหมายรวมทั้งการวัดและประเมินผลของผู้เรียนไม่ชัดเจน ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษให้มีความเป็นมาตรฐานสากลตามกรอบ CEFR ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาอื่นที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ (จริญญา พงษ์สุทธิรักษ์, 2552) ประกอบกับการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ฐิติพงศ์ เกตุอมร (2561) และ Sinlapachai et al. (2016) พบว่าโครงสร้างของหลักสูตรที่มีเวลาไม่เพียงพอ รายวิชาที่จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนมีน้อย ส่งผลให้ผลการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษตามกรอบ CEFR ของผู้เรียนห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ระดับชั้น ม.3 และ ม.6 ต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น มีค่าเฉลี่ยระดับ CEFR อยู่ในระดับ A2 บรรลุเป้าหมายตามระดับของห้องเรียนปกติแต่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ

ด้วยความเป็นมาและสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นข้อมูลว่าในปัจจุบันมีลักษณะจุดเด่น หรือข้อจำกัด หรือความต้องการอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมสำหรับห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร และผู้ให้ข้อมูล

ประชากรในการสำรวจ คือ โรงเรียนที่จัดโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 54 แห่ง ซึ่งแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา หรือหัวหน้าโครงการ หรือครูผู้สอน หรือคณะกรรมการ/คณะทำงาน โรงเรียนละ 1 คน กำหนด 54 คน มีผู้ให้ข้อมูลตอบกลับแบบสอบถามจำนวน 47 คน (คิดเป็นร้อยละ 87.04)

2) นักเรียนในโครงการระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนละ 10 คน กำหนด 540 คน กำหนดจากสูตรของ Cochran (1977) ในกรณีไม่ทราบสัดส่วนของประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ต้องใช้อย่างน้อย 385 คน และผู้วิจัยกำหนดเพิ่มเป็น 540 คน เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูลและการตอบกลับที่ไม่เพียงพอ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลตอบกลับแบบสอบถามจำนวน 389 คน (คิดเป็นร้อยละ 72.04)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยข้อมูลดังนี้ 1) ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ขอบข่ายของเนื้อหาของข้อคำถามมาจากการศึกษาวิเคราะห์กรอบ CEFR ระดับ B1 โดยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติในปัจจุบัน ในองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์รายวิชา 2) ด้านเนื้อหาในรายวิชาเพิ่มเติม 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม 4) ด้านสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลในรายวิชาเพิ่มเติม รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's scale) 5 ระดับ และข้อคำถามเรียงลำดับอันดับของทักษะภาษาอังกฤษหรือด้านที่ถูกเน้นมากที่สุดใ้ในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเลือกตอบเรียงลำดับ 1-9 และ 3) ความคิดเห็น จุดเด่น หรือข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ซึ่งจะคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.0

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามผ่านแบบสอบถามออนไลน์ โดยขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามภายในระยะเวลา 2 สัปดาห์ จากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหา ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งแปลผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.20-5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด / เป็นจริงมากที่สุด
3.40-4.19	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก / เป็นจริงมาก
2.60-3.39	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง / เป็นจริงปานกลาง
1.80-2.59	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย / เป็นจริงน้อย
1.00-1.79	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด / เป็นจริงน้อยที่สุด

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ หัวหน้าโครงการ หรือครูผู้สอน หรือคณะกรรมการ/คณะทำงาน โครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จากหัวหน้าโครงการ หรือครูผู้สอน หรือคณะกรรมการ/คณะทำงาน โครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ที่ได้ตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันฯ จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ที่มีประสบการณ์ ในโครงการไม่น้อยกว่า 2 ปี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นสภาพปัจจุบันของหลักสูตร รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมสำหรับโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form) วัตถุประสงค์เพื่อสัมภาษณ์ประเด็น ความคิดเห็น จุดเด่น หรือข้อจำกัด และข้อเสนอแนะของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมสำหรับโครงการห้องเรียน พิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อ ตรวจสอบความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และความ เหมาะสมของภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ซึ่งจะคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ปรับปรุงตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.0

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ในรูปแบบออนไลน์ และลงพื้นที่สัมภาษณ์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Thematical Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบหลักสูตรรายวิชา โดยมุ่งเน้นที่การจัดเนื้อหา แยกเฉพาะตามลำดับก่อนหลังของเนื้อหาและความซับซ้อนของวิชา ซึ่งมีเนื้อหาสาระและความรู้ในสาขาต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในมุมเฉพาะทางตามโครงสร้างของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร แม้เนื้อหาแต่ละส่วนอาจไม่มีความเชื่อมโยงกัน โดยตรง แต่การจัดองค์ประกอบของหลักสูตรให้สอดคล้อง เหมาะสม และสัมพันธ์กันเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้หลักสูตร มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ โดยใช้แนวคิดการออกแบบหลักสูตรตามองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) จุดหมาย เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อการเรียนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล (Ornstein & Hunkins, 2018; Pratt, 1980; Taba, 1962; Zais, 1976; กาญจนา เรื่องอำพันรุ, 2563; ชาติชาย ม่วงปฐุม, 2557; อารัง บัวศรี, 2542) เพื่อให้ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม สอดคล้อง และต่อเนื่องกันอย่างชัดเจน

ตามทฤษฎีการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design Theory) ของ McTighe & Wiggins (2005) หลักสูตรที่มี ประสิทธิภาพควรมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ต้องการ (Backward Design) โดยเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน จากนั้นจัดทำเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกัน ซึ่งหลักสูตรที่ได้รับการออกแบบอย่าง เหมาะสมและมีความชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบ จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและความสำเร็จ ของผู้เรียนในระยะยาว ประกอบกับ Common European Framework of Reference for Languages หรือ CEFR ระดับ B1 (Council of Europe, 2020) ซึ่งเป็นระดับเป้าหมายของนักเรียนเมื่อจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โครงการ ห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาสภาพปัจจุบันการออกแบบหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม สำหรับห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 สภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันของรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมฯ

สภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมฯ	ระดับการปฏิบัติ		
	M	SD	แปลผล
ด้านวัตถุประสงค์รายวิชา			
1. รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางภาษาครบทุกทักษะ เช่น รายวิชาการฟัง รายวิชาการพูด รายวิชาการอ่าน รายวิชาการเขียน ฯลฯ	4.00	.855	มาก
2. รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น	3.99	.795	มาก
3. รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับพื้นฐานของนักเรียน	3.39	1.107	ปานกลาง
4. มีรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นการบูรณาการภาษากับศาสตร์อื่นเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน เช่น ธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ วัฒนธรรม ฯลฯ	3.16	1.053	ปานกลาง
ด้านเนื้อหาในรายวิชาเพิ่มเติม			
5. มีการจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับความยาก ง่ายตามระดับชั้น	4.09	.918	มาก
6. เนื้อหาและภาษามีความทันสมัย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้	3.70	.900	มาก
7. เนื้อหามีความแตกต่างจากเนื้อหาในรายวิชาพื้นฐานอย่างชัดเจน	3.55	.978	มาก
8. มีการเชื่อมโยงเนื้อหากับวิชาอื่น ๆ ในชั้นเรียน เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์	3.11	1.141	ปานกลาง
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม			
9. มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทั้งแบบกลุ่ม แบบคู่ และแบบเดี่ยว	4.06	.814	มาก
10. มีกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอน	3.88	.775	มาก
11. มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา โดยมีการบูรณาการทักษะการคิด ทักษะการใช้เทคโนโลยี ในกิจกรรมการเรียนการสอน	3.88	.763	มาก
12. มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน	3.81	.805	มาก
ด้านสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม			
13. สื่อการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีและง่ายขึ้น	3.96	.776	มาก
14. สื่อการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา และเรื่องที่เรียน	3.88	.793	มาก
15. มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย	3.83	.820	มาก
16. สื่อการเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมีความทันสมัย น่าสนใจ	3.78	.806	มาก
ด้านการวัดและประเมินผลในรายวิชาเพิ่มเติม			
17. นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินก่อน และสามารถวางแผนในการเรียน เพื่อให้ได้คะแนนในระดับที่พึงพอใจได้	4.05	.889	มาก
18. เนื้อหาที่ใช้ในการสอบ สอดคล้องกับเนื้อหาในชั้นเรียน	4.00	.764	มาก
19. ในการสอบนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ใช้ภาษาจริงมากกว่าการสอบด้วยแบบทดสอบ เช่น การสอบพูดหน้าชั้นเรียนหรือแสดงบทบาทสมมติ หรือสอบสัมภาษณ์ ฯลฯ	3.92	.843	มาก
20. การสอบเน้นการวัดและประเมินผลโดยการให้ห้องจำและทำแบบทดสอบ	3.82	.900	มาก

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมฯ ด้านวัตถุประสงค์รายวิชา พบว่ารายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางภาษาครบทุกทักษะ เช่น รายวิชาการฟัง รายวิชาการพูด รายวิชาการ

อ่าน รายวิชาการเขียน ฯลฯ มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับมาก รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับพื้นฐานของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 อยู่ในระดับปานกลาง และมีรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นการบูรณาการภาษากับศาสตร์อื่นเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน เช่น ธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ วัฒนธรรม ฯลฯ มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านเนื้อหาในรายวิชา พบว่า มีการจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับความยาก ง่ายตามระดับชั้น มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ เนื้อหาและภาษามีความทันสมัย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 อยู่ในระดับมาก เนื้อหามีความแตกต่างจากเนื้อหาในรายวิชาพื้นฐานอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 อยู่ในระดับมาก และมีการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาอื่น ๆ ในชั้นเรียน เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทั้งแบบกลุ่ม แบบคู่ และแบบเดี่ยว มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 รองลงมาคือ มีกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับการเรียนการสอน และมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา โดยมีการบูรณาการทักษะการคิด ทักษะการใช้เทคโนโลยี ในกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 และมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยสื่อการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีและง่ายขึ้น มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 รองลงมาคือ สื่อการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา และเรื่องที่เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 และ สื่อการเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมีความทันสมัย น่าสนใจ มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาด้านการวัดและประเมินผลในรายวิชาเพิ่มเติม พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินก่อน และสามารถวางแผนในการเรียน เพื่อให้ได้คะแนนในระดับที่พึงพอใจได้ มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 รองลงมาคือ เนื้อหาที่ใช้ในการสอบ สอดคล้องกับเนื้อหาในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ในช่วงการสอบนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้ใช้ภาษาจริงมากกว่าการสอบด้วยข้อสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 และการสอบเน้นการวัดและประเมินผลโดยการให้ห้องจำและทำแบบทดสอบ มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ตามลำดับ

1.2 อันดับของทักษะภาษาอังกฤษหรือด้านที่ถนัดมากที่สุดใ้ในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของทักษะภาษาอังกฤษหรือด้านที่ถนัดมากที่สุดใ้ในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ทักษะ/ด้าน	(n=436)		
	M	SD	อันดับ
ทักษะการฟัง	7.567	1.372	1
ทักษะการพูด	7.255	1.410	3
ทักษะการอ่าน	7.271	1.337	2
ทักษะการเขียน	6.330	1.377	4
ไวยากรณ์	5.434	1.859	5
การแปล	4.624	1.392	6

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับของทักษะภาษาอังกฤษหรือด้านที่ถูกเน้นมากที่สุดในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ทักษะ/ด้าน	(n=436)		
	M	SD	อันดับ
ธุรกิจ	2.890	1.058	7
วัฒนธรรม	2.454	1.051	8
อื่น ๆ	1.177	.624	9

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะการฟัง เป็นทักษะภาษาอังกฤษหรือด้านที่ถูกเน้นมากที่สุด เป็นอันดับที่หนึ่ง ($M=7.567$, $SD=1.372$) รองลงมาคือ ทักษะการอ่าน ($M=7.271$, $SD=1.410$) ทักษะการพูด ($M=7.255$, $SD=1.337$) ทักษะการเขียน ($M=6.330$, $SD=1.377$) ไวยากรณ์ ($M=5.434$, $SD=1.859$) การแปล ($M=4.624$, $SD=1.392$) ธุรกิจ ($M=2.890$, $SD=1.058$) วัฒนธรรม ($M=2.454$, $SD=1.051$) และอื่น ๆ ($M=1.177$, $SD=.624$) ตามลำดับ

ทักษะหรือด้านอื่น ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุ คือ การบริการ การท่องเที่ยว กฎหมาย การนำเสนอ งาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วรรณกรรม การร้องเพลง และการแสดง

1.3 ความคิดเห็น จุดเด่น หรือข้อจำกัด และข้อเสนอแนะจำแนกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) วิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่ได้รับการระบุว่ามีความน่าสนใจต่อผู้เรียน เช่น วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา ต่อเน้นการใช้ไวยากรณ์ที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการศึกษาระดับที่สูงขึ้น วิชาการพูดเชิงวิชาการส่งเสริมการพัฒนาการคิดเชิงระบบและการถ่ายทอดความคิดอย่างมีเหตุผล ส่วนวิชาภาษาอังกฤษฟัง-พูดเน้นการพัฒนาการใช้ภาษาในบริบทชีวิตประจำวัน สำหรับวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะทาง เช่น ภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษสำหรับโครงการงานช่วยส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ และการนำเสนออย่างเป็นระบบ รวมถึงการทำงานร่วมกัน วิชาการเขียนความเรียงและการเขียนเชิงวิชาการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงวิชาการอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ วิชาการออกเสียงภาษาอังกฤษ วิชาวัฒนธรรมกับภาษาอังกฤษ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการแสดง วิชาการอ่านสื่อภาษาอังกฤษและการอ่านเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ วิชาภาษาอังกฤษกับเศรษฐศาสตร์

2) วิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่ถูกมองว่าเป็นปัญหาหรือมีความน่าสนใจน้อยที่สุด ได้แก่ วิชาฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งมีเนื้อหาซ้ำซ้อนทุกภาคเรียนและรูปแบบการสอนไม่น่าสนใจทำให้นักเรียนเบื่อ

3) ความคิดเห็นในการปรับปรุงวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ควรมีการปรับเปลี่ยนดังนี้

3.1) ยกเลิกวิชาที่ซ้ำซ้อน เช่น วิชาฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อการสื่อสาร ที่แม้จะมีการเพิ่มความยากแต่ยังขาดความหลากหลายและไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3.2) เพิ่มวิชาภาษาอังกฤษผ่านเนื้อหาและความรู้รอบตัว เช่น ความบันเทิง ข่าวสาร หรือความรู้รอบตัวที่เป็นประโยชน์

3.3) เพิ่มวิชาภาษาอังกฤษเชื่อมโยงกับวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือธุรกิจ ศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการศึกษาขั้นสูงและวิชาชีพได้

3.4) เพิ่มวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการทำงาน เช่น การบริการ การท่องเที่ยว การโรงแรม และการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงาน

3.5) เพิ่มวิชาที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอย่างอิสระ ผ่านกิจกรรมโครงการ การคิดวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม มีดังนี้

4.1) ปัญหาความซ้ำซ้อนของเนื้อหา หลายรายวิชามีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน แม้จะเพิ่มความยากขึ้นแต่ยังขาดความเฉพาะเจาะจงในการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

4.2) แนะนำการปูพื้นฐานฟังและพูดกับครูชาวต่างชาติ ผู้เรียนต้องการพัฒนาทักษะการฟังและพูดจากเจ้าของภาษาเพื่อเสริมพื้นฐานที่มั่นคง

4.3) สื่อการสอนไม่น่าสนใจ สื่อการเรียนที่น่าเบื่อส่งผลให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้

4.4) เปิดโอกาสให้เลือกรายวิชาตามความสนใจ เสนอให้วิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมเป็นวิชาเลือกเสรีแทนวิชาบังคับ เพื่อให้ นักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดของตนเอง

2. การวิเคราะห์ประเด็นความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน จุดเด่น หรือข้อจำกัด และข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าโครงการ คณะกรรมการ และคณะทำงานโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษจำนวน 10 คน พบว่าเนื้อหาที่ได้รับสามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านวัตถุประสงค์รายวิชา มีประเด็นดังนี้

- ความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ครูหลายท่านเห็นพ้องว่าหลักสูตรปัจจุบันสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของนักเรียนห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มการเน้นทักษะการสนทนาในบริบทที่แท้จริง เช่น การสนทนาชีวิตประจำวัน การเตรียมตัวเพื่อการศึกษาต่อ และสถานการณ์จำลองในวิชาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ใช้งานได้จริง

- วัตถุประสงค์เพิ่มเติมที่ควรเน้นจากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและประสบการณ์ที่ผ่านมา ครูแนะนำว่า ควรเสริมวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ โดยเน้นการฝึกฝนในสถานการณ์การแก้ปัญหา รวมถึงทักษะการแปลและการย่อความ เนื่องจากนักเรียนหลายคนยังขาดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลและสนับสนุนด้วยหลักฐาน

2) ด้านเนื้อหาในรายวิชาเพิ่มเติม มีประเด็นดังนี้

- เนื้อหาที่ควรลดหรือเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ครูหลายท่านแนะนำว่า เนื้อหาทางไวยากรณ์ขั้นสูงบางส่วนอาจลดลงได้และควรเพิ่มเนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อการเตรียมสู่อาชีพต่าง ๆ โดยควรนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการใช้ภาษาในวิชาชีพเฉพาะ เช่น การสื่อสารในที่ทำงาน การเขียนอีเมลแบบมืออาชีพ และการเจรจาทางธุรกิจ นอกจากนี้ ครูยังเห็นว่าควรเสริมเนื้อหาด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจวิธีการสื่อสารกับผู้คนจากประเทศต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม มีประเด็นดังนี้

- กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ควรเน้นเป็นพิเศษเพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน ครูทุกท่านแนะนำให้เพิ่มกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติ (Role-Playing) การโต้วาที (Debate) และการนำเสนอโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการทำโครงการที่นักเรียนสามารถวางแผนและปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

4) ด้านสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติม มีประเด็นดังนี้

- ความครอบคลุมของสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ครูหลายท่านเสนอให้เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น การจัดทัศนศึกษาหรือกิจกรรมไปต่างประเทศ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกภาษาในสภาพแวดล้อมจริง โดยหากไม่สามารถไปต่างประเทศได้ ควรจัดกิจกรรมเข้าค่ายภาษาในประเทศ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีส่วนร่วม

5) ด้านการวัดและประเมินผลในรายวิชาเพิ่มเติม มีประเด็นดังนี้

- วิธีการหรือนวัตกรรมในการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เหมาะสมกับการประเมินนักเรียนในโครงการ ครูแนะนำว่าการประเมินนักเรียนควรครอบคลุมถึงการทดสอบมาตรฐานสากล เช่น IELTS TOEFL TOEIC และการวัดระดับภาษาอังกฤษตามกรอบ CEFR ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ครูยังเสนอให้ใช้การทดสอบเหล่านี้เป็นเกณฑ์ในการวางแผนพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าหลักสูตรดังกล่าวมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนในทุกด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเนื้อหาของรายวิชามีการปรับเพิ่มความยากตามระดับชั้นเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รวมถึงการเชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักสูตรจะมีจุดเด่นหลายประการ แต่ก็ยังพบข้อจำกัดบางประการ เช่น เนื้อหาซ้ำซ้อน ขาดความหลากหลาย และยังขาดการบูรณาการกับสถานการณ์ในบริบทปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ (McTighe & Wiggins, 2005; Montalto et al., 2016)

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับ B1 ตามกรอบ CEFR เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (Council of Europe, 2020) พบว่าผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนจะมีรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติ การโต้ว่าที และการทำโครงการ แต่การจัดกิจกรรมเหล่านี้ยังขาดความต่อเนื่องและการบูรณาการกับเป้าหมายที่ชัดเจน นอกจากนี้ เนื้อหาของรายวิชาบางส่วนยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มากพอ เนื่องจากมีความซ้ำซ้อนกับรายวิชาในห้องเรียนปกติ (Montalto et al., 2016).

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมสำหรับห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษสามารถดำเนินการตามแนวคิดการออกแบบหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ (Backward Design) ของ McTighe & Wiggins (2005) ซึ่งเน้นการเริ่มต้นจากการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ เช่น การพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถภาษาอังกฤษระดับสากล จากนั้นจึงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมาย เช่น การเพิ่มรายวิชาที่เชื่อมโยงภาษาอังกฤษกับวิชาอื่น ๆ เช่น การอ่านบทความทางวิทยาศาสตร์ การเขียนรายงานธุรกิจ หรือการนำเสนอโครงการทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ สอดคล้องกับข้อเสนอจากการศึกษาของธีรชัย เนตรนอมศักดิ์ และคณะ (2561) ที่ได้แนะนำให้การประเมินผลควรปรับเปลี่ยนให้ใช้มาตรฐานสากล เช่น การสอบ CEFR IELTS หรือ TOEFL เพื่อให้ให้นักเรียนมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะของตนเอง และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพได้จริง (Cambridge ESOL, 2011) ในด้านเนื้อหาสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับแนวคิด Content and Language Integrated Learning (CLIL) ซึ่งเป็นการบูรณาการภาษาอังกฤษกับวิชาอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาในบริบทที่มีความหมาย (Montalto et al., 2016) เช่น การใช้ภาษาอังกฤษในโครงการวิทยาศาสตร์ หรือการสื่อสารในสถานการณ์จำลองทางธุรกิจ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ไม่เพียงช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะภาษาได้ดีขึ้น แต่ยังเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ อีกด้วย

นอกจากนี้ควรเพิ่มความหลากหลายและลดความซ้ำซ้อน โดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถนำมาบูรณาการร่วมกันมากขึ้น ปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น การเขียนอีเมลในบริบทวิชาชีพ การสื่อสารทางธุรกิจ หรือการอภิปรายในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสังคมและเทคโนโลยี ทั้งนี้การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น ค่ายภาษาอังกฤษ ทัศนศึกษา หรือการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริงมากขึ้น (Ornstein & Hunkins, 2018) ซึ่งจะช่วยให้หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากห้องเรียนปกติ และตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการยกระดับความสามารถทางภาษาของนักเรียนในระดับสากลได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ควรดำเนินการโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในทักษะที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะที่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและในการทำงาน (Areerug Mejang & Wannaprapha Suksawas, 2023) และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ เพื่อสร้างหลักสูตรรายวิชาที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัยนี้ หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมสำหรับห้องเรียนพิเศษควรมีลักษณะที่แตกต่างจากห้องเรียนปกติอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะและเป้าหมายทางภาษาระดับสากลที่ยกระดับความสามารถของผู้เรียนได้ดีขึ้น ดังนี้

1. เน้นทักษะภาษาอังกฤษครบทุกด้านด้วยความเข้มข้น ในห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมควรพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทุกด้าน ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ด้วยความเข้มข้นมากกว่าห้องเรียนปกติ โดยควรมีรายวิชาเฉพาะ เช่น การสนทนาในชีวิตประจำวัน การเขียนเชิงวิชาการ และการพูดในบริบทวิชาชีพ เพื่อสร้างทักษะที่ลึกซึ้งและใช้งานได้จริงในบริบทที่หลากหลาย เพราะนักเรียนในห้องเรียนพิเศษมักมีเป้าหมายการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือการทำงานในบริบทที่ต้องการความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับสูง

2. บูรณาการภาษาอังกฤษกับเนื้อหาวิชาอื่น เนื้อหาของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมควรบูรณาการภาษาอังกฤษเข้ากับวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะทางภาษาเข้ากับบริบทการเรียนรู้ในโลกจริง ตัวอย่างเช่น การใช้ภาษาอังกฤษในโครงงานทางวิทยาศาสตร์หรือการอ่านบทความวิจัยภาษาอังกฤษ การออกแบบเช่นนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้แบบสหวิทยาการ

3. เนื้อหาและกิจกรรมที่หลากหลายและทันสมัย รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษควรมีเนื้อหาและกิจกรรมที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ เช่น การโต้วาที การนำเสนอผลงาน การเจรจาในธุรกิจ หรือการเขียนอีเมลในบริบทวิชาชีพ เพราะนักเรียนในห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษมักมาจากพื้นฐานที่หลากหลาย การมีรายวิชาที่เปิดโอกาสให้เลือกรเรียนตามความสนใจจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้และทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งต่อยอดการเลือกแผนการเรียนในระดับที่สูงขึ้น

4. การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การประเมินผลในห้องเรียนพิเศษควรเน้นการปฏิบัติจริง เช่น การสอบพูด การแสดงบทบาทสมมติ และการสอบที่ใช้มาตรฐานสากล เช่น CEFR IELTS TOEFL หรือ TOEIC ซึ่งช่วยให้ผลการประเมินมีความชัดเจนและนำไปใช้งานได้จริง เพราะการประเมินที่ได้มาตรฐานจะช่วยวัดความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต

5. การลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา เนื้อหาในรายวิชาควรมีความแตกต่างจากห้องเรียนปกติอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในรายวิชาที่มีการฟัง พูด อ่าน เขียน ที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนในทุกภาคเรียน การลดความซ้ำซ้อนจะช่วยเพิ่มเวลาให้สามารถออกแบบรายวิชาที่มุ่งเน้นความรู้เฉพาะด้านหรือการเรียนรู้ในบริบทใหม่ ๆ เช่น การสื่อสารในที่ทำงาน หรือการแปลในบริบทวิชาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ที่หลากหลายและตรงกับความต้องการในชีวิตจริงมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมของห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมในปัจจุบันออกแบบมาเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษครบทุกด้าน ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเน้นการใช้งานในชีวิตจริง และมีความสอดคล้องกับพื้นฐานของนักเรียนในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ หลักสูตรยังมีการบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ เช่น ธุรกิจ วัฒนธรรม และเศรษฐศาสตร์ แต่ยังไม่ครอบคลุมมากนักด้านเนื้อหา มีการจัดลำดับตามความยากง่ายอย่างเหมาะสม และปรับให้ทันสมัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงของเนื้อหาวิชาอื่นยังมีไม่มากนัก

กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ผ่านกิจกรรมกลุ่ม คู่ และเดี่ยว อีกทั้งส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา แต่กิจกรรมบางส่วน เช่น การฝึกภาษาในชีวิตประจำวัน ยังมีน้อยเกินไป ด้านสื่อการสอนมีความหลากหลายและช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดี แต่ยังขาดความทันสมัยในบางส่วน และการวัดและ

ประเมินผลเน้นให้ผู้เรียนทราบเกณฑ์ล่วงหน้าและใช้วิธีประเมินที่ครอบคลุม เช่น การปฏิบัติจริงและการสอบที่เน้นความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม การประเมินยังให้ความสำคัญกับการท่องจำในบางส่วน

2. อันดับของทักษะภาษาอังกฤษที่เน้นมากที่สุดในการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการฟังถูกเน้นมากที่สุด รองลงมาคือทักษะการอ่าน การพูด และการเขียนตามลำดับ ทักษะอื่น ๆ เช่น การแปล ธุรกิจ และวัฒนธรรม ถูกเน้นน้อยลง

3. ความคิดเห็น จุดเด่น หรือข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการวิจัยพบว่า หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมควรเพิ่มรายวิชาที่มุ่งเน้นทักษะการสนทนาในชีวิตจริง การคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจ รวมถึงทักษะการเขียนเชิงวิชาการ โดยเฉพาะรายวิชาฟัง พูด อ่าน เขียน ที่มีเนื้อหาซับซ้อนทุกภาคเรียน ควรได้รับการปรับปรุงให้มีความน่าสนใจและสอดคล้องกับยุคสมัยมากขึ้น นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งควรเพิ่มรายวิชาที่เชื่อมโยงกับสาขาวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีพื้นฐานที่ดีในการทำงานจริงในอนาคต

ในส่วนของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ควรปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยเสริมทักษะการสนทนาและการคิดวิเคราะห์ในบริบทของชีวิตจริง และลดเนื้อหาทางไวยากรณ์ขั้นสูงที่อาจไม่จำเป็นในระดับนี้ รวมถึงเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานในชีวิตประจำวันและการทำงานจริง

การจัดกิจกรรมควรเน้นการปฏิบัติจริง เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติและการโต้เถียง อีกทั้งควรจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ทัศนศึกษาหรือค่ายภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกภาษาในสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและเพิ่มความมั่นใจในการใช้ภาษา

ในการประเมินผลการเรียน ควรนำมาตรฐานสากล เช่น IELTS, TOEFL, และ TOEIC มาใช้เป็นแนวทางในการประเมิน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำผลการสอบไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อหรือการทำงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ รวมทั้งงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้ผลการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพิ่มเติม โดยลดความซ้ำซ้อนในเนื้อหาและเพิ่มการบูรณาการกับวิชาอื่น เพื่อยกระดับการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน CEFR ระดับ B1 พร้อมทั้งกำหนดนโยบายพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษในโครงการห้องเรียนพิเศษ และกำหนดมาตรฐานการประเมินที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

1.2 ครูผู้สอน สามารถนำผลการศึกษาความคิดเห็นเพิ่มเติม ไปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น การทำงานกลุ่มและการแสดงบทบาทสมมติ รวมถึงการประเมินผลที่เน้นทักษะการสื่อสารจริง

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดอาจจัดให้มีการส่งเสริมการใช้มาตรฐานสากลในการวัดและประเมินผล มีนโยบายสนับสนุนให้โรงเรียนใช้มาตรฐานสากล เช่น TOEFL หรือ IELTS ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการพัฒนาตนเองที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาผลกระทบของการใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่หลากหลายต่อทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียน ศึกษาเชิงลึกเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรแบบเดิมกับหลักสูตรที่เน้นความหลากหลาย

2.2 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนและครูต่อหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและครูสอน

2.3 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่มและส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างเท่าเทียม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา เรืองอำพัน. (2563). *หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมพลศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการตั้งเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสมาธิของนักเรียนประถมศึกษา*. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- จรัญญา พงษ์สุทธิรักษ์. (2552). *สภาพและปัญหาการจัดการการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี*. (ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- ชาติชาย ม่วงปทุม. (2557). *การพัฒนาหลักสูตร*. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- ฐิติพงศ์ เกตุอมร. (2561). การใช้กรอบอ้างอิงสมรรถนะด้านภาษาแห่งสหภาพยุโรปในระบบการศึกษาไทย. *Hatyai Academic Journal*, 16(1), 77-88.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ธีรชัย เนตรนอมศักดิ์, ลัดดา ศิลาน้อย, อังคณา ตุงคะสมิต, สิทธิพล อาจอินทร์ และ ศิริพงษ์ เพี้ยศิริ. (2561). การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตชายแดนไทย ลาว กัมพูชา ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 395-413.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2564). การบริหารหลักสูตรที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานของสหภาพยุโรปของนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5(1), 118-133.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2563). *การแก้ไขหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program/Mini English Program)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รายงานการติดตามและประเมินผลนโยบายการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อรองรับ Thailand 4.0*. กรุงเทพฯ: ทริปเฟิล กรุ๊ป.
- Cambridge ESOL. (2011). *Using the CEFR: Principles of Good Practice*. University of Cambridge. Retrieved 2 June 2024. from <https://www.cambridgeenglish.org/Images/126011-using-cefr-principles-of-good-practice.pdf>.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. John Wiley & Sons.
- Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages : Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- McTighe, J., & Wiggins, G. (2005). *Understanding by Design*. Virginia: Supervision and Curriculum Development (ASCD).
- Mejang, A., & Suksawas, W. (2023). Guidelines for Developing Provision of Additional English Courses: A Case Study of Schools under the Secondary Educational Service Area Office, Nonthaburi. *Journal of Education and Learning*, 12(2), 156-169.
- Montalto, S. A., Walter, L., Theodorou, M., & Chrysanthou, K. (2016). *The CLIL Guidebook*. Retrieved 2 June 2024. from <https://www.languages.dk/archive/clil4u/book/CLILBookEn.pdf>.

- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2018). *Curriculum: Foundations, Principles, and Issues*. London: Pearson Education Limited.
- Pratt, D. (1980). *Curriculum, Design, and Development*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Sinlapachai, R., Surasin, J., & Augkanurakbun, R. (2016). The use of online standardized tests as indicators of English proficiency according to the common European Framework of Reference (CEFR) at the English program of Chonkanyanukoon School, Chon Buri, Thailand. *HRD Journal*, 7(1), 63-72.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: theory and practice*. New York: Harcourt.
- Zais, R. S. (1976). *Curriculum: principles and foundations*. New York: Crowell.

Assessment of Project for Promote Safety and Traffic Discipline Phaphayom Pitthayakom School Under Phatthalung Secondary Educational Service Area Office

Kridsada Khanthong^{1*} Benchaporn Chanakul¹ and Anothai Prasan¹

¹ Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6555701034@nstru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to: (1) evaluate the system, (2) assess the planning process, (3) evaluate operational performance, (4) assess project improvement, and (5) evaluate the acceptance of the Traffic Safety and Discipline Promotion Project at Pa Phayom Pittayakom School under the Phatthalung Secondary Educational Service Area Office. The sample group consisted of 288 participants, including administrators, project committee members, teachers, and students. The research tools included a questionnaire on promoting traffic safety and discipline, based on Alkin's CSE evaluation model, and a focus group discussion guide for qualitative data collection. The statistical methods used were percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings revealed that: (1) The overall system evaluation was at the highest level, with the assessment of the general context of the project showing the highest average score. (2) The overall project planning evaluation was at a high level, with personnel demonstrating knowledge and understanding of school traffic management and students being well-prepared for project implementation, achieving the highest average score. (3) The overall project operational performance evaluation was at the highest level, with project implementation receiving the highest average score. (4) Regarding project improvement, participants expressed satisfaction with the project's design and activities, which met students' needs. Teachers possessed the knowledge and skills to effectively deliver content, creating an interactive environment where participants could ask questions. The content aligned with the project's objectives, and the facilities were appropriate. The project's strengths included its practical benefits in knowledge, skills, and processes, enabling students to apply their learning to real-life situations and live harmoniously in society. A notable limitation was time constraints. (5) The project acceptance evaluation showed the highest average score overall, with the perceived benefits of the project and activities achieving the highest average.

Keywords: Safety in Schools, Traffic Discipline, Project Evaluation

การประเมินโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

กฤษฎา ชันธทอง^{1*} เบญจพร ชนะกุล¹ และ อโนทัย ประสาน¹

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6555701034@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ (1) ประเมินระบบ (2) ประเมินการวางแผน (3) ประเมินผลการปฏิบัติงาน (4) ประเมินผลการปรับปรุงโครงการ และ (5) เพื่อประเมินผลการยอมรับ โครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานโครงการ ครู และ นักเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CSE ของ อัลคิน และแบบการสนทนากลุ่ม สำหรับผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการประเมินระบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) ผลการประเมินการวางแผนโครงการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และพบว่า บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการจราจรในโรงเรียน และ นักเรียนมีความพร้อมกับการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด 3) ผลการประเมินการดำเนินงานโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ พบว่า การดำเนินงานโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินงานมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครูมีความรู้ สามารถถ่ายทอดเนื้อหาให้เข้าใจได้อย่างง่าย เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ซักถามข้อสงสัย มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ อาคาร สถานที่มีความเหมาะสม จุดเด่น คือ โครงการนี้มีประโยชน์ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้ส่งผลให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข จุดด้อย คือ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา 5) ผลการประเมินการยอมรับโครงการ โดยรวม มีค่าเฉลี่ย ผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คำสำคัญ: ความปลอดภัยในโรงเรียน, วินัยจราจร, ประเมินโครงการ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 มาตรา 63 ระบุว่า “โรงเรียนและสถานศึกษา ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียน นักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ได้กำหนดในกฎกระทรวง” (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548). ตลอดจนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายวิสัยทัศน์ แนวคิดการจัดการศึกษา โดยได้กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ โดยมีเนื้อหาว่าในปัจจุบันภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น โดยความมั่นคงของชาติจึงมิได้ครอบคลุมเฉพาะมิติด้านการทหารหรืออำนาจอธิปไตยเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งในแต่ละมิติล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนา

ประเทศการป้องกันภัยคุกคามเหล่านี้จะต้องพิจารณาในมิติที่มีความเชื่อมโยงกัน และการดำเนินการเพื่อวางรากฐานและกลไกการสร้างความมั่นคงเพื่อป้องกันและป้องปรามภัยเหล่านั้นนั้นจะต้องเริ่มที่กระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ การดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรม ความรุนแรงในสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต ลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2566 ตระหนักและมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ ใช้พื้นที่เป็นฐาน ใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน” มุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ การเรียนรู้และทักษะที่จำเป็น พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะด้านการอ่าน การคิดขั้นสูง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) พัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษาให้เป็นครูยุคใหม่ มีศักยภาพและทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่วนในด้านประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาระบบบริหารจัดการ ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดนโยบาย และจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในมิติ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพ โดยจุดเน้นด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไก ในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำส่งเสริมความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือหรือเยียวยา และแก้ไขปัญหา มีความเป็นเอกภาพ มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปูกลด และปราบปราม (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

ผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความจำเป็นในการใช้รถเพื่อขนส่งสินค้า การเดินทางเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาด้านการจราจร เกิดความสูญเสีย ซึ่งปัญหาอุบัติเหตุเกิดขึ้นมากหลายปัจจัย เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎจราจร การไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร การขาดสำนึกรับผิดชอบในการใช้รถใช้ถนน โดยเฉพาะพฤติกรรม การขับขี่ที่ไม่ปลอดภัยของเยาวชน ช่วงอายุระหว่าง 12-18 ปี จากผลการศึกษาการเปรียบเทียบบุคลิกภาพของวัยรุ่น อายุ 13 - 21 ปี เกี่ยวกับอุบัติเหตุจากการขับขี่ รถจักรยานยนต์ พบว่า การประสบอุบัติเหตุของผู้ขับขี่เกิดจาก สาเหตุการไม่รู้กฎจราจร ผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี สาเหตุการกระทำผิดส่วนใหญ่เกิดจากการขาดวินัยจราจร การไม่เคารพกฎหมายจราจร ขาดความรอบคอบในการขับขี่ และขับขี่ด้วยความเร็วสูง (อภิชาติ ครองยศ, 2560)

จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงานฝ่ายบริหารงานทั่วไป พบว่า โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม มีภารกิจ มีความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ต้องดำเนินการอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ที่สามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล โดยนักเรียนคือหัวใจของการจัดการศึกษา โรงเรียนจึงมีความตระหนัก เห็นในความสำคัญ ถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงได้ดำเนินการจัดโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นไปตามหลักสูตร มีทักษะชีวิตที่จะดูแลตนเองให้ปลอดภัย ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคม อุบัติเหตุที่เคยเกิดขึ้นจากการใช้ยานพาหนะและการสัญจร รวมไปถึงกฎระเบียบจราจร ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักเรียน มีทักษะชีวิตที่จะดูแลตนเองให้ปลอดภัย ซึ่งจากการศึกษาผลการดำเนินงานกิจกรรม ตามโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร ในปีการศึกษา 2566 ปรากฏว่า กิจกรรมไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการขาดความตระหนัก การดำเนินกิจกรรมยังไม่เป็นระบบ รวมทั้งสถานศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการที่ชัดเจน และการนำปัญหาอุปสรรคมาแก้ไข พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางดำเนินกิจกรรม และนำผลที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติงาน มาประเมินโครงการ เพื่อนำผลไปพัฒนาโครงการยังไม่เป็นระบบ (ฝ่ายบริหารงานทั่วไป โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม, 2566) ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ จึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร

โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ CSE Model โดย Alkin (1970) ซึ่งสารสนเทศจากการประเมินสามารถนำไปใช้ในการวางแผน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม ให้มีประสิทธิภาพเกิด ประสิทธิภาพและเอื้อประโยชน์แก่ทุกฝ่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระบบของโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม
2. เพื่อประเมินผลการวางแผนของโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม
3. เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม
4. เพื่อประเมินผลการปรับปรุงโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม
5. เพื่อประเมินผลการยอมรับโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป็นการวิจัยเชิงประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ CSE Model โดย Alkin (1970) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การประเมินระบบโครงการ การประเมินการวางแผนโครงการ การประเมินการปฏิบัติงานตามโครงการ การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ และ การประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร ของโรงเรียน ป่าพะยอมพิทยาคม ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ครู และนักเรียน จำนวน 1,164 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ และ ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.2.1) ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม นำมาหากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05 (สุรศักดิ์ อมรรตศักดิ์, 2555) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 288 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1.1) ผู้บริหาร คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน ใช้เป็นประชากรในการประเมินด้านการประเมินระบบโครงการและด้านการประเมินการวางแผนโครงการ

1.2.1.2) คณะกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร จำนวน 5 คน ใช้เป็นประชากรในการประเมินด้านการประเมินระบบโครงการ ด้านการประเมินการวางแผนโครงการ และด้านการประเมิน การปรับปรุงโครงการ

1.2.1.3) ครู โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม จำนวน 60 คน ใช้เป็นประชากรในการประเมินด้านการ ดำเนินโครงการ และด้านการประเมินการปรับปรุงโครงการ

1.2.1.4) นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ป่าพะยอมพิทยาคม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ชั้นที่ 1 สุ่ม เป็นระดับชั้น ชั้นที่ 2 สุ่ม เป็นห้องเรียน ชั้นที่ 3 สุ่ม นักเรียนแยกเพศ ชาย หญิง และใช้ วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามความสะดวกของนักเรียนแต่ละห้องเรียน ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด จำนวน 220 คน

1.2.2) ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ทั้งหมดจำนวน 9 คน เลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ จำนวน 1 คน ตัวแทนจากครูผู้สอน จำนวน 2 คน และตัวแทนจากนักเรียนซึ่งเป็นหัวหน้าชั้นเรียน จำนวน 6 คน จากตัวแทนสายชั้นละ 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CSE ของ อัลคิน และแบบการสนทนากลุ่ม สำหรับผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามในแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ หาความตรงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาความสอดคล้องและคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) โดยคัดเลือกจากข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินโครงการ โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินโครงการ ครูผู้สอน และนักเรียนด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ที่จะขอรับแบบสอบถามกลับคืน
- 2) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในการประเมินครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

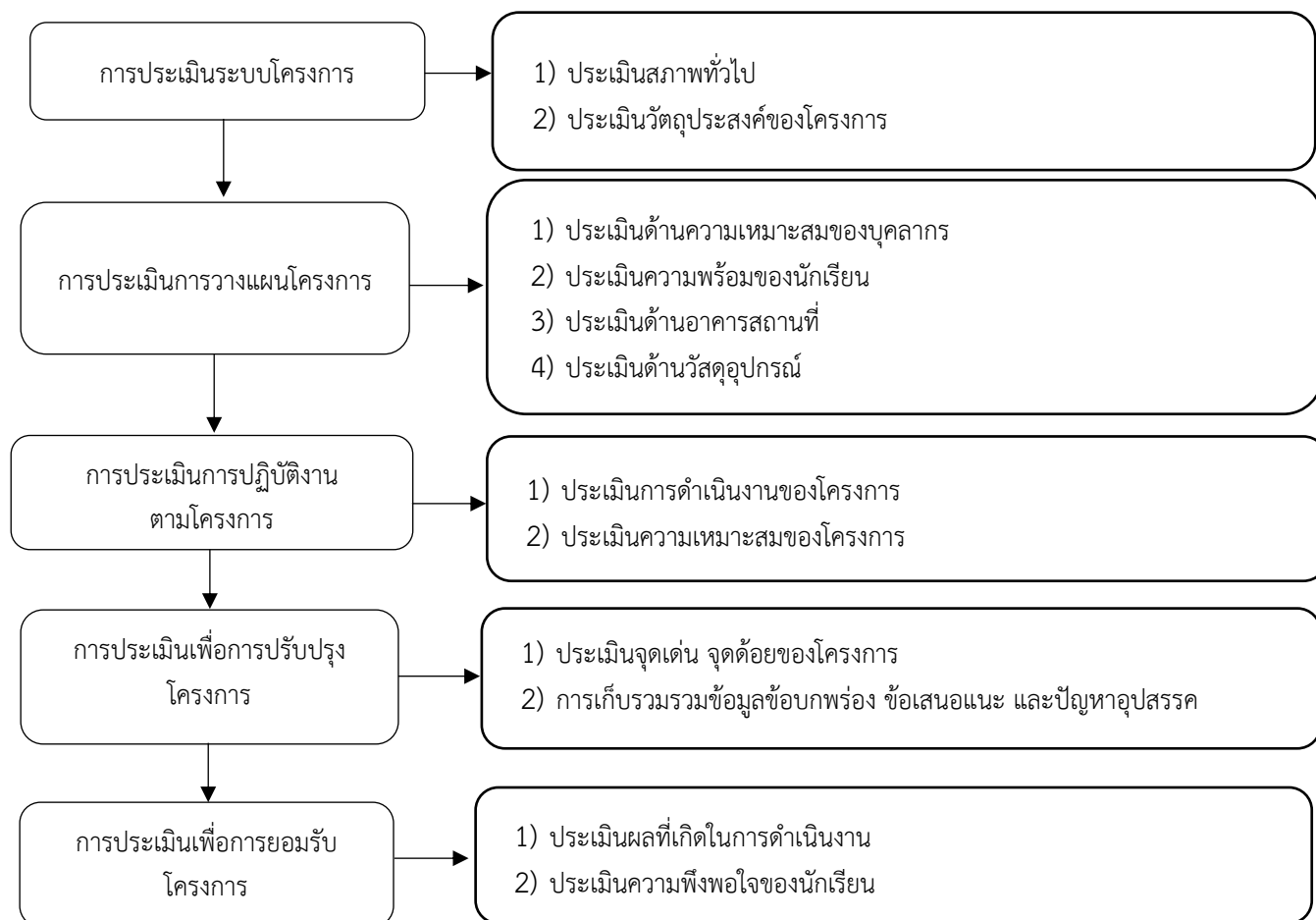
- 4.1.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Checklists) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
- 4.1.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็น แบบตรวจสอบรายการ (Checklists) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
- 4.1.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการประเมินโครงการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. โดยมีการแปลผลข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ดังนี้
 - คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด
 - คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มาก
 - คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง
 - คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย
 - คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัย
- 4.2.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แต่เป็นการกระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสารจะกระทำโดย การพยายามทำให้ข้อมูลนั้น เป็นจำนวนที่นับได้มักใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลเอกสารในการวิจัยเอกสาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ผู้วิจัยประยุกต์ใช้รูปแบบ CSE Model โดย Alkin (1970) ซึ่งเป็นรูปแบบการ ประเมินใน 5 ด้าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดรูปแบบการประเมินโครงการ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการประเมินระบบของโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม

ผลการประเมินระบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.58$) อยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา คือ ด้านการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ($\bar{X} = 4.54$) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2. ผลการประเมินผลการวางแผนของโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม

คม

ผลการประเมินการวางแผน พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการจราจรในโรงเรียน และ นักเรียนมีความพร้อมกับการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัยในโรงเรียน นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการจราจรในโรงเรียน และ อาคารสถานที่ มีความมั่นคงและปลอดภัยต่อนักเรียนและบุคลากร มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินเท่ากัน ($\bar{X} = 4.63$) ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินน้อยที่สุด คือ ความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจราจร ($\bar{X} = 4.00$)

3. ผลการประเมินผลการปฏิบัติงานของโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม

ผลการประเมินด้านการดำเนินงานโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานโครงการโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.55$) อยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา คือ ด้านความเหมาะสมของโครงการ ($\bar{X} = 4.52$) ตามลำดับ

4. ผลการประเมินผลการปรับปรุงโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม

ผลการประเมินการปรับปรุงของโครงการ จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า จุดเด่นของโครงการ คือ มีประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ นักเรียนสามารถนำความรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง หลังจากผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ นักเรียนส่วนใหญ่ สามารถนำมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัย และข้อกำหนดเกี่ยวกับวินัยจราจร ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น ก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนเองและสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี จุดด้อย คือ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา เนื่องจากมีเวลาน้อยในการจัดโครงการ ทำให้การให้ความรู้เรื่องเครื่องหมายจราจรและข้อกำหนดหมายจราจร มีแค่บางข้อ ยังไม่ลงรายละเอียดครบทั้งหมด ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่อง คงทนในองค์ความรู้ ในเนื้อหา สาระวิชาบางหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนี้ ในการลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ในบางกิจกรรม บางช่วงเวลา มีความสับสน ย้อนไปมา ตลอดจนโครงการมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ส่งผลให้ไม่สามารถเบิกจ่ายได้โดยสะดวก และเกิดความล่าช้า และ แนวทางการพัฒนาโครงการ คือ ครูควรนำหลักวินัยจราจรและมาตรการการรักษาความปลอดภัย ไปบูรณาการในกิจกรรมหน้าเสาธงตอนเช้า อีกทั้งควรนำสาระความรู้ไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ตามความเหมาะสมของโอกาส กาลเทศะ ตลอดจนมีการเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในโครงการฯ เนื่องจากโครงการนี้ระยะเวลาสั้น ควรจัดแยกตามสายชั้นเรียน ตามช่วงอายุนักเรียนเพื่อสามารถส่งเสริมความถนัด ทักษะตามช่วงวัยให้แก่นักเรียน และควรมีการวางแผนเรื่อง การจัดหางบประมาณเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการจัดหา จัดซื้อ สื่อ อุปกรณ์ ที่มีความหลากหลาย ให้เพียงพอต่อนักเรียนทุกคน

5. ผลการประเมินผลการยอมรับโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม

ผลการประเมินการยอมรับ โครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.60$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผลที่เกิดในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.54$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ในการศึกษาการประเมิน โครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง สามารถนำมาอภิปรายผลการประเมินเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินระบบโครงการในภาพรวม โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งพบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้ เพราะโครงการมีสภาพการดำเนินงาน บริบททั่วไป รูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตรงตามความต้องการของผู้ปกครองอย่างชัดเจน ผู้บริหาร และคณะกรรมการ ดำเนินโครงการ มีการวางแผนการดำเนินงานตรงตาม ตามนโยบาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง อีกทั้งเป็นไปตามความต้องการของ ครู ผู้ปกครอง และ ทุก ๆ ฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ พลภัทร์ ศรีวาลย์ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการห้องเรียนพิเศษ (English Program) ของโรงเรียนสิริรัตนาร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CSE Model โดย Alkin (1970) ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินระบบโครงการจากผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินโครงการ พบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการมีความเหมาะสม

ในระดับมาก ส่วนด้านการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการประเมินระบบโครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สรุปว่าผลการประเมินระบบโครงการผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. ผลการประเมินการวางแผนโครงการ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และ พบว่าบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการจราจรในโรงเรียน และ นักเรียนมีความพร้อมกับการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนเปิดโอกาส ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนได้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับมาตรการการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน อยู่เสมอ ตลอดจน ครูและบุคลากรทุกคนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการพัฒนาวินัยจราจร อย่างเต็มที่ อีกทั้งความรู้ด้านมาตรการในการสร้างความปลอดภัยและวินัยจราจรที่ถูกต้องตามข้อกำหนด เป็นสิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาความรู้ด้านนี้อยู่แล้ว จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพร้อมกับการดำเนินโครงการเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พลอยรัฐ รัตนศรีปัญญา (2565) ที่ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาจีน โรงเรียนเบญจมราชูทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CSE ของ อัลคิน ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินการวางแผนโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการประเมินด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ รองลงมา คือ ด้านการประเมินด้านบุคลากร และด้านการประเมินด้านอาคารสถานที่ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคุณสมบัติของนักเรียนในโครงการ

3. ผลการประเมินด้านการดำเนินงานโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ สำหรับการจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยาก ซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุชีรา ใจหวัง (2561) ที่ได้ศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า 1. การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ใน 3 ด้านโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3. การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน พบว่า โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษา ครูในโรงเรียนมัธยมที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันจะมีการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4. ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินงานของโครงการ กล่าวคือ มีการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ ขั้นตอน กระบวนการจัดกิจกรรม กิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ที่ตรงตามความต้องการของนักเรียน มีครู/วิทยากร ที่เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ ถ่ายทอดเนื้อหาให้สามารถเข้าใจได้อย่างง่าย มีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ซักถามข้อสงสัย มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และอาคาร สถานที่ในการจัดโครงการ มีความเหมาะสม โดย จุดเด่นของโครงการ คือ มีประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมโครงการฯ นักเรียนสามารถนำความรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง จุดด้อยของโครงการ คือ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา เนื่องจากมีเวลาน้อยในการจัดโครงการ และ แนวทางแก้ไขปัญหาคือ ควรจัดกิจกรรม แยกตามสายชั้นเรียน ตามช่วงอายุนักเรียนเพื่อสามารถส่งเสริมความถนัด ทักษะตามช่วงวัยให้แก่เด็กนักเรียน และควรมีการวางแผนเรื่อง การจัดหางบประมาณเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ เพื่อนำไปใช้ในการจัดหา จัดซื้อ สื่อ อุปกรณ์ ที่มีความหลากหลาย ให้เพียงพอต่อนักเรียนทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Vicario Anna Diaz (2012) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนในแคว้นคาตาลัน ประเทศสเปน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบของตนที่มีต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายและกฎระเบียบของโรงเรียนในสเปนถึงเรื่องการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย แต่ก็เป็นการระบุอย่างกว้าง ๆ โดยมีได้กำหนดบทบาทหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวโดยตรงอย่างแน่ชัด ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้วิจัยกล่าวว่า การดูแลรักษาความปลอดภัยเป็นหน้าที่ ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องประสานความร่วมมือไปยังทุกคนในโรงเรียน

ชุมชนผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งหมด แต่ในความเป็นจริงยังมีผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนไม่น้อยมิได้กระทำตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งในเรื่องการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การสนับสนุนอย่างเพียงพอจากผู้บริหาร การเพิ่มเวลา ทรัพยากร และการยกระดับการฝึกอบรม คณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง

5. ผลการประเมินการยอมรับโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร จากนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก โครงการนี้มีประโยชน์โดยตรงสำหรับนักเรียน ซึ่งสามารถนำข้อปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยและข้อกำหนดด้านวินัยจราจร ที่ได้รับการโครงการฯ มาปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง ตลอดจนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้อีกด้วย ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีจนได้รับการยอมรับจากภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งลาวัลย์ จันทรัตน์ และคณะ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการจัดตั้งห้องเรียนพิเศษโปรแกรมวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ Science and Mathematics Program (SMP) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ซึ่งผลการประเมินพบว่า ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อาคารสถานที่ และงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านความพึงพอใจของผู้ปกครองในโครงการที่มีต่อโครงการในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินงานของโครงการ กล่าวคือ มีการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ ขั้นตอน กระบวนการจัดกิจกรรม กิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ที่ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู/วิทยากรที่เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ ถ่ายทอดเนื้อหาให้สามารถเข้าใจได้อย่างง่าย มีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ซักถามข้อสงสัย มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และอาคาร สถานที่ในการจัดโครงการ มีความเหมาะสม

การดำเนินงานโครงการก่อให้เกิดผลดีกับนักเรียน สถานศึกษาและชุมชน เพราะ นักเรียนสามารถนำความรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนเมื่อเสร็จสิ้นโครงการสามารถปลูกฝังวินัยจราจรที่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนสามารถประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ดีอยู่ในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถสร้างเครือข่าย เพื่อการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายในชีวิตประจำวันให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีความตระหนักในการเป็นผู้ที่ รักษากฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อตนเองได้ดียิ่งขึ้น สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถานศึกษาจนได้รับการยอมรับจากภายนอก และนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น ในด้านการรักษาวินัยจราจร การปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานโครงการ ครูผู้สอน และนักเรียน ที่มีต่อโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ผลการประเมินระบบโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง จากผู้บริหารสถานศึกษา และ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโครงการ

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา คือ ด้านการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2. ผลการประเมินการวางแผนโครงการ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการจราจรในโรงเรียน และ นักเรียนมีความพร้อมกับการดำเนินโครงการมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัยในโรงเรียน นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการจราจรในโรงเรียน และ อาคารสถานที่ มีความมั่นคงและปลอดภัยต่อนักเรียนและบุคลากร ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินน้อยที่สุด คือ ความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจราจร

3. ผลการประเมินโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร ด้านการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา คือ ด้านความเหมาะสมของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

4. ผลการประเมินด้านการปรับปรุงโครงการ จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปแยกตามประเด็น ได้ดังนี้ จุดเด่นของโครงการ พบว่า มีประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง หลังจากผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ นักเรียนส่วนใหญ่ สามารถนำมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัย และข้อกำหนดเกี่ยวกับวินัยจราจร ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น ก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนเองและสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี จุดด้อย ข้อบกพร่อง ปัญหา และอุปสรรค ของโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร พบว่า มีข้อจำกัดเรื่องเวลา เนื่องจากมีเวลาน้อยในการจัดโครงการ ทำให้การให้ความรู้เรื่องเครื่องหมายจราจรและข้อกำหนดหมายจราจร มีแค่บางข้อ ยังไม่ลงรายละเอียดครบทั้งหมด ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่อง คงทนในองค์ความรู้ ในเนื้อหา สารวิชาบางหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนี้ ในการลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ในบางกิจกรรม บางช่วงเวลา มีความสับสน ย้อนไปมา ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสับสนต่อเนื้อหาวิชาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ สืบเนื่องจากขาดสื่อที่มีความทันสมัย หลากหลายและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ตลอดจนโครงการมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ส่งผลให้ไม่สามารถเบิกจ่ายได้โดยสะดวก และเกิดความล่าช้า และแนวทางแก้ไข ปัญหา การดำเนินงานโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร พบว่า ครู วิทยากรควรเน้นการสร้างตระหนักให้นักเรียน ในด้านการรักษาข้อปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ควรปลูกฝังให้นักเรียนรู้สึกละอายในการกระทำความผิด เช่น การข้ามถนนตรงทางม้าลาย การสวมหมวกนิรภัย นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์สำหรับเรียนรู้เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลได้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ครูควรมีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนในด้านการสร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัย ให้แก่ตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนเสียสละส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และควรมีการประเมินนักเรียนในด้านการนำวินัยจราจรไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ตลอดจนครูควรนำหลักวินัยจราจรและมาตรการการรักษาความปลอดภัย ไปบูรณาการในกิจกรรมหน้าเสาธงตอนเช้า อีกทั้งควรนำสาระความรู้ ไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ตามความเหมาะสมของโอกาส กาลเทศะ ตลอดจนมีการเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในโครงการฯ เนื่องจากโครงการนี้ระยะเวลาสั้น ควรจัดแยกตามสายชั้นเรียน ตามช่วงอายุนักเรียนเพื่อสามารถส่งเสริมความถนัด ทักษะตามช่วงวัยให้แก่ นักเรียน และควรมีการวางแผนเรื่อง การจัดหางบประมาณเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการจัดหา จัดซื้อ สื่อ อุปกรณ์ ที่มีความหลากหลาย ให้เพียงพอต่อนักเรียนทุกคน

5. ผลการประเมินการยอมรับโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จากนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา คือ ผลที่เกิดในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินข้างต้น ผู้ประเมินมีข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปประยุกต์ใช้ต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานโครงการส่งเสริมความปลอดภัยและวินัยจราจร โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โครงการมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ส่งผลให้ไม่สามารถเบิกจ่ายได้โดยสะดวก และเกิดความล่าช้า ดังนั้นทางโรงเรียนควรหารือร่วมกันในการจัดหางบประมาณเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการจัดหา จัดซื้อ สื่ออุปกรณ์ ที่มีความหลากหลาย ให้เพียงพอต่อนักเรียนทุกคน

1.2 โครงการมีข้อจำกัดเรื่องเวลา เนื่องจากมีเวลาน้อยในการจัดโครงการ ดังนั้นทางโรงเรียนควรหารือร่วมกันในการวางแผนเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโครงการฯ โดยควรจัดแยกตามสายชั้นเรียน ตามช่วงอายุนักเรียน เพื่อสามารถส่งเสริมความถนัด ทักษะตามช่วงวัยให้แก่นักเรียน

1.3 ควรมีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนในด้านการสร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัย ให้แก่ตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ เพื่อมุ่งปลูกฝังให้นักเรียนเสียสละส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และควรมีการประเมินนักเรียนในด้านการนำวินัยจราจรไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาโดยเพิ่มจำนวนหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพในหัวข้อการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ เนื่องจากข้อมูลที่ได้นั้นมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้เพื่อทำให้การดำเนินโครงการบรรลุจุดมุ่งหมาย

2.2 ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ โดยการนำความรู้เรื่อง มาตรฐานการรักษาความปลอดภัยและวินัยจราจร บูรณาการกับทุกรายวิชา ที่ครูสามารถดำเนินการร่วมกันได้ภายในโรงเรียน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็น และร่วมกันวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ นักเรียน อย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). *พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546* ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอนที่ 95 ก ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2546. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิชย์.
- พันทิภา สวัสดิ์ภักดี. (2560). การประเมินโครงการสร้างเสริมความปลอดภัยในการเดินทางสำหรับนักเรียน: กรณีศึกษา โรงเรียนนาร่องในจังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ ชลบุรี และสงขลา. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 11(2), 151-160.
- ฝ่ายบริหารงานทั่วไป โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม. (2566). รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการฝ่ายบริหารงานทั่วไป โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม ประจำปีการศึกษา 2566. พัทลุง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง.
- พลภัทร์ ศรีวัลย์, ทวีภา ตั้งประภา และ สุรศักดิ์ อมรัตน์ศักดิ์. (2561). การประเมินผลโครงการห้องเรียนพิเศษ (English Program) ของโรงเรียนสิริรัตนาร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CSE ของ อัลคิน. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 10(1), 47-58.
- พลอยรัฐ รัตนศรีปัญญา. (2565). *การประเมินผลโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาจีน โรงเรียนเบญจมราชูทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช).
- เพ็ญภา คุวิบูลย์ศิลป์. (2565). *การประเมินโครงการเด็กดีมีเงินออมโรงเรียนศิริราชูพัฒนา*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช).
- รุ่งลาวัลย์ จันทรรตนา, ศิริชัย นามบุรี และ อัสมาอ์ โต๊ะยอ. (2561). การประเมินโครงการจัดตั้งห้องเรียนพิเศษโปรแกรมวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ Science and Mathematics Program (SMP) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 13(2), 203-215.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.

- สุชีรา ใจหวัง และ จันทรีศรี ภูติอริยวัฒน์. (2561). การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 15(28), 50-61.
- สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์. (2555). *เทคนิคทางสถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ สุเวช พิมพ์น้ำเย็น, งามนิมิต ราชกิจ, พยงค์ ขุนสะอาด และ นันทน์ภัส เพ็ชรสุวรรณ. (2560). การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดบริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 6(2), 25-31.
- อดิศร ดีปานธรรม. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์).
- อภิชาติ ครองยศ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสายงานจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองสกลนคร. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- Alkin, M. C. (1970). *Evaluation theory development*. Retrieved 2 June 2024. from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED057208.pdf#page=16>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Vicario, A. D. (2012). Safety management in Catalonia's schools. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 3324-3328.

Development of 21st Century Learning Skills Using Guidance Services of Rajaprachanugroh School 35, Phang Nga Province, Office of Special Education Administration

Tiwanan Srijan^{1*} Boonlert Weeraponkan¹ and Pricha Samakkhi¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jjzooza63@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to (1) study the state of learning skills in the 21st century of Rajaprachanugroh School 35, and (2) study the process of developing learning skills in the 21st century by using guidance services of Rajaprachanugroh School 35, Phang Nga Province, under the Office of Special Education Administration. This study is qualitative research by interviewing 15 relevant persons, 5 key informants, and inductive data analysis. The results of the study found that 1) The state of developing learning skills in the 21st century involves setting goals, meeting, practicing, and summarizing the results of the work. 2) The guidelines for developing learning skills in the 21st century by using guidance services found that the development of learning skills in the 21st century, consisting of 3R and 4C, can develop learners to have better learning skills by using all 5 guidance services as a tool for developing skills that can be further developed in the classroom and develop teachers to be more efficient.

Keywords: Development, 21st Century Learning Skills, Guidance

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนว ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ทิวานันท์ ศรีจันทร์^{1*} บุญเลิศ วีระพรภานต์¹ และ ปรีชา สามัคคี¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jjzooza63@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 (2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนว ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการกำหนดเป้าหมาย ประชุม ปฏิบัติ สรุปผลการปฏิบัติงาน 2) แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนว พบว่า การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 3R 4C ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะการเรียนรู้ให้ดีขึ้นโดยใช้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะสามารถต่อยอดวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, แนะแนว

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งการจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ กระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เน้นการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะส่งผลให้การขับเคลื่อนการศึกษาแห่งชาติประสบความสำเร็จ กระทรวงศึกษาธิการนำแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ามาปรับใช้มุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชนให้เข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 โดยทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความพร้อมด้านต่างๆ เป็นปัจจัยสนับสนุนการเรียนดังกล่าว ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ที่สูงขึ้น มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ต้องอาศัยผู้สอนที่มีทักษะ โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคต นับได้ว่าครูเป็นกลไกสำคัญในการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้มีทักษะสำหรับการออกไปสู่โลกแห่งอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เด็กและเยาวชนควรมีทักษะ 3R ประกอบด้วย Reading การอ่าน Writing การเขียน และ Arithmetic คณิตศาสตร์ 4C ประกอบด้วยคือ ทักษะทางอารมณ์ (Soft Skills) 1.Critical thinking and problem solving คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ เพื่อสร้างนักเรียนให้มีความคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาได้ มีความช่างสังเกต เห็นปัญหา ตั้งคำถามเป็น ประเมินและตัดสินใจจากสิ่งที่สังเกตเห็น หาข้อมูลและหลักฐานเพื่อพิสูจน์และแก้ปัญหา มีมุมมองที่หลากหลาย และมองภาพรวมเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย สามารถประยุกต์การแก้ไขปัญหาเดิมกับเรื่องใหม่ได้ สามารถถอดบทเรียนรู้ ข้อเสนอแนะและสิ่งที่ควรพัฒนาจากประสบการณ์ 2. Creativity and innovation คือ ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อสร้างนักเรียนให้มีความคิดนอกกรอบ คิดต่อ

ยอดเป็นและสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้ มีความคิดเปิดกว้าง มองหาโอกาส สร้างความเป็นไปได้ ตลอดจนสื่อสารความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจ และยอมรับความคิดผู้อื่น 3. Communication information and media literacy คือ มีทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อสร้างนักเรียนให้มีทักษะในการสื่อสาร ทั้งการพูด อ่าน เขียน และสื่อสารภาษากายได้ตามวัตถุประสงค์ รับข้อมูลและตีความข้อมูลได้ รวมถึงการนำเสนอได้ชัดเจน ปรับใช้สื่อและเทคโนโลยีได้เหมาะสม 4. Compassion คือ มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัยเพื่อสร้างนักเรียนให้เข้าใจตนเอง มีทักษะทางอารมณ์และสังคม โดยมีคุณลักษณะเบื้องต้น คือ การจดจ่อใส่ใจ : มีสมาธิจดจ่อ มุ่งความสนใจอยู่กับสิ่งที่ทำอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง การควบคุมอารมณ์ : สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม และการประเมินตนเอง : สะท้อนความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง สามารถประเมินงาน เพื่อหาข้อบกพร่องและแนวทางการพัฒนาให้ดีขึ้นได้ โดยการสร้าง Compassion นี้ สามารถเริ่มต้นได้ด้วยการทำ Morning Circle เพื่อให้นักเรียนเกิดการรับรู้เข้าใจอารมณ์ และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น (ธราญา จิตรชญาวนิช, 2560)

งานบริการของงานแนะแนว ประกอบด้วย 1) บริการสำรวจข้อมูลนักศึกษาเป็นรายบุคคล หรือ ระเบียบสะสม (Individual Inventory Service) 2) บริการสนเทศ (Information Service) 3) บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) 4) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) 5) การติดตามและประเมินผล (follow – up service) ซึ่งทั้ง 5 บริการหลักของงานแนะแนว สามารถช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล เรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (งานบริการและสวัสดิการนักศึกษา กองพัฒนานักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2566)

ดังนั้น ส่วนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ รับนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือมากกว่านักเรียนทั่วไป เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างทั้งด้านวัฒนธรรม พื้นฐานทางครอบครัว ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความแตกต่างในทุกๆด้าน ผู้วิจัยจึงเห็นควรว่าสมควรได้รับการพัฒนาทักษะของนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ สามารถประกอบอาชีพและช่วยเหลือตนเองได้ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข โดยใช้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ร่วมกับทักษะในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้ ทุกคนต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 2 ปี ประกอบด้วย -ผู้อำนวยการจำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้างานแนะแนว จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษา จำนวน 4 คน ครูเรือนนอน จำนวน 4 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยมีคุณสมบัติคือ ทุกคนต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 2 ปี ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้างานแนะแนว จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนา คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพทักษะผู้เรียน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสม มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ (2) ผู้วิจัยขอทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล กำหนดวันเวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดำเนินการพัฒนาทักษะผู้เรียน

3.2 ขั้นตอนการศึกษา (1) ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสม มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้ (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล กำหนดวัน เวลา สัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

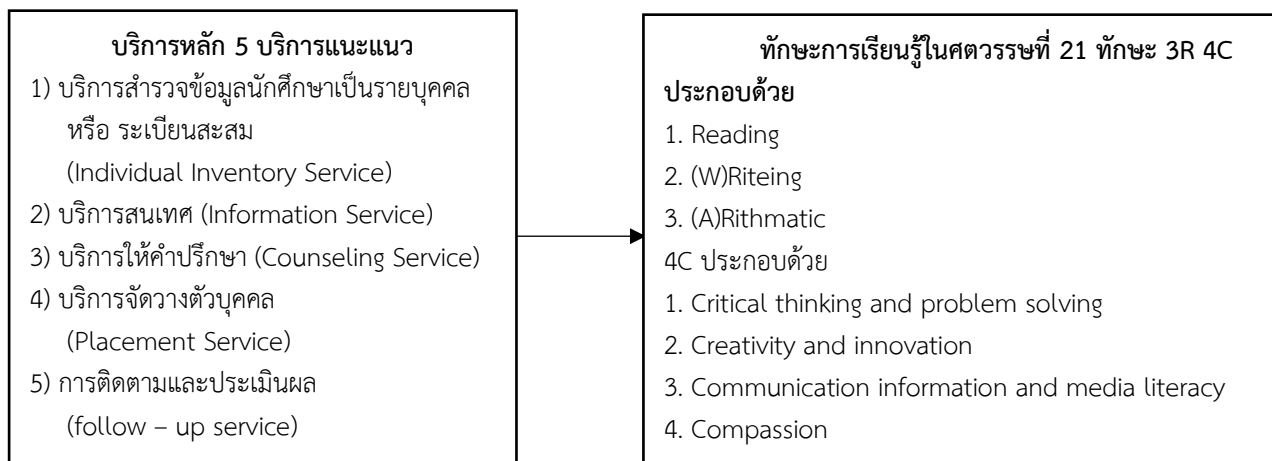
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการแนะแนวของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังเคราะห์เป็น 3R4C และหลักการบริการแนะแนว 5 ประการ จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า

1) ทักษะผู้เรียน ด้านการอ่าน อ่านจับใจความ ผู้เรียนอ่านไม่คล่อง จับใจความไม่ได้ ผู้บริหารจึงมีนโยบายให้งานวิชาการ ตลอดจนครูประจำชั้นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ให้ความสำคัญเรื่องของการอ่านออก เขียนได้ ข้อมูลดังกล่าวได้ใช้บริการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา และ บริการจัดวางตัวบุคคลซึ่งเป็นบริการแนะแนวในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ผู้เรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สามารถใช้ทักษะการอ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

2) ทักษะการเรียนรู้ ด้านการเขียน สื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ ทักษะการเรียนรู้ ด้านการเขียน(w)Riteing สื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ ผู้เรียนเขียนสะกดคำไม่ได้ เขียนประโยคไม่ได้ ผู้วิจัยได้ใช้บริการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูประจำชั้น ครูประจำวิชา เพื่อให้บริการให้คำปรึกษาผู้เรียนเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้เรียนพบ สาเหตุที่สะกดคำไม่ได้ เขียนไม่ได้ จากนั้น ส่งต่อให้ครูประจำวิชา และใช้บริการติดตามผลเพื่อหาข้อสรุปในการช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป

3) ทักษะการคำนวณแบบนามธรรม ผู้เรียนไม่สามารถคิดคำนวณได้ ทักษะด้านการคำนวณค่อนข้างต่ำ ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ ผู้เรียนคำนวณไม่ได้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องฝึกความชำนาญผ่านการทำซ้ำๆ หรือลองวิธีการใหม่ๆ ผู้วิจัยใช้บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลซึ่งข้อมูลนี้สามารถขอได้จากครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ใช้บริการจัดวางตัวบุคคลเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน เช่นผู้เรียนบวก ลบ ไม่ได้ ส่งต่อให้ครูกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ครูประจำชั้นสอนเสริม ผลที่ได้ผู้เรียนสามารถคิดคำนวณได้ดีขึ้น ผู้วิจัยใช้บริการติดตามและประเมินผล ทำให้ทราบข้อมูลของผู้เรียนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวกลับมาทำวิจัยในชั้นเรียนได้

4) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถแก้ไขปัญหา เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ สามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง จากบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้ทราบว่าผู้เรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์ ต้องอาศัยการดูแลจากครูประจำชั้น ครูผู้สอนซึ่งจะรู้จักนักเรียนดีส่วนนี้ใช้บริการจัดวางตัวบุคคลเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้แบบให้คำปรึกษาบริการให้คำปรึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดด้วยตัวเอง ใช้บริการติดตามและประเมินผลสามารถสรุปการดูแลผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่มีครูคอยกำกับ

5) การคิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีนวัตกรรม ผู้เรียนมีความคิดที่สร้างสรรค์ สามารถผลิตสื่อต่างๆ ได้ดี แต่ขาดความกล้าแสดงออก การนำเสนอผลงาน ครูผู้สอนจึงต้องฝึกซ้ำๆ เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นชิน ผู้วิจัยใช้บริการจัดวางตัวบุคคลเพื่อเลือกผู้เรียนให้ทำตามสิ่งที่ถนัดและเกิดประสิทธิภาพ

6) ทักษะการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ ผู้เรียนรู้จักการใช้สื่อ แต่ขาดความละเอียดรอบคอบในการโพสต์ข้อความลงโซเชียลมีเดีย ทำให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและต่อสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้บริการสนทนากลุ่มในการให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบันซึ่งเสี่ยงต่อการโดนหลอก

7) ทักษะการมีเมตตา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่มีระเบียบวินัย รักษาเวลา รักษากฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนฝึกผู้เรียนโดยใช้กระบวนการของกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีผู้เรียนส่วนน้อยที่ครูต้องปรับทัศนคติ ปรับพฤติกรรมเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลเพื่อสำรวจข้อมูลนำไปสู่การแก้ปัญหาต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การศึกษาร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า

1) การกำหนดนโยบายของผู้บริหาร โดยผู้บริหารประชุม วางแผน ดำเนินงาน นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ในด้านนี้ใช้บริการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลจากครูประจำชั้น ครูประจำวิชา รวมถึงครูแนะแนวเพื่อทราบปัญหาและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา

2) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ครูบุคลากรทั้งโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะทั้ง 7 ทักษะที่ต้องการวัดความสามารถ จึงหาวิธีการแก้ปัญหาในที่ประชุม โดยลงมติให้เน้นที่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยมอบหมายครูกลุ่มวิชาหลัก ประกอบด้วย กลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม ช่วยเหลือผู้เรียนในขณะเรียนให้สามารถอ่าน เขียน คิดคำนวณได้รวมถึงมีทักษะพื้นฐานที่ดีขึ้นโดยใช้บริการสนทนากลุ่มของบริการแนะแนว และบริการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและบันทึกผลในลำดับต่อไป

3) การดำเนินงาน โดยวิชาการทำคำสั่งมอบหมายครูประจำชั้น ครูประจำวิชาโดยเฉพาะวิชาหลัก เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา เป็นต้น ให้ครูอยู่ประจำชั้นเรียนกับนักเรียนตลอดเวลา และจัดสอนเสริมในคาบครูประจำชั้นพบนักเรียน ใช้บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการให้คำปรึกษาของบริการแนะแนวเพื่อใช้แก้ปัญหานักเรียนตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น

4) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยการที่ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือกันจัดทำแผนงาน โครงการนิเทศกำกับ ติดตาม รองผู้อำนวยการบริหารวิชาการนิเทศติดตามครูผู้สอนอย่างใกล้ชิดในทุกทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการวัด และติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากงานวัดผลของโรงเรียน หากผู้เรียนคนใดมีปัญหา ให้แก่ผลการเรียนให้แล้วเสร็จก่อนผู้เรียนกลับบ้าน พร้อมแจ้งผู้ปกครองทราบเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่อใช้บริการแนะแนว คือการติดตามผลและการวิจัย

อภิปรายผล

สภาพทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า 1) ด้านการอ่าน อ่านจับใจความ พบว่า ผู้เรียนอ่านไม่คล่อง จับใจความไม่ได้ ผู้บริหารจึงมีนโยบายให้งานวิชาการให้ความสำคัญเรื่องของการอ่านออก เขียนได้ 2) ด้านการเขียน พบว่า สื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ ผู้เรียนเขียนสะกดคำไม่ได้ เขียนประโยคไม่ได้ 3) ทักษะการคำนวณแบบนามธรรม ผู้เรียนไม่สามารถคิดคำนวณได้ ทักษะด้านการคำนวณค่อนข้างต่ำ ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ ผู้เรียนคำนวณไม่ได้ 4) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถแก้ปัญหา เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ สามารถเสนอความคิดเห็นได้

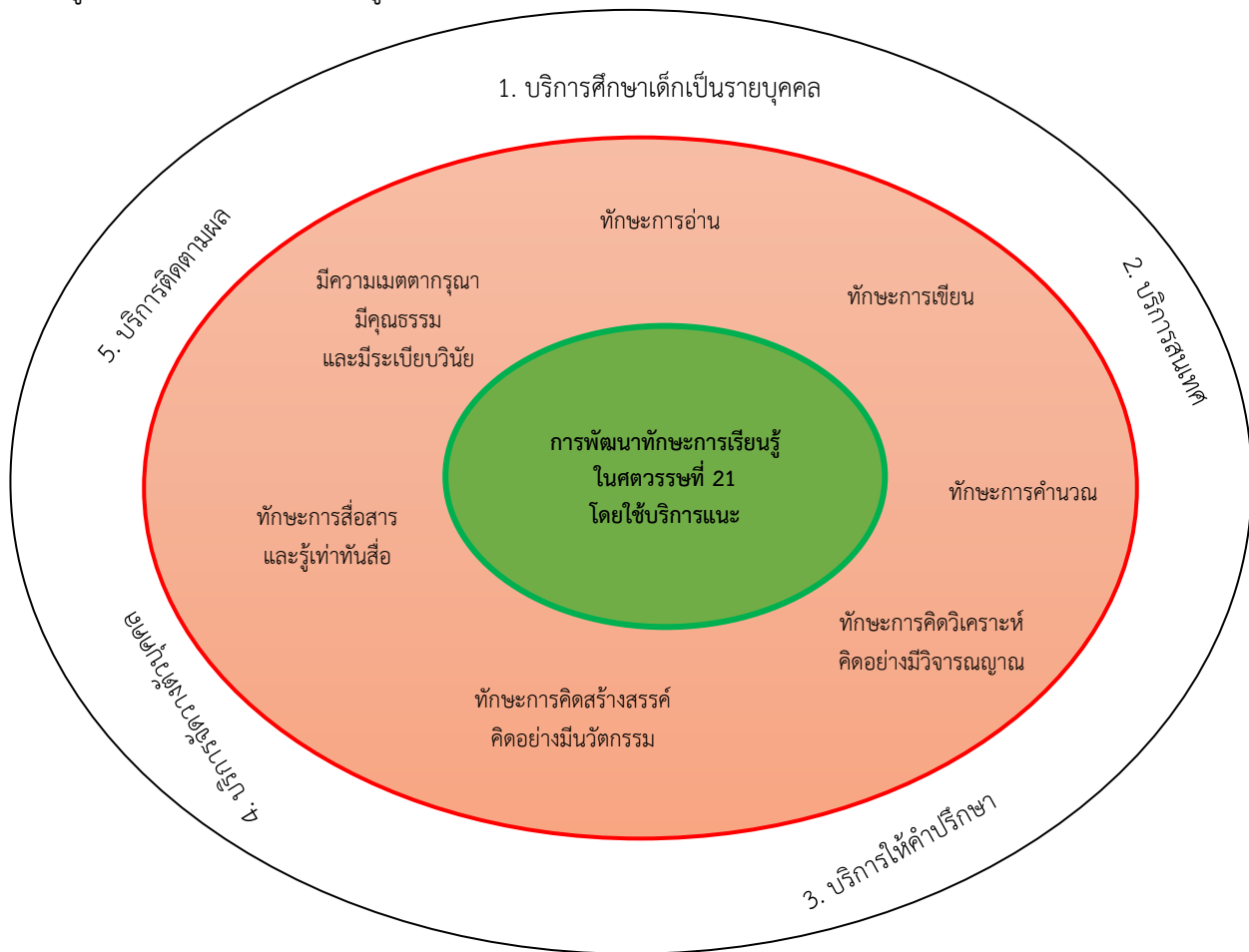
อย่างอิสระ และเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง 5) การคิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีนวัตกรรม ผู้เรียนมีความคิดที่สร้างสรรค์สามารถผลิตสื่อต่างๆ ได้ดี แต่ขาดความกล้าแสดงออก การนำเสนอผลงาน ครูผู้สอนจึงต้องฝึกซ้ำๆ เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นชิน 6) ทักษะการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ ผู้เรียนรู้จักการใช้สื่อ แต่ขาดความละเอียดรอบคอบในการโพสต์ข้อความลงโซเชียลมีเดีย ทำให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและต่อสถานศึกษา 7) ทักษะการมีเมตตา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่มีระเบียบวินัย รักษาเวลา รักษากฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนฝึกผู้เรียนโดยใช้กระบวนการของกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีผู้เรียนส่วนน้อยที่ครูต้องปรับทัศนคติ ปรับพฤติกรรมเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะดา เนียมสุวรรณ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษากิจการงานการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาประสบการณ์ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์และแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ในส่วนของการพัฒนาทักษะนี้ผ่านการจัดการเรียนการสอนในห้องพบว่าเนื้อหาวิชาวิศวกรรมส่วนมากจะเป็นเนื้อหาทางเทคนิคที่ต้องอาศัยการจำและลงมือทำ ทำให้ไม่ได้พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกรรม (Creativity and Innovation) และ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) เท่าที่ควร จะได้ใช้บ้างในเรื่องการแก้ปัญหาทางการเรียน

ผลการศึกษาร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า 1) การกำหนดนโยบายของผู้บริหาร ผู้บริหารควรประชุม วางแผน ดำเนินงาน นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด 2) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ครูบุคลากรทั้งโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะทั้ง 7 ทักษะ 3) การดำเนินงาน ครูประจำชั้นควรอยู่กับนักเรียนตลอดเวลา และจัดสอนเสริมในคาบครูประจำชั้นพบนักเรียน และให้คำปรึกษาของบริการแนะแนวเพื่อใช้แก้ปัญหานักเรียนที่เกิดขึ้น 4) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรร่วมมือกันจัดทำแผนงาน โครงการนิเทศกำกับ ติดตาม อย่างใกล้ชิดในทุกทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการวัด และติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากงานวัดผลของโรงเรียน หากผู้เรียนคนใดมีปัญหา ให้แก่ผลการเรียนให้แล้วเสร็จก่อนผู้เรียนกลับบ้าน พร้อมแจ้งผู้ปกครองให้ทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณัญญา แก้วแก้วปาน (2565) ศึกษาการศึกษาการจัดการบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า แนวทางการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า การจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย และการสนับสนุนด้านการแนะแนว 2) การส่งเสริมบทบาทและพัฒนาบุคลากรด้านการแนะแนว 3) การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของบุคลากรด้านงานแนะแนว 4) การทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ทันสมัย 5) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 6) การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแนะแนว

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 1) Reading ทักษะด้านการอ่าน 2) (W)riting ทักษะด้านการเขียน 3) (A)rithmetic ทักษะด้านการคำนวณ 4C ประกอบด้วย 1. Critical thinking and problem solving 2. Creativity and innovation 3. Communication information and media literacy 4. Compassion นำทักษะการเรียนรู้พัฒนาโดยใช้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ประกอบด้วย 1.บริการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) 2.บริการสนเทศ (Information Service) 3.บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) 4.บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) 5.บริการติดตามผล (Follow-up Service) สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดังนี้ 1) วิเคราะห์ผู้เรียนด้านการอ่านพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางการอ่านวิเคราะห์ข้อมูล 2) วิเคราะห์ผู้เรียนด้านการเขียน พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางด้านการเขียน 3) วิเคราะห์ผู้เรียนทางด้านคิดคำนวณ

ถูกต้อง ส่งเสริมผู้เรียนมีทักษะด้านการคำนวณ 4) สามารถสร้างนวัตกรรมส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) ติดตามผลและพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สภาพทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า 1) ด้านการอ่าน อ่านจับใจความ พบว่า ผู้เรียนอ่านไม่คล่อง จับใจความไม่ได้ ผู้บริหารจึงมีนโยบายให้งานวิชาการให้ความสำคัญเรื่องของการอ่านออก เขียนได้ 2) ด้านการเขียน พบว่า สื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ ผู้เรียนเขียนสะกดคำไม่ได้ เขียนประโยคไม่ได้ 3) ทักษะการคำนวณแบบนามธรรม ผู้เรียนไม่สามารถคิดคำนวณได้ ทักษะด้านการคำนวณค่อนข้างต่ำ ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ ผู้เรียนคำนวณไม่ได้ 4) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถแก้ไขปัญหา เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ สามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง 5) การคิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีนวัตกรรม ผู้เรียนมีความคิดที่สร้างสรรค์ สามารถผลิตสื่อต่างๆ ได้ดี แต่ขาดความกล้าแสดงออก การนำเสนอผลงาน ครูผู้สอนจึงต้องฝึกซ้ำๆ เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นชิน 6) ทักษะการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ ผู้เรียนรู้จักการใช้สื่อ แต่ขาดความละเอียดรอบคอบในการโพสต์ข้อความลงโซเชียลมีเดียทำให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและต่อสถานศึกษา 7) ทักษะการมีเมตตา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่มีระเบียบวินัย รักษาเวลา รักษากฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนฝึกผู้เรียนโดยใช้กระบวนการของกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีผู้เรียนส่วนน้อยที่ครูต้องปรับทัศนคติ ปรับพฤติกรรมเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบ

ผลการศึกษาร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า 1) การกำหนดนโยบายของผู้บริหาร ผู้บริหารควรประชุม วางแผน ดำเนินงาน นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด 2) การเตรียมความ

พร้อมของสถานศึกษา ควรประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ครูบุคลากรทั้งโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะทั้ง 7 ทักษะ 3) การดำเนินงาน ครูประจำชั้นควรอยู่กับนักเรียนตลอดเวลา และจัดสอนเสริมในคาบครูประจำชั้นพบนักเรียน และให้คำปรึกษาของบริการแนะแนวเพื่อใช้แก้ปัญหานักเรียนที่เกิดขึ้น 4) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมมือกันจัดทำแผนงาน โครงการนิเทศกำกับ ติดตาม อย่างใกล้ชิดในทุกทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการวัด และติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จากงานวัดผลของโรงเรียน หากผู้เรียนคนใดมีปัญหา ให้แก้ผลการเรียนให้แล้วเสร็จก่อนผู้เรียนกลับบ้าน พร้อมแจ้งผู้ปกครอง ให้ทราบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรให้คำแนะนำช่วยเหลือ และติดตามการดำเนินงาน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนวไปปรับใช้ในการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนและการศึกษาของสถานศึกษาตนเองโดยคำนึงถึงบริบท ความพร้อม และปัจจัย การดำเนินงานทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาวจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการการแนะแนว ส่งการเรียนรู้ได้จริงส่งเสริมการเรียนรู้ในมิติอื่นๆ ของสถานศึกษา

2.2) ควรมีการศึกษาวจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บริการแนะแนว เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องและขยายผล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. สืบค้น 3 ตุลาคม 2566. จาก <https://backoffice.onec.go.th/uploaded/Outstand/2017-EdPlan60-79.pdf>.

งานบริการและสวัสดิการนักศึกษา กองพัฒนานักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2566).

ความสัมพันธ์ของบริการแนะแนว 5 บริการ. สืบค้น 3 ตุลาคม 2566. จาก

<https://sas.psru.ac.th/index.php/student-services/guidancepsru/>.

ธราญา จิตรขณาวณิช. (2560). *การศึกษาและความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยะดา เนียมสุวรรณ. (2564). *การศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบชีวิตใหม่*. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

วันัญญา แก้วแก้วปาน (2565) การศึกษาการจัดการบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 33(1), 111-125.

Manage of a Classroom Environment for Improve the Quality of Students Rajaprajanugroh 35 School, Phang-Nga, under Special Education Bureau

Jiraporn Meekhum^{1*} Phrakhrukhemathammakhosit¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: ning09111978@gmail.com

ABSTRACT

This research aims (1) to study the arrangement of an environment conducive to learning and (2) to present and evaluate the arrangement of an environment conducive to learning to develop the quality of students at Rajaprajanugroh School 35, Phang Nga Province, under the Office of Special Education Administration. This research is qualitative research. The tools used to collect data are in-depth interviews with 5 key informants and focus group discussions with 7 experts. Data analysis is inductive. The results of the study found that (1) the study of the arrangement of an environment conducive to learning to develop the quality of students has 3 aspects: 1) Physical aspect: emphasizing the provision of tools to support the work of educational personnel, teaching media, clean buildings, and a shady school area. 2) Administrative aspect: executives and teachers work as a team and meet to discuss every week. 3) Academic aspect: teachers receive training in learning management in each subject group and the production of sufficient teaching media. All aspects affect the quality of students, namely, students' academic achievement and students' desired characteristics. The educational institution appoints a responsible person with knowledge and skills in creating an environment conducive to learning. The person responsible for studying the environmental arrangement is ready to proceed with planning the environmental arrangement according to the specified calendar. There is monitoring, inspection and evaluation of the environment in order to summarize, improve and correct it to be conducive to the learning of the students. (2) The results of the presentation and evaluation of the environmental arrangement conducive to the learning of Rajaprajanugroh School 35, Phang Nga Province, the qualified person sees that it is appropriate, possible, can be used and has an effect on the quality of the students.

Keywords: Environmental Arrangement, Environment Conducive to Learning,
Develop The Quality of Learners

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จิราภรณ์ มีคำ^{1*} พระครูเขมธรรมโฆสิต¹ และ บุญเลิศ วีระพรภานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: ning09111978@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ (2) เพื่อนำเสนอและประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน สันทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า (1) การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ: โดยเน้นการมีเครื่องมือที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา สื่อการเรียน อาคารสะอาด พื้นที่โรงเรียนมีความร่มรื่น 2) ด้านการบริหาร: ผู้บริหารและครูมีการทำงานเป็นทีม ประชุมปรึกษากันทุกสัปดาห์ 3) ด้านวิชาการ: ครูได้รับการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ การผลิตสื่อการเรียนการสอนเพียงพอ โดยทุกด้านส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยสถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีความรู้และทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมพร้อมดำเนินการวางแผนจัดสภาพแวดล้อมตามปฏิทินที่กำหนดไว้ มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสภาพแวดล้อมเพื่อต้องสรุปปรับปรุง แก้ไขให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย (2) ผลการนำเสนอและประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ได้และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

คำสำคัญ: การจัดสภาพแวดล้อม, สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้, การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันหรือแยกสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

สถานศึกษาเป็นองค์กรในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน โดยมีผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน ต้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพสามารถใช้งานได้จริง มีความทันสมัย รวมทั้งเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและความต้องการของสังคม วิจารณ์ พานิช (2557) กล่าวว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้ผู้มีส่วนร่วมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีความผูกพันกับองค์กร ซึ่งส่งผลดีต่อกระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรต้องการ คุณภาพผู้เรียนประกอบด้วยการคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งการจัดการศึกษาพิเศษนั้น เป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต เนื่องมาจากสภาพความบกพร่องทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา โดยคำนึงถึงศักยภาพ ความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล การจัดการศึกษาพิเศษจึงเป็นการเติมเต็ม เพื่อให้บุคคลที่มีความต้องการพิเศษได้รับการด้วยวิธีที่หลากหลายตามความแตกต่าง และจัดให้อย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง โดยมีนักสหวิชาชีพ สนับสนุนและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2567)

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ได้ดำเนินการปฏิบัติตามกลยุทธ์ข้อที่ 6 ว่าด้วยเรื่องพัฒนาสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่บรรจุในแผนปฏิบัติการราชการประจำปี ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะต้องเสริมสร้างผู้เรียนได้รับโอกาสอันพึงที่ควรได้รับในการพัฒนาศักยภาพตามวัย การพัฒนาโรงเรียนสิ่งที่ควรให้ความสำคัญอย่างมากคือการจัดสภาพแวดล้อมในทุกๆ ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้แยกปัญหาออกเป็น 3 ด้านคือ 1) ปัญหาด้านกายภาพ จำนวนอาคารเรียน อาคารประกอบ และอาคารฝึกงานที่มีไม่เพียงพอ สภาพห้องเรียนยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 2) ปัญหาด้านการบริหาร เนื่องจากการบริหารงานสิ่งแวดล้อมที่ยังไม่มีระบบและงบประมาณที่ได้รับมีน้อย จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเท่าที่ควร บุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยมีความร่วมมืออย่างขาดความร่วมมือร่วมใจในการจัดทำข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านวิชาการ ยังขาดการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา, 2556)

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารทางการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ด้านกายภาพ ด้านบริหาร และด้านวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อนำเสนอและประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม และศึกษานิเทศก์ เลือกแบบเจาะจง

1.2 ขั้นตอนการนำเสนอการจัดสภาพแวดล้อมโดยการประชุมสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม และศึกษานิเทศก์ เลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษาการจัด คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติมและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพ 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 3) นำร่างการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

2.2 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ ทั้งแบบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา โดยกำหนดประเด็นในวัตถุประสงค์แต่ละข้อ 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม(Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ร่างการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อ เสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อม 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติ ตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2) ผู้วิจัยขอทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลใน

การวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการ ศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

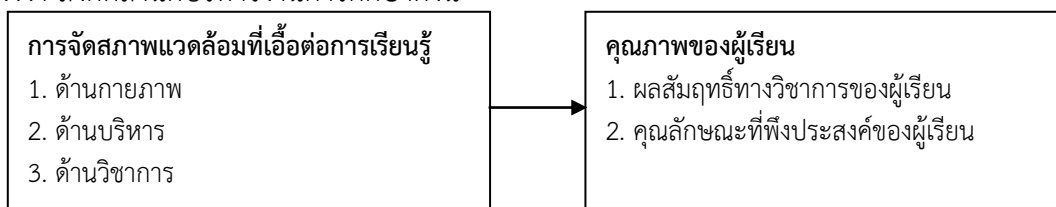
3.2 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินในการจัดสนทนากลุ่ม เสนอการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบ พร้อมด้วยร่างการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านบริหาร 3) ด้านวิชาการ และองค์ประกอบคุณภาพของผู้เรียนได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดการวิจัยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้

- 1) สถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีความรู้และทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
- 2) ผู้รับผิดชอบดำเนินการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สรรวจสภาพองค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ได้แก่ อาคารเรียน อาคารประกอบการ ห้องเรียน สิ่งชีวิตถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความร่มรื่น ความสวยงาม นำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นมาตรฐาน

เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนหรือบริหารโรงเรียน ให้สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ มาตรฐานคุณภาพของผู้เรียน

3) ผู้รับผิดชอบดำเนินการวางแผนการ มีการประชุม ในการดูแลอาคารและบริเวณรอบๆ โรงเรียนมีการจัดทำปฏิทินในการดูแล บำรุงรักษา

4) ดำเนินการการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามแผน หรือปฏิทินตามที่ได้กำหนดไว้ โดยดำเนินการให้ครอบคลุมใน 3 ด้าน

(4.1) การจัดสภาพแวดล้อมด้านภูมิทัศน์ ให้น่าชม สะอาดสวยงาม มีไม้ดอกไม้ประดับ

(4.2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ อาคารโปร่ง สะอาด มีแสงสว่างเพียงพอ มีโรงอาหาร ห้องสุขาที่สะอาด

(4.3) การจัดสภาพแวดล้อมด้านความปลอดภัย อุปกรณ์ไฟฟ้าปลอดภัย

5) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโดยการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่งผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

6) สรุปปรับปรุง แก้ไขนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาใช้อย่างวางแผน ปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น

2. การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1) สถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีความรู้และทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร กำหนดกรอบ หน้าที่ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน นำข้อมูลมากำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติ

2) ผู้รับผิดชอบดำเนินการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ให้ครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

(2.1) การส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษาได้ทำงานตรงกับความรู้ความสามารถ

(2.2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดสิ่งแวดล้อมด้านการบริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(2.3) การจัดสรรงบประมาณแต่ละฝ่ายงานอย่างพอเพียงและเหมาะสม

3) ผู้รับผิดชอบวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร โดยมีแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดการจัดสภาพแวดล้อมด้านบริหาร มีตัวชี้วัด ได้แก่ (1) การส่งเสริมให้บุคลากรทำงานตรงกับความรู้ ความสามารถ (2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย (3) จัดสรรงบประมาณแต่ละฝ่ายให้เพียงพอ

4) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดสภาพแวดล้อมด้านบริหาร โดยทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษามีความพึงพอใจ ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5) สรุป ปรับปรุง แก้ไข การจัดสภาพแวดล้อมด้านบริหาร โดยผู้รับผิดชอบนำข้อมูลที่ได้มาใช้อย่างวางแผน ปรับปรุง พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

3. การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1) สถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีความรู้และทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

2) ผู้รับผิดชอบสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันแล้วนำข้อมูลมากำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติของสถานศึกษา

3) ดำเนินการการจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญต่อไปนี้

(3.1) พฤติกรรมของครูด้านคำพูด กิริยาท่าทาง สีหน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส ครูมีการพัฒนาตนเองในด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ

(3.2) การจัดกระบวนการเรียนการสอน นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติมากกว่าการสอนแบบเน้นการจำอย่างเดียว

(3.3) การจัดห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม

(3.4) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอน สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างดี

4) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่ โดยผู้รับผิดชอบดำเนินการประเมินความพึงพอใจ ด้วยการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดำเนินการประเมินให้ครอบคลุมในทุกๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5) สรุป ปรับปรุง แก้ไข การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ เก็บข้อมูลมาประมวลผลและสรุปผลที่เกิดจากการดำเนินการ ปรับปรุง พัฒนาสภาพแวดล้อมด้านวิชาการให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2. ผลการนำเสนอและประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นขั้นตอนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา มี 3 ด้าน คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยทุกด้านส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

อภิปรายผล

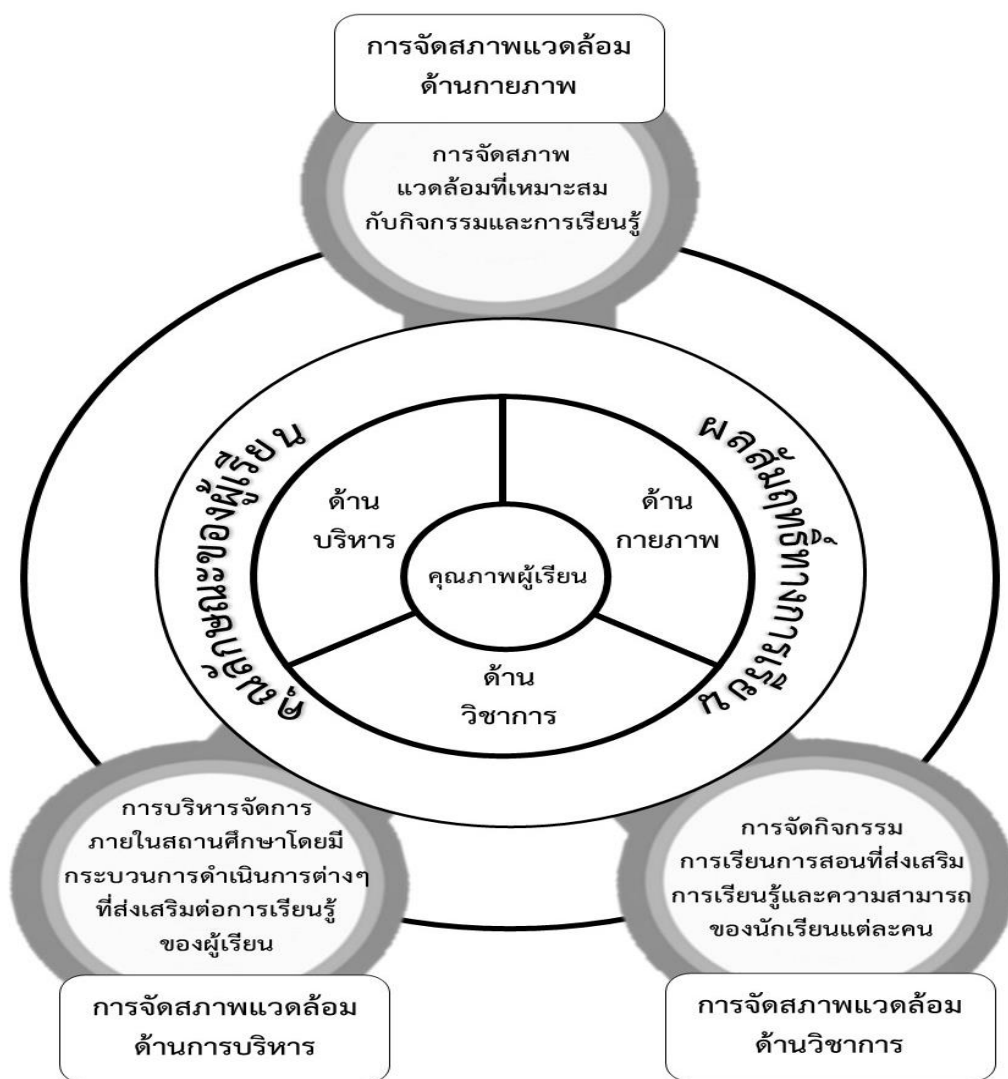
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มี 3 ด้าน คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เป็นรูปธรรมให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆภายในสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยในสถานศึกษา 3 ด้าน (1.1) ด้านภูมิทัศน์ (1.2) ด้านอาคารสถานที่ (1.3) ด้านความปลอดภัย 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาโดยมีกระบวนการในการดำเนินงานต่างๆที่ทำการ กิจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา 3 ด้าน (2.1) การส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษาได้ทำงานตรงกับความรู้ความสามารถ (2.2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย (2.3) การจัดสรรงบประมาณแต่ละฝ่ายงานอย่างพอเพียง 3) การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลและเป็นไปตามความต้องการของชุมชน โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับรู้และได้รับประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา นำเรียนรู้อย่างส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล เร่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตลอดจนการจัดบริการต่างๆทางวิชาการมีจำนวน 4 ด้าน คือ (4.1) พฤติกรรมของครู (4.2) การจัดกระบวนการเรียนการสอน (4.3) การจัดห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์ (4.4) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนโดยทุกด้านส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาโดยมีแนวทางในการดำเนินงานต่างๆเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ชัดเจนจะส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี ทองสำฤทธิ์ (2562) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับอย่างมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการบริหาร ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณมาปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม โดยมีการกำหนดพันธกิจ และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน ทำให้ครูและบุคลากรของของสถานศึกษาตระหนักและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม สิ่งของ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่และทรัพย์สินของโรงเรียนให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ รวมถึงมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุด ประสงค์การเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนวันสำคัญ โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล และซึ่งสอดคล้อง

กับ จิราพร เครือแวงมน (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่า โรงเรียนต้องจัดทำแผนการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดแนวปฏิบัติด้านการมอบหมายงานและจัดทำคำสั่งและผู้รับผิดชอบงานแจ่มชัดเหมาะสมกับความสามารถ ไม่เกินกำลัง จัดหาสื่อและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เปิดโอกาสให้ครูเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ด้านการจัดหาสื่อนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียน การสอน โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความรักความสามัคคี ความผูกพันต่อสถาบัน และเพื่อให้ นักเรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น กิจกรรมกีฬา ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอยู่เสมอ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การนำเสนอและประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นขั้นตอนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา มี 3 ด้าน คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยทุกด้านส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดสภาพแวดล้อมด้านที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนรู้และความ สามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาขุนทอง อคควโร (สนนัพา) (2554) ได้ศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรีโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาดูแลด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้านและอยู่ระดับปานกลาง 1 ด้านโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับระดับมากได้แก่ด้านวิชาการและด้านบริหารส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ด้านกายภาพตามลำดับ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัย อาริยา สดาร์ตัน (2556) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานการณ์ของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพฯ มหานคร สำนักงานเขตราชเทวี พบว่าองค์ประกอบต่างๆภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆด้าน อันได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดีมีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการ และเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้และไม่มีมลภาวะซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่โรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆกำหนด ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจและเกิดความสุขความเต็มใจ การแสวงหาความรู้ ซึ่งตรงข้ามโรงเรียนที่ขาดการเอาใจใส่ในด้านสภาพแวดล้อมไม่เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมจะทำให้บุคลากรทั้งภายในนอกสถานศึกษาขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีมีบรรยากาศที่น่าเบื่อขาดความอบอุ่นและบรรยากาศที่เป็นมิตร และขาดความศรัทธาต่อโรงเรียน ทำให้ส่วนประกอบของคำว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ขาดความสมบูรณ์ตามมาในที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คือมีองค์ประกอบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านบริหาร 3) ด้านวิชาการและองค์ประกอบคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีความสัมพันธ์ดังนี้ การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับกิจกรรมและการเรียนรู้การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาโดยมีกระบวนการในการดำเนินงานต่างๆที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนการจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มี 3 ด้าน คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เป็นรูปธรรมให้มีความหมายเหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยในสถานศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านภูมิทัศน์ ด้านอาคารสถานที่ และด้านความปลอดภัย 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาโดยมีกระบวนการในการดำเนินงานต่างๆ ที่ทำภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา 3 ด้าน คือ การส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษาได้ทำงานตรงกับความรู้ความสามารถ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการจัดสรรงบประมาณแต่ละฝ่ายงานอย่างพอเพียง 3) การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลและเป็นไปตามความต้องการของชุมชน โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับรู้และได้รับประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา น่าเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล เร่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเอง โดยทุกด้านส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

ผลการนำเสนอและประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรมีแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีระบบ

1.2 สำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีคู่มือการปฏิบัติงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้อง

1.3 สถานศึกษาควรนำแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางสถานศึกษา

2 ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องการจัดกลยุทธ์สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวเรื่องปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิต จำกัด.
- จิราพร เครือแวงมน. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- พจนีย์ มั่งคั่ง. (2560). ทฤษฎี หลักการและกระบวนการทัศน์ในการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ทริบ เพ็ล กรู๊ป.
- พระมหาขุนทอง อคฺควโร (สนนํพา). (2554). ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา. (2565). แผนปฏิบัติราชการประจำปีการศึกษา 2565. สืบค้น 2 มกราคม 2566. จาก <https://www.rpk35.ac.th>.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ตลาดพลับลิเคชั่น จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2567). ระบบการศึกษา และการจัดการศึกษาพิเศษ. สืบค้น 5 มีนาคม 2567. จาก https://research.otepec.go.th/files/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%203_laa7n0h0.pdf.
- สุภาวดี ทองสำฤทธิ์. (2561). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- อารียา สดาร์ตัน. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานการณของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).